«ӨРЛЕУ» БІЛІКТІЛІКТІ АРТТЫРУ ҰЛТТЫҚ ОРТАЛЫҒЫ»
АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫНЫҢ ФИЛИАЛЫ
АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ БОЙЫНША КӘСІБИ ДАМУ ИНСТИТУТЫ

«MENTOR» ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ

Mentor
әдістемелік орталық

ӨRLEU
БІЛІКТІЛІКТІ АРТТЫРУ
ҰЛТТЫҚ ОРТАЛЫҒЫ

«БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР: ЦИФРЛАНДЫРУ ДӘУІРІНДЕГІ ЖАҢА БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІ»

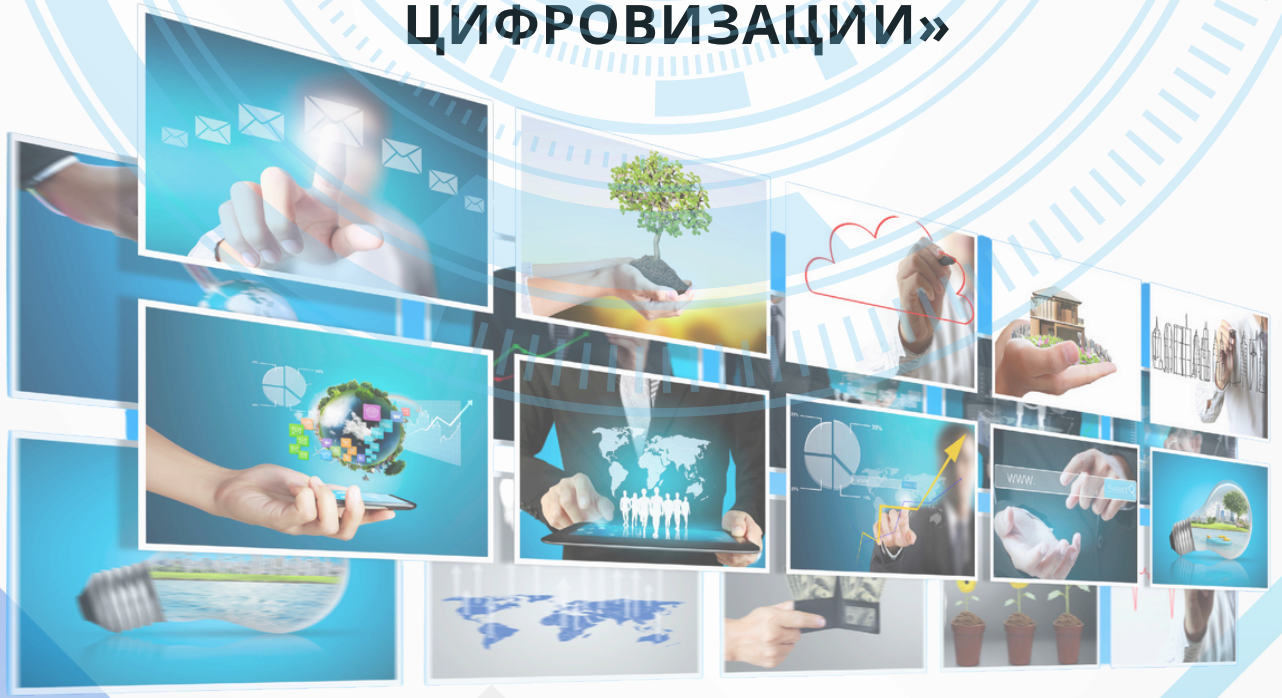
ТАҚЫРЫБЫНДАҒЫ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТӘЖІРИБЕЛІК КОНФЕРЕНЦИЯНЫҢ

М А Т Е Р И А Л Д А Р Ы

М А Т Е Р И А Л Ы

РЕСПУБЛИКАНСКОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

«СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБРАЗОВАНИИ: ТРАНСФОРМАЦИЯ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА В ЭПОХУ ЦИФРОВИЗАЦИИ»

Ақтөбе
2025

«ӨРЛЕУ» БІЛІКТІЛІКТІ АРТТЫРУ ҰЛТТЫҚ ОРТАЛЫҒЫ»
АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫНЫҢ ФИЛИАЛЫ
АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ БОЙЫНША КӘСІБИ ДАМУ ИНСТИТУТЫ

«MENTOR» ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ

«БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР: ЦИФРЛАНДЫРУ ДӘУІРІНДЕГІ ЖАҢА БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІ»

ТАҚЫРЫБЫНДАҒЫ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТӘЖІРИБЕЛІК КОНФЕРЕНЦИЯ

М А Т Е Р И А Л Д А Р Ы

М А Т Е Р И А Л Ы

РЕСПУБЛИКАНСКОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

«СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБРАЗОВАНИИ: ТРАНСФОРМАЦИЯ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА В ЭПОХУ ЦИФРОВИЗАЦИИ»

Ақтөбе
2025

УДК 37:004
ББК 74:32.973
Б94

Редакциялық алқа:
Нурбергенова С.Т., Давлеткалиева Е.С., Кадирова З.К., Сулекенова Г.У.,
Рысбекова А.М., Муханбедин А.А.

Б94 «Білім берудегі заманауи технологиялар: цифрландыру дәуіріндегі жаңа білім беру үдерісі» тақырыбындағы Республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция жинағы.// «Mentor» әдістемелік орталығы.-Ақтөбе: 2025,- 260 б.

ISBN 978-601-7358-31-0

Берілген мақалалар жинағы – заманауи технологияларды білім беру үрдісіне енгізумен қатар Республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция аясында ұсынылған ғылыми және тәжірибеге бағытталған материалдарды ұсынады. Жинақ материалдарында сандық технологияларды, жасанды интеллект пен нейрондық желілерді оқу тәжірибесінде пайдалану, оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту, мұғалімдердің қызметін бағалаудағы жаңа тәсілдер және олардың кәсіби құзыреттіліктерін қалыптастыру сияқты тақырыптардың кең ауқымы көрсетілген. Білім беру жүйесін цифрлық дәуірдің жүйесіне бейімдеу және озық педагогикалық тәжірибені жариялау мен тарату мәселелеріне ерекше назар аударылады.
Жинақ мұғалімдерге, әдіскерлерге, білім беру ұйымдарының басшыларына, сондай-ақ оқу үдерісін жаңғыртуға және тиімділігін арттыруға мүдделі барлық мамандарға пайдалы болады.

Сборник статей представляет собой обобщение научных и практико-ориентированных материалов, представленных в рамках Республиканской научно-практической конференции, посвящённой вопросам внедрения современных технологий в образовательную среду. Материалы сборника отражают широкий спектр тем, включая использование цифровых технологий, искусственного интеллекта и нейросетей в образовательной практике, развитие функциональной грамотности учащихся, новые подходы к оценке деятельности педагогов и формированию их профессиональных компетенций. Особое внимание уделено вопросам адаптации системы образования к вызовам цифровой эпохи и обобщению передового педагогического опыта.

Сборник будет полезен учителям, методистам, руководителям образовательных организаций, а также всем специалистам, заинтересованным в модернизации и повышении эффективности образовательного процесса.

37:004 УДК
74:32.973 ББК

ISBN 978-601-7358-31-0

«Mentor» әдістемелік орталығы

АЛҒЫ СӨЗ

Жаһандық цифрландыру- білім беру жүйесіне қарқынды өзгерістер енгізе отырып, жаңа әдістер мен тәсілдерді қолдану арқылы жоғары сапалы білім беру мен оқушы тұлғасының дамуын қамтамасыз ете алатын заманауи технологияларды енгізу қажеттілігімен бетпе-бет келіп отыр. Бүгінгі таңда ұстаздар қауымының күш-жігерін біріктіру, тәжірибе алмасу және уақыт талабына сай тиімді стратегияларды әзірлеу бұрынғыдан да маңызды.

Мақалалар жинағы «Білім берудегі заманауи технологиялар: цифрландыру дәуіріндегі жаңа білім беру үдерісі» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының қорытындысы бойынша дайындалды.

Конференция сандық дәуірдегі білім беруді дамытудың өзекті мәселелері мен перспективаларын талқылау үшін педагогтарды, зерттеушілерді, менеджерлерді және барлық мүдделі мамандардың ой пікірін біріктірді. Қатысушылардың жарияланымдарында сандық құралдарды қолдану, жасанды интеллект, функционалдық сауаттылықты дамыту, педагогтардың кәсіби құзыреттілігін бағалау мен дамытудың жаңа үлгілерін қоса алғанда, білім беру үдерісін ұйымдастырудың практикалық шешімдері, теориялық негіздемесі мен инновациялық тәсілдері көрсетілген.

Жинақта ұсынылған материалдар мұғалімдердің кәсіби өсуіне, ғылыми диалогтың дамуына және оқу тәжірибесін жетілдіруге ықпал ететініне сенімдіміз.

Барлық конференция қатысушыларына белсенді қатысқандары, құнды идеялары мен ортақ іс – заманауи білім беруді дамытуға қосқан үлестері үшін алғысымызды білдіреміз.

Ұйымдастыру алқасы
Республикалық ғылыми-практикалық конференция
«Білім берудегі заманауи технологиялар:
цифрландыру дәуіріндегі жаңа білім беру үдерісі»

ПРЕДИСЛОВИЕ

В условиях стремительных изменений, вызванных глобальной цифровизацией, система образования сталкивается с необходимостью гибкой трансформации, поиска новых подходов и внедрения современных технологий, способных обеспечить высокое качество обучения и развитие личности учащегося. Сегодня как никогда важно объединение усилий педагогического сообщества, обмен опытом и выработка эффективных стратегий, отвечающих вызовам времени.

Сборник статей подготовлен по итогам Республиканской научно-практической конференции «Современные технологии в образовании: трансформация учебного процесса в эпоху цифровизации».

Конференция объединила педагогов, исследователей, управленцев и всех заинтересованных специалистов для обсуждения актуальных проблем и перспектив развития образования в цифровую эпоху.

В публикациях участников отражены практические решения, теоретические обоснования и инновационные подходы к организации образовательного процесса, включающие использование цифровых инструментов, искусственного интеллекта, развитие функциональной грамотности, новые модели оценки и развития профессиональных компетенций педагогов.

Мы уверены, что представленные в сборнике материалы будут способствовать профессиональному росту педагогов, развитию научного диалога и совершенствованию образовательной практики.

Выражаем благодарность всем участникам конференции за активное участие, ценные идеи и вклад в общее дело - развитие современного образования.

Оргкомитет конференции
Республиканская научно-практическая конференция
«Современные технологии в образовании:
трансформация учебного процесса в эпоху цифровизации»

ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ЭПОХУ ЦИФРОВИЗАЦИИ

Давлеткалиева Е.С.,
кандидат педагогических наук, доцент,
тренер кафедры естественных и математических наук
Филиала АО НЦПК Өрлеу» ИПР по Актюбинской области

Аннотация: В статье рассматривается трансформация образования в условиях цифровизации, где образовательные технологии перестают быть просто инструментами для передачи знаний и становятся средствами формирования мышления, навыков и жизненных компетенций. Автор подчеркивает важность перехода от механического обучения к осмысленному обучающему опыту, в котором персонализация, вовлеченность, мультимодальность и развитие метанавыков играют ключевую роль. Приведены современные примеры EdTech-платформ и проанализированы вызовы, с которыми сталкивается цифровое образование. Основная идея статьи — технологии должны не заменять педагога, а усиливать его влияние, сохраняя человека в центре образовательного процесса.

Ключевые слова: образовательные технологии, цифровизация образования, персонализированное обучение, EdTech-платформы, метанавыки.

Когда технологии перестают просто обучать - и начинают пробуждать мышление?

Когда-то образование было похоже на поезд: все садились, проезжали одни и те же станции — и выходили на одном и том же вокзале. Сегодня — это скорее личная ракета. Каждый выбирает траекторию, скорость, инструменты и даже космос, в который хочет взлететь. И главный двигатель в этом путешествии — образовательные технологии. Они не просто учат. Они формируют образ мышления, образ действий и — главное — образ будущего. Они не заменяют учителя — они расширяют его возможности. Они не отменяют учебник — они превращают его в интерактивный портал.

Что такое образовательные технологии? Это не просто Zoom, доска и PDF-ки. Это философия. Это инструменты, которые соединяют:

- цифру с личностью,
- данные с воображением,
- знания с жизнью.

Образовательные технологии - это всё, что не просто передаёт информацию, а создаёт мышление, навыки и опыт. Это и платформа, и метод, и идеология нового образования.

Существуют 6 признаков настоящих образовательных технологий:

1.Персонализация. Искусственный интеллект анализирует успехи и ошибки, предлагает задачи, которые не сложны и не скучны, а именно те, что двигают вперёд.

2. Интерфейс, затягивающий сильнее, чем TikTok. Геймификация, интерактив, обратная связь в реальном времени. Учёба становится приключением, а не обязанностью.

3. Мультимодальность. Видео, подкасты, 3D-модели, чаты с ИИ — каждый ученик выбирает свой путь восприятия. Это как Netflix - только для ума.

4. Соучастие. Онлайн-доски, коллаборативные документы, хакатоны. Учащиеся работают вместе, даже находясь на разных континентах.

5. Метанавыки. Технологии обучают тому, чему раньше не учили: как учиться, как думать, как задавать вопросы, а не только отвечать.

6. Доступность. Ты можешь быть в деревне без школы, но с интернетом — и учиться у профессоров MIT, писать код, запускать стартап, изучать квантовую механику.

Технологии, которые уже творят чудеса:

- Khan Academy: адаптивные видеоуроки по математике и науке — от начального уровня до вузовского.

• Coursera / Stepik / OpenEdu: онлайн-курсы от ведущих университетов.

• Minecraft Education: обучение через строительство, физику, командную работу в игровом мире.

• ChatGPT / ИИ-тьюторы: персональные собеседники и наставники, которые всегда рядом — и не устают.

• VR/AR-классы: анатомия в 3D, путешествия по древнему Риму или внутрь клетки.

Но и вызовы реальны. Не всё, что блестит - EdTech. Вот с чем ещё предстоит работать:

• Цифровое неравенство: технологии доступны не всем.

• Киберусталость и отвлекаемость: экран учит — и утомляет.

• Недоверие и инерция: многие учителя не готовы менять привычное.

• Огромный рынок, мало смысла: не каждая платформа качественна.

Но именно здесь и появляется роль осмысленных решений, которые не просто «технологичны», а действительно образовательные.

Цифровая трансформация - не временный тренд. Это новый язык образования. И в этом языке важно не забыть главное: образование — это про человека.

Образовательные технологии - это не технологии *для* образования, это технологии во имя развития мышления, ценностей, способностей к жизни и свободе.

Что делает технологии действительно образовательными?

Во-первых, они **персонализируют обучение.** Это как Netflix: ты не листаешь учебник на 500 страниц, ты получаешь то, что нужно именно тебе.

Во-вторых - они **вовлекают.** Геймификация, иммерсивность, проектность. Учеба больше не обязаловка - она может быть **приключением.**

И главное - они **развивают мышление.** Не просто дают готовые ответы, а учат задавать **правильные вопросы.**

Кто формирует будущее?

• Учитель - как куратор смысла.

• Ученик - как создатель своего пути.

• Технологии - как компас и навигатор.

Образование - это не про готовые ответы. Это про умение задавать правильные вопросы. И сегодня, как никогда, технологии могут этому научить.

Литература

1. **Калинина, Н. А.** Цифровая трансформация образования: вызовы и возможности // *Инновации в образовании*. — 2022. — №1. — С. 14–21.

2. **Семенова, Е. Ю., Милованова, А. В.** Информационные технологии в образовании: теоретико-методологические основы. — М.: Просвещение, 2021. — 256 с.

3. **Selwyn, N.** Education and Technology: Key Issues and Debates. — 2nd ed. — London: Bloomsbury Academic, 2016. — 272 p.

STEAM – ЗАМАНАУИ МЕКТЕПТІҢ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫНДА ОҚЫТУДЫҢ ЖАҢА ӘДІСТЕМЕСІ

Асанбай Б.З.,
«Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы Ақтөбе облысы бойынша Кәсіби даму институтының кафедра меңгерушісі, т.ғ.м.
Сулейменова С.К.,
«Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы Ақтөбе облысы бойынша Кәсіби даму институтының кафедра аға оқытушысы, магистр

Қазіргі уақытта әлемде төртінші технологиялық революция болып жатыр: ақпараттың қарқынды ағыны, жоғары технологиялық инновациялар мен әзірлемелер біздің өміріміздің барлық салаларын өзгертіп жатыр. Қоғам сұранысы да, жеке тұлғаның қызығушылықтары да өзгеріп жатыр. Сол себепті, бәсекеге қабілетті елдер қатарында болу үшін STEM – білім беру мен оқуды бірдей бағытта ілгерілетуіміз қажет.

STEM – оқытудың біріктірілген тәсілі, оның шеңберінде академиялық ғылыми-техникалық тұжырымдамалар шынайы өмір контексінде зерттеледі. Бұндай тәсілдің мақсаты – мектеп, қоғам, жұмыс және бүкіл әлем арасында STEM-сауаттылықты дамытуға және әлемдік экономикадағы бәсекеге қабілеттілікке ықпал ететін нық байланыстарды орнату.

STEM білім беру дегеніміз не? Сұраққа жауап бермес бұрын, STEM деген сөздің мағынасын ашып алайық:

STEM қалай жіктеледі:

S – science (жаратылыстану ғылымы)

T–technology(технология)

E – engineering (инженерлік)

M – mathematics (математика), яғни осы салалардың жиынтығы.

STEM - білім беру білім саласы «Жаратылыстану», «Математика және информатика», робототехника, 3Д модельдеу, графикалық дизайн, технологиялық сауаттылық, инженерлік тәжірибе қабілеттіліктерін, дағдыларын дамытуға бағытталған. STEM оқыту бойынша пән мұғалімі әсіресе сабақта пәнаралық байланысқа көп көңіл бөлуі керек. Шығармашылық тапсырмаларға, шағын жобаларға, оның ішінде топтық, жұптық жоба қорғау жұмысына көп көңіл бөлуі керек. Ол оқушының әлеуметтенуіне үлкен үлес.

STEM технологиясын мектепке енгізудің себебі, өзгеріс не үшін қажет деген сұраққа жауап беріп көрейік?

- оқу ұжымдарын құрылымды ұйымдастыру қажеттілігі,
- білім беру құрамының өзгерісі,
- мектеп учаскелерін тиімді пайдалану,
- ғылым мен техника жетістіктерін білім беру процесіне енгізу.

STEM технологиясын оқыту процесінде қалай жүзеге асыруға болады?

Пәнді тек негізгі оқыту – бейінді оқытып ғана емес, қосымша білім беру жүйесін қосу керек, соның ішінде таңдау және үйірме жұмыстарында, әртүрлі конкурстар мен олимпиадаларға дайындық кезінде.

Біздің мақсатымыз – STEM технологиясын математика сабағында проблемалық мысалдар келтіру арқылы, оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру және шығармашылыққа баулу.

Математика сабағында көркем еңбек пәнімен байланыстыра отырып, 5 сыныпта кеңістік фигураларының жазбалары бөлімінде балаларға тікбұрышты параллелепипед тақырыбында жағдаяттық сұрақтар қою арқылы функционалдық сауаттылығын арттыруға болады, көркем еңбек пәнімен байланыстырып стринг арт жасауға болады. . Оқушылар тікбұрышты параллелепипедтің ені мен ұзындығын табуды біледі, ауданын есептей алады Оқушы қол мен ұстау арқылы өздері фигураларды жасап,есептеу қызығушылықтарын арттырады. Мысалы

мектеп тұрғызу үшін немесе аспалы көпір, жер төселімдерін жасау үшін балалар қанша текшенің қажет екенін есептеп, нәтижесін жаза алады.

6 сынып математикасында координаталық жазықтық тақырыбында біз АКТ-ны және қосымша үлестірмелі қағаздарды пайдаланамыз, бірақ бала тек көзбен ғана көріп қояды, ал көркем еңбек пәнімен байланыстырып стринг арт жасауға болады. Оқушы қол мен ұстау арқылы координаталық қиылысу нүктелерін таба алады. Қалған басқа сыныптардың алгебра және геометрия пәндерінде де қолдануға болады. 7 сынып геометрия сабағында күнделікті өмірде пайдаланатын салқын тісбасарларға арналған таяқшаларды пайдалану арқылы түрлі кеңістік фигураларын жасауға болады. Мысалы: түзу, сәуле, кесінді, бұрыш, үшбұрыш, төртбұрыш. Демек, бұл технологияны шексіз пайдалануға болады деген сөз.

Қазіргі заманауи мұғалім балаларды оқыта отырып, мектеп қабырғасында алған білімдері өзгермелі әлемге бейімделе алуына көмектесетініне сенімді болуы керек. Себебі ертеңгі күнгі жұмыс орны шығармашылық пен инновацияны талап етеді. Демек, STEM-білім беру балаларға мәселені шешу, өзара қарым-қатынас жасау, шығармашылық амал-тәсілдерді қолдану мен сын тұрғысында ойлау сияқты XXI ғасырдың жасампаз дағдыларын меңгеруге көмектеседі. Бұл дағдылар барлық оқу кезеңінде кез келген пәннен үлгеру үшін қажет болады. Болжамдар бойынша STEM сегментіндегі жұмыс орындары жұмыспен қамтудың басқа секторларымен салыстырғанда, алдағы он жылдықта екі есе қарқынмен өсуі мүмкін. Бұл дағдыларды бүгіннен бастап үйрету балалардың болашақ кәсіби қызметке дайын болуына көмектеседі.

Оқыту үдерісін жаңаша ұйымдастыру оқытушының өзін-өзі дамытуына қолайлы жағдай жасай отырып, оның шығармашылық қабілетінің артуына септігін тигізеді. Сондықтан, ғылыми техникалық прогрестен қалмай, жаңа педагогикалық инновацияларды дер кезінде қабылдап, өңдеп, нәтижелі пайдалана білу әрбір ұстаздың негізгі міндеті.

Бүгінде көптеген елдерде, STEM-білім беру тұжырымдамасы түрлі білім беру бағдарламаларын жүзеге асырылуда.

Осы салада STEM- орталықтары, халықаралық конференциялар құрылды. Білім берудегі STEM нені білдіретінін айтып көрейік.

ақпараттық жаһандану заманында жаңа технологиялардың тез дамуы кезінде машина жасау, IT технологиясы, ғылым, өнер, және т.б. мамандықтарға сұраныс көбейді. Болашақта елестету қиын болатын мамандықтар пайда болып жатыр. Олар жаңа био, нанатехнологиялар, жаратылыстану ғылымдары, инженерлік салада білімділікті талап етеді. Осындай мамандарды даярлауды мектептен бастасақ, ол үшін не істеуіміз керек? Ойланып көрсек, біз қазір мектепте беріп жатқан біліміз қаншалықты өзгерді? Деңгейі қандай? Оны қайдан көреміз?Қандай жағдай жасадық? Жасай аламыз? Не істеу керек?

Таяу және алыс шет елдерде жоғары технологиялар саласында мамандарды даярлаудың негізі STEM білім беру болып есептеледі. Оқушылардың есептік ойлау дағдыларын ерте дамыту, ғылыми зерттеу жұмыстарын, жобалық топтық, жұптық жұмыстарға деген қызығушылықтарын арттыру, нақты инженерлік, технологиялық нәтижелер шығаруға бағытталған. Сондықтан да көптеген елдер бізден көш ілгері шығар.

" STEAM-білім" бағдарламасы бойынша білім алушылар физика және математика пәнінен басқа робот техникасын үйренеді ,өзінің роботтарын бағдарламалап құрастыра біледі. Сабақтарда арнайы технологиялық зертханалық және оқу жабдықтары, сонымен қатар 3D-принтерлер, визуализация құралдары және басқа да жабдықтар пайдаланылады. STEAM-білім - философиясы балаларды еңбек сабағында кәсіпке бағыттап ескі игі амалдармен оқытуға негізделген, қазір мұның оқыту әдістері мен құралдары өзгерді.

Мектепте stem оқыту жүйесін дамытудағы мақсатымыз STEM білім беру жүйесін дамытып, оны қаланың жекелеген мектептерінің оқушыларына барынша қолжетімді ету.

STEM бағыты оқушының алған теориялық білімін іс жүзінде тәжірибеде қолдану дағдыларын дамытады. Бағдарлама төрт кезеңге бөлінген. Олар: инженерлік іс, бағдарлау, робототехника мен 3d моделдеу. Аталған бағдарламалар бүгінгі күнгі ең өзекті топтамалар мен Autodesk Solidworks, Scratch, Java, Python, C++ сынды бағдарлау тілдерін қамтиды.

СТЕМ - білім беру білім саласы «Жаратылыстану», «Математика және информатика», робототехника, 3Д модельдеу, графикалық дизайн, технологиялық сауаттылық, инженерлік тәжірибе қабілеттіліктерін, дағдыларын дамытуға бағытталған. СТЕМ оқыту бойынша пән мұғалімі әсіресе сабақта пәнаралық байланысқа көп көңіл бөлуі керек. Шығармашылық тапсырмаларға, шағын жобаларға, оның ішінде топтық, жұптық жоба қорғау жұмысына көп көңіл бөлуі керекМұнда айта кететін жай СТЭМ оқытуда оқушылардың топтық, жұптық жобалармен жұмыс істеуі маңызды.

Біздің оқушыларымыз ертеңгі өмірге қабілетті болсын десек, бүгін оларға стем кеңістігінде жұмыс жасауға жағдай жасауымыз керек. Әртүрлі пәндерден алған білімдерін біріктіру арқылы нақты өмірде қолдануға жағдайды қазір жасау керек. Мұның ішінде экологияны сақтау, табиғат ресурстарын үнемді пайдалану, табиғат мүмкіншілігін, ресурстарын пайдалану, аз мөлшерде энергия жұмсау арқылы еңбек өнімдерін алу т.б.

Мектептерда пән сабақтарында пәнаралық байланыс арқылы жұмыс жасаудан басқа,СТЕМ лабороториялары ашылып, оқушылардың жұмыс жасауына жағдай жасалуы керек. СТЕМ лабороторияларында: ноутбуктер, интерактивті тақта, проекторімен, 2-3 ағаш бойынша станок, темір бойынша станок, ардуин, лего, мехотроникаға арналған құрал жабдықтар. 3Д принтер, баспа принтер, аудио, видеосистемалар, еңбек құралдары т.б заманауи құралдарымен жабықталған болуы керек.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Ногайбаева Г. Әлемде және Қазақстанда STEAM білім берудің дамуы.
2. «Білімді ел - Образованная страна», №20 (57) от 25 октября 2016 г.
3. Абальмасов В.В. Физика сабақтарында lego mindstorms educatione v3 пайдалану // Электрондық ресурс http://www.xn--80axhid.xn--p1ai/doc/697.pdf
4. Международный фестиваль робототехники «Roboland 2018». Электронный ресурс:http://www.roboland.kz/-– Дата обращения: 09.11.2017.
5. STEAM-центр туралы. Электрондық ресурс: http://STEAMcentre.ru/ pages/new- etap
6. Жаңа ұрпақ тәрбиесі: балаларға арналған инженерия. [Электрондық ресурс] – http://urban.az/technologies/obrazovanie-novogopokoleniya-inzheneriya- dlya-detej-3812
7. Электрондық ресурс: https://en.wikipedia.org/wiki/Science_technology_ engineering_and_mathematics# Hong_Kong
8. http://www.meriten.com.ua/STEAM-luchshee-pri-vyibore-professii-v-ssha/
9. Federal Science, Technology, Engineering and Mathematics (STEAM) Education 5 – year Strategic Plan (2013) A Report from the Committee on STEAM Education, National Science and Technology Council. // Электрондық ресурс: https://www.whitehouse. gov/sites/whitehouse.gov/files/ostp/Federal_STEAM_Strategi c_Plan.pdf

УПРАВЛЕНЧЕСКИЕ НАВЫКИ ДИРЕКТОРА ШКОЛЫ КАК ОСНОВА ЭФФЕКТИВНОГО ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО РУКОВОДСТВА

Наримбетова Гульнара Мухангалиевна
директор КГУ «Средняя общеобразовательная школа №56»

Введение

Сегодня образовательная система переживает активную трансформацию. В центре этих изменений — школа, а в её центре — директор как ключевая фигура управленческой деятельности. В условиях изменений стандартов, цифровизации, дефицита кадров и растущих общественных ожиданий, управленческие навыки директора школы приобретают критическое значение.

1. Теоретические основы управленческих компетенций

Согласно современным исследованиям в области образовательного менеджмента, управленческие навыки руководителя школы включают:

- Функциональные (планирование, организация, контроль, анализ);
- Коммуникативные (ведение переговоров, убеждение, обратная связь);
- Лидерские (вдохновение, формирование миссии, стратегическое мышление);
- Эмоциональный интеллект (саморефлексия, управление эмоциями, эмпатия).

Эти компетенции являются основой не только для текущего функционирования школы, но и для её устойчивого развития.

2. Практическая реализация управленческих навыков

Пример 1: Стратегическое планирование

Разработка и реализация программы развития школы требует умения анализировать внутренние и внешние факторы, формировать миссию, определять приоритеты и мобилизовать ресурсы.

Пример 2: Управление изменениями

Внедрение новой цифровой платформы в образовательный процесс требует от директора управления сопротивлением, обучения персонала и мониторинга внедрения.

Пример 3: Командообразование

Создание внутришкольных проектных групп, где педагогам делегируются инициативы, способствует росту мотивации и профессиональной ответственности.

3. Основные управленческие вызовы современного директора

- Дефицит педагогических кадров и необходимость удержания талантов;
- Цифровизация управления и переход к электронным платформам;
- Рост родительской активности и социальных ожиданий;
- Необходимость поиска внебюджетного финансирования;
- Повышенные требования к управлению качеством образования.

4. Пути развития управленческих навыков директора

- Повышение квалификации в сфере образовательного менеджмента;
- Наставничество и профессиональные сообщества руководителей;
- Анализ кейсов и управленческих ситуаций;
- Оценка эффективности собственной управленческой деятельности через инструменты самоанализа;
- Участие в грантах и управленческих стажировках.

Заключение

Эффективный директор школы — это не просто администратор. Это лидер, стратег и фасилитатор развития команды. Управленческие навыки не даются по умолчанию — они формируются через практику, обучение и рефлексию. Научно-практические конференции, подобные этой, — важная площадка для обмена опытом, выявления лучших практик и формирования нового типа руководителя — лидера образования XXI века.

ЭЛЕМЕНТЫ ИНТЕГРИРОВАНИЯ ЗНАНИЙ УЧАЩИХСЯ В ПРОГРАММЕ "ХИМИЯ В МИРЕ ПРОФЕССИЙ"

Киреева Айслу Таупазеевна
КГУ «Средняя школа №35 имени Х.Досмухамедулы».
г. Актобе, учитель химии

Аннотация

В статье рассматриваются элементы интеграции знаний учащихся, связанные с программой "Химия в мире профессий". Особое внимание уделяется значению химии в различных сферах деятельности, проектной деятельности, междисциплинарному подходу и использованию современных технологий. Автор подчеркивает важность практического применения теоретических знаний для формирования профессиональных компетенций у школьников.

Мотивация

Современное образование требует от учащихся не только усвоения теоретических знаний, но и их практического применения. Программа "Химия в мире профессий" предоставляет уникальную возможность для девятиклассников увидеть, как химия влияет на различные профессии и как она может быть использована в реальной жизни. Это не только мотивирует учащихся к изучению предмета, но и помогает им определиться с будущей профессиональной деятельностью.

Ключевые слова

Интеграция знаний, химия, профессии, проектная деятельность, междисциплинарный подход, современные технологии.

Введение

Химия — это наука, которая пронизывает многие аспекты нашей жизни и является основой множества профессий. Интеграция знаний учащихся в рамках программы "Химия в мире профессий" позволяет им понять, как теоретические знания применяются на практике и какие навыки необходимы для успешной работы в различных областях.

1. Значение химии в профессиях

Химия играет ключевую роль в таких сферах, как фармацевтика, экология, материаловедение и пищевая промышленность. Учащиеся должны осознавать, как химические процессы влияют на эти области. Например, понимание химических реакций необходимо будущим фармацевтам для разработки эффективных лекарств.

2. Проектная деятельность

Проектная деятельность является одним из наиболее эффективных методов интеграции знаний. Учащиеся могут работать над проектами, связанными с актуальными проблемами, такими как очистка воды или создание экологически чистых материалов. Это не только углубляет их знания по химии, но и развивает навыки работы в команде и критического мышления.

3. Экскурсии и встречи с профессионалами

Организация экскурсий на предприятия и встречи с профессионалами позволяют учащимся увидеть практическое применение своих знаний. Такие мероприятия дают возможность задать вопросы и узнать о карьерных перспективах в области химии.

4. Использование современных технологий

Современные технологии, такие как компьютерные программы для моделирования химических процессов и онлайн-курсы, позволяют учащимся углубить свои знания и расширить понимание химии как науки

5. Междисциплинарный подход

Химия тесно связана с другими науками, такими как биология и физика. Применение междисциплинарного подхода способствует более глубокому пониманию предмета и его связи с окружающим миром.

Заключение

Интеграция знаний учащихся в рамках программы "Химия в мире профессий" играет важную роль в подготовке школьников к будущей профессиональной деятельности. Практическое применение теоретических знаний, проектная деятельность и использование современных технологий способствуют формированию у учащихся интереса к химии и осознанию ее значимости в различных сферах жизни.

Литература

1. Громова, И. В., Иванова, Н. П. (2020). *Интеграция знаний в образовательном процессе: теория и практика*. Москва: Издательство "Наука".

2. Петрова, Е. А. (2019). *Химия и профессии: практическое руководство для учителей*. Санкт-Петербург: Издательство "Образование".

3. Сидорова, Т. В., Кузнецов, А. И. (2021). *Проектная деятельность в школе: от идеи до реализации*. Казань: Издательство "Просвещение".

4. Фролов, С. А. (2022). *Современные технологии в обучении химии*. Екатеринбург: Издательство "Урал".

COMPARING CLASSROOM AND EXTRACURRICULAR APPROACHES TO DEVELOPING RESEARCH SKILLS IN LOWER SECONDARY ENGLISH LEARNERS

Bauyrzhanov Bakytzhan Bauyrzhanuly
Teacher of English
"JOS" Financial Lyceum, Almaty city

Abstract: This article explores and compares classroom and extracurricular approaches to developing research skills in lower secondary English as a Foreign Language (EFL) learners. Drawing on the experience of the authorial program *"Enjoy English: Discover, Explore, Create"* (Grades 5–9), the study highlights how project-based and inquiry-based methods, when scaffolded effectively, can promote learner autonomy, functional literacy, and motivation. The article outlines a spiral model of research skill development, supported by formative assessment and digital tools such as Padlet, Canva, and Flipgrid. The findings suggest that while classroom environments often limit extended inquiry due to curricular constraints, many effective elements from extracurricular settings can be successfully adapted for classroom use. Practical strategies and tools are provided for teachers aiming to integrate research into everyday language instruction.

Keywords: research skills, EFL, learner autonomy, project-based learning, inquiry-based learning, scaffolding, digital tools, secondary education, extracurricular programs, functional literacy

1. Introduction

In the 21st century, research skills have become fundamental to quality education across disciplines — and English as a Foreign Language (EFL) instruction is no exception. As learners move from passive language consumers to active meaning-makers, the ability to ask questions, gather and interpret information, and communicate findings in English becomes a core component of functional literacy. International frameworks such as CEFR, PISA, and national initiatives like Kazakhstan's *Birtutas tarbie* all emphasize the need for inquiry-based, value-oriented education.

Yet despite this growing emphasis, many lower secondary English classrooms still prioritize grammar, test preparation, and textbook-based routines. Research-related tasks, if present, are often superficial — confined to isolated poster projects or fact-copying exercises with little student ownership or depth. These conditions limit the potential for inquiry, especially for learners who may thrive in less formal, more flexible environments.

Extracurricular programs, by contrast, can provide expanded timeframes, alternative pedagogical models, and a more personalized approach. They allow students to work across stages of inquiry — from formulating a question to presenting findings — often using digital tools and collaborating with

peers. Global practices support this: for example, inquiry-based English clubs in Singapore's Applied Learning Programme, or cross-curricular project weeks in the UK's Key Stage 3.

This article compares how research skills are developed in two learning contexts — classroom and extracurricular — using the authorial program *"Enjoy English: Discover, Explore, Create"* (Grades 5–9) as a case study. It analyzes the pedagogical models used, highlights challenges and results from implementation, and identifies transferable practices that mainstream EFL teachers can adapt, regardless of format. Importantly, the article also reflects on the limitations and requirements for sustainable integration of research into everyday English instruction.

2. Implementation and Experience: The "Enjoy English" Model

The extracurricular English program *"Enjoy English: Discover, Explore, Create"* was designed to respond to a growing need in Kazakhstan's secondary education: to develop students' research competence and learner autonomy in English through practical, scaffolded inquiry. Implemented over five academic years in Grades 5–9, the program blends project-based learning (PBL), inquiry-based learning (IBL), and content and language integrated learning (CLIL) to provide an environment where language becomes a tool for exploration and self-expression.

Structure and Principles

The program follows a **spiral curriculum** model. Research and academic communication skills are introduced in simple forms at earlier stages and revisited with increasing complexity each year. Instruction is divided into three strands:

- **Enjoy Grammar** — supports contextualized language accuracy;
- **Enjoy Projects** — focuses on research and critical thinking through inquiry;
- **Enjoy Culture** — promotes intercultural awareness and creative communication.

Each year includes approximately **68 hours** of extracurricular instruction. Sessions are delivered twice a week in small-group formats, allowing for differentiated support. Projects typically follow a 4–6 week cycle and culminate in a public product or presentation.

Spiral Progression and Task Design

The following table illustrates how students progress from basic data collection to independent inquiry and global issue analysis:

Grade	Learner Role	Focus	Final Output
5	Guided Explorer	Class surveys, visual comparison	Poster, oral report
6	Emerging Inquirer	Information analysis, reporting	Infographic, dialogue-based speech
7	Collaborative Researcher	Source comparison, team writing	Essay, digital presentation
8	Independent Investigator	Problem–solution inquiry	TED-style talk, podcast
9	Autonomous Thinker	Global challenges, synthesis	Extended report, live panel discussion

To support this progression, learners receive **graphic organizers, question prompts, sentence frames, and digital planning templates**. Teachers shift from direct instruction to facilitation, guiding students through research stages: asking, exploring, analyzing, and communicating.

Practical Implementation: Tools and Tasks

Projects are tailored to the learners' language levels and interests. Examples include:

- Grade 5: *"What do our classmates eat for lunch?"* — students conduct surveys and create visual posters.
- Grade 7: *"How does technology affect our sleep?"* — students gather peer opinions, compare sources, and present infographics using Canva.
- Grade 9: *"What future challenges will our generation face?"* — students explore UN Sustainable Development Goals, conduct secondary research, and deliver TED-style talks via Flipgrid.

Digital tools (Padlet, Canva, Flipgrid, Google Docs) were integrated from Grade 6 onward to enhance collaboration, creativity, and media literacy.

Monitoring, Reflection, and Challenges

Evaluation was conducted through:

- Portfolios with drafts and reflections;
- Rubric-based assessment (language + research criteria);
- Peer and self-evaluation checklists;
- Showcase events with real audiences.

Feedback from 60 participants (Grades 5–9) showed that:

- **85%** felt more confident in research in English;
- **70%** felt "mostly" or "fully independent" by the end of the year;
- **90%** appreciated having choice in topic and output format.

Students noted that "research makes English more interesting" and "I learned to find answers myself." Teachers reported increased engagement, especially among students who typically struggled with traditional grammar lessons.

However, implementation was not without challenges. Some learners struggled with open-ended tasks and required close modeling. Teachers noted that project timelines occasionally clashed with exam preparation periods. Access to devices varied, requiring flexible solutions (e.g., printed templates, offline planning).

Contextual and Global Relevance

While the program was implemented in Kazakhstan, its principles align with international practices:

- The UK's Key Stage 3 integrates cross-curricular project work in English and citizenship.
- Singapore's Applied Learning Programme encourages interdisciplinary, research-rich learning in English.

These parallels suggest that the *"Enjoy English"* model offers not only a national solution, but also a scalable, internationally relevant approach to EFL instruction that blends language learning with critical inquiry.

3. Key Findings and Transferable Practices

The implementation of the *"Enjoy English: Discover, Explore, Create"* program offered valuable insights into how research skills can be cultivated in EFL contexts through structured, student-centered learning. Comparing this extracurricular model with conventional classroom practices highlighted both challenges and opportunities for developing inquiry in English education.

Main Findings from Implementation

The first key finding is that **sustained inquiry requires time, structure, and flexibility**. In traditional classrooms, research tasks tend to be short, product-oriented, and teacher-defined. They are often added to the end of a unit and do not allow learners to develop ownership. In contrast, the extracurricular format provided space for **multi-stage research cycles** — from question development and investigation to synthesis and presentation.

The second major insight is the importance of **scaffolded autonomy**. Students in the program were gradually given more responsibility for their learning, starting with teacher-supported surveys in Grade 5 and reaching independent investigations in Grade 9. This progression was not spontaneous — it was carefully scaffolded using:

- Graphic organizers
- Planning templates
- Peer feedback protocols
- Weekly check-ins and reflection journals

These tools helped students become confident in managing inquiry processes — a skill often underdeveloped in textbook-centered lessons.

The third finding concerns the use of **digital platforms**. While classroom activities rarely integrated digital tools beyond simple slides, the extracurricular program embedded technologies as thinking and communication tools. For example:

- **Padlet** was used for idea generation and collaborative research logs.
- **Canva** allowed for visually appealing outputs like infographics and brochures.
- **Flipgrid** enabled students to practice oral presentations asynchronously and receive feedback.

These tools supported not just creativity but also **research planning, revision, and multimodal literacy** — all essential 21st-century competencies.

What Can Be Transferred to the Classroom

Despite time and curriculum constraints, several elements of the extracurricular approach can be meaningfully integrated into mainstream English teaching. The following practices are especially adaptable:

- **Mini-inquiry cycles**: Even 2–3 lessons can be used to complete a question-based task (e.g., "What do teenagers in our class think about fast food?"), ending with a short written or oral product.
- **Scaffolding research in stages**: Teachers can break inquiry into visible steps: asking a question, collecting data, comparing sources, and presenting findings — using simple, pre-prepared templates.
- **Formative feedback and reflection**: Incorporating checklists, rubrics, and self-evaluation forms shifts focus from grades to growth, making learners more reflective and responsible.
- **Choice and voice**: Allowing students to choose topics or output formats increases investment and supports autonomy, even within a fixed topic (e.g., choosing between a comic strip or podcast to report on "Daily Routines Around the World").
- **Digital integration**: Introducing low-barrier tools like Canva or Flipgrid during projects supports engagement and multimodal expression, without requiring major infrastructural change.

Impact on Learners

As a result of applying these principles, students involved in the *"Enjoy English"* program showed measurable improvement in three core areas:

- **Language competence** (especially functional and academic English)
- **Research literacy** (formulating questions, using sources, presenting findings)
- **Autonomy** (self-regulation, planning, peer collaboration)

According to end-of-year surveys:

- **85%** of participants felt more confident in conducting research in English.
- **70%** described themselves as "mostly" or "fully" independent.
- **90%** appreciated the opportunity to choose their topics and formats.

These outcomes suggest that **combining structure with autonomy**, and **language development with inquiry**, leads to deeper learning than either approach in isolation.

Limitations and Considerations

Despite its success, the program faced several implementation challenges:

- Not all students were equally ready for open-ended tasks;
- Teachers needed time to shift from directive to facilitative roles;
- Access to devices and internet was unequal across learners;
- Aligning inquiry projects with textbook pacing required negotiation.

Therefore, sustainable integration of research in EFL requires **institutional support** (CPD, planning time), **flexible resources**, and a **gradual approach** to autonomy.

Global Transferability

The model resonates with practices seen in other systems. For example:

- In the UK, schools implement research projects during "project weeks" within standard curriculum time.
- In Singapore, the Ministry of Education promotes Applied Learning through research-based tasks in English, Science, and Humanities.

This suggests that research integration is not limited to elite or extracurricular settings — it can and should become part of mainstream English instruction, adapted to context.

Conclusion

This article has examined how research skills can be fostered among lower secondary EFL learners by comparing traditional classroom practice with the extracurricular program *"Enjoy English: Discover, Explore, Create."* While both environments have their strengths, the study shows that sustained, scaffolded, and student-centered inquiry is more feasible — and often more effective — in extracurricular settings where time, autonomy, and tools are more flexible.

The program demonstrated that with appropriate planning, digital integration, and teacher support, students from Grade 5 onward are capable of engaging in meaningful research. They can formulate questions, interpret data, present findings, and reflect on their learning — all while using English as a functional and communicative tool.

At the same time, many of the program's core strategies — such as mini-inquiry tasks, peer feedback systems, and the use of simple digital platforms — are transferable to the classroom. Teachers need not overhaul their curricula but can begin by incorporating small, structured research elements that gradually build learners' autonomy and competence.

Yet, sustainable integration of research in English instruction also depends on systemic support: professional development, access to resources, and the recognition of inquiry as a legitimate form of language learning. This calls for a shift not only in pedagogy, but in educational culture — one that views English not merely as a subject to be tested, but as a powerful medium for asking questions, solving problems, and engaging with the world.

References

1. Holec, H. (1981). *Autonomy and Foreign Language Learning*. Oxford: Pergamon.
2. Little, D. (1991). *Learner Autonomy 1: Definitions, Issues and Problems*. Dublin: Authentik.
3. Benson, P. (2001). *Teaching and Researching Autonomy in Language Learning*. Harlow: Pearson Education.
4. Hammond, J., & Gibbons, P. (2005). What is Scaffolding? In *Teachers' Voices 8: Supporting Reading and Writing*. Sydney: NCELTR.
5. OECD. (2018). *The Future of Education and Skills: Education 2030*. Paris: OECD Publishing.
6. Cambridge Assessment. (2020). *Developing Critical Thinking through Project-Based and Inquiry-Based Learning*. Cambridge University Press.
7. Бауыржанов Б.Б., Кенжебаев А.Е. (2023). Enhancing Functional Literacy and Lifelong Learning Skills through Extracurricular English Programs. Алматы.
8. Бауыржанов Б.Б., Кенжебаев А.Е. (2024). Developing Learner Autonomy through Scaffolded Research Tasks in Extracurricular English Education. Талдықорған.
9. Бауыржанов Б.Б. (2024). Project-Based and Inquiry-Based Learning in Extracurricular English Programs. Алматы.
10. ҚР Білім және ғылым министрлігі. (2021). *Біртұтас тәрбие бағдарламасы* / Ministry of Education of the Republic of Kazakhstan. *Birtutas Tarbie – National Educational Concept*.

БАСТАУЫШ СЫНЫПТЫҢ МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЛОГИКАЛЫҚ ОЙЛАУ ҚАБІЛЕТТЕРІН ДАМЫТУ

Абдрахманова Мейрамкуль Кузыряевна
Күләш Байсейітова атындағы Қазақ ұлттық өнер университеті
Дарынды балаларға арналған мамандандырылған мектеп – интернатының
бастауыш сынып мұғалімі
Қазақстан, Астана қ.

Аңдатпа: Баяндамада инновациялық технологияларды жаңартылған білім беру мазмұнының оқу үрдісінде пайдалану арқылы оқушылардың логикалық ойлау қабілеттерін дамыту ерекшеліктері қарастырылған. Қазіргі таңда оқу үрдісінде «жаппай» енгізіліп жатқан инновациялық технологиялар көкейкесті мәселелердің тоғысында пайда болып, оқу үрдісіндегі әдістемелерге жаңаша тұрғыдан қарап, оны үздіксіз жаңғыртуға бағытталады.

«Инемен құдық қазғандай қиын да күрделі,
орасан қажыр-қайрат пен ерік-жігерді талап
ететін білімсіз өмір-тұл».

Қ.К. Тоқаев

Білім беру жүйесіндегі басым бағыттардың бірі — оқыту үрдісін технологияландыра отырып, білімнің кепілдік нәтижелеріне қол жеткізу. Ол үшін оқыту үрдісін өзгерте отырып, мұғалім шығармашылықпен жұмыстануы керек. Өйткені бұрын оқушы білімді қабылдаушы, жинақтаушы, өзіне сіңіруші рөлдерін ғана атқарса, ал қазіргі жаңа талап бойынша өздігімен білім алушы, үйрене білуші ретінде танылады. Сондықтан жеке тұлғаны осы рөлдерді атқаруға лайықтау үшін оның жаңа бейнесін заман талабына сай дайындауымыз қажет.

Жаңа технологияның басты мақсаттарының бірі баланы оқыта отырып, оның еркіндігін, белсенділігін қалыптастыру, өз бетінше шешім қабылдауға дағдыландыру. Инновациялық технологияны пайдалану — өмір талабы.

Қазіргі пән оқытушыларының негізгі міндеті — білім беруді нәтижеге бағыттау, яғни инновациялық жаңа технологияны меңгеру екені баршамызға мәлім. Оқу үрдісіне қоғамның жаңа қажеттіліктеріне сәйкес инновациялық тәсілдерді енгізу, оқытушының қажымас ізденімпаздығы мен шығармашылық жемісін талап етеді. Осыған орай кез-келген оқушының қабілетіне қарай білім беруді, оны дербестікке, ізденімпаздыққа, шығармашылыққа тәрбиелеуді жүзеге асыратын заманауи инновациялық технологияны меңгеруге ұмтылу керек. Себебі мемлекеттік білім стандартына сәйкес оқу үрдісін ұйымдастыру жаңа педагогикалық технологияларды, білім алушылардың білімін қадағалаудың инновациялық бақылау - өлшеу құралдарын енгізуді жүктейді. Оқытудың жаңа педагогикалық технологиясы – оқытуды ізгілендіру, өзін-өзі дамытып, тәрбиелей білетін, заман ағымына ілесе алатын білікті, жан-жақты жеке тұлға қалыптастыруды мақсат етеді. Оқушылардың кәсіби білім сапасын арттырумен бірге өз қабілетіне қарап, өзін-өзі дамыта отырып, өзіне сын көзбен қарауға мүмкіндік береді. Танымдық белсенділігін арттырып, логикалық ойлау қабілетін дамытады. Оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, дамыту міндеттерін көздейді. Оқытушының жеке тұлғаны зерттеуіне, оны толық танып, білуге және оқытудың мақсатына жетуге тиімді, әрі нақты жол ашады.

Инновациялық білім беру – іскерліктің жаңа түрі. Инновациялық қызмет оқу ісін дамытуға, пәндердің мәнін тереңдетуге, оқытушының кәсіптік шеберлігін арттыруға басқа жаңа технологияларды енгізуге, пайдалануға және шығармашылық жұмыстар жүргізуге бағытталған. Мұндай технологияларды қолдану — біріншіден, оқытушы ұтады, яғни ол сабақты тиімді ұйымдастыруға көмектеседі, оқушының пәнге деген қызығушылығы артады, екіншіден, оқушы ұтады, себебі оның тақырып бойынша танымы кеңейеді. Осылайша білім берудің қалыптасқан әдістемесіне оқытудың жаңа технологиясы тұрғысынан өзгерістер енгізілсе, білім сапасы да арта түспек. Ол әр педагогтан өз қызметінде жеке тұлғаға, оның қызығушылығы мен проблемасына бет бұруда маңызды өзгерісті талап етеді. Біз де әрдайым білім берудің жаңа технологиясын меңгеріп, жұмыстың тиімді жолдарын табу үшін жұмыстану үстіндеміз. Мақсат та айқын. Ол — балалардың мектепке қызығушылығын және оқуға ынтасын көтеруге мүмкіндік беретін қазіргі педагогикалық технологияларды қолдану, баланың жеке тұлғасын және шығармашылық ынтымақтастық жағдай қалыптастыру.

Логикалық ойлаудың дамуы – баланы жан – жақты дамуының басты міндеті.

Ойлау – адамның таным әрекетінің жоғарғы деңгейі, жаңа ашылулар мен ізденістер үрдісі. Логикалық ойлау ретінде баланың өздігінен қарапайым логикалық іс – әрекеттері (анализ, синтез,

салыстыру т.б.), қосымша логикалық операциялар (жоққа шығару, дұрыс және бұрыс пайымдаулар т.б.) орындалуы қарастырылады. Оқушылардың белсенділігі мен танымдық іс-әрекеттері арқылы шығармашылығын дамыту,қажетті жағдайда айрықша шешім қабылдай алатын жеке тұлғаны дайындау,осыған орай оқытуды ізгілендіру мектептердің алдында тұрған үлкен міндет екені белгілі. Уақыт талабына сай оқушылардың логикалық ойлау қабілетін дамыту үшін, оқытудың жаңа ақпараттық технологиясын пайдаланған жөн деп ойлаймын. Шығармашылыққа үйрету үшін мынандай жағдайларды ескеруі тиіс. Мұғалім ең алдымен, сыныпта шығармашылық көңіл-күй тудыру үшін баланың назары бір нәрсеге бағытталуы керек. Әрбір шығармашылық тапсырманы оқушыға ұсынудың мазмұны жеткіншектердің жас ерекшелігіне, қызығушылығына үйлесуі керек. Оқушының шығармашылықпен айналысуына мектепте, сабақ үстінде, үйде қолайлы жағдай туғызу. Шығармашылық бағытқа баланы жүйелі, сапалы түрде қалыптастырып отыру қажет. Сондықтан баланың шығармашылығын дамытуда ұстаз көп еңбек сіңіруі керек. Мұғалім сабақтарда әдіс-тәсілдерді пайдалана отырып, балалардың ұсыныс, пікірлерін еркін айтқызып, ойларын ұштауға, өздеріне деген сенімін арттыруға мүмкіндік туғызып отыру қажет. Әдіс-тәсілмен өткізілген әрбір сабақ оқушылардың логикалық ойлауын және қиялын, ойын, дағдысын қалыптастырып, оларды сөйлеуге үйретеді. Түрлі әдістемелік тәсілдерді пайдалану арқылы балалардың ортасынан қабілеті жоғары бала іздеп, онымен жұмыс жасау, оны жан-жақты тану, оқушылардың шығармашылық деңгейін бақылап отыру – әрбір мұғалімнің негізгі міндеті. Адам бойындағы қабілеттерін дамытып, олардың өсуіне жол беру, адамның рухани күшін нығайтып, өзін-өзі тануына көмектеседі. Оқушының өз болмысын тануға көмектесіп, қабілетін ояту, жаңа рухани күш беру, білімнің ең маңызды мақсаты болып танылады. Оқушыларды шығармашылық жұмысқа баулып, олардың белсенділігін, қызығушылығын арттыра түсу үшін логикалық ойлау қабілеттерін сабаққа және сабақтан тыс уақытта дамытуда әртүрлі әдіс-тәсілдерді қолдануға болады. Бала бойындағы қабілетті ашу оқушының шығармашылық бағытта дамуына жете мән беру болып табылады. Оқушының оқу-тәрбие үрдісі негізінде дамыту мәселесі – бұл жылдар бойы көптеген ғалым – психологтардың, педагогтардың, практик мұғалімдердің арасында пікірталас тудырып келе жатқан және күні бүгінге дейін күн тәртібінен түспей жүрген мәселе. Оқушыларды шығармашылық бағытта жан-жақты дамыту – бүгінгі күннің басты талабы. Осы талап тұрғысынан алғанда оқу-тәрбие үрдісін ұйымдастырудың сан түрлі әдіс-тәсілдерін іздестіру жаңа технологияларды тиімді пайдаланудың маңызы ерекше. Қазіргі ұстаздардың алдында тұрған үлкен мақсат өмірдің барлық саласына белсенді, шығармашылық іс-әрекетке қабілетті еркін және жан-жақты жетілген тұлға тәрбиелеу. Өмірдегі сан алуан қиындықтарды шеше білу тек шығармашыл адамның қолынан келеді.

Оқушының шығармашылық іс-әрекетіне жағдай тудыру дегеніміз – оқушыны ойлай білуге үйрету екені сөзсіз. Мектеп табалдырығын жаңа аттаған бүлдіршіннен шығармашылық іс-әрекетті талап етпес бұрын, оны соған үйреткен жөн. Оған байланысты «Оқытудың жаңа технологияларын пайдалана отырып, оқушылардың логикалық ойлау қабілеттерін дамыту» тақырыбын алдыма келелі мәселе етіп таңдап алдым. Бұл мәселені алудағы мақсатым- оқытудың жаңаша әдіс-тәсілдерін қолдану арқылы баланың кішкентай кезінен дүниеге өзіндік көзқарасын қалыптасуына жол ашу, шығармашылығын дамыту. Оқушының шығармашылығына бағыт-бағдар беруді ең алғаш білім мазмұнына енгізген М.Жұмабаев болатын. «Ойлау жанның өте бір қиын ,терең ісі», – деп атап көрсете келе, мұғалім баланы ойлап үйренуіне көп күш жұмсау керектігін ескертеді. Білім беру мектептен басталады. Оқушылардың өз-өзіне сенімін арттыру, олардың шығармашылығын дамыту, өтілетін сабақтың оқу материалын терең ұғына білуге баулу, мұғалімнің педагогикалық шеберлігіне де байланысты. Мұғалімнің әрбір өтілетін сабағы қазіргі кездегі оқыту талаптарына сай болуы қажет. Бұл аталған талаптармен бірге мұғалімнің күнделікті өтілетін әрбір сабағы ғылыми түрде негізделіп, оның тәлім-тәрбиелік мәні жан-жақты ашылуы тиіс. Осындай талаптардың орынды атқарылуында ғана оқушыда логикалық ойлау қабілеті дами түсіп, оқушының оқуға, білімге деген құштарлығы артып отырады. Оқушы құлшынысын ұдайы дамытып, әрбір өтетін сабағын жаңаша ұйымдастыра біліп, оқытудың озық әдіс- тәсілдерін қолдана білгенде ғана оқушының шығармашылық қабілеті дами түседі.

Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет, инновациялық әдіс-тәсілдер жаңа білім берудің бірден – бір шарты. Жалпы білім беретін орта мектептің мұғалімі ретінде мен күнделікті жұмысым үшін алдыма келесідей міндеттерді қоямын:

Білім беру үрдісінде жаңа технологияларды мүмкіндігінше қолдану;

Оқушылардың резервтік мүмкіндіктерін диагностикалау;

Пәннің түсіндірілуі мен ақпараттың жеткізілуінің жоғары сапасын қамтамасыз ету;

Оқу – тәрбие үрдісін компьютеризациялау және технологияландыру.

Бұл баяндамада бастауыш сынып оқушыларының математика пәніне деген қызығушылығын арттыру жолдары қарастырылды. Дидактикалық ойындардың білім беру үдерісіндегі маңызы мен танымдық белсенділікке әсері жан-жақты сипатталды. Ойын түрлерін сабаққа енгізу – оқушылардың логикалық ойлауын дамытуға, өз бетімен шешім қабылдауға, белсенділік танытуға мүмкіндік береді. Мұндай тәсілдер оқу материалына деген ынтаны арттырып, білімді тиімді меңгеруге ықпал етеді. Сонымен қатар, оқушылардың қарым-қатынас жасау, ой бөлісу дағдыларын жетілдіруге көп көмегі тиді.

Бұл оқыту ойындары арқылы оқушылардың білімге, үйренуге деген құштарлықтары оянып, оқу қызметінен жағымды эмоциялар алып, қанағаттанады.

Оқушыларым қазіргі таңда топпен, жұппен жұмыс атқара біледі. Өз ойларын ашық, нақты айтып, дұрыс ойлай біледі. Оқушыларымның сабаққа деген қызығушылықтары артып, сыныптың білім сапасы көтерілді. Егер де жаңа технология элементтерін сабақта өз дәрежесінде ұйымдастыра білсек, өз нәтижесін беріп, оқушылардың логикалық ойлау қабілеттері дамиды деп ойлаймын. *Баяндамамды мына бір сөзбен аяқтағым келеді:* ***«Еліміздің ертеңі бүгінгі ұрпақтың қолында, ал жас ұрпақтың тағдыры ұстаздың қолында».***

Пайдаланылған әдебиеттер

1. М.Валиева «Жаңа педагогикалық технологиялар».
Әдістемелік нұсқау, 2020 жыл.
2. «Ізденіс және даму перспективалары».
Әдістемелік оқу құралы. Алматы, 2022 жыл.
3. «Білім. Таным. Тәрбие».
Республикалық ғылыми-әдістемелік журнал. №1, 2019 жыл.
4. «Қазақстан кәсіпкері» журнал №10, 2020 жыл.
5. «Қазақстан мектебі».
Республикалық ғылыми-педагогикалық журнал. №10, 2021 жыл.
6. Д.Асқарова «Логика әлемі» әдістемелік оқу құралы. Астана, 2019 жыл

ФАКУЛЬТАТИВ "BRUSH UP YOUR ENGLISH" – РАЗВИТИЕ УНИВЕРСАЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ДЕЙСТВИЙ

Абдуллаева Айгуль Полатовна
учитель английского языка школы-гимназии №20 имени Титова
Шымкент, Казахстан

Аннотация

Факультатив «Brush up your English!»-развитие универсальных учебных действий представляет собой отличный способ для учащихся улучшить свои навыки владения английским языком. Она направлена на учащихся, желающих углубить свои знания и уверенность в использовании языка как в устной, так и в письменной форме. Программа включает разнообразные стратегии обучения, такие как коммуникативная практика. Уроки построены вокруг активного общения и взаимодействия, что позволяет учащимся практиковать свои навыки в реальных ситуациях. Программа охватывает широкий спектр актуальных тем, что помогает участникам развивать критическое мышление и навыки аргументации.

Ключевые слова: коммуникативные навыки, учебная и внеурочная деятельность, языковой барьер, самостоятельность.

Факультатив «BRUSH UP YOUR ENGLISH!» для учащихся 7-8 классов направлен на формирование коммуникативных и социальных навыков учащихся основной школы, необходимых для успешного интеллектуального развития каждого участника факультатива. Данная программа обеспечит развитие универсальных учебных действий, творческих способностей, необходимых для дальнейшей самореализации как в учебной, так и внеурочной деятельности, что в свою очередь позволит проявить себя, преодолеть языковой барьер, выявить свой творческий потенциал, получить положительные эмоции владения иностранным языком.

В рамках данного факультатива учащимся будет предоставлена возможность подготовить себя к олимпиадам, конкурсам разных уровней. Актуальность также заключается в том, что программа факультатива позволит быть успешным, научиться

самостоятельно осваивать новые знания в условиях изменяющегося мира, применить полученные знания на практике в общении с зарубежными друзьями по переписке или online, расширить возможности творческого самовыражения, повысить свой интеллектуальный уровень. Учащиеся смогут взвесить и оценить свои ученические качества с помощью самонаблюдения и взаимодействия с учителем, участниками курса другой параллели, так как программа создана для ребят 7 и 8 классов, что обязательно приведет к увеличению их самостоятельности и в дальнейшем обязательно положительно повлияет на формирование речевых коммуникативных компетенций, а значит и на учебную деятельность.

Каждый участник факультатива имеет возможность овладеть необходимыми ему на данном этапе теоретическими и практическими знаниями. В связи с возможностью индивидуального выбора заданий на занятиях курса, анализ качества их выполнения развивает у учащихся рефлексию и способность к самооценке.

Режим занятий составляет 1 час в неделю.

Программа составлена с учетом возрастных особенностей учащихся. Одна из характерных особенностей ребят этого возраста - стремление самоутвердиться будет обращена на приобретение личностных универсальных учебных действий. Участники

факультатива «Brush up your English!» зададутся вопросом: «Какое значение для каждого из них имеет владение иностранным языком?», то есть установят связь между целью учебной деятельности и её мотивом.

Считаю, что работая на занятиях факультатива, у ребят, у которых произошло частичное снижение мотивации, появится новый стимул и интерес к учебной деятельности, к раскрытию своего творческого потенциала, самопознанию и самосовершенствованию через стремление к участию в различных конкурсах и олимпиадах по английскому языку. Целью курса является создание условий для приобщения учащихся к новому социальному опыту через совершенствование коммуникативной компетенции, умение работать в команде и индивидуально, проявлять самостоятельность, решимость в достижении результатов, готовность и способность к саморазвитию и самореализации. Объем учебной нагрузки: факультатив рассчитан на 34 часа. Программа основывается преимущественно на методах активного обучения. При прохождении тем используются современные педагогические технологии такие, как обучение в сотрудничестве, использование новых информационных технологий, личностно-ориентированный подход.

No раздела Название раздела Количество
часов
Формы контроля
1 Особенности поведения
британцев при встрече.
1 Анализ, сравнение,
обсуждение
2 Инфинитив с частицей «to» 1 Составление опорного
конспекта, тест
3 Анализ и выполнение
заданий по английскому
языку олимпиады
(школьный уровень)
4 Обсуждение и выполнение
новых заданий олимпиады
4 Моя семья и характер
взаимоотношений между
родственниками
2 Практикум
монологической речи
5 Инфинитив без частицы
«to»
2 Составление опорного
конспекта, тест

6 Преодоление трудностей выполнения заданий заочной олимпиады
2 Обсуждение предложений и способов выполнения
7 Герундий, как новая часть речи
2 Составление опорного конспекта, тест
8 Функции герундия в предложении.
2 Сравнение с другими частями речи, составление интеллектуального задания.
9 Фразы согласия /несогласия 2 Практикум использования элементов дебатов.
10 Значение владением иностранным языком для современного, образованного человека
2 Практикум монологической /диалогической речи
11 Глагол (пассивный залог) 2 Составление конспекта, тест
12 Функции модальных глаголов
2 тест
13 Косвенная речь 2 тест
14 Согласование времён 2 Составление конспекта, тест
15 Как улучшить знания иностранного языка!
2 1 Практикум монологической /диалогической речи
16 Особенности написания личного письма/эссе.
2 Обсуждение образцов написания писем.
Практикум написания.
17 Я родился и вырос в Казакстане!
2 Презентации. Викторины.
Общее количество часов 34
К окончанию данного курса учащиеся:
1. углубляют свои знания о лексики-грамматических явлениях;
2. умеют распознавать и употреблять изученный грамматический материал в устной и письменной речи;
3. осуществляют прирост продуктивного и рецептивного словаря;
4. умеют перефразировать предложения;
5. улучшают качества написания писем личного характера и эссе;
6. уверенно практикуют монологическую/диалогическую речь по темам факультатива
Список литературы
1. Анлийский язык для школьников, поступающих в Вузы и студентов/ Цветвова И.В.,

Клепальченко И.А., Мальцева Н.А.//М.,Глосса, 1995
2. Справочник школьника 5-11 классов//АСТ-Пресс,2000
3. Сайты ВУЗОВ г.Томска / www.tuur/ru
4. Подготовка к ГИА-2014/ Фоменко Е.А.// Легион, Ростов-на-Дону, 2014

ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ БІЛІМ БЕРУДЕ ҚОЛДАНУ ТӘЖІРИБЕСІ

Абишева Меруерт Кыдырбековна
Қ.Сәтбаев атындағы №6 жалпы білім беретін мектеп КММ, бастауыш сынып мұғалімі,
Атакент кенті, Мақтаарал ауданы, Түркістан облысы, Қазақстан

Аннотация:

Бұл мақалада цифрлық технологияларды оқу үдерісінде тиімді қолдану тәжірибесі қарастырылады. Қазіргі білім беру жүйесінде цифрлық құралдарды пайдалану – заман талабы. Автор педагогикалық тәжірибеде қолданған нақты әдістер мен платформаларға тоқталып, олардың оқушылардың білім сапасына әсерін сипаттайды.

Кілт сөздер: цифрлық технологиялар, білім беру, оқу үдерісі, инновация, педагогикалық тәжірибе.

Кіріспе

Қазіргі заман талабы – білім беру саласында жаңашылдыққа ұмтылу. Цифрлық технологиялар – мұғалімнің көмекшісі ғана емес, оқушының білімге деген қызығушылығын оятатын қуатты құрал. Олар оқыту сапасын арттырып қана қоймай, оқу үдерісін даралауға, жекелеп оқытуға, сондай-ақ уақтылы кері байланыс алуға мүмкіндік береді.

Білім беру процесінің тиімділігі педагогтың заманауи әдіс-тәсілдерді қаншалықты қолдана алуымен тығыз байланысты. Цифрлық технологиялар дәстүрлі оқыту тәсілдерін толықтырып қана қоймай, оқушылардың танымдық белсенділігін арттыруға, дербес оқу траекториясын қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Негізгі бөлім

Білім беру жүйесіне цифрлық технологияларды ендіру бірнеше бағытта жүзеге асырылып отыр. Атап айтқанда:

1. Интерактивті платформалар (Kahoot, Quizizz, Google Classroom) – сабақ барысында оқушылардың белсенділігін арттырады. Бұл ресурстар арқылы оқушылар үй тапсырмаларын онлайн орындап, өз білімін тексере алады.
2. Электрондық оқулықтар мен мультимедиалық материалдар – теорияны көрнекі түрде ұсынуға мүмкіндік береді. Аудио-видео материалдар оқушылардың тақырыпты жақсы меңгеруіне сеп болады.
3. Мобильді қосымшалар мен гаджеттерді пайдалану – оқушылардың жеке оқу траекториясын қалыптастыруда маңызы зор. Мысалы, Google Forms көмегімен оқушыларға жедел тест өткізіп, нәтижесін бірден білуге болады.
4. Жасанды интеллект элементтері – кейбір білім беру платформалары (мысалы, ChatGPT, Khan Academy AI) оқушының білім деңгейіне қарай тапсырмаларды ұсынып, өзіндік оқу процесін ұйымдастыруға мүмкіндік береді.

Педагог ретінде мен өз тәжірибемде Google Classroom және Canva платформаларын жиі қолданамын. Мысалы, бейнесабақтарды әзірлеп, оқушыларға шығармашылық жобалар ұсыну арқылы олардың цифрлық сауаттылығын арттырамын.

Әсіресе, бастауыш сыныптарда мультимедиалық және ойын платформаларын қолдану баланың пәнге деген қызығушылығын арттырып, ақпаратты қабылдауын жеңілдетеді. Canva арқылы оқушылар өз жұмыстарын безендіріп, Padlet платформасында бірлесіп постер жасап, өз пікірін білдіреді. Мысалы, 3-сыныптағы дүниетану сабағында оқушылар табиғат зоналары тақырыбында онлайн постер жасап, бір-бірінің жұмысын бағалай алды.

Педагогикалық тәжірибеден мысалдар

Мен сабақтарымда Wordwall, Kahoot, Liveworksheets, Bilimland платформаларын жиі қолданамын. Мысалы, математика сабағында Liveworksheets арқылы интерактивті тапсырмалар беріледі. Оқушылар өз бетімен орындап, нәтижесін бірден көріп, қателерін түзетеді. Сонымен қатар, ClassDojo платформасында оқушы жетістіктері күнделікті бағаланып, ата-аналармен кері байланыс орнатылады.

Цифрлық трансформацияға мұғалімнің бейімделуі – білім сапасын арттырудың басты кепілі. Сондықтан мұғалім үнемі ізденіп, кәсіби даму бағытында цифрлық сауаттылығын жетілдіруі тиіс.

Қорытынды

Цифрлық технологияларды тиімді қолдану – заманауи мұғалімнің басты міндеттерінің бірі. Бұл құралдар тек оқу процесін жеңілдетіп қана қоймай, білім сапасын арттыруға, оқушылардың қызығушылығын оятуға септігін тигізеді. Мұғалімнің шеберлігі – технологияны мақсатқа сай, тиімді қолдана білуінде.

Қазіргі таңда педагогтардың алдында тұрған басты міндет – оқушыларды XXI ғасыр дағдыларымен қаруландыру. Цифрлық құзыреттілік – сол дағдылардың негізі. Білім берудің сапасын арттыруда технологияны орынды қолдану оқушы жетістігіне оң ықпал етеді. Мұғалім мен оқушы арасындағы цифрлық қарым-қатынас өзара сенімге, ынтымақтастыққа негізделуі тиіс.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қалиев С. «Цифрлық білім беру: мүмкіндіктер мен қауіптер». – Алматы, 2022.
2. Сатыбалдиева А. «Оқытудағы цифрлық ресурстардың тиімділігі». // Білім – 2023, №4. – Б. 25-28.
3. ҚР БҒМ. Орта білім беру ұйымдарында цифрлық оқытуды ұйымдастыру жөніндегі әдістемелік ұсыныстар. – 2023.

МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНА БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІНДЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІҢ РОЛІ

Ажымбаева Айгуль Куванышевна
Ақтөбе қаласы «№27 орта мектеп-лицейі» КММ қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі

Жасанды интеллект (ЖИ) – компьютерлік жүйелердің адамның интеллектуалды әрекеттерін имитациялайтын технологиялар жиынтығы болып табылады. Бүгінгі таңда ЖИ білім беру жүйесінде жаңашылдық әкеліп, оқыту үдерісін тиімді әрі қызықты ету үшін қолданыс табуда.

Жасанды интеллектті мектепте оқытуда қолдану оқушылардың оқу үрдісіне деген қызығушылығын арттырады. Мысалы, ЖИ технологиясы арқылы оқушылардың жеке ерекшеліктері ескеріліп, оларды оқытудың арнайы әдістері таңдалады. Бұл оқушылардың өз мүмкіндіктеріне сай білім алуына мүмкіндік береді. Жасанды интеллект білімді үйрену мен дағдыларды меңгерудің интерактивті тәсілдерін ұсынады, соның ішінде автоматты түрде жаттығуларды орындау, тапсырмаларды орындауда жеке көмек көрсету және оқушының білім деңгейін бақылау. Мектептерде жасанды интеллектті пайдалану білім беру саласының тиімділігін арттыруға септігін тигізеді. Бұл оқушылардың жылдам және сапалы білім алуына мүмкіндік береді. Мысалы, интеллектуалды білім беру бағдарламалары мен қосымшалар балалардың оқыту деңгейін бақылап, дербес оқыту әдісін қолдана алады. Сонымен қатар, ЖИ құралдары оқу процесін қызықты етіп, балалардың пәнге деген ынтасын арттырады.

Жасанды интеллекттің мектепте білім беру үдерісіндегі рөлі айтарлықтай маңызды. Бұл кезеңде балалардың танымдық қабілеттері мен шығармашылық ойлау дағдылары қалыптасады. Жасанды интеллект арқылы оқушылардың оқуға деген қызығушылығы арттырылып, оларды өз бетімен білім алу процесіне тартуға болады. Сонымен қатар, ЖИ оқушылардың жеке ерекшеліктеріне сәйкес оқыту әдісін таңдай отырып, олардың өз мүмкіндіктеріне сай білім алуына мүмкіндік береді. Кез келген педагогикалық технология философия негізде қарастырылады. Білім беру әлеміне енетін инновациялық технологияларды реттеу, жүйелеу және сұрыптау арқылы педагог жаңа инновациялық, педагогикалық технологияларды қолдануда өзін дамытады және қалыптастырады, білім алушылардың қызығушылығын, шығармашылық шабытын арттырады, ғылыми көзқарасын қалыптастырады, білім сапасын арттырады. Сондықтан өскелең ұрпақты оқыту жолында оқу процесінде инновациялық технологияларды қолдану мен олардың тиімділігін арттыру маңызды болып табылады. Қоғам талаптарына жауап беретін тәрбие мен білім беру үшін, осы инновациялық қызметтің ғылыми – педагогикалық негіздерін игеру басты мәселе болып табылады. Оның еңбек нарығында бәсекеге қабілетті тұлғаны даярлауға, білім сапасын арттырудың тиімді жолдарын табуға тигізетін үлкен үлесі бар. Оның тәжірибеге енуі – уақыт мәселесі. Қазіргі білім беру жүйесінің маңызды проблемаларының бірі оқу процесіне жаңа инновациялық технологияларды енгізу, білім беруді ақпараттандыру болып табылады.

Жасанды интеллекттің ең басты артықшылықтарының бірі – әр оқушының білім алу деңгейін анықтап, оған сәйкес келетін материалдар мен тапсырмаларды ұсыну мүмкіндігі. Дифференциалды оқыту әдісі әрбір оқушының жеке ерекшеліктерін ескере отырып, оқу материалы мен тапсырмаларын бейімдейді. ЖИ платформалары оқушының деңгейін бағалай отырып, оның оқуды жалғастыру қарқынын, қиындықтарын және келесі қадамдарын анықтайды. Мысалы, қазақ тілі мен әдебиеті пәнін оқытуда қолданылатын көптеген ЖИ жүйелері әр оқушының оқу сапасын автоматты түрде бағалап, қиындық туғызып жатқан тақырыптар бойынша қосымша көмек ұсынады. Оқушының жауаптарын тексеріп, дұрыс

емес жауаптарды түзету үшін қосымша түсініктемелер мен ұсыныстар беретін жүйелердің бар болуы, оның білім алу сапасын арттырады. Сонымен қатар жасанды интеллект білім алушыларға логикалық және шығармашылық ойлау қабілеттерін дамытуға көмектеседі. Оқу материалдары мен тапсырмалары ЖИ арқылы интерактивті, динамикалық түрде ұсынылған кезде балалардың ақыл-ойы дағдылары дамиды. Бұл әдіс тек стандартты тапсырмаларды орындаумен шектелмей, оқушылардың ойлау қабілетін жетілдіруге мүмкіндік береді.

Оқушылардың ойлау қабілеттерін дамытуда ЖИ жүйелері ойын элементтерін қолдану арқылы оқытуды қызықты әрі тартымды етіп жасайды. Ойын арқылы баланың логикалық ойлау және шешім қабылдау дағдыларын дамытатын көптеген жүйелер бар. Мысалы, оқушылар қазақ тілі пәні сабағында тапсырмаларды орындау кезінде ЖИ-дің көмегімен ойын түрінде тапсырмалар орындап, әр түрлі деңгейдегі қиындықтарды жеңуге үйренеді.

Қазіргі әлемде білім бәсекеге қабілетті тұлғаны және табысты азаматты қалыптастырудың негізгі құралына айналды. Цифрлық революциямен байланысты қоғамдағы жедел өзгерістер аясында, жасанды интеллектіні тәрбиелеу-оқыту процесіне енгізудің рөлі ерекше маңызды болып отыр. Жасанды интеллект технологиялары біздің өмірімізге берік енді, және уақыт өте келе бұл ену деңгейі тек арта беретіндігі анық. Бүгінгі күні мобильді телефон кең ауқымды пайдаланушыларға қолжетімді, тіпті мектепке дейінгі балалар да оны жеткілікті сенімді пайдалана алады. Интернет іздеу, дауыстық көмекшілер, бейнелерді тану қызметтері, онлайн ойындар біздің шындықтың бір бөлігі болып табылады. Сондықтан балаларды белсенді жасаушыларға айналдыруға, оларды қоршаған технологиялардың қалай жұмыс істейтінін түсінуге бағытталған күш-жігерді жұмсау маңызды. Осылайша, жасанды интеллект негіздерін үйрету, тіпті қарапайым деңгейде, мектепке дейінгі білім беруден басталуы тиіс. Мұғалімдер оқушылардың болашағына дайындалуы үшін жасанды интеллект технологияларын білім беру процесіне интеграциялауы керек, онда бұлдағдылар ерекше құнды болады. Білім беруде жасанды интеллектіні пайдалану мүмкіндіктері» білім беру бағдарламасының өзектілігі бірнеше факторлармен анықталады:

1. Технологиялық прогресс: Технологиялардың жылдам дамуы және жасанды интеллектінің әртүрлі өмір салаларына енгізілуі білім беру процесіне, әсіресе мектепке дейінгі ұйымдардағы білім беру процесіне жаңартуды талап етеді.

2. Оқушыларды болашаққа дайындау қажеттілігі: Қазіргі әлемде оқушылар технологиялармен жұмыс істеу дағдыларын ең ерте жастан меңгеруі керек, бұл оларды болашақ мамандығының талаптарына дайындайды.

3. Оқыту персонализациясы: Жасанды интеллект білім беру бағдарламаларын оқушылардың жеке қажеттіліктері мен қабілеттеріне бейімдеуге мүмкіндік береді, бұл материалды тиімді меңгеруге ықпал етеді.

4. Сын тұрғысынан ойлау мен шығармашылықты дамыту: Жасанды интеллект негізіндегі құралдар мектепке дейінгі балаларда интерактивті және ойын түріндегі оқыту арқылы зерттеу қызметін және шығармашылық ойлауды ынталандыра алады.

5. Педагогтарды қолдау: Жасанды интеллектіні пайдалану тәрбиешілердің жұмысын едәуір жеңілдетуі мүмкін, балалардың прогресін бағалау және мониторинг жүргізу, сондай-ақ жеке білім беру маршруттарын әзірлеу үшін құралдар ұсынады.

6. Әлеуметтік – эмоционалдық даму: Жасанды интеллект оқушылардың әлеуметтік және эмоционалдық дағдыларын ойындар мен симуляциялар арқылы дамытуға көмектеседі.

7. Глобалдық трендтер: Көптеген елдер білім беру жүйелеріне жасанды интеллектіні енгізуде, бұл халықаралық стандарттар мен тәжірибелерден артта қалмау қажеттілігін туындатады.

Осылайша, білім беруде жасанды интеллектіні пайдалану мүмкіндіктері тек қазіргі заманның талаптарына жауап беріп қана қоймай, оқушылар үшін сапалы және қолжетімді білім беру кеңістігін құруға ықпал етеді. Білім беруде жасанды интеллектіні пайдалану мүмкіндіктері қазіргі мектептерде балаларды оқыту және тәрбиелеу процесіне инновациялық технологияларды интеграциялау қажеттілігінен туындады. Жасанды интеллект (ЖИ) жылдам дамып, білім беруді қоса алғанда, көптеген салаларда қолданылуда. Педагогтардың ЖИ мүмкіндіктерін білім беру процесін байыту және әр балаға жеке көзқарас жасау үшін тиімді пайдалану үшін дайындау маңызды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Сәрсенбекова, Г. «Жасанды интеллект және білім беру». – Алматы, 2021.
2. Сұлтанова, А. «Инновациялар мен білім беру». – Нұр-Сұлтан, 2020.
3. Әбдіхалықова, Д. «Жасанды интеллектті білім беру үдерісінде қолдану». – Алматы, 2020.
4. Ахметова, Г. С. «Цифрлық технологиялар және олардың білім беру үрдісіндегі орны», Алматы: Рауан, 2022.

ЦИФРЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚ: ЗАМАНАУИ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНІҢ НЕГІЗІ

Аймурзаева Лаура Бактыбаевна
Арал индустриалды-техникалық колледжінің экономика негіздері пәнінің оқытушысы,
Қызылорда облысы Арал қаласы, Қазақстан

АҢДАТПА

Бұл баяндамада цифрлық сауаттылықтың қазіргі білім беру жүйесіндегі рөлі мен маңызы қарастырылады. Цифрлық технологиялардың дамуы білім беру процесін түбегейлі өзгертті: ақпаратқа қолжетімділік, тиімді коммуникация, креативтілік пен инновацияны дамыту мүмкіндіктері кеңейді. Мұғалімдер мен оқушылардың цифрлық сауаттылығын арттыру олардың оқу және оқыту сапасына оң әсер етеді. Баяндамада цифрлық сауаттылықты дамыту бағыттары, атап айтқанда оқу бағдарламаларын жаңарту, мұғалімдерді даярлау, инфрақұрылымды жетілдіру, оқушылар мен ата-аналарды тарту жолдары ұсынылады. Сонымен қатар, заманауи мұғалімнің цифрлық дағдылары мен оқыту әдістері сипатталып, олардың білім беру тиімділігіне әсері талданады.

АННОТАЦИЯ

В данном докладе рассматриваются роль и значение цифровой грамотности в современной системе образования. Развитие цифровых технологий кардинально изменило образовательный процесс: расширились возможности доступа к информации, эффективной коммуникации, развития креативности и инноваций. Повышение цифровой грамотности у учителей и учащихся положительно влияет на качество обучения и преподавания. В докладе предложены направления развития цифровой грамотности, в частности обновление учебных программ, подготовка педагогов, развитие инфраструктуры, вовлечение учащихся и родителей. Также описаны цифровые навыки современного учителя и методы преподавания, проанализировано их влияние на эффективность образовательного процесса.

ABSTRACT

This report explores the role and importance of digital literacy in the modern education system. The development of digital technologies has fundamentally transformed the educational process by expanding access to information, enabling effective communication, and fostering creativity and innovation. Enhancing digital literacy among teachers and students positively impacts the quality of teaching and learning. The report outlines key directions for developing digital literacy, including curriculum updates, teacher training, infrastructure improvements, and the involvement of students and parents. It also describes the digital skills required of modern teachers and teaching methods, analyzing their impact on the effectiveness of the educational process.

Кілтті сөздер

Цифрлық сауаттылық, білім беру технологиялары, мұғалімнің цифрлық дағдылары, онлайн оқыту, ақпараттық технологиялар, киберқауіпсіздік, интерактивті оқыту, білім беру платформалары, жобалық оқыту, ата-аналардың қатысуы.

Цифрлық сауаттылық – бұл қазіргі заманғы білім беру жүйесінің маңызды құрамдас бөлігі. Білім беру саласындағы цифрлық технологиялардың дамуы, ақпараттық ресурстардың қолжетімділігі, және онлайн оқыту платформаларының пайда болуы білім беру процесін түбегейлі өзгертуге мүмкіндік берді. Цифрлық сауаттылық білім алушылар мен оқытушылардың білім алу, ақпаратты өңдеу, және коммуникация жасау қабілеттерін арттыруға ықпал етеді. Бұл баяндамада цифрлық сауаттылықтың маңызы, заманауи білім берудегі артықшылықтары мен кемшіліктері қарастырылады.

Цифрлық сауаттылықтың маңызы:

Цифрлық сауаттылық – бұл тек компьютерлік дағдыларды меңгеру ғана емес, сонымен қатар ақпаратты тиімді пайдалану, сыни тұрғыдан ойлау, және цифрлық ортада этикалық нормаларды сақтау қабілеті. Білім алушылар мен оқытушылардың цифрлық сауаттылығын арттырудың бірнеше маңызды аспектілері бар:

Ақпаратқа қолжетімділік: Цифрлық сауаттылық білім алушыларға интернет арқылы ақпаратты іздеу, бағалау және пайдалану дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Бұл, өз кезегінде, білім алудың сапасын арттырады.

Коммуникация және ынтымақтастық: Цифрлық технологиялар білім алушылар мен оқытушылар арасында тиімді коммуникацияны қамтамасыз етеді. Онлайн платформалар мен әлеуметтік желілер арқылы білім алушылар бір-бірімен және оқытушыларымен оңай байланыс орната алады.

Креативтілік және инновация: Цифрлық сауаттылық білім алушылардың креативті ойлау қабілетін дамытуға ықпал етеді. Олар цифрлық құралдарды пайдалана отырып, жаңа идеялар мен жобаларды жүзеге асыра алады.

Кәсіби даму: Оқытушылар үшін цифрлық сауаттылық кәсіби дамудың маңызды аспектісі болып табылады. Олар жаңа технологияларды пайдалана отырып, білім алушылардың білім алу процесін тиімдірек ұйымдастыруға мүмкіндік алады. Цифрлық сауаттылық оқытушыларға ақпаратты іздеу, талдау, және бағалау дағдыларын дамытуға, сондай-ақ білім алушылармен интерактивті байланыс орнатуға көмектеседі.

Оқытушылар үшін цифрлық құралдарды пайдалану арқылы оқу материалдарын жаңартып, білім алушылардың қызығушылығын арттыруға, олардың білімін тереңдетуге мүмкіндік туады. Мысалы, онлайн платформалар мен ресурстарды қолдану арқылы сабақтарды қызықты әрі интерактивті етуге болады.

Сонымен қатар, цифрлық сауаттылық оқытушыларға өздерінің кәсіби дамуын жалғастыруға, әртүрлі вебинарлар мен онлайн курстарға қатысуға, білім беру саласындағы жаңа трендтер мен әдістемелерді меңгеруге мүмкіндік береді.

Осылайша, цифрлық сауаттылық оқытушылардың кәсіби дамуының негізі болып табылады, себебі ол білім беру процесін жаңартып, білім алушылардың білім алу сапасын арттыруға ықпал етеді.

Білім алушылар мен оқытушылардың цифрлық сауаттылығын арттыру – қазіргі білім беру жүйесінің маңызды аспектілерінің бірі. Цифрлық сауаттылықты дамыту үшін бірнеше бағытта жұмыс жүргізу қажет:

Оқыту бағдарламаларын жаңарту: Цифрлық сауаттылықты қамтитын арнайы курстар мен модульдер енгізу. Білім алушылар мен оқытушыларға арналған цифрлық құралдар мен платформаларды пайдалану бойынша оқу бағдарламаларын әзірлеу.

Бағдарламаларда ақпараттық технологиялар, интернет қауіпсіздігі, мәліметтерді өңдеу және цифрлық коммуникация дағдыларын дамытуға назар аудару.

Оқытушыларды даярлау: қытушыларға арналған тренингтер мен семинарлар ұйымдастыру. Цифрлық құралдарды тиімді пайдалану, онлайн оқыту әдістері, және цифрлық ресурстарды интеграциялау бойынша білімдерін арттыру.

Оқытушылар арасында тәжірибе алмасу үшін платформалар құру, оқытушылар өз тәжірибелерімен бөлісіп, бір-бірінен үйрене алатын орта қалыптастыру.

Инфрақұрылымды дамыту: Оқу орындарда интернет желісінің сапасын арттыру, компьютерлер мен цифрлық құрылғылармен қамтамасыз ету. Білім алушылар мен оқытушыларға қажетті техникалық құралдарды беру.

Цифрлық ресурстар мен платформаларды (мысалы, электронды кітапханалар, онлайн курстар) қолжетімді ету.

Білім алушыларды ынталандыру: Білім алушылардың цифрлық сауаттылығын арттыру үшін түрлі конкурстар, олимпиадалар, және жобалар ұйымдастыру. Білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған цифрлық жобаларға қатысуын ынталандыру.

Білім алушыларға цифрлық дағдыларды дамыту үшін ойындар мен интерактивті платформаларды пайдалану.

Ата-аналарды тарту:Ата-аналарға арналған ақпараттық сессиялар өткізу, оларды цифрлық сауаттылықтың маңыздылығы туралы хабардар ету. Бұл сессияларда цифрлық технологиялардың балалардың білім алуына, әлеуметтік байланыстарына және күнделікті өміріне қалай әсер ететіндігі туралы ақпарат беріледі.

Сессиялар барысында ата-аналарға:

Цифрлық құралдарды пайдалану: Балалардың интернетте қауіпсіздігін қамтамасыз ету, әлеуметтік желілерде дұрыс мінез-құлық көрсету, және цифрлық ресурстарды тиімді пайдалану жолдары туралы кеңестер беріледі.

Білім беру платформалары: Оқу процесінде қолданылатын цифрлық платформалар мен ресурстарды таныстыру, олардың артықшылықтары мен мүмкіндіктері туралы ақпарат беру.

Психологиялық аспектілер: Цифрлық технологиялардың балалардың психологиялық жағдайына әсері, экран уақытын басқару, және цифрлық детокс туралы әңгімелесу.

Тәжірибе алмасу: Ата-аналар арасында тәжірибе алмасу, өзара пікірлесу, және цифрлық сауаттылықты арттыру бойынша бірлескен жобаларды талқылау.

Семинарлар мен тренингтер: Ата-аналарға арналған практикалық семинарлар мен тренингтер ұйымдастыру, мұнда олар цифрлық құралдарды қолдану дағдыларын жетілдіре алады.

Осы шаралар арқылы ата-аналардың цифрлық сауаттылығын арттыру, балалардың қауіпсіздігі мен білім алу процесін жақсарту мақсатында бірлескен жұмыс жүргізу жоспарлануда.

Заманауи оқытушының цифрлық дағдылары мен білім беру әдістері білім беру процесінің тиімділігін арттыруға, білім алушылардың қызығушылығын оятуға және олардың білім алуын жеңілдетуге бағытталған. Оқытушылар үшін цифрлық дағдылар мен заманауи әдістерді меңгеру маңызды, себебі олар білім беру саласындағы өзгерістерге бейімделуге және білім алушылардың қажеттіліктеріне жауап беруге мүмкіндік береді.

Заманауи оқытушының цифрлық дағдылары мен әдістері

Цифрлық дағдылар:

- Ақпараттық технологиялармен жұмыс істеу.
- Онлайн платформаларды қолдану (Google Classroom, Zoom, Moodle).
- Цифрлық контент жасау (видео, инфографика, презентация).
- Деректерді талдау және киберқауіпсіздік сақтау.

Білім беру әдістері:

- Интерактивті оқыту, жобалық және кооперативті әдістер.
- Гибридті оқыту – дәстүрлі және онлайн әдістерді біріктіру.
- Сын тұрғысынан ойлау мен рефлексияны дамыту.
- Технологияны интеграциялау мен оқу-танымдық ойындарды пайдалану.

Цифрлық сауаттылық — заманауи білім берудің ажырамас бөлігі. Ол оқытушылар мен білім алушылардың тиімді оқуы мен оқытуын қамтамасыз етіп, білім сапасын арттыруға жол ашады. Цифрлық дағдылар мен заманауи әдістерді меңгеру білім беру процесін жетілдіріп, оны қолжетімді әрі қызықты етеді. Сондықтан цифрлық сауаттылықты жүйелі түрде дамыту — білім беру жүйесінің стратегиялық басымдығы болуы тиіс.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. ҚР Білім және ғылым министрлігі. Цифрлық білім беру ресурстарын пайдалану бойынша әдістемелік нұсқаулық. – Нұр-Сұлтан, 2020. – 35 б.

2. Сейтқазина Г. А., Көшербаева А. М. Цифрлық сауаттылықты дамытудағы мұғалімнің рөлі // Білім және ғылым әлемі. – 2021. – №4 (80). – Б. 65–70.

3. Төлепберген Н. Цифрлық сауаттылық және онлайн оқыту: Қазіргі білім беру жүйесінің талаптары // Қазақ университеті журналы. – 2022. – №3 (112). – Б. 54–59.

TRANSFORMATION OF THE LEARNING PROCESS IN THE ERA OF DIGITALIZATION: "HOW EMERGING TECHNOLOGIES, INTERACTIVE PLATFORMS, AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE CONTRIBUTE TO ENGAGING STUDENTS IN ENGLISH LANGUAGE LEARNING IN THE CLASSROOM."

Akshekina Ainur Nurlanovna
Municipal State Institution "Secondary General Education
IT School-Lyceum №50" of the Department of Education
of the city of Semey, under the Education Administration of Abai Region.
Teacher of English language.

Imagine a classroom where every student receives personalized feedback in real time, where language practice continues beyond the school walls, and where digital tools guide learners as intuitively as a human teacher. This is not a vision of the distant future, it is the new reality of education in the digital age. As technology reshapes nearly every aspect of modern life, education is no exception. The traditional classroom model is giving way to innovative, technology-driven learning environments that are more interactive, adaptive, and inclusive.

At the heart of this transformation are advanced digital tools—particularly artificial intelligence (AI), neural networks, and intelligent platforms—that redefine how students learn and how educators teach. English language education, in particular, has emerged as a fertile ground for these innovations, offering powerful new ways to improve language acquisition and learner engagement.

This article explores several cutting-edge directions in the implementation of digital technologies in English language teaching, emphasizing the transformative potential of AI and neural networks in the digital era.

1. AI-Powered Personalized Learning Platforms

Artificial intelligence enables the creation of adaptive learning environments tailored to individual students' needs. Applications like Duolingo, Grammarly, or AI-driven LMS systems analyze a student's progress and adapt content accordingly. In English language lessons, this allows for differentiated instruction, ensuring that each learner can progress at their own pace, reinforcing areas of weakness and advancing in strengths.

2. Intelligent Chatbots for Language Practice

The use of AI-powered chatbots as virtual conversation partners is a growing trend. These bots simulate natural dialogues and offer real-time feedback on grammar, vocabulary, and pronunciation. Students can practice their speaking and writing skills anytime, reducing speaking anxiety and improving fluency. Tools such as Replika or ChatGPT facilitate such practice in a risk-free environment.

3. Integration of Neural Machine Translation and Writing Assistants

Modern neural network-based translators and writing tools, such as DeepL or Google Translate (enhanced with AI), are more accurate than ever. When integrated thoughtfully into lessons, they help students understand complex texts and correct their writing. Educators can use these tools not as crutches but as scaffolding to develop students' independent language production skills.

4. Immersive Learning with Virtual and Augmented Reality (VR/AR)

While not purely based on neural networks, VR and AR technologies often integrate AI for content personalization. In English classes, immersive simulations such as virtual tours, interactive storytelling, and role-play scenarios can provide contextualized and engaging learning experiences. This approach enhances vocabulary retention and cultural understanding.

5. Data Analytics and Learning Progress Monitoring

Advanced analytics systems driven by AI can track student progress in real time. Teachers can receive detailed reports on performance, engagement, and learning patterns. This information allows for timely interventions and supports evidence-based teaching decisions. AI-supported dashboards and performance prediction tools help educators manage diverse classrooms more effectively.

In conclusion, the integration of modern digital technologies, especially artificial intelligence and neural networks, is revolutionizing English language education. These innovations not only enhance teaching effectiveness but also empower learners to take charge of their learning process. As digitalization advances, educators must remain adaptive and proactive in leveraging these tools to prepare students for a global, tech-driven world.

References:

1. Kukulska-Hulme, A. (2020). "Mobile-assisted language learning [Revisited]". The Encyclopedia of Applied Linguistics.

2. Godwin-Jones, R. (2018). "Using Mobile Technology to Develop Language Skills and Cultural Understanding." Language Learning & Technology.

3. Moukali, K. & Raddaoui, B. (2021). "Artificial Intelligence in Education: A Review of the State of the Art and Future Prospects." Journal of Educational Technology Systems.
4. Warschauer, M. & Liaw, M. (2019). "Emerging Technologies for Autonomous Language Learning." Language Learning & Technology.
5. Yang, H. H. (2022). "AI in Education: Pedagogical and Ethical Considerations." Educational Media International.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ РЕСУРСОВ И ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Асабаева Гульнара Арыстанбековна
учитель русского языка и литературы школы-интерната для одаренных детей
КазНУИ имени К.Байсейітовой
г.Астана

Аннотация: образовательная среда стремительно трансформируется под воздействием цифровых технологий и искусственного интеллекта (ИИ). В статье рассматриваются возможности интеграции цифровых ресурсов и ИИ в преподавание русского языка и литературы в средней и старшей школе. Приводятся конкретные примеры цифровых инструментов, описываются педагогические эффекты и потенциальные риски. Подчёркивается роль учителя как посредника между технологиями и образовательной целью.

Ключевые слова: цифровые ресурсы, искусственный интеллект, русский язык, литература, образование, роль учителя.

Современные образовательные реалии требуют от учителя не только глубокого знания предмета, но и умения применять цифровые технологии в учебном процессе. Актуально это и для преподавания русского языка и литературы- дисциплин, традиционно ассоциирующихся с книгой, тетрадью и доской. Однако в условиях стремительного развития информационных технологий и искусственного интеллекта (ИИ) использование цифровых инструментов становится не просто возможностью, а необходимостью. Современный урок гуманитарного цикла всё чаще опирается на цифровые ресурсы, платформенные решения и ИИ-сервисы, способные существенно обогатить образовательный процесс. Использование цифровых ресурсов позволяет не только повысить интерес учащихся к предмету, но и существенно улучшить качество усвоения учебного материала. Цифровые технологии также способствуют формированию медиаграмотности и навыков работы с информацией. Они расширяют границы урока, делают возможным обучение в формате смешанного и дистанционного образования.

Преимущества цифровых технологий в гуманитарном образовании

Интерактивность

Цифровые ресурсы делают урок более живым и увлекательным. Например, интерактивные упражнения на платформах вроде *LearningApps, Wordwall, Quizlet* позволяют ученикам закреплять знания в игровой форме.

Индивидуализация обучения

Применение электронных учебников, онлайн-курсов и образовательных платформ дает возможность каждому ученику двигаться в собственном темпе и получать задания, соответствующие его уровню подготовки.

Визуализация учебного материала

При изучении литературных произведений эффективным оказывается использование видеоматериалов, виртуальных экскурсий, электронных презентаций. Это помогает учащимся глубже понять историко-культурный контекст произведений.

Развитие цифровой грамотности

Работа с электронными источниками формирует важные компетенции XXI века: умение находить, анализировать, систематизировать информацию, критически её осмысливать.

Важно отметить, что цифровые ресурсы позволяют вывести обучение за рамки классно-урочной системы: домашние задания можно выполнять в интерактивной среде, учебные проекты реализовывать в цифровом формате, а индивидуальные консультации проводить дистанционно.

Практические кейсы и мой педагогический опыт

На уроке русского языка ИИ может использоваться как тренажёр по редактированию текста: ученики вводят собственные сочинения, получают предложения по улучшению и редактируют их. Цифровые ассистенты могут давать рекомендации по структуре текста, логике аргументации, стилю. Это способствует развитию навыков самокоррекции и стилистической грамотности.

С помощью ИИ можно адаптировать задания под уровень подготовки ученика, подбирать текстык темам, составлять тренировочные упражнения, тесты.

На уроке литературы в 9 классе при изучении поэмы Н.В. Гоголя «Мёртвые души» я предложила учащимся использовать ИИ для анализа характеристики героя Чичикова. Ученики задают вопросы о герое, сравнивают полученные ответы с собственными наблюдениями и проводят дискуссию о том, насколько искусственный интеллект способен «понимать» художественный текст. Итогом стало эссе на тему: «Может ли машина интерпретировать литературу?»

ИИ способен выявлять ключевые темы, мотивы, что делает анализ произведений более наглядным и глубинным.

При изучении творчества писателя можно предложить ученикам виртуальную экскурсию по историческим и литературным местам.

Вызовы и ограничения

Несмотря на очевидные преимущества, использование ИИ в образовательной практике связано с рядом вызовов:

- **необходимость цифровой грамотности** как у учителя, так и у ученика;
- **этические вопросы**, связанные с авторством, плагиатом и чрезмерной зависимостью от ИИ;
- **ограничения технологий**: не все ИИ-системы корректно справляются с анализом художественного текста, не понимают иронии, подтекста, художественных тропов;
- **снижение самостоятельной мыслительной активности** при бесконтрольном использовании автоматизированных подсказок. Системы вроде ChatGPT, ЯндексGPT и другие языковые модели позволяют ученикам обращаться за консультацией по вопросам грамматики, смысловому анализу, подбору аргументов, формулировке тезисов.

Важно понимать, что такие инструменты не заменяют учителя, а лишь расширяют возможности взаимодействия с текстом.

Следует учитывать, что ИИ пока не способен глубоко понимать художественные смыслы, интерпретировать подтексты и художественные тропы. Поэтому работа с ИИ требует методической подготовки, развития у учеников навыков критической оценки полученной информации. Задача педагога - не просто встраивать технологии в урок, а формировать у учеников критическое отношение к информации, полученной с помощью ИИ, обучать их оценивать, сравнивать, делать собственные выводы.

Цифровые ресурсы и технологии искусственного интеллекта - это не мода, а неизбежный этап эволюции образования. Их грамотное использование на уроках русского языка и литературы способно существенно обогатить учебный процесс, сделать его более интересным, адаптивным и ориентированным на развитие универсальных учебных умений. Использование цифровых ресурсов и искусственного интеллекта открывает широкие перспективы для обновления образовательной практики. Вместе с тем, важно помнить, что технологии - это всего лишь инструмент. Искусственный интеллект не заменит учителя, но может стать его ценным помощником в деле воспитания и образования. Однако только при грамотной педагогической интеграции они становятся действительно эффективными. Учитель остаётся ключевой фигурой, направляющей технологии в русло развития личности, культуры мышления и духовного роста ученика.

Список литературы

1.Цифровая трансформация образования: вызовы и перспективы / Е.В. Бочарова // Педагогика и психология образования. - 2021. - № 4. - С. 12-18.

2.Использование ИИ в обучении гуманитарным дисциплинам / А.И. Воронцов // Информационные технологии в образовании. - 2022. - № 2 (35). - С. 45-52.

ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫНДА ДОМБЫРА АСПАБЫН ТЕРЕҢ МЕҢГЕРТУ

Ауашова Акбопе Толкибаевна
Қазанғап Тілепбергенұлы атындағы саз мектебінің домбыра класының мұғалімі
Ақтөбе облысы Шалқар қаласы

Бағдарламаның өзектілігі: Домбыра - қазақ халқының ұлттық мәдениетінің символы және музыка өнерінің ажырамас бөлігі. Қосымша білім беру ұйымдарында домбыра аспабын терең меңгерту бағдарламасы қазіргі кезеңде өте өзекті, себебі ұлттық құндылықтарды жанғырту, қазақ халқының музыкасын және мәдениетін сақтап, болашақ ұрпаққа жеткізу басты міндеттердің бірі болып табылады. Бағдарлама ұлттық музыка өнерін жетілдірудің маңызды жолы ретінде қызмет атқарып, балалар мен жасөспірімдердің музыкалық білімін тереңдетуге, олардың ұлттық өнерге деген қызығушылығын арттыруға бағытталған. Бүгінгі таңда домбыраны үйрену арқылы жас ұрпаққа рухани және патриоттық тәрбие беруде ерекше маңызды. Сонымен қатар, домбыраның мәдени жене педагогикалық рөлі оқушылардың жалпы музыкалық сауаттылығын арттырып, олардын жан-жакты дамуына ықпал етеді.

Жұмыстың ғылыми-әдістемелік деңгейі: Бағдарлама жоғары ғылыми-әдістемелік деңгейде құрылған. Ол педагогикалық ғылымның заманауи әдістемелеріне негізделген жене оқытудың тимді технологияларын қамтиды. Бұл бағдарламаның ерекшелігі домбыра аспабын үйрету үрдісінің біртұтас, жүйелі түрде жузеге асырылуында. Оқыту удерісі арнайы әдістемелер арқылы домбыра аспабын терең меңгеруге бағытталған: аспаптың құрылымымен таныстыру,оның ерекшеліктерін түсіндіру, техникалық және орындаушылық дағдыларды дамыту, нота сауаттылығын үйрету, музыкалық шығармаларды терең түсіну және орындау дағдыларын қалыптастыру. Сонымен қатар, мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін арттыру және оларды жаңа әдіс-тәсілдермен қамтамасыз ету де ғылыми-әдістемелік денгейге жатады. Бағдарламада теориялық және практикалық бөлімдер бір-бірімен тығыз байланысты және сабақтарда колдануға болатын әдістемелік ұсыныстар берілген.

Бағдарламаның жаңашылдығы: Бағдарламаның жаңашылдығы - оның

дәстүрлі және заманауи оқыту әдістерін үйлестіруінде. Ұлттық өнерді тереңірек меңгертумен қатар, заманауи технологияларды енгізу арқылы домбыра аспабын үйрету үдерісі жетілдіріледі. Бағдарламада домбыраның классикалық орындаушылық дәстүрлерімен қатар, заманауи композиторлардың шығармаларын орындау және жаңа репертуармен танысу мүмкіндіктері ұсынылады. Бұл оқушылардың шығармашылық қабілеттерін,

қызығушылықтарын арттырады. Сонымен қатар, бағдарламаның жаңашылдығы - жеке оқу траекторияларын құру мүмкіндігінде. Әр оқушының қабілеті мен денгейіне қарай оқытудың дара жолдары қарастырылған. Бұл әдіс балаларды жекелей дамытып, олардың домбыраға деген ынтасын күшейтеді.

Педагогикалық орындылыгы: Бағдарлама педагогикалық тұрғыдан өте

орынды және оқушылардың жастық және психологиялық ерекшеліктерін ескере отырып жасалған. Оқыту удерісі карапайымнан күрделіге қарай бағытталып, домбыраны біргіндеп менгертудін жүйелі кезеңдерін ұсынады. Оқушылардың қызығушылығын ояту, олардың музыкалық қабілеттерін дамыту және аспапты үйрету барысында кездесетін қиындықтарды жеңу үшін қолданылатын әдіс-тәсілдер бағдарламаның педагогикалық мазмұнының толыққанды екенін көрсетеді. Сонымен қатар,

бағдарламаның педагогикалық ұстанымы оқушылардың шығармашылық дербестігін, олардын өздігінен уйрену қабілетін дамытуды көздейді. Бұл домбыра аспабын үйрену үрдісінің педагогикалық негіздері мен тимділігін арттырады.

Теориялық маныздылығы: Бағдарлама домбыра аспабын тереңірек менгертудің теориялық маңызын ашады. Ол музыкалық аспаптың құрылымдық ерекшеліктерін түсінуден бастап, нота сауаты үйренуге, музыкалық шығармаларды талдауға дейінгі кең ауқымды теориялық білімді қамтиды. Домбыраның шығу тарихы, қазақ халқының музыкалық дәстурлері, белгілі композиторлар мен күйшілердін шығармашылық мұралары, музыкалық стильдер мен жанрлар туралы теориялық білім оқушылардың дүниетанымын кеңейтуге бағытталған. Сонымен катар, музыкалық шығармаларды орындау барысында олардын керкемдік және музыкалық ерекшеліктерін түсіну арқылы оқушылардың теориялық дайындығы нығайтылады.

Практикалық маныздылығы: Бағдарлама оқушыларға практикалық

тұрғыда домбыра аспабын терең меңгеруге мүмкіндік береді. Сабақтарда домбырадағы техникалық жаттығулар, саусақ қимылдары, турлі әуендерді үйрену және орындау секілді практикалық элементтерге басымдық беріледі. Бұл бөлім оқушылардың домбырамен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастырып, олардың музыкалық қабілеттерін шындауға бағытталған. Сондай-ақ, домбыра аспабын үйрену барысында

топтық және жеке орындаушылық дағдыларды дамыту арқылы оқушылардың ұжымдық музыка мәдениеті мен жеке шығармашылық әлеуеті артады.

Бағдарламаның практикалық маңызы: оқушылардың

концерттерде, байқауларда, түрлі мадени іс-шараларда өнер көрсетуге дайындығын арттыруында да айқын көрінеді.

Мақсаттары:

1. Домбыра аспабын терең меңгерту арқылы оқушылардың ұлттық мәдениетке деген қызығушылығын арттыру.

2. Оқушылардың музыкалық қабілеттерін дамыту және орындаушылық шеберлігін жетілдіру.

3.Қазақтын дәстүрлі музыкасы мен өнерін дәріптеу, ұлттық құндылықтарды сақтауға және жанғыртуға үлес қосу.

Оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту және оларды музыкалық өнерде өзін-өзі көрсетуге ынталандыру.

5.Домбыра аспабы арқылы оқушылардың рухани және патриоттық тәрбие алуына ықпал ету.

Міндеттері:

1. Домбыра аспабын үйренуге қажетті негізгі техникалық және орындаушылық дағдыларды қалыптастыру.

2. Қазақтың музыкалық мұраларың, күйлерін және әндерін орындау арқылы ұлттық музыкалық мәдениетпен таныстыру.

3. Нота сауаттылығын меңгерту және музыкалық шығармаларды талдай білуге үйрету.

4. Оқушылардың жеке және топтық орындаушылық дағдыларын жетілдіру.

5. Заманауи әдіс-тәсілдер мен технологияларды қолдану арқылы домбыра үйрену үрдісін жанғырту.

6. Оқушыларды шығармашылық байқауларға, концерттерге және мәдени іс-шараларға қатысуға дайындау.

7. Музыкалық шығармаларды орындау барысында оқушылардың көркемдік талғамын және музыкалық сезімдерін дамыту.

«Қосымша білім беру ұйымдарында домбыра аспабын терең меңгерту» бағдарламасының күтілетін нәтижелері:

1. Домбыра аспабын менгеру денгейі: Оқушылар домбыра аспабын еркін меңгеріп, техникалық және орындаушылық шеберліктерін дамытады. Олар күрделі музыкалық шығармаларды орындау дағдыларын игереді.

2. Нота сауаттылығы: Оқушылар нота сауатын менгеріп, музыкалык шығармаларды өз бетінше талдау және оқу қабілеттеріне ие болады. Олар ноталык жазбаларды дұрыс түсініп, оны домбырамен орындау тәжірибесін қалыптастырады.

3. Қазақтың дәстурлі музыкасына қызығушылық: Оқушылар қазақ халкының музыкалық мұраларына, күйлеріне, әндеріне және жалпы ұлтык мәдениетке деген кызығушылық пен құрметті дамытады.

4. Шығармашылык қабілеттердің дамуы: Бағдарлама аясында оқушылардың шығармашылық ойлау қабілеті дамиды, өздерінің жеке орындаушылық стилін қалыптастыруға мүмкіндік алады. Шығармашылық конкурстарға қатысу арқылы тәжірибе жинақтайды.

5. Жеке және топтық орындаушылық: Оқушылар жеке және топтық домбыра орындау қабілеттерін жетілдіреді, ансамбльдік орындаушылыққа үйренеді. Бұл ұжымдық жұмыс дағдыларын дамытады.

6. Өзін-өзі бағалау және жетілдіру: Оқушылар музыкалық прогресстерін бақылап, өз жетістіктері мен кемшіліктерін бағалай біледі. Олар музыкалық аспапта өзін-өзі жетілдірудің маңыздылығын түсініп, жеке даму траекториясын қалыптастырады.

7. Рухани және патриоттық тәрбие: Оқушылар ұлттық құндылықтарға, рухани және мәдени мұраларға құрмет көрсетіп, патриоттық сезімдері күшейеді. Олар қазақ халкының дәстүрлерін сақтау мен жанғыртуға дайын болады.

8. Қоғамдық іс-шараларға қатысу: Оқушылар концерттерде, шығармашылық байкауларда, мәдени іс-шараларда белсенді қатысып, өздерінің домбырашы ретіндегі тәжірибесін арттырады және шығармашылық әлеуетін танытады.

Бұл натижелер бағдарлама мақсатына қол жеткізуге және домбыра өнерін терең меңгерген, шығармашыл тұлғаларды тәрбиелеуге бағытталған.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Абдуллин, Х. М. Домбыра үйрету әдістемесі. / Оқу құралы, «Білім»
баспасы, 2018. - 200 б.
2. Мұхамбетқалиев, Б. Қазақ күйлері және олардың орындалу д»стурі. //

«Қазақ ұлттық өнер академиясы» баспасы, 2019. - 180 б.
3. Нұрғали, Н. Домбыра: ұлттық аспаптың тарихы және даму жолдары. //
«Атамұра» баспасы, 2021. - 250 б.
4. Төлегенов, . . Қазақтың күй онері: дәстур және жаңашылдық. / Оқу
құралы, «Фолиант» баспасы, 2020. - 230 б.
5. Жанғали, Т. К. Домбыра күйлерін орындау әдістемесі. // «Өнер» бастасы,
2022. - 190 б.
6. Айтқұлова, А. М. Балаларға арналған қазақ күйлері. // «Алматы кітап»
баспасы, 2019. - 150 б.
7. Ахметова, Г. Т. Қосымша білім беру жуйесінде музыкалық аспаптарды оқыту әдістері. // «Мектеп» баспасы, 2021. - 175 б.
8. Сейітов, Е. Ұлттық музыка және оны оқыту әдістемесі. // «Қазақ университеті» баспасы, 2020. - 210 б.
9. Құнанбай, С. Қазақ күйлерін оқыту технологиясы. // «Алатау» баспасы,
2018. - 160 б.
10.Өмірбекова, Ж. М. Қазақ халкының музыка өнері: тарихы және дамуы. //
«Таймас» баспасы, 2021. - 220 б.
11. Қоспанов, Э. Домбыра тарту өнерінің негіздері. //«Қазақэнциклопедиясы»
баспасы, 2017. - 180 б.
12.Жұмағалиев, М. Қазақтың дәстүрлі музыкалық аспаптары. // «Өрлеу»
баспасы, 2020. - 195 б.
13. Ерғалиева, Б. Домбыра музыкасының теориясы. // Оқу құралы, «Мектеп» баспасы, 2019. - 165 б.

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ ПӘНІН ОҚЫТУДАҒЫ ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ӘДІСТЕР

Ашимова Кымбат Тулебаевна
«Көкшетау гуманитарлы-техникалық колледжі» мекемесі,
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің оқытушысы
Ақмола облысы, Көкшетау қ.

Аннотация

Бұл мақалада қазіргі білім беру жүйесінде қолданылатын заманауи технологиялардың мәні, түрлері мен тиімділігі қарастырылады. Білім алушылардың қызығушылығын арттыру, білім сапасын көтеру және оқыту үдерісін тиімді ұйымдастыруда жаңа технологиялардың алатын орны ерекше. Мақалада ақпараттық-коммуникациялық технологиялар, ойын технологиялары ен оқытудың тиімді әдістері талданады. Сонымен қатар, заманауи технологияларды қолдану барысы ұсынылады. Мақала білім беру саласындағы мамандарға, мұғалімдерге және болашақ педагогтерге арналған.

Тірек сөздер: технология, әдістер, қабілет, заманауи, ақпарат

Қазіргі қоғамда білім беру саласы жаңа деңгейге көтерілуде. Білім – тек ақпаратты меңгеру ғана емес, сонымен қатар, шығармашылық ойлау, сыни талдау және заманауи технологияларды қолдану қабілеттерін дамыту болып табылады. Осы орайда, оқыту үдерісіндегі заманауи білім беру технологиялары маңызды рөл атқарады. Олар оқушы мен мұғалімнің әрекетін жаңа сипатта ұйымдастырып, білімді тиімді меңгеруге мүмкіндік береді.

1. Заманауи білім беру технологияларының мәні

Заманауи білім беру технологиялары – бұл оқыту мен тәрбиелеу үдерісін жаңаша ұйымдастыру тәсілдері. Олар оқытудың интерактивтілігін, жекелендірілуін, оқушылардың белсенділігін арттыруды көздейді. Мұндай технологиялар білім алушылардың дербестігін, ынтасын дамытып, білім беру мазмұнын тереңірек игеруге жағдай жасайды.

2. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ)

АКТ – оқытуда ең жиі қолданылатын заманауи технологиялардың бірі. Мұғалімдер компьютерлік бағдарламаларды, мультимедиа ресурстарын, интерактивті тақталарды пайдалану арқылы сабақты қызықты әрі мазмұнды өткізеді. Бұл оқушылардың зейінін аударып, ақпаратты визуалды түрде қабылдауын жеңілдетеді.

3. Заманауи технологияларды қолдану

Интерактивті тақта:

Визуалды материалдарды көрсетуге және білім алушылардың қатысуын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Онлайн ресурстар:

Білім беру платформалары, бейнесабақтар, электронды кітаптар

Мобильді қосымшалар:

Білім алушыларға кез келген уақытта және кез келген жерде білім алуға жағдай жасайды

Заманауи технологиялар оқыту үрдісін тиімдірек етуге мүмкіндік береді. Интерактивті тақта, онлайн ресурстар, мобильді қосымшалар арқылы Білім алушылардың білім алу мүмкіндіктерін кеңейтуге болады.

Бұл құралдар білім алушылардың қызығушылықтарын арттырады

CLASSROOMSCREEN - білім алушыларға тапсырмаға көңіл бөлуге көмектесетін онлайн тақтасы. Тақта оқытушы үшін де, білім алушы үшін де өте тиімді. Топтарға бөлу, тапсырма, бейнематериал, суреттер, уақыт, ұпай саны, бағдаршам әдісі барлығы бір тақтада орындалады.

Цифрлық платформалар – Kahoot, Quizizz, Padlet арқылы қызықты тапсырмалар орындау.

Видеосабақтар мен подкасттар – әдеби шығармаларды тыңдау және талдау.

Қазақ тілін оқытудағы біздің мақсатымыз - ұлттың ертеңіне жол көрсетіп, бағыт беріп қана қоймай, ұлттық таным мен қазақылықты сақтайтын ұрпақты тәрбиелеу. Қазақ тілі пәнінің оқу мазмұнын меңгертуде қолданылатын әдіс-тәсілдерді жан-жақты талдап қана қоймай, тапсырмалар түрлері мен ерекшеліктерін анықтау – заман талабы.

Білім алушының өз бетімен білімге ие болу барысында оның белсенді іс-әрекетін ұйымдастыру – оқу үдерісіне қойылатын негізгі талаптардың бірі. Берілген тапсырмалар барысында білім алушының өзіндік менін қалыптастыру, тұлғалық ерекшелігін шыңдау, шығармашылық-логикалық болмысын дамыта отырып жетілдіру мақсатында диалогтік, монологтік сипаттағы тапсырмалар ұйымдастырылуы керек.

Мен өзім қазақ тілі мен әдебиеті пәнін оқытуда оқытудың тиіді әдістерін үнемі қолданамын. Қазақ тілі мен әдебиеті пәнін оқытудың тиімді әдістері оқушылардың танымдық белсенділігін арттыруға, шығармашылық қабілетін дамытуға және пәнге деген қызығушылығын оятуға бағытталады. Төменде ең тиімді әдістердің бірнешеуін қарастырайық:

1. Интерактивті оқыту әдістері

Диалогтық оқыту – пікірталастар, сұрақ-жауап, диалог құру арқылы оқушылардың сөйлеу дағдысын жетілдіру.

Дебат пен дискуссия – белгілі бір тақырып бойынша ой қорытып, пікірталас жүргізу.

Рөлдік ойындар – әдеби шығармаларды сахналау, кейіпкерлерге ену арқылы түсіну.

2. Шығармашылық әдістер

Эссе, шығармашылық жазба жазу – оқушының ойлау қабілетін дамыту.

Құрастырмалы әңгіме – берілген сөздер немесе суреттер негізінде әңгіме құрастыру.

Жазушы стилін зерттеу – белгілі бір автордың шығармашылық ерекшелігін талдау.

3. Ойын әдістері

Лингвистикалық ойындар – сөзжұмбақтар, ребустар, анаграммалар.

«Ойлан, тап» әдісі – жұмбақтар мен логикалық тапсырмалар.

Әдеби кейіпкерді сипаттау – оқушылардың қиялын дамыту.

Ойын әдісін қолдану мақсаты, жолы -лексиканы меңгеруге деген қызығушылықтарын ояту тілдік қатынас жасауға деген талабын ашу.

Тиімділігі – ойындар ойнау кезінде тілдік қарым-қатынастар ерекше маңызға ие болады. Кәсіби сөздерді естерінде сақтауға мүмкіндік береді. Сауатты, мәдениетті түрде сөйлей білуге жаттығады.

Нәтижесі-сөздік қорын молайтады

«Тақырыптық сөздер» оқыта үйрету ойыны. Лексикалық тақырыптарды пысықтау кезінде қолдануға қолайлы ойын түрі. Білім алушылар шеңбер жасап, дөңгелене тұрады. Мұғалім басты тақырыпты айтады. Осылайша шеңбер аяқталғанға дейін ойын жалғаса береді.

4. Топтық және жұптық жұмыс

Мен өз тәжірибемде топтық, жұптық, жеке жұмысты қолданып келемін. Топпен жұмыстың ерекшелігі: оқушылар түгел белсенділікпен қатысады, бір-бірін тыңдауға үйренеді, тілдік дағдылары және сөйлеу мәдениеті артады, ұйымшыл болуға тәрбиелейді.

Пікірталас – түрлі көзқарас, ой-пікірлерді қатар қою, салыстыру арқылы өзінің көзқарас, ой-пікірін дәлелдеу

Жоба қорғау – зерттеу жұмыстары арқылы тақырыпты терең меңгеру.

Постер жасау – көрнекілік арқылы ойды жеткізу.

Кластер әдісі – тақырыпты тармақтарға бөліп, жүйелі ойлауға үйрету.

5. Сыни ойлау әдістері

INSERT әдісі – оқылған мәтін бойынша «білемін – білдім – білгім келеді» стратегиясын қолдану.

«Бес жолды өлең» әдісі – тақырыпты талдау және мазмұндау.

Венн диаграммасы – екі кейіпкерді немесе екі шығарманы салыстыру.

«SWOT-ТАЛДАУ» әдісі

Білім алушылардың бір мәселе бойынша ойлау, талдау, салыстыру қабілетін дамытады және өз пікірлерін ашық айтуға бағыттайды. Бұл әдіс мәтін мазмұнымен танысып оны талдауда қолданылады. Бұл әдісті қолдану барысында мәселенің күшті жағы мен әлсіз жағы, мүмкіндігі мен қауіптеріне сараптама береді.

Қорыта айтқанда, заманауи білім беру технологиялары оқытудың тиімділігін арттыруда маңызды рөл атқарады. Олар оқушылардың қызығушылығын оятып, шығармашылық пен дербестігін дамытады. Мұғалімдердің негізгі міндеті – осы технологияларды орынды және тиімді пайдалану арқылы білім алушылардың толыққанды дамуына жағдай жасау. Сонымен қатар, педагог мамандардың үздіксіз кәсіби дамуы, жаңа әдіс-тәсілдермен танысуы заман талабына сай білім берудің кепілі болмақ.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Әбиев Ж.Ә., Бабаев С.Б., Құдиярова А.М. Педагогика. – Алматы: Дарын, 2021.

2. Иманбекова С.Қ. Заманауи білім беру технологиялары. – Астана: Фолиант, 2020.

3. Сейітова Ж.С. Білім беру технологиялары және оқыту әдістемесі. – Алматы: Білім, 2019.

4. . А.Алимов «Интербелсенді әдістемені мектепте қолдану» Алматы – 2015

ФИЗИКА САБАҒЫНДА ВИРТУАЛДЫ ЗЕРТХАНАЛЫҚ ЖҰМЫСТАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Башалова Гульнур Базарбаевна
№52 негізгі мектебінің физика пәнінің мұғалімі
Ақтөбе қаласы

Аннотация: Жұмыста физика сабағында цифрлық платформаларды, атап айтқанда PhET және vacsak.kz ресурстарын қолданудың тиімділігі қарастырылады. Виртуалды зертханалар күрделі ұғымдарды түсіндіруді жеңілдетіп, оқушылардың пәнге қызығушылығын арттырады. Бұл ресурстар теорияны практикамен ұштастыруға, ақпараттық құзыреттілікті дамытуға, өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Цифрлық технологияларды пайдалану білім сапасын арттырудың заманауи әрі тиімді тәсілі ретінде ұсынылады.

Кілттік сөздер: Цифрлық платформа, виртуалды зертхана, PhET, Vacsak.kz, физика, интерактивті оқыту, құзыреттілік.

Бүгінгі күні білім беру саласы қарқынды түрде цифрланып келеді. Бұл өзгерістер заманауи білім беру процесіне жаңа талаптар қойып, мұғалім мен оқушы арасындағы өзара байланысты жаңа деңгейге көтеруде. Әсіресе, нақты ғылымдар саласында – физика пәнін оқытуда цифрлық платформалар маңызды рөл атқарады. Олар оқушылардың қызығушылығын арттырып, оқытудың сапасын жақсартып, күрделі ұғымдарды жеңіл әрі түсінікті түрде меңгеруге жол ашады.

Цифрлық платформалар – бұл оқыту мен білім алуды ұйымдастыруға арналған интернет-ресурстар мен бағдарламалар. Олар мұғалім мен оқушы арасындағы байланысты жеңілдетеді, оқу процесін икемді және тиімді етеді. Мұндай платформаларға мыналар жатады:

- Виртуалды зертханалар: PhET симуляторлары арқылы оқушылар кинематика, динамика, электр, магнитизм секілді бөлімдерде күрделі тәжірибелерді қауіпсіз түрде орындай алады.
- Бейнематериалдар: YouTube EDU немесе Bilimland бейнесабақтары арқылы оқушылар визуалды түрде материалды тез әрі нақты қабылдайды.
- Онлайн тестілеу: Kahoot және Quizizz платформалары арқылы оқушылардың білім деңгейін жылдам тексеріп, нәтижені автоматты түрде алуға болады.
- Оқушылармен байланыс: Google Classroom арқылы үй тапсырмаларын беру, кері байланыс жасау, материалдарды бөлісу оңай әрі қолжетімді.

Цифрлық платформаларды физика сабағында қолдану – қазіргі білім беру жүйесінің ажырамас бөлігіне айналып отыр. Бұл платформалар оқу процесін заманауи талаптарға сай жүргізуге мүмкіндік

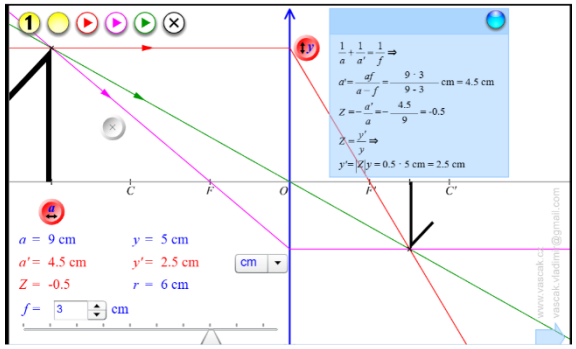
береді. Олардың көмегімен оқушы мен мұғалім арасындағы байланыс жеңілдейді, оқу материалдарын жеткізу тәсілі түрленеді және оқушылардың сабаққа деген қызығушылығы артады. Мысалы, күрделі физикалық құбылыстарды виртуалды зертханалар арқылы көрсетіп, оқушыға нақты тәжірибе жасатуға болады. Сонымен қатар, бейнесабақтар, симуляциялар және тестік тапсырмалар арқылы білім алушылардың танымдық белсенділігі артып, өз бетінше ізденуге деген құлшынысы күшейеді. Виртуалды зертханалық жұмыстарды пайдалану оқушылардың физиканы үйренуге деген қызығушылығын арттырады, өйткені мұндай оқыту әдістері дәстүрлі сабақтарға қарағанда жиі тартымды және интерактивті болады. Жалпы, мектепте «физика» пәні бойынша виртуалды зертханалық жұмыстарды пайдалану оқу сапасын және оқушылардың ғылымға деген қызығушылығын арттырудың тиімді әдістерінің бірі болып табылады. Виртуалды зертханалардың тағы бір артықшылығы - оқушыларға өз қарқынымен және ыңғайлы кестеде жұмыс істеу, интернет байланысы бар кез келген жерде материалдарды зерттеу мүмкіндігін береді. Осылайша, білім беруде виртуалды зертханалық жұмыстарды пайдалану физика мен басқа да жаратылыстану ғылымдарын оқытудың тиімді әдісі болып табылады. Бұл оқушыларға теорияны практикада негіздеуге, ыңғайлы уақытта, ыңғайлы жерде үйренуге мүмкіндік береді және әлемнің түкпір-түкпірінен көптеген оқушылар қолдана алады. Виртуальды зертхананы жасау барысында PhET Interactive Simulations, vacsak.kz қолданамын.

PhET Interactive Simulations әлемнің 65-тен астам түрлі тілдеріне аударылды. PhET модельдеу-бұл әртүрлі тәсілдермен қолдануға болатын өте икемді құрал. Мұнда Сіз PhET модельдеулерін «физика» пәнінің сыныптары бойынша сабақтарға кіріктірудің тиімді әдістерін үйренуге арналған арнайы бейнелер мен ресурстарды таба аласыз.

PhET Interactive Simulations-та «Физика» пәні бойынша 62 симуляциялық тренажер ұсынылған. Оның ішінде физиканың бөлімдері бойынша:

- қозғалыс-18;
- дыбыс және толқындар - 4;
- жұмыс, энергия және күш -7;
- жылу және термо - 9;
- кванттық құбылыстар - 3;
- жарық және сәулелену- 9;
- электр, магниттер және тізбектер-12.

Виртуалдық зертханалық жұмыстардың нәтижесі оқушы бойында ақпараттық құзіреттілік қалыптасады.

Атап айтсақ,

- ақпаратты іздей алуы;
- алынған ақпараттың қажеттісін іріктеп, саралай алуы;
- қажетті ақпаратты өлшеп және жүйелей алуы;
- ақпаратты өңдей алуы;
- ақпараттан аргументтер тауып, қорытындылар жасай алуы.

Яғни осындай іс-әрекетке қалыптасқан оқушы болашақта айналадағы құбылыстар мен жағдаяттардан өзіне қажеттісін түйіп, өмірде пайдалана білуге үйренеді.

Зертханалық жұмыстардың тиімділігі

- Оқушының пәнге деген қызығушылығы оянады;
-Оқушының ойлау қабілеті мен белсенділігі артады;
-Өз бетімен жұмыстануға құлшыныстары көтеріледі;
-Оқушылардың базалық білім, білік, дағдылары жетіледі;
-Белгілі бір мәселе шешуде оқушылардың ынтымақтастығы мен серіктестігі қалыптасады. Әр түрлі физикалық эксперименттерді компьютерлік модельдеу бұрыннан виртуалды білім беру ортасының ажырамас шындығына айналды.

Қорыта келгенде, қазіргі білім беру жүйесінде цифрлық технологияларды, соның ішінде виртуалды зертханаларды пайдалану – оқыту процесін жетілдірудің маңызды бағыты. **PhET Interactive Simulations** платформасы физика пәніндегі күрделі ұғымдарды оқушыларға қарапайым әрі көрнекі түрде түсіндіруге мүмкіндік береді. Бұл симуляциялар арқылы оқушылар тек теорияны меңгеріп қана қоймай, сонымен қатар өз бетімен зерттеу, тәжірибе жасау, нәтижелерді талдау және қорытынды шығару дағдыларын дамытады.
PhET негізіндегі сабақтар оқушының танымдық қызығушылығын арттырып, пәнге деген ынтасын күшейтеді. Виртуалды зертханалық жұмыстар – қауіпсіз, ыңғайлы, қолжетімді әрі уақыт үнемдейтін құрал ретінде физика сабақтарының ажырамас бөлігіне айналуда. Сондықтан цифрлық ресурстарды жүйелі және мақсатты пайдалану — сапалы білім берудің кепілі.

Әдебиеттер тізімі

1. PhET Interactive Simulations. University of Colorado Boulder. https://phet.colorado.edu
2. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі. (2021). Орта білім беру мазмұнын жаңарту аясында физика пәні бойынша оқу бағдарламасы.
3. Мырзақожаева А.Ж. (2022). Цифрлық білім беру ресурстарының физика пәнін оқытудағы рөлі. *Физика және астрономия* журналы, №2.
4. Қожахметова К. (2023). Виртуалды зертханалардың тиімділігі. *Білім берудегі цифрлық шешімдер* ғылыми-практикалық жинағы.
5. Vacsak.kz – Виртуалды зертханалық жұмыстар платформасы. https://vacsak.kz
6. Назарбаев Зияткерлік мектептері ДББҰ. (2020). Жаратылыстану пәндерін оқытуда ақпараттық технологияларды қолдану әдістемесі.

ПЕДАГОГТІҢ РОЛІ – ОҚУШЫНЫ БІЛІМ АЛУҒА БАҒЫТТАУ

Бакитжанова Акмарал Амангелдиевна
Ақтөбе облысы, Шалқар ауданы, Қорғантұз ЖОББ мектебі мұғалімі

Мен - азат, ерікті, тәуелсіз елдің ұстазымын.Тарих үшін қас қағым уақыт боп есептелетін осы жылдар ішінде өзге әріптестерім секілді мен де ұлт болашағы үшін, ел келешегі үшін еңбек етіп келемін.

"Азаттықтың асау тұлпарының тізгініне тұтымды уыс, тегеурінді тақым, тереңнен толғап, алыстан барлап, қапысыз шешім таба алар кемел ақыл иелік ете алмақшы", - деп, қазақтың абыз жазушысы Әбіш Кекілбаев айтқандай, менің ұстаздық борышым – ата -бабаларымыз сан ғасыр арман еткен азаттық идеясын жүзеге асыратын, тәуелсіздікті тәу етіп, сақтай білетін, ұлттық құндылықтарымызды қастерлейтін, білімді де алғыр, көзқарас көкжиегі кең, жаһандық үрдістің беталысын терең түсінетін, ауқымды ойлай білетін жасампаз ұрпақ тәрбиелеу. Ел тәуелсіздігі үшін басын бәйгеге тіккен ұлт зиялысы, Алаш көсемі Әлихан Бөкейхановтың "Ұлтқа қызмет ету білімнен емес, мінезден" деген сөзін оқу-тәрбие үрдісінде үнемі назарда ұстап, оларды ізгілікке, адамгершілікке елжандылыққа тәрбиелеуде жасаған жұмыстарым өз нәтижесін беруде. Болашағымыздың жарқын болуы - елжанды, тәуекелшіл, тегеурінді, заманауи білімді ұрпақ тәрбиелеу. Менің де жылдар бойғы ағартушылық қызметімнің басты ұстанымы осы мақсаттан айнығаң емес.

"Білімдіден шыққан сөз,

Талаптыға болсын кез", - хәкім Абай айтқандай, әрқашан ілім мен ізгілікті ту етіп , бойындағы бар білімі мен білігін еліміздің үкілі үміті - балаларға беруде аянбаған адал жан болудан артық қасиетті пайыздан артық не бар ұстаз үшін?!

Артур Шнабельдің «Педагогтің рөлі – оқушыны білім қақпасына кіргізу емес, оған сол қақпаны табуға көмектесу» деген пікірі менің мұғалім ретіндегі көзқарасымды терең толғандырады. Мен үшін ұстаздық – дайын білімді қасықтап құю емес, баланың ой-қиялын оятып, оны ізденіс әлеміне жетелеу. Оқушы өзі ізденіп, білімнің нәрін тапса, ол сол білімді шын жүрегімен қабылдайды, санасына берік бекітеді. Сондықтан мен әр сабақты жай ақпарат жеткізудің құралы емес, оқушыны ой саяхатына шақыратын сапар деп білемін. Менің мұғалім

ретіндегі міндетім – сол білім қақпасын көрсету, бағыт сілтеу, ал сол қақпаны ашып, білім әлеміне ену – әр оқушының өз еркі мен талпынысында.

Тарихи тәжірибелер көрсеткендей, жаңашыл ұстаздар әрдайым оқытудың белсенді әдістерін қолданған. Мысалы, Ян Амос Коменский білім беруде көрнекілік пен практикалық тәжірибені баса назарға алды. Ал XX ғасырдағы Лев Выготскийдің «Жақын арадағы даму аймағы» теориясы бойынша, оқушы өз бетінше үйренуге ұмтылғанда ғана, білімді терең меңгереді. Бұл әдістер бүгінгі білім беру жүйесінде де маңызды рөл атқарады. Қазақстанның жаңартылған білім беру бағдарламасы да осы қағидаттарға негізделіп, оқушыларды зерттеу, талдау, пікір білдіруге үйретуге бағытталған. Сонымен қатар, Финляндияның білім беру жүйесі де мұғалімнің бағыттаушы ретіндегі рөлін ерекше атап өтеді. Бұл елде оқушылар дайын білім алушы емес, зерттеуші ретінде қарастырылады. Олардың өз бетінше шешім қабылдау дағдысы ерте жастан қалыптасады. Бұл тәсілдің тиімділігі нәтижесінде фин оқушылары халықаралық білім деңгейін бағалайтын PISA тестілерінде тұрақты түрде жоғары көрсеткіштерге ие болуда. Нағыз ұстаз – шәкіртін дайын біліммен шектемей, оның өздігінен үйренуіне жол ашатын тұлға. Мұғалім бағыт беруші болғанда ғана оқушы өз білімін өмір бойы жетілдіретін жан-жақты азамат болып қалыптасады. Сондықтан ұстаздың ең үлкен жетістігі – білімді өздігінен игеруге құштар, ізденімпаз шәкірт тәрбиелеу.

Қазіргі әлемде болып жатқан қарқынды өзгерістер мұғалімнен үлкен жауапкершілік күтеді. Бәсекеге қабілетті, өзіндік ой – пікірі қалыптасқан, белсенді оқушылар тәрбиелеу – заман талабы. Осы заман көшіне ілесіп, туған тіліміз бен әдебиетіміздің құндылықтарын, ұлттық тәрбиенің мәйегін жас ұрпақ бойына сіңіру – менің ұстаздық ұстанымым. Өмірдегі көп мамандықтардың ішінде жан-жақты білімділікті, икемділікті, шеберлікті, ерекше шәкіртжандылықты, мейірімділікті қажет ететін мамандық – ұстаздық мамандық. Олай дейтінім, мұғалім еңбегі біріншіден, адамзат қоғамы тарихында жинақталған ғылым негіздерінен білім беруге тиіс болса, екіншіден, үнемі шәкірттерімен қарым-қатынаста болып, білсем, үйренсем деген бала арманы мен оның сырлы тағдырына басшылық етуді мойнына алған маман. Мен үшін қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі болу — ең ардақты мамандық иесі деп ойлаймын. Дүниедегі ең қасиетті тілің мен тарихыңа, ұлтың мен әдебиетіңе жетер еш байлық жоқ. Бабалар аманатын болашақ ұрпақ зердесіне жеткізіп, көздің қарашығындай сақтай білуге шақыру - әрбір тіл маманының, педагогтің парызы әрі оқушыларының жанына ұлт намысы, ел мүддесі деген киелі ұғымдарды ұялата отырып, білім беру — XXI ғасыр мұғалімдерінің еншісінде тұр. Еш жалықпаған ұстаздың тәрбиелеген шәкірттері — жан- жақты білімді, ой - өрісі биік, өз мақсаттары айқын, сол мақсатқа жету үшін еңбекқорлық пен шыдамдылық таныта білетін жандар болатыны сөзсіз.Өзімнің мұғалім, ұстаз, педагог жалпы адам ретінде түйгенім, мұғалім өзінің артына ерген ұрпағы мен шәкіртінің жетістігімен ғана марқая, қуана алады екен. Ұлтымыздың тағдыры, болашағы – тәрбие мен білімде екен. Абай атамыз айтқандай: «Ұстаздық еткен жалықпас, үйретуден балаға..» дегендей, шәкірт тәрбиелеп, оны ұядан баптап ұшырудан еш жалықпайық.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Алтаев, Ж. Ұстаздық ұлы қызмет. – Алматы: Рауан, 2002.
2. Айтмамбетова, Б. Мұғалім – мектептің жүрегі. – Алматы: Мектеп, 2001.
3. Нұрғалиев, Қ. Педагогика және психология негіздері. – Алматы: Білім, 2005.
4. Сейталиева, Қ. Мұғалім мәдениеті және педагогикалық этика. – Алматы: Білім, 2006.

ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБУЧЕНИИ БИОЛОГИИ: ТРАНСФОРМАЦИЯ ПРЕПОДАВАНИЯ В ЭПОХУ ЦИФРОВИЗАЦИИ

Бекбатырова Гульнар Сайлаубековна
учитель биологии КГУ «Средней школы имени В.Г.Белинского»
Алматинская область,Карасайский район, город Каскелен

Аннотация

В данной статье рассматриваются изменения в преподавании биологии, вызванные активной цифровизацией образования. Учебный процесс сегодня всё чаще опирается на цифровые ресурсы, что значительно расширяет возможности учителя в подаче материала. Обсуждаются основные цифровые инструменты, подходы и платформы, применяемые на уроках биологии, такие как виртуальные лаборатории, симуляции, видеоконтент и облачные технологии. Рассматриваются преимущества использования цифровых решений, а также проблемы и вызовы, с которыми сталкиваются педагоги. Статья направлена на педагогов, стремящихся осмыслить и внедрить инновационные подходы в обучении биологии.

Ключевые слова: биология, цифровизация, цифровые образовательные ресурсы, STEM-образование, виртуальные лаборатории

Образование в XXI веке переживает динамичные изменения под влиянием стремительного развития цифровых технологий. Это особенно актуально для преподавания биологии — науки, требующей визуализации сложных процессов, проведения экспериментов и работы с большим объёмом информации. Переход к цифровому обучению предоставляет биологическому образованию уникальные возможности для качественного обновления содержания и методов преподавания.

Цифровая трансформация изменила традиционные формы взаимодействия между учителем и учеником. Появились инструменты, позволяющие разнообразить формат подачи материала: интерактивные презентации, мультимедийные лекции, видеофрагменты, 3D-анимированные модели, инфографика. Это особенно важно при изучении анатомии, клеточной биологии, генетики, экологии — тем, требующих наглядности и моделирования.

Применение виртуальных лабораторий (например, Labster, PhET) позволяет учащимся самостоятельно "проводить" опыты, которые в условиях обычного класса невозможны из-за отсутствия лабораторного оборудования или биологического материала. Таким образом, цифровые технологии компенсируют ресурсные ограничения школы и способствуют развитию исследовательских навыков.

Особое значение приобретает внедрение STEM-подхода в преподавание биологии. Биология тесно связана с химией, физикой, математикой и информатикой, и современные цифровые платформы позволяют строить межпредметные проекты. Например, учащиеся могут проводить биоинформатические исследования, моделировать экосистемы с помощью программных средств, анализировать реальные статистические данные по заболеваемости и адаптации организмов. Такие проекты развивают системное мышление, логические способности и практическую направленность знаний.

В рамках STEM биология становится не просто предметом, а инструментом для понимания сложных природных и технологических процессов. Это особенно актуально для формирования научной грамотности, востребованной в XXI веке.

Цифровые технологии требуют от учителя не только новых знаний, но и пересмотра своей профессиональной роли. Современный педагог — это не только источник информации, но и наставник, модератор, организатор цифрового пространства. Учителю необходимо обладать цифровой грамотностью, умением создавать и адаптировать цифровые образовательные ресурсы, разрабатывать интерактивные задания, использовать онлайн-платформы (Kahoot, Padlet, GoogleClassroom и др.).

Кроме того, в условиях постоянных изменений важно непрерывно повышать квалификацию, участвовать в вебинарах, конференциях, онлайн-курсах. В этом помогает участие в профессиональных сообществах, где педагоги обмениваются опытом цифровизации уроков.

Наряду с преимуществами цифровизация приносит и определённые трудности. Основная проблема — это цифровое неравенство между школами: доступ к технике, стабильному интернету и современным ресурсам есть не у всех. Некоторые учителя испытывают трудности в освоении новых платформ из-за нехватки времени или методической поддержки.

Снижение мотивации у учащихся при чрезмерном использовании экрана, усталость, сложности с дисциплиной в онлайн-среде также требуют педагогических решений. Важно соблюдать баланс между цифровыми и традиционными формами обучения, сохраняя личностный подход и живое общение.

Таким образом, цифровые технологии открывают перед преподавателями биологии широкие горизонты для обновления учебного процесса. Они позволяют создать насыщенную образовательную среду, способствующую глубокому усвоению материала и развитию научного мышления. Но ключевым фактором успешной цифровой трансформации остаётся сам педагог — его готовность к изменениям, стремление к профессиональному росту и умение использовать технологии с педагогической целью. Будущее урока биологии — за умным сочетанием инноваций и классических принципов обучения.

Список литературы

1. Колесникова И. А., Марон А. Е., Тонконогая Е. П. и др. *Основы андрагогики: учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений* / под ред. И. А. Колесниковой. – М.: Академия, 2003. – 156 с.

2. Хуторской А. В. Про «Человеков» и нужды чиновников. Почему и как чиновники исказили суть образования // *Народное образование*. – 2012. – № 1. – С. 11–16.

3. Доронова Т. И. *STEM-образование: методология, технологии, практика*. – СПб.: Лань, 2020. – 256 с.

4. Попова В. И. Цифровые инструменты на уроках биологии // *Аллея науки*. – 2022. – № 6(69). – С. 45–48.

5. Разумная Е. В. Использование современных педагогических технологий на уроках биологии // *Теория и практика образования в современном мире: материалы I Междунар. науч. конф.* – СПб.: Реноме, 2012. – Т. 1. – С. 215–217.

6. Исмагулова А. А., Касымова Д. Д. Применение цифровых ресурсов при обучении биологии в школе // *Современные исследования в образовании*. – 2023. – № 2. – С. 112–117.

АВТОРЛЫҚ БАҒДАРЛАМА: «ЖАЛПЫ ХИМИЯ ТӘЖІРИБЕЛІК ӘДІСПЕР ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ»

Бекетова Гулназ Ережеповна
А.Иманов атындағы жалпы білім беретін мектеп коммуналдық мемлекеттік мекемесінің химия пәні мұғалімі, Түркістан облысы, Шардара ауданы

Кіріспе

Қазіргі заманда ғылым мен техниканың дамуымен қатар, орта білім беру жүйесінде оқушылардың практикалық дағдыларын дамытуға ерекше назар аударылуда. Осы орайда, элективті курстардың маңызы артып келеді. Химия пәнінен ұсынылып отырған «Жалпы химия: теориядан практикаға» элективті курсы оқушылардың теориялық білімдерін тереңдетіп, оларды практикалық және зертханалық жұмыстар арқылы нақты біліммен бекітуге бағытталған.

Курстың өзектілігі

Химия – тек қана формулалар мен реакцияларды үйрететін пән емес, ол – заттардың қасиеттерін, құрылымын, өзара әрекеттесуін зерттейтін ғылым. Курста оқушылар химиялық заңдылықтарды зерттеу арқылы ғылыми дүниетанымын қалыптастырады, сыни ойлау қабілеттері мен зерттеу дағдыларын дамытады. Сонымен қатар, курс мазмұны заманауи талаптарға сай құрылып, ғылым мен өндірістегі химияның маңызын ашады.

Курстың мақсаты мен міндеттері

Курстың негізгі мақсаты – оқушыларға химияның негізгі ұғымдары мен заңдылықтарын меңгерту, тәжірибелік жұмыстар арқылы алған білімдерін бекіту және ғылыми-зерттеу дағдыларын қалыптастыру.

Курс барысында оқушылар:

- Химиялық құбылыстар мен реакцияларды түсінеді;
- Химиялық тәжірибелер жүргізу әдістерін меңгереді;
- Қауіпсіздік ережелерін сақтауды үйренеді;
- Жеке және топтық зерттеу жобаларымен жұмыс істей алады.

Оқыту мен бағалау әдістері

Бағдарламада интерактивті оқыту, зерттеу, топтық жұмыс, практикалық тәжірибелер және цифрлық технологиялар кеңінен қолданылады. Әр сабақ теориялық материал мен практикалық тапсырмалардың үйлесімділігін қамтамасыз етеді. Бағалау әдістеріне жазбаша және ауызша бақылау, зертханалық жұмыс нәтижелері, тесттер және жоба жұмыстарын қорғау кіреді.

Курстың құрылымы

Курс 34 сағатқа жоспарланған және 10–11 сынып оқушыларына арналған. Бағдарламада 34 тақырып қамтылған, олардың ішінде химияның теориялық негіздерімен қатар, органикалық және бейорганикалық

химия, экологиялық аспектілер, медицина мен ауыл шаруашылығындағы химия, электрохимия және термохимия сияқты заманауи бағыттар қамтылған. Сонымен қатар, зертханалық жұмыстар мен жоба қорғау кезеңі де қарастырылған.

1. Теория мен тәжірибенің байланысын нығайтады.

Химия – нақты тәжірибелер арқылы дәлелденетін ғылым. Бұл курс барысында оқушылар өз қолымен тәжірибе жасап, теориялық білімдерінің қалай іске асатынын көзбен көреді.

2. Зерттеу дағдыларын дамытады.

Зертханалық жұмыстар мен шағын ғылыми жобалар оқушылардың дербес жұмыс істеу, бақылау жасау, талдау және қорытынды шығару қабілеттерін дамытады.

3. Мамандық таңдауға бағыт береді.

Курс барысында химия ғылымының түрлі салаларымен (медицина, фармация, экология, биотехнология, инженерия) танысу арқылы оқушылар болашақ мамандығына саналы түрде таңдау жасауға мүмкіндік алады.

4. Экологиялық және ғылыми сауаттылықты арттырады.

Тұрмыстық химия, қоршаған ортадағы химиялық құбылыстарды түсіну, зиянды заттардың әсерін білу – бұл курс оқушылардың күнделікті өмірмен байланысты білім алуына жағдай жасайды.

ҚОРЫТЫНДЫ

"Жалпы химия: теориядан практикаға" курсы 10-11сынып оқушыларына химияның негізгі заңдылықтары мен процестерін түсінуге, зерттеу дағдыларын дамытуға және ғылыми-зерттеу жұмыстарын орындауға мүмкіндік береді. Бұл курс оқушылардың теориялық білімін практикалық дағдылармен ұштастыра отырып, шығармашылық және ғылыми қабілеттерін дамытуға бағытталған.

Курс химияның негізгі принциптері мен заңдылықтарын оқытудан басталады. Оқушылар химиялық элементтер мен олардың қасиеттерін, заттардың құрылымын және химиялық реакцияларды зерттейді. Химиялық тәжірибелер жүргізу, химиялық есептер шығару және зерттеу жобаларын орындау арқылы оқушылар химияның практикалық аспектілерін меңгереді.

Химиялық тәжірибелер оқушыларға химиялық реакциялардың механизмдерін, олардың жылдамдығы мен тепе-теңдігін түсінуге мүмкіндік береді. Әртүрлі зерттеу әдістері, мысалы, спектроскопия, хроматография және масс-спектрометрия арқылы оқушылар заттардың құрамын және қасиеттерін анықтайды. Химиялық есептер шығару дағдылары оқушылардың аналитикалық ойлау қабілетін дамытады.

Курс барысында оқушылар химиялық заттардың қоршаған ортаға әсерін зерттеп, экологиялық мәселелерді шешу жолдарын қарастырады. Бұл олардың экологиялық санасын қалыптастырып, табиғатты қорғауға деген ынтасын арттырады.

Курстың қорытындысында оқушылар өз білімдерін жобалар мен презентациялар арқылы көрсетеді. Бұл олардың зерттеу дағдыларын, шығармашылық қабілеттерін және ғылыми жұмыстарды ұйымдастыру шеберлігін дамытуға көмектеседі. Оқушылардың жобалары ғылыми-зерттеу жұмыстарының маңызды кезеңі болып табылады және оларды болашақ ғылыми жұмыстарға даярлауда маңызды рөл атқарады.

"Жалпы химия: теориядан практикаға" курсы оқушыларға химияның барлық аспектілерін терең меңгеруге мүмкіндік береді. Бұл курс олардың ғылыми және шығармашылық дағдыларын дамытуға, болашақ мамандыққа даярлауға және химияға деген қызығушылығын арттыруға бағытталған.

БІЛІМ БЕРУ МЕН ЦИФРЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚ: ЖАҢА ТАЛАПТАР МЕН МҮМКІНДІКТЕР

Бисенова Аккумис Аллабердыевна
Н. Марабаев атындағы № 7 мектеп-лицейінің қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі,
Маңғыстау облысы, Ақтау қаласы

Цифрлану дәуірі – бұл технология мен ақпарат шексіз алмасатын, жаңа мүмкіндіктер мен бұрын-соңды болмаған қиындықтар қатар келетін заман. Осы кезеңде білім беру жүйесі түбегейлі өзгерістерге ұшырап отыр. Бұрынғы дәстүрлі тәсілдерді қолданып келген мұғалім мен оқушы ендігі уақытта заманауи, икемді, технологиялық модельдерге көшіп жатыр. Бұл үдерісте **цифрлық сауаттылық** негізгі рөл атқарады.

Цифрлық сауаттылық – білім берудің сапасын арттырудың, оқушылар мен мұғалімдердің бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етудің маңызды тетігі. Ол тек компьютерді қолдану емес, ақпаратты тиімді іздеу, талдау, бағалау, қорғау және шығармашылықпен пайдалану қабілеттерінің жиынтығы.

1. Цифрлық сауаттылықтың мәні мен маңызы

Бүгінде ақпараттың басым бөлігі цифрлық форматта сақталып, таратылады. Сондықтан әрбір оқушы, студент, мұғалім немесе ата-ана ақпараттық технологияларды заман талабынан қалмай меңгеруі тиіс.

Цифрлық сауаттылық мыналарды қамтиды:

- Цифрлық құрылғылар мен қосымшаларды қолдану;
- Онлайн платформаларда жұмыс істеу (мысалы, Google Classroom, Moodle, Zoom, Яндекс телемост);
- Ақпаратты іздеу және оны тексеру;
- Сандық этиканы сақтау (ғаламтордағы әдептілік, киберқауіпсіздік);
- Ақпараттық қауіптерден (фейк жаңалықтардан, интернеттегі алаяқтық, хакерлік шабуылдардан) қорғана білу.

2. Білім беру жүйесіндегі жаңа талаптар

Цифрлық трансформация білім беру саласындағы рөлдерді, әдіс-тәсілдердерді, білім беру мазмұнын және бағалауды түбегейлі өзгертуде.

Мұғалімге қойылатын жаңа талаптар:

- Цифрлық платформалармен жұмыс істей білу;
- Оқытуды интерактивті етіп ұйымдастыру;
- Сандық құралдар арқылы оқушылардың қызығушылығын арттыру;
- Ақпараттық сауаттылықты дамытуға бағытталған оқу бағдарламаларын меңгеру.

Оқушыға қойылатын талаптар:

- Өзіндік ізденіс пен білімді дербес игеру дағдысын дамыту;
- Ақпаратпен жұмыс істеу (салыстыру, бағалау, сүзгіден өткізу) қабілетін жетілдіру;
- Цифрлық қауіпсіздік ережелерін сақтау;
- Сандық ресурстарды тиімді пайдалану арқылы шығармашылық және функционалдық сауаттылықты арттыру.

3. Мүмкіндіктер: цифрлық білімнің артықшылықтары

Қазіргі таңда цифрлық технологиясыз білім беру жүйесін елестету қиын. Оқулық, жұмыс көрнекіліктері, тіпті оқушының білімін бағалайтын журналымыз да қазіргі таңда электронды нұсқада беріліп отыр. Демек осы цифрлық сауаттылық білім беру жүйесіне келесі мүмкіндіктерді ұсынады:

3.1 Қолжетімділік және икемділік. Онлайн білім платформалары мектеп пен үйдің, ауыл мен қаланың арасындағы арақашықтықты жоя алады. Оқушылар интернеті бар кез келген жерде сапалы білім ала алады. Уақыт пен орынға тәуелділік расында да азаяды.

3.2 Интерактивтілік және мотивация. Мультимедиялық материалдар (бейнесабақ, анимация, инфографика) арқылы оқу процесі қызықты әрі тартымды болады. Ойын арқылы оқыту оқушылардың зейінін шоғырландыра отырып белсенділігін арттырады.

3.3 Үздіксіз кәсіби даму.Мұғалімдер үшін цифрлық технологиялар жаңа дағдыларды үйренуге, онлайн курстар мен вебинарлар арқылы кәсіби біліктілікті арттыруға мүмкіндік береді.

3.4 Жаңа пәндер мен бағыттар. STEM, робототехника, бағдарламалау, медиа сауаттылық – бүгінде мектептер мен жоғары оқу орындарында цифрлық бағыттағы жаңа пәндер белсенді енгізілуде. Бұл оқушыларды болашақ мамандықтарға дайындайды.

4. Қиындықтар мен шешімдер

Цифрландыру процесі тек артықшылықтармен шектелмейді, ол бірқатар қиындықтарды да тудырады:

- **Интернет пен құрылғы тапшылығы** – кей аймақтарда интернет жылдамдығы төмен немесе құрылғылар жетіспейді.
- **Мұғалімдердің дайындық деңгейі** – кейбір педагогтар цифрлық құралдарды қолдануға дайын емес.
- **Цифрлық тәуелділік** – гаджетке тәуелділік, экран алдында ұзақ отыру денсаулық пен оқу сапасына кері әсер етуі мүмкін.
- **Ақпараттық қауіпсіздік** – балалар фейк жаңалықтарға, кибербуллингке, зиянды контентке тап болуы мүмкін.

Шешім ретінде:

- Инфрақұрылымды жақсарту (интернетпен, құрылғымен қамтамасыз ету);
- Мұғалімдерді цифрлық оқыту бағдарламаларынан өткізу;
- Мектеп бағдарламасына медиа және цифрлық қауіпсіздік негіздерін енгізу;
- Ата-аналар мен оқушылар арасында ақпараттық мәдениетті қалыптастыру қажет.

Қорыта айтқанда цифрлық сауаттылық – тек қазіргі заманның ғана емес, болашақтың да кілті болып табылады. Қазіргі таңда барлық білім беру жүйесі осы сауаттылықты дамытатын ортаға айналуы тиіс. Мектеп қабырғасында мұғалім мен оқушыға қойылатын талаптар өзгерді және оларға жаңа міндеттер жүктеліп отыр. Егер біз осы мүмкіндіктерді тиімді пайдалансақ, цифрлық дәуірде де сапалы білім мен саналы ұрпақ тәрбиелей аламыз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. ҚР Оқу-ағарту министрлігі. (2023). *Қазақстанда цифрлық білім беруді дамыту тұжырымдамасы*
2. UNESCO. (2021). *Digital Literacy in Education: Global Frameworks and Tools*
3. OECD. (2022). *Future of Education and Skills 2030: Digital Competence*
4. Prensky, M. (2001). *Digital Natives, Digital Immigrants*. On the Horizon, 9(5)
5. Anderson, T. (2018). *The Theory and Practice of Online Learning*. AU Press
6. Құдайбергенова Қ.С. (2020). *Заманауи білім беру технологиялары*. – Алматы: Қазақ университеті.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ АТРИБУТОВ В МУЗЫКАЛЬНО-РИТМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
(из опыта работы)

Битимбаева Альфия Фаридовна
Республика Казахстан, Восточно-Казахстанская область, город Усть-Каменогорск,
музыкальный руководитель КГКП «Детский сад-ясли № 42»
ОО по городу Усть-Каменогорску УО ВКО

В статье автор делится опытом работы в области музыкального воспитания с детьми дошкольного возраста. Автор полагает, что постоянное использование различных атрибутов в музыкально-ритмической деятельности способствует более высокому уровню творческого развития дошкольника, укреплению его здоровья.

Ключевые слова: дошкольный возраст, дошкольное образование, музыкально-ритмические движения, творческое развитие детей.

Дошкольный возраст - это такой период в жизни маленького Человечка, в котором происходит «впитывание», «поглощение» всех основ бытия. Мы – педагоги дошкольных учреждений, именно те люди, которые и закладывают эти основы. И оттого насколько грамотно, ответственно, а самое главное - с душой и любовью мы отнесемся к воспитанию и развитию подрастающего поколения, настолько и будет выглядеть наше общество в будущем.

Музыка занимает одно из главных и ведущих мест в жизни человека. А в жизни дошкольника – это неотъемлемая часть его развития. Музыкальный руководитель – человек, который вводит малышей в мир музыки.

И многое зависит от того, насколько интересно и разнообразно подходит педагог к каждой встрече с детьми в музыкальном зале.

Одним из видов организованной деятельности «Музыка» является музыкально-ритмическая деятельность. И для успешной работы в данном направлении эффективно использовать атрибуты.

В своей работе я использую различные виды атрибутов. Так называемый «волшебный сундук», где «живут» эти атрибуты и на каждой встрече в музыкальном зале удивляют детей. Всех атрибутов достаточно по количеству детей каждой группы.

Атрибуты очень помогают в ритмической деятельности. Благодаря, например, погремушкам, деревянным палочкам или кубикам, дети четко чувствуют сильную долю такта в музыке.

С детьми младшей группы использую для начала «безопасные» атрибуты: погремушки, колокольчики, платочки, разноцветные клубочки, которые, кстати помогают и в закреплении цвета. Дети, поиграв, или потанцевав с клубочками, раскладывают их в чашки, которые по цвету соответствуют клубочкам (4 чашки и клубочки четырех цветов: красные, зеленые, синие, желтые).

С погремушками, колокольчиками малышам удобно выдавать каждую долю такта.

С яркими платочками мы играем, танцуем, «прячемся» за них. В осеннее время года под музыку «гуляем с листочками», а потом собираем их в букет. Для «сбора урожая» имеется запас яблок, с которыми можно и поиграть, и выполнять танцевальные движения.

В музыкальной игре «Мишка косолапый» помогаем медвежонку собрать шишечки, которых у нас в запасе достаточно (и настоящих, и вязаных). Дети складывают их в корзинку.

Зимой мы очень любим играть «в снежки» под музыку. А также играть в «музыкальные снежки».

Весна - это время пробуждения природы, когда «появляются цветы на полянке в музыкальном зале» и дети с ними выполняют движения, либо танцуют. Или происходит «посадка» цветов на полянку.

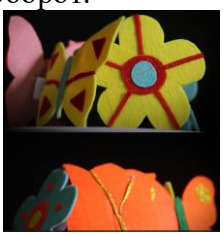

И здесь мы опять закрепляем цвет. Спрашиваю, какого цвета тот или иной цветок.

С детьми 3-4 лет использую те же самые, что и в младшей, и добавляю уже атрибуты посложнее: деревянные кубики, разноцветные ленточки, бубенчики. Играя с ленточками, дети собираются в кружочки по цветам.

И так далее усложняется уровень атрибутов с каждой возрастной группой.

Детям очень нравятся бабочки и цветочки, которые надеваются на руку (бабочки и цветочки выполнила из фетра, к которым пришила резиночки, с помощью которых они надеваются на руку ребенка). «Бабочки» летают, «цветочки» ждут, когда «бабочки» опустятся на цветок. Пока «бабочки» летают под музыку, «цветочки» качаются. Сначала играем так, как нравится детям – опускаемся на цветочки, не выбирая ни цвета, ни вида цветка. Далее уже усложняю задачу - говорю детям, чтобы бабочки опустились на цветок определенного цвета. Или говорю, чтобы на один «цветочек» опускались по две «бабочки» и т.д. Потом дети меняются: «бабочки превращаются в цветочки» и наоборот.

Для детей смастерила «музыкальные чупа-чупсы» (на один конец палочки прикреплен пластмассовый футляр от киндер-сюрприза; в сам футляр насыпала маленьких пуговиц, а сверху для безопасности и в то же время для эстетичности заклеила цветной клейкой лентой разных цветов). Дети просто в восторге от таких «музыкальных сладостей».

Для игры «Солнышко» из ниток двух цветов – красного и желтого навязала ленточки разной длины. Красные – короткие, желтые – длинные.

На полу лежит круг-солнышко. Лучики-ленточки у детей.

Для игры сочинила и стишок, который сопровождает все действия детей.

Ленточки-лучики

Лучик желтый, лучик красный - солнца ясного сынок *дети машут ленточками перед собой*

И веселый, и прекрасный, словно праздничный денек. *дети машут ленточками над собой*

Разбежались детки солнца - согревать теплом людей *бегают по залу*

Заглянули все в оконца - сразу стало веселей. *приставляют ручку ко лбу – «козырек»*

Прыгал лучик по кроваткам *прыгают*

Пробежался по стене *на месте бегут*

Прикоснулся к щечкам гладким *лучиками прикасаются к щечкам*

Подмигнул тебе и мне. *пытаются подмигнуть*

А потом вернулся снова *возвращаются к кругу-солнышку*

К солнцу ясному опять *выкладывают поочередно лучики*

Лег, заснул… И тсс, ни слова *ладошки вместе под щечку … пальчик ко рту*

Лучик должен рано встать!

А. Битимбаева

После того, как дети выкладывают лучики к солнышку, исполняем упражнение для голоса Елены Поддубной «Солнышко» с движениями.

Солнышко, солнышко, мы – твои лучи!

Быть людьми хорошими ты нас научи!

В «волшебном сундуке» имеются также и самодельные массажеры для рук. Они сделаны очень просто. На карандаш, который обработан с обеих сторон, были нанизаны крышки от пластиковых бутылок, по две на каждый. Крышки того же цвета, что и карандаш. Стих, который сопровождает все действия к этим массажерам, тоже собственного сочинения.

Массажер (движения по тексту)

Массажер мы в руки взяли и немного покатали… Раз вперед, раз назад - все у нас пойдет на лад.

На ковер его уложим и вокруг него походим, сядем, встанем, отдохнем… И опять его возьмем.

Снова в ручках покатали, пальчиками растирали.

За концы все дружно взялись и немного покачались.

Массажеры мы собрали, весело все прокричали: «Да-да-да! Да-да-да! Мы здоровые всегда!»

А. Битимбаева

В запасе «волшебного сундука» много еще различных атрибутов, которые помогают в ежедневной работе не только в музыкально-ритмической деятельности, но и в работе музыкального воспитания в целом. Конечно же, все атрибуты должны быть яркими, красиво оформленными и, что немаловажно, безопасными.

Таким образом, эффективность использования атрибутов заключается в том, что с помощью них ежедневно происходит непосредственная связь, или иными словами, интеграция музыки с другими областями обучения – математика (мы можем посчитать, сколько «бабочек летает» или сколько ленточек одного цвета собрались в кружочек и т.д.); сенсорика – определяем цвет, феличину, форму предметов; развитие речи – использование художественного слова: сопровождение стихами различных действий, отгадывание загадок в ходе игры, различные потешки в играх с малышами; экология – определяем название цветов (подснежники, маки, тюльпаны, ромашки и т.д.), определяем, кто такие бабочки и т.д.

В процессе всех этих игр, занятий, ребенок учится, развивается, слышит и слушает музыку, ведь она сопровождает ребенка всегда. Ну, и самое главное, что ребенок укрепляет здоровье. Он движется.

А движение – это Жизнь! И пусть Жизнь продолжается в наших детях!

Литература:

1. Интернет-источник - http://sociosphera.com/publication/conference/2014/243/osnovy_teorii_lichnostno_orientirovannogo_obucheniya/

ОҚУШЫЛАРДА ӨЗ ДЕНЕСІНЕ ЖӘНЕ ҚОЗҒАЛЫС БЕЛСЕНДІЛІГІНЕ ДҰРЫС КӨЗҚАРАСТЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Болат Еркебұлан Болатұлы,
Ақтөбе облысы, Мұғалжар ауданы, Ембі қаласы №4 Ембі қалалық ЖББОМ,
дене шынықтыру пәні мұғалімі

Аннотация. Бұл баяндамада оқушылардың өз денесіне және қозғалыс белсенділігіне деген дұрыс көзқарасын қалыптастырудың маңыздылығы қарастырылады. Жасөспірімдердің денсаулығын сақтау мен нығайту, салауатты өмір салтына баулу – заманауи білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі. Баяндамада қозғалыс белсенділігінің физикалық, психологиялық және әлеуметтік дамуға тигізетін оң әсерлері баяндалады. Сонымен қатар, мектеп пен отбасының үйлесімді әрекетінің, дене шынықтыру сабағы мен спорттық үйірмелердің бала тәрбиесіндегі рөлі ашып көрсетіледі. Автор оқушылардың денсаулығын нығайтуға бағытталған жүйелі жұмыстар мен алдын алу шараларының қажеттілігіне тоқталып, болашақ ұрпақтың салауатты өмір салтын ұстануына ықпал етудің жолдарын ұсынады.

Түйінді сөздер: оқушы, денсаулық, қозғалыс белсенділігі, дене шынықтыру, салауатты өмір салты, спорт, тәрбие, отбасы, мектеп, физикалық даму, психологиялық денсаулық, дене тәрбиесі.

Қазіргі заманғы қоғамда денсаулық сақтау және өмір сүру сапасының деңгейі маңызды көрсеткіштердің бірі болып табылады. Бұл тұрғыда оқушылардың денсаулығын нығайту, олардың дене шынықтырумен айналысуы мен қозғалыс белсенділігін арттыру мәселелері ерекше маңызға ие. Оқушылардың денсаулығы тек жеке тұлғаның дамуы үшін ғана емес, жалпы ұлттың болашағы үшін де маңызды. Себебі денсаулығы мықты ұрпақ – бәсекеге қабілетті, рухы күшті қоғамның негізі. Осыған

орай, оқушыларда өз денесіне және қозғалыс белсенділігіне дұрыс көзқарасты қалыптастыру аса қажеттіліктен туындайды.

1. **Денсаулық – адамның басты байлығы.** Денсаулық – бұл адамның бойындағы ең құнды ресурс. Денсаулықты сақтау мен нығайту үшін, әсіресе жас ұрпаққа ерте жастан дұрыс көзқарас қалыптастыру маңызды. Бала денсаулығының негізі оның күнделікті өмірінде жатқан факторларға байланысты: дұрыс тамақтану, ұйқының сапасы, стрессті басқару және дене шынықтыру. Бұдан бөлек, бала кезінде бойға сіңірілген жақсы әдеттер мен дағдылар адам өмірінің соңына дейін сақталады. Сондықтан мектептерде, отбасы мен қоғамда балаларға денсаулықтың маңыздылығын ерте жастан түсіндіру қажет.

2. **Қозғалыс белсенділігі: физикалық дамудың негізі.** Қозғалыс белсенділігі – адамның физикалық және психологиялық денсаулығының кепілі. Әсіресе балалар мен жасөспірімдер үшін қозғалыс тек денсаулықты нығайтуға ғана емес, сонымен қатар когнитивтік және эмоционалдық дамуға да ықпал етеді. Оқушылардың әртүрлі физикалық белсенділіктермен айналысуы олардың бұлшық еттерінің дамуына, сүйектерінің беріктігіне, жүрек-қан тамырлары жүйесінің нығаюына, дене қалпының дұрыс болуына септігін тигізеді.

Баланың күнделікті қозғалыс белсенділігі олардың физикалық күш-қуатының артуына ықпал етіп, ағзадағы метаболикалық процестерді жақсартады. Сондай-ақ, тұрақты физикалық белсенділік балалардың жүйке жүйесінің дұрыс жұмыс істеуіне, стресске төзімділігін арттыруға және жалпы психологиялық жағдайының жақсаруына әсер етеді.

3. **Дене шынықтыру сабағының және спорттың маңызы.** Дене шынықтыру сабағы – мектептегі денсаулықты сақтау мен нығайтуда негізгі құралдардың бірі. Бұл сабақтар тек физикалық белсенділікке ғана емес, оқушыларды топтық жұмысқа, өзара көмек көрсетуге және тәртіпке үйретеді. Мектептерде дене шынықтыру пәнінің рөлі зор, өйткені ол балалардың денсаулығын сақтап қана қоймай, сондай-ақ оларды түрлі спорттық дағдылар мен қозғалыс түрлеріне баулиды. Оқушылар дене шынықтыру сабақтарында жаңа жаттығуларды үйреніп, спорт түрлерін таңдай алады, бұл олардың өмірінде маңызды орын алатын дағдыларды қалыптастырады.

Бұдан бөлек, әртүрлі спорттық үйірмелер мен секциялар оқушыларға өздерінің қызығушылықтарын дамытып, денсаулықты жақсартудың тиімді жолдарын іздеуге мүмкіндік береді. Мысалы, футбол, баскетбол, волейбол сияқты командалық ойындар оқушыларды топта жұмыс істеуге, өзара сыйластық пен жауапкершілікті сезінуге үйретеді. Ал жеке спорт түрлері, мысалы, жүзу немесе гимнастика, өз кезегінде балаға өзін-өзі жетілдіруге, табандылық пен шыдамдылыққа тәрбиелейді.

4. **Қозғалыс белсенділігі мен зиянды әдеттердің алдын алу.** Балалар мен жасөспірімдердің дене шынықтыруға деген қызығушылығы артқанымен, қазіргі заманның қиындықтары, компьютерлік ойындар мен әлеуметтік желілердің әсері денсаулыққа кері әсер етуде. Ұзақ уақыт бойы қозғалыссыз отыру, экрана қарау, артық салмақтың жиналуы сияқты мәселелер балалар арасында жиі кездеседі. Бұл өз кезегінде балалардың физикалық дамуына зиян тигізіп, түрлі аурулардың пайда болуына себеп болуы мүмкін. Сондықтан қозғалыс белсенділігінің маңыздылығын түсіндіру арқылы, балаларды денсаулығын сақтауға, уақытын тиімді өткізуге баулу өте маңызды.

Артық жүктемелерден және зиянды әдеттерден аулақ болу үшін мектептер мен ата-аналар баланың физикалық белсенділігін дұрыс ұйымдастыруды қамтамасыз етуі тиіс. Спорттық жаттығулар мен дене шынықтыру сабақтары арқылы балалардың денсаулығын нығайтуға, бірақ сонымен қатар олардың демалу және қалпына келу уақытына да мән беру керек.

5. **Отбасы мен мектептің үйлесімді әрекеті.** Отбасы – баланың алғашқы тәрбие ошағы. Ата-аналар балаларымен бірге физикалық белсенділікті күнделікті өміріне енгізу арқылы олардың дұрыс дамуына ықпал ете алады. Балалар ата-аналарынан үлгі алады, сондықтан ересектердің салауатты өмір салтын ұстануы баланың да осы жолға түсуіне көмектеседі. Спорттық ойындар мен серуендер, бірге жүрген уақыттар баланың денсаулығын жақсартып, оның қоғамдағы рөлі мен өз денесіне деген көзқарасын қалыптастырады.

Мектепте де дене шынықтыру мұғалімдері оқушылардың физикалық дамуын бақылап, олардың әртүрлі спорттық іс-шараларға қатысуын ынталандырып, қызығушылықтарын арттыруға көмектеседі. Мектептерде түрлі деңгейдегі жарыстар, фестивальдер, спорттық мерекелер өткізу оқушылардың денсаулығын нығайтуға және олардың спортқа деген қызығушылығын арттыруға көмектеседі.

Қазіргі заманның басты мәселелерінің бірі — оқушылар арасындағы гиподинамия, яғни қозғалыс белсенділігінің төмендеуі. Себебі балалар бос уақыттарының көп бөлігін компьютер, смартфон немесе теледидар алдында өткізеді. Мұндай өмір салты бала ағзасының табиғи дамуын тежеп қана қоймай, түрлі аурулардың (семіздік, омыртқа аурулары, көру қабілетінің нашарлауы) туындауына себепші болады. Сондықтан мектеп пен ата-аналар бірігіп, оқушылардың күн тәртібіне белсенді қозғалыс элементтерін –

серуен, дене жаттығулары, спорттық ойындар енгізуді жүйелі түрде ұйымдастыруы қажет. Бұл оқушылардың дене мәдениетін қалыптастырып қана қоймай, жалпы өмірге деген ынта-жігерін арттырады.

Салауатты өмір салтына бастар жол. Оқушыларда өз денесіне және қозғалыс белсенділігіне дұрыс көзқарасты қалыптастыру – бұл тек денсаулықты сақтаумен ғана шектелмейді, сонымен қатар олардың тұлғалық дамуына, өмірлік дағдыларға, эмоционалдық және психологиялық тепе-теңдікке жетуіне мүмкіндік береді. Денсаулықты сақтауға және нығайтуға бағытталған кешенді шаралар балалардың болашақта салауатты өмір салтын ұстануына ықпал етеді. Оқушыларға дұрыс тәрбие мен салауатты өмір салтының мәнін түсіндіру арқылы біз денсаулықты нығайтып, еліміздің болашағын жарқын ететін ұрпақ тәрбиелей аламыз.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Абишева Г.К. Жасөспірімдердің денсаулық мәдениетін қалыптастыру жолдары. – Алматы: Рауан, 2018. – 112 б. – Б. 45–62.

2. Ахметова С.Т. Мектеп оқушыларының салауатты өмір салтын қалыптастырудағы отбасының рөлі. – Астана: Ұлағат, 2020. – 98 б. – Б. 28–41.

3. Иманбекова Ж.Н. Дене тәрбиесі негіздері. – Алматы: Қазақ университеті, 2022. – 174 б. – Б. 56–78.

4. Қожахметов Н.Ә. Салауатты өмір салты және жастар тәрбиесі. – Тараз: ТарМУ баспасы, 2023. – 121 б. – Б. 63–81.

5. Оразбаева Ф.Ш. Баланың физикалық дамуы мен тәрбиесі. – Шымкент: ОҚМУ, 2021. – 88 б. – Б. 34–52.

6. Тлеубергенов А.Р. Дене мәдениеті және спорт педагогикасы. – Қарағанды: Болашақ, 2020. – 149 б. – Б. 91–104.

РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В 3 КЛАССЕ

Ващук Нина Николаевна
учитель начальных классов КГУ «Общеобразовательной средней школы-гимназии №1 им.Н.А.Островского» отдела образования по Шемонаихинскому району управления образования Восточно-Казахстанской области, г.Шемонаиха, Казахстан

Аннотация

Данная работа предназначена для учителей начальных классов. Помощь педагогам как обучить учащихся 3 – их классов применять в повседневной жизни знания и навыки, полученные в школе. Используя практические задачи, интерактивные методы обучения в эпоху цифровизации, учитель начальных классов может развивать у детей способность справляться с решением задач в повседневной жизни. Ведь главная задача педагога – создать конкурентно способную личность, функционально грамотную, умеющую жить и проявлять себя в разных жизненных ситуациях. Этому способствует данная статья.

Ключевые слова

Функциональная грамотность, практические задачи, модели и схемы, игровые задания, коллективная работа, решение задач на нахождение стоимости, решение задач на время, использование таблиц и графиков, исследовательские задания, применение математики в повседневных житейских ситуациях, конкурентно – способная личность.

Введение

Функциональная грамотность — это умение применять в повседневной жизни знания и навыки, полученные в школе. Математика помогает развить у школьников аналитическое мышление, учит их решать практические задачи, что способствует формированию функциональной грамотности.

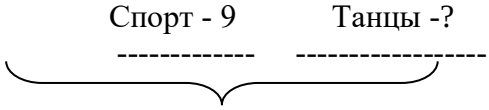
Цель данного пособия — помочь педагогам развивать у учащихся 3 класса функциональную грамотность через различные виды деятельности.

Каждый ребёнок должен научиться понимать прочитанное, извлекать информацию, анализировать и решать математические задачи, уметь логически и обоснованно решать проблемы, находить пути решения.

Для того чтобы развивать функциональную грамотность учащихся через математику, важно использовать ситуации, которые они встречают в быту.

1.Развитие третьеклассников **через модели и схемы** помогают ученикам видеть главную информацию и облегчить решение задачи.

- Нарисуйте схему к задаче: В классе 21 ученик, 9 из которых, занимаются спортом, а остальные — танцами. Сколько детей занимаются танцами? На сколько больше учеников занимается в кружке танцев, чем в кружке спортом?

2.Развитие третьеклассников **через игровые задания.**

Дети практически каждый день ходят в магазин с родителями, подсчётами бюджета занимаются всегда родители.

- Ученики распределяют роли, получают «деньги» и покупают «товары». «Родители» покупают, а дети следят за бюджетом, правильно рассчитывают сумму покупок и сдачу.

3.Развитие **через коллективную работу**. Это помогает развивать навыки сотрудничества и обмена идеями, развивает коммуникативную компетенцию.

- Класс делится на несколько групп, каждая группа получает дифференцированное задание.

- **1гр**.:"Какое время будет через 3 часа, если сейчас 10:30?" **2гр**.: «Какое время будет через 3ч , если сейчас 11ч.?» **3гр**.: «Какое время будет через 3ч, если сейчас 9ч утра

4. Развитие **через решение задач на нахождение стоимости:**

В магазине за 120 тг. можно купить 4 журнала. Сколько денег понадобится, чтобы купить 5 журналов?

- Решение: 1)120:4=30 (тг) – стоит 1 журнал

2) 30 * 5= 150 (тг) Ответ: 150 тенге стоят 5 журналов.

-Если в кошельке у вас 200тг, сколько сдачи должен дать продавец?

200-150=50(тг)

5.Развитие **через решение задач на время**

- Часы показывают время 14ч15мин . Сколько минут осталось до 16ч? Сколько времени прошло с 12ч? Вспоминаем, что 1ч =60мин.

Решение: 1)16ч-14ч15мин =1ч45мин

2) 14ч15мин-12ч= 2ч15мин

6. Развитие **через использование таблиц и графиков**

Используя таблицу, ответьте на вопросы.

Продукт	Цена	Кол-во	Ст-ть
морковь	90 тг	2кг	?
свекла	80 тг	4кг	?
картофель	140 тг	3кг	?

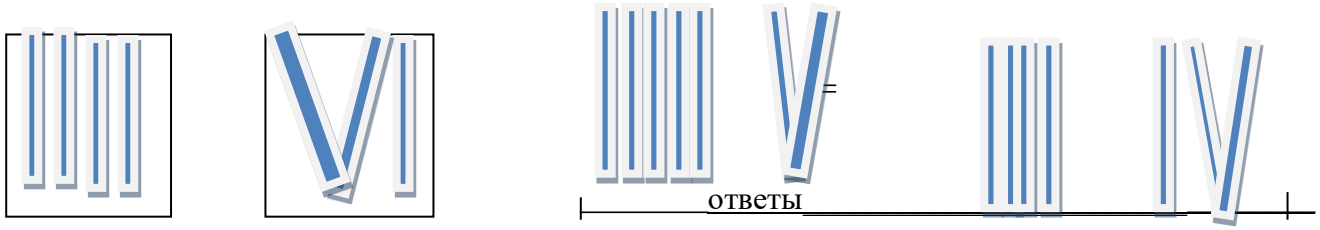
-Сколько стоят 2 кг моркови?
-Сколько стоят 4кг свеклы?
-Сколько стоят 3кг картофеля?
-Сколько стоят все продукты вместе?

Ответы:

1. 90 * 2 = 180 (тг) – заплатили за морковь
2. 80 * 4 = 320 (тг) – заплатили за свеклу
3. 140 * 3 = 420 (тг) – заплатили за картофель
4. 180 + 320 + 420 = 920 (тг) – стоят все продукты вместе.

7. Развитие **через исследовательские задания**

Переложи одну палочку так, чтобы слева и справа было поровну (Есть 2 способа)

8.Развитие **через умения применять математику в повседневных житейских ситуациях.**

-Мадина добирается в школу на маршрутке. От дома до остановки нужно идти 7 минут. Маршрутка едет 15минут, от остановки до школы 10 минут. В какое время нужно выходить из дома Мадине, если уроки начинаются в 8ч? А в школе надо быть за 10 минут до начала первого урока? (7ч 18 мин)

-В литровой бутылке 2 ребят купили яблочный сок. По сколько грамм может пить каждый ребёнок, чтобы хватило всем поровну? (100:2=50(гр))

-Тохтар весит 35кг, Акылбек – на 6кг меньше, а Толгат – на 6кг больше Тохтара. Смогут ли эти ребята подняться одновременно на лифте, если этот лифт за один раз поднимает не больше 100 кг. (35+29+41=105(кг) – не сможет лифт поднять всех ребят одновременно, ребята весят на 5 кг тяжелее.

Заключение

Развитие функциональной грамотности на уроках математики помогает ученикам не только усваивать математические знания, но и учиться применять их в жизни. Используя практические задачи, игровые методы, исследовательские задания, коллективную и парную работы, а также работу с моделями, схемами, таблицами учитель начальных классов может развивать у детей способность справляться с решением задач в повседневной жизни. Ведь главная задача педагога – создать конкурентно способную личность, функционально грамотную, умеющую жить и проявлять себя в разных жизненных ситуациях.

Литература

1. Педагогический журнал Казахстана «Коллеги» «Формирование функциональной грамотности как основа развития учебно-познавательной компетентности школьников» (collegy.ucoz.ru);

2.Евтыхова Н. М. К вопросу о функциональной математической грамотности будущего учителя начальных классов // Научно-методический электронный журнал «Концепт». – 2015. – Т. 9. – С. 81–85. – URL: http://e-koncept.ru/2015/95033.htm.

3. Басюк В. С., Ковалева Г. С. Инновационный проект Министерства просвещения «Мониторинг формирования функциональной грамотности»: основные направления и первые результаты // Отечественная и зарубежная педагогика. 2019. Т. 1, № 4 (61). С. 13–33

ӨЗІН-ӨЗІ БАСҚАРУ ОҚУШЫЛАРДЫҢ БЕЛСЕНДІ ӨМІРЛІК ҰСТАНЫМЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ШАРТЫ РЕТІНДЕ

Гавдикадирова Анаргуль Узакбаевна

Ақтөбе облысы Мұғалжар ауданы

«Қандыағаш қаласы №3 мектеп- гимназиясы» КММ-нің тарих пәні мұғалімі

Өзін-өзі басқару – бұл оқушылардың белсенді өмірлік ұстанымын қалыптастырудың бастамасымен құрылған және әр түрлі қызмет салаларында әлеуетті дамытуға бағытталған тәрбие жұмысының бір түрі. Оқушылардың болашақ өміріне көмектесетін белсенді өмірлік ұстанымын, жауапкершілігін және басқа да қасиеттерін қалыптастыру оқушылардың өзін-өзі

басқаруының басты мақсаты болып табылады. Өзін-өзі басқару функциялары оқушылардың қарым-қатынасқа деген қажеттіліктерін қанағаттандыруға, өз қызығушылықтарын қорғауға және жеке мақсаттарына жетуге бағытталады. Өзін-өзі басқару жүйелік, мақсатты және тәуелсіз, бұл оны барлық басқа қызмет түрлерінен ажыратады.

Өзін-өзі басқару оқушының белсенді өмірлік ұстанымын қалыптастырудың шарты негізінде басқаруды ұйымдастыру, оқыту процесін моделдеудің педагогикалық-психологиялық және дидактикалық мәселелері бойынша бірқатар ғалымдардың еңбектерінде жан-жақты талқыланып келді.

Өзіндік жұмыстар оқушылардың ақыл-ой еңбегінің жоғары сатыда болуын қамтамасыз етіп, біліктілігі мен дағдысын қалыптастыру нәтижесінде, оқу үрдісінде жоғары нәтижелерге жетуге көмектеседі. Сонымен қоса оқушылардың бойында ұйымдастырушылық, тәртіптілік, еркіндік, мақсаткерлік, ізденімпаздық, белсенділік қасиеттерін дамытады.

Оқушыларының жеке тұлғасын қалыптастыру мәселелері білім мен тәрбие тұжырымдамасында да негізгі орын алады. Жеке тұлғаның қалыптасуы үздіксіз үрдіс. Әрбір балаға жеке тұлға ретінде қарап, оның өзіне тән санасы, есі, өзіндік әрекет жасай алатын қабілеті бар екенін ескере келіп, балаларды білімге, ғылымға ықыласын арттыру, олардың ақыл-ой қабілетін, жеке бас қасиеттерін дамытып, оны қоғам талабына сай іске асыруға көмектесу - мектеп алдындағы міндеттердің бірі. Мектептің бүгінгі міндеті – қоғамда өз орнын таба алатын саналы да салауатты азамат тәрбиелеу.

Әрбір адам өзінің өмірлік жолын өзі құрып, таңдау жасайды. Өзге адамдармен де өзі қарым-қатынас орнатады. Сонымен қатар, өз өмірінде кейбір қателерді өзі жасап, өзі түзеп жатады. Отбасы мен білім беру орталықтарының алдына қойған мақсаттары – қажетті нәтижеге қол жеткізу үшін өсіп келе жатқан адамның жекелік қасиеттеріне тікелей әсер ету ғана емес, сонымен қатар, өзіндік дамуы мен өзіндік сана механизмдерін жетілдіруде өзін-өзі басқару, тәрбиелеу мен өзін-өзі қалыптастыру, өзін-өзі құруы үшін қажетті жағдайды жасау болып табылады.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУДЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ МҮМКІНДІКТЕРІ

Датиева Дина Сериковна
Жамбыл облысы әкімдігі білім басқармасының Тараз қаласы білім бөлімінің
№17 бөбекжай-бақшасы МКҚК тәрбиеші, педагог-зерттеуші
Тараз қаласы , Қазақстан

Аннотация: Жасанды интеллект негізіндегі ойын технологиялары балалардың жеке қабілеттерін анықтауға және дамытуға бағытталған. Автор бұл мақалада мақалада мектепке дейінгі білім беруде жасанды интеллект мүмкіндіктерін қолдану ерекшеліктерін, маңызды жақтарын қарастырады. Педагог-тәрбиешілерге балалардың танымдық дамуын инновациялық технологиялар арқылы қолдауға мүмкіндік береді. Цифрлық технологиялар педагогтердің кәсіби дамуына жаңа мүмкіндіктер ашады.

Тірек сөздер: инновациялық технология, жасанды интеллект, интерактивті оқу құралдары, интерактивті тақта, танымдық қабілет.

Қазіргі таңда Қазақстан Республикасының білім беру саласындағы мемлекеттік саясаты сапалы мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуға қолжетімділікті қамтамасыз етуге бағытталып отыр. Осы мақсатта 2021 жылы білім мазмұнын жаңғыртуды көздейтін Мектепке дейінгі тәрбие беру мен оқытуды дамыту моделі қабылданды. Моделдің 44-тармағында: «...педагогтің үнемі дамуы, балаларды тыңдай білуі, сұрақтар қою, дәлелдер іздеу, оларды сыни тұрғыдан талдау және шығармашылық эксперименттер жүргізу қабілеті маңызды» -атап көрсетілген болатын [1]. Бұл авторлық бағдарлама осы бағытты жүзеге асыруға бағытталған және мектепке дейінгі білім беруде ЖИ технологияларын қолданудың тиімділігін арттыруды көздейді.

Мектепке дейінгі білім беруде жасанды интеллект мүмкіндіктерін қолдану - қазіргі заманғы инновациялық технологияларын оқыту процесіне енгізудің тиімді әдісі болып табылады. Ойын технологияларын жасанды интеллект негізінде дамыту - ол баланың танымдық, әлеуметтік және эмоционалдық дамуын жан-жақты қолдауға мүмкіндік береді.

Жасанды интеллект негізіндегі ойын технологияларын қолдану мектепке дейінгі білім беру саласында инновациялық әдістерді енгізудің бірден-бір тиімді құралына айналып, балалардың болашақта жетістікке жетуіне, өз қабілеттерін толық ашуына және қоғамда белсенді, саналы азаматтар ретінде қалыптасуына септігін тигізеді.

Қазіргі уақытта білім беру жүйесі цифрлық трансформацияны бастан кешіруде. Жасанды интеллект (ЖИ) оқыту мен оқудағы әдістер, құралдар және тәсілдер туралы жаңа түсініктер алуға мүмкіндік беретін трансформацияның маңызды бөлігі болып табылады.

Әлемдік тәжірибе көрсетіп отырғандай, мектепке дейінгі білім беруде жасанды интеллект технологиясын енгізу оқытудың тиімділігін арттырады және балалардың дамуына оң әсер етеді. Мектепке дейінгі жас – баланың жеке тұлғасының қалыптасуында, дүниетанымының кеңеюінде және алғашқы білім негіздерінің қалануында маңызды кезең.

Жасанды интеллект технологиялары балалардың танымдық белсенділігін арттыруға, шығармашылық қабілеттерін дамытуға, сөздік қорын байытуға және әлеуметтік-эмоционалдық интеллектін қалыптастыруға көмектеседі.

Жасанды интеллектке негізделген ойындар, тапсырмалар және жаттығулар оқыту процесін қызықты әрі тартымды етеді, балалардың білімге деген құштарлығын оятады. ЖИ әр баланың жеке қажеттіліктерін, қызығушылықтарын және оқу қарқынын ескере отырып, оқыту процесін жекелендіруге мүмкіндік береді. Бұл әр баланың қабілетіне сәйкес келетін тапсырмаларды ұсынуға және олардың дамуына жағдай жасауға көмектеседі.

Мектепалды жасындағы балаларды заманауи технологиялармен таныстыру олардың болашақта табысты болуына негіз қалайды. ЖИ балалардың жеке қажеттіліктеріне бейімделіп, оқытуды тиімді етуге мүмкіндік береді.

Жасанды интеллект (ЖИ) және оның білім берудегі мүмкіндіктері туралы заманауи зерттеулердің нәтижелері пайдаланылады. Бұл зерттеулер ЖИ-дің балалардың танымдық, коммуникативтік, әлеуметтік-эмоционалдық және шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал ететінін дәлелдейді.

Доктор Ник Джексон, білім беру саласында цифрлық технологияларды енгізу бойынша сарапшы, жасанды интеллект оқытудың инновациялық әдістерін құруда зор әлеуетке ие деп санайды. Оның пікірінше, жасанды интеллект білім беруді білім алушылардың жеке қажеттіліктері мен оқу стильдеріне бейімдеу арқылы динамикалық дифференциацияны қамтамасыз етеді, осылайша жеке оқу тәжірибесін жақсартады (Джексон, 2024). Бұл әр бала үлкен жетістіктерге жете алатын ортасын жасайды.

Мектеп жасына дейінгі балаларға арналған жасанды интеллектті қолдану бойынша зерттеулер өте аз, әсіресе ресейлік және отандық зерттеушілер арасында. Сонымен, П. А. Курбонмамадов соңғы жылдары мектеп жасына дейінгі балалар мен жасанды интеллекттің қарым-қатынасында уақыт пен дәреженің жоғарылау тенденциясы бар деп жазады . Шетелдік авторлар, мысалы, С. Тянь және Ш. Цуй, мектепке дейінгі білім берудегі ЖИ негізіндегі ойындардың ақылды қала жағдайында қолдануды жәнеәсерін сипаттайды; Ц.Нань оқытуда жасанды интеллект технологиясын қолдану балалардың жаңа білімге деген қызығушылығын арттыра алады деп санайды; Л. Джин жасанды интеллект пен мектепке дейінгі тәрбиені терең интеграциялау ұзақ, күрделі міндет деп тұжырымдайды және т. б. [4].

Балабақшада жасанды интеллект элементтерін қолдану тәсілдері: Мектепке дейінгі білім беруде ЖИ технологияларын қолданудың жаңа тәсілдері ұсынылады:

1. Интерактивті оқу құралдары. ЖИ негізінде жасалған смарт-құрылғылар балалардың оқу процесіне деген ынтасын арттырады.

Мысалы:

• **Ақылды тақталар** – балаларға сурет салуды, әріптер мен сандарды үйренуді жеңілдетеді.

• **Интерактивті ойындар** – балалардың логикалық ойлауын және шығармашылық қабілеттерін
дамытады.

2. Роботталған тәрбиешілер мен көмекшілер ЖИ көмегімен жұмыс істейтін роботтар балабақшадағы білім беру мен ойын процесіне қатысып, тәрбиешілерге көмекші бола алады.
• **Сөйлейтін роботтар** – ертегі оқып береді, жұмбақтар жасырады және сұрақтарға жауап береді.
• **Қозғалысқа бейім роботтар** – балалардың физикалық белсенділігін арттыру үшін ойындарға қатысады.

• **Дауыстық көмекшілер.** Дауыстық көмекшілер (мысалы, Google Assistant, Alexa) тәрбиешілердің жұмысын жеңілдетіп, балалармен қарым-қатынасты жақсарта алады.

Жасанды интеллект мүмкіндіктерін балалабақшада қолдану балалардың қызығушылықтарын оятуға, белсенділіктерін арттыруға және өздігінен білім алуға ынталандыруға бағытталған.

Мақсаты: Жасанды интеллект (ЖИ) технологияларын пайдалану арқылы 5–6 жастағы балалардың танымдық, коммуникативтік, әлеуметтік-эмоционалдық және шығармашылық қабілеттерін дамыту, сондай-ақ оларды сыни ойлау дағдыларын қалыптастыру, ұжыммен жұмыс істей білу дағдыларын қалыптастыру үшін қолайлы жағдайлар жасау.

Міндеттері:

•ЖИ-ге негізделген дидактикалық ойындар, жаттығулар және интерактивті құралдар арқылы балалардың қызығушылығын ояту және оқыту процесін қызықты ету.

•Балалардың танымдық үдерістерін (зейін, есте сақтау, ойлау, қиял) дамытуға бағытталған ЖИ құралдарын пайдалану.

•Сөйлеуді дамыту мақсатында балалардың сөздік қорын молайту және ойын еркін жеткізе білу қабілеттерін жетілдіру үшін ЖИ мүмкіндіктерін қолдану.

•Балалардың шығармашылық қабілеттерін (қиялдау, бейнелеу, әңгіме құрастыру) арттыру мақсатында интерактивті жобалар мен ойындарды ұйымдастыру.

•сыни ойлау дағдыларын қалыптастыру, ұжыммен жұмыс істей білуге үйрету.

Мектепке дейінгі білі беруде жасанды интеллект мүмкіндіктерін қолдану негізгі бағыттар бойынша жүзеге асырылады:

Коммуникативтік дағдыларды дамыту:

o ЖИ-дің көмегімен сөздік қорды кеңейту, сөйлеу қабілеттерін дамыту және байланыстырып сөйлеуді қалыптастыру;

o Интерактивті ертегілер тыңдау және оларды талдау;

Танымдық және зияткерлік дағдыларды дамыту:

o ЖИ-ге негізделген ойындар арқылы зейінді, есте сақтау, бақылау, зерттеу және талдау жасай білуді, себеп салдарлық байланыстарды орнату, қорытынды жасауды дамыту;

o Сандарды, дыбыстарды және қоршаған ортаны зерттеуге арналған интерактивті бағдарламалар мен қосымшаларды қолдану;

Шығармашылық дағдыларын, және зерттеу іс-әрекетін дамыту:

o ЖИ-ге негізделген ойындар арқылы балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту, қиялдауын, қоршаған әлемді бейнелі қабылдауын қалыптастыру, өзінің түсініктерін, ойларын, сезімдерін көркем түрде жеткізе білуге үйрету;

o ЖИ-ді қолданып сурет салуға, музыка жасауға және анимация құруға үйрету, қиялын дамыту.

Әлеуметтік-эмоционалды дағдыларды дамыту:

o ЖИ-дің көмегімен экологиялық мәдениеттің негіздерін қалыптастыру және табиғатта өзін қауіпсіз ұстау;

o ЖИ-ге негізделген ойындар арқылы әлеуметтік-эмоционалды дағдыларды қалыптастыру

Қорытындылай келе, "Мектепке дейінгі білім беруде жасанды интеллект мүмкіндіктерін қолдану мектепке дейінгі білім беру жүйесіндегі инновациялық қадам болып табылады. Бұл балалардың заманауи әлемге бейімделуіне, шығармашылық әлеуетін ашуға және табысты

болашаққа қадам басуына жол ашады. Сонымен қатар, тәрбиешілердің жұмысын жеңілдетіп, оқыту үдерісін жаңа деңгейге көтереді. Болашақта жасанды интеллект технологиялары балабақшада кеңінен қолданылады деп күтілуде, бұл балалардың жан-жақты дамуына зор мүмкіндік береді.

Әдебиет тізімі

1. Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделін бекіту туралы
Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 15 наурыздағы № 137 қаулысы.
2. Литвинцева Л.В. Искусственный интеллект. Беседы со школьниками. -
СПб.: БХВ-Петербург, 2019 – 312 с.
3. Йигит,Э. (2024). Открывая новые горизонты: роль искусственного интеллекта в расширении возможностей детского образования и медиа. Современное дошкольное образование, 18(3), 73-80 с..https://doi.org/10.24412/2782-4519-2024-3123-73-80
4. Новик Н.Н. Использование искусственного интеллекта в дошкольном образовании / Н.Н. Новик, О. П. Евсеева, Д. К. Зайцева // Мир образования — образование в мире. Научно-методический журнал. 2023. № 1 (89). С.102-110

ОРГАНИЗАЦИЯ ГРУППОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА УРОКАХ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Джебашева Карлыгаш Байтурсыновна
КГУ «Средняя школа имени Маншук Маметовой», учитель начальных классов

Аннотация. В статье рассматриваются теоретические и практические аспекты организации групповой деятельности в начальной школе. Подчёркивается значимость групповой формы работы как средства формирования у младших школьников ключевых навыков XXI века: сотрудничества, коммуникативности, критического мышления и самостоятельности. Раскрываются возрастные особенности учеников, принципы построения эффективной групповой работы, формы организации, примеры заданий по различным предметам, а также роль учителя в управлении процессом. Отдельное внимание уделяется проблемам, возникающим в процессе группового взаимодействия, и путям их решения. Материал предназначен для практического использования учителями начальных классов с целью повышения эффективности учебного процесса и активизации познавательной деятельности учащихся.

Ключевые слова: групповая деятельность, начальная школа, педагогика, сотрудничество, коммуникативные навыки, критическое мышление, саморегуляция, проектная работа, методы обучения, образовательные технологии, Казахстан, уроки, индивидуализация обучения, формирование личностных компетенций.

Современное образование Республики Казахстан развивается в направлении формирования функциональной грамотности учащихся, развития критического мышления, креативности и коммуникативных навыков. Эти цели отражены в Государственном общеобязательном стандарте начального образования, а также в Концепции развития образования. В этом контексте групповая работа становится важным педагогическим инструментом, обеспечивающим активное включение учащихся в учебный процесс и формирование у них навыков совместной деятельности, так необходимых в XXI веке.

Почему групповая работа важна в начальной школе. Младшие школьники находятся на этапе интенсивного социального, эмоционального и познавательного развития. Участие в групповой деятельности способствует:

- **Формированию личностных и социальных компетенций** – ученики учатся договариваться, слушать других, выражать своё мнение;
- **Развитию навыков сотрудничества** – школьники приобретают опыт совместной работы, распределения обязанностей и принятия общих решений;
- **Стимулированию познавательного интереса** – обсуждение, игра, исследование в группе делают обучение более увлекательным и значимым;

•**Поддержке индивидуального темпа обучения** – в группе ученик может получить помощь и объяснение от сверстников;

•**Формированию позитивной самооценки** – успешный опыт работы в группе укрепляет уверенность ребёнка в себе.

Психолого-педагогические особенности учеников начальных классов. При организации групповой работы важно учитывать особенности возраста:

•дети ориентированы на деятельность, им важно быть активными участниками, а не пассивными слушателями;

•внимание нестойкое, поэтому задания должны быть чёткими, интересными и не слишком длительными;

•дети подражают взрослым и сверстникам — групповая работа помогает формировать правильные модели поведения;

•высокая эмоциональность требует спокойной и поддерживающей атмосферы.

Принципы эффективной организации групповой деятельности

1. Целенаправленность. Каждая групповая активность должна быть чётко связана с учебной целью. Важно, чтобы учащиеся понимали, зачем выполняется задание.

2. Разноуровневость. Группы лучше формировать так, чтобы они включали детей с разными уровнями подготовки. Это позволяет более сильным учащимся проявить лидерство, а менее уверенным — учиться у сверстников.

3. Обоснованное распределение ролей. Роли в группе (например: организатор, секретарь, докладчик, художник, контролёр) можно назначать заранее или предоставлять возможность выбора. Это способствует равномерному включению всех учеников.

4. Пошаговая инструкция. На начальном этапе важно структурировать деятельность — пошаговое объяснение задания, совместное планирование, чёткие временные рамки.

5. Обратная связь и рефлексия. После выполнения задания необходимо провести обсуждение: что удалось, с какими трудностями столкнулись, что можно улучшить. Это формирует навыки самооценки и саморегуляции.

Формы организации групповой работы

Форма работы	**Описание и применение**
Парная работа	Используется на этапе знакомства с элементами взаимодействия.
Постоянные группы	Состав стабильный, ученики учатся взаимодействовать глубже.
Сменные группы	Позволяют взаимодействовать с разными одноклассниками.
Группы по интересам	Формируются по теме, творческой задаче. Мотивация выше.
Проектные группы	Выполняют долгосрочные задания, требуют планирования и анализа.

Примеры заданий по предметам

Языковая грамотность

•Составление рассказа по рисунку в группе;

•Коллективная работа над пересказом текста;

•Создание мини-газеты по теме урока;

•Обсуждение пословиц и выражений (интерпретация, примеры из жизни).

Математика

•Решение логических задач с разными вариантами решения;

•Составление математических кроссвордов;

•Игра «Математическая эстафета» с этапами по группам;

•Сравнение стратегий решения одной задачи.

Окружающий мир (познание мира)

•Исследование по теме «Сезоны года» или «Растения родного края»;

•Создание схем или моделей (например, круговорота воды);

•Подготовка групповых презентаций на тему "Профессии" или "Транспорт".

Технология и творчество

•Коллективное изготовление поделки;

•Совместная работа над коллажем, рисунком, аппликацией;

•Проект «Украшения к празднику» с распределением задач.

Роль учителя. Учитель в групповой работе выполняет функции:

•**Фасилитатора** – направляет, поддерживает, не вмешиваясь чрезмерно;

•**Организатора** – помогает сформировать группы, объясняет алгоритм действий;

•**Наблюдателя и оценщика** – следит за процессом, помогает при необходимости;

•**Модератора рефлексии** – организует обсуждение результатов, помогает анализировать.

Важно помнить, что младшие школьники нуждаются в поощрении. Даже если группа не справилась идеально, стоит отметить старание, сотрудничество и попытку работать вместе.

Оценивание в групповой работе. Согласно принципам критериального оценивания, оценивать стоит как результат, так и процесс взаимодействия. Возможны следующие формы:

•Индивидуальная и групповая самооценка;

•Взаимооценка (по чек-листу);

•Оценка учителя по наблюдениям и критериям.

Проблемы и пути их решения

Проблема	Решение
Один ученик выполняет всю работу	Чёткое распределение ролей, мотивация, контроль учителя.
Конфликты между детьми	Формирование навыков общения, ротация групп.
Отказ некоторых участвовать	Поддержка, похвала, постепенное включение в более простых ролях.
Снижение дисциплины	Чёткие правила и границы работы, работа в комфортной среде.

Организация групповой деятельности в начальной школе — это не просто метод обучения, а целостная педагогическая стратегия, направленная на развитие у ребёнка ключевых навыков будущего. В условиях реализации обновлённого содержания образования в Казахстане, когда акцент делается на личностно-ориентированный подход, навыки сотрудничества, критическое мышление и самостоятельность, групповая форма работы становится неотъемлемой частью современного урока.

Эффективное внедрение групповой деятельности требует от учителя чёткого планирования, гибкости, педагогического такта и стремления к постоянному совершенствованию. Но результат — активные, думающие и уверенные в себе ученики — оправдывает все усилия.

Использованная литература

1. Абдуллин С. С. Педагогика сотрудничества. — Қарасай, 2019. — 135 с.

2. Беликов В. Г. Основы педагогической технологии. — Академия, 2020. — 190 с.

3. Ванин В. А. Методика работы с младшими школьниками. — Питер, 2022. — 127 с.

4. Гельман А. А. Методика преподавания в начальной школе. — Просвещение, 2021. — 124 с.

5. Зимняя И. А. Психология обучения в начальной школе. — Академический проект, 2020. — 167 с.

6. Исаев И. В. Педагогическая технология: от теории к практике. — Высшая школа, 2023. — 174 с.

7. Кондратьева Н. М. Педагогическая диагностика в школе. — Рауан, 2020. — 115 с.

8. Махмутов Ш. К. Групповая работа как форма организации обучения. — Қазақ университеті, 2021. — 89 с.

ТАРИХ ПӘНІ САБАҒЫНДА ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ

Дуйсенбина Акжунис Амангелдиевна
Ж.Ташенов атындаңы №68 жалпы білім беретін орта мектебінің тарих пәні мұғалімі

XXI ғасыр – ғылым мен техниканың дамыған кезеңі. Заман талабына сай қазіргі білім жүйесіндегі игі өзгерістер мен жаңалықтар соның нәтижесі. Бүгінгі білім беру үрдісінде жаңа ақпараттық технологияны пайдалану және оны мақсатты түрде жүзеге асыру – ақпараттық қоғам дәуірінің негізгі көзі.

Қазіргі кездегі мұғалімнің мақсаты –білім мазмұнын игеруге және оны өзінің жеке білімдік капиталына енгізуге арналған ақпараттық ортадағы берілген мүмкіндіктерді қолдану болып саналады. Ал тарихты оқыту – өзара байланыста және үнемі қозғалыста болатын құрауыштардың басын біріктіретін өте күрделі үрдіс. Қазір білім беру саласында түрлі технологиялар енгізілуде, бірақ олардың ішінде қажеттілігін таңдап, сабақтың әр кезеңінде тиімді қолдану - басты талап. Мәселе технологияларды кеңінен пайдалану емес, мәселе – тұлғаны нәтижеге бағыттай білім беруде. Сондықтан тарих сабақтарында көрнекілік әдісі мен техникалық құралдарды қолдана білу мұғалім алдында тұрған бірде бір міндет. Сабақта жаңа технологияларды, техникалық құралдарды сабақта жан жақты қолдану, сабаққа керекті материалды ақпараттық кеңістіктен іздеу, мұғалімнің жұмысын жеңілдетіп, оның уақытын үнемдейді, жаңа ақпарат түрі көбейіп, оқушылардың қызығушылығын оятуға мүмкіндік береді.

Қазіргі таңда елімізде білім беру жүйесінде жаңашылдық қатарына ақпараттық кеңістікті құру енгізілді. Ақпараттандару жағдайында оқушылар меңгеруге тиісті білім, білік, дағдының көлемі күнен күнге артып, мазмұны өзгеріп отыр. Мектеп оқытушылары үшін ақпараттық технологияларды пайдаланудың тимділігі:

- & оқушының өз бетімен жұмысына;
- & уақытын үнемдеуге ;
- & білім-білік дағдыларын тест тапсырмалары арқылы тексеруде;
- & қажетті ақпаратты жедел түрде алу мүмкіндігі;
- & оқушының ой-өрісін дүние танымын кеңейтугеде ықпалы зор.

Ақпараттық технологияны пайдалану іс-тәжірбиесі тиімді әдіс деп ойлаймын. Оқушыларға білім беруде жаңа оқыту технологияларын қолдану, инновациялық бағытта жұмыс жасау заман талабына сай талап етілуде. Оқу процесінде компьютерді тиімді пайдалану және қолдану оң тәжірибе беріп отыр. Атап айтсақ, оқушылардың өз бетімен ізденісі, пәнге деген қызығушылығын арттырып, шығармашылығын дамытуға, оқу қызметінің мәдениетін қалыптастыруға дербес жұмыстарын ұйымдастыруға ерекше қолайлы жағдай туғызып отыр.

Электрондық оқу құралы- бұл оқу курсының ең маңызды бөлімдері. Электрондық оқулықтарды сабақта пайдалану кезінде оқушылар бұрын алған білімдерін кеңейтіп, өз бетімен шығармашылық тапсырмалар орындайды. Бүгінгі күні ақпараттар ағымы өте көп. Ақпараттық ортада жұмыс жасау үшін кез келген педагог өз ойын жүйелі түрде жеткізе алатындай, коммуникативті және ақпараттық мәдениеті дамыған, интерактивтік тақтаны пайдалана алатын, Он-лайн режимінде жұмыс жасау әдістерін меңгерген мұғалім болу тиіс.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында «Білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау; ... оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру» - деп білім беру жүйесін одан әрі дамыту міндеттері көрсетілген. Солардың бірі білім беруді ақпараттандыру барысында дидактикалық және оқыту құралы болып компьютер саналады. Сондықтан кез келген білім беру саласында мультимедиялық электрондық оқыту құралдары барлық пәндерді оқытуға пайдаланады. Осы ретте ақпарапттық технологияны пайдаланудың тиімділігін ашып айтуға болады. Қазіргі таңда жаңа технологияның жетістіктері интерактивті тақта мен электрондық оқулыққа тоқталар болсақ...

«Активті экран» кешені білім үрдісінде қолданылатын ақпаратты көрсетуге және оны компьютермен басқаруға тағайындалған әмбебап интерактивтік жүйе болып табылады. Бағдарламалық-техникалық кешенді дидактикалық мақсатта пайдалану барысында олардың негізгі қызметі – жалпы ақпаратпен кәсіби біліктілікті жетілдіру бағытында қолданып, сонымен қатар бұл құралдың оқушылардың, ойлау және ойын қысқа және түсінікті түрде жеткізе білу қабілетін арттырып, өз ойларын жаңа технология құралдары көмегімен жүзеге асыруын қалыптастыруды қамтамасыз ете алатыны белгілі болды. Мысалы, компьютер бойынша тарих пәнінен тест тапсырмаларын ойдағыдай орындау үшін , бізге мұғалімнің ауызша нұсқауы немесе кітаптан оқығанымыз жеткіліксіз.Ол үшін біз өзіміз компьютермен тест тапсырмаларын практикада пайдаланып, жұмыс істеу шеберлігімізді шыңдауымыз қажет.XXI ғасырдың мұғалімі компьютермен және интерактивті тақтамен жұмыс істей алатын болуы керек деп ойлаймын.Ол заман талабы .

Бағдарламалық-теникалық кешеннің құрамына кіретін интерактивті тақтаны оқытушыға сабақты қызықты және динамикалық түрде мультимедиалық құралдар көмегімен оқушылардың қызығушылықтарын тудыратындай оқуға мүмкіндік беретін визуалды қор деп те атауға болады. Сабақты түсіндіру барысында мұғалім тақта алдында тұрып, бір мезетте мәтіндік, аудио, бейне құжаттарды DVD, CD-ROM және Интернет ресурстарын қолдана алады. Бұл кезде мұғалім қосымшаны іске қосу, Web-түйін мазмұнын қарастыру, ақпарат сақтау, белгі жасау тышқанды ауыстыратын арнайы қалам арқылы жазулар жазу және т.б. әрекеттерді жеңіл орындай алады.

Интерактивті құралдарды сабаққа пайдаланғанда дидактикалық бірнеше мәселелерді шешуге көмектеседі:

- & Пән бойынша базалық білімді меңгерту;
- & Алған білімді жүйелеу;
- & Өзін – өзі бақылау дағдыларын қалыптастыру;
- & Жалпы оқуға деген ынтасын арттыру;

Оқушыларға оқу материалдарымен өздігінен жұмыс істегенде әдістемелік көмек беру. Бұл технологияны оқу материалын хабарлау және оқушылардың ақпаратты меңгеруін ұйымдастыру арқылы, көзбен көру жадын іске қосқанда арта түсетін қабылдау мүмкіндіктерімен қамтамасыз ететін әдіс деп қарауға болады.

Педогогикалық еңбектерге қарасақ оқушылардың көпшілігі естігенінің 5% және көргенінің 20% есте сақтайтыны белгілі. Аудио және видео ақпаратты бір мезгілде қолдану есте сақтауды 40-50% дейін арттырады.

Мысалы, «1883-1897жж С.Датұлы бастаған ұлт-азаттық көтерілісі» тақырыбын өткенде қызығушылығын ояту мақсатында Венн диаграммасын толтыру, «Сырымның әскери қабілеті мен шешендігі» тақырыбында ғылыми жоба қорғау әдістерін қолдандым, бұл оқушылардың білімін тереңдетіп қана қоймай, материалды жан-жақты меңгеруге, деректермен дәйектерді салыстыру, жүйелеу, талдау дағдыларын дамытуға негіз болды. Әр сабағымда тапсырмаларды алдан ала беру арқылы оқушыларға қосымша материалдарды алудың табудың жолын көрсетемін. Жаңа сабақ барысында оқушылардың әкелген, оқыған, меңгерген материалдары негізінде оқушылардың ақпараттық құзыреттілігі дамиды, пәнге деген қызығушылықтары артады, ақпаратпен жұмыс істеуді меңгереді. Нақты мәліметтер мен деректерге сүйеніп, материалды талдауға, сараптауға, дәлел келтіруге, ақпарат көздерімен ғылыми тұрғыдан жұмыс жүргізе білуге дағдыланады. Ұстаздың басты мақсаты –білімді, өз бетінше өмір сүретін шығармашыл азаматты шығару. Осы мақсатта жүзеге асыруда ақпаратты технологияны тиімді қолдану орынды.

Қазіргі заман мұғалімнен тек өз пәнінің терең білгірі болуы емес, тарихи танымдық, педагогикалық – психологиялық сауаттылық, саяси экономикалық білімділік және ақпараттық сауаттылық талап етілуде. Ол заман ағымына сәйкес білім беруде жаңалыққа жаны құмар, шығармашылықпен жұмыс істеп, оқу мен тәрбие ісіне еніп, оқытудың жаңа технологиясын шебер меңгерген жан болғанда ғана білігі мен білімі жоғары жетекші тұлға ретінде ұлағатты саналады.

Жаңа технологияның бізге ұсынып отырған тағы бір жетістігі бұл әрине мультимедиялық оқулығымыз - электрондық оқулық. Білім берудің кез келген саласында танымдық белсенділікті арттырып, ойлау жүйесін қалыптастыруға шығармашылықпен жұмыс істеуге жағдай жасайтын – электрондық оқулық. Электрондық оқулықты пайдалану мұғалімнің ғылыми-әдістемелік потенциалын дамытып, оның сабақ үстіндегі еңбегін жеңілдетеді. Оқытудың әр сатысында компьютерлік тесттер арқылы оқушыны жекелей бақылауды, графикалық бейнелеу, мәтіндері түрінде, мультимедиалық , бейне және дыбыс бөлімдерінің бағдарламасы бойынша алатын жаңалықтарды іске асыруға көп көмегін тигізеді. Электрондық оқулықтарды қарапайым оқулықтарға қарағанда пайдалану ыңғайлы және оларда өзін-өзі тексеру жүйесі бар.Осы электрондық оқулықтың артықшылығы болып табылады. Мұғалім үшін электрондық оқулық бұл күнбе-күн дамытылып тұратын ашық түрдегі әдістемелік жүйе, оны әрбір оқытушы өз педагогикалық тәжірибесіндегі материалдармен толықтыра отырып, ары қарай жетілдіре алады. Мазмұны қиындау бір үлкен тақырыптың бөліктерін өткенде қосымша бейнехабар және клиптер қажетті элемент болып табылады. Бейнеклиптер уақыт масштабын өзгертуге және көріністерді тез және жай түрде көрсетуге пайдалы. Электрондық оқулық таңдап алынған хабарды көшіруге мүмкіншілік туғызады. Электрондық оқулық арқылы түрлі суреттер, видеокөріністер, дыбыс және музыка тыңдатып көрсетуге болады. Бұл әрине, мұғалімнің тақтаға жазып түсіндіргенінен әлдеқайда тиімді, әрі әсерлі. Меңгерілуі қиын сабақтарды компьютердің көмегімен оқушыларға ұғындырса, жаңа тақырыпқа деген баланың құштарлығы оянады.

Компьютерлер мен интерактивті тақта оқушылардың тілдік құзіреттілігін, шығармашылық потенциалын дамыту құралы ретінде пайдалану интеллектуалдық, эстететикалық және ақпараттық сауаттылығын арттыруға көмектеседі, ал көрнекі құрал ретінде пайдалану оқу-танымдық үрдіс тиімділігін арттырады.

Біз бейбіт елде, мемлекеттік білімді жетілдіруге аса мән берген елде тұрамыз. Жалпы білім берудің мақсаты – терең білімнің, кәсіби дағдылардың негізінде еркін бағдарлай білуге, өзін-өзі дамытуға адамгершілік тұрғысынан жауапты шешімдерді қабылдауға қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыруға, яғни жеке тұлғаны қалыптастыруға негізделген, ақпаратты технологияны терең меңгерген, жылдам өзгеріп жататын бүгінгі заманға лайықты, жаңашыл тұлғаны қалыптастыру.

Қазақстанның тәуелсіз мемлекет ретінде қалыптасуы орта білім беру жүйесінің дамуымен тығыз байланысты. Қай халықтың, қай ұлттың болсын толығып өсуіне, рухани әрі мәдени дамуына басты ықпал жасайтын тірегі де, түп қазығы да – мектеп. Мектептердің білім деңгейін көтеру және онда интерактивті құралдарды пайдалану арқылы оқу – тәрбие процесін тиісті деңгейге көтеру, мектеп ұстаздарының, басшыларының, педагогикалық ұжымның жүйелі басшылыққа алған бағыты деп есептейміз.

Ақпараттық технологияның келешек ұрпақтың жан-жақты білім алуына, іскер әрі талантты, шығармашылығы мол, еркін дамуына жол ашатын педагогикалық, психологиялық жағдай жасау үшін де тигізер пайдасы аса мол.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Істеміров Н «Қазіргі педагогикалық технологиялар мен оқыту құралдары», Алматы,2007.
2. «Әдіскер мұғалім» Республикалық ғылыми-әдістемелік педагогикалық журнал
3. ҚР 12 жылдық жалпы орта білім беру тұжырымдамасы,2009ж
4. Қазақ тарихы журналы 2012ж №2
5. Қазақ тарихы журналы 2011ж №4
6. . Назарбаев Н.Ә. «Қазақстан экономикалық, әлеуметтік және саяси жаңару жолында», « Егемен Қазақстан» газеті, 2005. № 13

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ПРАКТИЧЕСКИХ НАВЫКОВ КАК ОСНОВА РАЗВИТИЯ ЕСТЕСТВЕННОНАУЧНОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ БИОЛОГИИ

Дусеева Алия Баяшевна
учитель биологии КГУ «ГимназиИ №17» г. Актобе

Недостаточно владеть премудростью,
нужно также уметь пользоваться ею.
Цицерон.

Наше время – это время перемен. Меняется все – обычаи и традиции, ценности и приоритеты. Меняются и требования, предъявляемые к выпускникам современной школы. Сейчас недостаточно научить ученика выполнять определенные алгоритмы, решать типовые задания, действовать в соответствии с заранее построенной моделью.

Перед современным учителем стоят иные задачи:

- организовать деятельность учащихся по развитию качеств, относящихся к функциональной грамотности, формированию практико-ориентированных знаний и умений;
- научить школьников думать, обосновывать и доказывать свои решения, не прибегать к механическому заучиванию материала;
- развивать способность говорить «нет», когда все говорят «да», если понимаешь, что большинство не обязательно право.

Все эти умения необходимо развивать на уроках, в том числе и на уроках биологии. Для этого необходимо включать в содержание уроков задания, направленные на развитие общеучебных умений и навыков, на развитие у учащихся способности применять биологические знания, умения и навыки в нестандартных ситуациях. Примерами таких задач для основной школы могут быть интегрированные задания из области биологии и других школьных дисциплин, которые вдобавок охватывают несколько тем курса. Педагог должен моделировать ситуации, в которых ученикам предстоит выбрать из имеющихся методов или конструировать самим новый, требуемый в задании метод решения.

Школа в современных условиях должна обеспечить развитие у учащихся умения использовать свои знания, в том числе и биологические, в своей повседневной жизни. Такие знания помогут выпускнику активнее и успешнее включиться во взрослую жизнь, занять устойчивую жизненную позицию, влиять на процессы, происходящие в обществе.

Исходя из вышесказанного, главная цель моей работы – развитие таких умений, знаний и навыков, которые обеспечивают успешность моих выпускников во взрослой жизни. Одним из способов достижения поставленной цели считаю использование на своих уроках прикладных заданий, как в стандартных, так и в нестандартных ситуациях, самостоятельную работу учащихся с научной и другой литературой и т.д. Естественнонаучная грамотность – это способность учащихся использовать естественнонаучные знания для отбора в реальных жизненных ситуациях тех проблем, которые могут быть исследованы и решены с помощью научных методов, для получения выводов, основанных на наблюдениях и экспериментах, необходимых для понимания окружающего мира и тех изменений, которые вносит в него деятельность человека, а также для принятия соответствующих решений».[1]

Естественнонаучная грамотность включает в себя следующие компоненты:

1. «общепредметные» (общеучебные) умения, навыки, формируемые в рамках естественнонаучных предметов;
2. естественнонаучные понятия и ситуации, в которых используются естественнонаучные знания.

Для определения уровня сформированности естественнонаучной грамотности учитываются следующие умения учащихся:

- использовать естественнонаучные знания в жизненных ситуациях;
- выявлять вопросы, на которые может ответить естествознание;
- выявлять особенности естественнонаучного исследования;

- делать выводы на основе полученных данных;
- формулировать ответ в понятной для всех форме.
- уметь описывать, объяснять и прогнозировать естественнонаучные явления;
- уметь интерпретировать научную аргументацию и выводы, с которыми они могут встретиться в средствах массовой информации;
- понимать методы научных исследований;
- выявлять вопросы и проблемы, которые могут быть решены с помощью научных методов.

Перечисленные выше умения уточняют понятие «естественнонаучной грамотности».

Учитель должен научить ребенка активно осмысливать учебный материал и дополнительную информацию, наблюдать, предвидеть результаты, выдвигать гипотезы, объяснять наблюдаемые факты ,обосновывать свои решения, делать выводы , планировать свои действия.

Для развития естественнонаучной грамотности школьников необходимо включать в содержание любой темы школьного курса биологии задания на развитие общеучебных умений и навыков.

Примеры таких заданий:

В процессе изучения биологии одновременно с биологическими умениями формируются метапредметные.

Метапредметные умения это обобщенные способы действий, которые позволяют учащимся самостоятельно организовывать образовательный процесс.

Работу по формированию метапредметных умений выстраивают в соответствии с возрастными особенностями обучающихся и степенью сложности материала. Начиная с пятого класса, большое значение уделяю работе с различными источниками информации. Стараюсь не только научить составлять таблицы и схемы, но и грамотно воспроизводить информацию по ним, анализировать, делать выводы. Многие учащиеся мало читают, имеют небольшой словарный запас, не всегда могут дать развернутый ответ на проблемный вопрос, обосновать свое мнение. Поэтому для формирования мыслительно - речевых умений и коммуникативных умений есть прием "Толстые и тонкие вопросы", с использованием опорной таблицы.

Нестандартные уроки (уроки-путешествия, уроки-игры, уроки-семинары, уроки-экскурсии, уроки-викторины)помогают каждому ученику поучаствовать в подготовке и проведении учебного занятия, выступить на каком-то этапе и в роли учителя. К метапредметным относят умения связывать между собой знания из разных областей наук. Эти умения формируются при помощи бинарных уроков. Они не только позволяют интегрировать различные знания для решения одной проблемы, но и развивают познавательный интерес, побуждают к активному познанию, дают возможность применить полученные знания на практике..

Эффективно то обучение, при котором ученик становится активным субъектом, способным приобретать, применять и преобразовывать знания. Именно поэтому проектная и исследовательская деятельность позволяет развивать логическое мышление, учит планировать свои действия, принимать решение в ситуации выбора.

Формированию метапредметных умений способствуют и различного рода творческие проекты, смысл которых - преобразовать имеющуюся информацию, опираясь на предметные знания, полученные в ходе уроков. К таким проектам относятся: составление рассказа, имея только его окончание, написание биологических сочинений Результатом становится проявление и закрепление не только предметных компетенций, но и регулятивных и коммуникативных.

Биология - предмет, при освоении которого ведущей является познавательная деятельность. Основные виды учебных действий ученика - умение составлять характеристику, объяснять, сравнивать, систематизировать, выявлять зависимость, анализировать и т. п. Эти умения формируются при выполнении практических и лабораторных работ исследовательского характера.

Я рассмотрела некоторые способы достижения метапредметных результатов. Но хочется отметить, что устойчивые метапредметные результаты формируются при системной работе всех педагогов школы.

В настоящее время меняется взгляд на то, какой должна быть подготовка выпускника основной школы. Наряду с формированием предметных знаний, умений и навыков, учитель должен научить ученика использовать свои знания в повседневной жизни, выделять в реальной жизни проблемы, которые можно решить с помощью научных методов. Научить школьников делать выводы, необходимые для понимания окружающего мира и для принятия соответствующих решений. Только обладая всеми перечисленными умениями, выпускник может стать успешным во взрослой жизни, сможет достичь поставленных целей.

Список литературы.

1. Инновационные процессы в школе: организация и управление.- Владимир, 1995.69 с.
2. Кашлев С.С. Современные технологии педагогического процесса: Пособие для педагогов. - Мн.: Университетское, 2000. 95 с.
3. Критическое мышление: технология развития: пособие для учителя / [А.Г. Асмолов, Г.В. Бурменская, И.А. Володарская и др.]; под ред. А.Г. Асмолова. - М.: Просвещение, 2010.
4. Фундаментальное ядро содержания общего образования / под ред. В.В. Козлова, А.М. Кондакова. - М.: Просвещение, 2010.- (Стандарты второго поколения).
5. Хребтова Е.В. О некоторых приемах работы с информацией на уроках в старших классах - http://io.nios.ru/old/releases. php&art=048div=038num

ОҚУ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУДА МӘТІНМЕН ЖҰМЫС ЖҮРГІЗУДІҢ ТИІМДІ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ

Еришова Асемгуль Сарсенгалиевна
Ақтөбе облысы Шалқар қаласы «№6 жалпы орта білім беретін мектебі» КММ
бастауыш сынып мұғалімі

Аннотация

Бұл мақалада оқу сауаттылығын арттыру мақсатында мәтінмен жұмыс жүргізудің тиімді әдіс-тәсілдері қарастырылады. Мәтінмен жұмыс жасау оқушылардың оқу дағдыларын дамытуға, мәтінді түсіну мен талдау қабілеттерін арттыруға, сондай-ақ сыни ойлау мен жазу дағдыларын қалыптастыруға ықпал етеді. Мақалада түрлі әдістер мен стратегиялар сипатталып, олардың оқу процесіндегі рөлі мен маңыздылығы талданады. Оқу сауаттылығын арттыруда мәтінмен жұмыс жүргізудің тиімді әдіс-тәсілдері қарастырылып, олардың әртүрлі білім беру деңгейлерінде қолданылу жолдары ұсынылады.

Кілт сөздер: оқу сауаттылығы, мәтінмен жұмыс, тиімді әдіс-тәсілдер, сыни ойлау, жазу дағдылары, оқу стратегиялары, білім беру, оқыту әдістері.

Кіріспе

Қазіргі білім беру жүйесінде оқушылардың оқу сауаттылығын дамыту басты мақсаттардың бірі болып табылады. Мәтінмен жұмыс жүргізу оқу сауаттылығын арттырудың негізгі құралдарының бірі ретінде қарастырылады. Оқу сауаттылығы – бұл тек мәтінді оқып, түсіну ғана емес, сонымен қатар ақпаратты талдау, бағалау және оны өмірде қолдана білу қабілеті. Оқушының оқу сауаттылығы оның қоғамда өз орнын табуы үшін маңызды рөл атқарады. Оқу сауаттылығын арттыру оқу үдерісінің нәтижелілігін арттырудың негізгі тәсілдерінің бірі болып табылады. Мәтінмен жұмыс жүргізу арқылы оқушылардың оқу сауаттылығын дамыту оқытудың маңызды құрамдас бөлігі саналады. Мәтіннің оқу үдерісінде алар орны ерекше, себебі ол оқушының білім алуында, ақпаратты қабылдауы мен түсінуінде үлкен рөл атқарады.

Оқу сауаттылығын арттырудағы мәтінмен жұмыс жүргізудің маңызы

Оқу сауаттылығының дамуы тек оқушылардың оқу әрекетіне ғана байланысты емес, сонымен бірге ақпаратты дұрыс қабылдау, талдау, сұрыптау және нәтижені шығару дағдыларын меңгерумен тікелей байланысты. Мәтінмен жұмыс арқылы оқушылардың осы дағдыларын жетілдіруге болады. Мәтін оқу процесінде оқушы өзіне қажетті ақпаратты ала отырып, мәтінді түсінудің түрлі тәсілдеріне үйренеді. Сонымен қатар, оқушының сөйлеу, жазу, тыңдау дағдылары да жақсарады. Мәтінмен жұмыс жүргізу арқылы оқушылардың анализ, синтез, салыстыру, қорытынды жасау қабілеттері дамиды.

Мәтінмен жұмыс жүргізудің тиімді әдіс-тәсілдері

Мәтінмен жұмыс жүргізудің әртүрлі әдіс-тәсілдері бар, олардың әрқайсысы оқушылардың оқу сауаттылығын арттыруда ерекше рөл атқарады. Олардың кейбірі:

Мәтінді толық оқу және талдау. Бұл әдіс оқушылардың мәтіннің мазмұнын терең түсінуіне, мәтіннің құрылымын зерттеп, басты ойды анықтауына мүмкіндік береді. Оқушылар мәтінмен толық танысып, оның негізгі идеяларын айқындап, мәтіндегі сөздердің мағынасын түсіну арқылы мәтінді дұрыс және толық меңгереді.

Сұрақ-жауап әдісі. Мәтінді оқыған соң, оқушыларға сұрақтар қойылып, мәтіннің негізгі мағыналары мен тұжырымдары бойынша жауап алу әдісі оқу сауаттылығын арттыруда өте тиімді. Сұрақтар оқушылардың мәтінді түсінуін тексеруге, ойлау қабілетін дамытуға және ақпаратты жинақтауға мүмкіндік береді.

Жеке жұмыс және топтық жұмыс. Мәтінмен жұмыс жүргізуде жеке және топтық жұмыстарды үйлестіру маңызды. Жеке жұмыс кезінде оқушылар өз бетімен мәтінге терең талдау жасап, ал топтық жұмыс барысында оқушылар өз ойларын біріктіріп, мәтіннің түрлі аспектілерін талқылайды. Бұл әдіс оқушылардың бір-бірінен үйренуіне және өз пікірлерін еркін білдіруіне мүмкіндік береді.

Мәтіннің құрылымын зерттеу. Оқушыларға мәтіннің құрылымын (тақырып, бөлімдер, идеялар, дәлелдер, қорытындылар) түсіндіру арқылы олар мәтінді жүйелі түрде оқып, әр бөлігін зерттеуге дағдыланады. Бұл әдіс мәтіннің негізгі ойы мен қосымша ақпаратты ажырата білуге үйретеді.

Көрнекілік құралдарды қолдану. Оқушылар мәтінмен жұмыс жүргізген кезде түрлі көрнекі құралдарды қолдану арқылы мәтінді тиімді түсінеді. Мысалы, диаграммалар, суреттер, инфографика және кестелер мәтіндегі ақпаратты айқындауға және оқушыларға жеңіл қабылдауға көмектеседі.

Қысқаша мазмұндама жазу. Мәтінді оқып шыққаннан кейін, оқушылардан мәтіннің қысқаша мазмұнын жазу ұсынылады. Бұл әдіс оқушылардың негізгі ойды тұжырымдауға және мәтінді қысқа әрі нақты түрде жеткізу дағдыларын дамытады.

Диалогтық оқыту әдісі оқушыларды мәтін туралы пікірталасқа тарту арқылы олардың сыни ойлау қабілеттерін дамытады. Бұл әдіс оқушылардың өз ойларын еркін білдіруіне және басқалардың пікірін тыңдауына мүмкіндік береді.

Сын тұрғысынан ойлау технологиясы. Бұл стратегия оқушыларға мәтін бойынша әртүрлі деңгейдегі сұрақтар құрастыруға мүмкіндік береді. «Жіңішке» сұрақтар нақты ақпаратты анықтауға бағытталса, «жуан» сұрақтар терең талдауды талап етеді.

INSERT (Interactive Noting System for Effective Reading and Thinking) әдісі оқушыларға мәтінді оқи отырып, белгілі белгілерді қою арқылы өз түсініктерін белгілеуге мүмкіндік береді. Бұл әдіс оқушылардың мәтінге деген белсенді қатысуын қамтамасыз етеді.

Инновациялық әдіс-тәсілдер арқылы берілген тапсырмалар, шығармашылық жұмыстар формативті бағаланады. Шығармашылығын дамытатын, тақырыпқа сай берілген тапсырмалар оқушылардың даму рейтингін бақылап, мониторинг жасауға көмектеседі. Оқушы жұмысын бағалауда төмендегідей ерекшеліктерге:

- оқушының шығарманы түсіне отырып, мәнерлеп оқуына;
- талапқа сай, нақышына келтіріп, қашықтан айта білу шеберлігіне;
- ақын шығармашылығын толығымен игеруіне;

- қаламгерлер мұрасын дәріптеуге бағытталған түрлі шығармалар, көркемсөз оқу байқауларына қатысуына;

- шығармашылық, ізденіс жұмыстарымен айналысуына баса назар аударған жөн.

Функционалдық сауаттылық – адамның айналадағы ортаға барынша тез бейімделіп, сол ортамен қарым-қатынасқа түсе алу қабілеті және сол ортаға барынша көселе алуы мен қарым-қатынас жасай алу деңгейінің көрсеткіші. Ендеше, функционалдық сауаттылық адамның белгілі бір мәдени ортада өмір сүруі үшін қажетті деп саналатын және оның әлеуметтік қарым-қатынас жасауын қамтамасыз ететін білім, білік, дағдылардың жиынтығынан құралады. Ал кең мағынасында ол тек білік пен білімділік әлеміне барудың жолы ғана емес, ол – ұлттың, елдің немесе жеке адамдар тобының мәдени және әлеуметтік дамуының өлшемі. Осындай сапалық сипаты тұрғысынан қарағанда, функционалдық сауаттылық жеке адамды дамытудың тетігі ретінде қолданылады.

Жалпы, функционалдық сауаттылық дегеніміз не? Функционалдық сауаттылық дегеніміз - адамдардың әлеуметтік, мәдени, саяси және экономикалық қызметтерге белсене араласуы, яғни бүгінгі жаһандану дәуіріндегі заман ағымына, жасына қарамай ілесіп отыруы, адамның мамандығына, жасына қарамай үнемі білімін жетілдіріп отыруы. Ондағы басты мақсат жалпы білім беретін мектептерде Қазақстан Республикасының зияткерлік, дене және рухани тұрғысынан дамыған азаматын қалыптастыру, оның әлемде әлеуметтік бейімделуі болып табылады. Мұндағы басшылыққа алынатын сапалар:

- шешім қабылдай алу;

-шығармашылық тұрғыда ойлау;

- белсенділік;

-өз кәсібін дұрыс таңдай алу;

-өмір бойы білім алуға дайын тұруы болып табылады.

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру — бүгінгі күндегі заман талабы. **Осының ішінде оқу сауаттылығы-** балалардың жазба мәтіндерді түсінуі және қолдануы, мәтін барысында ой толғауы, жаңа білім игерудегі әдіс-тәсілдерді қолдануы, әлеуметтік ортаға бейімделуі. Яғни, оқу сауаттылығының негізі — мәтінмен жұмысты толық қалыптастыру болып табылады.

Қазақ тілі сабақтары жазылым, оқылым, айтылым, тыңдалым дағдыларының ерекшеліктері арқылы іске асады. Сондықтан күнделікті сабақты дағдылар ерекшелігін ескеріп құру, оқу сауаттылығын арттыруда маңызды рөл атқарады. Соның ішінде оқылым дағдыларының ерекшеліктері оқу сауаттылығын арттырудың бірден бір жолы-мәтінмен жұмыс.

Мәтінмен жұмысты бағалау критерийі

«9-10» - оқушы шығарма мазмұнын түсінудегі тыңдалым, айтылым, жазылым, сөйлесім дағдыларын еркін орындай алса, мазмұны мен идеясын еркін түсініп, тапсырмаларын орындай отырып, жұмысты мұқият орындаса қойылады.

«7-8» - оқушы тапсырманы шығарма мазмұнын түсіну барысында тыңдалым, айтылым, жазылым, сөйлесім дағдыларына байланысты қателер жіберсе, ойын жеткізуде немесе талдауда сәл қателіктер болғанда қойылады.

«5-6» - мәтінді оқығанмен, талдауда белсенділік танытпай, тыңдалым, айтылым, жазылым, сөйлесім дағдыларын орындауда қателері болған жағдайда қойылады.

«3-4» - мәтінді оқуда қиналып, талдауда белсенділік танытпай, тыңдалым, айтылым, жазылым, сөйлесім дағдыларын орындауда жіберілген қателері көп болса, тақырыптан ауытқушылық орын алғанда қойылады.

«1-2» - шығарманы оқымай, мазмұнын мүлде игермегенде қойылады.

Қорытынды

Оқу сауаттылығын арттыру үшін мәтінмен жұмыс жүргізу әдістері білім беру үдерісінің маңызды құрамдас бөлігі. Оқушыларды оқу дағдыларына үйретуде мәтіннің рөлі ерекше. Мәтінмен жұмыс барысында қолданылатын әдіс-тәсілдер оқушылардың ойлау, түсіну және жазу дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Әр түрлі жұмыс түрлері мен әдістері оқушылардың оқу сауаттылығын арттыруда тиімді құрал болып табылады, бұл өз кезегінде олардың жалпы

білім алу деңгейін жақсартады. Оқушылардың мәтінді түсіну, талдау, бағалау және оны өмірде қолдану қабілеттерін дамытады. Сонымен қатар, оқушылардың сыни ойлау, шығармашылық және коммуникативтік дағдыларын қалыптастыруға ықпал етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қоянбаев, Ж. (2013). Педагогика: Жоғары оқу орындарына арналған оқулық. Алматы: Дарын.

2. Әбжанова, А. (2017). Оқу сауаттылығын дамыту әдістері. Алматы: Мектеп.

3. Мұғалімдерге арналған оқу сауаттылығын арттыру әдістемесі. (2018). Алматы: Рауан.

4. Айтбаев, А. (2020). Қазіргі білім беру жүйесі және жаңа әдістер. Астана: Елорда.

5. .Мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012 – 2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспары.- Астана:2012. –1-2 б.

6. Бастауыш мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын қалыптастыру әдістемесі, әдістемелік құрал, Астана: 2013. – 7-8 б.

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ЦИФРЛЫҚ ҚҰРАЛДАРДЫ ҚОЛДАНУ

Әбдіқадыр Баян Құралбекқызы
Абай атындағы жалпы білім беретін мектебінің ағылшын тілі пәні мұғалімі

Аннотация. Бұл баяндамада ағылшын тілі сабағында цифрлық құралдарды қолданудың маңызы мен тиімділігі қарастырылады. Цифрландыру дәуірінде заманауи технологияларды білім беру үдерісіне енгізу – оқушылардың тіл үйренуге деген ынтасын арттырып, оқыту сапасын жақсартудың бір жолы. Баяндамада мұғалімдер қолдана алатын интерактивті платформалар, онлайн ресурстар мен мобильді қосымшалар талданып, олардың тілдік дағдыларды (айтылым, тыңдалым, оқылым, жазылым) дамытудағы рөлі сипатталады. Сонымен қатар, цифрлық құралдарды қолдануда кездесетін қиындықтар мен оларды шешу жолдары да қарастырылады. Баяндама тәжірибелі және жаңадан бастаған ағылшын тілі мұғалімдеріне әдістемелік көмек ретінде ұсынылады.

Түйінді сөздер: цифрлық құралдар, ағылшын тілі, білім беру технологиялары, интерактивті платформа, оқыту әдістері, онлайн ресурстар, тілдік дағдылар, заманауи білім беру, мұғалімнің кәсіби дамуы, цифрлық сауаттылық

Цифрландыру — қазіргі білім беру жүйесінің басты бағыттарының бірі. XXI ғасыр — технология ғасыры. Осыған орай, білім беру үдерісі де жаңа талаптарға сай өзгеріп, дамып келеді. Цифрлық ресурстар мен заманауи технологиялар оқытудың сапасын арттыруда, мұғалім мен оқушы арасындағы байланысты нығайтуда маңызды рөл атқаруда.

Ағылшын тілі — жаһандық тіл. Оны меңгеру – оқушылардың халықаралық деңгейде бәсекеге қабілетті болуына жол ашады. Бұл тілді үйрету барысында мұғалімнің заманауи әдіс-тәсілдерді, әсіресе цифрлық құралдарды тиімді қолдануы — оқушылардың білімге деген қызығушылығын оятып, олардың тілдік дағдыларын жан-жақты дамытуға көмектеседі.

1. Цифрлық құралдардың мүмкіндіктері мен түрлері. Цифрлық құралдар тек көмекші емес, толыққанды оқыту құралдарына айналып отыр. Олардың көмегімен білім беру интерактивті, бейімделген және қызықты сипат алады.

а) Интерактивті жаттығу платформалары

- Quizlet – жаңа сөздерді есте сақтау үшін флэш-карталар жасап, жаттығу орындауға өте ыңғайлы.
- Kahoot! – сыныпта топтық жұмыс ретінде ойын форматындағы тест ұйымдастыруға көмектеседі.
- Wordwall – грамматикалық құрылымдар мен сөздік қорды бекіту үшін шаблондарды қолдануға мүмкіндік береді.

ә) Тілдік дағдыларды дамытатын ресурстар

•BBC Learning English**,** Voice of America Learning English – тыңдалым мен айтылымды дамытуға бағытталған бейне-сабақтар.

•Duolingo**,** LingQ – оқушыларға өз бетімен үйренуге қолайлы мобильді қосымшалар.

•YouGlish – сөздердің нақты сөйлеу үлгілерін YouTube дерекқорынан тыңдау мүмкіндігі.

б) Онлайн сабақ және кері байланыс құралдары

•Google Classroom**,** Microsoft Teams**,** Zoom – тапсырма беру, сабақ өткізу, кері байланыс алу сияқты функцияларды біріктіреді.

•Padlet**,** Jamboard – шығармашылық жобалармен, ой бөлісуге арналған сандық тақталар.

2. Цифрлық құралдарды қолданудың артықшылықтары

•Оқушылардың белсенділігін арттыру – Интерактивті тапсырмалар мен ойын форматындағы жаттығулар оқушыларды қызықтырады.

•Жекелендірілген оқыту – Әр оқушы өз деңгейіне сай тапсырмаларды орындай алады.

•Кері байланыстың жылдамдығы – Мұғалім оқушының қателерін тез байқап, бағыт-бағдар бере алады.

•Уақыт пен ресурсты үнемдеу – Мұғалімдер дайын шаблондарды пайдаланып, уақытты тиімді жоспарлай алады.

•XXI ғасыр дағдыларын дамыту – Цифрлық сауаттылық, өзіндік ізденіс, шығармашылық қабілет дамиды.

3. Қолдану барысында туындайтын қиындықтар және оларды шешу жолдары. Цифрлық құралдарды қолдану оңайлықпен жүзеге аса бермейді. Әсіресе, шалғай ауыл мектептерінде бірқатар кедергілер кездесуі мүмкін:

•Интернеттің әлсіздігі немесе болмауы → Офлайн режимде жұмыс істейтін ресурстарды (мысалы, PowerPoint, offline Quizlet) қолдану.

•Мұғалімдердің цифрлық сауаттылығының жеткіліксіздігі → Педагогтерге арналған цифрлық оқыту курстарын жүйелі өткізу.

•Уақыттың тапшылығы → Сабақ жоспарына сәйкес қысқа, нақты және мақсатты құралдарды таңдау.

•**Оқушылардың назарын тек ойынға аударуы** → Әр цифрлық тапсырманың оқу мақсатын нақты қою арқылы нәтижеге бағыттау.

4. **Цифрлық құралдар арқылы сөйлеу және жазу дағдыларын дамыту.** Ағылшын тілін үйренуде сөйлеу мен жазу дағдылары маңызды рөл атқарады. Цифрлық технологиялар бұл дағдыларды жетілдіру үшін тиімді мүмкіндіктер ұсынады. Мысалы, оқушылар Vocaroo немесе Flipgrid платформасы арқылы өз дауысын жазып, мұғалімге жіберу арқылы айтылымын дамытуға машықтанады. Сонымен қатар, Google Docs немесе Quill сияқты құралдар бірлесіп жазу, редакциялау және пікір алмасу арқылы жазылым дағдысын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Мұндай тапсырмалар оқушылардың өз ойларын еркін жеткізуіне және тілдік құрылымдарды сауатты қолдануына көмектеседі.

5. **Цифрлық жобалық жұмыстардың тиімділігі.** Жобалық оқыту — оқушылардың зерттеушілік, шығармашылық және топпен жұмыс істеу қабілеттерін дамытатын әдіс. Цифрлық құралдар бұл әдісті тиімді жүзеге асыруға жағдай жасайды. Мысалы, оқушылар ағылшын тілінде **бейнероликтер түсіріп**, **цифрлық постерлер жасап**, **презентациялар** ұсына алады. **Canva**, **Powtoon**, **Prezi** сияқты платформалар осы мақсатта кеңінен қолданылады. Мұндай жұмыстар оқушылардың ағылшын тілін практикалық тұрғыда қолдануына ықпал етеді және олардың шығармашылық әлеуетін ашады.

6. Оқушылардың оқу жетістіктерін бақылау және бағалау. Цифрлық құралдар тек оқытумен ғана шектелмей, бағалау үдерісін де жеңілдетеді. Мысалы, Formative**,** Google Forms**,** Socrative сияқты бағдарламалар арқылы онлайн тесттер құрастыруға және автоматты түрде нәтижелерін көруге болады. Бұл мұғалімнің уақытын үнемдеуге көмектесіп қана қоймай, оқушының білім деңгейін нақты әрі жедел анықтауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, peer assessment (оқушылардың бірін-бірі бағалауы) әдісін енгізу арқылы өзара жауапкершілік пен рефлексия мәдениетін қалыптастыруға болады.

Цифрлық құралдарды ағылшын тілі сабағында тиімді пайдалану — заманауи мұғалімнің кәсіби шеберлігінің көрінісі. Бұл тәсіл тек тілдік материалды меңгеруді жеңілдетіп қана қоймай, оқушылардың сыни ойлауын, шығармашылық қабілетін және цифрлық сауаттылығын дамытады.

Мұғалім тек білім беруші ғана емес, сонымен қатар, бағыттаушы, шабыттандырушы, технологияны тиімді қолдана білетін көшбасшы болуға тиіс. Сондықтан ағылшын тілі сабағында цифрлық құралдарды орынды және жүйелі қолдану — оқушы болашағына салынған инвестиция.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Әлімқұлова Н. Ж. (2021). Ағылшын тілін оқытуда цифрлық технологияларды қолдану. – Алматы: Білім баспасы.

2. Тұрғанбаева Б. Ә. (2020). Цифрлық білім беру: мүмкіндіктері мен мәселелері. – Қазақстан мектебі, №6, 15-20 бет.

3. Назарбаева Д. Н. (2022). Білім беру үдерісіндегі EdTech құралдарын қолданудың әдістемелік негіздері. – Педагогика және психология журналы, №3, 34-39 бет.

4. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2020). Approaches and Methods in Language Teaching (3rd ed.). – Cambridge: Cambridge University Press.

5. BBC Learning English. (n.d.). Retrieved from: https://www.bbc.co.uk/learningenglish

6. Duolingo. (n.d.). Learn English. Retrieved from: https://www.duolingo.com

7. Quizlet. (n.d.). Study Tools for English Learners. Retrieved from: https://www.quizlet.com

БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР: ЖАҢА МҮМКІНДІКТЕР МЕН ҮРДІСТЕР

Әбдіқадырова Гүлзира Еркінқызы
КМҚК "Кәусар бөбекжай-бақшасының тәрбиешісі Қызылорда облысы, Шиелі кенті

I. Кіріспе

XXI ғасырда әлемдік білім беру жүйесі цифрландыру мен инновацияларға негізделген жаңа кезеңге өтті. Білім алушылардың цифрлық сауаттылығы артып, ақпарат көздері мен оқу құралдарының кең ауқымы пайда болды. Осы жағдайда білім беру үдерісінің тиімділігі мен қолжетімділігін қамтамасыз ету үшін заманауи технологияларды енгізудің өзектілігі арта түсті. Бұл баяндамада цифрландыру дәуіріндегі жаңа білім беру үдерісінің негізгі құрамдас бөліктері, артықшылықтары, мүмкіндіктері және педагогикалық практикадағы қолданылу жолдары талданады.

II. Негізгі бөлім

Цифрландыру дәуіріндегі білім беру үдерісінің негіздері

1. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ)

•Электрондық оқулықтар және цифрлық контент. Мәтіндік, интерактивті және мультимедиялық ресурстар оқушыларға тақырыпты әртүрлі тәсілдермен меңгеруге мүмкіндік береді.

•Онлайн-платформалар мен виртуалды оқу ортасы. Moodle, Canvas, Edmodo сияқты платформалар сабақ жоспарын жасау, тапсырма беру, бағалау және кері байланыс ұйымдастыруды жеңілдетеді.

2. Интерактивті құралдар

•Интерактивті тақталар. Сабаққа ойын элементін мен визуалдық танымдылықты қосып, оқушының белсенділігін арттырады.

•Қосымшалар мен мобильді құрылғылар. Kahoot!, Quizlet, Socrative сияқты құралдар арқылы тестілеу мен топтық жұмыс онлайн-жылдамдықпен және қызықты форматта жүзеге асады.

3. Көрнекі және иммерсивті технологиялар

•Виртуалды шындық (VR) мен кеңейтілген шындық (AR). Географиядан бастап биологияға дейінгі пәндер бойынша виртуалды экскурсиялар мен интерактивті модельдер түсінікті тереңдетеді.

•3D-модельдеу және симуляциялар. Физикалық, химиялық процестерді, инженерлік жобаларды тәжірибелік түрде зерттеуге мүмкіндік береді.

Заманауи технологиялардың педагогикалық әлеуеті

1. Оқытудың дараланған және адаптивті тәсілдері

•АКТ негізінде алынған мәліметтерге сүйене отырып, әр оқушының білім деңгейі мен оқу стиліне бейімделген жеке оқу жолдарын құру.

•Миға бейімделген платформалар (мысалы, DreamBox, Smart Sparrow) оқушының жауаптарына қарай тапсырма деңгейін өзгертіп отырады.

2. Ынтымақтастықты және әлеуметтік оқытуды қолдау

•Коллаборациялық онлайн-жазбалар (Google Docs, Microsoft Teams) және виртуалды топтық жобалар арқылы оқушылар бірлесіп жұмыс істеп, дағдыларын дамытады.

•Әлемнің түкпіріндегі сыныптармен тікелей байланыс орнатып, мәдени алмасу мен тілдік ортада тәжірибе жинау мүмкіндігі.

3. Педагогтың рөлі мен кәсіби дамуы

•Мұғалім тек ақпаратты жеткізуші емес, технологиялық фасилитатор және оқыту процесін ұйымдастырушы.

•Технологиялардың үнемі жаңарып отыруы мұғалімдерді кәсіби біліктілікті арттыру курстары мен вебинарларға белсенді қатысуға итермелейді.

Практикалық қолданбалар мен тәжірибелер

1. Қашықтықтан оқыту жүйесі

•COVID-19 індеті кезінде онлайн-оқыту құралдары кеңінен таралып, оның тиімділігі мен кемшіліктері сараланды. Платформалар арқылы бейне-сабақтар, вебинарлар өткізу тәжірибесі жинақталды.

•Гибридтік модельдер: аптаның кейбір күндері дәстүрлі сыныпта, қалған күндері онлайн режимде оқыту — оқушылардың үзіліссіз білім алуын қамтамасыз етеді.

2. Персоналды бағалау және кері байланыс

•Цифрлық бағалау құралдары (Google Forms, Kahoot! және LMS-тестілеу) мұғалімге тез әрі дәл баға қоюға, оқушы көрсеткіштерін визуализациялауға мүмкіндік береді.

•Оқушы портфолиосы: цифрлық түрде сақталатын жазбалар, жобалар, бейнежазбалар оқушының прогресін жан-жақты көрсетеді.

3. Инклюзивті білім беру технологиялары

•Мәтінді дыбыстау, субтитрлер қосу, бейне-лексика, экран оқу құралдары мүмкіндігі шектеулі оқушыларға білім алуда тең мүмкіндіктер береді.

•Персонализацияланған оқыту жоспарлары мен қолдау жүйелері, онлайн-помощник-боттар оқушылардың жеке қажеттіліктерін ескереді.

III. Қорытынды

Цифрландыру дәуірі білім беруді сапалық жаңа деңгейге көтеріп, оқытудың тиімділігін, қолжетімділігін және дараланған тәсілдерді қамтамасыз етеді. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар, интерактивті құралдар мен иммерсивті орта білім алушылардың мотивациясын арттырады, сыни және шығармашылық ойлауды дамытады. Мұғалімдердің рөлі трансформацияланып, технологиялық фасилитаторға айналады. Болашақта білім беру жүйесінде цифрлық әдістердің интеграциясы тереңдеп, жасанды интеллект, үлкен деректер және блокчейн сияқты жаңа технологиялар оқыту үдерісін одан әрі жетілдіреді. Сондықтан білім беру

мекемелері, педагогтар және үкіметтік органдар цифрландыру саясатын белсенді жүргізіп, қажетті инфрақұрылым мен кадрлық әлеуетті дамытуы керек. Осылайша, цифрландыру дәуіріндегі жаңа білім беру үдерісі — заман талабына сай, тиімді әрі инклюзивті білім жүйесін қалыптастырудың негізі болады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1.Иванова,А.А.«Цифровизация образования».Вестник образования, №4, 2023, с. 12–25.

2.Smith, J. “VR and AR in Education.” Journal of EdTech, vol. 8, no. 2, 2024, pp. 45–58.

3.Ministry of Education of the Republic of Kazakhstan. Цифрлық білім беру бағдарламасы. Астана, 2025.

МҰҒАЛІМНІҢ, ТӘРБИЕШІНІҢ ӘСКЕРИ – ПАТРИОТТЫҚ ТӘРБИЕНІ ҰЙЫМДАСТЫРУДАҒЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ИННОВАЦИЯЛАРЫ МЕН КӘСІБИ РЕФЛЕКСИЯСЫ

Әлайдар Қалмомын Қалдарбекұлы

Түркістан облысы, Шардара қаласы

Амангелді Иманов атындағы жалпы білім беретін мектебінің АӘТД пәні мұғалімі

Халқымыз ұрпақ тәрбиесінде дене күштері мен рухани күштері сай жетіліп, шынығып өсетіндей етіп тәрбиелеу ісін қамтамасыз етуді тәрбие саласының аса маңызды міндеттерінің бірі деп санады. Жан-жақты үйлесімді дамыған, өзін-өзі саналы игеретін сарбаз тәрбиелеуде дене тәрбиесінің яғни, ұлттық ойындардың, жауынгерлік жекпе-жек, қоян-қолтық ұрысының алатын орны ерекше болған.

«АӘжТД» пәні және дене тәрбиесі пәндері бірін - бірі толықтырып тұрады. Әскери дайындық пәндері жастарды болашақ Отан қорғауға дайын болуға, ұлтжандылыққа тәрбиелейді десек, ол мақсатқа жетуде дене тәрбиесінің орны ерекше.

«Дене шынықтыру сабақтарындағы саптық пәрмендер Қазақстан Респбликасы әскери жарғыларының талаптарына сай берілсін» – деген сөздер осының айғағы, яғни саптық пәрмендерді, әскери терминологияны жүйелі түрде оқушылар санасына енгізу болып табылады. Бұдан шығатын қорытынды: бұл екі пән егіз және олар қатар жүргізіледі.

Ал, егеменді ел тірегі – «Қарулы күштер» болса, сол Қарулы күштерге жастарды мектеп қабырғасынан даярлайтын «АӘжТД» пәні болып табылады. Қысқа мерзім ішінде заманауи қаруды меңгеру, тәуелсіз демократиялық Отанымызға лайықты қорғаушы болу – күрделі іс, сондықтан әрбір азамат мектеп қабырғасынан бастап өзін әскери қызметке дайындауға, өзінің Отаны – Қазақстан Республикасы мен халқы алдындағы азаматтық жауапкершілігін кәміл ұғынуы тиіс.

Әскери-тәрбие жұмыстарының жүргізілуі оқушылардың өздерінің әскери қызметке дайындығының деңгейін тексеруге, өзін, өзінің қабілетін, өзінің жеке басының кәсіби сапаларын, білімін бағалауға мүмкіндік береді. Сондықтан тәлім-тәрбиелік білім беру кезінде жастардың отаншылдық өзіндік білім алуы мен тәрбиеленуі аса жоғары дәрежеде серпінді үйлесімге ие болады.

Оқушылардың ұлтжандылығын дамыту процесінің күрделігі мен өзіне тән ерекшеліктері бар екендігіне әрбір педагог жақсы біледі. Бұл тұрғыда әртүрлі кездесулер, батыр аталар мен аналардың өмір жолын дәріптеу, ардагерлер мен соғыс мүгедектеріне ұдайы қамқорлық жасау,

мектеп, оқу орыны көлемінде ұлттық-тәрбиелік байқаулар өткізу және спорттық бағыттағы ойындар мен жарыстардың маңызы ерекше зор.

«АӘжТД» сабақтарының мақсаты: ұрпақтан-ұрпаққа жалғасқан ұлттық дәстүрлер, ата салтқа, туған өлке, жерге, тілге, Отанға деген сүйіспеншілігін, Отан алдындағы әскери міндетін атқаруға психологиялық, моральдық

дайындықтарын қалыптастыру. Жастардың бойында жауынгерлік білім мен дәстүр арқылы ерлікке баулуда төмендегідей міндеттер негізге алынады:

 Адамның бойындағы ұлттық сана-сезім, адамгершілік қасиеттерін қалыптастыру;

 Қазақстан Республикасының Туы, Елтаңбасы, Әнұранына деген құрметін қалыптастыру;

 ғылымға, білімге деген ықыласын арттыру, өмірлік мақсаттарын айқындауға, жеке бастың қасиеттерін қалыптастыруға көмектесу;

 жат қылықтарға қарсы төзбеушілік және құқықтық қасиеттерді меңгерту; әскери қызметке бейімдеу;

 халықтық жауынгерлік тарихымен, дәстүрімен таныстыра отырып, елін, жерін қорғайтын және ұлттық бірлікті, бейбітшілікті нығайта алатын азамат тәрбиелеу.

Тәрбие беруде әдет-ғұрып пен дәстүрлер тәрбиелік екі міндетті жүзеге

асырады. Ол, біріншіден қоғамдағы ұлттық тәрбиені тұрақтандырудың құралы болып есептелінеді, екінші жағынан ұлттық тәрбиені адамның бойында жаңғыртады, жаңа іс-әрекеттермен толықтырылады. Дәстүр адамгершілік мінез-қылық пен ұлттық қасиет-сапалардың (ізгілік, мейірімділік, қайырымдылық, инабаттылық, батылдық, қайраттылық, төзімділік, еңбексүйгіштілік т.б.) тұрақтануына, қалыптасуына қажетті бағыттарды айқындайды.

«АӘжТД» сабақтарында оқу-тәрбие жұмыстарын ұйымдастыруда келесі мәселелерді ескеру өте маңызды:

 жастардың кәсіби тұрғыда өзін-өзі жүзеге асыруға олардың барынша жақсы өмір сүруге ұмтылысы, қатігездік, менмендік, тек сыртқы бейнесімен ғана болжалдау топтық және жеке тұлғалық сипатқа бастап отырған себебі олардың батыс елдердің өмір салтына, мәдени қажеттіліктер мен қызығушылықтарды американдағыдай жасауға ұмтылудан. Бұл жердегі мәселе жастарды жаппай ақпараттандыруағымында мәдениетімізге әр түрлі типті

жағымсыз бейнелердің пайда болуында. Әдептіліктің мазмұнын әлеуметтік деңгейде жарнамалау (айталық «үздік кәсіпқой болу жолдары», «жетістікпен құрметке қалай қол жеткізуге болады») бұтқа табынумен ығыстырылады және мықты кейіпкердің бейнесімен немесе оның миллион ұтып алу немесе қазба байлық тауып алуды армандайтын тоғышарлыққа жетелейтінін айтсақ та жеткілікті. Қоғамға пайдалы қызметтердің сонымен бірге әскери қызметтің құндылығы мен қажеттіліктер нәтижеде шетке ығыстырылады;

 шығармашылық қызметпен қажеттілікке бағдарының басымдығы олардың дайын шығармашылыққа тап болуды қалауы. 18-20% жастар шығармашылықпен тіптен айналысқысы келмейтінін және (әскерде қызмет етуге типті құлқы жоқ екенін) тек қаржылай қамтамасыз етілсе болды деп ескереді;

 басқа құндылықтарды қабылдағысы келмейді әрі жаңашылдық қасиеті жоқ, қажеттіліктері тек жеке басының қамы болып көрінеді.

 өзін-өзі жүзегеасыру қабілеті айталық оқу, спорт, көркемөнер шығармашылық олардың қызығушылықтарының ең соңғы сатысында. Осыған байланысты, ол өзінің әскери қызметке дайындығының төмен екендігін білдіреді.

«АӘжТД» сабақтарында мынадай әскери тәрбие жұмысының нысандары

тиімді болып келеді: қабырға газеттерін шығару, күнделікті жұмысты көрсетуге мүмкіндік беретін стенд, плакат, жарнамалар толтыру, оқушыларды оқыту мен тәрбиелеудің өзекті мәселелері әскери қызметке қатысы бар неғұрлым маңызды оқиғалар туралы ақпараттарды жарыққа шығару және т.б.

Әскери тәрбие жұмысының тиімділігін көтеру мақсатында элективті курстар ұйымдастыруға болады. Олар оқушыларды әскери-патриоттық тәрбие саласында білімдер мен шеберліктермен қаруландырып қана қоймайды сонымен бірге олардың тұлғалық дамуына тәрбиелік әсер береді. Онда бір-бірімен өзара үздіксіз байланысты екі міндетті шешуге болады, олар:

1. Қоғам өмірінің жасампаз процессін белсенді қатысуға себепші болатын жеке тұлғаның қасиеттерін қалыптастыру және дамыту, жетілдіру.

2. Мемлекетті қорғау қызметі мен оның қауіпсіздігін қамтамасыз етуді ойдағыдай жүзеге асыруға дайын жастарды мақсатты даярлау.

Әскери-тәрбие жұмысы мектеп қабырғасында жүзеге асырылатын тәрбие жұмысының маңызды құрама бөлігі болып табылады. Тәрбие жұмысы азаматтық, құқықтық, эстетикалық әскери, және дене тәрбиесі бойынша жүйелі

және мақсатты түрде жүргізіледі.

Оқушыларды тәрбиелеу және оқыту барысында «Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінің жалпы әскери жарғысы», «Әскери патриот», «Жастарды отансүйгіштікке тәрбиелеу» курстары бойынша зертханалық, тәжірибелік, семинарлық, лекциялық сабақтар жүргізілді, сондай-ақ жазықтықта оқу, ату және оқу топтарында өткізілді. Мақсаты теориялық және тәжірибелік дайындықтан өткізу, оқушылардың іс-әрекеттерін өзгертуге бағытталған арнайы жұмыстар жүргізу. Сабақтар дәстүрлі әдістемелермен жүргізілді.

Оқушылардың әскери-патриоттық тәрбиелілігінің қалыптасуында педагогика құралдары ерекше мәнге ие болады. Оқушыларға дұрыс тұлғалық қатынас жасау, әрбір тәрбие жұмыстарын ізгілендіру қағидаларына негізінде жүргізу, жүйелілікті басшылыққа алу принциптері ұлттық тәрбие беру тиімділігін қамтамасыз етеді. Әрине, бұл жерде материалдық, әдістемелік, психологиялық жағдайлар да негізге алынады.

Егемен елімізде жүзеге асырылып жатқан ілгерілеу саясаты қоғам өмірінің барлық салалрына түбегейлі өзгерістер енгізуде. Жас ұрпаққа білім беруді әлемдік деңгейге жеткізуге үлкен көңіл бөлінуде. Осы мақсаттарды жүзеге асырудың тиімді жолдарының бірі – салт-дәстүр, мәдени мұра, жалпы ұлттық құндылықтар туралы ғылыми білімдерді жүйелі түрде оқушылар бойына түрлі іс әрекеттірінің ұйымдастыру арқылы да қалыптастыруға да болады.

Қазіргі уақытта Қазақстанның білім жүйесінде патриоттық тәрбие берудің арнайы нысандары мен әдістері қалыптасуда. Олардың мақсаты отанды қорғауға дайындық сезімін оята отырып қажет болған жағдайда оның мүддесін қорғап шығатын жастарды тәрбиелеу. Мектептегі оқытылатын әр бір пәннің патриоттық тәрбие беруге қосатын үлесі үлкен. Оқушылар әлемдегі әскери-саяси жағдайларды түсініп өзінің оған қатысты көзқарастарын дәлелдеп үйренулері керек. Олардың білімін өмір тәжиребелеріне сүйене отырып тарихи шындық негізінде тәрбиелеген дұрыс. Қазақ халқының батыр ұлы Бауыржан Момышұлы «Патриотизм – отанға деген сүйіспеншілік жеке адамның аман-саулығы, қоғамдық мемлекеттік қауіпсіздікке байланыстылығын сезіну, әр адамның өзінің мемлекетке тәуелді екенін мойындауы» деген. Патриотты сезім тәрбие арқылы қалыптасып патриоттық сана түріне айналады. Сонда ғана адам өз ұлтына тән ерекшеліктерді түсініп сезініп, өз ұлтының қасиеттерін бойына сіңіреді. Қай

тәрбиенің де болмасын бастауы отбасынан басталады. Патриоттық тәрбие де отбасынан басталып одан әрі мектепте де дамытылуы қажет. Егеменді Қазақстанның болашағы, тағдыры жастардың қолында. Сондықтан жастар білімді де тәрбиелі, жан-жақты дамыған азамат болып қалыптасуы керек. С.Рубинштейн «Оқушыға белігілі бір білім туралы мағлұмат беру оның бойындағы қабілеттерді дамыту, балаға қандай материалды түсіну емес, оны бақылауға, ойлауға үйрету» деп көрсетеде. Сондықтан Патриоттық сана және патриоттық сенімнің көрсеткіші ол оқушының іс әрекеті. Іс әрекет оқушының дамуы-қалыптасуына ықпал ететін ең басты фактор. Бұл өз кезегінде оқушы үшін қоршаған ортаның құндылықтарын танып білуге, сана-сезім қабілет қасиеттерінің дамуына ықпал етеді.

Қазақстан Республикасының білім беруді дамытудың 2005-2010 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасының міндеттерінде «Қазақстандық патриотизмді, талираттылықты, жоғары мәдениеттілікті, адам құқықтары мен бостандығын тәрбиелеу мен құрметтеудің қажеттілігі көрсетілген. Мұндай мазмұндағы мемлекеттік талап міндеттер патриоттық тәрбие беру ісінің жалпы ұлттық сипатқа ие болып отырғанын көрсетеді. Әскери пәндердің барлығы бір-бірімен ұштасып бірін-бірі толықтырып отырады сөйтіп, оқушының алған білімін шеберлікке ұластырып іш жүзінде дағдысының шыңдалуына мүмкіндік береді. Мысалы: әскери топография сабағы жерді зерттеуге сол жерде бағдар алуға соғыс қимылдарын дайындау және бейнелеу кезінде сол жердің бейнесін картаға немесе сызбаға түсіре білудің әдістерін оқытады. Ал жалпы әскери және арнайы тактикалық дайындық ішінара топографиямен байланыса отырып алғашқы әскеридайындықтан өтуге, ұрыс қимылдарын басқару мен ұйымдастырунеігздерін меңгеруге үйретеді. Жіктелуне байланысты АӘжТД сабақтарынның мынадай түрлері бар:

Жаңа білімді беру .

Шеберлік пен дағдыларды қалыптастыру және игеру сабағы. Білімді жүйелеу және талдау қорыту сабақтары .

Қайтала бекіту және дағдыларды кешенді пайдалану сабақтары. Оқу-жаттығу сабақтары

Оқу-жаттығу сабақтарында қиын емес тапсырмадан қиын тапсырмаларға көшіп отыру жүзеге асады. Оның барысында түрлі имитациялық құралдар, қарулар, арнайы техникалар пайдаланылады. Мұндай оқыту нысаны оқу-

жаттығу қимылдары кезеңінде мақсатты түрде қолданылады өйткені шартты түрде қиындатылған жағдайда табиғ апаттар мен өзге де оқиғалар салдарынан болған төтенше жағдайлардағы әркеттерін алдын ала көрсетеді. Оқу-жаттығу сабағына қатысушыларнақты жағдайға ұқсас жағдайларға ұқсас тапсырмаларды шешеді, сол арқылы тәжиребелік шеберлік пен дағдыларға шыңдалады оқиғаның барысында туған кемшіліктер мен қиындықтардың алдын алу, шешу мүмкіндіктеріне үйренеді. Оқу-жаттығу сабақтарындағы әскер өнеріне үйретудің мақсаттары:

- Оқуылардың теориялық міндеттерін тексеру, бекіту, тереңдету мен жетілдіру.

- Тәжиребелік шеберліктері мен дағлыларын шыңдау өзара түсінісу мен көмек беруге тәрбиелеу

- Іс қимылға психологиялық дайындығын қалыптастыру

Оқу-жаттығу сабағы оқу орнының базасында дайындалады, өткізіледі, іс

қимыл көрсететін шартты жағдайды құрайды.

«Әскери міндеттілік және әскери қызмет туралы» Қазақстан Республикасының 2005 жылы 8 шілдедегі N 74 Заңынан (үзінділер)

11-бап. Бастапқы әскери даярлық

1. Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен жалпы орта білім берудің жалпы білім беретін оқу бағдарламаларын және техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің кәсіптік оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарында азаматтармен бастапқы әскери даярлық жүргізіледі.

2. Әскерге шақыруға жататын және бастапқы әскери даярлықтан өтпеген азаматтар тиісті жергілікті атқарушы органдардың шешімі бойынша одан мерзімді әскери қызметке шақырылар алдында өтеді.

3. Бастапқы әскери даярлықтың өткізілуіне бақылауды Қазақстан Республикасының білім беру саласындағы уәкілетті органы Қазақстан Республикасының Қорғаныс министрлігімен және басқа да мүдделі мемлекеттік органдарымен бірлесіп жүзеге асырады.

4. Төтенше жағдайлар саласындағы уәкілетті орган, Қорғаныс министрлігі, Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті органы бастапқы әскери даярлықтың практикалық сабақтарын ұйымдастыруға, оқу-материалдық базасын құруға көмек көрсетеді.

5. Бастапқы әскери даярлықты ұйымдастыру мен өткізу тәртібін Қазақстан Республикасының Өкіметі айқындайды.

22-бап. Әскери қызметке шақыруға жататын азаматтардың міндеттілігі

Әскери қызметке шақыруға жататын азаматтар жергілікті әскери басқару органының шақыру қағазы бойынша шақыру комиссиясына келуге міндетті. Шақыру қағазын азаматтың жеке өзіне жергілікті әскери басқару органдарының лауазымды адамдары немесе жұмыс (оқу) орны бойынша ұйымның басшысы қол қойғызып тапсырады.

Шақыру қағазын азаматтың жеке өзіне тапсыру мүмкін болмаған жағдайда, оның келуін қамтамасыз ету тиісті ішкі істер органына жүктеледі.

23-бап. Азаматтарды мерзімді әскери қызметке шақыру

1. Азаматтарды мерзімді әскери қызметке шақыру Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығы және Қазақстан Республикасы Өкіметінің қаулысы негізінде жылына екі рет жүргізіледі.

Он сегізден жиырма жеті жасқа дейінгі, шақыруды кейінге қалдыруға немесе шақырудан босатылуға құқығы жоқ азаматтар Қарулы Күштерді, басқа да әскерлер мен әскери құралымдарды жасақтау үшін қажетті мөлшерде мерзімді әскери қызметке шақыруға жатады.

2. Оқу орындарынан шығарылған, сондай-ақ осы Заңның 16-бабының 4-тармағында көрсетілген, жиырма жеті жасқа толмаған және әскерге шақыру бойынша әскери қызметтің белгіленген мерзімін өткермеген азаматтар осы Заңға сәйкес мерзімді әскери қызметке шақыруға жатады.

42-бап. Азаматтар мен лауазымды адамдардың Қазақстан Республикасының әскери міндеттілік және әскери қызмет туралы заңнамасын бұзғаны үшін жауаптылығы

1. Жергілікті әскери басқару органының шақыруы бойынша, соның ішінде жұмылдыру бойынша және соғыс уақытында, көрсетілген мерзімде жиын пункттеріне дәлелсіз себептермен келмеген азаматтар Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауаптылықта болады.

2. Әскери жиындардан жалтарғаны үшін, сондай-ақ әскери жиындардан өту кезінде әскери қызметте болудың белгіленген тәртібіне қарсы құқық бұзушылық жасағаны үшін әскери міндеттілер Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауаптылықта болады.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ:

1. Әскери қолданбалы спорт түрлерінің әдістемелік құралы. 2. Әскерлендірілген кроссқа арналған әдістемелік құрал.
3. Б.Момышұлы. Офицер күнделігі.
4.АӘжТД. Оқулық. К.Р.Аманжолов, А.Б.Тасболатов, Д.К.Майхиев, және т.б. 2006 ж. Мектеп. Алматы.
5.М.П.Брысин, П.М.Калинин. Проведение занятий по НВП. Москва. 1990 г. 6.АӘжТД журналы. 2003-2010 жж.

БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР: ЦИФРЛАНДЫРУ ДӘУІРІНДЕГІ ЖАҢА БІЛІМ БЕРУ ҮРДІСІ

Жанбосынова Улбосын Сейдахметовна
Шымент қаласы Ақпан батыр атындағы №10 мектебінің ағылшын пәні мұғалімі

Кіріспе

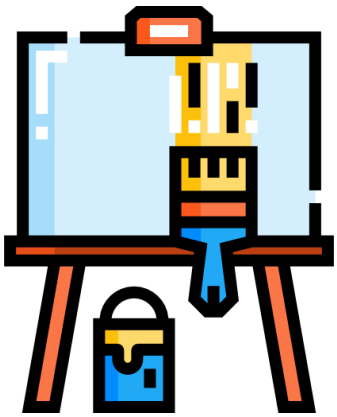
Қазіргі уақытта әлемде болып жатқан жаһандық өзгерістер білім беру жүйесіне де өз әсерін тигізуде. Ақпараттық технологиялардың дамуы мен цифрландыру үдерісі жаңа білім беру талаптарын туындатып, оқытудың жаңа әдістері мен құралдарын пайдалануды қажет етеді. Білім беру саласында заманауи технологияларды енгізу — оқушылар мен студенттердің білім сапасын арттыруға, мұғалімдердің жұмысын жеңілдетуге және оқу процесін тиімді етуге бағытталған маңызды қадам.

Негізгі бөлім

1. **Цифрландыру дәуіріндегі білім беру үрдісінің ерекшеліктері**

Цифрлық технологиялардың дамуы білім беру жүйесін түбегейлі өзгертті. Дәстүрлі оқыту әдістері біртіндеп жаңа форматқа көшіп, электронды оқулықтар, онлайн платформалар, виртуалды зертханалар мен қашықтықтан оқыту жүйелері пайда болды. Бұл өзгерістер оқу үдерісін ыңғайлы, қолжетімді және икемді етті.

2. Мысалы, оқушылар енді білімді кез келген уақытта және кез келген жерде ала алады. Бұл әсіресе шалғай ауылдарда тұратын оқушылар үшін үлкен мүмкіндік. Сонымен қатар, цифрлық платформалар оқушылардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, дараландырылған оқыту мүмкіндігін береді.

Сурет 1:

2. **Заманауи технологиялардың түрлері мен олардың тиімділігі**

Білім беруде қолданылатын заманауи технологияларға мыналар жатады:

- Интерактивті тақталар
- Онлайн оқыту платформалары (Zoom, Google Classroom, Moodle)
- Мобильді қосымшалар мен ойын арқылы оқыту (gamification)
- Жасанды интеллект (AI) пен big data

Сурет 2:

3. **Мұғалімнің рөлі мен кәсіби даму қажеттілігі**

Заманауи технологияларды тиімді қолдану үшін мұғалімдер де үнемі жаңарып отыруы тиіс. Олар цифрлық сауаттылыққа ие болып,

жаңа құралдармен жұмыс істей білуі керек. Осы мақсатта түрлі семинарлар, онлайн курстар мен біліктілікті арттыру бағдарламалары ұйымдастырылады.
Мұғалім енді тек білім беруші емес, сонымен қатар бағыттаушы, кеңесші және ақпарат көздерін тиімді пайдалануға үйретуші рөлін атқарады.

4. **Қиындықтар мен шешу жолдары**

Цифрландырудың артықшылықтарымен қатар, белгілі бір қиындықтар да бар. Атап айтқанда:

- Барлық өңірлерде интернет пен құрылғылардың қолжетімді болмауы;
- Мұғалімдердің жаңа технологияларды меңгеруде қиындық көруі;
- Оқушылардың онлайн ортада зейін қою деңгейінің төмендеуі.

Мұндай қиындықтарды шешу үшін мемлекет тарапынан инфрақұрылымды жақсарту, мұғалімдерді үздіксіз оқыту және ата-аналардың да цифрлық білімін арттыру қажет.

- Қосымша бөлімдер
- Заманауи технологиялардың білім берудегі маңызы
- Цифрландыру заманында білім беру саласына енгізілген жаңа технологиялар оқыту процесін жан-жақты жақсартады. Олар оқу материалының интерактивтілігін арттырып, оқушылардың білімді қабылдауын жеңілдетеді. Мысалы, виртуалды шындық (VR) мен кеңейтілген шындық (AR) технологиялары арқылы оқушылар қиын әрі абстрактілі ұғымдарды нақты әрі көрнекі түрде игере алады.
- Жасанды интеллекттің рөлі
- Жасанды интеллект (ЖИ) білім беруде жеке оқыту бағдарламаларын жасауға мүмкіндік береді. Бұл оқушылардың әртүрлі деңгейіне сай келетін тапсырмалар мен ресурстарды ұсынуға септігін тигізеді. Сонымен қатар, ЖИ мұғалімдердің жұмысын жеңілдетіп, уақытты үнемдеуге көмектеседі.
- Мобильді технологиялар және оқыту
- Қазіргі таңда смартфондар мен планшеттер оқытудың маңызды құралына айналды. Оқушылар мобильді қосымшалар арқылы үй тапсырмаларын орындай алады, түрлі тесттерге қатысады және білімдерін жетілдіреді. Бұл әсіресе қашықтықтан оқыту кезінде тиімді.
- Білім берудегі цифрлық теңсіздік
- Дегенмен, барлық аймақтар мен отбасыларда цифрлық технологияларға қолжетімділік бірдей емес. Бұл білім алуда теңсіздік тудыруы мүмкін. Сондықтан мемлекет пен қоғам бұл мәселені шешуге бағытталған шараларды жүзеге асыруы қажет.
- Білім беру процесін цифрландырудың педагогикалық аспектілері
- Цифрлық технологиялар оқыту мен тәрбиелеу процесін жаңа деңгейге көтерді. Электронды ресурстар арқылы мұғалімдер әртүрлі әдіс-тәсілдерді қолданып, оқушылардың белсенділігін арттыра алады. Мысалы, виртуалды топтық жобалар мен вебинарлар оқушылар арасында ынтымақтастықты дамытуға септігін тигізеді. Бұл оқыту әдістері тек білім берумен шектелмей, коммуникация дағдыларын, сын тұрғысынан ойлауды және шығармашылық қабілеттерді дамытуға мүмкіндік береді.
- Цифрлық сауаттылықтың маңызы
- Қазіргі заманғы оқушылар мен мұғалімдер үшін цифрлық сауаттылық – негізгі қажеттілік. Бұл тек компьютерді пайдалану ғана емес, сонымен қатар ақпаратты іздеу, талдау және бағалау қабілетін қамтиды. Цифрлық сауаттылық деңгейі жоғары тұлғалар ақпараттық қауіпсіздікті сақтап, ақпараттық ағындардан дұрыс қорғана алады. Сондықтан мектептерде және жоғары оқу орындарында цифрлық сауаттылықты дамытатын арнайы бағдарламалар енгізу маңызды.
- Білім беру саласында инновацияларды енгізудің әлеуметтік әсері
- Цифрлық технологиялардың білім беру саласына енгізілуі әлеуметтік теңсіздікті азайтуға ықпал етеді. Қашықтықтан оқыту мүмкіндігі арқасында шалғай аудандардағы балалар да сапалы білім ала алады. Сонымен қатар, цифрландыру арқылы инклюзивті білім беру жүйесі дамып келеді, мүгедек балаларға арнайы технологиялар арқылы білім алу мүмкіндігі кеңейеді. Бұл – қоғамның әділ әрі тең мүмкіндіктерге толы дамуының бір бөлігі.

•Мемлекеттік саясат пен цифрландыру

•Мемлекет білім беру саласындағы цифрландыруды қолдау үшін арнайы бағдарламалар мен жобаларды жүзеге асырады. Қазақстанда “Цифрлы Қазақстан” бағдарламасы аясында білім беру саласына ерекше көңіл бөлінеді. Бұл жобалар оқу орындарын қажетті құрал-жабдықтармен қамтамасыз етіп, мұғалімдердің біліктілігін арттыруға бағытталған. Мемлекеттік қолдаусыз цифрландырудың табысты жүзеге асуы қиын болар еді.

Кеңейтілген қорытынды

•Білім берудегі заманауи технологиялар – бұл тек құралдар жиынтығы емес, ол білім беру философиясының түбегейлі өзгеруін білдіреді. Цифрландыру білім беруді қолжетімді, тиімді әрі икемді ете отырып, оқушы мен мұғалім арасындағы қарым-қатынасты жаңа деңгейге көтереді. Болашақта бұл үрдістер одан әрі дамып, жасанды интеллект пен виртуалды шындық сияқты технологиялардың ықпалы арта түседі.

•Дегенмен, цифрландырудың барлық әлеуетін толық пайдалану үшін инфрақұрылымды жақсарту, мұғалімдердің кәсіби дайындығын күшейту және әлеуметтік теңсіздікті азайту бағытында жүйелі жұмыс жүргізу қажет. Тек осылай ғана білім беру жүйесі заман талабына сай, сапалы әрі инклюзивті бола алады.

•Осы орайда әрбір мүдделі тарап – мемлекет, білім беру мекемелері, мұғалімдер, ата-аналар және оқушылар – өз міндетін түсініп, бірлесіп әрекет етуі аса маңызды. жаңашылдықтар – елдің дамуының кепілі.

ИНСТРУМЕНТЫ АКТИВИЗАЦИИ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА УРОКАХ ИНФОРМАТИКИ

Жандаулетова Баглан Орынбасаровна
учитель информатики КГУ «Средней школы-гимназии № 9»
г. Актобе, Казахстан

Аннотация. Статья посвящена эффективным стратегиям повышения мотивации на уроках информатики, включающим активные методы обучения и создание благоприятной образовательной среды, что необходимо для формирования устойчивого интереса и подготовки учащихся к цифровому миру, и иллюстрируется конкретными примерами.

Ключевые слова: Мотивация обучения, геймификация, проблемное обучение, исследовательская деятельность.

Мотивация играет фундаментальную роль в успешном обучении, определяя уровень вовлечённости и стремление учащихся к приобретению знаний. В рамках образовательного процесса она складывается под воздействием множества факторов, таких как методы преподавания, личностные особенности учеников и характер их взаимодействия с преподавателем. Эффективное повышение мотивации во многом зависит от способности учителя опираться на интересы обучающихся и создавать условия для их самовыражения и развития. [1]

Тем не менее, в условиях современной школы всё чаще фиксируется снижение учебной мотивации, что влечёт за собой ухудшение успеваемости, снижение интеллектуальной активности и, в ряде случаев, появление поведенческих проблем. Среди ключевых причин подобного отношения можно выделить слабую внутреннюю мотивацию, ориентацию исключительно на конечный результат в ущерб самому процессу обучения, а также недостаточную способность учащихся к целеполаганию и преодолению трудностей.

Несмотря на высокую привлекательность сферы информационных технологий, преподавание информатики также сталкивается с рядом факторов, снижающих интерес учащихся. Среди них – восприятие предмета как излишне абстрактного и оторванного от реальной жизни, однообразная подача материала, отсутствие индивидуализации учебного

процесса и слабая демонстрация практической значимости информатики. Кроме того, страх совершить ошибку при работе с техникой может подавлять инициативу и снижать уверенность. Преодоление подобных барьеров требует от учителя гибкости, творческого подхода и постоянного поиска эффективных методов вовлечения школьников в увлекательный и практически значимый мир информатики. [2]

Одним из наиболее действенных способов повышения мотивации к обучению является использование активных методов обучения, которые вовлекают школьников в процесс познания через практическую деятельность. Такие подходы стимулируют интерес, развивают инициативу и делают уроки более насыщенными и увлекательными.

Геймификация — эффективный метод, позволяющий внедрять игровые элементы в учебный процесс. Она превращает рутинные задания в увлекательные состязания, повышая вовлечённость учащихся. Использование цифровых сервисов, таких как *Kahoot!, Quizizz* и *Mentimeter*, позволяет организовать интерактивные викторины с ограничением по времени, начислением баллов за правильные ответы и выводом рейтинга в реальном времени. Элемент соревнования мотивирует учеников, а обсуждение ошибок способствует лучшему усвоению материала.

Проблемное обучение предполагает постановку перед учащимися реальных жизненных задач, решение которых требует анализа, поиска информации и применения знаний. Такой подход формирует уверенность в собственных силах. Например, при изучении алгоритмов можно предложить учащимся составить пошаговую инструкцию по чистке зубов в виде блок-схемы. Это позволяет не только логически структурировать действия, но и осознанно проанализировать процесс.

Исследовательская деятельность способствует развитию критического мышления и любознательности. Небольшие самостоятельные исследования, например, изучение принципов работы поисковых систем (Google, Yandex и др.), позволяют учащимся познакомиться с такими понятиями, как индексация, ранжирование и алгоритмы поиска. Проведение экспериментов с поисковыми запросами помогает понять, как формируются результаты и как на них влияют ключевые слова.

Проектная деятельность открывает возможность для практического применения знаний. Разработка собственных IT-проектов не только развивает навыки программирования и системного мышления, но и даёт школьникам чувство удовлетворения от достигнутого результата, усиливая мотивацию к дальнейшему обучению.

Таким образом, внедрение активных методов обучения формирует у учащихся важнейшие навыки: самостоятельность, критическое мышление и творческий подход к решению задач, что делает процесс изучения информатики более осмысленным и увлекательным.

Важную роль в формировании устойчивого интереса к учебе играет создание благоприятной образовательной среды. Интерактивность и визуализация при помощи мультимедийных средств делают процесс обучения более ярким и доступным для восприятия. Такие подходы способствуют глубокому пониманию учебного материала и повышают вовлечённость учащихся. Например, использование онлайн-симуляторов, таких как *Cisco Packet Tracer*, позволяет школьникам безопасно осваивать принципы настройки сетевого оборудования в виртуальной среде, что делает обучение более практикоориентированным и увлекательным.

Персонализированный подход учитывает индивидуальные особенности и уровень подготовки каждого ученика, повышая релевантность и комфорт учебного процесса. Это способствует росту уверенности и внутренней мотивации. Не менее важны положительная обратная связь и система поощрения, которые создают ощущение поддержки и признания, побуждая учеников к дальнейшим усилиям.

Атмосфера сотрудничества и уважительного общения способствует возникновению диалогов, дискуссий и совместной работы. Такое взаимодействие стимулирует интерес к предмету и усиливает желание активно участвовать в образовательном процессе. Подобная среда не только улучшает усвоение знаний, но и формирует позитивное отношение к обучению в целом.

В заключение, можно отметить, что повышение мотивации на уроках информатики требует комплексного подхода. Это включает в себя использование активных методов обучения, создание продуктивной образовательной среды, а также демонстрацию практической значимости предмета в контексте реальной жизни.

Список литературы:

1. Мотивация учения. Причины снижения, https://shcool5.edusite.ru/p52aa1.html

2. Снижение и потеря мотивации к обучению, ЦППР, 2022 г., https://le-astana.kz/psihologicheskaya-sluzhba/586-snizhenie-i-poterja-motivacii-k-obucheniju-osnovnye-faktory-i-prichiny.html

3. Литвинов В.А., О повышении мотивации к обучению информатики, 2015, https://cyberleninka.ru/article/n/o-povyshenii-motivatsii-k-obucheniyu-informatike

ГЕЙМИКАЦИЯ ЖӘНЕ ВИРТУАЛДЫ ШЫНДЫҚ (VR): ЦИФРЛЫҚ ДӘУІРДЕГІ БІЛІМ БЕРУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

Жансүгірова Айнұр Ақылесқызы

Ақтөбе қаласы № 52негізгі мектебінің математика-информатика пәнінің мұғалімі

Цифрландыру дәуірінде білім беру жүйесі түбегейлі өзгерістерге ұшырап, оқыту әдістері мен тәсілдеріне жаңа талаптар қойылуда. Әлемдік технологиялық үрдістердің дамуы оқушының білім алу тәсілін, мұғалімнің сабақ беру стилін, тіпті мектептің жалпы құрылымын жаңартуға себеп болуда. Мұндай жағдайда білім беру үдерісінде жаңа технологияларды тиімді пайдалану қажеттігі туындайды. Солардың ішінде геймификация (ойын элементтерін білімге енгізу) мен виртуалды шындық (Virtual Reality – VR) технологиялары ерекше маңызға ие. Информатика пәні – бұл технологияларды тереңінен игеріп, қолдануға ең бейім пәндердің бірі. Бұл баяндамада аталған әдістердің білім беру саласындағы орны, оларды информатика пәнінде қолданудың теориялық және практикалық мүмкіндіктері жан-жақты талданады.

Геймификация – білім беру үдерісіне ойын дизайны элементтерін енгізу арқылы оқушының танымдық белсенділігін арттыруға бағытталған тәсіл. Бұл әдіс оқытуды қызықты әрі динамикалық етеді. Информатика сабағында геймификацияны қолдану барысында ұпай жинау, деңгейлерден өту, марапат жүйесін енгізу сияқты элементтер оқушылардың сабаққа белсенді қатысуына ықпал етеді. Оқушылар тапсырмаларды ойын түрінде қабылдай отырып, олардың мазмұнын тереңірек түсінуге тырысады.

Практикалық тұрғыда мұғалім CodeCombat, Scratch, Tynker сияқты онлайн платформаларды пайдалана отырып, бағдарламалау негіздерін оқушыларға ойын арқылы түсіндіре алады. Мысалы, оқушы ойын кейіпкерін код арқылы басқару арқылы алгоритм құруды меңгереді. Мұндай тәсіл бағдарламалау тілдерін меңгеруде қиындық көретін оқушылар үшін тиімді, себебі тапсырмалар біртіндеп күрделеніп, мотивацияны сақтауға мүмкіндік береді.

Ойын элементтері тек бағдарлама жазуды үйрету ғана емес, сонымен қатар логикалық ойлау, командалық жұмыс, шешім қабылдау дағдыларын да дамытуға көмектеседі. Сабақта ойынның сюжеттік желісін құру арқылы оқушыларды нақты мақсаттарға бағыттап, олардың қызығушылығын үздіксіз арттыруға болады.

Виртуалды шындық – шынайы әлемге ұқсас, бірақ цифрлық түрде жасалған кеңістік. Мұндай технологияны білім беру үдерісінде қолдану күрделі ақпаратты визуализациялап, оны нақты өмірмен байланыстыра отырып түсіндіруге жағдай жасайды. Информатика пәні үшін бұл ерекше маңызды, себебі бұл пәнде көптеген теориялық ұғымдарды көрнекі түрде көрсету қажеттілігі туындайды. Мысалы, VR көмегімен оқушылар компьютердің ішкі құрылымын үш өлшемді модель арқылы көре алады. Процессор, жедел жады, желілік карта секілді компоненттердің жұмыс істеу логикасын тек мәтін немесе сурет арқылы емес, виртуалды

кеңістікте жан-жақты бақылауға болады. Бұл оқушының кеңістіктік ойлау қабілетін дамыта отырып, күрделі ұғымдарды жақсы меңгеруге мүмкіндік береді.

VR құрылғылары ретінде Google Cardboard, Oculus Rift, HTC Vive сияқты құралдарды қолдануға болады. Қазіргі таңда мектептерде қолжетімді әрі бюджеттік VR шешімдер де бар. Мұғалімдер оқушыларға арналған дайын контентті немесе өздері құрастырған 3D әлемді пайдалану арқылы тиімді сабақтар жүргізе алады.

Геймификация мен VR технологияларын біріктіре қолдану – білім беру саласындағы озық тәжірибелердің бірі. Бұл технологиялар үйлесімді түрде қолданылған кезде оқушылардың пәнге деген қызығушылығы артып қана қоймай, олардың зерттеушілік, шығармашылық қабілеттері де дамиды. Информатика пәні аясында оқушылар виртуалды әлемде белгілі бір алгоритм құру арқылы кейіпкердің іс-әрекетін басқаруы, тіпті бағдарламалық өнім жасап шығуы мүмкін. Мұндай оқыту формасы нақты тәжірибеге негізделген және жобалық оқыту әдістерімен де тиімді ұштасады. Геймификация мен виртуалды шындық элементтерін қолдану үшін дайын платформалар мен құралдар кеңінен қолданылады. Мысалы, "Minecraft Education Edition" арқылы оқушылар виртуалды әлемде логикалық құрылымдар мен алгоритмдерді құруға машықтанады. Бұл платформа – шығармашылық ойлауды дамытуда таптырмас құрал.

"CoSpaces Edu" платформасында оқушылар VR әлемін өздері жобалап, сценарий жазып, объектілерге әрекеттер мен кодтар арқылы командалар бере алады. Бұл бағдарламалау тілдерін үйретуде, анимация және үш өлшемді графика салаларын түсіндіруде ерекше тиімді. Сонымен қатар, "Google Expeditions" арқылы оқушылар компьютерлік жүйелер, желі инфрақұрылымы, ақпараттық қауіпсіздік туралы тақырыптарды виртуалды саяхат ретінде зерттей алады. Мұғалім бұл құралды сабақ құрылымына бейімдеп, нақты мақсаттарға бағыттай отырып қолдануы тиіс.

Геймификация және VR технологиялары оқытуды дараландыруға және инклюзивті білім беруге қолайлы жағдай жасайды. Оқушылар өз қарқынымен жұмыс істей алады, тапсырмаларды жеке бейімдеуге болады. Әсіресе ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушылар үшін мұндай технологиялар оқытуда тең мүмкіндік ұсынуға көмектеседі. Мысалы, көру қабілеті шектеулі оқушылар үшін дыбыстық сүйемелдеу, ал есту қабілеті төмен оқушылар үшін визуалды нұсқаулықтар қолдануға болады. Бұл оқыту үрдісін әрбір оқушының қажеттілігіне қарай бейімдеуге мүмкіндік береді.

Білім берудің жаңа кезеңі – бұл тек цифрлық құралдарды қолдану ғана емес, сонымен қатар оқытудың мазмұны мен әдістерін түбегейлі қайта құру кезеңі. Информатика сабағында геймификация мен виртуалды шындық технологияларын қолдану – осы үдерістің нақты көрінісі. Бұл технологиялар тек пән мазмұнын меңгеруді жеңілдетіп қана қоймай, оқушылардың зерттеушілік және шығармашылық қабілеттерін дамытып, жаңа білімді игеруіне ынталандырады. Сонымен қатар, олар білім алуды өмірмен байланыстыруға, оқытуды дараландыру мен инклюзияны жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Заманауи мұғалім осындай құралдарды меңгеріп, оларды сабағына тиімді кірістіре отырып, болашақ цифрлық қоғамның белсенді әрі білімді азаматтарын тәрбиелеуге үлес қосуы тиіс.

Геймификация мен виртуалды шындық – бұл тек уақытша тренд емес, ол – болашақтың білім беру форматы. Осы технологияларды тиімді қолдану арқылы информатика пәні оқушылар үшін қызықты, мағыналы әрі нәтижелі бола алады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Жолдасбекова Г. «Цифрлық технологиялар және білім беру». – Нұр-Сұлтан, 2021.

2. Azuma, R. (1997). *A Survey of Augmented Reality*. Presence: Teleoperators and Virtual Environments.

3. Жүсіпов М. «Информатика пәнінде AR/VR технологияларын қолдану». – «Білім беру технологиялары» журналы, 2022.

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБРАЗОВАНИИ

Жарикова Менслу Наушевна
КГУ «Средняя школа №35 имени Халела Досмухамедулы»
Педагог – исследователь, учитель математики
г. Актобе, Республика Казахстан

Аннотация

Современные технологии оказывают значительное влияние на развитие системы образования, меняя традиционные подходы к обучению и преподаванию. В данной статье рассматриваются ключевые цифровые инструменты и инновации, используемые в образовательной среде: электронное обучение, искусственный интеллект, виртуальная и дополненная реальность, облачные сервисы и геймификация. Анализируются преимущества внедрения технологий, а также вызовы, с которыми сталкиваются образовательные учреждения. Делается вывод о необходимости комплексной цифровой трансформации образования для обеспечения его доступности, эффективности и персонализации.

Ключевые слова.

Информационные технологии, искусственный интеллект, персонализация, эффективность усвоения информации.

Понятие «**технология обучения**» получило широкое распространение в педагогике и частных методиках, особенно в последние несколько десятилетий. По-видимому, зарождение этого понятия в педагогике связано с развитием техногенной цивилизации и относится к началу XX века, когда в странах Европы и США само понятие «технология» и связанные с ним проблемы стали предметом специального изучения. В настоящее время учебно-воспитательный процесс нуждается в современных методах передачи ежедневно растущего потока информации, в пригодной для ее восприятия, переработки и усвоения форме. Техника проникает во все области науки и, в том числе, в повседневную педагогическую практику. Поэтому внедрение технических средств и технологий обучения в систему обязательного образования, обеспечивающего воспитание масс, относится к жизненно важным вопросам нашей эпохи. Развитие науки показывает, что самая главная цель непрерывного, быстрого и интенсивного введения в практику научных и технических знаний заключается в преобразовании условий жизни.

Почти все специалисты сходятся во мнении о существенной роли средств новых информационных технологий, открывающих большие возможности в плане обновления организации процесса обучения. Информационные технологии стали неотъемлемой частью всех сфер жизни, и образование не является исключением. Цифровизация образовательного процесса позволяет повысить его гибкость, доступность и эффективность. В условиях стремительного развития технологий и растущих требований к качеству подготовки специалистов возникает необходимость переосмысления традиционных методов обучения. Сегодня ученики и студенты всё чаще взаимодействуют с образовательным контентом через экраны устройств, используют интерактивные платформы, участвуют в онлайн-курсах и осваивают новые профессии дистанционно.

Цель данной статьи — рассмотреть ключевые современные технологии, применяемые в образовании, их влияние на учебный процесс, а также возможные трудности и перспективы интеграции цифровых решений в образовательную среду. Одним из главных направлений цифровой трансформации является развитие электронного обучения. Онлайн-платформы, такие как Coursera, Khan Academy, EdX, Stepik, «Фоксфорд» позволяют пользователям получать образование в удобном формате, независимо от места проживания. Дистанционное обучение стало особенно востребованным в период пандемии, продемонстрировав высокий потенциал этой формы образования.

ИИ используется для анализа образовательных данных и создания индивидуальных траекторий обучения. Адаптивные системы позволяют подстраивать учебный материал под

уровень знаний конкретного учащегося, повышая его мотивацию и эффективность усвоения информации. Примеры таких решений включают платформы Knewton и Smart Sparrow, а также алгоритмы рекомендаций в системах управления обучением (LMS). Виртуальная (VR) и дополненная реальность (AR) открывают новые возможности в преподавании точных и естественных наук, медицины, истории и географии. Благодаря им учащиеся могут «погружаться» в виртуальные лаборатории, исследовать анатомию человека или посещать музеи, не покидая класса. Такие технологии усиливают визуальное восприятие и вовлечённость. Применение игровых методов в обучении способствует повышению интереса к предмету. Мобильные приложения, такие как Duolingo, Photomath, Quizlet, позволяют учиться в любое время и в любом месте. Использование данных мобильных приложений дает возможность обучающимся самостоятельно разобраться в трудных задачах, пошагово разобрать сложные примеры. Геймификация особенно эффективна при работе с детьми и подростками, для которых игровые механики являются привычными. Игры помогают разнообразить этапы урока от изучения новой темы, закрепления знаний, до проверки уровня подготовленности по теме и разделу. Используя ИИ можно создать огромное количество познавательных, обучающих игр.

Преимущества внедрения технологий

1. **Индивидуализация обучения.** Современные технологии позволяют учитывать особенности и потребности каждого учащегося, формируя персонализированные траектории.
2. **Гибкость и доступность.** Онлайн-курсы и цифровые ресурсы делают образование доступным для жителей отдалённых регионов и людей с ограниченными возможностями.
3. **Интерактивность.** Визуальные, аудио- и мультимедийные элементы способствуют лучшему усвоению материала.
4. **Развитие цифровой грамотности.** Работа с новыми технологиями развивает важные навыки, востребованные на современном рынке труда.

Несмотря на очевидные преимущества, внедрение технологий в образование сопряжено с рядом проблем:

- **Цифровое неравенство.** Не все учащиеся имеют доступ к современным устройствам и стабильному интернету. К сожалению, в удаленных от областных центров районах интернет не всегда доступен в необходимых объемах.
- **Недостаточная подготовка педагогов.** Учителям и преподавателям необходимо осваивать новые инструменты, что требует времени и ресурсов. На курсах повышения квалификации учителям необходимо изучать новые технологии.
- **Проблемы кибербезопасности.** При использовании онлайн-сервисов возникает риск утечки персональных данных.
- **Снижение уровня социализации.** Дистанционные формы обучения могут привести к дефициту живого общения и снижению коммуникативных навыков.

Цифровизация образования — неотъемлемый элемент современной реальности. Она открывает широкие возможности для создания более эффективной, гибкой и доступной системы обучения. Однако успешная интеграция технологий требует системного подхода, вложений в инфраструктуру, подготовку кадров и решение социальных и этических вопросов. Будущее образования — за гармоничным сочетанием традиционных и инновационных методов, направленным на развитие личности и формирование компетенций XXI века.

Список литературы

1. Сименс, Г. (2005). Коннективизм: теория обучения для цифровой эпохи.
2. Андерсон, Т. и Дрон, Дж. (2011). Три поколения педагогики дистанционного образования.
3. Холина Т. И. Современные образовательные технологии. — М.: Просвещение, 2020.
4. Образование в эпоху цифровой трансформации: сборник статей. — М., 2022.
5. Панов, В. И. Цифровая трансформация образования: возможности и риски // Вестник образования, 2021.

ЭЛЕКТРОНДЫ ОҚУЛЫҚТАР МЕН ЦИФРЛЫҚ ПЛАТФОРМАЛАРДЫҢ БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІНДЕГІ РӨЛІ

Жиеналиева Нурслу Тлектесовна
Арал индустриалды-техникалық колледжінің ағылшын тілі пәнінің оқытушысы
Қызылорда облысы Арал қаласы, Қазақстан

АҢДАТПА

Бұл баяндамада Қазақстандағы білім беру жүйесінде электронды оқулықтар мен цифрлық платформалардың атқаратын рөлі қарастырылады. Білім беру үдерісіне заманауи технологияларды енгізудің тиімділігі, цифрлы ресурстардың білім алушылар мен оқытушылар үшін маңызы нақты мысалдармен талданады. Атап айтқанда, ағылшын тілі пәнінде интерактивті жаттығулар, мультимедиялық материалдар мен онлайн платформалардың қолжетімділігі білім сапасын арттыруға ықпал ететіні көрсетіледі. Сонымен қатар, цифрлық құралдардың оқытудағы жеке тәсілді жүзеге асыруға, кері байланыс орнатуға және оқыту тиімділігін арттыруға мүмкіндік беретіні баяндалады.

АННОТАЦИЯ

В данной работе рассматривается роль электронных учебников и цифровых платформ в системе образования Казахстана. Анализируются современные тенденции внедрения цифровых технологий в учебный процесс, а также преимущества использования таких ресурсов как для обучающихся, так и для преподавателей. На примере предмета «английский язык» показано, как интерактивные упражнения и мультимедийные материалы способствуют улучшению качества образования. Особое внимание уделяется возможностям персонализированного обучения и обратной связи через цифровые платформы..

ABSTRACT

This paper explores the role of electronic textbooks and digital platforms in Kazakhstan’s education system. It analyzes the current trends in implementing modern technologies into the learning process and highlights the effectiveness of such tools for both learners and instructors. Using English language teaching as an example, the paper illustrates how interactive tasks and multimedia content enhance learning quality. The use of digital tools is shown to support personalized learning paths, real-time feedback, and improved teaching outcomes.

Кілт сөздер: электронды оқулықтар, цифрлық платформалар, білім беру технологиялары, ағылшын тілі, цифрландыру, интерактивті оқыту, BilimLand, Moodle, оқытушы, білім алушы.

Қазақстандағы білім беру жүйесінің дамуы қазіргі уақытта ақпараттық және цифрлық технологиялардың енгізілуімен тығыз байланысты. Электронды оқулықтар мен цифрлық платформалардың білім беру процесіне ықпалы күннен-күнге артып келеді. Бұл жаңа құралдар білім алушыларға оқу материалдарын кең ауқымда, интерактивті түрде ұсынуға мүмкіндік беріп, оқытушыларға оқу процесін тиімді басқару мен бақылау жасауға жағдай жасайды. Қазақстанда білім алушылардың цифрлық сауаттылығын арттыру және білім беру жүйесін модернизациялау мақсатында электронды оқулықтар мен цифрлық платформалар белсенді түрде қолданылуда. Бұл құралдар оқу процесін жеңілдетіп қана қоймай, білім сапасын жақсартуға, оқытуды жекелендіруге, сондай-ақ оқытушы мен білім алушы арасында тиімді қарым-қатынас орнатуға септігін тигізеді. Осы баяндамада электронды оқулықтар мен цифрлық платформалардың Қазақстандағы білім беру жүйесіндегі рөлі, олардың тиімділігі және оқу процесін трансформациялаудағы маңыздылығы талқыланатын болады.

Білім беруді цифрландыру: жалпы көрініс

Цифрландыру – бұл тек жаңа технологияларды енгізу ғана емес, білім беру жүйесінің мазмұны мен әдіс-тәсілдеріне түбегейлі өзгерістер енгізу процесі. Қазіргі уақытта білім алушылардың оқу процесінде цифрлық ресурстарды пайдалануы міндетті болуда. Бұл өз

кезегінде білім беру жүйесінің икемділігі мен қолжетімділігін арттырып, оқытушылардың жұмысының тиімділігін қамтамасыз етеді.

Электронды оқулықтардың білім беру процесіндегі рөлі:

Электронды оқулықтар дәстүрлі баспа оқулықтарына қарағанда бірқатар артықшылықтарға ие. Олар:

Интерактивтілік: Электронды оқулықтарда білім алушылар тек оқу материалдарын оқып қана қоймай, сондай-ақ сұрақ-жауап жүйелері, тапсырмалар мен жаттығулар арқылы өз білімін тексере алады. Мысалы, ағылшын тілін үйренуде, электронды оқулықтардағы грамматикалық жаттығулар мен сөздік қорды пысықтайтын интерактивті тесттер білім алушының оқу материалын терең меңгеруіне ықпал етеді.

Көптілділік және қолжетімділік: Электронды оқулықтар түрлі тілдерде қолжетімді болып, әртүрлі білім алушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыра алады. Ағылшын тілі пәнін мысалға алсақ, білім алушыға тіл үйрену барысында әр түрлі деңгейдегі жаттығулар мен тапсырмалар ұсынылып, олар оқытушының бақылауымен онлайн форматта орындалады.

Оқу материалының үздіксіз жаңартылуы: Электронды оқулықтар жаңартылып, өзгертілген ақпаратқа қол жеткізу мүмкіндігін береді. Мысалы, ағылшын тіліндегі жаңа сөздер, фразеологизмдер мен олардың қолдану аясындағы жаңалықтар бірден енгізіледі.

Цифрлық платформалардың білім беру үдерісіндегі рөлі:

Цифрлық платформалар оқытушы мен білім алушы арасындағы өзара әрекетті күшейтетін маңызды құрал болып табылады. Бұл платформалар білім алушыларға жеке оқу траекториясын жасауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, олар оқу процесінің барлық кезеңдерінде:

Мазмұнды ұсыну және бағалау: Цифрлық платформаларда білім алушыға арналған жеке кабинет және оқу материалдары ұсынылады. Мұнда тапсырмалар, тесттер, видеосабақтар мен электронды оқулықтар бар. Мысалы, Moodle немесе Google Classroom платформалары арқылы білім алушы ағылшын тіліне қатысты түрлі тапсырмаларды орындап, өз нәтижелерін бірден көре алады.

Кері байланыс: Платформалар білім алушы мен оқытушы арасында тікелей кері байланыс орнатуға мүмкіндік береді. Оқытушы тапсырмаларды автоматты түрде бағалап, білім алушының жетістіктері туралы бірден ақпарат бере алады. Бұл өз кезегінде білім алушының оқуға деген ынтасын арттырады.

Жеке білім беру траекториясы: Цифрлық платформалар әр білім алушының оқу деңгейін, жетістіктерін және әлсіз тұстарын анықтап, оқытушыға білім алушының жеке даму жоспарын жасауға мүмкіндік береді. Бұл тәсіл, әсіресе ағылшын тілі пәнінде, әр білім алушының жеке қажеттіліктеріне негізделген білім беру бағдарламаларын құруға мүмкіндік береді.

«Электронды оқулықтар қағаз оқулықтардың орнын алмастырмайды, дәстүрлі оқулықтарға қосымша оқу материалдары ретінде пайдаланылады. Электронды оқулықтардың артықшылығы – мультимедиялық, интерактивті контенті мен функцияларында. Өз кезегінде, оларды оқу үдерісінде пайдалану педагогтердің сабақты тартымды өткізуіне көмектеседі. Осылайша, оқушылардың білім алуға деген қызығушылығын арттыру көзделіп отыр. Электронды оқулықтардың бейне, аудио контенті болуына байланысты, оларды электронды түрде пайдалану маңызды. Осыған орай электронды оқулықтар қағаз оқулық түрінде басылымға шығарылмайтынын еске саламыз. Бүгінде электронды оқулықтар 9 платформада орналастырылған және бұл оқу үдерісінде жергілікті атқарушы органдардың осы платформаларға жазылуы негізінде жүзеге асады», деп хабарлады комитет мамандары.

Оқулықтарды әзірлеу және оларды басып шығару дамыған елдердегідей бәсекелестік ортаға берілген. Осыған байланысты, оқу басылымдарын дайындау мен басып шығаруға, сондай-ақ электронды оқулықтарды әзірлеуге мемлекеттік бюджеттен қаражат көзделмеген. Оны баспалар, әзірлеушілер жүзеге асырады. Ал оқу басылымдарын сатып алуға, оның ішінде электронды оқулықтарға жазылуға арналған қаражат жергілікті бюджеттен жұмсалады.

Электронды оқулықтарды «Алматыкітап», «Атамұра», «Мектеп», «Арман-ПВ», «Келешек-2030», «Астана-кітап», «Express Publishing», «Oxford U.P.», «Көкжиек-горизонт», «Edustream», «Назарбаев зияткерлік мектептері» баспалары, сондай-ақ «Жаңа білім беру технологиялары»

және «Педагогикалық технологиялар және білім беруді ақпараттандыру орталығы» IT компания-лары әзірлеген.

Ағылшын тілін оқытуда электронды оқулықтар мен цифрлық платформалардың артықшылықтары:

Ағылшын тілі пәні – бұл тілдік дағдыларды (ауызша сөйлеу, жазу, тыңдау, оқу) дамытуда ерекше мәні бар пән. Цифрлық технологиялар осы дағдыларды тиімді дамытуға мүмкіндік береді:

Ауызша сөйлеуді дамыту: Цифрлық платформалар мен электронды оқулықтарда білім алушылар өз беттерімен тыңдау және сөйлеу дағдыларын жаттықтыра алады. Мысалы, ағылшын тіліндегі аудио және бейнемазмұнды тыңдай отырып, олар сөйлеу тіліне қатысты нақты жағдайларда қолданылатын сөздерді үйренеді.

Грамматикалық дағдыларды пысықтау: Электронды оқулықтар мен платформаларда грамматика бойынша түрлі интерактивті жаттығулар ұсынылып, білім алушының теориялық білімін практикада қолдануға мүмкіндік береді. Мысалы, ағылшын тіліндегі сөйлем құрылымдарын дұрыс қалыптастыруға бағытталған тапсырмалар оқытушының тапсырмасымен жүзеге асады.

Өздігінен оқу және ізденіс: Цифрлық платформалар білім алушыларға өздігінен оқу үшін түрлі ресурстар ұсынады, соның ішінде сөздік қорын кеңейту, грамматикалық ережелерді меңгеру және тыңдау дағдыларын жетілдіру үшін интерактивті жаттығулар бар.

Қазақстандағы білім беру процесінде электронды оқулықтар мен цифрлық платформалар білім сапасын арттыруға, оқу процесін тиімді ұйымдастыруға және білім алушылардың білім алу әдісін оңтайландыруға елеулі ықпал етуде. Мысалы, BilimLand сияқты онлайн платформалар білім алушыларға ағылшын тілін үйрену үшін түрлі интерактивті жаттығулар мен бейнемазмұн ұсына отырып, оқытудың қызықты әрі қолжетімді болуына мүмкіндік береді. Осылайша, электронды оқулықтар мен цифрлық платформалар білім беру жүйесін жаңғыртып, Қазақстандағы білім алушылардың оқу сапасын және білімге қолжетімділігін арттыруда маңызды рөл атқарады.

Электронды оқулықтар мен цифрлық платформалар білім беру процесін трансформациялаудың негізгі құралы болып табылады. Олар білім алушыларға оқу материалдарын түрлі интерактивті тәсілдермен ұсынуға мүмкіндік береді, ал оқытушылардың жұмысы автоматтандырылған бағалау және кері байланыс жүйелері арқылы жеңілдейді. Ағылшын тілін оқытуда бұл құралдар білім алушылардың тіл үйрену дағдыларын дамытуда ерекше маңызға ие. Қазіргі уақытта Қазақстанда цифрлық платформаларды және электронды оқулықтарды білім беру процесіне енгізу қарқынды түрде жүзеге асуда, бұл білім беру сапасының артуына ықпал етеді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Әбдіғаппарова, Г. Б., Жүнісова, Л. Н. Цифрлық білім беру: электронды оқулықтарды пайдаланудың тиімділігі // Білім берудегі инновациялық технологиялар. – 2021. – №3(17). – Б. 45–50.

2. Төлеуова, А. А. Электронды оқулықтарды білім беру процесінде қолдану тәжірибесі // Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің хабаршысы. – 2020. – №2(72). – Б. 22–27.

3. Назарбаев Зияткерлік мектептері ДББҰ. Цифрлық оқытудың стратегиялары. – Астана: НЗМ баспасы, 2022. – 28 б.

РАЗВИТИЕ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Жубатканова Миргуль Женсикбаевна,
Актюбинская область, г.Хромтау КГУ «Хромтауская школа-гимназия №7»,
учитель русского языка и литературы

Аннотация. В статье рассматриваются теоретические и практические аспекты развития критического мышления на уроках русского языка и литературы. Подчёркивается значение этих дисциплин в формировании у обучающихся навыков анализа, аргументации, интерпретации и самостоятельного суждения. Раскрываются возможности литературного и лингвистического материала для формирования критического отношения к информации, развития логического мышления и речевой культуры. Приведены эффективные методы и приёмы, способствующие активизации мыслительной деятельности учащихся. Особое внимание уделяется роли учителя как наставника и модератора мыслительного процесса. Статья адресована педагогам-филологам, методистам и всем заинтересованным в совершенствовании образовательного процесса.

Ключевые слова: критическое мышление, русский язык, литература, анализ текста, аргументация, интерпретация, школьное образование, методы обучения, развитие речи, культура мышления, дискуссия, урок литературы, лингвистический анализ, творческое мышление, педагогические технологии.

В современном мире информационного изобилия и бурного технологического прогресса особое значение приобретает умение мыслить критически. Сегодня недостаточно просто обладать знаниями — необходимо уметь анализировать информацию, выявлять логические связи, аргументировать свою точку зрения и принимать взвешенные решения. В связи с этим в системе образования происходит смещение акцентов с пассивного усвоения информации на развитие интеллектуальных и мыслительных навыков. Одним из ключевых инструментов этого процесса становится критическое мышление.

Что такое критическое мышление? Критическое мышление — это целенаправленный, логичный, осознанный способ мышления, направленный на анализ информации, оценку аргументов, выявление логических связей и формулирование обоснованных выводов. Это мышление, которое задаёт вопросы, не принимает информацию «на веру» и стремится к объективному пониманию действительности.

К основным компонентам критического мышления относятся:

- Умение анализировать и интерпретировать информацию;
- Способность оценивать доводы, выявлять логические ошибки и манипуляции;
- Навык аргументированного отстаивания собственного мнения;
- Готовность рассматривать различные точки зрения;
- Развитое воображение и творческий подход к решению проблем.

Литература как пространство для размышлений и анализа. Уроки литературы представляют собой уникальную платформу для развития критического мышления. В художественных текстах заключены богатые смыслы, философские вопросы, нравственные дилеммы и культурные контексты, требующие осмысления.

1. Анализ художественного текста. Чтение и обсуждение литературных произведений требует от ученика внимательного отношения к деталям, символике, подтексту. Анализ поступков героев, их мотивов и моральных выборов помогает формировать личностную рефлексию и этическое суждение.

2. Интерпретация и аргументация. Каждый литературный текст допускает множество трактовок. На уроке литературы важно не только понять содержание произведения, но и предложить собственную интерпретацию, обосновать её с опорой на текст. Такой подход развивает умение строить логическую аргументацию, формулировать тезис и подбирать доказательства.

3. Сравнительный анализ. Сравнение персонажей, произведений, литературных направлений и исторических эпох требует от учащихся способности устанавливать связи между разными культурными явлениями, делать обобщения и выводы.

4. Дискуссии и дебаты. Организация обсуждений, ролевых игр, дебатов по проблемным вопросам, поднятым в литературе, стимулирует развитие навыков диалога, умения слушать, анализировать чужую позицию и корректно высказывать собственную.

Русский язык как инструмент логического мышления. На первый взгляд может показаться, что уроки русского языка — это прежде всего грамматика, орфография и пунктуация. Однако на практике они предоставляют богатые возможности для развития логического, критического и творческого мышления.

1. Лингвистический анализ текста. Разбор структуры высказывания, его смысловых и стилистических компонентов помогает учащимся глубже понимать смысл сказанного или написанного, видеть манипулятивные приёмы, речевые и логические ошибки.

2. Аргументация в сочинениях и изложениях. При написании сочинения ученик должен ясно и логично выразить мысль, сформулировать тезис, привести аргументы и сделать вывод. Всё это — основа критического мышления в письменной форме.

3. Работа с медиатекстами. Анализ текстов СМИ, рекламы, блогов позволяет выявить скрытые смыслы, оценить достоверность информации, распознать подмену понятий или логические ошибки. Это формирует у школьников информационную грамотность и навыки фактчекинга.

4. Развитие речевой культуры. Грамотная устная и письменная речь — это не только знание правил, но и умение ясно, логично и убедительно формулировать мысли. Это напрямую связано с умением мыслить критически.

Методы и приёмы развития критического мышления. Существует множество эффективных методик, которые учитель может применять на уроках для активизации мыслительной деятельности учащихся:

- Метод «Шесть шляп мышления» (Эдвард де Боно) — позволяет рассматривать проблему с разных точек зрения: логической, эмоциональной, креативной, критической и др.
- Интеллект-карты (mind maps) — помогают систематизировать информацию, устанавливать связи между понятиями.
- Критическое чтение текста — включает постановку вопросов к содержанию, анализ авторской позиции, выявление подтекста.
- Метод Сократа (сократический диалог) — обучает задаванию продуманных вопросов, поиску причин, формулировке логических аргументов.
- SWOT-анализ персонажа или ситуации — позволяет структурировать характеристику литературного героя по сильным и слабым сторонам, возможностям и угрозам.
- Метод кейс-стади (анализ ситуации) — развитие навыков принятия решений на основе анализа конкретных жизненных или литературных случаев.

Роль учителя. Учитель русского языка и литературы играет ключевую роль в формировании у учащихся критического мышления. Он должен не только передавать знания, но и:

- стимулировать самостоятельное мышление;
- создавать проблемные ситуации, побуждающие к размышлению;
- формировать культуру дискуссии и аргументации;
- поощрять поиск альтернативных решений и нестандартных подходов.

Важно, чтобы учитель сам обладал навыками критического мышления и служил примером для учеников в умении рассуждать, анализировать и аргументировать.

Развитие критического мышления — это не модный тренд, а жизненно важная необходимость для успешной социализации личности в XXI веке. Уроки русского языка и литературы обладают всем необходимым потенциалом для того, чтобы этот процесс стал осознанным, системным и результативным. Они не только формируют языковую и

литературную грамотность, но и учат понимать мир, осмысленно воспринимать информацию и мыслить независимо.

Использованная литература

1. Аскарова А. А. «Развитие критического мышления на уроках русского языка и литературы». BilimPortal. 2021. С. 1–10.

2. Байгалиев А. А. «Технологии развития критического мышления на уроках русской литературы». Білім айнасы. 2022. С. 12–18. Б

3. Бекова Л. С. «Развитие критического мышления на уроках русского языка и литературы». RCDO.KZ. 2021. С. 5–15.

4. Зубарева А. К. «Развитие навыков критического мышления на уроках русского языка и литературы через использование инновационных технологий». Казахстанский педагогический журнал «Мектеп». 2021. С. 20

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ЗАМАНАУИ БІЛІМ БЕРУ РЕСУРСТАРЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Жумабаева Зульфия Алматовна
Бейнеу ауданы «Опорный жалпы білім беретін мектеп»
КММ бастауыш сынып мұғалімі

XXI ғасыр – жаңа технология мен ақпараттандыру ғасыры. Тәуелсіз Қазақстан да сол ғасырға нық қадам басты. Ел өмірінің барлық саласы цифрлық жүйеге көшті. Ендігі кезекте еліміздің ертеңі болар бүгінгі жас ұрпақ компьютердің қыр-сырын терең меңгеруі тиіс.

Оқытудағы заманауи білім беру ресурстары пән бойынша типтік оқу бағдарламасына сәйкес нақты оқу тақырыбына арналған дидактикалық материалдар болып табылады. Білім саласын цифрландыру барлық қызметіне ақпараттық технологияны енгізу және ұлттық модельді қалыптастыру - қазақстандық білім беруді сапалы деңгейге көтерудің алғы шарты.

Жаңашыл қоғамды ақпараттандыру үрдістері және олармен тығыз байланыстағы білім беру жүйесінің барлық формаларын ақпараттандыру үрдістері жаңа ақпараттық және коммуникациялық технологияларын меңгеру және жапай тарату үрдістерімен сипатталады. Мұндай технологиялар қашықтан оқыту және ашық білім берудің жаңа жүйелерінде оқытушы мен оқып үйренушінің арасында қарым-қатынас орнату және мағлұмат алмасу үшін белсенді қолданылады. Жаңашыл оқытушы ақпараттық және коммуникациялық технологиялар төңірегіндегі білімдерді игеріп қана қоймай, сондай-ақ оларды өзінің кәсіби іс-әрекетінде пайдалана алатын маман болуы тиіс.Технология түсінігі практикалық есептерді шешу үшін ғылыми және инженерлік білімдерді пайдалану мағынасын білдіреді. Олай болса ақпараттық технология ретінде білімнің ақпараттық ресурсқа айналу үрдісін алуға болады. Ақпараттық технологияның мақсаты кейіннен оны талдау үшін және соның негізінде қандай да бір әрекеттерді орындау туралы шешім қабылдау үшін ақпарат өндіру болып табылады.

Бастауыш сынып – баланың білім негіздерін қалыптастырудың маңызды кезеңі. Осы деңгейдегі білім беру сапасы оқушының болашақта жетістікке жетуіне негіз болады. Заманауи білім беру ресурстары мен технологиялары бастауыш сыныптардағы оқыту үдерісін жаңаша ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Бұл баяндамада бастауыш сыныптарда қолданылатын заманауи білім беру ресурстарының тиімділігі талқыланады.

1. Заманауи білім беру ресурстарының түрлері.

Электронды оқулықтар: Мазмұны жағынан бай және түрлі медиаконтентпен толықтырылған, интерактивті құралдар.

Сандық платформалар: BilimLand, Kundelik, Microsoft Teams, Google Classroom сияқты платформалар оқытуды оңтайландыруға көмектеседі.

Интерактивті тақталар мен құрылғылар: Сабақ барысында көрнекі материалдарды қолдануға мүмкіндік береді.

Мобильді қосымшалар: Оқушылардың білімін бекіту және шығармашылық қабілетін арттыруға арналған ойындар мен жаттығулар.

2. Тиімділігін арттырудың жолдары.

Жеке оқыту әдісі: Заманауи технологиялар әр оқушының жеке ерекшеліктерін ескеруге мүмкіндік береді.

Ойын арқылы оқыту: Интерактивті құралдар арқылы қызықты әрі нәтижелі оқыту тәсілдері қолданылады.

Оқу мотивациясын арттыру: Білім беру ресурстары оқу процесін оқушылар үшін тартымды әрі қызықты етеді.

Уақытты үнемдеу: Мұғалімдер мен оқушыларға дайын контентті пайдалануға жағдай жасайды.

3. Артықшылықтары мен мәселелері.

Артықшылықтары:

Ақпаратқа қолжетімділік;

Оқушының білімін визуализациялау мүмкіндігі;

Шығармашылық қабілеттерді дамыту.

Мәселелері:

Барлық мектептерде техникалық құралдардың жеткіліксіздігі;

Оқушылардың экран алдында ұзақ уақыт өткізуіне байланысты денсаулыққа кері әсер ету мүмкіндігі.

2.1. Бастауыш мектепте сандық білім беру ресурстарын қолданудың тиімділігі

«Цифрлық Қазақстан» атты мемлекеттік бағдарламада білім беру жүйесіде тыс қалмады. Заманауи технологияларды пайдалану — заман талабы. XXI ғасыр — озық технологиялар ғасыры болғандықтан білім беру жүйесінде жаңа технологияларды тиімді пайдалану заман талабына айналып отыр. Мектеп оқушылары үшін озық технологияларды сабақ кезінде дұрыс пайдалану бұл мұғалім шеберлігіне байланысты. Жаңа білім парадигмасы бірінші орынға баланың білімін, білігі мен дағдысын ғана емес, оның жеке бас тұлғасын, білім алу арқылы азамат ретінде дамуын қойып отыр.

Бүгінгі таңда білім беру саласында сандық технологияларды қолдану үлкен маңызға ие болып отыр. Сандық білім беру ресурстары оқу процесін тиімді ұйымдастыруға, оқушылардың білім деңгейін арттыруға және олардың пәнге деген қызығушылығын оятуға мүмкіндік береді. Әсіресе бастауыш мектепте, оқушылардың жас ерекшеліктеріне сай қызықты және интерактивті тәсілдер арқылы білім беру аса маңызды.

Сандық білім беру ресурстарының артықшылықтары:

1. Оқу процесін интерактивті ету.

Сандық ресурстар оқушыларға оқу материалын визуалды, аудио және анимациялық құралдар арқылы қабылдауға мүмкіндік береді. Мысалы, интерактивті тақталар, электрондық оқулықтар, бейнесабақтар және білім беру ойындары балалардың оқуға деген қызығушылығын арттырады.

2. Жекелеген оқушылардың қажеттіліктерін ескеру.

Сандық білім беру ресурстарын әртүрлі деңгейдегі оқушылардың білім алу қажеттіліктеріне сәйкес бейімделеді. Кейбір ресурстар өзіндік бақылау тапсырмаларын ұсынып, оқушылардың жеке қарқынымен жұмыс жасауына мүмкіндік береді.

3. Оқу материалының қолжетімділігі.

Электрондық ресурстар кез келген уақытта және кез келген жерде қолдануға қолайлы. Бұл оқушылардың өз бетінше білім алуына жағдай жасайды.

4. Уақытты үнемдеу.

Сандық технологиялар мұғалімдерге сабақ жоспарын құру, бағалау, оқушылардың үлгерімін талдау және кері байланыс беру процесін жеңілдетеді.

Тиімділігін арттыру жолдары:

1. Сандық білім беру ресурстарын таңдау және бейімдеу.

Мұғалімдер қолданатын ресурстар оқушылардың жас ерекшеліктеріне, пән мазмұнына және оқыту мақсаттарына сәйкес болуы керек.

2. Оқыту әдістемесіне интеграциялау.

Сандық ресурстарды тек қосымша құрал ретінде емес, оқыту әдістемесінің ажырамас бөлігі ретінде қолдану маңызды. Мысалы, сабақ барысында Сандық білім беру ресурстары арқылы жаңа тақырыпты түсіндіру, қайталау немесе практикалық тапсырмаларды орындау ұсынылады.

3. Мұғалімдердің біліктілігін арттыру.

Мұғалімдер Сандық білім беру ресурстарын тиімді пайдалану үшін арнайы оқытылуы тиіс. Бұл олардың жаңа технологияларды меңгеруіне және сабақта қолдануына мүмкіндік береді.

4. Оқушылардың цифрлық сауаттылығын дамыту.

Балаларға сандық ресурстарды дұрыс пайдалану, ақпаратты іздеу және бағалау қабілетін дамытуға назар аудару қажет.

2.2. Оқушыларды цифрлық технологиялар арқылы шығармашылыққа бейімдеу.

Цифрлық технологиялар оқушылардың пәнге деген қызығушылығымен қатар функционалдық сауаттылығын арттырары сөзсіз. Бастауыш сынып пәндеріне сандық білім берудің ресурстарын пайдалануға болады. Бастауыш сынып сабағында сандық ресурстардың көмегімен әр тақырыпқа әр түрлі тапсырмалар: тест сұрақтары, квест ойындары, аннаграммалар, видеороликтер, 3д суреттерді құрастыру және бағалау процессінде осы ресурстар көмегімен жасаса оқушы уақытты тиімді пайдаланады, әрі пәнге деген қызығушылығы оянады. Әр тапсырманы оқушы оқулықтың көмегімен орындап, оны дәптерге түсіріп жұмыс жасау арқылы оқушының аудиальды, визуальды қабілеттері қатар жұмыс жасайды.

Қазіргі заманауи сандық білім беру ресурстарының түрлері 1 суретте көрсетілген.

Сандық білім беру ресурстарын пайдалану оқушылардың жеке дербес қызметін жүзеге асыруы үшін, өздігінен білім алу дағдыларын қалыптастыруға, өзін-өзі жетілдіруге қолайлы жағдайлар тудыра алады. Мысалы:

Flippity Random Name Picker мүмкіндігі: сабақ барысында уақытты үнемдеу барысында бұл нұсқаулық арқылы оқушыларды автоматты түрде жұпқа,топқа бөлуге болады.

Kahoot-білім беру жобаларына арналған қосымша. Оның көмегімен тест, сұрау, оқу ойынын немесе білім марафонын жасауға болады. Қолданба үстел нұсқасында да, смартфондарда да жұмыс істейді. Оқушылармен тығыз қарым — қатынас орнатуға, сонымен жаңа материалды тереңдете түсу үшін *Kahoot* қосымшасын кең көлемде қолдануға болады.

LearningApps.org (https://learningapps.org/) - бұл интерактивті модульдер немесе жаттығулар арқылы оқыту үдерісін қолдауға немесе өткен материалды бекітуге арналған ақысыз қызмет.

Wordwall (https://wordwall.net/ru) - интерактивті және баспа материалдарын жасауға арналған көп функционалды оқу ресурсы. Үлгілердің көпшілігі интерактивті және баспа нұсқасында қол жетімді.

«Wordwall» білім беру платформасы - онлайн немесе онлайн сабақтарға интерактивті материалдар жасауға арналған құрастырушы. **Wordwall** - интерактивті және баспа материалдарын жасауға арналған көп функционалды оқу ресурсы. Тапсырмалар барысында адасқан әріптер, сәйкестендіру, спиннер шеңбері арқылы оқушылармен сұраққа жауап алуға болады.

Бастауыш сыныпта ЖИ ті(жасанды интеллект) пайдалануға болатын ЖИ тің түрлерімен бөліскім келеді.

GAMMA.AP – бұл интеллект барлық тақырыпта қазақша презентацияны 20-30 секундта орындайды. Диаграмма мен кескіндемелері мен суреттерімен әдемі дизайнды құрастырып береді.

https://gamma.app/

3.Қорытынды:

Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңында: «Білім беру жүйесінің басты міндеті-ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау, оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу» - деп білім беру жүйесін одан әрі дамыту

міндеттерін көздейді. Бұл міндеттерді шешу үшін, әрбір білім беру мекемедегі ұжымның, әрбір мұғалімнің күнделікті ізденісі арқылы, барлық жаңалықтар мен қайта құру, өзгерістерге батыл жол ашарлық жаңа практикаға, жаңа қарым-қатынасқа өту қажеттігі туындайды. Осы жайттарды ескере отырып қазіргідей жаһандану дәуірінде сабақ үдерісінде жаңа инновациялық технологияларды қолдана отырып сабақ өткізу оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырады. Заманауи білім беру ресурстары бастауыш сынып оқушыларына сапалы білім алуға, қызығушылықтарын оятуға және шығармашылық қабілеттерін дамытуға үлкен мүмкіндік береді. Дегенмен, мұндай ресурстарды тиімді пайдалану үшін мектептердің техникалық жабдықталуы мен мұғалімдердің біліктілігін арттыру маңызды. Заманауи технологияларды дәстүрлі оқыту әдістерімен үйлестіру арқылы ғана білім беру процесін сапалы деңгейге көтеруге болады. Мен бүгінгі баяндамамды Конфуцийдің «Маған айтып берсең - ұмытып қаламын, көрсетсең - есімде сақтаймын, өзіме жасатсаң үйренемін» деген осы сөзімен қорытындылаймын.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

Мұхамбетжанова С. Ақпараттық технология және қашықтықтан оқыту. - Алматы: Атамұра, 2015. – 152 б.

Сарманова С. Орта мектепте ақпараттық технологияны қолдану // Қазақстан мектебі. – 2014, № 5, б. -10-11

Қасымова Р. Мультимедиалық технологиялардың тиімділігі // Информатика негіздері, 2024, №5, б. -4-6

Бөрібаев Б, Балапанов Е. Жаңа ақпараттық технологиялар. – Алматы, 2001.ж.

5.Информационные технологии. – Москва, 2023.ж.

ПРОСТЫЕ ПРАВИЛА ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ПОВЕДЕНИЯ В БЫТУ

Жумадилова Раушан Бестаевна
Ясли-сад №44 «Ертаргын» Отдела образования города Тараза
Управления образования акимата Жамбылской области
Воспитатель, педагог-исследователь
г.Тараз , Казахстан

Аннотация: Статья посвящена вопросам экологического воспитания дошкольников в контексте формирования экологической культуры через бытовое поведение. Представлены простые и доступные правила экологически грамотного поведения, которые могут быть интегрированы в повседневную жизнь детей. Описаны основные направления работы с детьми дошкольного возраста, методы формирования экологических привычек, значимость взаимодействия с родителями. Раскрыта роль воспитателя в развитии осознанного отношения к природным ресурсам.

Ключевые слова: экологическое воспитание, бытовое поведение, экологические привычки, ресурсы, экологическая культура.

Современный мир сталкивается с серьёзными экологическими проблемами: загрязнение окружающей среды, изменение климата, рост объёмов отходов, истощение природных ресурсов. Решение этих проблем невозможно без изменения поведения людей в повседневной жизни. Именно поэтому вопрос формирования экологической культуры с раннего возраста приобретает особую актуальность.

Повседневные действия человека — использование воды и электроэнергии, обращение с отходами, отношение к вещам и природе — составляют основу экологического поведения. Привитие ребёнку элементарных, но значимых экологических привычек в быту закладывает фундамент осознанного отношения к окружающей среде.

Для дошкольников экологическое поведение должно быть понятным и наглядным. Простые действия, такие как выключение света, закрытие крана, сортировка мусора, использование вещей повторно, бережное отношение к игрушкам и книгам, становятся первыми шагами к формированию экологически ответственного мышления.

В ходе игровой деятельности в детском саду дети знакомятся с основными принципами **экологического поведения**, такими как **бережное отношение к воде и энергии, раздельный сбор отходов, вторичное использование вещей, сокращение потребления пластика и забота о природе**.

Для эффективного усвоения экологических правил в работе с дошкольниками используются основные методы обучения:

- **Интерактивная деятельность и экологические игры**;
- **Проектную и исследовательскую деятельность**;
- **Практические задания по внедрению экологических привычек в быту**;
- **Творческие мастер-классы по переработке и вторичному использованию материалов**.

Мною была разработана авторская программа «Простые правила экологического поведения в быту» специально для воспитателей предшкольных групп и направлена на формирование у детей элементарных экологических навыков через игру, наблюдение, практическую деятельность и взаимодействие с родителями.

Этот методический материал станет полезным инструментом для педагогов, которые стремятся интегрировать экологическое воспитание в повседневную жизнь детей и помочь им стать сознательными и заботливыми жителями планеты.

Цель: формировать у дошкольников осознанного и ответственного отношения к окружающему миру через знакомство с простыми и доступными экологическими правилами.

Задачи: - Формировать у детей представлений о природе и её значении в жизни человека.

- Развивать бережное отношение к природным ресурсам (вода, воздух, свет, тепло).

- Воспитать экологически грамотное поведение в повседневной жизни.

-Развивать навыки раздельного сбора мусора и понимания важности переработки отходов.

− Приобщать родителей к процессу экологического воспитания детей.

Актуальность программы: Экологическое воспитание детей дошкольного возраста играет ключевую роль в формировании ответственного отношения к окружающему миру. В современных условиях ухудшения экологической обстановки важно с раннего возраста прививать детям основы экологической культуры и осознанного поведения в быту. Дошкольники активно познают окружающий мир, и именно в этот период закладываются базовые модели поведения, в том числе и экологически ориентированные.

Новизна программы

- **Практико-ориентированный подход**: программа содержит игровые и экспериментальные методики, направленные на вовлечение детей в процесс познания основ экологичного образа жизни.
- **Интеграция с повседневной жизнью**: задания и упражнения ориентированы на реальные бытовые ситуации, что помогает детям легко применять полученные знания.
- **Работа с родителями**: включение родителей в образовательный процесс через консультации, домашние задания и семейные проекты.
- **Использование современных методик**: программа сочетает элементы экологической игры, исследования и творческой деятельности.

Научность программы

Программа разработана на основе современных педагогических и психологических исследований в области экологического воспитания детей дошкольного возраста. В её основу легли труды отечественных и зарубежных педагогов, изучающих вопросы формирования экологического сознания и культуры у детей.

Методологическая основа программы включает:

•Теорию деятельностного подхода (Л.С. Выготский, Д.Б. Эльконин, А.Н. Леонтьев).

•Концепцию экологического воспитания (Н.Н. Кондратьева, А.М. Рыжова).

•Исследования в области экологической педагогики и психологии (И.Д. Зверев, В.И. Вернадский).

Особенности программы: Возрастная адаптация: все материалы разработаны с учётом возрастных особенностей детей 5–6 лет.

Игровая подача материала: основной упор сделан на сюжетно-ролевые игры, экологические квесты и сказочные истории, через которые дети знакомятся с экологическими правилами.

Формирование привычек: задания на закрепление способствуют развитию устойчивых экологических привычек в повседневной жизни.

Вовлечение родителей: предусмотрены мероприятия, направленные на совместную деятельность родителей и детей по вопросам экологического воспитания.

Методы и формы работы: Программа основана на принципах активного обучения, что позволяет детям не только слушать и запоминать, но и участвовать в практических занятиях, экспериментах и играх. Среди методов работы:

Игровые формы обучения (экологические сказки, квесты, ролевые игры).

Наблюдение за природой (мини-исследования, опыты, экскурсии).

Практическая деятельность (посадка растений, изготовление поделок из вторсырья).

Творческие задания (рисунки, поделки, проекты на экологическую тематику).

Совместные мероприятия с родителями (экологические акции, семейные проекты).

Применение данной программы позволит детям развить экологическое мышление и осознанное отношение к окружающей среде, сформировать полезные бытовые привычки (выключать свет, экономить воду, сортировать мусор) и заложить основу для дальнейшего экологического образования.

Воспитатели, используя эту программу, смогут создать в группе экологически ориентированную образовательную среду, привлекая детей и их семьи к осознанию важности бережного отношения к природе.

Программа проста в использовании и интеграции в повседневный учебный процесс, а её реализация поможет сделать экологическое воспитание неотъемлемой частью дошкольного образования.

Ожидаемые результаты:

По итогам реализации программы у детей формируются:

Осознанное отношение к природным ресурсам (вода, свет, тепло, воздух).

Базовые навыки раздельного сбора мусора и бережного обращения с вещами.

Понимание значимости вторичного использования вещей и переработки отходов.

Навыки ухода за растениями и бережного отношения к животным.

Эмоциональная вовлеченность в природоохранную деятельность через творчество и игру.

У родителей:

Повышение уровня осведомлённости в вопросах экологического воспитания.

Готовность поддерживать и поощрять экологичные привычки ребёнка в быту.

Участие в совместных экологических мероприятиях и проектах.

Способы проверки результатов:

Наблюдение за детьми в процессе выполнения заданий и бытовых ситуаций.

Анкетирование родителей на предмет изменений в экологическом поведении ребёнка.

Экологические игры и викторины, направленные на проверку усвоенных знаний.

Проектная деятельность (дети совместно с родителями представляют мини-проекты на экологические темы).

Фото- и видеоотчеты семейных экологических практик.

Простые правила экологического поведения в быту — это первый шаг на пути к устойчивому и осознанному образу жизни. Заложенные в дошкольном возрасте экологические установки могут стать основой для ответственного поведения во взрослой жизни.

Образовательные учреждения, педагоги и родители должны действовать сообща, создавая условия для воспитания детей, способных беречь природу и заботиться о будущем планеты.

Список литературы:

1. Гребенников И. В. Экологическое воспитание дошкольников. — СПб.: Детство-Пресс, 2010.

2. Сластёнин В. А. Педагогика: инновационные технологии. — М.: Академия, 2013.

3. Трофимова Н. Н. Игры и занятия по экологии для дошкольников. — СПб.: Детство-Пресс, 2011.

4. Чижова А. В. Экологическое развитие детей 5–7 лет. — СПб.: Речь, 2015.

5. Шваб И. В. Экоуроки для дошкольников. — Екатеринбург: У-Фактория, 2017.

6. Яковлева Е. В. Методы и приёмы экологического воспитания детей. — СПб.: Легион, 2018.

РАЗВИТИЕ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ УЧАЩИХСЯ КАК ФАКТОР ФОРМИРОВАНИЯ ИХ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ

Жуманова Райхан Сагантаевна
Специализированная школа-интернат для одаренных детей
имени Күляш Байсеитовой КазНУИ
учитель биологии и химии
г.Астана, Казахстан

Аннотация. В статье рассматриваются эффективные способы развития функциональной грамотности школьников на уроках химии в контексте стратегических приоритетов Министерства просвещения РК. Анализируются проблемно-ориентированные кейсы, экологические задания и виртуальные лаборатории, позволяющие сместить фокус с воспроизведения фактов на критическое осмысление и практическое применение знаний. Показано, что междисциплинарные STEAM-проекты и цифровые инструменты, интегрированные с региональным контекстом, повышают мотивацию учащихся и формируют навыки анализа данных и аргументации. Обоснована необходимость оценивать не итоговый ответ, а качество рассуждений и выводов, что соответствует целям подготовки молодёжи к вызовам XXI века.

Ключевые слова: функциональная грамотность, химическое образование, проблемно-ориентированное обучение, виртуальные лаборатории, STEAM-проекты.

В стратегическом плане развития Министерства просвещения Республики Казахстан на 2023–2027 гг. одной из ключевых целей системы среднего образования провозглашено повышение функциональной грамотности (ФГ) школьников (приказ № 59, 02.03.2023). Требование к развитию данной компетенции закреплено и в Государственном общеобязательном стандарте образования (приказ № 348, 03.08.2022), где ФГ рассматривается как интегративный результат освоения учебных программ. Несмотря на это, школьный курс химии традиционно смещал акцент на воспроизведение фактов и алгоритмов, что делает актуальным поиск методов, преобразующих урок в пространство формирования критического мышления и умения применять знания в реальных ситуациях.

Международный дискурс задаёт высокую планку: за последние два десятилетия программа PISA стала неотъемлемой частью дебатов о модернизации содержания образования и педагогических практик во всём мире (Meyer, 2013: 9). Исследование фокусируется на оценке именно функциональной грамотности — готовности пятнадцатилетних подростков использовать усвоенные знания для решения жизненных задач (OECD, 2000: 8; OECD, 2019b: 11). Обладатель ФГ способен обучаться на протяжении всей жизни и полноценно участвовать в общественной жизни (Добрякова, 2020: 37).

Функциональная грамотность — это умение применять знания для решения нестандартных задач (OECD, 2019). На уроках химии она формируется через осмысленное использование понятий «вещество», «строение» и «реакция», умение анализировать экспериментальные данные и графики, а также понимание того, как химические процессы проявляются в быту и промышленности родного региона.

Современные исследования подчёркивают, что функциональная грамотность является приоритетом образовательных систем и включает навыки критического мышления, владение родным языком и готовность к обучению в течение всей жизни (Попкова О.С. & Сергеева Н.О., 2024; Gnatyshina E.V. и др., 2023). Критическое мышление рассматривается как центральный механизм развития ФГ; для его формирования в педагогических вузах предложены разнообразные методы и техники (Gnatyshina E.V. и др., 2023).

По мере перехода к профессиональному образованию понятие ФГ расширяется: оно охватывает решение профильных задач и применение знаний в профессиональной деятельности (Касаткина Н.С., 2024). Здесь выделяется способность будущих педагогов творчески переосмысливать информацию и генерировать инновационные решения — креативное мышление признаётся существенной составляющей ФГ (Касаткина Н.С., 2024). Формирование функциональной грамотности студентов рассматривается как стратегическая задача, направленная на удовлетворение социальных запросов и повышение конкурентоспособности выпускников (Юздова Л.П. и др., 2021).

Аналитический обзор методов

Метод	Существенный вклад в ФГ	Пример из практики школ Астаны
Проблемно-ориентированные кейсы	Побуждают к постановке вопросов «почему?» и «что будет, если?», формируют навыки аргументации	Кейс «Чем заменить сульфатные шампуни?» — анализ состава косметики, обоснование выбора ПАВ
Экологические задания местного контекста	Развивают способность применять химические знания к оценке окружающей среды	Проект «Очистка воды Ишима» — подбор коагулянтов, обсуждение влияния pH
Интерпретация лабораторных данных	Формирует навык чтения таблиц, графиков, выявления закономерностей	Определение содержания нитрат-ионов в овощах: сопоставление спектрофотометрических результатов с нормами СанПиН
Междисциплинарные STEAM-проекты	Объединяют химию, математику и ИКТ, развивая системное мышление	Создание биопластика из крахмала: расчёт массовой доли глицерина, тест на биоразложение
Цифровые симуляторы и виртуальные лаборатории (BilimLand, PhET)	Дают безопасную среду для эксперимента, обучают планированию исследования	Виртуальный тетр-анализ: варьирование объёма титранта и мгновенное построение кривых нейтрализации

Проблемно-ориентированные кейсы

Кейс-метод на уроке химии эффективен, когда ситуация опирается на знакомый учащимся бытовой или региональный контекст. Так, исследуя вопрос выбора антинакипинового средства для чайников в общежитии, школьники:

1. анализируют химическую природу накипи ($CaCO_3$, $MgCO_3$);
2. сравнивают эффективность лимонной и уксусной кислот;

3. принимают решение на основе критерия «цена–экологичность–безопасность». Учитель задаёт направляющие вопросы, но не даёт готового алгоритма, тем самым развивая у подростков самостоятельность и критичность.

Лабораторная интерпретация без «сухих цифр»

Демонстрационный эксперимент может стать аналитическим, если задать ученикам роль «экспертов-толкователей». Например, при термическом разложении гидрокарбоната натрия школьники:

- фиксируют массу до/после нагрева,
- строят график зависимости массы от времени,
- выводят уравнение реакции, объясняя потерю CO_2.

В фокусе — не точность чисел, а объяснение тренда и корректность выводов.

STEAM и проектная синергия

Проект «Биопластик для фреш-кафе» объединяет химию (поликонденсация), технологию (формование плёнки) и предпринимательство (расчёт себестоимости). Такой формат развивает умение переводить химические знания в продукт, востребованный обществом.

Цифровые инструменты

Виртуальные лаборатории компенсируют ограниченное оборудование сельских школ. Учитель задаёт сценарий: «Определите оптимальное соотношение реагентов для максимального выхода продукта», а симулятор позволяет варьировать параметры. Учащиеся делают скрин-шоты графиков, сопровождают их комментариями — формируется культура доказательного отчёта.

Педагогические условия успешной реализации

Для развития функциональной грамотности важно, чтобы задания опирались на местные проблемы, например качество воды или переработка твёрдых бытовых отходов. Каждый практикум следует завершать короткой рефлексией: учащиеся совместно отвечают на вопрос, какой именно навык функциональной грамотности они только что отработали. Учителю требуется методическая гибкость, то есть разумное чередование групповой работы и индивидуальных мини-исследований. Качественный результат поддерживают информационные технологии: доступ к планшетам или компьютерам позволяет обрабатывать данные и работать в виртуальных симуляторах. Наконец, оценивается прежде всего сам процесс — ясность аргументации, логика рассуждений и умение верно интерпретировать полученные данные, а не только конечный ответ.

Выводы и рекомендации

Если перестроить уроки химии с механического заучивания реакций на их анализ и практическое применение, предмет открывает широкий простор для развития функциональной грамотности. Наиболее действенными в казахстанских школах оказываются проблемно-ориентированные кейсы, экологические задания и виртуальные лаборатории: они позволяют связать материал с реальными задачами региона и сделать обучение наглядным. Учителю при этом важно задействовать междисциплинарные проекты и цифровые инструменты, ориентируясь на местный контекст и ресурсы. Оценивание следует строить не на подсчёте примеров, а на том, насколько обоснованны аргументы ученика и корректны выводы из полученных данных. Да, такие подходы требуют дополнительной организации, но именно они повышают мотивацию школьников и готовят их к вызовам XXI века, поддерживая стратегические цели образования Республики Казахстан.

Список литературы

1. Министерство просвещения Республики Казахстан. Стратегический план развития системы образования на 2023–2027 гг.: приказ и. о. министра № 59 от 02.03.2023 г. – Астана, 2023. – 64 с.

2. Министерство просвещения Республики Казахстан. Государственный общеобязательный стандарт среднего образования: приказ министра № 348 от 03.08.2022 г. – Астана, 2022. – 88 с.

3. Meyer H.-D. PISA: International Perspectives on Education Policy. – New York: Waxmann, 2013. – 312 p.

4. OECD. PISA 2000 Technical Report. – Paris: OECD Publishing, 2000. – 397 p.

5. OECD. PISA 2018 Assessment and Analytical Framework. – Paris: OECD Publishing, 2019. – 321 p.

6. Добрякова М. А. Функциональная грамотность как показатель качества образования // *Педагогика*. – 2020. – № 7. – С. 35-42.

7. Попкова О. С., Сергеева Н. О. Функциональная грамотность как ключевая компетенция современной школы // *Современные проблемы науки и образования*. – 2024. – № 2. – С. 15-22.

8. Gnatyshina E. V., Krasnyanskaya K. A., Shadnyeva N. S. Developing Critical Thinking Skills in Teacher-Training Universities // *Journal of Social Science Education Research*. – 2023. – Vol. 14(4). – P. 112-129.

9. Касаткина Н. С. Креативное мышление будущих педагогов как элемент функциональной грамотности // *Высшее образование сегодня*. – 2024. – № 3. – С. 68-73.

10. Юздова Л. П., Иванова Е. М., Кулакова С. А. Формирование функциональной грамотности студентов в системе профессионального обучения // *Профессиональное образование в России и за рубежом*. – 2021. – № 4. – С. 52-60.

ТӘРБИЕ ЖҰМЫСЫНЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРІ: ЗАМАНАУИ ҚҰРАЛДАР МЕН ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Ильясова Азиза Тунғышбекқызы
Ақтөбе облысы Мәртөк ауданы Саржансай жалпы орта білім беретін мектебінің
мектеп директорының тәрбие ісі жөніндегі орынбасары

Тәрбие жұмысы білім беру жүйесінің негізгі құрамдас бөлігі ретінде жастардың қалыптасуына, олардың тұлғалық дамуына, әлеуметтік ортаға бейімделуіне үлкен әсер етеді. Заманауи әлемде жас ұрпаққа сапалы білім беру үшін тек қана дәстүрлі оқыту әдістері жеткіліксіз. Оқу мен тәрбие үрдісінде жаңа технологиялардың, инновациялық әдістердің қолданылуы – маңызды әрі қажетті жағдай. Атақты ғалым- Әбу Насыр Әл-Фараби «Тәрбиесіз берілген білім –адамзаттың хас жауы» деп атап көрсеткеніндей жастарға дұрыс бағыт беріп, олардың әлеуетін ашу үшін қазіргі заманның құралдары мен технологияларын пайдалану тәрбие жұмысының тиімділігін арттыра түседі.

Бүгінде еліміздің экономикасының барлық салаларын цифрландыру күн тәртібінің басты тақырыптарының бірі. Осы бағытта басталып жатқан белсенді жұмыстың алғашқы бағыттардың бірі білім беру деп аталады.

Цифрлік сауаттылық - бұл адамның өмірдің барлық салаларында цифрлік технологияларды сенімді, тиімді, сыни және қауіпсіз қолдануға дайындығы және қабілеті. Цифрлік сауаттылық - ақпараттық қоғамдағы қауіпсіздіктің негізі, XXI ғасырдың ең маңызды білімі. Цифрлік сауаттылықты қалыптастыру оқырмандық, математикалық және жаратылыстану сауаттылығымен тең дәрежеде назар аударылуы керек.

Расымен де, адамзат қауымы жыл санап емес, ай санап, тіпті апта мен күн санап цифрландыру заманының сиқырлы әлеміне еніп барады. Цифрландыру технологиялары дегеніміз – бұл бұрын-сонды адамзат бастан кешпеген ғажайып әлемнің жаңа құралдары. Қазіргі күні бұл технологиялар жасақталу үстінде. Олар қазірдің өзінде біз тамсанып айта беретін ақпараттық технологиялардың өзін жолда қалдыра бастады.

Заманауи технологиялар біздің өмірімізге тұрақты түрде енгізілуде, «Цифрлік» тұжырымдамасын тек ғылыми конференцияларда ғана емес, күнделікті өмірде де жиі кездесетін болдық. Кейбір адамдар әлі күнге дейін цифрлау үрдісінің артықшылықтары мен кемшіліктері туралы пікірталастарда. Цифрландыру процесті және өндіріс кезеңдерін толық автоматтандыруды, өнімнің дизайнынан бастап, оны түпкілікті тұтынушыға жеткізумен аяқтауды, сондай-ақ кейіннен өнімге техникалық қызмет көрсетуді білдіреді.

Ғылымның қарқынды дамуы барысында көптеген корпорациялар өндірістің барлық деңгейлерінде жаңа технологияларды қолдана отырып жұмыс істеуге дайын қызметкерлерді

талап етеді және арнайы дағдыларға ие емес қызметкерлер қажеттілігі артта қала беруде. Осы проблемаларды шешу, әрине, білім беру процесін қайта жаңғыртуды талап етуі тиіс.

Цифрландыру тікелей бұрын қол жетімді болмаған жоғары оқу орындары мен мектептер үшін ашылатын цифрлік технологияның оқу құралдарымен байланысты. Олардың ішінде онлайн оқу аса ерекшеленеді.

Қазіргі таңда әлеуметтік желілер мен интернеттің дамуы ақпараттық қоғамның қажеттіліктерін қанағаттандырып қана қоймай, білім беру мен тәрбие жүйесіне де өз ықпалын тигізді. Мектептер мен колледждерде, жоғары оқу орындарында жаңа ақпараттық технологиялардың қолданылуы тәрбие жұмысына жаңа серпін береді. Вебинарлар, онлайн сабақтар, әлеуметтік желілер арқылы білім беру мен тәрбие беру процесі жеңілдетілді және тиімді бола түсті.

Әлеуметтік педагогика мен психологиядағы жаңа зерттеулер мен ғылыми жетістіктер педагогтардың өз жұмыстарын жаңаша ұйымдастыруына мүмкіндік береді. Мұғалімдер мен тәрбиешілер өз оқушыларының жеке ерекшеліктерін ескере отырып, түрлі тәсілдерді қолдана алады. Қазіргі таңда жеке тұлғаны дамытуға бағытталған әдіс-тәсілдер көп: ойын терапиясы, жобалау әдісі, зерттеу жұмыстарын жүргізу, кейс-стади және т.б. Осы әдістердің әрқайсысы оқушылардың тұлғалық дамуын, шығармашылық қабілеттерін арттыруға көмектеседі.

Тәрбие жұмысы үшін ерекше маңызға ие болатын педагогикалық технологиялар мен ақпараттық құралдар әртүрлі мақсаттарға бағытталады. Қазіргі кезде педагогтар оқушылармен жұмыс істегенде интерактивті тақталар, электрондық оқулықтар, онлайн ойындар, оқыту видеолары, тренингтер мен семинарлар сияқты заманауи құралдарды қолдануды қолға алып отыр.

Әсіресе, бейнемазмұнды қолдану өте тиімді. Видеоларды қолдану, оқушылардың қызығушылығын арттырып, оларды белсенділікке ынталандырады. Ал, әлеуметтік желілерді тәрбие жұмыстарында пайдалану арқылы тәрбиеші оқушылармен қарым-қатынасын нығайта алады, әртүрлі шараларды бірге ұйымдастырып, сол арқылы балалардың топтық жұмыс дағдыларын дамытуға мүмкіндік алады.

Тәрбие жұмысында қолданылатын тағы бір тиімді әдіс – ойын әдісі. Бала немесе жасөспірімдер психологиясы ойын арқылы дамиды. Ойындар арқылы олар қоршаған ортаны таниды, өздерін басқа адамдармен салыстыра алады, түрлі рөлдерде ойнай отырып әлеуметтік дағдыларын қалыптастырады. Сонымен қатар тренингтер арқылы тәрбиеші оқушыларды өздерін көрсетуге, ұжыммен жұмыс жасауға үйретеді.

Жас ұрпақты тәрбиелеуде әртүрлі тренингтер мен семинарлар да маңызды рөл атқарады. Бұл шаралар оқушылардың эмоциялық күйін жақсартып, олардың өзіндік пікірлерін дамытуға мүмкіндік береді. Тренингтер мен семинарларда балалардың топтық жұмысын ұйымдастыру, жеке тұлға ретінде өздерін дамытуы маңызды.

Мектептер мен колледждерде тәрбие жұмысы тек қана білім мен ғылымды қамтитын емес, сонымен бірге шығармашылық қабілеттерді, әлеуметтік дағдыларды дамытуға бағытталған жұмыстарды да қамтиды. Жаңа инновациялық әдістердің қолданылуы осы бағытты қолдайды.

Қазіргі таңда оқушыларға тәрбие жұмысының әр түрлі әдістерін қолдану арқылы оларды қанағаттанарлық деңгейде дамытуға болады. Интернет-ресурстар, ғылыми зерттеулер мен әдебиеттер арқылы оқушыларға көмек көрсету, олардың ғылыми қызығушылықтарын арттыру, жаңа мәселелер мен тақырыптар бойынша пікірталас ұйымдастыру оқушылардың ойлау қабілетін, сыни ойлау дағдыларын қалыптастырады.

Сонымен қатар, педагогтар мен тәрбиешілердің өздерін үздіксіз дамытатын, жаңалықтарға бейімделетін болуы да өте маңызды. Заманауи әдістерді пайдалану арқылы олар өз жұмысының тиімділігін арттыра алады. Тәрбие жұмысында жетекші рөлді педагогтар атқарады, олар заманауи әдістер мен технологияларды өз жұмысында қолдана отырып, балаларға дұрыс тәрбие мен білім береді.

Қазіргі заманда тәрбие жұмысы тек қана біліммен шектелмейді. Жас ұрпақты тәрбиелеу мен дамыту үшін жаңа технологиялар мен инновациялық әдістердің маңызы өте жоғары. Тәрбие жұмысының тиімділігі мен сапасы заманауи құралдардың дұрыс қолданылуына байланысты.

Ақпараттық құралдар мен педагогикалық әдістерді үйлестіре отырып, біз қоғамға қажетті, шығармашыл, әрі білімді азаматтар тәрбиелей аламыз. Бұл жұмыстың негізгі мақсаты – жастардың сапалы білім мен тәрбие алып, өмірдің қиындықтарына дайын болуын қамтамасыз ету.

ЖАРАТЫЛЫСТАНУ ПӘНДЕРІНДЕ ЗЕРТХАНАЛЫҚ ЖҰМЫСТАРДЫ ОРЫНДАУДА ЦИФРЛЫҚ ПЛАТФОРМАЛАРДЫ ҚОЛДАНУ

Ілиясова Мөлдір Таңатқанқызы
Ақтөбе облысы Шалқар ауданы Жаңақоныс ЖОББ КММ мектебінің
география-биология пәні мұғалімі

Жаратылыстану пәндерін оқытуда цифрлық білім беру ресурстарын қолдану қазіргі білім беру жүйесінің маңызды аспектісі болып табылады. Заман талабына сай, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар оқу процесінде цифрлық құралдардың тиімділігін арттырады. Бұл ресурстар оқушылардың білім алуын іс жүзінде жетілдіруге, оқу материалдарын визуализациялауға, интерактивті тәжірибелер ұйымдастыруға, атап айтқанда, оқу нәтижелерін бағалаудағы тиімділігін арттыруға көмектеседі. Қазақстан Республикасының білім беруді дамытудың мемлекеттік бағдарламасында жаңа технологияларды меңгеру, білім беру сапасын арттыруға ерекше көңіл бөлінеді. Цифрлық ресурстар жаратылыстану пәндерінде оқытудың әдістемесін жаңартып, оқушылардың назарын аударуға, білім сапасын көтеруге ықпал етеді.

Әлемдік бәсекеге қабілетті Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымының көптеген елдерінде жоғары технологиялар саласындағы маман-дарды даярлаудың негізі STEM білім беру болып табылады.

Заманауи цифрлық технологияларды дамыту және адам қызметінің барлық салаларын цифрландырудың жылдам қарқынмен өтуіне байланысты «STEM» білім беру маңызды және өзекті мәселе болып табылады.

Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында білім беру ұйымдарының цифрлық инфрақұрылымын (сымсыз коммуникациялар, бұлтты технологиялар, микросерверлер, компьютерлер мен перифериялық жабдықтар, жергілікті желі, кеңжолақты интернетке қол жеткізу және т.б.) дамыту жұмы-сы жалғастырылады. Мектептер химия, биология, физика пәндері кабинеттері-мен, STEM-кабинеттермен жарақтандырылады – деп атап көрсетілген[1].

STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) - ғылым, технологиялар, инженерия және математика ұғымын білдіреді. STEM негізінде бұл түсініктің жаңа нұсқалары пайда болды, солардың ішінде анағұрлым кең таралғаны STEAM (ғылым, технологиялар, инженерия, өнер және математика) және STREM (ғылым, технологиялар, робототехника, инженерия және математика) болды. Қазіргі уақытта STEM әлемдік білім берудің басты трендтерінің бірі болып табылады [2].

STEM – оқытудың біріктірілген тәсілі, оның шеңберінде академиялық ғылыми-техникалық тұжырымдамалар шынайы өмір контексінде зерттеледі. Мұндай тәсілдің мақсаты – мектеп, қоғам, жұмыс және бүкіл әлем арасында STEM-сауаттылықты дамытуға және әлемдік экономикадағы бәсекеге қабілеттілікке ықпал ететін нық байланыстарды орнату (Tsupros, 2009).

STEM жаратылыстану пәндерінің проблемалық сұрақтарын ғылыми тұрғыдан инженерлік жобалау және математикалық сипаттау арқылы білім алуға, сыни ойлау дағдыларын дамытуға, жаңа технологияларды игеруге байланысты болашақ кәсіптің іргетасын қалыптастыруға көмектеседі.

Зертханалық практикум физика, химия, биология т.б. және т.б. басқа пәндерді STEM оқытудың маңызды құрамдас бөлігі болып саналады. STEMзертханаларының мақсаты — теориялық материал бойынша алынған білімді тереңдету, әртүрлі шамаларды өлшеудің әдістемелерімен танысу, әртүрлі құралдардың жұмыстарын зерттеу, тәжірибелік мәліметтерді

жинау және өңдеу технологияларын үйрену, инженерлік графика және дизайн жасау дағдыларын дамыту [3].

Жаратылыстану пәндеріне қатысты **STEM технологиясын** келесі бағыттарда қолданған тиімді болып саналады:

Макроәлемде өтіп жатқан табиғи құбылыстарды зерттеуге; мұнда реалды өмірдегі әртүрлі нысандардың, құрылыстардың, құралдар мен жабдықтардың (ракета, машина, әуе, су кемелері, зауыттар мен фабрикалар үлгілері, кез-келген өндірістің инженерлік технологиясы, физикалық, химиялық, биологиялық құбылыстар) прототиптерін жасап шығару. Оларға STEM технологияның **құрылымдау (конструирование), технологиялық модельдеу**сынды түрлері жатады.

Нақты әлемдегі үдерістерді компьютерлік, ақпараттық-бағдарламалық тұрғыдан жасақталған, STEM технологияларының озық түрлерінің (**математи-калық модельдеу**, **инженерлік графика, дизайн жасау,сандық зертхана-лар)** көмегімен бақылап, зерттеп, қандай-да бір өнімдер жасауға болады.

Сандық зертханалар – жаратылыстану цикліндегі сабақтарда демонстрациялық және зертханалық сабақтарды жүргізу үшін қажетті қондырғылар мен бағдарламалық қамтамасыз ету құралдары. Сандық (компьютерлік) зертхана – әрүрлі физикалық-химиялық шамаларды тіркейтін датчиктер (құрылғылар) мен контейнерден,жеке компьютермен байланыс жасау қабілеті бар өлшеу блогынан тұрады. Мұндай зертханаларды қолдану жұмыс барысындағы көрнекілікті арттырып қана қоймай, зертхана комплектісіне енетін жаңа, сезімтал құралдар арқылы жұмыс нәтижелерін де тез, әрі жоғары дәлдікпен өңдеуге көмек береді, мысалы, химия-биологиядан (жарықталу, ылғалдылық, тыныс алу, оттек концентрациясы, жүрек жиырылуының жиілігі, температура, қышқылдылық және т.б. датчиктер), физика зертханасында (күш, арақашықтық, қысым, температура, ток күші, кернеу, жарықталу, дыбыс, магниттік өріс датчиктері). Сандық зертханаларжабдықтары әмбебап, әртүрлі тәжірибелік қондырғыларға жалғануы мүмкін, өлшеулерді «далалық жағдайда» жүргізуге болады, мұғалім мен оқушылардың уақытын үнемдейді, өлшеу параметрлерін өзгерту мүмкіндіктері арқылы оқушыларды шығармашылыққа жетелейді.

NOVA5000 арнайы портативті компьютері

Мысалы, «Архимед» СЗ оқу- зерттеу іс-әрекетін жүргізуге арналған Fourier Systems компаниясы шығарған арнайы портативті компьютер - NOVA500 –ге негізделген, мұнда Windows CE 5.0 платформасындағы стандартты интерфейс, мәліметтерді тіркегіш құрылғылар және математикалық есептеу-лерге арналған құралдар бар.

Қазіргі таңда "Pasco"зертхана кешендерін пайдаланудың әдістемелік нұсқау-ларықазақ және орыс тілдеріне аударылған.

Spark SLS мәліметтер тіркегіші Sparklink интерфейсі

Демонстрациялық жұмыстарды жүргізу үшін қолданылатын AFS бағдарламалық-ақпараттық кешен көмегімен физика, химия және биологиядан тәжірибелік жұмыстарды жүргізіп, алынған мәліметтерді өңдеуге болады.

3.Қазіргі жаратылыстану білім беру саласында ақпараттық-ком-муникациялық технологияларды кеңінен қолдану оқу экспериментінің жаңа түрін – виртуальды эксперименттің пайда болуына әкелді. Бұл STEM технологиялардың **виртуальды модельдеу** түрі болып саналады.

Виртуальды зертхана – компьютерде химиялық, физикалық, биологиялық т.б. үдерістерді модельдейтін (үлгілейтін), оның шарттары мен жүргізу параметрлерін өзгертуге мүмкіндік беретін компьютерлік бағдарла-ма. Мұндай бағдарлама интерактивті оқытуды іске асыру үшін ерекше жағдай жасайды.

Виртуальды зертханалар әртүрлі үдерістердің жүру шарттары мен белгілерін сапалы деңгейде үлгілеуге мүмкіндік береді. Мысалы, химия пәнінен виртуальды зертханалардың анимациялау бағдарламасы ретінде мыналарды атауға болады: (ИНИС-СОФТ, РБ), ChemLab, Yenka және т.б..Сонымен бірге, химиялық реакциялардың жүру заңдылықтарын сандық деңгейде бейнелейтін виртуальды зертханаларды бөліп атауға болады. Бұл жағдайда сандық өзгерістер

графиктер және сандық кестелер түрінде бейнеленеді. Мұндай түрдегі виртуальды зертханаларға HyperChem, ChemStations, ChemCAD және т.б. жатқызуға болады.Визуализация (бейнелеу) тәсілі бойынша екі өлшемді және үшөлшемді графика және анимациялар пайдаланылатын зертханаларды жіктейді. Бұл әдістер белгілі шетелдік жасалымдарда әртүрлі дәрежеде пайдаланылады. Мысалы, Carnegie Mellon University (АҚШ) жасалынған Virtual Chemistry Laboratory білім беру бағдарламасы Интернет арқылы да, компакт-дискілерде де таратылады.

4.Микроәлемде жүріп жатқан үдерістерді зерттеу. Ол үшін Интернет жүйесіндегі MEL Science қосымшасын пайдалану қажет, ол жаратылыстану ғылымдарын виртуальды өмірде шынайы түрде көрсетіп оқытады. Мысалы, химия пәнінде кез-келген элемент атомын өз қолымен құрып, жасақтауға болады. Бұл қосымша MEL Chemistry VR app деп аталады, ол Google Daydream платформасын қолданушыларға қолжетімді.

Әдебиет:

- Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2019 жылғы 27 желтоқсандағы №988 қаулысы.
- Г. Ногайбаева. Развитие STEM-образования в мире и Казахстане.
- «Білімді ел-Образованная страна», №20(57) от 25 октября 2016 г.

ИНФОРМАТИКА САБАҚТАРЫНДА- ЗАМАНАУИ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Кабашева Гульмирам Бактыгереевна

Бірік ЖОББМ информатика пәні мұғалімі ЗКО, Казталовский район, с.Ажбай

Кіріспе

Қазіргі заман – цифрлық сауаттылық дәуірі. Информатика пәні тек бағдарламалау негіздерін ғана емес, сонымен қатар цифрлық технологияларды өмірде тиімді қолдану жолдарын да үйретеді. Осыған байланысты сабақ үдерісінде заманауи цифрлық құралдарды, платформаларды, қосымшаларды ұтымды пайдалану – оқу сапасын арттырудың және оқушының қызығушылығын оятудың тиімді тәсілі.

1. Заманауи цифрлық технологиялардың маңыздылығы

Информатика сабағында жаңа технологияларды қолдану:

- Оқушылардың логикалық ойлау қабілетін дамытады;
- Практикалық дағдыларын қалыптастырады;
- Ғаламдық ақпараттық ресурстармен жұмыс істеуге үйретеді;
- Болашақ IT-маман ретінде кәсіби бағдар береді.

2. Қолданылып жүрген цифрлық технологиялар мен платформалар

✓ **Оқыту платформалары:**

- **Bilimland.kz**, **Twig-bilim.kz** – интерактивті видео, анимация
- **Scratch**, **Code.org** – визуалды бағдарламалау
- **Khan Academy**, **PythonTutor** – кодтау негіздері
- **Google Classroom**, **Moodle** – онлайн сабақтар мен тапсырмалар жүйесі

✓ **Интерактивті құралдар:**

- **Kahoot**, **Quizizz**, **Mentimeter** – тест, викторина жасау
- **Canva**, **Genially**, **Prezi** – презентациялар, анимациялар
- **Padlet**, **Jamboard** – топтық жұмыс, идея карталары

✓ **Бағдарламалау ортасы:**

- **Python**, **Scratch**, **Pascal**, **HTML/CSS**
- Онлайн код редакторлар: **Replit**, **Trinket**, **Visual Studio Code**

3. Тәжірибе тарату: менің іс-тәжірибем

✓ **Сабақ үлгісі:**

Тақырып: "Scratch арқылы дамытушы ойын құру"

Мақсат: Оқушыларға алгоритм, цикл, оқиға негізінде интерактивті жоба жасауға үйрету.

Қолданылған құралдар:

- **Scratch** – оқушылар өз мультфильмін жасап, сахналарды ауыстырды.
- **Padlet** – оқушылар өз жобаларын жариялады.
- **Kahoot** – сабақты бекітуге арналған викторина.

🔻 **Нәтиже:**

Оқушылар өз жобасын қорғап, топпен бірлесе жұмыс істеді. Көптеген оқушы өз қабілетін танытты. Сабаққа деген қызығушылық едәуір артты.

4. Тиімділіктің артықшылықтары

Артықшылық	**Түсініктеме**
💻 Қызығушылық артады	Визуалды, интерактивті әдістер қолданылды
🤝 Коммуникативтілік	Топпен және жұппен жұмыс
🚀 Шығармашылық	Өз жобаларын жасауға мүмкіндік
⏱ Уақыт үнемдеу	Цифрлық тапсырмалар мен автоматты тексеру
📊 Нәтиже бақылауы	Онлайн кері байланыс және рефлексия

🔹 **Scratch**

Құрушысы: MIT (Massachusetts Institute of Technology)

Жасы: 8 жастан бастап

Сипаттамасы:

- Визуалды блокты бағдарламалау тілі.
- Пайдаланушылар түрлі **ойындар**, **анимациялар**, **интерактивті оқиғалар** жасай алады.
- Код жазу орнына **"құрастыру" блоктары** қолданылады (мысалы: "қозғалу", "айт", "егер", т.б.).
- Онлайн қауымдастығы бар: қолданушылар өз жобаларын бөлісе алады.

Артықшылықтары:

- Қарапайым әрі түсінікті интерфейс.
- Жаңадан үйреніп жатқан балалар мен оқушыларға өте ыңғайлы.
- Оқушылар логикалық ойлау, шығармашылық қабілеттерін дамытады.

Сайт: https://scratch.mit.edu

Ф актор	**S cratch**	**Co de.org**

Жас шектеу::і 8 жастан

Тілі : Визуалды

Оқу материалы: Анимация, ойындар жасау

Мұғалімге арналған ресурстар Бар :

Онлайн қауымдастық : Иә

Оқыту нәтижесі ретінде оқушымның Зерде байқауына дайындаған **«Scratch – математика әлемінде» тақырыбындағы** жобасын айтып өткім келеді.

Бұл жоба Scratch бағдарламасында балалардың шығармашылық және есте сақтау қабілеттерін дамытуға арналған ойын құруды қарастырады. Ойын құрып, оны оқып -үйрену үрдісінде қолдану арқылы, балалардың есте сақтау және шығармашылық қабілеттерін дамытудағы рөлі талданады. Балалар кез-келген компьютерде Scratch бағдарламасы болмаса да, қолдана алуы үшін TurboWarp Packager - Конвертация проектов Scratch в HTML, EXE и многое другое сайтында exe файл жасады. Өзінің жобасын 2 сынып оқушыларына тәжірибеден өткізді

кобейту кестеси.html екі рет шертсеңіз ойын терезесі ашылады

Қорытынды

Информатика сабақтарында заманауи цифрлық технологияларды қолдану – бұл оқушыларды болашаққа дайындаудың маңызды тетігі. Мұғалімнің басты міндеті – оқушыны тек біліммен қаруландырып қана қоймай, заманауи цифрлық ортада еркін жұмыс істеуге бағыттау. Өз тәжірибемде цифрлық құралдарды белсенді қолдану – оқушы жетістігіне оң әсер ететінін көрсетіп отыр.

ЖОБА КОНКУРСТАРЫНА ҚАТЫСУДЫҢ НӘТИЖЕЛІЛІГІ

Кайырбаева Асылгуль Бауыржановна
«Абай атындағы ЖОББМ» КММ

Адам баласынан адам баласы ақыл,
ғылым, ар, мінез деген нәрселерден озады.
Абай

Білім алушы дарындылығы оның жоғары жүйке саласының туа біткен қасиетімен тығыз байланысты. Адамға белгілі бір қызметті ойдағыдай атқару мүмкіншілігін қамтамасыз ететін қабілеттердің ерекше қиысу қызметтің сол саласында талант деп атайды. Сонымен талантты адам дегеніміз – жоғарғы білікті шығармашылықпен жұмыс жасайтын адам. Дарынды балаларды іздеу, оларды оқыту мен тәрбиелеу қоғам үшін бүгінгі күні өте қажет, себебі дарынды адам басқаға қарағанда көп пайда әкеледі. Әрбір дарынды адам, еңбекке бейім, ол шығармашылық тапқырлықпен жігерлі еңбек етеді. Сонымен дарынды, таланты бала деп баланың, ата- ананың мектептің үздіксіз еңбегінің жемісін айтуға болады. Белгілі психолог Н.С. Лейтес дарынды баланың негізгі қасиеттері мыналар деп көрсетеді:
— ұқыптылық, жинақтылық, зейіннің тұрақтылығы, еңбек ету қабілетінің жоғарылығы.
— ақыл- ой, логикалық ойлаудың тездігі, кез келген жағдайды талдап салыстыра білу.
— барлық күш- қуатты сарқа жұмсап тынымсыз еңбек етуі
Осы қағидаларды басшылыққа ала отырып кез келген баланың бойындағы қабілетті үздіксіз еңбек мұғалімнің ерінбей жалықпай үлкен ізденіспен жұмыс жасауының нәтижесін жүзеге асыруға болады.

Қабілетті балалармен жеке жұмыстарды ұйымдастыру біздің тәжірибемізде төмендегідей негізгі бағыттарды қамтиды.

1) жан – жақты зерттеу жұмыстарын жүргізу арқылы оқушылардың икемділігін, қабілеттілігін айқындау, оларды топтарға бөлу; 2) оқу үрдісінің барлық сатыларында әр түрлі топтардағы оқушыларды оқыту мен тәрбиелеудің және дамытудың әдістемелік тәсілдерін жасау;

3) Әр алуан мақсатта жеке дидактикалық материалдардың жүйесін құру;

4) Білімді бағалау, бақылау жүйелерін жетілдіру

Осы қасиеттерді мен әр оқушының бойынан қалай анықтауым керек деген сұрақ туындады.Осыған байланысты мен мектепте психологпен ақылдаса отырып, ата-аналардан, күнделікті сабақ өткізетін мұғалімдерден сауалнама ала отырып дарынды оқушыларды іріктеп алдым.

Оқыту мен тәрбиелеу процесінде оқушы шығармашылығын дамытудың қажеттілігі қоғам талабынан туындайды. Қоғам қашан да қабілетті адамға мұқтаж болып келген Қазіргі кезде мамандық атаулының барлығы бейімділікті, ептілікті, шапшандықты, ерекше ой қызметін, мол шығармашылық мүмкіндікті қажет етеді және өзін қоршаған түрлі жағдайларға тез икемделіп қана қоймай, оларды керекті бағытына шығармашылықпен бұра білу қабілеттілігіне икемдейді. Осыған орай, XXI ғасыр мектептерінде жаңа талап, жаңа заманға сай оқушылардың ғылыми қоғамының жұмыстарының жандандыру – үлкен міндет. Ғылыми қоғамның атқаратын жұмыстары оқушылардың ғылым мен техниканың немесе өнердің бір саласын тереңдетіп оқыту арқылы танымдық белсенділіктері мен шығармашылық қабілеттерін дамытуына зор ықпал етеді.Білім алушылардың дарындылық қабілеттерін ашу мақсатында қазақ әдебиеті бағыты бойынша түрлі қызықты тапсырмалар,платформалармен жұмыс жасап келемін.

Оқушыларымның жетістіктерін атап айтар болсам Аудандық «Өлкетану»ғылыми жоба бағыты бойынша Сағынғалиева Нұргүл 1-орын облыстық кезеңнен 1-орын, аудандық «Зерде» ғылыми жобасында Жеңісова Аяжан 3-орын, Аудандық «Мағжан оқулары» Байсалова Асылнұр 1-орын, Облыстық «Мағжан оқулары» 2-орын Аудандық «Зерде» ғылыми жобасынан «қазақ тілі мен әдебиеті»бағыты бойынша Сүлеймен Қарақат алғыс хатпен марапатталды

Оқушымен шығармашылық жұмысты бастамас бұрын мен өзіме төмендегідей талап қойдым:

1. Дарынды баланы анықтауда психологпен бірлескен жұмыс жасау;
2. Ата — анасымен педагог ретінде сөйлесе білу;
3. Дарынды балаларға арнайы бағдарламалар жасау;
4. Дарынды балаға шығармашылықпен жұмыс істеу үшін жаңа, тың тапсырмалар беру, орындалуына талап қою;
5. Жаңа технология элементтерін сабақта пайдалану;
6. Тапсырманың орындалу нәтижесін қадағалау.

Оқушыларды ғылыми жоба жарыстарына дайындауда мынадай мәселелерге ерекше көңіл бөлу қажет:

— Тақырыптың ғылыми құндылылығы;
— Таңдаған тақырыпты ашудағы оқушы еңбегінің сипаты, қосқан үлесі;
— Көрнекілігі мен ұсынылған материалдың сапалылығы;
— Ойын ұтымды, жағымды жеткізе алуы, сөйлеу мәнері, өзін ұстауы, аудиторияны тартуы
-Өз бетімен ізденуге,тың дүниелерге құштарлығын оятуы
— Жұмыстың көркем безендірілуі.

1.Ғылымның әр саласынан дарынды балаларды таңдап алу және олардың шығармашылық қабілеттерін жетілдіру.

2. Оқушылардың өздігінен білімдерін көтеруге, жетілдіруге белсенді әрекет жасау.

3.Оқушы өзі таңдаған ғылым саласы бойынша өз бетінше білім – дағдыларын жетілдіру барысында жұмыс жүргізе алу.

4. Оқушылардың ғылыми – шығармашылық тобының жұмысы оқушылардың оқу үрдісін жетілдіруде және мамандық таңдауда көмегі бар.

1.Ғылыми жұмыстың әдіснамасы.

Қазіргі заманғы ғылым – еңбек іс- әрекетін адамның ойлауы мен психикалық және дене күштерінің ынталануын талап ететін бір түрі болып табылады. Ғылым іс – әрекеттің ең бір қиын да, күрделі, көп ақпараттық білімді, білік дағдыны талап ететін бір саласы болып есептеледі. Қазіргі зерттеуші — ғалымның алдында кез келген ғылыми мәселені шешетін дұрыс бапты анықтау міндеті тұр. Мұндай бапты беталды іздеу көп уақыт пен күшті талап етеді, бұның өзі де көбінесе дұрыс шешімге әкелмейді. Сонымен қатар, қазіргі уақытта дұрыс сұрақты қоя білу, оған жауапты анықтау қажеттілігімен ғана шектелмей, ғылыми еңбектің жемісін пайдалану

нәтижелерін көре білу керек. Ғылыми жұмыстың нәтижелілігі көп жағдайда таңдалған әдіснамаға байланысты.

Ғылыми әдіснаманың үш деңгейі бар:

1.Философиялық

2. Жалпы ғылыми

2. Нақты ғылымдылық.

Бұлардың арасында айқын шекара жоқ, себебі олар бір – бірін алмастырып, толықтырып жатады.

Ғылыми әдіснаманың ең бір басты бөлігі – салада жаңалық ашу. Ғылыми әдіснаманың бірінші және ең нағыз талаптарының бірі – кәсіби білім деңгейін үнемі және жоспарлы түрде арттыру. Бұл мақсатқа жету үшін, мектеп қабырғасынан бастап ғылыми пәндерден өз біліктілігін көтеріп, жан – жақты білімді тұлға болуға ұмтылу.

Ғылыми жұмыстың тиімділігі көп жағдайда адам ой-өрісінің кеңдігіне, білімділігіне, жалпы ақпараттық мәдениетіне байланысты. Табиғатқа, әдебиетке , музыкаға, суретке деген қызығушылық эмоционалдық қанағат береді, ғылыми мәселелерді шешуде пайда болатын шаршағандықты сыпырып алады, шығармашылық үрдісті шапшаңдатады, күтпеген ассоциация тудырады, тасаланып тұрған заңдылықтар мен байланыстарды көруге мүмкіндік береді.

Осы қағидаларға сүйенсек жас зерттеуші сауатты, көп салалы, білімді азамат болу керек. Орта мектепте оқи жүріп қазіргі заманға лайық және жалпы білімді меңгеруге міндетті.

Ғылыми жұмыстың маңызды сәтінің бірі жаңа ой – пайым (идея) шығару және болжам (гипотеза) жасау. Жаңа, әлі белгісіз, бірақ өмірде кездесетін заңдылықты іздеу барысында ол туралы болжам жасайды, мүмкін ол дұрыс болып шығар, мүмкін жалған да болар.Гипотеза– ғылыми болжау, ғалым жұмысының айырылмас серігі. Нағыз ғалым өз жұмысын қиялсыз жасай алмайды. Қиялсыз, тапқырлықсыз, жаңа ой – пайым табу қабілетінсіз ғалым табысқа жетуі мүмкін емес.

Ғылыми заңдарға байланысты жасалған гипотезалардың бірнеше түрі болады. Олар теориялық , құрылымдық, статистикалық, динамикалық, санды және сапалы болып табылады.

Ғылыми жұмыстың мақсаты – іргелі және қолданбалы міндеттерді шешу. Іргелі ғылым табиғат пен қоршаған әлемнің ғылыми мәселелерін қарастырады, оның зерттеу пәні ретінде әлем мен бүкіл жаратылыс құрылымының жалпы заңы мен ортақ заңдылықтары табылады.

Ғылыми жұмыс, зерттеу дегеніміз — дамның еңбектену іс –әрекетінің ерекше түрі. Бұл іс – әрекет адамнан еңбекқорлық, мақсаттану, уақытша туындаған сәтсіздікті жеңе білу қабілетін, оның интеллектуалды мүмкіндіктерін барынша пайдалануды қажет етеді. Ғылыми еңбектің мақсаты адамзатқа осы уақытқа дейін беймәлім ақиқатты ашу, табиғат жұмбақтарына тереңірек үңілу, адамзат игілігіне пайдаланатан табиғи күштерді қолданудың жаңа жолдарын, адамды, оның ішкі яғни дене күштерін және рухани қайратын зерттеу. Ғылым аясында еңбек ету әрқашанда құрметті және мәртебелі болып саналған.

Ғылыми – зерттеу жұмысының бастауы.

Ғылыми – зерттеу жұмысы өзекті проблемалардан бастау алатындығы баршамызға мәлім. Адамдар сонау алғашқы қауымдық құрылыстың өзінде табиғаттың, жаратылыстың тылсым дүниелеріне үңілген. Әр түрлі саланы зерттейтін ғылымдардың барлығы да адам баласының «білсем», «танысам» деген ынталарынан туындаған. Жұмбақ дүниелер проблеманы туғызған, ал проблемалар бір ғылым саласының тууына, дамуына ықпал еткен.

Проблеманы іздеудің ең оңтайлы жолы – бір нәрсені әр түрлі жағынан көре білу; дайын тұжырымдардың өзіне де сыни көзқараспен қарау, басқа шешімін іздеу, оны табуға еңбектену болып келеді.

Зерттеудің әдіс – тәсілдері, оны ұйымдастырудың жұмыс жоспарын жасаудың тиімді жолдары

Зерттеу жұмысы – шығармашылық үрдіс. Оның барысында өзгертулер, толықтырулардың болып тұруы заңды құбылыс. Зерттеу жұмысына, ең алдымен жоспар жасап алу керек. Жұмыс жоспары «Не істеу керек, қандай жолдары бар, қандай әдістер дұрыс ? » деген сұрақтарды қамтиды.

— Зерттеу тақырыбы бойынша әдебиеттер тізімін жасау.
- Ғылыми жұмыстарға үңілу.
— Тәжірибелі ұстаздардан ақыл –кеңес сұрау.
— Интернетке жүгіну,әдебиеттерге шолу,баспасөз материлдарын қарау
— Үнемі бағамдау, байқау, іздеу, жинақтау жұмыстарын жүргізу.
— Тәжірибе жүргізу,оның барысы, нәтижесін жүйелі түрде талдап отыру.
— Қорытынды жасау.
— Бейне материалдар, слайдтар жасау.
— Жұмысты қорғауға дайындалу.

Әр мұғалімнің аса маңызды міндеттерінің бірі әр оқушының бойындағы қабілетті, икемділікті көре білу болып табылады. Дарынды балаларды іздеу, оларды оқыту мен тәрбиелеу қоғам үшін бүгінгі күні өте қажет. Әрбір дарынды адам, еңбекке бейім, шығармашылық тапқырлықпен жігерлі еңбек етеді. Осы қасиеттерді біз мектеп тарапынан әр оқушының бойынан қалай анықтауымыз керек деген сұрақ туындайды. Сонымен дарынды, таланты бала деп баланың, ата — ананың мектептің үздіксіз еңбегінің жемісін айтуға болады. Қандай дарынды бала болмасын, оның барлығы өз бетімен ғылыми жұмыс жазуға, зерттеу, ізденіске бара алмайды. Ол үшін мұғалімнің көмегі, ақыл- кеңесі қажет. Ғылыми жұмыстың нәтижелілігі көп жағдайда таңдалған әдіснамаға байланысты.Сондықтын мектеп ішінен іріктеп алған дарынды оқушыларымызбен ғылыми-зерттеу жұмысын жүргізуді үйреткен шакта

1. теориялық әдіснамалардың түрлерін, жаңа ой- пайым шығаруға, ғылыми болжам, салыстыру, талдау жасауды үйрету. 2.дұрыс тақырып таңдап, проблемалар туғызып, оны шеше білу. 3. жоба құрылымын дұрыс құра білу, оны қорғау әдістерін үйрету.

Бұл оқушылармен үнемі қосымша жұмыс жасау. Күрделі тапсырмалар, зерттеулер беру. Логикалық тапсырмаларды жиі ұсыну. Әр сабақта олардың ой-өрістерінің өсуіне жағдай жасау. Оқуға деген белсенділіктерін дамыту, арттыру. Адамгершілікке, жақсы қасиетерді бойларына сіңіріп өсулеріне ықпал жасау.

Ғылыми жұмысты жазу, іздену тер төгетін еңбекті қажет ететіні түсінікті. Ал оны қорғау да өте күрделі мәселе. Сонымен қатар, әр оқушы ғылыми жұмыстарды жазғанда күнделік жүргізгені дұрыс. Осыған орай, мектептерде оқушылардың ғылыми қоғамының жұмыстарын жандандыру — үлкен міндет. Бүгінгі ұрпақ – тарихи кезеңде өмір сүріп, ұлттың, елдің, жердің болашағы үшін үлкен жауапкершілік міндетін арқалап отырған ұрпақпыз..Ғасырлар бойы бабаларымыздың арманына айналған Тәуелсіздігімізге қол жеткізіп, егемендікті еншілеген ұрпақпыз.. Олардың болашақта ұлттық дәстүр мен салт-сананы берік сақтайтын, саналы да парасатты болып өсуінің бір кілті ұстазда деп білемін. Алдымызға мақсат қоя отырып,сол мақсатқа жету жолында шәкірттердің жүрегіне жол тауып,әрекет ете білейік.

Әдебиеттер тізімі:

1. Р.С. Омарова. Ж.К.Елеупаева Мектеп оқушыларының дарындылығын дамытудың теориясы мен әдістемесі. Ақтөбе 2009ж
2. Т.С. Сабыров. Оқушылардың оқу белсенділігін арттыру жолдары. Алматы,1978ж
3. К.Аханов Тіл білімінің негіздері. Алматы, 2010

ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІНІҢ ХИМИЯ ПӘНІН ОҚЫТУДАҒЫ АРТЫҚШЫЛЫҚТАРЫ

Калданова Жаннур Абубакировна
Ақтөбе облысы, Байғанин ауданы, Жарқамыс ауылы
Жарқамыс орта мектебінің химия пәні мұғалімі

Кіріспе

Қазіргі таңда білім беру саласында технологиялардың қарқынды дамуы оқыту әдістеріне де жаңа серпін беруде. Соның ішінде жасанды интеллект (ЖИ) жүйелерінің оқу процесіне енуі – заманауи білім берудің маңызды жаңалықтарының бірі. Жасанды интеллект – бұл адамның ойлау, шешім қабылдау қабілеттерін модельдейтін компьютерлік жүйе. Химия пәнін оқытуда ЖИ-ді қолдану мұғалім мен оқушының жұмысын жеңілдетіп қана қоймай, білім сапасын арттыруға да айтарлықтай үлес қосады.

Негізгі бөлім

1. Жекелеген оқыту траекториясын қалыптастыру ЖИ жүйелері әр оқушының білім деңгейін, қызығушылығын, оқу қарқынын саралап, сол негізде жеке білім беру бағытын ұсына алады. Бұл әсіресе күрделі және формулаға толы химия пәнінде өте маңызды. Мысалы, оқушы органикалық қосылыстарды түсінбей жатса, жүйе сол тақырыпқа байланысты қосымша материалдар мен жаттығулар бере алады.

2. Визуализация және модельдеу мүмкіндігі

Химиялық үдерістер – көзге көрінбейтін, микродеңгейде жүретін құбылыстар. ЖИ көмегімен бұл реакциялар 3D модельдер немесе анимация түрінде көрнекі түрде ұсынылады. Бұл оқушының химиялық үдерістерді нақты әрі толық түсінуіне мүмкіндік береді. Мысалы, молекулалардың құрылымын VR (виртуалды шындық) арқылы зерттеу – ерекше әсер мен терең түсінік береді.

3. Автоматтандырылған бағалау және кері байланыс

ЖИ негізіндегі платформалар (мысалы, Google Classroom, ChatGPT, Khan Academy) тест тапсырмаларын автоматты түрде тексеріп, нақты уақыт режимінде кері байланыс береді. Бұл мұғалімнің уақытын үнемдеп қана қоймай, оқушының қателерін бірден көріп, түзетуіне мүмкіндік береді.

4. Химиялық есептерді шешуді үйрету

ЖИ арқылы химиялық есептерді шешудің алгоритмін біртіндеп үйретуге болады. Мысалы, жүйе оқушының қателігін тауып, қай қадамда қателескенін көрсетіп, дұрыс жолды ұсынады. Бұл оқушының логикалық және сыни ойлау дағдысын дамытуға әсер етеді.

5. Тілдік кедергілерді жою

ЖИ көмегімен оқушылар халықаралық ресурстарды қазақ немесе орыс тілдеріне аудара отырып пайдалана алады. Бұл оқушылардың шетелдік ғылыми мақалалармен, жаңалықтармен танысуына мүмкіндік береді және пәнге деген қызығушылығын арттырады.

6. Инклюзивті білім беру

ЖИ ерекше білім беру қажеттілігі бар оқушыларға жеке тапсырма, дауыс арқылы тапсырма орындау немесе мәтінді аудиоға айналдыру сияқты мүмкіндіктер береді. Бұл барша оқушыға тең мүмкіндік беретін орта қалыптастырады.

Қорытынды

Жасанды интеллектіні химия пәнінде қолдану – оқушының пәнге деген қызығушылығын арттырып, білімін тереңдетуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар мұғалімнің жұмысын жеңілдетіп, оқу процесінде уақытты тиімді етеді. Алайда ЖИ толықтай мұғалімді алмастыра алмайды. Ол – тек көмекші құрал. Сондықтан мұғалімдер ЖИ-ді дұрыс бағытта пайдалана отырып, оны оқыту мен тәрбиелеудің заманауи құралына айналдыра білуі қажет.

ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ И ЛИТЕРАТУРЕ ДЕТЕЙ С ЗПР: ВОЗМОЖНОСТИ, ПОДХОДЫ, ПЕРСПЕКТИВЫ

Калиева Гульназ Касымхановна
учитель русского языка и литературы
специальной школы интерната №7 города Кызылорда

"Ученик не сосуд, который нужно наполнить,
а факел, который нужно зажечь!"

Аннотация: В статье рассматриваются особенности применения цифровых технологий в обучении русскому языку и литературе детей с задержкой психического развития (ЗПР).

Раскрываются преимущества использования интерактивных и мультимедийных средств в коррекционно – развивающем обучении, подчеркивается значимость индивидуализации образовательного процесса. Приведены примеры эффективных цифровых решений, повышающих мотивацию и результативность обучения.

Ключевые слова: дети с ЗПР, цифровые технологии, русский язык, литература, коррекционное обучение, мультимедиа, ИКТ, индивидуализация.

Введение

Казахстан входит в число 50 стран мира, которые имеют специальные законы, защищающие права детей с ограниченными возможностями.

В 2002 году впервые на постсоветском пространстве был введен в действие Закон Республики Казахстан «О социальной и медико – педагогической коррекционной поддержке детей с ограниченными возможностями», в котором закреплен принципиально новый для республики – инклюзивный – подход к защите прав детей этой категории, отражающий иной взгляд не только на специальное образование, но и на их место в обществе. Закон определяет формы и методы социальной, медико-педагогической коррекционной поддержки, направлен на создание эффективной системы помощи детям с ограниченными возможностями, решение проблем, связанных с их воспитанием, обучением, трудовой и профессиональной подготовкой, профилактику детской инвалидности.

Казахстанский опыт свидетельствовал, что потребность в инклюзивном образовании возникает тогда, когда существующая система специального образования уже не удовлетворяет решению всех задач в связи с ростом числа детей с ограниченными возможностями, и возникает необходимость включения этих детей в общеобразовательный процесс.

Специальное образование является частью системы общего образования, и государство создает условия для лиц, имеющих специальные образовательные потребности с целью обеспечения им равных возможностей в получении образования. Законодательством Республики Казахстан в соответствии с основополагающими международными документами в области образования предусматривается принцип равных прав на образование для лиц с ограниченными возможностями. Гарантии прав детей с ограниченными возможностями в развитии на получение образования закреплены в Конституции Республики Казахстан, Законах Республики Казахстан «О правах ребенка в Республике Казахстан», «Об образовании», «О социальной и медико-педагогической коррекционной поддержке детей с ограниченными возможностями», «О социальной защите инвалидов в Республике Казахстан», «О специальных социальных услугах».

Право на образование – это право любого человека. А образование детей – это основное и неотъемлемое условие их социализации, полноценного участия в жизни общества.

На сегодняшний день выделяют несколько основных форм образования для детей с ОВЗ. К ним относятся: коррекционное образование, интеграционное образование, надомное образование и его разновидность дистанционное образование. Недавно появился еще один вид образования - инклюзивное или включенное образование. Инклюзивное образование, воспринимает ребенка таким, каким он есть, подстраивает под него систему образования.

Я считаю, первое, что должен сделать учитель для того, чтобы помочь адаптироваться детям с особенностями развития в общеобразовательной школе – это создание психологически комфортной образовательной среды.

Необходима спокойная рабочая обстановка на уроке. Учитель ни в коем случае не должен допускать возникновения стрессовых ситуаций, уметь избегать их, разряжая обстановку, например переключить внимание учащихся на другой вид деятельности. Кроме этого, обязательны беседы со школьниками о толерантности и уважении друг к другу на уроках в школе, на внеклассных занятиях.

Современное образование активно интегрирует цифровые технологии, что особенно важно в системе коррекционного обучения. Для детей с ЗПР характерны сниженный уровень познавательной активности, замедленный темп усвоения информации и необходимость постоянной наглядной и эмоциональной поддержки. Использование ИКТ в обучении русскому языку и литературе позволяет создать доступную, вариативную и мотивирующую образовательную среду.

Я работаю в Специальной школе – интернате для детей с нарушениями интеллекта, где каждый ребенок требует индивидуального подхода в обучении. От меня, как от современного учителя, требуется не только дать детям образование в виде системы знаний умений – навыков, но и всемерно развивать познавательные и творческие возможности учеников, воспитывать личность.

Организация учебной работы для детей с ОВЗ. Образовательные технологии

Для организации эффективной учебной работы с детьми с ОВЗ я использую личностно – ориентированный подход, который реализую через внедрение современных образовательных технологий:

- здоровьесберегающие технологии (система мер по охране и укреплению здоровья учащихся: динамические паузы, создание благоприятного психологического климата на уроке, упражнения на релаксацию, дыхательная гимнастика, гимнастика для глаз);
- игровые технологии;
- информационно – коммуникативные технологии;
- проблемное обучение;
- индивидуальный и дифференцированный подход к обучению;
- развитие критического мышления;
- практические работы поискового и исследовательского характера, имеющие жизненный (бытовой, профессиональный, социальный) контекст, задания с ограничением по времени;
- технологию арттерапии (музыкотерапия, фототерапия, игротерапия, изотерапия, сказкотерапия);
- компетентностно – ориентированное обучение (индивидуальный и дифференцированный подход, разноуровневые задания).

Учитывая особенности преподавания русского языка и литературы для детей с ОВЗ, компьютерные технологии я применяю на всех этапах обучения– использую иллюстративный и наглядный материал, тренажеры, опорные схемы, таблицы, презентации **(Например, в 7 классе на уроке «Стрекоза и муравей» басня И. А. Крылова, «Кем быть» стихотворение В. Маяковского где учащиеся работают над составлением плана произведения и отвечают на вопросы учителя. Также в данной разработке в презентации к уроку представлен алгоритм для составления синквейна, характеристик героев, сопоставления иллюстрации по сюжету произведения, по порядку событий (стрекоза танцует летом – приходит зима – идет к муравью – получает отказ), подбор картинок профессиям, объясняют мораль басни своими словами, придумывают альтернативную концовку: что было бы, если бы Муравей помог? и т.д что помогает сделать заключительный этап урока ярким и запоминающимся).**

В настоящее время создано достаточно много учебных компьютерных программ по различным предметам. Они позволяют повысить интерес учащихся к предмету, успеваемость и качество знаний учащихся, сэкономить время на опрос. Электронные учебные пособия,

созданные на базе мультимедиа, оказывают благотворное воздействие на память и воображение, облегчают процесс запоминания, позволяют сделать урок более интересным и динамичным.

Современный урок литературы невозможно представить без сопоставления художественных произведений с другими видами искусства. Этот органический синтез помогает учителю будить воображение учеников, стимулировать их творческую активность. Конкретно–наглядная основа урока делает его ярким, зрелищным и запоминающимся по теме. Ученики за урок могут не только познакомиться с портретами, фотографиями, иллюстрациями, но и просмотреть отрывки из фильмов, прослушать аудиозаписи.

На уроках русского языка компьютерные технологии помогают решать практические задачи: формировать прочные орфографические и пунктуационные умения и навыки, обогащать и расширять словарный запас, организовать работу по формированию, учету и коррекции знаний учащихся. Построение схем, таблиц с использованием ИКТ позволяет экономить время, более эстетично оформить материал. Задания с последующей проверкой активизируют внимание учащихся, формируют орфографическую зоркость. Использование кроссвордов, иллюстраций, рисунков, различных занимательных заданий, тестов повышают интерес к уроку.

Для успешного осуществления своей деятельности от учителя русского языка и литературы требуется большая дополнительная работа: изучение индивидуальных особенностей обучающихся, корректировка бщеобразовательной программы, которая отражает перераспределение учебного мате риала, рассчитанное на замедленный темп его усвоения, подобрать разноуровневые з адания, продумать тщательнейшим образом организацию работы учащихся на уроке и уровень их сложности, подготовка раздаточного дидактического материала (индивидуальные карточки).

Я стараюсь организовать учебный процесс таким образом, чтобы он не навредил здоровью ребёнка. Для этого использую доступные средства сохранения здоровья школьника:

1) оптимальная плотность урока;
2) рациональное чередование видов учебной деятельности;
3)уважительный стиль общения;
4) эмоциональная разрядка;
5) физкультурная пауза;
6) правильная рабочая поза;
7) положительные эмоции.

Кроме того, считаю не менее важным при выборе форм, методов и средств обучения учитывать возрастные особенности детей, состояние их здоровья и индивидуальные психофизиологические особенности.

От правильной организации урока во многом зависит функциональное состояние школьников в процессе учебной деятельности, возможность длительно поддерживать умственную работоспособность на высоком уровне.

Цифровые образовательные ресурсы (электронные учебные пособия, репетиторы, тренажеры, интерактивные коллекции, словари, справочники) помогают учителю провести интересный урок, а учащимся успешно освоить материал.

Цор может использоваться на всех этапах обучения:

- при объяснении нового материала;
- при закреплении;
- при повторении;
- при контроле знаний, умений и навыков.

Применение **ЦОР** на уроках необходимо, и мотивировано это тем, что они:

- позволяют эффективно организовать групповую и самостоятельную работу на уроке;
- способствуют совершенствованию практических умений и навыков учащихся;
- позволяют индивидуализировать процесс обучения;

- повышают интерес к урокам русского языка и литературы;
- активизируют познавательную деятельность учащихся;
- осовременивают урок.

Использование интернет – ресурсов позволяет представить вниманию учащихся уникальные материалы для уроков литературы, совершать виртуальные экскурсии по музеям писателей, получать возможность знакомиться с произведениями, которые не всегда можно найти в печатном виде. Могут совершить путешествие по тому же маршруту, который проходили писатели или их герои. Например:

- https://learningapps.org/display?v=pski720ok19 выявление знаний учащихся
- Можно всем классом составлять презентацию: https://u.to/l_O-GQ или работать с виртуальной доской http://linoit.com/users/SsvetlanaL/canvases/Literatura.6A
- По русскому языку можно составить ментальные карты: https://www.mindmeister.com/ru/1527546756?t=TPMsMlm5Gp

Или задания по программе https://learningapps.org/display?v=pku7s052n20

С большим интересом наши обучающиеся работают на уроках, проводимых в форме игры.

Особенности обучающихся с ЗПР и требования к цифровым инструментам

Дети с ЗПР нуждаются в особых подходах:

- обучение должно быть опосредовано яркой наглядностью;
- задания требуют пошаговой инструкции и поддержки;
- необходима частая смена деятельности;
- важна постоянная обратная связь и визуальное подкрепление результата.

Цифровые технологии позволяют реализовать эти требования благодаря мультимедийным презентациям, электронным тренажерам, интерактивным карточкам, игровым приложениям и видеоматериалам.

Инструменты и методы обучения русскому языку и литературе

1. **Интерактивные презентации и плакаты** (PowerPoint Canva) с пошаговой подачей материала.

2. Онлайн-игры и тренажеры

(IearningApps, Wordwall, ЯКласс) для закрепления орфографических и грамматических правил.

3. Аудиокниги и мультфильмы по произведениям, адаптированным для уровня восприятия учащихся с ЗПР.

4. **Мультимедийные словари и иллюстративные карточки** для расширения словарного запаса.

5. Визуальные схемы, интеллект – карты и шаблоны пересказа.

Преимущества использования ИКТ

- Повышение познавательной активности и интереса к предмету;
- Индивидуализация заданий с учетом темпа и уровня учащегося;
- Возможность многократного повторения материала в комфортном темпе;
- Поддержка формирования связной речи, пересказа, диалогической речи.

Примеры практического применения На уроке по теме «Описание персонажа» учитель использует анимированную презентацию с изображениями и характеристиками героев, затем – тренажер на соотнесение эпитетов и действий, а в заключении – создание краткого описания по шаблону. Такой формат облегчает понимание задания и поэтапное выполнение.

Эмоциональный климат урока имеет большое значение, который во многом зависит от доброжелательного тона учителя, от умения педагога применять здоровый юмор в казусных ситуациях. О том, что хороший смех дарит здоровье, сказано немало. Учитель без чувства юмора и умения проявить его в необходимый момент и в подходящей форме лишается большей части своей педагогической и личностной привлекательности.

Заключение

Цифровые технологии в обучении детей с ЗПР не только облегчают восприятие учебного материала, но и позволяют компенсировать особенности развития, обеспечивая поддержку, мотивацию и успех в обучении. Важно грамотно подбирать инструменты, соответствующие возрастным и психофизическим возможностям учеников, чтобы цифровая среда действительно способствовала развитию их речевых и коммуникативных навыков. Дети с ограниченными возможностями, или с особыми образовательными потребностями, имеют право на доступное качественное образование, они должны быть интегрированы в общество на их собственных условиях, а не приспособлены к правилам мира здоровых детей. Мы не можем просто оставить их дома, на домашнем обучении, даже дав им серьезное оборудование, даже приветствуя дистанционное образование. Мы должны дать им жизненный шанс в собственной реализации, возможность получить профессию и быть полезными тому обществу, в котором они родились. И эта миссия каждого из нас. Именно на нас это накладывает ответственность: как на профессионалов, как на людей, которые должны понять смысл этих новых для всех нас слов – «инклюзивное образование».

Я считаю, применение новых образовательных технологий – это неотъемлемая часть уроков русского языка и литературы. Они способствуют совершенствованию практических умений и навыков учащихся, позволяют эффективно организовать самостоятельную работу и дифференцировать процесс обучения, повышают интерес к урокам русского языка и литературы, активизируют познавательную деятельность учащихся.

Благодаря внедрению в образовательный процесс современных технологий обучения, учащиеся с ОВЗ овладевают приемами учебной деятельности, умением самостоятельно конструировать свои знания, имеют больший шанс использовать умения и навыки для дальнейшей жизни и успешной социализации в обществе, ориентироваться в современном информационном пространстве.

Таким образом, информационные технологии, в совокупности правильно подобранными технологиями создают необходимый уровень качества, вариативности, дифференциации и индивидуализации обучения и воспитания.

В заключение хочется сказать, что каждый учитель выбирает удобные для себя цифровые инструменты, но, чтобы применение информационных технологий на уроках русского языка и литературы было эффективным, надо умело сочетать их с традиционными методами и приемами обучения.

Список литературы:

1. Назарова, Н. М. Специальная педагогика: учебник. – М.: Владос, 2020. – 352 с.
2. Лебединская, К. С. Задержка психического развития у детей. – М.: Медицина, 2018. – 240 с.
3. Чеснокова, О. А. Современные технологии в обучении детей с ОВЗ / О. А. Чеснокова // Специальное образование. – 2021. - № 1. – С. 45-53.
4. Левитес. Д. Г. Практика обучения современным образовательным технологиям. – М., 1998.
5. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии. – М., 1998 г.
6. Информационные технологии в образовании: учебник / под ред В. И. Бессонова. – М.: Академия, 2021. – 304 с.

ГЕЙМИФИКАЦИЯ: ОЙЫН ЭЛЕМЕНТТЕРІН ИНФОРМАТИКА САБАҒЫНА ЕНГІЗУ

Калыбаева Айгуль Шалкаровна
Түркістан облысы, Келес ауданы «№18 С.Қожанов атындағы ЖББМ» КММ, информатика пәні мұғалімі

Аннотация. Баяндамада информатика пәнінде геймификацияның, яғни ойын элементтерін оқыту процесіне енгізудің тиімділігі қарастырылады. Геймификацияның негізгі мақсаттары мен артықшылықтары, сондай-ақ оның оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырудағы рөлі талқыланады. Автор ойын механикаларының көмегімен оқушылардың белсенділігін, шығармашылық қабілетін және логикалық ойлау дағдыларын дамытуға болатынын көрсетеді. Баяндамада геймификацияның түрлі элементтері, мысалы, ұпай жүйесі, деңгейлер, марапаттар мен бейджер, квесттер мен миссиялар, топтық жарыстар мен онлайн платформалар арқылы жүзеге асыру тәсілдері ұсынылған. Сонымен қатар, нақты мысалдар келтіріліп, геймификацияның оқу процесіндегі маңызды орны мен оның оқушының білім сапасына оң әсерін тигізетіні айтылады. Баяндама білім беру саласындағы инновациялық тәсілдердің бірі ретінде геймификацияның қолданылуын түсіндіріп, оның педагогикалық тиімділігін дәлелдейді.

Түйінді сөздер: геймификация, ойын элементтері, информатика, оқыту процесі, оқушылардың мотивациясы, бағдарламалау, логикалық ойлау, ұпай жүйесі, деңгейлер, марапаттар, квесттер, топтық жарыстар, білім беру технологиялары.

Қазіргі білім беру жүйесінде білімнің сапасы мен оқушылардың ынтасы арасындағы теңгерімді сақтау маңызды мәселелердің бірі болып отыр. Өйткені, оқушылардың тек теориялық біліммен қаруланып қана қоймай, сонымен қатар, пәнге деген қызығушылықтарының да артуы керек. Осы тұрғыдан алғанда, геймификация – яғни ойын элементтерін оқу процесіне енгізу, білім алушылардың оқуға деген белсенділігін арттырудың тиімді тәсілі болып табылады. Әсіресе, информатика пәнінде геймификацияның рөлі ерекше: бұл пәнде оқушыларға логикалық ойлау, алгоритмдер құру, бағдарламалау тілдері мен технологияларды меңгеру міндеттері қойылады. Оқушылардың осы дағдыларды игеруге ынтасын арттыру үшін ойын элементтерін пайдалану өте маңызды.

Геймификация дегеніміз не? Геймификация термині ойын механикасын ойыннан тыс салаларда, соның ішінде білім беру, маркетинг, психология және басқа да түрлі салаларда қолдануды білдіреді. Ойын элементтері дегеніміз – балл жинау, жетістіктер мен белгілер алу, деңгейлерден өту, квесттер мен тапсырмаларды орындау сияқты элементтерді енгізу. Бұл элементтер адамдарды ынталандырып, олардың қызығушылықтарын арттырады және оларды белгілі бір мақсатқа жетуге ұмтылдырады.

Неліктен информатика пәнінде геймификация тиімді? Информатика пәні өз ерекшеліктерімен басқа пәндерден бөлінеді. Бұл пәнде оқушыларға тек білім беру ғана емес, сонымен қатар олардың практикалық дағдыларын қалыптастыру қажет. Оқушылар информатика сабағында:

- Компьютерлік бағдарламаларды қолдануды үйренеді,
- Логикалық ойлау дағдыларын дамытады,
- Алгоритмдер құрастырады,
- Программалау тілдерінде код жазады,
- Түрлі ақпараттық жүйелерді әзірлейді.

Осы қиын және кейде оқушыларға түсініксіз болып көрінетін процестерді жеңілдету және қызықты ету үшін геймификацияның маңызы зор. Ойын элементтері оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, олардың белсенділігін және оқуға деген ынтасын күшейтеді. Геймификацияның басты артықшылықтары мыналар:

1. Қызығушылықты арттырады. Геймификацияның көмегімен оқушылардың оқуға деген қызығушылығы мен мотивациясы артады. Ойын элементтері сабақтың қызықты әрі динамикалық болуына мүмкіндік береді.

2. Оқушының жеке жетістіктерін бағалауға мүмкіндік береді. Балл жинау, деңгейлерден өту және бейджде алу оқушыларға олардың жетістіктерін көрнекі түрде бағалауға мүмкіндік береді. Бұл оларды өз нәтижелеріне жауапкершілікпен қарауға үйретеді.

3. Тапсырмаларды жеңілдетеді. Күрделі және теориялық тапсырмалар мен ұғымдарды ойын формасында беру оқушылардың оларды жеңіл әрі тиімді меңгеруіне ықпал етеді.

4. Жұптық және топтық жұмыстарды дамыту. Геймификация командалық жұмыстарды да қолдайды. Оқушылар топ болып жұмыс істей отырып, бірлесіп тапсырмаларды орындау арқылы бір-бірінен үйренеді.

5. Практикалық дағдыларды дамыту. Ойын элементтерін сабаққа енгізу арқылы оқушылар нақты жобалар мен тапсырмаларды орындау арқылы бағдарламалауды, алгоритм құруды, мәліметтерді өңдеуді, компьютерлік графиканы қолдануды үйренеді.

Геймификацияның түрлері мен элементтері. Геймификацияны информатика сабағында қолданудың түрлі әдістері мен құралдары бар. Міне, олардың кейбіреулері:

1. Ұпай жүйесі мен деңгейлер: Оқушыларға әрбір тапсырма үшін белгілі бір ұпай беріледі, ал жинаған ұпайлар арқылы олар белгілі бір деңгейге көтеріле алады. Бұл оқушыны тапсырмаларды жылдам әрі тиімді орындауға ынталандырады.

2. Марапаттар мен бейджде: Оқушылар белгілі бір жетістікке жеткенде, мысалы, жаңа бағдарламалау тілін үйренгенде немесе тапсырманы дұрыс орындағанда бейджде мен сертификаттар алады. Бұл оқушыларды өз жетістіктерін көрсеткен кезде ынталандырады.

3. Квесттер мен миссиялар: Сабақ барысында оқушыларға квесттер мен миссиялар беріледі. Әр тапсырмада белгілі бір тапсырмаларды орындау қажет болады, ал оларды шешкен кезде оқушылар жаңа білімге қол жеткізеді. Мысалы, "алгоритмдер әлеміне саяхат", "Python тілінде код жазу арқылы квестті шешу" сияқты қызықты миссиялар болуы мүмкін.

4. Топтық жарыстар мен жарыс платформалары: Оқушыларды топтарға бөліп, әр топқа жеке тапсырмалар беріп, оларды ойын түрінде жарыстыру. Мысалы, Kahoot, Quizizz немесе Socrative сияқты онлайн платформалар арқылы білім сынақтарын өткізуге болады. Оқушылар өз білімін жарыс жағдайында тексеріп, үздіктерді анықтай алады.

5. Бейне ойындар және симуляциялар: Оқушыларға арнайы бейне ойындар мен симуляциялар арқылы бағдарламалауды үйретуге болады. Мысалы, Scratch платформасында ойын жасау арқылы оқушылар программалау негіздерін меңгереді, ал CodeCombat немесе LightBot сияқты ойындар арқылы олар алгоритмдер мен логиканы тереңірек түсінеді.

Қолдану мысалдары:

1. Scratch платформасында ойын құрастыру: Scratch платформасы оқушыларға визуалды бағдарламалау арқылы қарапайым ойындар құруға мүмкіндік береді. Бұл оқушыларға бағдарламалаудың негізгі принциптерін, алгоритмдердің құрылымын, және логикалық ойлауды дамытуға көмектеседі.

2. Kahoot арқылы викторина ұйымдастыру: Kahoot платформасында оқушыларға түрлі тақырыптар бойынша викториналар ұйымдастырып, олардың білімін тексеруге болады. Әр дұрыс жауап үшін ұпай беріліп, ойынның соңында оқушылардың нәтижелері жарияланады. Бұл оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, оларды белсенді етуге көмектеседі.

3. CodeCombat арқылы бағдарламалау үйрету: CodeCombat платформасында оқушылар ойын арқылы бағдарламалау тілдерін үйренеді. Әрбір деңгейде оқушы жаңа тапсырмаларды орындап, бағдарламалаудың күрделі ұғымдарын меңгереді. Бұл әдіс оқушыларға бағдарламалау тілдеріне деген қызығушылықты арттырады.

Геймификация – оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыратын, олардың белсенділігін күшейтетін және білім сапасын жақсартатын тиімді құрал. Информатика пәнінде ойын элементтерін қолдану, әсіресе, оқушыларға бағдарламалау, алгоритм құру және логикалық ойлауды үйретуде маңызды рөл атқарады. Осы әдісті сабақта шеберлікпен қолдану арқылы оқушылардың пәнге деген қызығушылығын оятып, олардың білім деңгейін жаңа белестерге көтеруге болады. Сондықтан, мұғалімдер геймификацияны оқу процесіне енгізе отырып, оқушыларды XXI ғасырдың білікті, шығармашыл және технологиялық сауатты мамандары ретінде дайындай алады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Ахметова А. С. (2020). Жаңа технологиялар мен инновацияларды білім беру саласында қолдану. Алматы: Ғылым, 120-130 бб.
2. Жақанова Б. Т. (2021). Геймификация негіздері және оның білім беру саласындағы маңызы. Педагогикалық зерттеулер журналы, 56(4), 25-32 бб.
3. Камалова Г. Р. (2022). Цифрлық білім беру және оқытудағы ойын элементтері. Мәскеу: Оқу және инновациялар, 88-95 бб.

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДЕ ИНФОРМАТИКАНЫ ОҚЫТУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Камалитдинова Карлыгаш Мальтаевна
Шығыс Қазақстан облысы білім басқармасының "№ 8 арнайы мектеп-интернаты" коммуналдық мемлекеттік мекемесінің математика-информатика пәнінің мұғалімі
Өскемен, Қазақстан

Компьютерлік технологияны пайдалану мұғалімге оқушының оқу пәніне деген танымдық қызығушылығын дамытудың жаңа мүмкіндіктерін ашады.

Инклюзия, білім, информатика, технология, ақпарат.

Біздің елімізде тәуелсіздік алғаннан кейінгі жылдарда басқа мемлекеттердегідей, психологиялық күйзелістің әсерінен, жүйке ауруларының көбеюінен, әр түрлі әлеуметтік, экономикалық факторлардың ықпалынан пайда болған ерекше қамқорлықты қажет ететін балалардың саны жылдан жылға өсуде. Инклюзивті білім беру- гуманизмге, руханилылыққа, әлеуметтікке жетелейтін әрі солардан бастау алатын, өзіндік мол сала. Инклюзивті оқыту - оқушылардың тең құқығын анықтайды және ұжым іс-әрекетіне қатысуға мүмкіндік береді. Адамдармен қарым-қатынасыққа қажетті қабілеттілікті дамытуға мүмкіндік береді. Инклюзивті оқыту-барлық балалардың мұқтаждығын ескеретін ерекше қажеттілігі бар балалардың білім алуын қамтамасыз ететін жалпы білім үрдісінің дамуы. Инклюзивті білім беру балалардың оқу үрдісіндегі қажеттіліктерін қанағаттандырып, оқыту мен сабақ берудің жаңа бағытын өңдеуге талпынады. Егер инклюзивті оқытудың оқыту мен сабақ беруге енгізілген өзгерістері тиімді болса, онда ерекше қажеттіліктері бар балалардың жағдайын да өзгереді.

Инклюзивті білім беруде информатика сабағын оқыту мен дамытуда терең және кешенді ауытқуы бар балалар үшін өзара іс-қимылды қабілетті қамтамасыз ету мен қоршаған ортамен қатынас, бірегейлі құралдар болып табылады. Ақпараттық-технологияны қолдану барысында мынадай міндеттерді шешеді:

-Оқу үрдісіндегі кейінгі байланысты қамтамасыз ету;
- Оқу үрдісін көрнекіліктермен қамтамасыз ету,
- Кең таралаған білім көздерінен ақпаратты іздестіру,
- Оқу үрдістерін немесе құбылыстарын құру;
-Ұжымдық және топтық жұмыстарды ұйымдастыру;

Жаңа ақпараттық технологиялардың бірі - интерактивті тақта білім беру ісіндегі бұрын шешімін таппай келген жаңа, тың дидактикалық мүмкіндіктерді шешуге мүмкіндік беретін аса маңызды құрал. Қазіргі уақытта білім беруде интерактивті құралдарды кеңінен қолданылып жүргені баршамызға аян. Сонымен қатар, интерактивті құралдардың көмегімен тәрбиешінің, баланың шығармашылықпен жұмыс істеуіне жол ашылып отыр.

Мемлекет басшысының бастамасымен 2022 жылғы қаңтарда құрылған «Қазақстан халқына» қоры демеушілігімен мектебімізде информатика кабинеті жаңа заманға сай жабдықтады, мектепті қажетті материалдық-техникалық жабдықпен қамтамасыз етті. Қазіргі уақытта балалар компьютердің бар екенін біліп қана қоймай, ол туралы жай ғана түсінікке ие

болып қана қоймай, онымен жұмыс істей білуі керек, осы техниканы қолдана білуі керек. Бұл пән теориялық білімді, біліктікті және дағдыларды іс жүзінде қолдануды көздейді.

Мультимедианың әдістемелік күші – балаларды бейнекөріністермен тез қызықтырып, көңіл күйіне көмек береді. Сонымен қатар, электрондық оқулықтарды ұйымдастырылған оқу қзметінде пайдалану кезінде балалар бұрын алған білімдерін кеңейтіп, өз бетімен шығармашылық тапсырмалар орындайды. Электрондық оқулық арқылы түрлі суреттер, видеокөріністер, дыбыс және музыка тыңдап көрсетуге болады.

Қазіргі заман талабына сай адамдардың мәлімет алмасуына, қарым-қатынасына ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың кеңінен қолданысқа еніп, жылдам дамып келе жатқан кезеңінде ақпараттық қоғамды қалыптастыру қажетті шартқа айналып отыр. Осы орайда келешек қоғамымыздың мүшелері - жастардың бойында ақпараттық мәдениетті қалыптастыру қоғамның алдында тұрған ең басты міндет.

Қазіргі уақытта арнайы бағыттағы ақпараттық коммуникативті технолгияның құралдарын құру үрдісінде көптеген білім беру бағыттары мен оқу пәндері бойынша мультимедиалық энциклопедиялар жасалған. Оқытудың жаңа әдістерін пайдалана отырып, оқу үрдісін ұйымдастыру мүмкіндігін беретін ойындық ситуациялық тренажерлар және мультимедиалық оқыту жүйелері құрастырылған.

Ақпараттық коммуникациялық технологиялар қоғамның одан әрі даму процестеріне көбірек әсер етеді. Қоғамды ақпараттандыру қазіргі өркениеттің маңызды құрамдас бөлігі, ол ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың жоғары деңгейімен және дамыған ақпараттық құрылымдармен сипатталды. Информатика іс жүзінде техникалық жағынан табиғат пен қоғамдағы ақпарат пен ақпараттық процестер туралы іргелі ғылымға айналды.

Сондықтан да инклюзивті білім беруде ақпараттық- коммуникациялық технологияларды мүмкіндігі шектеулі балалардың жас ерекшелігіне сай дайындап, пайдаланып, пәндер бойынша бағдарламаларын құрастырып, түзете- дамыту жұмыстарын жүргізсе, мүмкіндігі шектеулі жандардың заман талабына сай тұлға қалыптастыруға септігі зор екендігі белгілі. Инклюзивті оқытуда мұғалім жаңа технологияларды игеріп, оқушы танымы мен қызығушылығын арттыруда ақпараттық технологияларды қолданудың тиімділігі зор.

Әдебиеттер тізімі:

1. Г.К.Селевко. Компьютерные (новое информационные) технологии обучения.

2. Дьяченко В.К. Новая педагогическая технология и ее звения. Изд. "Соло" Красноярского университета. 1994г.

3. Кобдикова Ж. Технологизация учебного процесса. Школа "Ақ желкен", Алматы. 1999 ж.

4. Елубай С. Білім беру технологиясының қазіргі проблемалары. Алматы, 2001жыл.

5.Л.Доллинер. Ақпараттық коммуникациялық технологияларының мәселелері және болашағы. Информатика негіздері.

6. А. Шарипова. Жаңа ақпараттық технологияларды математика пәнін оқытуда пайдалану. Информатика негіздері.

ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІҢ ФИЗИКА ЖӘНЕ ИНФОРМАТИКА ПӘНДЕРІН ИНТЕГРАЦИЯЛАП ОҚЫТУДАҒЫ РӨЛІ

Кантарбаева Алия Сайлауовна
«Ақмола облысы білім басқармасының Жақсы ауданы бойынша білім бөлімі Жақсы ауылының №1 жалпы орта білім беретін мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің физика-информатика пәнінің мұғалімі

Аннотация
Бұл мақалада жасанды интеллект (ЖИ) технологияларының физика және информатика пәндерін біріктіріп оқытудағы маңыздылығы қарастырылады. Қазіргі цифрлық дәуірде ЖИ білім беру процесін жаңа деңгейге көтеруге қабілетті. Мақалада ЖИ-дің оқушылардың түсінуін жеңілдету, оқытуды жекелендіру және пәнаралық байланыстарды нығайтудағы мүмкіндіктері талқыланады. Сонымен қатар, ЖИ құралдарының физикалық заңдарды модельдеуде, деректерді талдауда және интерактивті оқыту ортасын құрудағы рөлі зерттеледі.
Кілт сөздер: жасанды интеллект, физика, информатика, интеграция, білім беру технологиялары.

Қазіргі әлемде ғылым мен технологияның қарқынды дамуы білім беру жүйесіне де өз талаптарын қойып отыр. Әсіресе, физика мен информатика сияқты іргелі пәндердің өзара байланысы айқын көрінуде. Бұл екі пән бір-бірін толықтырып, оқушыларға әлемнің заңдылықтарын түсінуге және цифрлық технологияларды қолдану арқылы мәселелерді шешуге мүмкіндік береді. Осы интеграцияны тиімді жүзеге асыруда жасанды интеллект (ЖИ) маңызды рөл атқара алады. Мен, физика-информатика пәнінің мұғалімі ретінде, бұл бағыттың болашағы зор екеніне сенімдімін.

Физика табиғат құбылыстарының заңдылықтарын зерттесе, информатика деректерді өңдеу, алгоритмдер құру және модельдеу құралдарын ұсынады. Қазіргі физикалық зерттеулерде үлкен көлемдегі деректерді талдау, күрделі жүйелерді модельдеу және эксперименттерді автоматтандыру информатикалық білім мен дағдыларды талап етеді. Сондықтан бұл екі пәнді бірге оқыту оқушылардың бойында ғылыми ойлау қабілетін, талдау дағдыларын және заманауи технологияларды қолдану біліктілігін қалыптастыруға септігін тигізеді. Интеграцияланған сабақтар оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, теориялық білімдерін практикада қолдануға мүмкіндік береді.

Жасанды интеллект білім беру саласында оқыту мен оқу процесін жекелендіру, тиімділікті арттыру және жаңа мүмкіндіктер ашу тұрғысынан үлкен потенциалға ие. Физика мен информатиканы интеграциялап оқытуда ЖИ-ді келесі бағыттарда қолдануға болады:

Оқу материалдарын жекелендіру: ЖИ оқушылардың қажеттіліктерін, оқу стилін және білім деңгейін анықтап, соған сәйкес физикалық ұғымдарды информатикалық құралдар арқылы түсіндіретін немесе керісінше, информатикалық тапсырмаларды физикалық мысалдармен байланыстыратын жеке оқу жоспарларын ұсына алады.

Күрделі құбылыстарды модельдеу және визуализациялау: ЖИ-ге негізделген платформалар оқушыларға физикалық процестерді (мысалы, қозғалыс траекториясы, электр тізбегіндегі ток ағысы, молекулалардың қозғалысы) интерактивті түрде модельдеуге және визуализациялауға мүмкіндік береді. Бұл модельдерді құру немесе модификациялау барысында оқушылар информатикалық білімдерін қолданады.

Деректерді талдау және эксперименттерді өңдеу: Физикалық эксперименттерден алынған деректерді ЖИ құралдары (мысалы, машиналық оқыту алгоритмдері) арқылы талдауды үйретуге болады. Бұл оқушыларға тек физикалық заңдылықтарды түсініп қана қоймай, сонымен қатар деректермен жұмыс істеудің заманауи әдістерін меңгеруге көмектеседі.

Автоматтандырылған кері байланыс және бағалау: ЖИ жүйелері оқушылардың физика-информатикалық тапсырмаларды орындаудағы қателерін анықтап, жедел кері байланыс

бере алады. Сондай-ақ, интеграцияланған жобалық жұмыстарды бағалаудың тиімді жүйесін құруға көмектеседі.

Түрлі жобаларды қолдау: ЖИ оқушыларға физикалық мәселелерді шешу үшін программалық код жазуда, деректер базасын құруда немесе симуляциялық орталарды пайдалануда бағыт-бағдар бере алады. Бұл оқушылардың зерттеушілік дағдыларын дамытады.

Менің тәжірибемде физика мен информатиканы біріктіріп оқыту оқушылардың пәндерге деген қызығушылығын арттыратынын байқадым. Олар теориялық білімді нақты, қолданбалы мәселелерді шешуде пайдалануға болатынын түсінеді. Жасанды интеллектті бұл процеске қосу мұғалімдер үшін де жаңа мүмкіндіктер ашады. ЖИ құралдарын қолдану арқылы біз сабақты одан әрі тартымды етіп, әрбір оқушыға жеке көңіл бөлуге мүмкіндік аламыз. Әрине, бұл бағытта әлі де үйренуіміз және дамуымыз қажет дүниелер көп. Мұғалімдердің ЖИ құралдарын қолдану біліктілігін арттыру, мектептерді қажетті техникалық базамен қамтамасыз ету мәселелері де өзекті болып қала береді. Дегенмен, болашақта ЖИ біздің сабақтарымыздың ажырамас бөлігіне айналып, физика мен информатиканы интеграциялап оқытуды жаңа деңгейге көтереді деп сенемін.

Сонымен қатар, өз тәжірибемде оқыту процесіне жаңа технологияларды енгізудің қаншалықты маңызды екенін күнделікті көріп келемін. Әсіресе, физика курсының "Механикалық және электрмагниттік тербелістер" сияқты күрделі бөлімдерінде оқушыларға құбылыстардың мәнін түсіндіру кейде қиындық тудырады. Бұл жерде дәстүрлі эксперименттермен қатар, виртуалды және компьютерлік эксперименттердің маңызы зор.

Виртуалды зертханалар, мәселен, "Ашық физика" немесе vascak.cz сайтындағы демонстрациялар оқушыларға қауіпсіз әрі тиімді түрде тербеліс фазаларын, маятник қозғалысын, тіпті электрмагниттік тербелістерді бақылауға мүмкіндік береді. Олар параметрлерді өзгертіп, нәтижесін лезде көре алады, бұл теориялық білімді бекітуге көмектеседі.

Алайда, менің ойымша, бұл интеграцияны одан әрі тереңдету үшін жасанды интеллектінің рөлі ерекше болмақ. Информатика пәнінде алған бағдарламалау, деректерді талдау дағдыларын физикада қолдану – болашақ мамандар үшін ауадай қажет. Жасанды интеллект бұл үдерісті жеделдетеді.

Мысалы, "Тербелістер" бөліміндегі виртуалды эксперименттерден алынған деректерді талдау кезінде ЖИ құралдарын пайдалануға болады. Оқушылар жинаған деректерді ЖИ алгоритмдері арқылы өңдеп, қателіктерді анықтап, заңдылықтарды дәлірек тұжырымдай алады. Бұл информатикадағы деректер ғылымы мен физикадағы эксперименттік дағдыларды біріктіреді.

Сондай-ақ, ЖИ-ге негізделген виртуалды симуляциялар оқушының білім деңгейіне бейімделе алады. Егер оқушы тербеліс амплитудасы мен жиілігінің байланысын түсінбесе, ЖИ оған қосымша көрнекіліктер немесе жетекші сұрақтар ұсынып, түсіндіру тәсілін өзгерте алады. Бұл әр оқушыға жекеленген оқу жолын құруға мүмкіндік береді.

Мен өз сабақтарымда қарапайым программалау тапсырмаларын физикалық есептермен байланыстыруға тырысамын. Болашақта ЖИ көмегімен оқушылардың тербеліс процестерін модельдейтін немесе эксперимент нәтижелерін болжайтын шағын бағдарламалар жасауына қолдау көрсетуді жоспарлап отырмын. Бұл олардың тек физикалық заңдылықтарды жаттап қана қоймай, оларды цифрлық түрде іске асыруды үйренуіне септігін тигізеді.

Әрине, бұл бағытта әлі де көп жұмыс атқарылуы керек. Мұғалімдердің дайындығы, қажетті бағдарламалық қамтамасыз ету – бұл өзекті мәселелер. Дегенмен, ЖИ-ді физика мен информатиканы интеграциялап оқытуда қолдану оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, оларды XXI ғасырдың талаптарына сай дайындауға үлкен мүмкіндік береді деп толық сенемін.

Жоғарыда айтылғандай, қазіргі ғылым мен техниканың дамуы жағдайында физика және информатика пәндерінің интеграциясы білім берудегі негізгі бағыттардың біріне айналып отыр. Себебі, бұл екі пән бір-бірімен тығыз байланысты және оларды бірге оқыту оқушылардың әлемнің ғылыми бейнесін тұтастай қабылдауына, деректермен жұмыс істеу дағдыларын жетілдіруіне және күрделі техникалық мәселелерді шешуге қабілетті мамандар ретінде

қалыптасуына жол ашады. Осы интеграцияланған оқыту процесін одан әрі тиімді әрі тартымды етуде жасанды интеллект (ЖИ) теңдессіз мүмкіндіктер ұсынады.

Жасанды интеллект – бұл тек мұғалімнің көмекші құралы ғана емес, ол оқушылардың оқу тәжірибесін байытып, оларды белсенді қатысушыға айналдыратын қуатты дидактикалық құрал. ЖИ-ге негізделген платформалар мен қосымшалар арқылы оқушылар физикалық құбылыстарды (мысалы, тербелістер немесе толқындар) информатикалық модельдер арқылы тереңірек түсіне алады. Виртуалды эксперименттерді ЖИ-мен біріктіру арқылы біз оқушыларға деректерді жинау, оны талдау және алынған нәтижелер негізінде болжам жасау сияқты ғылыми-зерттеу жұмыстарының барлық кезеңдерін орындауға мүмкіндік береміз. ЖИ оқушылардың жұмысын талдап, әрқайсысының білім деңгейі мен оқу стиліне сәйкес жекеленген тапсырмалар мен түсіндірмелер ұсына алады. Бұл білімнің сапасын арттырып, оқушылардың пәнге деген ынтасын күшейтеді.

Сонымен қатар, жасанды интеллект мұғалімдердің жұмысын едәуір жеңілдетеді. Қайталанатын, уақытты көп шығындайтын тапсырмаларды (мысалы, тесттерді немесе стандартты есептерді тексеру, оқушылардың ілгерілеуін бақылау) автоматтандыру арқылы ЖИ мұғалімге шығармашылық жұмысқа, оқушылармен жеке жұмыс істеуге және интеграцияланған сабақтарға тереңірек дайындалуға мүмкіндік береді. ЖИ мұғалімдерге сабақ жоспарлауда, көрнекі материалдарды іріктеуде және оқушылардың қиындықтарын алдын ала анықтауда да көмек көрсете алады.

Ең маңыздысы, физика мен информатиканы ЖИ арқылы интеграциялап оқыту оқушылардың бойында XXI ғасырдағы табысқа жету үшін қажетті негізгі дағдыларды қалыптастырады. ЖИ-ге негізделген проблемалық тапсырмаларды шешу барысында олар сыни ойлауды дамытады – ақпаратты сүзу, талдау және дұрыс шешім қабылдауды үйренеді. Креативтілік – физикалық мәселелерді шешу үшін информатикалық құралдарды стандартты емес қолдану немесе ЖИ көмегімен жаңа модельдер құру арқылы көрініс табады. Мәселелерді шешу дағдылары нақты физикалық құбылыстарды зерттеуде, деректерді өңдеуде және ЖИ ұсынған шешімдерді бағалауда шыңдалады. Ал цифрлық сауаттылық – ЖИ платформаларымен, виртуалды зертханалармен және деректерді өңдеу құралдарымен тұрақты жұмыс істеу арқылы қалыптасады.

Қорыта келе, физика және информатика пәндерінің ЖИ негізіндегі интеграциясы – бұл тек заманауи тренд қана емес, ол білім берудің болашағы. ЖИ мүмкіндіктерін толыққанды зерттеп, оны оқыту процесіне тиімді енгізу арқылы біз оқушыларды тек пәндік біліммен ғана емес, сонымен қатар күрделі, жылдам өзгеріп жатқан әлемде табысты болуға қажетті жан-жақты дағдылармен қаруландырамыз. Бұл бағыттағы зерттеулерді, әдістемелік жұмыстарды және мұғалімдердің біліктілігін арттыруды жалғастыру – біздің алдымызда тұрған басты міндеттердің бірі. Тек осылай ғана біз жаңа буынды цифрлық дәуірдің сын-қатерлеріне дайын ете аламыз.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Бекмұхамбетов Е.Д. Физиканы оқыту әдістемесі: жоғары оқу орындарына арналған оқулық. – Алматы: Мектеп, 2019. – 310 б.

2. Қожахметов А.Б. Информатиканы оқытудың өзекті мәселелері. – Қарағанды: Болашақ-Баспа, 2017. – 205 б.

3. Смағұлова А. С. Пәнаралық байланыстың дидактикалық негіздері // Қазақстан мектебі. – 2021. – № 4. – Б. 35-40.

4. Қайырбеков Ж. Т. Заманауи сабақтағы ақпараттық технологияларды қолдану // Білім. – 2022. – № 1. – Б. 12-17.

5. Мұсаева Л. А. Жасанды интеллекттің білім берудегі мүмкіндіктері // Ғылым және білім. – 2023. – № 3. – Б. 50-55.

6. Дүйсенова Г. Е. Физика есептерін шешуде программалауды қолдану // Физика және астрономия. – 2020. – № 2. – Б. 28-33.

7. Оспанов Б. С. Интеграцияланған сабақтарды жоспарлаудың ерекшеліктері // Педагогикалық диалог. – 2019. – № 5. – Б. 45-49.

БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІН ЦИФРЛАНДЫРУ: ЗАМАНАУИ ТРЕНДТЕР МЕН ДАМУ СТРАТЕГИЯЛАРЫ

Караева Айгуль Мейрмановна
Арал индустриалды-техникалық колледжі тарих пәнінің оқытушысы
Қызылорда облысы Арал қаласы, Қазақстан

АҢДАТПА

Бұл баяндамада білім беру жүйесін цифрландырудың мәні мен маңызы, оны енгізудің қазіргі замандағы қажеттілігі жан-жақты қарастырылады. Оқу үдерісіне заманауи технологияларды ендіру арқылы білім алушылардың жеке қажеттіліктеріне бағытталған икемді, сапалы білім беру мүмкіндіктері сипатталады. Баяндамада Қазақстандағы цифрландыру саясаты мен тәжірибесі, сонымен қатар онлайн оқыту, LMS жүйелері, жасанды интеллект, VR/AR, Big Data сияқты цифрлық трендтер мен даму стратегиялары нақты мысалдар арқылы талданады.

АННОТАЦИЯ

В данном докладе всесторонне рассматривается значение и необходимость цифровизации системы образования в условиях современного информационного общества. Описываются возможности гибкого и качественного обучения, ориентированного на индивидуальные потребности обучающихся, благодаря внедрению современных цифровых технологий. Приводятся конкретные примеры цифровых трендов и стратегий развития: онлайн-обучение, системы LMS, искусственный интеллект, Big Data, VR/AR, а также опыт цифровизации образования в Казахстане.

ABSTRACT

This paper explores the significance and necessity of digitalizing the education system in the modern information society. It describes how the integration of modern technologies allows for flexible, personalized, and high-quality learning tailored to the needs of learners. The paper presents current digital trends and development strategies such as online learning, LMS systems, artificial intelligence, Big Data, and VR/AR, with practical examples, as well as Kazakhstan's experience in educational digitalization.

Кілт сөздер: цифрландыру, білім беру, цифрлық технологиялар, онлайн оқыту, LMS, жасанды интеллект, цифрлық сауаттылық, Қазақстан, Big Data, VR/AR, оқыту стратегиялары.

Цифрландыру – қазіргі әлемдегі барлық салада жүріп жатқан жаһандық үдеріс, ал білім беру жүйесі бұл өзгерістерден тыс қала алмайды. Қазіргі уақытта цифрлық технологияларды енгізу – білім беруді жаңғыртудың басты шартына айналды. Бұл тек техникалық құралдарды пайдалану емес, сонымен қатар білім беру мазмұнын, оқыту әдістерін, оқытушы мен білім алушы арасындағы қарым-қатынасты түбегейлі өзгертуге бағытталған процесс.

Білім беруді цифрландырудың мәні мен мақсаты:

Білім беруді цифрландыру дегеніміз – оқу процесіне ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ), сандық ресурстарды, платформалар мен қосымшаларды енгізу арқылы оны тиімдірек, икемдірек және қолжетімді ету. Негізгі мақсат – білім алушыға білімді жекелендірілген, интерактивті, деректерге негізделген форматта ұсыну.

Білім беру жүйесін цифрландырудың қазіргі замандағы қажеттілігі:

Қазіргі заман – ақпараттық қоғам дәуірі. Цифрлық технологиялар күнделікті өмірдің ажырамас бөлігіне айналып, жұмыс, қарым-қатынас, білім алу сияқты барлық салаларда түбегейлі өзгерістерге себеп болуда. Осы орайда білім беру жүйесін цифрландыру – заман талабы. Оның қажеттілігі бірнеше нақты себептерге байланысты:

1. Қоғамның цифрлық трансформациясы

Қазіргі жастар – "цифрлық ұрпақ". Олар технологиямен өсіп келеді және білім беру жүйесі олардың өмір сүру дағдыларына бейімделуі тиіс. Бұл білім алушылардың қызығушылығын арттырып, оқу процесін тиімді етуге көмектеседі.

2. Білімге қолжетімділікті арттыру

Цифрлық құралдар мен онлайн платформалар кез келген жерде, кез келген уақытта білім алуға мүмкіндік береді. Мысалы: шалғай ауылдағы білім алушы да BilimLand сияқты ресурстар арқылы сапалы білімге қол жеткізе алады.

3. Жеке білім беру траекториясын қалыптастыру

Цифрлық технологиялар әрбір білім алушының деңгейіне, қабілетіне және қызығушылығына сай бейімделген оқыту мүмкіндігін береді.
Мысал: жасанды интеллект көмегімен білім алушының білім алудағы әлсіз және күшті тұстары анықталып, жеке жоспар жасалады.

4. Оқытушы жұмысын жеңілдету және тиімділігін арттыру

Цифрлық платформалар арқылы оқытушы:

- тапсырма береді;
- автоматты түрде бағалайды;
- кері байланыс ұсынады;
- білім алушының прогресін бақылай алады.

5. Жаңа дағдыларды қалыптастыру

Бүгінгі білім беру тек пәндік біліммен шектелмей, цифрлық сауаттылық, ақпараттық ізденіс, креативтілік, командалық жұмыс, деректерді талдау сияқты заманауи дағдыларды дамытуға бағытталуы керек. Бұл дағдылар еңбек нарығында сұранысқа ие.

6. Төтенше жағдайларға дайын болу

Пандемия сияқты күтпеген жағдайлар білім берудің балама, икемді форматтарының (онлайн, гибридті) қажеттілігін дәлелдеді.
Мысал: 2020–2021 жылдары Қазақстандағы барлық оқу орындары онлайн форматқа жедел көшіп, цифрлық платформалар арқылы оқытуды жалғастырды.

7. Білім сапасын талдау және жақсарту мүмкіндігі

Big Data мен Learning Analytics арқылы білім беру процесін сандық түрде бақылауға болады. Бұл:

- ✓ білім алушының үлгерімін;
- ✓ сабақ тиімділігін;
- ✓ оқытушының жұмысының нәтижесін объективті түрде бағалауға мүмкіндік береді.

Заманауи цифрлық трендте:

a) Онлайн және гибридті оқыту. Мысал: COVID-19 пандемиясы кезінде оқу орындары жаппай Zoom, Microsoft Teams, Google Meet сияқты платформалар арқылы онлайн оқыту форматына көшті. Бұл әдіс қазір де кеңінен қолданылуда, әсіресе қашықтағы ауыл оқу орындары үшін.

b) LMS жүйелері (Learning Management Systems). Мысал: Moodle, Google Classroom, BilimLand, Kundelik.kz – Қазақстанда кеңінен қолданылып жүрген цифрлық оқу платформалары. Бұл жүйелер арқылы білім алушыларға тапсырма беру, бақылау, кері байланыс қамтамасыз етіледі.

c) Жасанды интеллект (AI) және Big Data. Жасанды интеллект білім алушының үлгерімін талдап, дербес оқу траекториясын ұсынуға мүмкіндік береді.
Мысал: Socratic қосымшасы – білім алушыларға сұрақ қою арқылы нақты шешім жолдарын ұсынады.

d) Виртуалды және кеңейтілген шындық (VR/AR). Бұл технологиялар күрделі ұғымдарды визуализациялау арқылы білім алушыны қызықтыра алады.
e) Цифрлық құзыреттілік. Оқытушылар мен білім алушылар үшін цифрлық сауаттылық – басты құзыреттілікке айналды. ҚР БҒМ 2022 жылдан бастап оқытушылардың цифрлық құзыреттілігін бағалау көрсеткішін енгізді.

Қазақстандағы цифрландыру саясаты және тәжірибесі:

«Цифрлы Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы (2018–2022) шеңберінде білім беру саласына АКТ енгізуге айрықша көңіл бөлінді. Қазақстанда Bilim Media Group, NIS, ҚазБілім, e-learning платформалары – отандық контент өндірушілер қалыптасты.
Оқу орындарына робототехника, STEM зертханалар енгізілуде.

Білім беруді цифрландыру стратегиялары:

a) Инфрақұрылымды дамыту. Интернетпен қамтамасыз ету, компьютерлер мен интерактивті тақталар орнату.

b) Цифрлық ресурстарды дамыту. Сапалы отандық цифрлық білім контентін өндіру, аудиовизуалды құралдарды көбейту.

c) Оқытушылардың цифрлық біліктілігін арттыру. Тұрақты біліктілік арттыру курстары, цифрлық тренингтер өткізу.

d) Деректерге негізделген шешім қабылдау. Learning Analytics жүйелері арқылы білім алушылардың үлгерімін, қатысуын, белсенділігін талдау.

Қазақстанның білім беру саласын цифрландырудағы прогресі бірнеше маңызды бағыттарда көрініс тапты. Ең алдымен, "Цифрлы Қазақстан" мемлекеттік бағдарламасы шеңберінде оқу орындарын интернетпен қамтамасыз ету, интерактивті тақталар, компьютерлер мен сандық ресурстарды енгізу секілді инфрақұрылымдық шаралар жүзеге асты. Сонымен қатар, BilimLand, Kundelik.kz, Daryn.online, Mektep Online сияқты отандық цифрлық платформалар кеңінен енгізіліп, олар арқылы сабақтар өткізіліп, үй тапсырмалары мен бағалау жүйелері цифрлық ортаға көшірілді. Білім алушылар мен оқытушылардың цифрлық сауаттылығын арттыруға ерекше көңіл бөлініп, оқытушылар үшін онлайн курстар мен біліктілік арттыру бағдарламалары ұйымдастырылды. Сонымен қатар, STEM, робототехника, жасанды интеллект бағытында арнайы зертханалар ашылып, тәжірибелік оқыту элементтері күшейтілді. COVID-19 пандемиясы кезінде Қазақстан қашықтан оқытуға жаппай көшіп, қысқа мерзімде онлайн оқыту жүйесін ұйымдастыру арқылы цифрлық бейімделуге қабілеттілігін көрсетті. Осы үдерістердің барлығы білім беру жүйесін жаңғыртып, оны заманауи талаптарға бейімдеуге мүмкіндік берді.

Цифрландыру – білім беру саласының болашағы ғана емес, бүгіні. Заманауи технологиялар арқылы білім сапасын арттыру, оқытудың тиімділігін көтеру және білім алушының жеке қажеттіліктеріне бейімделу мүмкіндігі артады. Алайда, бұл үдеріс тек технология енгізумен шектелмей, бүкіл оқу экожүйесін өзгертуге бағытталуы тиіс. Қазақстан бұл бағытта жүйелі қадамдар жасауда, ендігі мақсат – бар ресурстарды тиімді пайдалану мен оқытушылардың цифрлық мәдениетін күшейту.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Білім саласындағы цифрлық трансформация // Egemen Qazaqstan. — 2021. — №12.

2. Кенжебаева Л.Ж. Цифрлық білім беру ресурстарын қолданудың педагогикалық аспектілері // Білім берудегі инновациялар. — 2022. — №3. — Б. 24–29.

3. Абдрахманова Г.Т. Онлайн оқытудың тиімділігі: жаңа мүмкіндіктер мен қиындықтар // Педагогикалық зерттеулер журналы. — 2021. — №4(76).

ХИМИЯ-БИОЛОГИЯ САБАҚТАРЫНДА БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ БАРЫСЫНДАҒЫ ЖАҢА ӘДІС ТӘСІЛДЕР

Каримова Назерке Амангелдыкызы
№35 орта білім беретін мектебінің химия-биология пәндерінің мұғалімі,
Абай облысы Семей қаласы

Мақсаты: Оқушылардың оқу белсенділігін қалыптастыру барысында жаңа технологияларды қолдану арқылы сабақты түрлендіріп өткізу. Химия биология пәнінен сабақ бере отырып, оқушыларға әртүрлі тақырыпқа сай ұлттық құндылықты таба білу, оқушыға соны көрсете білу, халық педагогикасымен байланыстыра отқізген дәстүрлі емес сабақтардың маңызы зор. Мұндай сабақтарды өткізу нәтижесінде оқушылардың сабаққа қызығушылықтары артып қана қоймайды, берілген материалды жан-жақты игеріп, ой-өрістері кеңіп, алған білімдерін күнделікті өмірмен байланыстыра алады.

«Жаңа технологиялық әдіс-тәсілдерді теория мен практикада ұштастыра отырып қолдан. Біз осы заманғы білім беру жүйесінсіз, әрі алысты барлап, кең ауқымды ойлай білетің осы заманғы мұғалімдерсіз инновациялық экономика құра алмаймыз» Н.Ә.Назарбаев

«Ұстаздың биігі ойлана қарасаң биіктей береді, үңіле қарасаң, тереңдей береді, қол созсаң қарсы алдыңда, айналсаң артыңда тұрғандай» - деп Сократ айтқандай Егеменді еліміздің алдыңғы қатарлы отыз мемлекеттің қатарына қосылуға табандылықпен жылжу саясаты қоғамымыздың барлық саласында түбегейлі өзгерістер еңгізіп, жаңа талаптар қойылып отыр.

Технология дегеніміз – белгілі бір үрдістерді жүзеге асыру әдістері жайындағы білімдердің жиынтығы, оқу үрдісін жандандыру мақсатында ұйымдастырылған, білгілі бір мақсатқа жұмылдырылған алдын – ала ойластырылған ықпал мен әсер. Сонымен бірге оқу үрдісін ойдағыдай жүзеге асырудың мазмұнды техникасы және білім алудың жоспарланған нәтижелерге жету үрдісінің сипаттамасы.

Педагогикалық технологиялар – оқу – тәрбие үдерісінің шығармашылықпен терең ойластырылған көптеген факторларының үйлесімділігі оқыту мен тәрбиенің тиімділігін қамтамасыз ететін жаңа құрамдас бөлігі.

Сапалы білім – ел болашағын айқындайтын басты көрсеткіш болып табылады. Оқушылардың сапалы білім алуын бүгін қамтамасыз ету – мұғалімнің басты міндеті.

Дамыған елдердегі білім беру жүйесінде ерекше маңызды мәселелердің бірі – оқытуды ақпараттандыру, яғни оқу үрдісінде ақпараттық – коммуникациялық технологияларды пайдалану. Қазіргі таңда елімізде білім беру жүйесінде жаңашылдық қатарына ақпараттық кеңістікті құру енгізілді.

Қазіргі кезде жаңа педагогикалық технологиялар түрлері көбейе түсуде. Сондықтан жаңа технологиялардың ішінен өз қажеттісін таңдап алу – әр мұғалім үшін жауаптылық пен іскерлікті қажет ететін еңбек. Соның ішінде сын тұрғысынан ойлау технологиясына тоқталайық. Сын тұрғысынан ойлау технологиясы оқушылардың таным белсенділіктері мен ойлау қабілеттерін дамыту үшін қолдануға болады. Сын тұрғысынан ойлау технологиясының мақсаты: білімге құштар, ой-өрісі еркін дамыған ашық қоғам азаматтарын тәрбиелеу. Бұрынғы әдетке айналған оқу үрдісінде мұғалімге басымдылық рөл берілісе, ал казірге технологияларда оқушы белсенділік көрсетуі тиіс, оқушыны оқытпайды, ол өздігінен оқып білім алуы керек. Сол арқылы оқушы өз қажеттігін біліп, өз жолын таңдап, жетістікке жетуге мүмкіндік алуда.

Сын тұрғысынан ойлау технологиясының ережесі:

1. Тыныштық.
2. Жылдамдық.
3. Белсенділік.
4. Ұйымшылдық.
5. Толық қатысым.
6. Уақытпен санасу.

Оқушылардан осы ереженің орындалуын талап ету қажет.

Сабақ кезеңдерінде қолданылатын стратегия: Оқушылардың таным- белсенділігін «іске қосып» одан туындаған ойды шешуге бағыттау үшін сол ойдың белгілі жақтары болуы керек және шығармашылық іздестіруге, ойлануға итермелейтін бастапқы мәліметтері болуы тиіс. Мысалы:

Кубизм стратегиясы кубик жасалып оның 6 қырында 6 түрлі тапсырмалар жазылады:

1. Ассоциация.
2. Суреттеу.
3. Талдау.
4. Дәлелдеу.
5. Ұсыныс.
6. Салыстыру.

«Кубизм» стратегисымен сабақ өткізу үшін оқушыларды топқа бөліп отырғызу керек.

Мысалы «Металдар» тақырыбын осы стратегиямен өткізу үшін, тақырыптағы мағлұмат кубиктің алты қырындағы тапсырмаларға сәйкестестендіріп қарастырылады. Әр топ кубикті лақтыру

арқылы тапсырмаларын анықтайды.
1. Ассоциация. «Металдар» сөзін естігенде көз алдыңа не елестейді? (қызығушылық ояту)
2. Суреттеу. Металдадың физикалық қасиеттері суреттеледі.
3. Талдау. Металдардың химиялық қасиеттері талданып, реакция теңдеулері жазылады.
4. Дәлелдеу. Металдардың шығу тарихы. Металдардың құрамын анықтап, дәлелдеген, синтездеген ғалымдар туралы айтылады.
5. Ұсыныс. Металдардың не үшін қолданылатыны ұсынылады.
6. Салыстыру. Венн диаграммасы қолданылады, екі затты алып салыстырады. Мысалы: Металдар мен бейметалдар.

Эссе жазу стратегиясы арқылы да оқушылардың ойлау білігін арттыруға болады. Берілген тақырыптың ішкі сырын терең түсініп, өз пікірін, ойын дұрыс жеткізіп, сабақта берілген дәлелдемелермен бекітіп, оқылған тақырыптың негізгісін көркемдеп жазып және сол арқылы өмір, болмыс сырын қалай түсінетіндігі жайында ойын ашық білдіре алады.

«Білемін, білгім келеді, үйрендім» әдісі мынадай қадамдардан тұрады:
1. Оқушы тақырып бойынша білетін білімдерін жинайды
2. Нені білгісі келетінін жазады, сұрақ қояды, білгім келеді бағанын толықтырады.
3. Қойылған сұрақтарға, мәтінді оқи отырып жауап береді, үйрендім бағанын толтырады.
4. Ой толғаныс(баяндама немесе тәжірибе жасау)

Әр түрлі әдіс-тәсілдерді пайдалану, оқушыларды мәселелік жағдайға енгізу, жалпы талқылау, топпен бірлесе жұмыс істеу және өз мүмкіндігін ортаға салу, өзін және өзгені бағалай білу дағдысын қалыптастыра отырып белсенді іс әрекетке тәрбиелеуге болады. Мысалы:

Уақыт шеңбері. Бұл тәсілінің басты мақсаты: идеялар, тәжірибелер және ойлармен бөлісу. Өз-өзіңді және басқаларды түсінуді алға бастыру. Барлық оқушылар және мұғалім шеңбер құрып отырады. Сөйлеуші ғана ұстайтын зат бар/ мысалы доп/. Мұғалім Уақыт шеңберіндегі құрылымдық ережелерінің сақталуына, әр оқушының эмоциясын қорғауға және лайықты тапсырмаларды дайындауға жауапты. Уақыт шеңберінде талқылауға барлығы түгелдей қатысады, тек біреуі ғана сөйлеу керек.

Жұптық әңгіме тәсілі. Идеяларды құрастырып, белсенді тыңдап, бар ойын талқылауға шоғырландыруға мүмкіндік береді. Жұптарды қолдану оқушыларға сөйлесуге және үлкен топтарда өзін сенімсіз сезінетін оқушыларға көмектесуге мүмкіндік береді. Мысалы: 6 сыныпта «Гүлшоғырларын» өткенде екі оқушыға бір тапсырма беріледі кеппешөптер таратылып беріп олардын гүлшоғырларын ажыратып кестеге толтыру керек.

Джигсо әдісі. Оқушылар сынып бойынша үш-төрттен орналастырылады, әр топқа дәстүрлі тасырмалар беріледі. Тапсырма үлестірме материалдар түрінде беріледі. Джигсо әдісінің артықшылығы – топта жұмыс істеуге арналған құрылым ұсыныс, сөйлеу және тыңдау дағдыларын дамытады.

Өкіл әдісі. Белсенді тындау, қауым алдында сөйлеу және анық баяндау, тәжірибе алмасу және өзара байланысты болу. Топтар тапсырманы орындап болғаннан кейін топтың бір адамы «елші» болып сайланады да, зерделенген материалды түсіндіру және жинақтау, бұл тұралы жаңа топтың ойын, бір шешімге келгенін немесе жетістікке жеткенін білу үшін басқа топқа барады. Бұдан кейін елші өз тобына қайтып оралып, білгендерің айтып береді.

Сұрақтар шеңбері . Бұл әдіс бойынша оқушылар кезектесіп сөз сөйлейді. Оқушылар төрт немесе бес адамнан тұратын топ құрайды. Өқушыларға тақырып және ол бойынша ой жинақтау үшін бірнеше минут беріледі. Содан кейін талқылау басталады, әр оқушыға үздіксіз сөйлеуге үш минут уақыт беріледі. Бұл уақытта ешкім еш нәрсе айталмайды. Әр қайсысы бір рет сөз сөйлегеннен кейін жалпы әңгіме жүргізу мақсатында шағын топтар шеңберінде сөз беріледі. Бұл кезенде оқушылардың өзінің жеке идеяларын емес, біреудің айтқандарын негізге ала отырып сөйлеуге тиіс екенінескерту керек.

Топтастыру стратегиясында мәтіннің мәнің білдіретін бірліктерің жекелеп, белгілі бір ретпен сатылаған түрде сызба нұсқа, кестелер арқылы бейнелеу. Әртүрлі жазулар арқылы оларды категорияларға біріктіріп, ерекше бөліп орналастыру арқылы кез келген нәрсені есте сақтау.

Мысалы: 6 сыныпта «Жапырақ» тақырыбын өткенде, жапырақтар жай және күрделі болып, күрделі жапырақтардың өзі үш құлақты, қауырсын тәрізді, саусақ салалы болып бөлінетіндігін сызба реттінде, сондаяқ 8 сыныпта «Сүйек типтерің» өткенде , 9 сыныпта «Азот қосылыстарын» өткенде кесте, семантикалық карта толтыру арқылы оқушылардын есте сақтау қабілеттерің дамытуға болады. Әр түрлі сөзжұмбақ шешу арқылы ой-өрістерің дамытуға болады.

Салыстыру стратегиясында Венн диаграммасын қолдану тиімді. Мысалы 9 сынып фосфор тақырыбын өткенде фосфордың аллотропиясын оқушылар оқулықпен жұмыс істеу арқылы, Венн диаграммасын толтырады.Сабақты бекіту, қорытындылау кезінде Венн диаграммасын, тест тапсырмаларын, логикалық деңгейлік есептер қолданған жөн деп санаймын.

Оқушылардың оқу белсенділігін қалыптастырудың бір көзі – жаңа технологияларды қолдану арқылы сабақты түрлендіріп өткізу. Қазіргі кезде заман талабына сай білім беру үрдісіне 50 – ден астам жаңа технология қолданылады екен. Олардың бірнешеуіне тоқталып өтейік:

Дамыта оқыту технологиясы – күрделі құрылымды біртұтас педагогикалық жүйе. Оның нәтижесінде әр оқушының өзін - өзі өзгертуші субъекті дәрежесіне көтерілуі көзделіп, оқыту барысында соған лайық жағдай жасалады.

Деңгейлеп оқыту технологиясы – қазақ тілін деңгейлік тапсырмалар арқылы оқыту үшін тиімді болып табылады. Деңгейлеп оқыту - әрбір оқушы өзінің деңгейінде оқу материалын меңгеруін қамтамасыз етеді және әр баланың танымдық белсенділігін арттырады.

1. Әр оқушыға өз мүмкіндігін барынша пайдалана отырып білім алуына жағдай жасайды.
2. Балаларға бірдей зейін аударып, олармен саралай жұмыс істеуге мүмкіндік береді.
3. Оқушының жеке ерекшкліктеріне, өз эмоциясын басқара білуіне назар аударады.

Сабағымды өткізу барысында деңгейлеп оқыту технологиясын пайдаланып көрдім.

Көптеген технологиялар арасында оқушылардың оқу белсенділігін қалыптастыруға ас а қолайлы технология – сын тұрғысынан ойлау жобасы. Сын тұрғысынан ойлау технологиясы- біріншіден сын тұрғысынан ойлау өзіндік және жеке ойлау болып табылады. Ал, сабақ сын тұрғысынан ойлау принциптеріне негізделген болса, әркім ойлары мен пікірлерін тәуелсіз құратын болады. Екіншіден, сұрақтар қойылып, шешімін табуды қажет ететін мәселені анықтаудан басталады. Үшіншіден, көңілге қонымды дәлелге ұмтылады, мәселені шешудің жолын іздеп табады. Ал, оқушы белсенділігін қандай тәсілдер арқылы арттыруға болады деген сұрақтарға байланысты «сыни ойлауды дамыту» жобасы авторларының бірі Ч. Темпл төмендегідей әдістерді ұсынады:

- күтілетін нәтижелерді нақты айқындау
- жазба жұмыстарын жиі орындау
- оқушылардың ой-өрісін дамытатын сұрақтар қою
- бірлесе оқу тәсілдерін қолдану
- оқыту пәндерінің әлеммен, күнделікті өмірмен байланысын орнықтыру.

Сын тұрғысынан ойлау сабақтарында оқушы өзін - өзі еркін ұстап, өзгеге сенімін, жылуын күшейтеді. Оқушының тақырыпты толық меңгеруін е, уақыт үнемдеуге, өз бетінше жұмыс жасауына өте ыңғайлы. Сондықтан өз сабақтарымда сын тұрғысынан ойлау стратегияларының кебір элементтерін үнемі пайдаланып отырамын.Мысалы, сабақты бекітуде «Венн диаграммасы» әдісін қолдандым.

Сын тұрғысынан ойлау стратегияларында оқушы төмендегідей нәтижелерге жетеді

- оқушы өздігінен жұмыс істеуге мүмкіндік алады.
- тапсырмаларды өзі талдай алады
- өз ойын анық жеткізе алады
- бір – бірін бағалайды
- өз қателерін түзетеді
- жеке қабілеттері анықталады
- бір-бірінен қалмауға тырысады

Қорытынды:

Осылайша, жаңа технологиялық әдіс- тәсілдерді қолдана отырып тапсырмаларды орындау арқылы сабақ кезеңдерінде оқушылар сабақтың мақсат, міндетін өздері анықтайды, проблеманы шешу жолын іздестіреді, жаңаны өздері табады, ақылдасады, кеңеседі. Аталған әрекеттері арқылы әр оқушының проблеманы шешу, ақпараттық, коммуникативтік құзыреттіліктері қалыптасады, әр сабақтың өмірлік жағдайлармен байланыстылығын түсінеді. Оқушылардың үлгерімі мен білім сапсының жоғары болуы ең алдымен мұғалімнің шеберлігіне байланысты. Мұғалім өз міндетін тек оқыту, түсіндіру емес, ең алдымен оқушының оқу еңбегін танымдық оқу іс-әрекетін сауатты ұйымдастыру, басқару деп білуі тиіс. Сондықтан аталған педагогикалық технологиялар ойлау мен ұштастыра білім алуға бағытттайтын оқыту жолы.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1.Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы

“Болашақтың іргесін бірге қалаймыз” Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы, 2011 жыл.

2. «Биолог анықтамалығы» педагогикалық ғылыми-танымдық журнал №1-2016ж.

3. «Химия мектепте» ғылыми –педагогикалық журнал №2 2012 ж.

4. «Биология сауаттылық негізі» журнал №1 2011ж.

УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА ПО ПРЕДМЕТУ «ИНДИВИДУАЛЬНЫЕ И ГРУППОВЫЕ РАЗВИВАЮЩИЕ ЗАНЯТИЯ»

Картенова Айгуль Максутхановна

КГУ «Специальная школа-интернат №8» управления образования ВКО

Директор, олигофренопедагог

Усть-Каменогорск, Казахстан

Аннотация: Учебный предмет «Индивидуальные и групповые развивающие занятия» включен в компоненты коррекционных предметов рабочего учебного плана.

Все занятия имеют гибкую структуру, разработанную с учетом возрастных особенностей детей и заключений психолого-медико-педагогической консультации.

Оценка результатов освоения обучающегося с нарушением интеллекта программы коррекционной работы может осуществляться с помощью мониторинговых процедур.

Ключевые слова: дети с нарушением интеллекта, социально-коммуникативные навыки, развитие и коррекция эмоционально-волевой сферы, арт- и сказко-терапия.

В связи с тем, что количество учащихся с нарушениями интеллекта в последнее время возросло, введение предмета «Индивидуальные и групповые развивающие занятия» особенно актуально в наше время. Индивидуальные и групповые развивающие занятия способствует развитию интереса школьника к познанию собственных возможностей, учат находить пути и способы преодоления трудностей, формируют социально-коммуникативные навыки, учат умению распознавать и описывать свои чувства и чувства других людей. Всё это в комплексе повышает ресурсы психологического противостояния негативным факторам реальности и создаёт условия для полноценного развития личности подростка, основой которого как раз и является психологическое здоровье, предполагающее, по мнению большинства ведущих исследователей в этой области, наличие динамического равновесия между индивидом и средой. Поэтому ключевым критерием формирования психологического здоровья ребёнка является его успешная адаптация к социуму.

Нами была разработана учебная программа по предмету «Индивидуальные и групповые развивающие занятия» для обучающихся с нарушениями интеллекта 5-9 классов уровня среднего

образования в соответствии с пунктом 1 статьи 19 Закона Республики Казахстан от 27 июля 2007 года «Об образовании».

Данная программа учитывает особенности коррекционно-развивающей деятельности и особые образовательные потребности детей с нарушением интеллекта. Полностью отвечает требованиям времени и обеспечивает формирование социально приемлемых форм поведения, коррекцию отдельных сторон психической деятельности и личностной сферы, реализует индивидуальные специфические образовательные потребности обучающихся с интеллектуальными нарушениями, метапредметные и предметные компетенции.

Курс направлен на формирование у обучающихся следующих умений и способностей:

- умение адекватно вести себя в различных ситуациях;
- умение различать и описывать различные эмоциональные состояния;
- стремление к изучению своих возможностей и способностей.

Цель программы - создание условий для максимального удовлетворения особых образовательных потребностей обучающегося с интеллектуальными нарушениями, обеспечивающих усвоение им социального и культурного опыта.

Задачи: развитие и коррекция эмоционально-волевой сферы обучающихся; совершенствование навыков социализации и расширение социального взаимодействия со сверстниками (совместно с социальным педагогом; сохранение, укрепление и развитие психологического здоровья учащихся с нарушением интеллекта.

Содержание учебной программы индивидуально-групповой развивающей работы для обучающегося определяется с учетом его особых образовательных потребностей на основе рекомендаций ПМПК.

- Педагогические работники должны иметь четкое представление об особенностях психо-речевого и физического развития учащихся с нарушениями интеллекта, коррекционных методиках, технологиях и приемах коррекционно-развивающей работы. Специалист, реализующий программу по учебному предмету «Индивидуальные и групповые развивающие занятия», должен владеть навыками развивающей работы в рамках игровой, арт- и сказко-терапии; быть толерантным, чутким, доброжелательным, тактичным.

- Дидактические средства, учебные пособия, игровое оборудование и т.п.

-Для успешной реализации программы необходим достаточно просторный кабинет для занятий, так как обучающимся придется двигаться и перемещаться по комнате и такое оборудование, как: бумага, мяч, карандаши, краски, компьютер, информационная обеспеченность образовательного учреждения (библиотека, интернет) и т.д.

Направления работы: диагностическая работа; коррекционно-развивающая работа обеспечивает своевременную специализированную помощь в освоении содержания образования; способствует формированию универсальных учебных действий у обучающихся (личностных, регулятивных, познавательных, коммуникативных);

Структура занятий: Все занятия имеют гибкую структуру, разработанную с учетом возрастных особенностей детей и заключений ПМПК. Формы работы определяются целями занятий, для которых характерно сочетание как традиционных приемов и методов, так и инновационных технологий.

Межпредметная связь: В процессе обучения осуществляется тесная взаимосвязь с другими предметами, особенно с развитием речи, математикой, ИЗО, ручным трудом, максимально используется материал, изучаемый на этих уроках.

Результатами освоения программы являются:

– формирование учебной мотивации;

– стимуляция сенсорно-перцептивных, мнемических и интеллектуальных процессов;

– гармонизация психоэмоционального состояния;

– формирование позитивного отношения к своему «Я», повышение уверенности в себе;

– повышение социального статуса ребенка в коллективе.

Оценка эффективности коррекционной программы по предмету «Индивидуальные и групповые развивающие занятия» осуществляется на протяжении всего учебного года и всего

периода обучения. Оценка результатов проводится на начальном и заключительном этапе работы, промежуточные результаты оцениваются по результатам работы в каждом классе:

В познавательной сфере:

– выделять некоторые существенные, общие и отличительные свойства хорошо знакомых предметов;

– устанавливать видо-родовые отношения предметов;

– делать простейшие обобщения, сравнивать, классифицировать на наглядном материале;

– работать с несложной по содержанию и структуре информацией.

В коммуникативной сфере:

– вступать в контакт и работать в коллективе (учитель−ученик, ученик–ученик, ученик–класс, учитель−класс);

– использовать принятые ритуалы социального взаимодействия с одноклассниками и учителем;

– обращаться за помощью и принимать помощь;

– формировать установки на безопасный, здоровый образ жизни, наличие мотивации к труду, работе на результат, бережному отношению к материальным и духовным ценностям.

В эмоционально-волевой сфере:

– выплескивать гнев в приемлемой форме, а не физической агрессией;

– адекватно воспринимать окружающую действительность и самого себя;

– сочувствовать другим, своим сверстникам, взрослым и живому миру.

Список использованной литературы

1. Бабкина Н. В. Радость познания. - М.: 2000 г.

2. Вильшанская А. Д. Специфика формирования приема понимания скрытого смысла пословиц и поговорок у детей с трудностями в обучении [Текст] // Воспитание и обучение детей с нарушениями развития. – 2014. - № 5. – С. 13-26.

3. Бабкина Н. В. Саморегуляция в познавательной деятельности у детей с задержкой психического развития. Монография. М., 2016 (в монографии представлена комплексная программа коррекционно-развивающей работы по формированию осознанной регуляции в познавательной деятельности у детей с ЗПР, диагностические материалы).

БІЛІМДІ ЦИФРЛАНДЫРУ – УАҚЫТ ТАЛАБЫ

Князбаева Айнур Куанышбаевна

Ақтөбе қаласы №52 негізгі мектебінің көркем еңбек пәнінің мұғалімі

Цифрлік сауаттылық - ақпараттық қоғамдағы қауіпсіздіктің негізі, XXI ғасырдың ең маңызды білімі, ең негізгі тақырыптарымыздың бірі. Цифрлік сауаттылық - бұл адам өмірінің барлық салаларында цифрлік технологияларды сенімді, тиімді қолдануға дайындығы және қабілеті. Осы технологияны қолдану арқылы халықтың өмір сапасын арттыруға жол ашып отыр. Қазір цифрлық технологияларды пайдалануда жоғары білімнің цифрлық түрлендірілуі (трансформациясы) туралы әңгіме жиі қозғалады. Осы орайда жаңа цифрлық технологияларды жаппай енгізуде университеттер дамуын, сондай-ақ студенттерді даярлау жүйесіне сыртқы әсерлердің өзгеруін сипаттайтын заңдылықтарды айқындап, жүйелеу – өзекті мәселе. Оны шешу алдағы ғылыми-педагогикалық зерттеулерді, оқытушыларды даярлау жүйесінің даму жолдарын анықтау үшін маңызды.

Бүгінгі таңда тұжырымдамалық түрде білім беру жүйесі негізгі үш бағыт бойынша жүргізілуде: білім беру үдерісін цифрландыру, цифрлық білім беру контенті, білім беруді басқаруды цифрландыру. Қазақстанда мектептік білім беруді цифрландыру оны реформалау үрдісіндегі басты тенденциялардың бірі болып табылады. Болашақ мектептерінің көрінісі көбінесе барлық пәндердің бұлтты білім беру жүйесіне біртіндеп көшуімен байланысты. Біз онлайн оқулықтар мен виртуалды зертханалар туралы, ашық білім беру мазмұны, әрбір

қатысушыға икемді және жеке көзқарас туралы айтып отырмыз. Үй тапсырмаларын оқушылар онлайн режимінде бірге жұмыс істей алады. Мектеп кітапханалары ақпараттық және компьютерлік орталықтарға айналды. Оқу үрдісі әрбір білім алушының идентификаторымен байланыстырылатын болады, бұл бағалау және бағаларды қалыптастыруға мүмкіндік береді. Мектептерді цифрландыру осы үрдіске қатысатын барлық ойыншыларға: оқушыларға, олардың ата-аналарына, мұғалімдеріне, білім беру жүйесінің әкімшіліктеріне ыңғайлы және тиімді құралдарды жасауды білдіреді. Сонымен қатар, оқу үдерісін цифрландыру, адамның адамдық қарым-қатынасының оңтайлы теңгерімі және виртуалды ортада нақты және цифрлы әлемді синтездеудің бір түрі болып табылатыны маңызды.

XI ғасырдың икемділігі мен құзыреттілігіне келсек, олар бастауыш мектептен бастап барлық білім беру қызметінде қалыптастырылуы керек. Білім беруді цифрландырудың, атап айтқанда жалпы білім беру жүйесінің іске асуының кейбір аспектілеріне тоқталайық.Соңғы уақытта жеке тапсырмалардан бастап тағайындалған құзыреттерді қалыптастыру үшін толық курстар мен модульдерге дейін ашық жалпы білім беру, жалпы дамудың онлайн-ресурстарын құру және пайдалану үдерісі белсенді түрде жүргізілуде. Онлайн курстардың бірыңғай платформасы баршаға ақпараттық ағындарға жылдам бейімделуге, ақпаратты бағалауға, ерекше жағдайларда шешімдер қабылдауға, бір сөзбен айтқанда, XXI ғасырдағы дағдыларды игеруге мүмкіндік береді. Халық өмірінің әлеуметтік парадигмасын қайта цифрландыру, ол адамдардың ой өрісін кеңейтуге, жаңа білім алу мүмкіндігін ашады. Заманауи білім берудің негізгі бағыттарының бірі - желілік қызмет, әлеуметтік желілерді білім беру ресурстары ретінде пайдалану және шалғай шеберлік сабақтарын өткізу, тренингтер. Желілік технологияларды қолданумен цифрлы білім берудің типтік ерекшеліктері - бұл икемділік, ұтқырлық, өндіріс қабілеттілігі, диалогтық және интерактивтілік, медиа ағындарды қабылдауға бағдарлау.

Цифрландырудағы негізгі мақсат – бәсекеге қабілеттілікті арттыру, халықтың өмір сүру сапасын жақсарту, оқу-тәрбие процесін жеделдету және жеңілдету, балаларға, ұстаздарға, ата-аналарға жүктемені азайту. Ең бастысы – білім беру сапасын арттыру. Біздің балаларымыз халықаралық деңгейде әртүрлі салаларда, оның ішінде жасанды интеллект және ауқымды деректер жасау саласында бәсекеге қабілетті болуға тиіс.Мемлекет басшысы атап көрсеткендей, елді цифрландыру – бұл мақсат емес, бұл – Қазақстанның абсолюттік артықшылыққа қол жеткізу құралы. Бүкіл процесс жүйелілікті, реттілікті және кешенді тәсілді талап етеді. Жоғары білімнің цифрлық түрлендірілуін тежейтін негізгі мәселелер жиынтығы жеткіліксіз техникалық жарақтандыру, цифрлық ресурстар мазмұнының төмен сапасы және білімді ақпараттандыру жағдайында педагогтердің кәсіби қызметінің барлық түрін орындауға жеткіліксіз дайындығынан тұрады. Әсіресе, екінші және үшінші мәселе аса өзекті. Оларды шешуге тиісті зерттеулер жүргізіп, қажетті әдістемелік материалдарды әзірлеу арқылы баса назар аудару керек. Оның үстіне соңғы жылдардағы пандемиялық шектеулер үшінші мәселені шешуге итермелегенін ұмытпаған жөн.

Қорытынды: Біздің балаларымыз халықаралық деңгейде әртүрлі салаларда, оның ішінде жасанды интеллект және ауқымды деректер жасау саласында бәсекеге қабілетті болуға тиіс.

Әдебиеттер:

1. Использование искуственного интеллекта в системе образования

Фишер Д.В., Бурмистров А.Н. В сборнике: Неделя науки СПбПУ. материалы научной конференциис международным участием. 2016.

2. Использование искуственного интеллекта в образовании,Илларионов М.О.

Моя профессиональная карьера. 2024.

3. Использование искуственного интеллекта в развитии образования, Гурбанниязов Б., Кульджаев Б. Мировая наука. 2024. № 1 (82).

4. 4. Некоторые тенденции развития современного образования, Толстова О.С., Романов Д.В.6 Мальцева О.Г. Сборник научных трудов Международной научно-практической конференции. 2019.

5. Михайлова И.С. Перспективы использования искусственного интеллекта в сфере образования /

6. И. С. Михайлова, В. В. Шевцов // современные научные исследования и разработки. - 2018.

7. 6. Зайцев А. Тенденции в области искусственного интеллекта. Современные методы машинного обучения / А. Зайцев // Видеонаука: сетевой журн. - 2018.

АВТОРСКАЯ ПРОГРАММА «ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ И МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕШЕНИЯ В ПРЕПОДАВАНИИ ХИМИИ»

Кононец Ольга Владимировна

КГУ «Общеобразовательная школа имени Героя Советского Союза А С Куницы села Николаевка отдела образования Бурабайского района Управления образования Акмолинской области» учитель биологии и химии

Акмолинская область, село Николаевка, Казахстан

Аннотация. В статье представлена авторская программа элективного курса по химии, рассчитанная на 1 час в неделю. Программа направлена на развитие у учащихся познавательной активности, исследовательских навыков и функциональной грамотности. В рамках курса применяются современные методики преподавания, включая проблемное обучение, проектную деятельность и цифровые технологии. Рассматриваются примеры эффективных методических решений, позволяющих повысить мотивацию и успеваемость обучающихся.

Ключевые слова: химия, авторская программа, инновации, методика преподавания, проектная деятельность.

Введение. Современное образование требует от педагога поиска новых подходов и методических решений, направленных на формирование у учащихся не только предметных знаний, но и универсальных учебных действий. Особенно актуально это для естественнонаучных дисциплин, таких как химия, которые тесно связаны с практикой и научным мышлением. Авторская программа "Инновационные идеи и методические решения в преподавании химии" отвечает запросам времени и призвана дополнить основную образовательную программу углублённой и прикладной составляющей.

Цели и задачи программы. Целью программы является развитие у школьников интереса к химии через внедрение современных образовательных технологий и форм работы. Основные задачи:

- Формирование навыков исследовательской деятельности;
- Развитие критического мышления и самостоятельности;
- Ознакомление с инновациями в химической науке;
- Укрепление межпредметных связей с биологией, физикой, экологией;
- Подготовка учащихся к участию в олимпиадах, конференциях и проектных конкурсах.

Содержание программы. Программа рассчитана на учащихся 8–10 классов и реализуется в объёме одного часа в неделю в течение учебного года (34 часа). Структура курса модульная и включает следующие блоки:

1. **Инновации в химической науке** – обзор современных достижений в области нанохимии, зелёной химии, биохимии.
2. **Проектная и исследовательская деятельность** – выполнение индивидуальных и групповых мини-проектов.
3. **Эксперимент и анализ** – организация химического эксперимента с применением цифровых лабораторий, обработка результатов.
4. **Интерактивные методы обучения** – использование виртуальных симуляторов, QR-квестов, веб-квестов, цифровых заданий.
5. **Кейс-уроки и ситуационные задачи** – применение химических знаний в нестандартных практико-ориентированных ситуациях.

Каждый модуль завершается практико-ориентированным заданием или мини-проектом, предполагающим самостоятельную деятельность обучающихся.

Методические подходы. В основу реализации программы положены следующие подходы:

- **Проблемное обучение** – стимулирование исследовательского интереса и поисковой активности;
- **Проектная методика** – формирование навыков планирования, анализа, презентации;
- **Цифровизация образовательного процесса** – использование интерактивных платформ (например, LearningApps, Phet, ChemCollective);
- **Дифференциация и индивидуализация обучения** – учёт уровня подготовки, мотивации и интересов учащихся.

Программа носит гибкий характер и может адаптироваться в зависимости от материально-технических условий образовательной организации. При разработке авторской программы по развитию функциональной грамотности на уроках химии важно учитывать следующие аспекты:

- **Интеграция с реальной жизнью:** Включение задач и проектов, связанных с повседневными ситуациями.
- **Активное обучение:** Использование методов, стимулирующих самостоятельную деятельность учащихся.
- **Метапредметные связи:** Интеграция с другими предметами, такими как физика, биология, математика.
- **Оценка функциональной грамотности:** Использование разнообразных методов оценки, включая решение проблемных задач, защиту проектов, анализ результатов экспериментов.

Примеры заданий для развития функциональной грамотности:

- Анализ состава продуктов питания с точки зрения содержания химических веществ.
- Оценка влияния химических веществ на окружающую среду.
- Решение задач, связанных с использованием химических технологий в быту и промышленности.
- Проведение исследований по определению качества воды, почвы, воздуха.

Эти задания соответствуют принципам обновлённого содержания образования Республики Казахстан и позволяют развивать **функциональную грамотность, критическое мышление и исследовательские навыки** учащихся. Развитие функциональной грамотности на уроках химии – это не только формирование знаний и умений, но и развитие критического мышления, способности к самообразованию и активной гражданской позиции.

Ожидаемые результаты. Реализация программы позволяет достичь следующих результатов:

- Повышение уровня учебной мотивации;
- Рост познавательной активности и самостоятельности;
- Улучшение результатов в олимпиадах и конкурсах;
- Формирование умений применять химические знания в реальной жизни;
- Повышение качества усвоения учебного материала через межпредметные связи.

Заключение. Авторская программа «Инновационные идеи и методические решения в преподавании химии» является эффективным дополнением к базовому курсу и соответствует современным требованиям к естественнонаучному образованию. Она ориентирована на практическое применение знаний, развитие критического мышления и формирование устойчивого интереса к предмету. Программа может быть полезна учителям химии, методистам и педагогам дополнительного образования как основа для дальнейшего творчества и профессионального роста.

Список используемой литературы

1. **Сагиндыкова, Г.Ж.** Инновационные методы преподавания химии в средней школе Казахстана // *Вестник КазНПУ им. Абая. Серия «Педагогические науки»*. – 2021. – №3(71). – С. 102–107.

2. **Айтмуханбетова, Б.Б.** Методические подходы к формированию функциональной грамотности учащихся на уроках химии // *Наука и образование в Казахстане*. – 2020. – №4. – С. 45–50.

3. **Государственный общеобязательный стандарт среднего образования РК (ГОСО)**. – Астана: МОН РК, 2023. – [Электронный ресурс]: https://www.gov.kz/memleket/entities/edu – (дата обращения: 19.05.2025).

4. **Шалгинбаева, А.Ш.** Использование цифровых технологий в преподавании химии // *Химия в школе Казахстана*. – 2022. – №2(28). – С. 33–38.

5. **Программа обновленного содержания по химии для общеобразовательных школ РК (8–10 классы)** / Центр педагогического мастерства АО «Назарбаев Интеллектуальные школы». – Нур-Султан, 2022.

ХИМИЯ ПӘНІН ОҚЫТУДА ГЕЙМИФИКАЦИЯ ӘДІСІН ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

Кубентаева Молдир Уксикбаевна

Ақтөбе облысы,Темір ауданы,Кеңқияқ ауылы Кеңқияқ жалпы орта білім беретін мектебінің химия пәнінің мұғалімі, педагог - зерттеуші

«Мұғалім үздіксіз ізденіп, жетіліп отырғанда ғана мұғалім, ізденуді тоқтатқанда мұғалімділігі де жойылады» деп орыстың ұлы педагогы Константин Дмитриевич Ушинский айтқандай қазіргі заман талабына сай білікті ұстаз, білімді маман болуы үшін мұғалім үнемі ізденіп,білімін жетілдіріп отыруы қажет.

Альфа ұрпақтарымызға саналы тәрбие мен сапалы білім беру үшін геймификация технологиясын қолдану тиімді деп ойлаймын. Қазіргі кезде геймификацияны қолдану цифрлық ұрпақтың пәнге деген қызығушылығын тудырады, білім беру кеңістігінде бәсекелестікті арттырады,білімді тиімді меңгеруге және білімді нығайтуға ықпал етеді.

Геймификация дегеніміз ақпаратты ойын арқылы жеткізу әдісі. Ақпараттық технологиялардағы геймификация–компьютерлік ойындарға тән әдістерді қолдану, оқытудың тиімділігін арттыру, оқушыларды ынталандыру және білім беру үдерісіне қатысуды арттыру, қолданбалы міндеттерді шешуге тұрақты қызығушылықты қалыптастыру мақсатында қолданбалы бағдарламаларды пайдалану.

Неліктен білімге ойын қажет? Оқу–бұл жұмыс. Ойын–тәтті дәм. Ойын арқылы оқытамыз, балалар сабаққа қуана-қуана оралуы үшін қызықты және жағымды. Адамдар эмоцияны тудыратын нәрсені жақсы есте сақтайды. Оң немесе теріс–кез келген күшті әсер қалдыратын заттар жадта терең із қалдырады. Ойын барысында балалар күтпеген жерден ашылады. Ойын арқылы олардың шынайы тілектері мен мүмкіндіктері түсінікті болады. Мысалы, тыныш білімге деген құштарлығы жоқ бала, ойын барысында керемет қабілеттіжәне жақсы стратег болып шығуы мүмкін. Ойын арқылы білімге құштарлығы оянып, өзін-өзі бағалауы артады, нәтижесінде оқушы білімге ұмтылады.

Геймификация технологияны қолдану сабақ мазмұнын кеңейтуге мүмкіндік береді. Нәтижесінде бастауыш мектеп оқушыларында шаршағыштық сезімі төмендеп оқу үдерісі еркін түрде және тез өтіп кетеді. Бала шығармашыл, бастамашыл болады, оқу үдерісінің жақсы өтуіне ықпал ететін танымдық қабілеттер (ойлау, қабылдау, көңіл аудару, жадыда сақтау, қиял) іске қосады. Балада білім алуға көмекші құрал ретінде компьютерді пайдалануға деген қажеттілік қалыптасады.

Ақпараттық технологиялардағы геймификация – компьютерлік ойындарға тән әдістерді қолдану, оқытудың тиімділігін арттыру, оқушыларды ынталандыру және білім беру үдерісіне қатысуды арттыру, қолданбалы міндеттерді шешуге тұрақты қызығушылықты қалыптастыру мақсатында қолданбалы бағдарламаларды пайдалану.

Қазіргі кезде геймификация цифрлық ұрпақтың мінез-құлықтарының нақты модельдерін көтермелеу және ынталандыруды арттырудың танымал тактикасы болып отыр. Көптеген білім беру бағдарламаларында ол мұғалімдерге оқытудың мақсаттарына жетуіне және оқушылардың күн сайын өсіп келе жатқан мұқтаждықтарын қанағаттандыру арасындағы тепе-теңдікті теңестіруге көмектеседі.

Геймификацияның мақсаты оқушылардың пәнге деген қызығушылығын тудырып, оқуды рахаттана отырып жалғастыруға шабыттандырудың бір әдісі болып табылады. Білім беру контекстінде оқушылардың өз қалауларымен сабаққа қатысуы, оқу тапсырмаларына назар аударуы және бастаманы да өзінің беруі геймификацияға әлеуетті әсер етеді.

Сабақ процесінде геймификацияны қолданған кезде қызығушылықты арттырады, ынталандырады, білім беру кеңістігінде бәсекелестікті арттырады. Геймификация процесінде оқушылар белсенді, бұл өз кезегінде білімді тиімді меңгеруге және білімді нығайтуға ықпал етеді. Тіпті күрделі тақырыптың өзін де оқушы қызықты әрі жеңіл түрде қабылдайды

Жоғарыда баяндалған жағдайлардан түйіндегенім: Ойын барысында оқушылар өзара пікір алмасады, оқу материалдарын жылдам және жақсырақ игереді, қиындықтарды бірге шешеді. Мұндай жағдайда, барлық балалар алға жылжиды, білімдері терең балалардың тежелмеуін, білімі төмен балалардың алға ұмтылуына мүмкіндік береді.

«Болашақта еңбек етіп, өмір сүретіндер–бүгінгі мектеп оқушылары, мұғалім оларға қалай, білім берсе, Қазақстан сол деңгейде болады. Сондықтан, ұстазға жүктелетін міндет ауыр», -деп Елбасымыз атап өткендей, заман талабына үн қосатын ұлттың ұлылығын паш етер білімді ұрпақ тәрбиелеудегі еңбегіміз табысты болғай.

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБРАЗОВАНИИ: «ТРАНСФОРМАЦИЯ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА В ЭПОХУ ЦИФРОВИЗАЦИИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ»

Кунарова Гульсим Сагитжановна
учитель русского языка и литературы КГУ «Школы-гимназии №3»
города Кандыагаш Мугалжарского района Актюбинской области

Цель:

Показать, как современные цифровые технологии трансформируют учебный процесс на уроках русского языка и литературы, раскрыть их возможности для повышения качества образования, вовлечённости учеников и индивидуализации обучения, а также обозначить возникающие вызовы и пути их преодоления.

Задачи:

1. Рассмотреть, какие цифровые технологии используются в преподавании русского языка и литературы на современном этапе.
2. Проанализировать, как цифровизация влияет на формы, методы и содержание учебного процесса.
3. Выявить преимущества применения технологий для развития языковых и литературных компетенций учащихся.
4. Определить основные трудности и риски, связанные с внедрением цифровых инструментов в гуманитарное образование.
5. Предложить подходы к эффективному и сбалансированному использованию цифровых технологий в рамках традиционного учебного процесса.

Введение

Сегодня мы с вами живём в эпоху стремительного развития технологий, которые затрагивают все сферы жизни — в том числе и образование. Цифровизация трансформирует учебный процесс, создавая как новые возможности, так и вызовы для учителей и учеников.

Особенно интересно рассмотреть, как эти изменения отражаются на преподавании русского языка и литературы — предметов, традиционно считающихся «гуманитарной классикой».

1. Изменение образовательной среды

Цифровые технологии кардинально меняют само пространство школы. Современный урок — это не просто работа у доски с учебником в руках. Сегодня учитель использует интерактивные доски, планшеты, онлайн-сервисы и приложения, что позволяет сделать обучение более наглядным и вовлекающим.

Урок русского языка с использованием цифровых платформ (например, «BilimLand», «iTest.kz», «Kundelik.kz», «Daryn.online», «Opiq.kz, позволяет:

- разнообразить формы работы;
- эффективно отрабатывать навыки правописания и грамматики;
- оперативно отслеживать успехи каждого ученика.

2. Литература в цифровом формате

Литература — это не только чтение произведений, но и глубокое осмысление, анализ, сопереживание. Современные технологии дают возможность обогатить восприятие литературных текстов. Используются:

- видеоуроки и экранизации произведений;
- виртуальные экскурсии по литературным музеям и местам жизни писателей;
- интерактивные хронологии и карты биографии авторов.

Ученики могут создавать буктрейлеры, презентации, подкасты и эссе в мультимедийных форматах — это позволяет им глубже погружаться в произведения и развивать творческие способности.

3. Индивидуализация и вовлечение

Технологии позволяют подстраивать образовательный процесс под уровень и интересы каждого ученика. Благодаря онлайн-платформам с автоматической проверкой заданий и адаптивными системами, дети получают персонализированные задания, а учитель — объективную аналитику успеваемости.

Также современные форматы, такие как геймификация, квесты, образовательные игры, повышают мотивацию к изучению даже таких сложных тем, как синтаксис или анализ лирических произведений.

4. Вызовы и проблемы

Конечно, цифровизация — это не только преимущества. Она приносит с собой и трудности:

- не у всех учащихся есть равный доступ к технике и интернету;
- постоянное использование гаджетов может снижать способность к сосредоточенному чтению;
- цифровые материалы требуют внимательной фильтрации со стороны педагога.

Поэтому важной задачей становится грамотное сочетание традиционного и современного подходов: технология должна помогать, а не подменять учителя.

5.Заключение

Цифровые технологии становятся неотъемлемой частью современной образовательной среды и активно внедряются даже в такие, казалось бы, традиционные дисциплины, как русский язык и литература. Они открывают широкие возможности для повышения качества обучения, делают уроки более интерактивными, наглядными и доступными, способствуют индивидуализации и вовлечению учеников.

Однако важно помнить, что технологии — это всего лишь инструмент. Главную роль по-прежнему играет педагог, который направляет, вдохновляет, развивает мышление и личность ученика. Поэтому необходимо стремиться к гармоничному сочетанию цифровых ресурсов и классических методов преподавания, сохраняя гуманистическую и развивающую суть уроков русского языка и литературы.

Использованная литература

1. Ахметова, М.К. Интерактивные методы обучения в преподавании литературы в условиях цифровизации // Международный педагогический журнал, 2023.
2. Жаналиева, С.К. Информационные технологии в образовании: опыт и перспективы – Алматы: Рауан, 2020.
3. Гузеев, В.В. Образование в условиях цифровой трансформации: педагогические модели – М.: Просвещение, 2020.
4. Искакова, З.Т. Цифровизация образования в Казахстане: вызовы и возможности // Вестник КазНПУ им. Абая. Серия «Педагогические науки», 2021.
5. Ильин, Е.П. Цифровая дидактика и гуманитарное образование: от теории к практике // Педагогика, 2023.
6. Климанова, Л.Ф., Бабайцева, В.В. Методика преподавания русского языка в школе – М.: Владос, 2022.
7. Нургалиева, Г.К. Применение цифровых образовательных ресурсов на уроках русского языка в казахстанской школе// Образование и наука в XXI веке, 2022.

ГЕОГРАФИЯЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ ЖОЛДАРЫ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫҚ БЕЛСЕНДІЛІГІН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ

Күшпанова Гүлсезім Ізгілікқызы
Ақтөбе облысы, Байғанин ауданы, Қарауылкелді орта мектебінің география пәні мұғалімі

Қазіргі таңда әлемдік оқу үрдісінің өзегі – жаңа технологиялар екені баршамызға мәлім. Жаңа технологиялардың бірнеше түрлері бар. Әлемнің бірнеше елінен сынақтан өткізілген жаңаша оқыту 4 бағытты қамтиды. Олар модульдік технология, рейтинг жүйе, дамыта оқыту технологиясы, сын тұрғысынан ойлау. Әрбір технология өзіндік жаңа әдіс – тәсілдермен ерекшеленеді. Әдіс – тәсілдерді мұғалім ізденіс арқылы оқушы қабілетіне, қабылдау деңгейіне, қарап іріктеп қолданылады. Мұғалім өзіне тиімді, пайдалысын жетілдіре түседі. Демек берілетін білім де, тәрбиелік тәлім де шәкірттің шамасына үйлесімді, таным – түсінігіне сәйкес келсе ғана жүзеге асады.

География пәні – өзіндік ерекшелігі бар пән. Ол жалпы құрлық – жер бетін, планетамызды, ондағы тіршілік ететін өсімдік – жануарлар дүниесін, жер бедерін, байлығын және өмір сүріп отырған бірнеше мыңдаған ұлттар мен ұлыстардың тіршілігін зерттеп үйрететін ғылым. Сондықтан, география пәні мұғалімі болу деген сөз – кең көлемді, терең білімді, есте сақтау қабілеті күшті, мазмұн – табиғаты терең ұстаз мұғалімдерді талап етуі, әрі осыны қажет етеді.

ГЕОГРАФИЯЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ ЖОЛДАРЫ:

Әрбір пән мұғалімінің мақсаты – оқушыларға сапалы білім беру. Сабақта қолданылған оқытудың әр түрлі әдістері оқушылардың білім сапасын арттыруда және пәнге қызығушылығын, сонымен қатар әр баланың іскерлігін, ізденімпаздығын, байкау қабілеттерін жетілдіруге мүмкіндік береді. Сабақта қай тақырыпта болса да ғылыми – теориялық әдебиеттер, оқу- әдістемелік құралдар, көрнекіліктер, электронды материалдар, т.б. пайдалануға болады. Басқа пәндерге қоса географиядан да тиянақты білім берудің негізі – географиялық білім түрлерін жүйелі оқыту. Географиялық білім түрлерін атап айтар болсақ: геологиялық, климаттық, картографиялық, номенклатуралық, топонимикалық, тарихи, экологиялық және экономикалық білім деп бөлуге болады.

1. Геологиялық білім арқылы оқушылар жер қыртысының тұрақты және тұрақсыз түрлерімен танысып, соған байланысты табиғаттың бірнеше ғасыр бойы табиғи жолмен даму тарихынан білім алады. Бұл теориялық білімдерін танымжорық кезінде өз өлкесінен жинап алған тау жыныстарының түрлерін анықтауға тапсырма беру арқылы практикалық дағдыларымен ұштастыра аламыз.

2. Климаттық білім жер бетіндегі климаттың климат туғызушы факторларына тәуелділігін, ауа-райы құбылыстарының шаруашылықты ұйымдастыруға әсерін үйрете отырып, картаны пайдалану және оны оқи білуге баулу, логикалық ойлау қабілеттерін арттыру арқылы беріледі.

3.Картографиялық білім оқушылар картамен жұмыс істеу кезінде беріледі. География сабағында жер бедерінің формасын анықтауда, масштабты қолдана отырып қашықтықты есептеуде, климаттық картаның көмегімен әр материктің климатын оқи біліп, климатты қалыптастырушы факторларды анықтауда, елдердің физикалық – географиялық жағдайын сипаттауда және экономикалық географиясына, т.б. сипаттама беруде географиялық картаның маңызы зор.

4.Номенклатуралық білім оқушы картамен жұмыс істеп, географиялық атауларды меңгеріп отырса беріледі. Мысалы, 6 сыныптың литосфера тарауында ең биік 10 тау, ең ірі 10 жазық, гидросфера тарауында ірі 10 теңіз, ең ұзын 10 өзен, ең ірі 10 көлді картаға түсіріп жаттау арқылы білімін арттырса, дүние жүзінің әлеуметтік – экономикалық географиясы сабағында жер көлемі ірі елдер, халқының саны көп 10 ел, экономикасы дамыған елдерді анықтап, есте сақтаулары арқылы номенклатуралық білімдерін арттырамын.Осындай тапсырмалар арқылы оқушылар картамен жұмыс істеуге төселіп,олардың танымдық білімдері мен есте сақтау қабілеттері артады. Егер оқушы өзінің оқыған географиялық атауларының шығу тегімен танысып, тоқталып, мән беретін болса, топонимикалық білімі бекітіледі. География сабағында оқушыларға өздерінің қалауы бойынша үш сөздің тарихын тауып келуге тапсырма беру арқылы оларға шығармашылық жұмыс істеуге жағдай жасаймыз.

5.Экологиялық білім табиғатты қорғауға, аялауға тәрбиелеуде, туған жерге деген перзенттік адамгершілік борышын сезінуге көмектеседі. Түрлі экологиялық тапсырмалар, яғни өз ауылындағы бұлақтар немесе өзеннің табиғат компоненттерінің ерекшеліктерін сипаттау, жыл мезгілдері бойынша өзгерістерін бақылау, ауыл халқының тұрмысы мен шаруашылығында алатын орнын анықтау, адам әрекеті нәтижесінде болатын табиғаттағы өзгерістердің себебі мен оны жою жолдарын табуда оқушыларға тапсырма беру арқылы экологиялық білімдерін өз беттерінше арттыруларына көмектесе аламыз.Мысалы, ауыл жанындағы « Маралды » көлінің экологиялық ерекшелігі зерттеліп көл табиғатына сипаттама берілді. Оқушылар көлдің геологиялық, биологиялық, экологиялық , шаруашылық сипаттамасын жасады.Көлдің өсімдіктер дүниесі шөпті және бұталы өсімдіктерден тұрады. Өсімдіктері көп түрлі, жиі және тығыз өскен.Бұлақ жануарлар дүниесіне бай.Сүткөректілерден қоян және сарышұнақ мекендейді

6.Экономикалық білім де экономикалық білім жүйесін игеру барысында, экономикалық есептеуде, іскерлік пен дағдыны қалыптастыру, өндірістегі іс- әрекет экономикасын талдау арқылы меңгеріледі.Оқушыларға нарықтың құрылымы мен кәсіпкерлік жүйесін ұғындыруда, нарықтық білім берудің бағыттары мен кәсіпкерлікке баулудың әлеуметтік педагогикалық қажеттілігін түсіндіреді. Сонымен қатар, оқушыларға нарықтық ұғымдарды оқыту барысында экономикалық білімдерін қалыптастырады. Оқушыларға ауыл халқының өсу динамикасын анықтау, әр шаруа қожалықтарының шаруашылықты ұйымдастыру ерекшеліктерімен танысу, қорытынды жасау, өнімнен түсетін қаржыны болжау жұмыстарын үйрету арқылы экономикалық білім беруге болады.

Мұғалім жоғарыдағы білім түрлері арқылы география пәндерін оқытуда оқушылардың танымдық деңгейін арттырады. Яғни, оқушылар өз беттерімен тапсырма орындап, оқу материалдарының мазмұнын жақсы меңгеріп, өз ойларын толық және дәлелді жеткізуге төселеді. Олардың ойлау және сөйлеу қабілеттері артады. Өз беттерімен керекті материалды тауып, тапсырмаларды дұрыс орындауға үйренеді.

Танымдық белсенділік дегеніміз – оқушының оқуға, білімге деген ынта – ықыласының, құштарлығының ерекше көрінісі. Мысалы: мұғалімнің баяндап тұрған материалын түсіну үшін, оқушының оны зейін қойып тыңдауы, алған білімін кеңейтіп толықтыру үшін, өздігінен кітап оқуы, бақылау, тәжірибе жасау, жазу, сызу сияқты жұмыстар істеуі керек. Өйткені өтілген материалды саналы қайталауда, жаңадан білім алуда, оның жолдары мен дағдыларына үйренуде

белсенділіксіз мүмкін емес.Танымдық әрекеттің негізінде оқушыларда танымдық белсенділік қалыптасады. Сабақ барысында оқушының бойында танымдық белсенділік пайда болса, оқушылардың ақыл – ой қабілеттерінің мынадай элементтері дамиды: зеректілік, байқағыштық, ойлау және сөйлеу дербестігі т.б.

Танымдық әрекет – шәкірттің білімге деген өте белсенді ақыл – ой әрекеті. Ол танымдық қажеттіліктен, мақсаттан, таным қисындарынан және әрекетті орындаудың тәсіл – амалдарынан тұрады. Танымдық белсенділікті бір ғана белгімен көрсетуге болмайтын ұғым, оның алуан қырлы сипатын айқын көреміз. Сондықтан оқу барысында оқушының таным белсенділігін арттыруда олардың өз бетінше танымдық ықылас – ынтасын шығармашылық әрекетін дамытатындай етіп ұйымдастырады. Танымдық әрекеттің үш дәрежесі болады.

1-Дәреже – жаңғыртушы белсенділік – шәкірттің материалды жадылап, қайта жаңғыртуға, оны үлгі бойынша қолдануға , меңгеруге ұмтылысымен сипатталады. Белсенділіктің 1 – дәрежесіне тән көрсеткіш – оқушының бойында білімін тереңдетуге деген ұмтылыстың болмауы.

2-Дәреже – түсіндіруші белсенділік-оқушының оқығанын зерделеуге, оны өзіне белгілі ұғымдармен байланыстыруға, білімін жаңа жағдайларда пайдалану жолдарын меңгеруге ұмтылысынан көрінеді.2-дәрежеге тән көрсеткіш оқушының бастаған ісін аяғына дейін жеткізуге ұмтылуынан, қиындыққа тап болғанда оны жеңудің жолдарын қарастыруынан байқалатын үлкен дербестігі.

3-Дәреже – белсенділіктің шығармашылық дәрежесі – оқушының тапсырманы шешудің тың жолдарын іздестіруге деген ұмтылысымен сипатталады.Бұл дәреженің ерекшелігі – мақсатқа жетудегі табандылық, танымдық ынтаның негіздері мен әр алуандылығы.

Сонымен қатар география сабақтарында экскурсияның маңызы зор.

Экскурсия жұмысының мақсаты – оқушылардың сабақта алған теориялық оқу материалдарын практикамен жалғастыру, бекіту.Сондықтан оқушылардың танымдық белсенділігін арттыруда маңызы зор. Ол барлық оқу пәндерінде, әсіресе физика, химия, биология, тарих сабақтарында кеңінен қолданылады. Бұл оқушылардың оқу процесін бақылай білуге жаттықтырады және оқу материалын өмірмен байланыстыра алуға үйретеді.

Оқытуды экскурсия жолымен ұйымдастырудың үш түрі бар:

1. Кіріспе экскурсия Ол - сабақта күрделі тарауда тақырыптарды өтер алдында ұйымдастырылады.

2. Ілеспелі экскурсия Ол- белгілі бір тақырыпқа арналып, сабақ барысында оның орта шенінде немесе өн бойында жүргізіледі.

3. Қорытынды экскурсия. Ол- күрделі немесе тақырыпты өтіп болғаннан кейін оқушылардың сабақтар жүйесінде алған теориялық білімдерін пысықтау,бекіту мақсатын көздейді.

Қазіргі жаңа педагогикалық технология географияны оқытуда Шаталовтың ұсынған әдісі негізінде тірек – конспект, диаграмма, график, логикалық тірек – сызбасы қолданылады

Дамыта оқыту. «Даму» ұғымының психологиялық анықтамасы – жаңарту үрдісі, жаңаның өмірге келіп, ескінің жоғалуы деген мағынаны береді.

Модульдік технология. Бұл оқыту технологиясының негізі – оқушының танымдық белсенділігін, танымдық іс – әрекеттерінің әр түрлі іс – әрекеттерін (есту, көру, т.б) ойлау, зейін (назар) қабылдау әрекеттерін, ойын арқылы және сөздік байлықтарын дамыту.

Жаңа технология жүйесіндегі мәнді ойындардың маңызы зор. Мұндай сабақтарда оқушылардың әртүрлі проблемаларды, оларды шешу жолдарын іздестіруге мүмкіншілік туғызып, олардың логикалық ойлау қабілетін дамытады. Ересектердің қатынас құралы – тіл болса, балалардың қатынас құралы – ойын. Ойын сабағында әрбір оқушы жауапкершілікке ие болады. Алдағы мақсатқа жету үшін ойланып, шешім қабылдауға дағдыланады. Ойын сабақтары өтілген материалды пысықтауда қолданылады.

Ойын технологиясының оқушылардың дамуы мен білім деңгейіне әсер етуінің 3 жағын айқындауға болады.

1. Танымдық (жады, елестету, зейін, қабылдау, ойлау).
2. Оқытуда ойын элементтерін пайдалану технологиясы (белсенді сөздер қорын дамыту)

3. Қажеттіліктерді өтеу (дайындық, қиындықтарды жеңу, өзін әлеуметтендіру, қауіпсіздендіру, қарым – қатынас, танымдық жетілу, сыйлау, шығармашылық).

Бүгінгі таңда білім берудің жаңаша негізін жоғары технологиялар құрауда. Дәстүрлі білім беруден бас тартып, жаңашылдыққа ұмтылу кезеңі басталды. Жаңа технологиялардың 50 – ден астам түрінің бірқатары Қазақстан мектептеріне еніп отыр. Жаңа педагогикалық технологиялар интеграция және дифференциация ұстанымдарына негізделеді. Интеграция ұстанымы денсаулығын сақтай отырып, оқушы жүктемесі мен уақытты тиімді пайдалану проблемасын шешсе, дифференциация ұстанымы оқушымен жеке түрде мақсатты жұмыс жүргізуге негізделеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1.Қазақстан Республикасының 12- жылдық жалпы орта білім беру тұжырымдамасы. «Айқын газеті» 26 тамыз 2013 ж.

2.Мектеп оқушыларының психологиялық ерекшеліктерін анықтауға арналған психодиагностикалық қызмет. Құрастырған Л.К.Көмекбаева. Алматы, 2004.

3.А.Әбілқасымова, Р.Омарова. Мұғалімдердің танымдық ізденімпаздығын қалыптастыру негіздері. Алматы., 2016 ж.

ГЕЙМИФИКАЦИЯ (ОҚУ ПРОЦЕСІН ОЙЫН ТҮРІНДЕ ҰЙЫМДАСТЫРУ) АРҚЫЛЫ ЦИФРЛЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІ ДАМЫТУ»

Қонысбайқызы Айнагүл
Арал индустриалды-техникалық колледжінің информатика пәнінің оқытушысы
Қызылорда облысы Арал қаласы, Қазақстан

АҢДАТПА

Бұл мақалада геймификацияның (оқу процесін ойын элементтері арқылы ұйымдастырудың) білім алушылардың цифрлық құзыреттілігін дамытудағы маңыздылығы жан-жақты қарастырылады. Геймификация ұғымының мәні, оның білім берудегі тиімділігі мен қолдану жолдары сипатталады. Сонымен қатар, цифрлық құзыреттілік ұғымы, оның құрамдас дағдылары және геймификация арқылы оларды дамыту жолдары талданады. Мақалада геймификацияның оқу процесіндегі артықшылықтары мен қиындықтары да сараланып, оның цифрландыру дәуіріндегі өзектілігі көрсетіледі.

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматривается значимость геймификации (организации учебного процесса с использованием игровых элементов) в развитии цифровой компетентности обучающихся. Раскрываются понятие геймификации, её роль в системе образования и эффективные способы применения. Также анализируется сущность цифровой компетентности, её ключевые навыки и пути их формирования через элементы геймификации. В статье рассмотрены преимущества и трудности геймификации, а также подчёркнута её актуальность в эпоху цифровизации.

ABSTRACT

This article explores the importance of gamification (organizing the learning process through game elements) in developing students' digital competence. It defines the concept of gamification, its effectiveness in education, and practical application methods. The paper also examines the concept of digital competence, its core components, and how they can be enhanced through gamification. The advantages and challenges of gamification are analyzed, and its relevance in the digital age is emphasized.

***Кілтті сөздер*:** геймификация, цифрлық құзыреттілік, ойын элементтері, онлайн платформа, мотивация, XXI ғасыр дағдылары

Цифрландыру дәуірінде білім беру жүйесі де түбегейлі өзгерістерге ұшырауда. Білім алушылардың мотивациясын арттыру, оқу процесін қызықты және тиімді ету – қазіргі заман

оқытушыларының басты міндеттерінің бірі. Осы орайда геймификация ұғымы кеңінен қолданыла бастады. Геймификация – оқу процесін ойын элементтері арқылы ұйымдастыру тәсілі. Бұл әдіс білім алушылардың цифрлық құзыреттілігін қалыптастыру мен дамытуда ерекше орын алады.

Геймификация – оқытудағы мотивацияны арттырумен қатар, ақпараттық технологияларды қолдану дағдыларын, цифрлық құралдармен жұмыс істеу қабілетін, сондай-ақ логикалық және шығармашылық ойлауды дамытатын тиімді әдіс.

Геймификация ұғымы және оның білім берудегі рөлі:

Геймификация (*ағылш. gamification*) – ойын механизмдері мен ойынды ұйымдастыру тәсілдерін ойыннан тыс салаларға енгізу әдісі. Білім беру саласында геймификация ойын элементтері арқылы білім алушылардың қызығушылығын арттырып, оларды белсенді қатысуға ынталандырады. Мұндай тәсілдерге мыналар жатады:

Балл жинау жүйесі (рейтинг);

Мақсаттар мен деңгейлер;

Жүлделер мен марапаттар;

Уақыттық шектеулер;

Мәселені шешуге бағытталған квесттер;

Онлайн-викториналар мен тесттер (Kahoot, Quizizz, Wordwall т.б.).

Геймификация білім алушылардың мотивациясын, бәсекелестік қабілетін және жауапкершілігін арттырады, сондай-ақ цифрлық құралдармен жұмыс істеуге үйретеді.

Цифрлық құзыреттілік дегеніміз не?

Цифрлық құзыреттілік – бұл ақпараттық технологияларды тиімді қолдану, интернетте ақпарат іздеу, өңдеу, цифрлық этиканы сақтау, онлайн қауіпсіздік шараларын білу, әртүрлі цифрлық платформаларда өз ойын сауатты жеткізе білу қабілеттерінің жиынтығы.

Цифрлық құзыреттілікке келесі дағдылар жатады:

- Ақпаратты іздеу, таңдау және бағалау;
- Цифрлық контент жасау (презентациялар, инфографика, видеоматериалдар);
- Цифрлық платформаларды пайдалану;
- Онлайн-қауіпсіздік пен дербес деректерді қорғау;
- Коммуникация және коллаборация құралдарын игеру.

Геймификация арқылы цифрлық құзыреттілікті дамыту жолдары:

Геймификация оқу процесінде қолданылған кезде білім алушылар ойын барысында әртүрлі цифрлық құралдарды пайдалануға мәжбүр болады. Бұл өз кезегінде олардың цифрлық құзыреттерінің артуына ықпал етеді.

1. Онлайн платформаларды пайдалану

Kahoot, Quizizz, Classcraft, Wordwall, Genially, LearningApps сияқты платформалар білім алушылардың экранмен, интернетпен, құрылғылармен жұмыс істеуін жетілдіреді. Олар өз бетімен логин жасау, сұрақтарға жауап беру, нәтижені талдау сияқты дағдыларды меңгереді.

2. Цифрлық контент құру

Геймификация элементтері сабақтарда білім алушыларға цифрлық тапсырмалар беру арқылы контент жасауға ынталандырады. Мысалы, бейнеролик түсіру, анимация дайындау, инфографика жасау – осылардың бәрі цифрлық құзыреттілікті дамытады.

3. Топпен онлайн-ортада жұмыс істеу

Топтық ойын тапсырмаларын орындау кезінде білім алушылар бірлескен жұмыс, қашықтан байланыс және онлайн коммуникация дағдыларын үйренеді. Бұл – қазіргі заманда өте қажетті құзыреттіліктердің бірі.

Геймификацияның артықшылықтары мен қиындықтары:

Артықшылықтары:

- Мотивацияны арттырады;
- Цифрлық сауаттылықты дамытады;
- Қызығушылық пен белсенділікті арттырады;
- Тиімді кері байланыс береді;

➢ Жаңа технологияларға бейімдейді.

Кедергілері:

➢ Оқытушыларға артық жүктеме (платформаларды меңгеру, контент дайындау);

➢ Материалдық-техникалық базаның жеткіліксіздігі;

➢ Барлық білім алушылардың бірдей деңгейде цифрлық дайын болмауы;

➢ Уақыт ресурстарының шектеулігі.

Геймификация арқылы цифрлық құзыреттілікті дамытудың өзектілігіне келер болсақ, олар:

1. Цифрлық дәуірдің талабы

Бүгінгі күні ақпараттық технологиялар барлық салада, соның ішінде білім беруде кеңінен қолданылады. Цифрлық ортада еркін жұмыс істей алатын, ақпаратты іздеу, өңдеу, бағалау және қолдану қабілеттері дамыған білім алушы тұлғаны қалыптастыру – білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі.

Геймификация – осы цифрлық дағдыларды қызықты әрі тиімді жолмен қалыптастыру құралы ретінде өзекті болуда.

2. Білім алушылардың мотивациясын арттыру

Қазіргі білім алушылардың көпшілігі ойын форматындағы, интерактивті тапсырмаларға жақсы әсер береді. Дәстүрлі әдістермен салыстырғанда, ойын элементтері оқу процесіне қызығушылықты оятады, мотивацияны арттырады, білім алушылардың белсенді қатысуына жол ашады.

3. XXI ғасыр дағдылары мен цифрлық құзыреттілікті қатар дамыту

Геймификация арқылы тек пәндік білім ғана емес, сонымен қатар:

➢ Цифрлық сауаттылық

➢ Коммуникация және коллаборация

➢ Шығармашылық ойлау

➢ Сыни тұрғыдан ойлау

сияқты маңызды құзыреттер қатар дамиды. Бұл – XXI ғасыр тұлғасына қойылатын негізгі талаптар.

4. Оқу процесін жаңғырту қажеттілігі

Геймификация – білім беруді жаңғырту, жаңа буын оқытушылар мен білім алушылардың сұранысына сай келетін инновациялық әдіс. Бұл тәсіл педагогтерге де өздерінің цифрлық құзыреттерін дамытуға мүмкіндік береді.

5. Қашықтан және аралас оқытудың тиімділігін арттыру

Пандемиядан кейін қашықтан оқыту және аралас форматтағы сабақтар кеңінен қолданылуда. Осы форматтарда геймификацияны пайдалану сабақтың динамикасын, құрылымын, білім алушылармен байланысты жақсартады, оқыту сапасын арттырады.

Тақырыптың өзектілігі – ол қазіргі білім беру жүйесінің сұраныстарына толық жауап бере отырып, цифрлық құзыреттілігі дамыған, шығармашыл және технологиялық ортада бейімделе алатын жаңа формациядағы тұлғаны тәрбиелеуге нақты үлес қосатындығында.

Сол себепті бұл бағыт – бүгінгі педагогика мен білім беру практикасы үшін аса маңызды және өзекті.

Бүгінгі цифрлық қоғамда білім алушыға тек пәндік білім ғана емес, сонымен қатар технологиялық ортада еркін әрекет ете білу маңызды. Осы тұрғыда геймификация – цифрлық құзыреттілікті дамытудың тиімді құралы. Оқу процесінде ойын элементтерін енгізу білім алушының белсенділігін, шығармашылығын арттырып қана қоймай, оларды цифрлық ортада жұмыс істеуге бейімдейді.

Білім беру мекемелерінде геймификация элементтерін жүйелі түрде пайдалану арқылы біз жаңа заман талаптарына сай, цифрлық құзыреттілігі жоғары тұлғаны қалыптастыра аламыз.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Бекетова А.З. Геймификация – заманауи білім берудің инновациялық құралы // Педагогикалық білім және ғылым. – 2023. – №2(134). – Б. 42–47.

2. Мұқышев, А. С. Цифрлық құзыреттілік: мазмұны, құрылымы және қалыптастыру жолдары // Білім берудегі менеджмент. – 2022. – №2. – Б. 55–60.
3. Қожахметова, К. К. Оқу үдерісінде ойын технологияларын қолданудың тиімділігі // Білім әлемі. – 2020. – №3(78). – Б. 61–65.

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ЦИФРЛЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Косжанова Турсынкул Тулеповна
Маңғыстау облысының білім басқармасының Ақтау қаласы бойынша білім бөлімінің "№31 жалпы білім беретін мектеп" КММ бастауыш сынып мұғалімі

Цифрландыру дәуірінде интернет желісін пайдалану, мобильдік байланыс құралдарын, электрондық құрылғылар мен мобильдік қосымшаларды қолдану оқушылар үшін бастауыш мектептен бастап-ақ қажеттілікке айналып отыр және бұл нормативтік құжаттарда қажетті талап ретінде қарастырылып отыр. Ақпараттық технологиялардың қарқынды дамуына байланысты, заманауи ақпараттық қоғамның талаптарына сай білім беру процесі де цифрландыру жағдайында өзгеріп келеді. Білім беру жүйесіне ықпал ете отырып, цифрландыру үдерісі оқушылардың бойында олардың ақпараттық қоғамда өмір сүруге дайын болуына, осы қоғамда өз орнын табуына бағытталған құзыреттері мен дағдыларының қалыптасуы тұрғысындағы оқытудың белгілі бір нәтижелерінің болуын қажет етеді.

Заман талаптарына және мектеп оқушыларының қазіргі буынының ерекшеліктеріне байланысты Қазақстан Республикасының бастауыш жалпы білім беру мемлекеттік стандартынан туындайтын басты талаптардың бірі – бастауыш мектепте ақпаратпен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру, оқушылардың цифрлық сауаттылық бейімділіктерін, сондай-ақ әлеуметтегі қауіпсіз мінез-құлық бейімділіктерін алуы. Бастауыш мектеп жасындағы оқушылардың цифрлық сауаттылығын қалыптастырудың маңыздылығы мен қажеттілігі даусыз, өйткені бұл заман талабы болып табылады, сонымен қатар бұл қазіргі заманауи білім беру ортасында табысты оқытуға мүмкіндік беретін, тұлғаның цифрлық қоғамда әлеуметтенуінің маңызды факторы. Цифрлық сауаттылық ұғымы отандық және шетелдік педагогикада кеңінен қолданылады. Цифрлық сауаттылық – цифрлық құралдарды сәйкестендіруге, басқаруға, кіріктіруге, бағалауға, цифрлық ресурстарды талдау мен синтездеуге, жаңа білімдерді құрастыруға, медиахабарламалар жасауға, басқа адамдармен өмірдегі нақты жағдайларда араласуға арналған құралдарды тиісінше, конструктивті әлеуметтік әрекетті қамтамасыз ету және осы процестер бойынша ой өрбіту үшін қолдана білу деп саналады.

Біздің ойымызша, цифрлық сауаттылықты дамыту тек оқу нәтижелеріне қол жеткізуге жағдай тудыратын ғана емес, сонымен қатар оқушылардың цифрлық дағдылар деңгейін арттыра алатын цифрлық білім ортасының жұмыс істеуі арқылы қамтамасыз етіледі. Бүгінгі таңда цифрлық сауаттылық мектептерде компьютерлік техника, интернет желісі, электрондық журнал, қашықтықтан оқытуды жүзеге асыратын платформа, цифрлық ресурстар және өзге де компоненттердің көмегімен іске асырылады. Осылайша, бастауыш сынып оқушыларының цифрлық білім ортасында цифрлық технологиялар, цифрлық білім беру ресурстары, араласу, педагогикалық технологиялар сияқты компоненттерді атап өтуге болады.

Бастауыш сынып оқушыларының цифрлық сауаттылығындағы ең негізгі және аса қажетті бейімділіктері:

- Ақпараттарды түсіну және пайдалана білу (цифрлық контентпен жұмыс істеу);
- Цифрлық дереккөздерді бағалау, жүйелеу және ақпараттарды бағалай білу;
- Цифрлық құралдарды пайдалана отырып ақпараттар жасай білу (гаджеттерді цифрлық ортадағы оқу құралы ретінде қолдана білу);
- Коммуникация дағдылары (цифрлық кеңістікте, әлеуметтік желілерде араласу мәдениеті);

▪ Цифрлық қауіпсіздік дағдылары (цифрлық технологияларды өмірде қауіпсіз қолдана білу).

Бастауыш сынып оқушыларының цифрлық сауаттылығын қалыптастыруға арналған цифрлық білім ортасының мүмкіндіктерін қарастырып көрейік. Білім ортасының мүмкіндіктері деп біз алға қойылған мақсаттарға қол жеткізуге арналған әлеуеттің болуын қамтамасыз ететін шарттардың, міндеттемелердің жиынтығын қарастыратын боламыз. Компонеттердің сипаттамаларын кіріктірудің негізінде біз мектептің цифрлық білім ортасы цифрлық сауаттылықты қамтамасыз етуде келесі мүмкіндіктерге ие деген қорытынды жасауға мүмкіндік аламыз.

▪ Мағыналық – цифрлық технологияларды қолданудың мақсатын, оның оқытудағы, өзіндік білім алудағы, өзін-өзі іске асырудағы рөлін, оларды пайдаланудағы қауіпісіздік нормаларын түсіну;

▪ Мәндік-материалдық – оқытудың нақты жағдайлары, цифрлық ортаны мәндік-материалдық тұрғыдан қамтамасыз ету;

▪ Әлеуметтік – оқушылардың мақсат-мүдделерінің ортақтығынан, бірлескен қызметтерден туындайтын қауымдастығы;

▪ Технологиялық – бастауыш сынып оқушыларының цифрлық сауаттылығын қалыптастыруға бағытталған педагогикалық әдістер, құралдар, нысандар, жауапкершілік, дербестік.

Цифрлық білім ортасының жоғарыда көрсетілген мүмкіндіктері, егер олар сабақ беретін ұстаздың осы пәннің ерекшеліктерін, өз сыныбындағы оқушылардың жеке ерекшеліктерін ескеруімен әзірленген болса еселене түсетінін атап өтуіміз керек.

Біздің ойымызша, мұғалім әзірлеген цифрлық білім ортасы мыналарды қамтиды: сабақтардың тақырыптарына арналған мультимедиялық таныстыруларды қамтитын цифрлық оқу ресурстары, материалдарды бекітуге арналған аудио, видеофайлдар, онлайн ойындар, тақырыптарға арналған бақылау тапсырмалары. Сонымен қатар, цифрлық оқу ортасы оқушылардың бір-бірімен араласуын, кері байланысты, мысалы араласуға арналған чаттарды қамтамасыз етуі тиіс, осы чаттарда оқушылар өзін қызықтыратын сұрақтарды мұғалімге немесе сыныптастарына жолдап, көмек сұрай алады, және т.с.с. Бастауыш сынып оқушыларының цифрлық сауаттылығының жоғары деңгейде болуы олардың бастамашылдығын, дербестігін, танымпаздығын дамытады, мұғалім қызметінің мүмкіндіктерін кеңейте түседі, өйткені бұл ретте бастауыш сынып оқушылары мен мұғалімнің арасында әріптестік өзара қарым-қатынастар нығаяды.

Бастауыш сынып оқушылары үшін цифрлық сауаттылық тек мектеп аясындағы цифрлық кеңістікте ғана емес, сонымен қатар мектептен тыс ортада да барынша тиімді жұмыс нәтижелеріне қол жеткізуді қамтамасыз ететін болады. Қорытынды Бастауыш сынып оқушыларының цифрлық сауаттылығы бастауыш сынып мұғалімдері қызметінің аса маңызды міндеттерін білдіреді. Оқыту сапасы, білім беру мүмкіндіктерінің кеңдігі бастауыш сынып оқушыларының цифрлық сауаттылық деңгейіне тікелей байланысты.

Қазіргі бастауыш сынып оқушылары «Z» буынына жатады, Интернетті, гаджеттерді қолдану дағдыларын туылғаннан бастап біледі, бірақ бұл олардың цифрлық білім ортасындағы сауаттылығы мен қауіпсіздігін қамтамасыз ете алмайды деген пікірлерде қайшылықтар бар. Цифрлық сауаттылық ақпаратпен жұмыс істеу, араласу, шығармашылық, цифрлық қауіпсіздік дағдыларын да қамтиды. Цифрлық сауаттылық оқушыларға цифрлық контенттерді жасауға және олармен алмасуға, араласуға және тиімді тұрғыдағы шығармашылық әлеуеттерді іске асыруды ұйымдастыруға мүмкіндік береді, цифрлық сауаттылық цифрлық білім ортасында қалыптасады. Бастауыш сынып оқушыларының цифрлық сауаттылығын қалыптастыру үшін цифрлық білім ортасының мүмкіншіліктерін пайдалану қажет, бұл ретте педагогтар мен ата-аналардың тараптарынан біржүйелілік, кешенділік және цифрлық бейімділіктерді алу, әсіресе ақпараттық қауіпсіздік дағдыларына үйрену үдерісіне деген бақылау қажет етіледі.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Ельцова О.В. Содержание и уровни развития цифровой грамотности у младших школьников //Современные проблемы науки и образования. – 2020. – №5.
2. Солдатова Г.У. Цифровая грамотность и безопасность в Интернете – М., 2013.
3. Айтмамбетова Б.Р. Жаңашыл педагогтар идеялары мен тәжірибелері. -А., 2001.
4. Толеубекова Р.К. Цифровая грамотность в условиях развития цифровых технологий //Наука и мир. – 2021. – № 8.
5. Нұрғалиева Г.К.. Оқыту әдістері. – А., 2001.

ГЕОГРАФИЯ САБАҚТАРЫНДА ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК МӘСЕЛЕЛЕРДІ ТАЛДАУ ҮШІН АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ

Лесбекова Гаухар Абдукаримовна
Түркістан облысы, Келес ауданы «№18 С.Қожанов атындағы ЖББМ» КММ,
география пәні мұғалімі

Аннотация. Бұл баяндамада география сабағында экологиялық және әлеуметтік мәселелерді талдау үшін ақпараттық технологияларды пайдалану тәсілдері қарастырылады. Оқыту процесінде ақпараттық технологиялардың қолданылуы оқушыларға әлемдегі экологиялық және әлеуметтік жағдайларды терең түсінуге, деректермен жұмыс істеу дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Географиялық ақпараттық жүйелер (ГАЖ), интерактивті карталар, виртуалды саяхаттар және онлайн платформалар арқылы оқушылар экологиялық өзгерістер мен әлеуметтік дағдарыстарды зерттеп, оларды шешу жолдарын талқылай алады. Баяндамада ақпараттық технологияларды қолданудың тиімді әдістері мен олардың оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырудағы рөлі көрсетілген. Сонымен қатар, ақпараттық технологиялар оқушылардың зерттеу қабілеттерін дамытып, экологиялық және әлеуметтік жауапкершілікті қалыптастыруға көмектеседі.

Түйінді сөздер: география, экологиялық мәселелер, әлеуметтік мәселелер, ақпараттық технологиялар, географиялық ақпараттық жүйелер (ГАЖ), виртуалды саяхат, деректерді визуализациялау, онлайн платформалар, экологиялық жауапкершілік, білім беру технологиялары.

Қазіргі әлемдегі экологиялық және әлеуметтік мәселелер адамзаттың өміріне тікелей әсер етуде. Бұл мәселелердің шешімі жергілікті деңгейде ғана емес, бүкіл әлемдік ауқымда назар аударуды талап етеді. География пәні осындай маңызды тақырыптарды қарастыратын және оқушыларға қазіргі қоғамның және табиғаттың өзара байланысын түсінуге мүмкіндік беретін сала ретінде ерекше орын алады. Соңғы жылдары білім беру саласындағы ақпараттық технологиялардың дамуы мұғалімдерге сабақты жаңа деңгейде өткізуге мүмкіндік берді. Бұл технологиялар география сабағын қызықты әрі тиімді етеді, әсіресе экологиялық және әлеуметтік мәселелерді талдау барысында маңызды рөл атқарады.

Ақпараттық технологиялар (АТ) – бұл география сабағында оқушыларға экологиялық және әлеуметтік мәселелерді зерттеу және талдау үшін маңызды құрал. Олардың көмегімен оқушылар тек теориялық білім алып қана қоймай, өздері нақты деректермен жұмыс істеп, түрлі модельдер мен карталар арқылы әртүрлі аймақтардағы экологиялық және әлеуметтік дағдарыстарды зерттей алады. Бұл баяндамада география сабағында экологиялық және әлеуметтік мәселелерді талдауда қолданылатын ақпараттық технологиялардың тиімділігі мен маңызы қарастырылады.

Экологиялық және әлеуметтік мәселелердің маңызы. География пәні экологиялық және әлеуметтік мәселелерді тереңірек зерттеуді қажет етеді. Бұл мәселелер тек теориялық тұрғыдан қарастырылмай, нақты деректер мен фактілермен байланысты болуы керек. Оқушыларға қазіргі әлемдегі экологиялық жағдайлар мен әлеуметтік мәселелерді түсіндіру үшін:

•Экологиялық мәселелер – климаттың өзгеруі, экожүйелердің бұзылуы, табиғи ресурстардың сарқылуы, су, ауа, топырақ ластануы, биологиялық әртүрліліктің азаюы сияқты мәселелерді қамтиды.

•Әлеуметтік мәселелер – бұл әлемдегі халық санының өсуі, урбанизация, көші-қон, әлеуметтік теңсіздік, білім мен денсаулық сақтау жүйелеріндегі теңсіздік, жұмыссыздық, кедейшілік және т.б. мәселелерді зерттейді.

Осы мәселелердің шешімін табу үшін оқушылар тек теориялық білімді ғана емес, нақты деректермен жұмыс істеуді, оларды өңдеуді және талдауды үйренуі қажет. Әсіресе, бұл мәселелердің жаһандық сипаты бар, сондықтан олардың шешімін табуда ақпараттық технологиялардың көмегі зор.

Ақпараттық технологиялардың маңызы. Ақпараттық технологиялар география сабағында көптеген артықшылықтар береді, олар оқушыларға экологиялық және әлеуметтік мәселелерді зерттеуде тиімді құралдар болып табылады. Ақпараттық технологиялар оқушыларға:

•Жаһандық және жергілікті деңгейдегі экологиялық және әлеуметтік деректерді жинақтауға,

•Әр түрлі аймақтардағы әлеуметтік және экологиялық дағдарыстардың себептері мен салдарын зерттеуге,

•Географиялық деректерді көрнекі түрде талдауға,

•Әлеуметтік, экологиялық мәселелердің уақыт өте келе қалай өзгеретінін болжауға мүмкіндік береді.

Осы аталған мақсаттарда қолданылатын ақпараттық технологиялардың артықшылықтары:

1. Деректерді визуализациялау: Географиялық ақпараттық жүйелер (ГАЖ), интерактивті карталар мен графиктер экологиялық және әлеуметтік мәселелерді көрнекі түрде түсінуге көмектеседі. Оқушылар түрлі карталар, диаграммалар және графиктер арқылы экологиялық жағдайлардың өзгеруін, табиғи ресурстардың пайдалану динамикасын, климаттың өзгеруін, урбанизация процесін көре алады. Бұл әдіс оқушыларға деректерді нақты өмірмен байланыстырып, шешімдер қабылдауға мүмкіндік береді.

2. Интерактивті модельдер мен симуляциялар: География сабағында экологиялық мәселелер мен әлеуметтік процестерді түсінуге арналған компьютерлік симуляциялар мен модельдер оқушыларға табиғи апаттардың, климаттың өзгеруі немесе урбанизацияның әсерін көрсетуге мүмкіндік береді. Мысалы, оқушылар Google Earth немесе ArcGIS арқылы виртуалды саяхат жасай отырып, экологиялық өзгерістерді көрнекі түрде зерттей алады.

3. Жаһандық деректерді пайдалану: Ғаламдық ауқымдағы экологиялық және әлеуметтік деректерді жинау және талдау үшін халықаралық ұйымдардың ресурстарын пайдалану маңызды. UNICEF, World Bank, NASA, WHO секілді ұйымдардың ресми сайттарында түрлі деректер жиынтығы мен зерттеулер қолжетімді. Бұл ресурстарды қолдану оқушыларға нақты деректермен жұмыс істеуді үйретеді.

4. Ақпараттық платформа мен деректерді өңдеу: Оқушылар ақпараттық технологияларды пайдаланып, экологиялық және әлеуметтік деректерді жинап, оларды өңдей алады. Excel, Google Sheets сияқты бағдарламалар арқылы оқушылар түрлі деректерді салыстырып, анализ жасай алады. Мысалы, ауа температурасының өзгеруі, халықтың көші-қоны, су ресурстарының деңгейі туралы мәліметтерді талдай отырып, нақты әлемдегі мәселелерді тереңірек түсіне алады.

5. Онлайн ресурстар мен платформалар: Әр түрлі онлайн ресурстар мен платформалар арқылы оқушылар экологиялық және әлеуметтік мәселелер туралы кең көлемде ақпарат ала алады. Kahoot, Quizizz, Padlet сияқты интерактивті платформалар арқылы экологиялық және әлеуметтік мәселелерге арналған викториналар мен талқылаулар ұйымдастыруға болады. Бұл оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, олардың білімін тереңдетеді.

География сабағында ақпараттық технологияларды қолданудың нақты әдістері:

1. Виртуалды саяхаттар: Оқушылар Google Earth немесе Google Maps арқылы әлемнің түрлі аймақтарына виртуалды саяхат жасап, экологиялық мәселелер мен әлеуметтік проблемаларды зерттей алады. Мысалы, Амазония ормандарының жойылу мәселесі немесе су ресурстарының тапшылығы туралы оқушылар нақты жерлерді көру арқылы тереңірек түсіне алады.

2. Интерактивті карталар мен ГАЖ (географиялық ақпараттық жүйелер): ArcGIS, QGIS және MapInfo сияқты географиялық ақпараттық жүйелер экологиялық және әлеуметтік деректерді талдауға мүмкіндік береді. Бұл құралдар арқылы оқушылар экологиялық өзгерістерді, климаттық ауытқуларды немесе әлеуметтік дамуды талдай алады.

3. Онлайн тесттер мен викториналар: Оқушылардың білімін тексеру және экологиялық мәселелер туралы түсініктерін кеңейту үшін Kahoot, Quizizz сияқты платформаларды қолдануға болады. Бұл тесттер мен викториналар оқушылардың дайындық деңгейін бағалауға көмектеседі және білімдерін бекітуге мүмкіндік береді.

4. Статистикалық деректерді жинау және талдау: Google Sheets немесе Microsoft Excel сияқты бағдарламалар арқылы оқушылар экологиялық мәселелер мен әлеуметтік мәселелер туралы статистикалық деректерді жинап, оларды графиктер мен диаграммалар арқылы талдай алады. Мысалы, су ресурстарының сарқылуы немесе экологиялық таза энергия көздерінің таралуы туралы ақпаратты өңдеп, салыстыру жасай алады.

Ақпараттық технологиялар география сабағында экологиялық және әлеуметтік мәселелерді талдау үшін тиімді құрал болып табылады. Олар оқушыларға әлемдегі экологиялық және әлеуметтік мәселелерді тереңірек түсінуге және оларды шешудің жолдарын іздеуге көмектеседі. Сонымен қатар, ақпараттық технологиялардың көмегімен оқушылар деректермен жұмыс істеп, оларды талдай алады, визуализациялай алады, және өзара байланыстарды анықтай алады. География пәні мұғалімі ретінде біз осы технологияларды тиімді пайдалану арқылы оқушыларды жауапкершілікпен ойлауға, экологиялық және әлеуметтік мәселелерге белсенді қатысуға тәрбиелей аламыз.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Ахметова А. С. (2020). Цифрлық білім беру: Жаңа мүмкіндіктер мен құралдар. Алматы: Білім, 112-117 бб.

2. Жақанова Б. Т. (2021). Ақпараттық технологияларды география сабағында қолдану. Педагогика ғылымдары журналы, 25(4), 33-34 бб.

3. Камалова Г. Р. (2022). Экологиялық мәселелер мен ақпараттық технологиялар. Мәскеу: Экология, 89-92 бб.

4. Мұхамедова Ш. Т. (2020). Интерактивті карталар мен виртуалды саяхаттар арқылы география пәнін оқыту. Қазақстандық білім, 58(2), 78-80 бб.

5. Нұрсұлтанова А. Е. (2021). География сабағында жаңа ақпараттық технологияларды енгізу. Алматы: Ғылым, 118-119 бб.

6. Төлегенова Р. А. (2020). Экологиялық дағдарыстар мен әлеуметтік мәселелерді шешу жолдары. Жас ғалымдар журналы, 42(1), 57-61 бб.

7. Шарипова Д. Т. (2022). Ақпараттық технологиялар арқылы әлеуметтік және экологиялық мәселелерді талдау. Астана: Білім, 102-103 бб.

ЖАҢА БІЛІМ БЕРУДЕ ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯНЫ ҚОЛДАНУ

Мамаева Акторе Касымовна

Маңғыстау облысы Ақтау қаласы бойынша білім бөлімінің «№17 жалпы білім беретін» КММ бастауыш сынып мұғалімі

Жаңа білім берудегі заманауи технологияны қолдану

Білім беру-қоғам дамуының басты негіздерінің бірі.XXI ғасыр-ақпараттық технологиялар ғасыры десек, білім беру жүйесі де осы өзгерістерге бейімделіп,жаңаша бағытта дамуда.Бүгінгі таңда цифрландыру үрдісі білім берудің барлық саласына еніп,оқыту әдістерін түбегейлі өзгертіп отыр.Цифрлық технологиялар- осы өзгерістердің басты қолданушысы. Бұл өзгерістер мұғалім мен оқушының өзара қарым -қатынасынан бастап,оқу құралдары мен бағалау жүйесіне дейін әсер етуде.Бүгінгі оқушы- цифрлық әлемнің белсенді қолданушысы Цифрлық

технологиялардың дамуы оқу үрдісін тиімді ұйымдастыруға мүмкіндік береді.Қазіргі таңда электронды журналдар, Mektep.edu,Kundelik.kz платформасы, BilimLand, Google Classroom, Moodle сынды онлайн жүйелер оқу процесіне белсенді енгізілуде.Бұл ресурстар білім алушыға дербес жұмыс жасауға,мұғалімге оқушылардың білімін жедел бағалауға мүмкіндік береді.

Заманауи технологиялардың артықшылығы:

-Жекешелендірілген оқыту;

-Қашықтықтан білім алу мүмкіндігі;

-Интерактивті әдістер:бейне,анимация,ойын элементтері

-Бағалауды автоматтандыру.

Цифрлық білім беру мұғалімнің де рөлін өзгертуде.Енді мұғалім тек ақпарат жеткізуші емес,білім алушыға да бағыт беруші,кеңесші технологияны меңгерген кәсіби маман болуы тиіс.Жаңаша ойлайтын,шығармашылықпен жұмыс жасайтын, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды меңгерген педагог болуы тиіс.Осыған байланысты мұғалімдердің цифрлық сауаттылығын арттыру-уақыт талабы болып табылады.

Сонымен қатар цифрлық технологиялар арқылы оқу материалының мазмұнын мультимедиялық құралдармен байытуға болады.Анимациялар,иньерактивті тапсырмалар,бейнесабақтар оқушының сабаққа деген қызығушылығын арттырып,материалды терең меңгеруіне әсер етеді.

Білім берудегі жаңаша үрдістердің бірі-дербестендірілген оқыту.Әр оқушының қабілеті мен талабына сай тапсырмалар беру арқылы оның жеке даму траекториясын құруға мүмкіндік туғызады.Бұл әдіс ерекше білімді қажет ететін оқушыларға да,дарынды оқушыға да тиімді болып табылады.

Алайда бұл үрдіспен бірге кейбір қиындықтар да кездесуде.Өйткені ауылдық жерлерде интернеттің әлсіздігі,қажетті техникамен қамтамасыз етілмеуі,мұғалімдердің жаңа технологияларды меңгеру деңгейінің төмен болуы білім сапасына кері әсер етуі мүмкін. Әрі оқушылардың экран алдында ұзақ отыруы денсаулығын зиян келтіретін фактор ретінде қарастырылады.

Бұл мәселелерді шешу үшін:

-Мұғалімге арналған цифрлық білім беру курстарын тұрақты ұйымдастыру;

-Жас ерекшеліктеріне сай сапалы,әрі қауіпсіз электрондық контенттерді әзірлеу;

-Материалдық- техникалық базасын жаңарту қажет.

Қорытындылай келе, цифрлық техногиялар-білім беру саласын жаңа деңгейге көтеретін басты құрал.Заманауи мұғалім-жаңа ғасырдың кәсіби көшбасшысы.Ол-технологияны толық меңгерген,білім алушының жас ерекшелігін ескере отырып,кәсіби тұрғыдан үнемі дамуға ұмтылатын маман болуы тиіс.Ал оқушы үшін цифрлық орта-өз әлеуетін толық ашуға мүмкіндік беретін кеңістік.Білім берудегі цифрлық мүмкіндіктерді ұтымды қолдана отырып,болашақ ұрпаққа сапалы білім беру-баршамыздың ортақ міндетіміз.

БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІНДЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІ ҚОЛДАНУ: ШЕТ ТІЛІ ПӘНІН ОҚЫТУ МЫСАЛЫНДАҒЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЭКСПЕРИМЕНТ

Мекен Айтолқын Мерекеқызы
Х.Досмухамедов атындағы Атырау университеті
7М01501 – «Информатика және білім беруді ақпараттандыру» мамандығының 2-курс магистранты, Атырау қаласы, Қазақстан

Аннотация

Мақалада шет тілін оқытуда жасанды интеллект технологияларын қолданудың педагогикалық мүмкіндіктері мен тиімділігі тәжірибелік зерттеу негізінде талданады. Зерттеу нәтижелері студенттердің тілдік құзыреттілігін арттыру, оқу мотивациясын көтеру және оқу жетістіктерін жақсарту бағытында оң өзгерістерді көрсеткен. Авторлар жасанды интеллектті дәстүрлі оқыту әдістерімен үйлестіріп пайдаланудың тиімділігін атап өтеді. Сонымен қатар, мақалада кездескен қиындықтар мен оларды еңсеруге арналған әдістемелік ұсынымдар ұсынылады.

Кілттік сөздер

Жасанды интеллект, шет тілін оқыту, ChatGPT, Duolingo, педагогикалық эксперимент.

Зерттеу мақсаты мен жалпы сипаттамасы:

Қазіргі цифрлық қоғамда шет тілін тиімді оқыту үшін дәстүрлі әдістермен қатар, заманауи технологиялық шешімдерді енгізу аса маңызды болып отыр. Әсіресе жасанды интеллект (ЖИ) технологиялары білім беру үдерісіне еніп, оқыту мазмұнын жекелендіру, оқушылардың қажеттіліктеріне сәйкес бейімдеу және дер кезінде кері байланыс беру арқылы оқу сапасын арттыруға ықпал етуде [1]. ЖИ құралдарының мүмкіндіктері студенттердің белсенділігін арттыруға, олардың жеке оқу траекториясын қалыптастыруға және танымдық қызығушылықты ынталандыруға жол ашады.

Осы зерттеу жұмысының негізгі мақсаты – жоғары оқу орнында шет тілін оқыту үдерісіне ЖИ технологияларын енгізу арқылы олардың педагогикалық тиімділігін тәжірибелік жолмен бағалау. Атап айтқанда, ЖИ негізіндегі платформаларды қосымша оқу құралы ретінде пайдалану арқылы білім алушылардың тілдік құзыреттілігін, оқу мотивациясын және үлгерімін арттыру мүмкіндігі тексерілді. Бұл мақсатқа жету үшін эксперимент жүргізіліп, онда студенттердің оқу нәтижелері нақты тестілеу, сауалнама және бақылау әдістері арқылы бағаланды. Сонымен қатар, зерттеу шеңберінде сапалық сұхбаттар өткізіліп, білім алушылардың ЖИ құралдарын қабылдау деңгейі мен әсері жан-жақты зерделенді.

Зерттеу әдістемесі:

Зерттеу 2025 жылдың ақпан-наурыз айларында Астана қаласындағы Мағжан Жұмабаев атындағы Халықаралық колледжде ұйымдастырылды. Эксперименттік жұмысқа екі топ тартылды, олар кездейсоқ іріктеу әдісімен бақылау және эксперименттік топтарға бөлінді. Әр топта 14 студенттен, барлығы 28 білім алушы қамтылды. Бақылау тобы дәстүрлі оқыту әдістерімен білім алса, эксперименттік топқа қосымша ретінде ChatGPT және Duolingo платформалары қолдануға берілді. Бұл тәсіл арқылы заманауи жасанды интеллект технологияларының нақты әсерін салыстырмалы түрде бағалауға мүмкіндік жасалды [2].

Зерттеу барысында төмендегі әдістер пайдаланылды:

- Диагностикалық тестілеу: Білім алушылардың тілдік дағдыларын (лексика, грамматика, тыңдалым, оқылым) анықтау мақсатында оқу жылының басында және соңында CEFR халықаралық шкаласы негізінде тесттер өткізілді.
- Duolingo арқылы engagement деңгейін бақылау: Бұл платформадағы студенттердің күнделікті белсенділігі мен тапсырмаларды орындау жиілігі тіркеліп отырды. Жиналған деректер студенттердің платформаға деген қызығушылығы мен қатысу тұрақтылығын бағалауға мүмкіндік берді [3].
- ChatGPT қолдану тәжірибесі негізінде сапалық сұхбат: Эксперимент соңында студенттерден чат-ботпен жұмыс істеу барысында алған әсерлері мен оқу процесіндегі өзгерістер

туралы ашық сұхбаттар мен сауалнама жүргізілді. Бұл әдіс арқылы мотивация, сөйлеу сенімділігі және өзіндік рефлексия деңгейі бағаланды.

Зерттеу нәтижелері:

Зерттеу нәтижелері ЖИ технологияларын жүйелі қолдану студенттердің оқу жетістіктерін жақсартуға ықпал ететінін көрсетті. Эксперименттік топтағы 14 студенттің 9-ы (яғни 64%) оқу жылы соңында шет тілін меңгеру деңгейін кем дегенде бір сатыға көтерген. Бұл жетістік A2→B1 және B1→B2 бағытындағы прогресті қамтыды. Қалған 5 студенттің тілдік деңгейі формалды түрде өзгермесе де, сапалық тұрғыда — грамматикалық қатенің азаюы, сенімділік пен сөздік қордың артуы сияқты оң өзгерістер тіркелді.

Негізгі деректер келесідей:

- Диаграмма бойынша: Эксперименттік топ студенттерінің 57%-ы A2 деңгейінен B1 деңгейіне, ал 43%-ы B1 деңгейінен B2 деңгейіне көтерілген.
- Engagement көрсеткіші: Duolingo платформасы арқылы тіркелген орташа күнделікті белсенділік деңгейі 78%-ды құрады, бұл студенттердің платформаны жүйелі түрде пайдаланғанын көрсетеді [4].
- Сауалнама нәтижесі: Студенттердің 81%-ы ЖИ құралдарын пайдалану оқу үдерісін қызықты әрі қолжетімді еткенін атап өтті. Сонымен қатар, 74%-ы тапсырмаларды орындау барысында өздеріне деген сенімділіктің артқанын көрсетті.

Бұл деректер студенттердің мотивациясы мен оқу белсенділігінің артуына ЖИ технологияларының оң ықпал еткенін дәлелдейді.

Талқылау:

Талдау нәтижелері көрсеткендей, жасанды интеллект құралдары шет тілін оқытуда тиімді көмекші ресурс бола алады. Олар студенттердің тілді меңгеруге деген қызығушылығын арттырып, оқу белсенділігін үнемі қолдап отыруға мүмкіндік берді. ЖИ технологиялары арқылы ұсынылған бейімделген тапсырмалар мен жедел кері байланыс білім алушылардың өз оқу процесіне жауапкершілікпен қарауына және өзіндік оқуға көшуіне әсер етті. Сонымен қатар, зерттеу барысында бірқатар қиындықтар да анықталды.

Атап айтқанда:

- ChatGPT кей жауаптарының студенттердің деңгейіне сәйкес келмеуі немесе тым күрделі болуы;
- Интернетке тәуелділік, әсіресе сабақ барысында платформаға қолжетімділіктің баяулығы;
- Кей студенттерге платформалардың интерфейсін меңгеруде бастапқыда қиындықтар туындауы.

Бұл мәселелер ЖИ құралдарын қолдану үшін алдын ала дайындық пен мұғалімнің тұрақты әдістемелік қолдауын қажет ететінін айғақтайды [5]. Сондай-ақ, ЖИ технологияларын ретсіз қолдану жағдайында студенттердің сыни ойлау дағдыларының төмендеу қаупі бар екенін де ескерген жөн. Осыған байланысты оқу процесінде мұғалімнің жетекші рөлі мен әдістемелік бақылауы өте маңызды.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Смирнов С.Д. Білім берудегі жасанды интеллект: мүмкіндіктері мен қауіптері // Ашық білім. – 2021. – Т. 25, №1. – Б. 4–14.
2. Бидайбеков Е.Ж., Алимбекова Р.К., Ахметова Г.М. Цифрлық білім беру ресурстарының оқушы мотивациясына әсері // Білім берудегі менеджмент. – 2020. – №4 (88). – Б. 56–62.
3. Сарбасова Д.К., Нурмуханбетова А.Ж. Duolingo мобильді қосымшасын қолданудың шет тілін оқудағы мотивациялық және когнитивтік аспектілері // Абай атындағы ҚазҰПУ Хабаршысы. – 2021. – №3 (73). – Б. 102–109.
4. Оуянг З., Мэй Л., Чжан У. Duolingo қолданудың эмоциялық және когнитивтік әсері: эксперименттік зерттеу // Ivy Science Journal. – 2022. – №3. – Б. 45–57.
5. Мырзагулова С.Б. Жасанды интеллект платформаларын шет тілін оқытуда тиімді қолдану әдістері // ҚазҰУ Хабаршысы. Педагогика сериясы. – 2023. – №2 (95). – Б. 112–119.

ГЕОГРАФИЯ САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР» АТТЫ АВТОРЛЫҚ БАҒДАРЛАМАНЫҢ ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ ЖОСПАРЫ

Мендибаева Нурсулу Коблановна
Жаңаөзен қаласы бойынша білім беру бөлімінің "№21 ЖББМ" КММ география пәні мұғалімі, Маңғыстау облысы, Жаңаөзен қаласы

Түсінік хат

«География сабағында оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруға арналған тапсырмалар» атты бағдарлама және элективті курстарды әзірлеу және әдістемелік қамтамасыз ету барысында барлық деңгейдегі мемлекеттік жалпыға міндетті стандартарды басшылыққа ала отырып сәйкес әзірленді. Бағдарлама мазмұны аптасына 1 сағат, жылына 34 сағат жүктеме берілген. 11 сынып оқушыларына география пәнінде қолдануға ұсынылған.

Мақсаты: Оқушылардың география сабағында функционалдық сауаттылығын қалыптастыру.

Міндеттері:

1. География пәні бойынша оқушылардың ғылыми сауаттылығын дамытуға бағытталған заманауи әдістер мен технологияларды дамыту;
2. Оқушылардың сыни ойлау, зерттеу жүргізу, деректерді талдау қабілеттерін дамытатын тапсырмалар жүйесін жасау;
3. Әзірленген тапсырмалардың оқу үдерісіндегі тиімділігін тәжірибелік зерттеулер арқылы тексеру;
4. Оқушылардың табиғи құбылыстарды ғылыми тұрғыдан түсіну және оларды күнделікті өмірде қолдану қабілеті артады;

Жаңашылдығы:

География сабағына арналған тапсырмалар тек теориялық білімді ғана емес, тәжірибелік зерттеу жұмыстарын, экологиялық мәселелерді шешу және деректерді өңдеу дағдыларын дамытуға бағытталған. Тапсырмалар халықаралық PISA, TIMSS зерттеулерінің талаптарына сәйкес жасалады.

Күтілетін нәтиже:

1. География пәні бойынша оқушылардың ғылыми сауаттылығын дамытуға бағытталған заманауи әдістер мен технологияларды дамыту;
2. Оқушылардың сыни ойлау, зерттеу жүргізу, деректерді талдау қабілеттерін дамытатын тапсырмалар жүйесін жасау;
3. Әзірленген тапсырмалардың оқу үдерісіндегі тиімділігін тәжірибелік зерттеулер арқылы тексеру;
4. Оқушылардың табиғи құбылыстарды ғылыми тұрғыдан түсіну және оларды күнделікті өмірде қолдану қабілеті артады;

Тұрақтылау бөлімі
аптасына – 1 сағат, барлығы – 34 сағат

№	Сабақтың тақырыбы	Сағат саны	Күтілетін нәтиже
1	География ғылымы. Зерттеу әдістері	1	Оқушылар география ғылымының мәнін түсінеді
2	Жердің пішіні мен өлшемдері	1	Оқушылар Жердің пішіні туралы біледі
3-4	Картография негіздері	2	Картаның оқу дағдыларын меңгереді
5-7	Географиялық координаталар	3	Географиялық координаталарды анықтай алады

8-9	Литосфера. Жер қыртысы	2	Жер қыртысының құрылымын түсінеді
10	Жанартау және жер сілкінісі	1	Жанартаулар мен жер сілкіністерін біледі
11-12	Гидросфера. Дүниежүзілік мұхит	2	Мұхиттар туралы білім алады
13-14	Өзендер мен көлдер	2	Су қоймаларының маңызын біледі
15	Атмосфера. Ауа қабаты	1	Атмосфераның қызметін түсінеді
16-17	Климат және ауа райы	2	Климат пен ауа райының айырмашылығын біледі
18-19	Биосфера. Тіршілік қабаты	2	Табиғаттағы тіршіліктің байланысын ұғынады
20-21	Табиғат зоналары	2	Табиғат зоналарын сипаттай алады
22-23	Материктер мен мұхиттар	2	Географиялық орнын анықтай алады
24	Қазақстанның географиялық орны	1	Қазақстан картасын талдайды
25-26	Қазақстанның жер бедері	2	Жер бедерінің түрлерін анықтай алады
27-29	Табиғи ресурстар	3	Табиғи ресурстардың маңызын түсінеді
30-31	Экологиялық мәселелер	2	Экологияның негізгі мәселелерін біледі
32-33	Урбанизация және халық	2	Урбанизацияның себептері мен салдарын біледі
34	Транспорт және экономика	1	Экономикалық маңызын түсінеді
	Жалпы сағат саны	34	

Ақпараттық – әдістемелік бөлім

«География сабағында оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруға арналған тапсырмалар» атты авторлық бағдарламаның алғашқы бөлімі **«Географиялық зерттеу әдістері»** деп аталады. Бұл бөлімде 2 сағат: «География ғылымы. Зерттеу әдістері», «Жердің пішіні мен өлшемдері» туралы тақырыптар қамтылған. Аталған бөлімді:

- Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар
- Интерактивті технологиясы
- STEAM технологиясы

Авторлық бағдарламаның екінші бөлімі: **«Картография»** тақырыбымен аталады. Бұл бөлімде 5 сағат: «Картография негіздері», «Географиялық координаталар». Аталған бөлімді:

- Модульдық оқыту технологиясы
- Жекелеп оқыту технологиясы
- Бағдарламалық оқыту технологиясы

Авторлық бағдарламаның үшінші бөлімі: **«Жер қабықтары»** тақырыбымен аталады. Бұл бөлімде 14 сағат: «Литосфера. Жер қыртысы», «Жанартау және жер сілкінісі», «Гидросфера: Дүниежүзілік мұхит», «Өзендер мен көлдер», «Атмосфера. Ауа қабаты», «Климат және ауа райы», «Биосфера. Тіршілік қабаты», «Табиғат зоналары» тақырыптары қамтылған. Аталған бөлімді:

- Саралап оқыту технологиялары
- Проблемалық оқыту технологиясы
- Ақпараттық оқыту технологиясы

Авторлық бағдарламаның төртінші бөлімі: **«Материктер мен мұхиттар»** тақырыбымен аталады. Бұл бөлімде 2 сағат: «Материктер мен мұхиттар» тақырыптары қамтылған. Аталған бөлімді:

- Сыни тұрғыдан ойлау технологиясы
- Жобалық оқыту технологиясы
- Ақпараттық оқыту технологиясы

Авторлық бағдарламаның бесінші бөлімі: **«Қазақстан географиясы»** тақырыбымен аталады. Бұл бөлімде 11 сағат: «Қазақстанның географиялық орны», «Қазақстанның жер бедері», «Табиғи ресурстар», «Экологиялық мәселелер», «Урбанизация және халық», «Транспорт және экономика» тақырыптары қамтылған. Аталған бөлімді:

- Сыни тұрғыдан ойлау технологиясы
- Деңгейлік оқыту технологиясы
- Мәселелі оқыту технологиясы

Білім өнімі ұсынылатын іс-шараларда көрсетіліп, үздік жұмыс ретінде таныстырады.

Бағалау критерийі

Критерийлер	Дескриптор	балл
Теориялық сабақтар үшін	Географияның зерттеу әдістерін түсіне алады.	3
	Географиялық карталардың түрлерін ажырата алады.	3
	Жер қабықтарының ерекшеліктерін анықтап сипаттай алады.	3

КӨРКЕМ МӘТІНДІ ТАЛДАУ АРҚЫЛЫ БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ОҚУ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

Авторлық бағдарламадан қысқаша үзінді

Менликараева Жанна Куанышовна
Қарағанды обл Теміртау қаласы 2ЖББМ КММ бастауыш сынып мұғалімі

Бүгінгі таңда бұл бағдарлама дамыған өркениетті мемлекетіміздің хал –ахуалын, өмірін қазақ тілі мен әдебиеттік оқу пәнінің практикалық маңызын, оның күнделікті қолдану аясын, көркем мәтінді сауатты оқи отырып талдау, бастауыш сынып оқушыларының оқу дағдыларын қалыптастыру көзделеді. Көркем мәтінді дұрыс оқуға үйретіп қана қоймай, сол мәтіннің мағынасын терең түсініп, талдау жасауды меңгереді. Бұл авторлық бағдарлама бастауыш сынып оқушыларының оқу дағдыларын жетілдіру жолында өз ойларын жүйелі жеткізуге, түсініп оқу мен талдауға қабілетті болуына үйретеді. Көркем мәтінді оқу арқылы ақпаратты тез қабылдап, тиімді талдай білуді қажет етеді. Сондықтан бұл бағдарлама оқу сауаттылығын дамытудағы басты құрал болып табылады, оқу сауаттылығының дұрыс қалыптасуына көмегін тигізеді. Сонымен қатар мектептегі оқу процесінің негізгі мақсаты – оқушылардың көркем мәтінді сауатты оқи отырып талдауы мен сауатты жазуын, шығармашылық ойлауын дамыту, өз бетінше білім алу, зерттеушілік, комуникативтілік құзыреттілігінің дамуына негіз салу болып табылады.

«Көркем мәтінді талдау арқылы бастауыш сынып оқушыларының оқу сауаттылығын қалыптастыру» авторлық бағдарламасы арқылы қазақ тілі мен әдебиеттік оқу пәнін оқытудың әдістемелік нұсқаулары берілген. Сол үшін оқушыларға «Көркем мәтінді талдау арқылы бастауыш сынып оқушыларының оқу сауаттылығын қалыптастыру » авторлық бағдарламасы ұсынылады.

«Көркем мәтінді талдау арқылы бастауыш сынып оқушыларының оқу сауаттылығын қалыптастыру» авторлық бағдарламасы 3 сыныпқа арналған, қазақ тілі мен әдебиеттік оқу пәнін тереңдетіп оқуға негіз болады. Аптасына 1 сағат, жылына 34 сағатты қамтиды.

Тақырыбы: Көркем мәтінді талдау арқылы бастауыш сынып оқушыларының оқу сауаттылығын қалыптастыру .

Мақсаттары:

1.Бастауыш сынып оқушыларының оқу сауаттылығын қалыптастыру: Бағдарлама оқушылардың көркем мәтінді оқу, түсіну және оны терең талдау дағдыларын дамытуға бағытталған. Бұл оқушылардың ойлау қабілетін, түсініп оқу дағдысын жетілдіруді және шығармашылық ойлауды дамытуды көздейді.

2.Көркем мәтінді талдау дағдыларын дамыту: Оқушыларды көркем мәтіндер арқылы ойлау қабілетін арттыру, мәтіннің идеялық мазмұнын түсіну, кейіпкерлерді бағалау, автордың ой-пікірін анықтау дағдыларын қалыптастыру.

Міндеттері:

1.Оқу сауаттылығын дамыту әдістерін енгізу: Мәтіндермен жұмыс барысында оқушылардың оқу дағдыларын жетілдіруге арналған заманауи әдістерді пайдалану.

2.Көркем мәтіндерді оқыту әдістемесін әзірлеу: Оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес келетін, тиімді, қызықты және оқыту мақсаттарына қол жеткізетін талдау әдістемелерін құру

Өзектілігі:

Оқушылардың көркем мәтінді оқу арқылы өз ойларын жүйелі жеткізуге, ақпаратты тез қабылдап, оны тиімді талдау оқу сауаттылығын дамытудағы басты құрал болып табылады.

Жұмыс формалары:

-жұптық

-топтық

-практикалық

-шығармашылық тапсырма

Осы аталған тапсырмаларды орындағаннан кейін мынадай нәтижеге қол жетеді:

- Өз ойын ашық айта алады.

Күтілетін нәтижелер:

1.Оқу сауаттылығының артуы: Оқушылардың мәтіндерді дұрыс оқып, олардың мазмұнын толық түсіну және мағынасын талдау дағдылары қалыптасады. Олар көркем мәтіндерді талдау барысында негізгі және қосымша ақпаратты ажырата алатын болады.

2.Мәтінді талдау қабілетінің дамуы: Оқушылар мәтіннің идеялық мазмұнын түсініп, автордың көзқарасын анықтауға, кейіпкерлердің іс-әрекетін бағалауға және мәтіннің құрылымын талдауға машықтанады. Бұл дағдылар олардың сындарлы ойлау қабілетін жетілдіруге ықпал етеді

Нәтижелерді тексеру тәсілдері:

1.Жазбаша жұмыстарды бағалау: Оқушылардың мәтіндерге талдау жасау бойынша жазбаша жұмыстарын тексеру арқылы олардың талдау дағдыларының деңгейін анықтау. Жазбаша тапсырмаларда оқушылардың мәтінді түсіну, негізгі ойды табу, кейіпкерлерді бағалау және өз пікірін жеткізе алу қабілеттері бағаланады.

2.Ауызша жауаптарды бағалау: Сабақ барысында оқушылардың көркем мәтіндерді талдау бойынша ауызша жауаптарын бағалау. Олардың мәтінді терең түсінуі, өз ойын жүйелі жеткізе алуы, логикалық талдау жасай білуі ауызша бағалау критерийлері арқылы тексеріледі.

Курс мазмұны.

Қазақстан Республикасының білім беру саясатын айқындайтын мемлекеттік құжаттарда «Білім заңы», «Білім стандарты» т.б оқыту үрдісін дамытушылық сипатта және шығармашылық іс-әрекет негізінде ұйымдастыру қажеттігінің атап көрсетілуі жайдан-жай емес, өйткені қазіргі жаңартылған білім мазмұнына сай заманның талаптары оқушылардың оқу сауаттылығын көркем мәтінді оқи отырып талдау қабілеттерін, олардың білім алудағы дербестігін мақсатты түрде дамытып отыру міндетін қойып отыр.

Қазақ тілі мен әдебиеттік оқу пәні бойынша авторлық бағдарламаны оқыту оқушылардың оқу сауаттылығын дамтыу, тұлғалық сауаттылық мәдениетін қалыптастыру, ауызша және жазбаша дұрыс сөйлеу, өз ойын анық жеткізе білуге үйретеді.Мектеп пәнінен кеңінен қарастырылып отырған бұл бағдарлама мектеп оқытушыларына да игілікті пайдасын тигізетініне күмәнім жоқ.

LESSON STUDY ЗЕРТТЕУ САБАҒЫ БОЙЫНША РЕФЛЕКСИВТІК ЕСЕП

Ментебаева Жулдыз Ертаевна
учитель русского языка "Городской казахской школы лицейя"
КММ Абайской области, город Аягоз

Зерттеу тобы:«Полиглот» 3А класс

Зерттеу тақырыбы: Айтылым дағдысын жетілдіру

Зерттеу сұрағы: Айтылым дағдысын жетілдіру барысында ПОПС формуласының әсері қандай?

Мақсаты: 3А сынып оқушыларының оқуға ынталарын арттыру, оқуларын жақсарту, сол арқылы топтың білім сапасын көтеру

«Егер Сіз педагогикалық еңбек мұғалімге қуаныш әкелсін десеңіз, күнделікті сабақ беру бірқалыпты жалықтырғыш міндетке айналмасын десеңіз, әр мұғалімді табысты зерттеуге жетелеңіз» В А Сухомлинский

Бүгінгі заман талабы – оқушының білім, білік дағдысын дамыту ғана емес, жеке тұлғаның өз бетінше білім алуы арқылы дамуы, оның бойында іскерлік қарым-қатынасты нығайту болып табылады.

Құрамында қазақ тілі пәні мұғалімі Батырханова Е Б, орыс тілі пән мұғалімі Ментебаева Ж Е , агылшын тілі пәні мұғалімі Смакова М Е бар 3А сыныбы бойынша «Полиглот» зерттеу тобы құрылды

Зерттеу тобын құруда негізгі критерийлерге сүйендік.

1.Саналылық;

2 Жауапкершілік;

3. Коллобаративті орта қалыптастыру.

4. Шынайылық

5. Нақтылық

1-қағидаты – Кіммен? Қазақ тілі , орыс тілі , ағылшын пән мұғалімдері

Қайда? Мектеп тәжірибесінде

Қашан? 2023-2024 жылдары аралығында;

2-қағидат - Не істейміз? Зерттеу топтары құрылады. Зерттеу сұрақтары анықталады

3-қағидат – Қалай әрекет етеміз? – Бірлесіп сабақ жоспарлау, бақылау, сабақтан кейінгі талқылау, қайта жоспарлау

4-қағидат – Бұл неге маңызды? Мұғалімдердің зерттеу дағдылары мен рефлексиялық ойлау дағдылары қалыптасады

5-қағидат – Не үшін? Оқу мен оқыту сапасын жақсарту үшін. Мұғалімдердің тәжірибесін жақсарту және оқушылардың алға ілгерілеуіне қолдау жасау үшін .

6-қағидат Миссия. Кім үшін? Мұғалім, оқушы,ата -ана үшін маңызды.

«Сабақта мұғалімнің өзінің не біліп, не істейтіні маңызды , бірақ оның ықпалымен шәкірттерінің не біліп, не істейтіні одан да маңызды» философ Марк Цицерон дегендей айтылым дағдысын қалыптастыру және жетілдіру мақсатында әртүрлі әдіс -тәсілдерді қолдана отырып, оқушылардың білім алуына жақсы ықпал жасау**.**

Шәірттерміздің білім сапасын жетілдіру мақсатыда, ПОПС формуласы арқылы оқушылардың айтылым дағдысын қалыптастыру басты назарда болды.

№1 Зерттеу сабағы
Пәні: Орыс тілі
Сабақтың тақырыбы: Первый учитель
Әдіс -тәсілдер: ПОПС формуласы, Инсерт, Двойной постер, Верно-не верно

Сәтті тұстары	Сәтсіз тұстары	Ұсыныстар
ПОПС формуласы орыс тілі пәнінде айтылым дағдысын жетілдіруге жақсы әсерін тигізді	Үлгерімі төмен оқушылар назардан тыс қалып қоюы мүмкін, кейбір оқушылар сөйлеуге әлі де қысылады	Үлгерімі төмен оқушыларға өз деңгейлеріне қарай тағы басқа әдіс-тәсілдер қосу

№2 Зерттеу сабағы
Пәні: Ағылшын тілі
Сабақтың тақырыбы: Inventions in Kazakhstan
Әдіс -тәсілдер: PEEC, Yes-No, True-false

Сәтті тұстары	Сәтсіз тұстары	Ұсыныстар
PEEC (ПОПС) формуласы оқушылардың айтылым дағдысын жетілдіруге оң ықпалын тигізді	Оқушылардың белсенділігі төмендеу болды, осы әдіспен қатар белсенді әдіс түрін қосу	Айтылым дағдысын жетілдіруге қосымша суреттер арқылы әдіс-тәсіл қосу

Оқушылардың пәнге деген қызығушылығы мен белсенділігін арттыруда тиімді болған жұмыс түрлері:
ПОПС формуласы, True-False әдісі, Верно-Не верно
№3 Зерттеу сабағы
Пәні: Қазақ тілі
Сабақтың тақырыбы: «Мәтін және сөйлем»
Әдіс -тәсілдер: Попс формуласы , еркін әңгіме әдісі, спираль әдісі
Топтық жұмыстар жүргізу барысында ой қозғау тәсілдері
Қазақ тілі пәні бойынша «Мәтін және сөйлем» тақырбында өткізілді. Сабақта айтылым дағдысын қалыптастыруды басты назарда ұсталынды
Сабаққа психологиялық дайындық «Амандасу» әдісі арқылы өтті Әр оқушы өз аты қай әріптен басталса ,сол әріптен басталатын тілек айта отырып,Мамырдағы мерекелер атауымен 1-топ «1 мамыр мерекесі», 2-топ «7 мамыр мерекесі » 3-топ «9 мамыр мерекесі», 4-топ «25 мамыр мерекесі» деген атаулар бойынша топқа бөлінді.Үй тапсырмасын тексеру«Рандон» әдісі арқылы іске асты.
Сабақтың тақырыбы мен мақсатын жариялап болған соң, оқулықпен жұмыс жасалды.
1-топ тізбектеп оқу
2-топ мәнерлеп оқу
3-топ теріп оқиды
4-топ синоним сөздерді тауып оқыды.
Сабақтың келесі кезеңі
Топтық жұмыстар жүргізілу барысында «Ойқозғау» тәсілдері арқылы оқушылардың айтылым дағдыларын дамытуға бағытталып отырды.
«Еркін әңгіме» әдісі арқылы оқушылар өтіп жатқан тақырып бойынша негізгі ойды анықтай алды,сонымен қатар тақырыпты ашатын тірек сөдерді таба отырып ойларын ашық жеткізуге бірден бір себеп болды.
«Спираль» әдісі де тиімді болды оның себебі оқушылар мәтінді тізбектеп оқығанда жаңа форматта оқыды

«Попс формуласы» әдісінің де тиімді деп таптық себебі,оқушылар ойларын анық ,ашық айтуларына қарап, сабақ мақсатына жеткендігіне тағы бір мәрте көз жеткіздік.

Зерттеу қорытындысы

S	W
Тақырып жан жақты қамтылды. Әр пәнге ыңғайлы әдіс.	Кейбір оқушылардың мәтіндерді толық оқымауы айтылым дағдысын дамытуға біраз кедергі беруі
O Мақсатқа жетуге проблемалық сұрақтарға еркін жауап берілді. Әр оқушыға жұптық тапсырманы деңгейлеп беру.	T Топтық жұмыста үлгерімі төмен оқушылардың сәл үлгермеу қалуы.

Зерттеу сабақтарын қорытындылай келе, «Попс формуласы» әдісі тиімді деп санаймыз себебі,оқушылар ойларын анық ,ашық айтуларына қарап, сабақтар мақсатына жеткендігіне тағы бір мәрте көз жеткіздік.

Сабақ барысында жіберілген кемшіліктерді ескере отырып , келесі оқу жылында зерттеуіміз жалғасын таппақ.

ОРЫС СЫНЫПТАРЫНДА ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТІЛІН ДАМЫТА ОТЫРЫП, КОММУНИКАТИВТІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Мирзаева Курбангуль Эсиргаповна
Титов атындағы № 20 мектеп-гимназиясының қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі
Шымкент қаласы

Аннотация:
Қазіргі таңда білім беру жүйесінің мақсатының бірі-әлемдік білім беру кеңістігіне ықпалдастырылған және қоғам қажеттіліктеріне сай көп деңгейлі үздіксіз білім берудің ұлттық үлгісін қалыптастыру.Жаңа технология оқушыға тек білім негіздерін беріп қана қоймайды,сонымен қатар оны тұлға ретінде дамытуға бағытталған.

Тірек сөздер:меңгеру,құзыреттілік,функционалдық сауаттылық,жаңаша білім беру.

Тіл қашанда ұлт мәдениетінің өнер-білімнің ұлы қаруы,алтын тұғыры саналатындықтан қазақ тілі мен әдебиетінің келешек көкжиектері білім беру ұйымдарының қазіргі таңдағы оқытылуы жайынан бастау алады.Негізгі мақсат-оқушылардың материалды жүйелі түрде меңгеруіне жағдай жасау,қазақ тілі ғылымының теориялық негіздерін меңгерте отыра оқушылардың функционалдық сауаттылықтарын дамыту.

Білім мен ақпарат үстемдік құрған қоғамда Білім беру-жүйесі инновациялық экономиканың негізі болып табылады.Қатаң талаптары қалыптасып келе жатқан инновациялық экономика қай салада болса да,бүгінгі маманның құзыреттілігін ,яғни өз саласы бойынша ой-пікірінің қалыптасуы ,кәсібилігін ,өмірдің өзгермелі жағдайына бейімділігін ,оған сай білімін пайдалану ғана емес ,оны қажеттілікке қарай толықтырып отыруды талап етеді.Осындай қоғамда келешек ұрпақты қалай оқытқан тиімді.

Бұл сұрақ әрбір педагогті толғандырары сөзсіз.баланың білім алуына мұғалім маңызды роль атқарып келеді.Дегенмен де білім беруде балаға не білу керектігін білмей қиналып жүрген шақтарымыз болды.Заман ағымына ілесе алатын,мол ақпаратты меңгерте білетін әлеуметтік қарым –қатынасқа түсе алатын оқушыларды даярлау үшін мұғалімнің кәсіби құзыреттілігін дамыту –басты міндет болып табылады.яғни Ұстаз «үйретуші мен білім көзі» емес,»үйрену процесін ұйымдастырушы», «менеджер» ,«үйренуге жағдай жасаушы».бұл ұстанымнан

«Шәкірт өздігімен үйрену керек»,- деген түсінік қалыптасады.Бұл дегеніміз Ұстаз еңбегінің маңызын төмендетпейді.Мұнда мәселе –ұстаз міндеттерінің түбегейлі өзгеруінде. Педагог-білім тасушыдан-Білім әлеміне жол көрсетушіге айналуы тиіс.Сонымен Жаңаша білім беру жағдайында ұстаз қандай болуы тиіс:

педагогикалық құралдардың барлығын меңгерген,
тұрақты өзін-өзі жетілдіруге талпынған,
рухани дамыған,
толысқан шығармашыл тұлға құзыреті.

Ұстаздарға қойылатын талаптар:бәсекеге қабілеттілігі,білім беру сапасының жоғары болуы кәсіби шеберлігі.осы айтылғандарды жинақтай келіп,ұстаз –рефлексияға қабілетті,өзін-өзі жүзеге асыруға талпынған әдіснамалық,зерттеушілік,дидактикалық-әдістемелік,әлеуметтік тұлғалы,коммуникативтілік,ақпараттық және тағы басқа құзыреттіліктердің жоғары деңгейімен сипатталатын рухани –адамгершілікті ,азаматтық жауапты ,белсенді,сауатты,шығармашыл тұлға болу керек деп тұжырымдауға болады.Бұл бағытта мектеп ұстаздарының біліктілігін арттыру – басты мақсат болып табылады.

Қазақ баласының бойында Абай атамыз айтқандай , «Ыстық қайрат,нұрлы ақыл,жылы жүрек » болуы-өмір сүрудің басты заңдылығы болса,ол үш қасиетті шәкірттердің бойына сіңіру-ұстаздардың міндеті екені даусыз.

Ақын Міржақып Дулатов «Жалғыз сүйеніш,жалғыз үміт-оқуда.теңдікке жетсек те, жұрттығымызды сақтасақ та,дүниедегі сыбағалы орнымызды алсақ та, бір ғана оқудың арқасында аламыз.Жақсылыққа бастайтын жарқын жұлдыз-оқу.Надан жұрттың күні –қараң, келешегі –тұман» дегендей XXI ғасыр-ғылым ғасыры.Мақсатты білім беру-тұлға дамуын жүзеге асыратын мәселе.Ал осы жалпы еуропалық стандартқа сай жаңа білім беру-жеке тұлғаның жан –жақты дамуына әкелетін бірден –бір жол!

Белсенді оқытудың әдіс-тәсілдері

Жаңаша білім беру жүйесінде белсенді оқытудың әдістері жеке тұлғаның қалыптасуында маңызы зор.Оқытудың белсенді әдістері-оқу материалын игеру үдерісінде оқушыларды белсенді ойлау және практикалық әрекетке итермелейтін әдістер.Белсенді оқыту мұғалімнің дайын білімдерді баяндауына,оларды есте сақтауы мен қайта жаңғыртуына емес,оқушылардың белсенді ойлау және практикалық әрекет үдерісінде өз бетінше білімдер мен біліктерді меңгеруіне бағытталған әдістер жүйесін пайдалануды білдіреді.Белсенді оқыту әдістерінің ерекшіліктері олардың негізінде практикалық және ойлау әрекетінде жатыр.Онсыз білімдерді игеруге алға жылжушылық болмайды.Оқытудың белсенді әдістерінің пайда болуы және дамуы оқытудың алдына оқушыларға білім ғана беріп қоймай,өз бетінше ақыл-ой еңбегінің қалыптасуы мен дамуын қамтамасыз ету т.б. жаңа міндеттер қойылуымен байланысты.Белсенді оқыту мен оқу әдістерін таңдау ,пайдалану және әзірлеу-оңай жұмыс емес,өйткені мұғалімдерге қандай да бір тәсілді қолданардың алдында көптеген сұрақтар туындайды.

Осы сабақ білім алушылардың жасына сәйкес келе ме?

Жекелеген оқушыларда жоспарлау барысында ескерілуі тиіс белгілі бір мұқтаждық,

өзіндік мән жайлар бар ма?

Белсенді оқу тәсілі жаңа бідімді бұған дейінгі біліммен байланыстырады,қателіктер бізге өзімізді тексеріп,түсінгенімізді жетілдіруге жол ашып,нәтижесінде терең білім мен көзқарасты өзгертеді.

Оқыту процесінде білім алушының қойылған оқыту мақсаттарын түсінгендігін растау ретінде басқа да оқу міндеттері қойылып және тиімді сыныптық пікірталас қалыптасқаны маңызды.Топтық жұмыс барысында мұғалім барлық топтардың жұмысын бақылауы тиіс.

Коммуникативтік тәсіл- бірінші кезекте оқушылардың ауызша және жазбаша сөйлеу дағдыларын дамытуға ,қарастырып отырған мәтін,қатысып отырған әңгіме мазмұнын түсініп,туындаған жағдаятқа сәйкес тілді қолданып үйренуге бағытталған.

Педагогикалық технология бойынша оқушының тіл мәдениетін білім,білік,дағды арқылы дамыту қажет әр оқушының деңгейіне қарай бағдарлама жасау керек.Әрбір жеке жұмыс қабілетін ескере отырып,сынып тапсырмаларын ,үй жұмысын баланың ерекшілігіне қарай беру

керек.сыныпта оқушылар өз деңгейіне сәйкес тапсырма таңдап алады.Бұл тапсырмалар оқушының білім деңгейін бағалауға,мүмкіншіліктерін байқауға, мұғалімнің әрі қарай қандай жұмыс атқару керектігін көрсетіп береді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Бөрібекова Ф.Б.,Жанатбекова Н.Ж.Қазіргі заманғы педагогикалық технологиялар.Алматы.2014.-360 б.

2.Оралбаева Н.,Жақсылықова Қ.Орыс тіліндегі мектептерде қазақ әдебиетін оқыту әдістемесі.

3 .Қ.Әбдезұлы ,С.Ч.Тұрсынғалиева «Қазақ әдебиеті әдістемелік нұсқау» «Арман ПВ»,2012

4.А.Х.Әлімов «Оқытудағы интербелсенді әдіс-тәсілдер» Астана «НЗМ»ДББҰ,2014

СӘНДІК -ҚОЛДАНБАЛЫ ҚОЛӨНЕР

Мұхамбетова Ләззат Бақытжанқызы

Ақтөбе облысы, Байғанин ауданы, Қарауылкелді ауылы №3 Қарауылкелді орта мектебінің көркем еңбек пәнінің мұғалімі

Сәндік –қолданбалы қолөнер – халқымыздың рухани дүниесін, салт- дәстүрін , дүниетанымын бейнелейтін ерекше өнер түрі. Қазақ халқының қолөнері ғасырлар бойы дамып, ұрпақтан- ұрпаққа жалғасып келе жатқан ұлттық құндылықтардың бірі.Қолөнердің шығу тарихы қазақ халқының көшпелі тұрмысымен тығыз байланысты. Ерте заманнан бастап халқымыз күнделікті қолданатын заттары – ыдыс-аяқ ,киім-кешек,әшекей бұйымдарды пайдаланып қана қоймай оларды әдемі ,әсемдеп жасаған.

Сәндік-қолданбалы өнердің негізгі мақсаты — қолдануға болатын бұйымдарды әсемдеу, оларды көркемдік тұрғыда тартымды ету. Яғни әрбір зат тек қызмет етумен шектелмей, сол арқылы адамның эстетикалық сезімін де оятады. Мұндай бұйымдарды жасау үлкен шеберлікті, шығармашылықты, талғамды қажет етеді.

Қазақ халқы күнделікті тіршілігіне қажетті заттарды өз қолдарымен жасаған. Жасаған заттарын әшекейлеп әдемілеп отырған. «Өнер көзі- халықта» демекші, халық қолөнері жылдан – жылға ,ғасырдан – ғасырға дамып, жетіліп отырған. Халқымыздың сонау арғы мәдени өміріне ой жүгіртіп көрсек , ерте заманда да он саусағынан өнері тамған ісмер шеберлер небір әсем туындыларды сомдаған. Өнер туындылары белгілі бір дәуірде, сол дәуірде өмір сүрген халықтың тұрмыс тіршілігін бейнелейді. Халықтың асқақ арманы , табиғат сұлулығын , ішкі жан сезімін өнер арқылы білдірген. Өнер арқылы тарихын білуге болады.

Қазақ халқының қолданбалы өнерінің дәстүрлі түріне киіз басу, тоқыма тоқу, кесте тігу, әшекей бұйымдар жасау, ағаш өңдеу, тері мен сүйек өңдеу кәсіптері жатады.

Сәндік-қолданбалы өнер түрлері өте көп. Әрқайсысының өзіне тән материалы, техникасы және стилі бар. Оларға мыналар жатады:

Кесте өнері. Матаның бетіне түрлі-түсті жіптермен өрнек түсіру арқылы жасалатын өнер. Қазақ халқында кесте көбінесе орамал, көрпе, жастық, киім-кешек, тұскиіз, бесік жабдығы сияқты тұрмыстық заттарды безендіруде қолданылған. Қазақ кестесінде геометриялық, өсімдік тектес, зооморфтық (жануар тектес) элементтер кең таралған.

Кілем тоқу. Кілем – халқымыздың рухани және материалдық мәдениетінің ажырамас бөлігі. Ою-өрнекпен безендірілген кілемдер, алашалар, текеметтер қазақ үйінің сәні болған. Әр өңірдің кілем тоқу техникасы мен өрнегі өзінше ерекшеленеді. Мысалы, оңтүстікте ашық, қанық түстер басым болса, батыс өңірлерде күрделі, ұсақ өрнектер жиі кездеседі.

Ағаш ою өнері. Ағаш – табиғи әрі жеңіл материал. Қазақ халқы ағаштан астау, ожау, тостаған, сандық, бесік, кебеже, төсек сияқты бұйымдар жасаған. Бұл заттар міндетті түрде ұлттық ою-өрнекпен әшекейленген. Ағаш шеберлері пышақ, біз, қашау сияқты құралдарды пайдаланып, бетіне нақыштар түсірген.

Зергерлік өнер. Зергерлік – асқан дәлдік пен шеберлікті қажет ететін өнер түрі. Күмістен, кейде алтыннан жасалатын бұйымдарға шеберлер ою-өрнек түсіріп, асыл тастармен безендірген. Қазақтың дәстүрлі зергерлік бұйымдарына сақина, білезік, шашбау, қапсырма, алқа, бойтұмар, тұмарша, сырға жатады. Бұл бұйымдардың кейбірі тек әшекей ретінде емес, тұмар ретінде де киілген – яғни бойды жын-шайтаннан, тіл-көзден қорғайды деген сенім болған.

Қыш (керамика) өнері. Қыштан жасалған ыдыстар – ең көне қолданбалы өнер туындыларының бірі. Қазақ шеберлері балшықтан табақ, құмыра, саптыаяқ, тегене жасаған. Бұл бұйымдар қолмен иленіп, күйдіріліп, кейде бояумен безендірілген.

Сүйек және тері өңдеу өнері. Сүйек – киіз үйдің шаңырақ, уық, керегесін бекітуге, сондай-ақ тарақ, түйреуіш сияқты ұсақ бұйымдар жасауға пайдаланылған. Теріден ер-тоқым, айыл, жүген, қамшы секілді бұйымдар жасалып, олар көркем өрнекпен әсемделген.

Қазақ халқының сәндік-қолданбалы өнері – бұл тек әсемдік қана емес, ұлттық болмыстың бейнесі. Халық шеберлері қолданбалы өнерді ғасырлар бойы ұрпақтан-ұрпаққа беріп, оны жетілдіріп отырған. Киіз үйдің ішкі жабдықтары – тұскиіз, шымылдық, көрпеше, сырмақ, текемет – барлығы да шебер әйелдердің қолынан шыққан көркем туындылар. Бұлар үйдің ішкі кеңістігін тек әсемдеп қоймай, жылу сақтап, жайлылық жасаған.

Қазақтың ұлттық киімдері де сәндік-қолданбалы өнердің ажырамас бөлігі. Әйелдердің камзолы, сәукелесі, тақиясы, ерлердің шапаны, ішік, тымағы – барлығы да ою-өрнекпен кестеленіп, терімен, алтын жіппен көмкерілген.

Қазақтың қолданбалы өнерінде ою-өрнек – басты элемент. Әр өрнектің өзіндік символдық мәні бар. Мысалы:

- «Қошқар мүйіз» – молшылық, береке, байлықтың белгісі;
- «Түйе табан» – күш пен төзімділік;
- «Жұлдыз» – аспан әлемі мен шексіздікті бейнелейді;
- «Гүл өрнек» – табиғаттың сұлулығы мен махаббатты білдіреді.

Ою-өрнектер киімде, кілемде, ағаш бұйымдарда, тері заттарда, зергерлік әшекейлерде де кең қолданылады.

Қазіргі заман мен қолданбалы өнер. Бүгінгі күні сәндік-қолданбалы өнер жаңа деңгейге көтерілуде. Қолөнер бұйымдары ұлттық брендке айналып, көптеген дизайнерлер дәстүрлі стильді заманауи сәнмен ұштастыруда.Мысалы:

- Киізден жасалған заманауи сөмкелер;
- Оюлы киім-кешектер;
- Зергерлік бұйымдар жаңа үлгіде;
- Кәдесыйлар мен интерьерге арналған бұйымдар.

Сәндік-қолданбалы өнер – халқымыздың ғасырлар бойы қалыптасқан рухани мұрасы, ұлттық болмысымыздың айнасы. Ол арқылы біз ата-бабаларымыздың дүниетанымын, еңбекқорлығын, сұлулыққа деген сүйіспеншілігін көреміз. Бұл өнер түрі ұлттың жаны, мәдениетінің мәйегі ретінде болашақ ұрпаққа аманат болып қала береді. Сондықтан әрбір жас ұрпақ сәндік-қолданбалы өнерді қадірлеп, үйреніп, әрі қарай дамытса – бұл ұлттық рухтың жандануына үлкен үлес болмақ. Оны сақтау , дамыту және болашақ ұрпаққа жеткізу – әрқайсымыздың парызымыз. Бұл өнердің өміршеңдігі – халықтың рухани байлығының, мәдениетінің биік екенінің дәлелі.

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ЖАҢА ӘДІС-ТӘСІЛДЕРДІ ПАЙДАЛАНУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫ ҚАБІЛЕТІН АРТТЫРУ

Мұхамедиярова Аймоншақ Ерғалиқызы
Ақтөбе облысы Шалқар ауданы Қаратоғай ЖОББ мектебінің бастауыш пәні мұғалімі

Қазіргі білім беру саласында болып жатқан жаңалықтар мен өзгерістер мұғалімдердің кәсіби шеберлігін үнемі арттырып, сабақ берудің тиімді жолдарын іздеуді талап етеді. Әсіресе бастауыш сынып оқушыларымен жұмыс істеу – үлкен жауапкершілікті қажет ететін маңызды кезең. Бұл деңгейде оқушылардың қабілетін дамытып, олардың шығармашылық ойлауын, танымдық белсенділігін арттыру үшін жаңа әдіс-тәсілдерді қолдану – бүгінгі күннің талабы.

Жаңа әдіс-тәсілдер – оқытудың тиімділігін арттырып, оқушыны сабақ процесіне белсенді қатыстыруға мүмкіндік береді. Қазіргі педагогикалық тәжірибеде кеңінен қолданылып жүрген әдістерге сын тұрғысынан ойлау технологиясы, жобалау әдісі, ойын арқылы оқыту, АКТ-ны қолдану, деңгейлік тапсырмалар жүйесі, саралап оқыту сияқты тәсілдер жатады. Бұл әдістер оқушылардың ойлау қабілетін дамытуға, өз ойын еркін жеткізуіне, пікір таласқа қатысуына, логикалық ойлауы мен шығармашылығын арттыруға бағытталған.

➢ Интерактивті әдістер: Бұл әдістерде оқушылар белсенді қатысады, өзара әрекеттесу жүреді.

«Миға шабуыл» (Brainstorming) – еркін ой айту, идея жинау.

«Венн диаграммасы» – ұқсастық пен айырмашылықты табу.

«Ыстық орындық» – бір оқушы сұрақтарға жауап береді.

«Ақылдың алты қалпағы» – түрлі көзқараспен ойлау.

«ББББ» кестесі – Білдім / Білгім келеді / Білдім.

➢ Сыни тұрғыдан ойлау әдістері (СТО технологиясы): Оқушының өз бетімен ойлауына, дәлелдеуіне бағытталған.

INSERT әдісі – мәтінмен жұмыс (✓, –, +, ? белгілері).

Кубизм әдісі – сұрақтарды түрлі қырынан қою

Төрт сөйлем тәсілі – 1. Оқиға, 2. Ой, 3. Дәлел, 4. Қорытынды.

ДЖИГСО (Jigsaw) – мәтінді бөліп оқу, әр топ бөлігін түсіндіреді.

➢ Заманауи/инновациялық әдістер: Жаңа технологиялар мен тәсілдерге негізделген.

Project-based learning (жобалық оқыту) – белгілі бір тақырыпта жоба жасау.

Case-study (жағдай талдау) – нақты жағдайды зерттеу.

STEM/STEAM әдісі – ғылым, технология, инженерия, өнер, математика

Gamification – сабақты ойын арқылы ұйымдастыру.

Flipped classroom (аударылған сынып) – үйде теория, сыныпта тәжірибе.

➢ Бағалау және рефлексия әдістері: Оқушының жетістігін бақылау және өзіндік талдау жасау

Формативті бағалау – «Екі жұлдыз, бір тілек», смайликтер, стикерлер

➢ **Рефлексия әдістері**:

«Бағдаршам» (жасыл – түсіндім, сары – аздап, қызыл – түсінбедім),

«Кері байланыс парағы»

«Сэндвич әдісі» – жақсы жағы, ұсыныс, тағы бір жақсы жағы.

Ресурстарды пайдалану арқылы оқушылардың қызығушылығы артып, сабаққа деген ынтасын күшейеді.

Ойын элементтері де бастауыш сынып оқушылары үшін өте маңызды. Ойын барысында бала еркін ойлайды, өз іс-әрекетін бақылайды, ережелерге бағынады. Бұл – оның тұлғалық қалыптасуына әсер етеді. Сонымен қатар, топтық жұмыстар да оқушының ұжыммен қарым-қатынас жасауын, жауапкершілікті сезінуін дамытады.

Жаңа әдіс-тәсілдерді қолдануда мұғалімнің рөлі өте маңызды. Мұғалім сабақты жан-жақты жоспарлап, әр баланың қабілетін ескере отырып, тиімді әдістерді таңдай білуі тиіс. Сабақ

барысында мұғалім тек білім беруші емес, бағыттаушы, кеңесші рөлін атқаруы керек. Осындай жағдайда ғана оқушылардың қабілеті ашылып, олар өз-өзіне сенімді, белсенді, шығармашыл тұлға болып қалыптасады.

Қорытындылай келе, бастауыш сыныпта жаңа әдіс-тәсілдерді тиімді пайдалану – оқушылардың оқу белсенділігін, қызығушылығын, қабілетін арттырудың негізгі жолы. Мұғалім жаңаша ойлап, жаңалыққа ұмтылып, шығармашылықпен жұмыс істеген жағдайда ғана оқушылар сапалы білім алып, толыққанды дамыған тұлға ретінде қалыптасады.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА ПО ФАКУЛЬТАТИВНОМУ КУРСУ «СЛОЖНОСТИ АНГЛИЙСКОЙ ГРАММАТИКИ» ДЛЯ 5 КЛАССА

Мырзалиева Жанна Тлектесовна
учитель английского языка Школы-гимназии №20 имени Титова
г. Шымкент Казахстан

Аннотация:
Статья «Сложности английской грамматики» посвящена анализу основных трудностей, с которыми сталкиваются изучающие английский язык. В центре внимания — грамматические особенности, вызывающие наибольшие затруднения у русскоговорящих учащихся: неправильные глаголы, времена группы Perfect, артикли, модальные глаголы, порядок слов и согласование времен. Рассматриваются причины возникновения ошибок, предлагаются способы их преодоления и эффективные методы усвоения сложных тем. Материал будет полезен как преподавателям английского языка, так и студентам, стремящимся к более глубокому пониманию грамматических структур английского языка.

Ключевые слова:
Грамматические конструкции, артикль, лингвистика, глаголы, методические подходы

Изучение английского языка в условиях современной образовательной среды приобретает особое значение. Владение иностранным языком рассматривается не только как элемент общего развития учащегося, но и как средство формирования универсальных учебных действий, развитие коммуникативной компетенции и готовности к межкультурному взаимодействию. Однако при обучении английскому языку у учащихся начальной и средней школы часто возникают затруднения, особенно на этапе освоения грамматического материала. Эти трудности обусловлены как объективной сложностью грамматических структур, так и возрастными особенностями восприятия теоретических сведений. Именно поэтому разработка и реализация факультативного курса «Сложности английской грамматики» для учащихся 5-х классов приобретает особую актуальность. Представленный курс носит метапредметный, развивающий и практико-ориентированный характер, направлен на углубление и систематизацию знаний в области грамматики английского языка.

Цели и задачи курса

Основной целью курса является преодоление трудностей в изучении английской грамматики, повышение мотивации к обучению английскому языку и развитие устойчивых грамматических навыков. Для достижения поставленной цели решаются следующие задачи:

- систематизация грамматических знаний, полученных в рамках базового курса;
- углублённое изучение трудных грамматических тем, вызывающих наибольшие затруднения у учащихся;
- развитие языкового чутья через активную речевую практику;
- формирование навыков самостоятельной работы с грамматическим материалом;
- развитие метапредметных умений: умения анализировать, сравнивать, делать выводы, работать с лингвистической информацией.

Структура и содержание курса

Курс рассчитан на 34 учебных часа (1 час в неделю в течение учебного года). Тематическое планирование построено с учётом возраста учащихся, их психологических и когнитивных особенностей. Каждый учебный модуль включает в себя теоретическую часть, практическую тренировку, интерактивные задания и итоговое упражнение, направленное на контроль усвоенного материала.

Примерные темы факультативного курса:

1. **Артикли: определённый и неопределённый**

Различия в употреблении, случаи отсутствия артикля, особые случаи.

2. **Множественное число существительных.**

Правила образования, исключения, особые формы (man – men, child – children).

3. **Личные местоимения и формы глагола to be.**

Согласование подлежащего и сказуемого, сокращённые формы.

4. **Настоящее простое время (Present Simple).**

Употребление, образование утвердительных, вопросительных и отрицательных форм.

5. **Глагол have got: формы и употребление.**
6. **Порядок слов в английском предложении.**

Утвердительные и вопросительные конструкции, инверсия.

7. **Притяжательные местоимения и существительные.**
8. **Предлоги времени и места.**

Употребление in, on, at; near, under, behind и др.

9. **Настоящее продолженное время (Present Continuous).**

Образование и отличие от Present Simple.

10. **Сравнительная и превосходная степень прилагательных.**
11. **Вопросительные слова (Wh-questions).**
12. **Сложносочинённые предложения с союзами and, but, because.**
13. **Модальные глаголы can / must.**
14. **Повторение и обобщение материала.**

Каждая тема сопровождается наглядным материалом (таблицы, схемы), множеством упражнений, в том числе игрового характера, направленных на формирование устойчивого грамматического навыка.

Методические подходы к реализации курса

Факультативный курс реализуется с использованием деятельностного и личностно-ориентированного подходов. Основной акцент делается на активное вовлечение учащихся в учебный процесс, развитие их самостоятельности и креативности.

Методы обучения включают:

- объяснение и демонстрация грамматических явлений на доступных примерах;
- работа с текстами, в которых учащиеся находят и анализируют грамматические конструкции;
- игровые технологии (грамматические викторины, кроссворды, грамматические «битвы»);
- использование цифровых инструментов (интерактивные презентации, обучающие видео, онлайн-тренажёры).

Особое внимание уделяется созданию ситуации успеха, поощрению языковой инициативы учащихся, формированию уверенности в собственных силах.

Ожидаемые результаты

В результате прохождения факультативного курса учащиеся:

- уверенно используют основные грамматические конструкции английского языка;
- различают и правильно употребляют артикли, времена, местоимения, предлоги;
- свободно строят простые и сложные предложения;
- осознают важность грамматики как инструмента общения;
- демонстрируют повышение интереса к английскому языку.

Кроме того, у учащихся формируются метапредметные компетенции: умение логически мыслить, анализировать языковые явления, выстраивать причинно-следственные связи.

Заключение

Факультативный курс «Сложности английской грамматики» представляет собой эффективное средство повышения уровня грамматической подготовки учащихся 5-х классов. Он позволяет систематизировать и углубить знания, устранить типичные ошибки, развить уверенность в использовании грамматики на практике. Такой подход способствует формированию полноценной языковой компетенции и закладывает прочную основу для дальнейшего изучения английского языка на более высоком уровне.

Реализация курса также позволяет педагогу гибко реагировать на потребности учащихся, обеспечивать индивидуальный подход и формировать положительную мотивацию к изучению иностранного языка.

Список используемой литературы

- Асмолов А.Г. Формирование универсальных учебных действий в основной школе: от дейст вия к мысли. Система заданий. Пособие для учителя. М, Просвещение, 2011;
- Горский В.А. Примерные программы внеурочной деятельности. Начальное и основное образование. Стандарты второго поколения. М, Просвещение, 2014;
- Григорьев Д.В., Степанов П.В. Внеурочная деятельность школьников. Методический конструктор: пособие для учителя. Стандарты второго поколения. М, Просвещение, 2013;
- Предко Т.И. Английская грамматика в играх. 53 Grammar Games. Ростов-на-Дону, 2014.

САБАҚТЫ ЗЕРТТЕУ (LESSON STUDY): ТИІМДІЛІКТІҢ ҮШ ДӘЛЕЛІ

Неталина Шамшырақ Қуанышбекқызы

Ақтөбе облысы, Байғанин ауданы, Қарабұлақ орта мектебінің
ағылшын тілі пәні мұғалімі

Заманауи білім беру жүйесінің басты мақсаты – оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастырып, сыни ойлай алатын, өмірлік дағдыларға ие тұлғаны тәрбиелеу. Бұл мақсатқа жетудің бір жолы – мұғалімдердің кәсіби дамуына мүмкіндік беретін тиімді тәсілдерді қолдану. Осындай тәсілдердің бірі - Lesson Study әдісі. Бұл Жапониядан бастау алған, бүкіл әлемде кең таралған сабақты зерттеу моделі.

Кілт сөздер: сабақты зерттеу, оқу сапасы, кәсіби даму.

Кіріспе

Қазіргі заманғы білім беру жүйесінде оқыту әдістерін жетілдіру, оқушының білім сапасын арттыру және мұғалімдердің кәсіби дамуын қамтамасыз ету басты міндеттердің бірі болып табылады. Осы орайда соңғы жылдары әлемдік тәжірибеде кең таралған Lesson Study немесе Сабақты зерттеу әдісі Қазақстанда да белсенді түрде қолданылуда. Бұл тәсіл Жапониядан бастау алып, бүгінде әлемнің көптеген елдерінде тиімді әдіс ретінде қолданылады. Сабақты зерттеу – мұғалімдердің бірігіп жоспар құрып, ол сабақты нақты бір сыныпта өткізіп, оны бақылап, оқушылардың оқуын талдап, нәтижесін қайта қарап сабақты жетілдіретін, оқушылардың оқуына әсерін зерттейтін кәсіби даму моделі. Бұл тәсіл мұғалімдердің практикалық әрекет арқылы үздіксіз үйренуіне, білім сапасын жақсартуға бағытталған. Осы баяндаманың мақсаты – сабақты зерттеудің тиімділігін нақты үш дәлел арқылы негіздеу.

1-дәлел: Оқушылардың оқу жетістіктері артады

Сабақты зерттеу барысында мұғалімдер оқушылардың оқуын жүйелі түрде бақылайды. Олар тек оқытуды емес, нақты оқушының қалай үйренетінін зерттейді. Сабақ барысында алынған деректерге сүйене отырып, оқушының қай тұста қиналатынын, қандай әдіс тиімді екенін анықтауға мүмкіндік туады. Мысалы, зерттеу сабақтары кезінде A,B,C деңгейдегі оқушылардың жауаптары, белсенділігі, жұмыс барысы видео немесе бақылау парағы арқылы тіркеледі. Талдау

нәтижесінде мұғалімдер оқу әдістерін бейімдеп, оқушылардың түсіну деңгейін жақсартады. Зерттеулерге сәйкес, сабақты зерттеу әдісі қолданылған мектептерде білім сапасы орташа есеппен 10-15 % -ға артқаны байқалған. Оқушылар үшін сабақты зерттеу келесі жағынан тиімді:

- Сабақтарда қызықты әрі мазмұнды тапсырмалар орындалады;
- Мұғалім оқушының пікірін ескеріп, белсенді әрекетке итермелейді;
- Оқушылардың өз ойларын ашық жеткізу дағдысы дамиды;
- Топпен жұмыс жасау мәдениеті қалыптасады;
- Сыни ойлау қабілеті артады.

Сабақты зерттеу барысында алынған деректер оқушылардың оқу сапасының артуына тікелей әсер етеді. сонымен қатар, оқушы мен мұғалім арасында сенім мен ынтымақтастық қатынасы дамиды.

2-дәлел: Мұғалімдердің кәсіби дамуына нақты әсер етеді

Сабақты зерттеу – бұл тек оқушылардың жетістігі емес, ең алдымен мұғалімдердің кәсіби шеберлігін дамыту құралы. Мұғалімдер өз әріптестерімен бірге бірлесіп сабақ жоспарын жасайды., сабақты бірге бақылайды және соңында бірігіп талдау жүргізеді. Сабақты талдау кезінде мұғалімдер оқушылардың оқу барысындағы іс-әрекеттерін, жауаптарын, қиындықтарын зерттеп, келесі сабақта қалай жақсартуға болатыны жөнінде нақты шешімдер қабылдайды. Бұл үрдіс олардың педагогикалық шеберлігін арттырып, әдістемелік репертуарларын кеңейтеді. Нақты артықшылықтары:

- Бірін- бірі үйрету және қолдау;
-Рефлексия арқылы өз қателіктерін көру;
- Тәжірибені ғылыми тұрғыдан түсіну.

Мысал: Зерттеу сабағына қатысқан мұғалімдердің 85 %-ы оқушылардың қажеттілігіне бағытталған оқытудың тиімділігін арттырғанын мойындаған.

3-дәлел: Мектептегі ынтымақтастық мәдениетін қалыптастырады

Сабақты зерттеу процесі – бұл командалық жұмыс. Мұғалімдер арасындағы ынтымақтастық нығаяды, кәсіби пікір алмасу дәстүрге айналады. Мектеп ішіндегі ашықтық, қолдау және бірлескен жауапкершілік - білім сапасының тұрақты негізі. Сабақты зерттеу – бұл тек бір реттік зерттеу емес, мектеп ішіндегі кәсіби оқу мәдениетін қалыптастыру жолы. Зерттеулер көрсеткендей, мұндай тәжірибеге қатысқан мектептерде мұғалімдердің жұмысқа деген қанағаттану деңгейі едәуір жоғары болады. Сонымен қатар жас мамандар мен тәжірибелі ұстаздар арасындағы диалог тұрақты түрде жүріп, кәсіби қоғамдастық қалыптасады. Сабақты зерттеу:

- Мұғалімдер арасында кәсіби ынтымақтастық нығаяды;
- Жаңашыл идеялардың таралуына ықпал етеді;
- Ұжымдық шешім қабылдауға үйретеді.

Мысалы: Жапония, Сингапур, Ұлыбритания сынды елдерде бұл тәсіл мұғалімдер арасындағы кәсіби дамудың негізгі тетігі ретінде қолданылып келеді. Олар бірлесіп сабақты зерттеу арқылы тек өз тәжірибесін ғана емес, мектеп ішіндегі оқыту сапасын жүйелі түрде жақсартады.

Қорытынды

Қорыта айтқанда, сабақты зерттеу - тек оқыту тәсілі ғана емес, бұл бүкіл мектеп мәдениетін өзгертуге бағытталған қуатты құрал. Бұл құрал мұғалімді зерттеушіге айналдырып, сабақ сапасын арттыруға мүмкіндік береді. Оқытудағы әрбір қадамды ойланып жасау, оны талдау, үздіксіз жетілдіру – осының барлығы оқушылардың табысты оқуына ықпал етеді. Сабақты зерттеу – мұғалімдердің кәсіби өсуіне, оқушылардың білім деңгейін жақсартуға және мектептің кәсіби қоғамдастығын дамытуға бағытталған тиімді әдіс. Оның тиімділігі үш маңызды дәлелмен айқындалады:

1) оқушы жетістігінің артуы
2) мұғалімдердің кәсіби дамуы
3) мектептегі ынтымақтастық мәдениетінің нығаюы

Бұл тәсілді жүйелі қолдану арқылы білім беру сапасын жаңа деңгейге көтеруге толық мүмкіндік бар. Сабақты зерттеу – мұғалімнің, оқушының және жалпы мектептің үздіксіз даму жолы.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Дудли П. (2014). Сабақты зерттеу: Мұғалімдердің тәжірибесін жетілдіру әдісі.
2. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Екінші деңгей бағдарламасы. (НЗМ,2012)
3. Жанпейісова М.М. (2016). Оқу мен оқытудағы жаңа әдістер.

ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫНДА ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІ ӘДІСТЕРІ

Ниязгалиева Лаура Ергалиевна

Ақтөбе қ., "№27 жалпы білім беретін мектеп" КММ қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі

Қазіргі кезең озық идеяларды, тың шешімдерді, үлкен еңбек пен білімнің мол қорын қажет етеді. Сол үшін де заман ағымынан қалмау, жаңалықтарға ілесу, бәсекеге қабілетті болу үлкен білімді талап етеді. Бүгінгі күнде басты назарда тұрған мәселе – ол білімді, ой өрісі кең, жан-жақты тұлғаларды дамыту. Себебі тәуелсіз елді өркениетті әлемге танытатын, дамыған елдер қатарында терезесін тең ететін күш – білім және білімді ұрпақ. Келер ұрпақты білімді ету үшін ең алдымен білім сапасын арттыру қажет. Осы орайда мұғалімнің алар жауапкершілігі зор. Ол оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыра отырып, білім сапасын арттыруды көздеуі тиіс. Бұл көп ізденісті, жаңа технологияларды пайдалану шеберлігі мен жаңашылдықтың болуын талап етеді. Қазіргі ұстаздар алдындағы міндет: ғылым мен техниканың даму деңгейіне сәйкес оқушының білімі терең, іскер ойлауға қабілетті әлемдік стандарттар негізінде жұмыс істей алатын құзырлы тұлғаны қалыптастыру. Мұндай талапқа сай қызмет істеу үшін ұстаз үздіксіз ізденісте кәсібі білікті болуы тиіс. Мұғалім өзіміз оқушылардың қалай оқитынын неғұрлым жақсы түсініп, өздерінің оқыту тәжірибесін жақсартқан сайын, олардың балаларды тиімді оқуға жетелеу қабілеті соғырлым арта түседі.

Қазақ тілі пәнін оқытудың барысында мұғалім оқытудың формалары мен мазмұнын, міндеттерін шешуде, әдістемені анықтауда дидактикалық принциптерді басшылыққа алады. Мұғалім қызметіндегі маңызды дүние – жекелеген оқушылардың тақырыпты қабылдау ерекшеліктерін, оқушылардың түсінігін жетілдіру немесе жақсарту мақсатында олармен жұмыс жүргізу қажеттігін ұғынуы, сондай-ақ кейбір оқушылардың тақырыпты өзіне оңтайлы бірегей тәсілдермен меңгеретіндігін жете түсінуі. Мұғалім оқытудың нәтижесін арттыруда оқыту әдістеріне қатысты амал-тәсілдерімен қатар оның құралдарын да пайдаланады.

Цифрлық технологияларды меңгерту мұғалімнің интелектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, рухани, азаматтық және де басқа да көптеген адами келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді. Цифрлық технологиялар теориялық тұрғыда дәлелденіп, тәжірибеде жақсы нәтижелер беруде. Бұл технологиялар – оқушылардың шығармашылық қабілеттерін, терең ойлай білуін, теориялық негіздерін, эстетикалық көзқарастарын пайымдауын, баға беруін, танымдық белсенділігін дамытуға бағытталған. Қазіргі цифрлық даму кезеңінде цифрлық ресурстарды пайдалану қажеттілігі де осыдан келіп туындайды. Кез келген сабақ өз мақсатына толық жету үшін оған белгілі бір әдіс-тәсілдерді таңдап, саралап қолдану керектігін тәжірибе көрсетіп отыр. Сабақ мақсатына жетуі үшін ең алдымен тиімді әрі дұрыс жоспарланып, сол жоспарға сай ұтымды әдіс-тәсілдердің, ресурстардың таңдалғаны жөн. Әсіресе қазіргі жаңа инновациялық технологиялар кезеңінде цифрлық білім беру ресурстарын қолданудың тиімділі зор. Цифрлық білім беру ресурстары арқылы жасалып жатқан оқыту процесі оқушылардың жаңашыл ойлау қабілетін қалыптастырып, оларды жүйелік байланыстар мен заңдылықтарды табуға итермелейді. Соның ішінде цифрлық білім беру ресурстарының қазақ тілі пәніндегі тиімділігін қарастырсақ.

Цифрлық білім беру ресурстары – білім беру мазмұнын анықтайтын электронды жүйе компоненттерінің бірі. Өзінің цифрлық білім беру ресурстарын мектепте қолдану туралы әдістемісінде Е.В.Савелова цифрлық білім беру ресустарының жиынтығында шартты түрде мынадай компоненттерді атап көрсетеді: «интербелсенді компоненттер, демонстрациялық графика, мәтіндер, мұғалімге арналған материалдар». Цифрлық білім беру ресурстарын педагог сабақ жүргізу үшін де, оқушылар оны өз беттерімен сабаққа дайындалу үшін де пайдалана алады. Цифрлық білім беру ресурстары педагогтарға оқытудың әр түрлі мақсаттары үшін оқу материалын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Ал Р.І. Қадірбаева цифрлық білім беру ресурстарының тиімділігін былайша түсіндіреді: «Оқушыларға мұғалімнің қатысуынсыз өздеріне ыңғайлы уақытта өз темпінде теориялық материалдармен танысуға, лабораториялық жұмыстар мен тестік тапсырмаларды орындауға мүмкіндік береді».

Қазіргі кезде қазақ тілі пәнін оқытуда цифрлық білім беру ресурстарын сабақтарда қолдану өте тиімді. Атап айтсам, learning apps, quizizz, kahoot, classMarker, canva, animoto, animaker, padlet және т.б. Learning apps, quizizz, kahoot, classMarker сервистері – интерактивті оқу-әдістемелік қосымшалар жасауға, оқушылардан кері байланыс алуға мүмкіндік беретін тиімді сервистер. Ал canva, animoto, animaker платформаларын сабақты түсіндіруді, сабақты өткізуді тиімді әрі қызықты етіп ұйымдастыру үшін қолданамын. Осылардың ішінде қазақ тілі сабағында тиімділігі зор және педагогикалық тәжірибеде басым қолданыс тапқан – «learning apps» ресурсы.

Ол интерактивті модульдердің көмегімен оқыту және оқыту процесін қолдауды, модульдерді жылдам құру мен өзгертуді, тапсырмалар базасын жинақтап, қолжетімді етуді қамтамасыз етеді. Бұл сервисте тапсырмаларды орындатудың, ұйымдастырудың сан алуан түрлері мен жолдары бар. Онда тест, салыстыру, жұбын табу, бос орындарды толтыру, мәтін енгізу, хронологиялық кесте, жіктеу, топтастыру тапсырмалары бар. Сонымен қоса ол арқылы суреттермен жұмыс жасатып, оқушылардың қызығушылығын оятатын, сабақта сергітетін тапсырмаларды да құрастыруға болады. Бұдан бөлек викториналық сұрақтар, пазл, аудио/видео контент, сөзжұмбақ т.б. модульдерін ұсынады. Мұғалімнің міндеті – осылардың арасынан қайсысын қай тапсырмаға қолдану тиімді екенін саралап алып, берілген тапсырманы орындауда ұтымды әрі тиімді болатынын алу.

Қазақ тілі сабағында қосымшаларды, яғни жұрнақ пен жалғауды өткенде тапсырма ретінде осы цифрлық білім беру ресурсындағы «бос орындардарды толықтыру» модулін қолдану ұтымды. Оқушыларға қосымшаларды түсіндіргеннен кейін практикалық жұмыс ретінде алуымызға болады. Оқушылар осы модулдің көмегімен бос тұрған орындарға интербелсенді тақта арқылы қажетті қосымшаларды қойып жазады. Ең басты тиімділігі әр модулде тапсырманың шарты жазылып, оқушылар барлық тапсырмалардан соң қанша қате жібергенін, қайсысы дұрыс емес екенін біліп, кері байланыс жасай алады.

Ал quizizz, kahoot, classMarker ресурстары қазақ тілі пәнінде әр бөлімнен соң оқушылардың бөлімді қаншалықты меңгергендерін білу үшін, бөлім бойынша білімдерін пысықтау үшін қолдануда маңызды.

Қазіргі кезде тілдік білім беру адамдық құндылыққа айналып, өзінің мынадай үш аксиологиялық топтамасын терең тануды қажет етіп отыр:

- тілдік білім беру – мемлекеттік құндылық;
- тілдік білім беру – қоғамдық құндылық;
- тілдік білім беру – тұлғалық құндылық.

Қазақ тілін цифрлық технологиялар арқылы оқыту үдерісін ұйымдастыру дегеніміз – ақпараттық технологияны қазақ тілін оқыту үдерісінің маңызды бір тірегі ету арқылы мемлекеттік тілді үйрету-өз бетімен үйрену үдерісін сапалы деңгейге көтеру, тиімділігі мен қарқынын арттыру.

Цифрлық технологиялардың мүмкіндіктерін қазақ тілін оқыту үдерісінде қолдануда жаттығулар мен тапсырмалардың саны мен түрлерін арттырудың, өзара қазақша қарым – қатынас жасау өрісін кеңейтудің, оқытушы мен оқушының қазақша дидактикалық байланысын түрлендірудің, оқушының болашақ мамандар ретінде ақпаратты жинау, сақтау, жүйелеу,

өңдеумен байланысты жаңа технологияларды қолдану маңызды болып табылатын қоғамда қызмет етуге даярлаудың жолдары кең арнада танылады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Федотова Е.Л. Информационные технологии в профессиональной деятельности. – М., 2008.
2. Қадашева Қ.Қ. Қазақ тілін оқыту әдістемесі. – Алматы, 2005.
3. Шлыкова О.В. Культура мультимедиа. – М., 2004.
4. Организация, формы и методы проведения учебных занятий и самостоятельной работы: требования, условия, механизмы: уч. пос. / под ред. Волгина Н.А. – М., 2004.
5. Әлімов А.Қ. Интербелсенді оқыту әдістемесін мектепте қолдану. Оқу құралы /«Назарбаев зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2014.

ОСОБЕННОСТИ АВТОРСКОЙ ПРОГРАММЫ «ВНЕДРЕНИЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОГО МЫШЛЕНИЯ В ШКОЛЬНЫЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС

Нурбекова Назым Аманкелдиновна
КГУ «Средняя школа имени Кожагелды батыра» отдела образования района Аксуат управления образования области Абай,педагог глобальных компетенции,
Республика Казахстан

Аннотация. Авторская программа «Внедрение предпринимательского мышления в школьный образовательный процесс» направлена на формирование у школьников основ делового мышления, инициативности, ответственности и умения принимать решения в условиях неопределенности. Программа ориентирована на учеников средних и старших классов и может быть внедрена как элективный курс, факультатив или интегрированный модуль в рамках предметов гуманитарного или социального цикла. В курсе представлены современные методы и подходы к развитию предпринимательских навыков через проектную деятельность, кейс-методы, командную работу и деловые игры. Особое внимание уделяется формированию у обучающихся креативности, финансовой грамотности и коммуникативных умений. Реализация данной программы способствует всестороннему развитию личности и подготовке школьников к активному участию в экономической и социальной жизни общества

Ключевые слова: предпринимательское мышление, финансовая грамотность и коммуникативные умения, гибкость мышления

В эпоху быстрых изменений одним из главных навыков стало умение подстраиваться под новые условия. В современном мире вопрос о будущих профессиях для ребенка постепенно уходит на второй план, гораздо важнее развить у ребенка универсальные компетенции, применимые к разным сферам, которые дополнят его основные интересы и позволят легко ориентироваться в любой среде. В новых реалиях именно предпринимательские навыки могут стать основой для развития самостоятельности, независимости, способности принимать решения, что станет подспорьем в развитии успешной карьеры и может повысить качество жизни.

Тема развития креативного предпринимательского мышления в последнее время все чаще упоминается в СМИ. В предпринимательство вовлекаются люди, не наполненные смыслами и необученные, без осознания истинных целей бизнеса, то есть они приходят с единственной установкой – заработать. В то время как в основе успешного проекта всегда лежит решение чьей-то реальной проблемы, на ее успешном устранении и строится бизнес-модель, приносящая заработок.

Предприниматель с рождения

Почему же предпринимательское мышление необходимо развивать, начиная с раннего школьного возраста? Ответ очень прост. Именно в этом возрасте дети наиболее активно придумывают игры, легко привлекают к участию свое окружение и, главное, не боятся ошибок и

не падают духом, если игра не удалась – «не проблема, просто придумаю новую». Но, сожалению, способность креативно мыслить, свободно собирать и возглавлять группы и азартно коммуницировать с другими очень легко потерять уже в начальной школе, ведь традиционная система образования требует от учеников строгого соблюдения правил и активного послушания. Таким образом, развивая в детях предпринимательское мышление, мы можем сохранить и преумножить те важные способности, что заложены в них с рождения

Итак, каковы же **особенности программы**?

Игровая форма обучения: все элементы программы (кейсы, мастерские, проектные задания) подаются в форме игры или события – это повышает мотивацию учеников и облегчает понимание сложных тем.

Проектная деятельность: учащиеся работают над индивидуальными и групповыми мини-проектами (например, разработка бизнес-идеи, продвижение продукта), что дает реальную практику планирования, креатива и презентации.

Модульное содержание: программа разбита на логические блоки (этапы): например, «Финансовые истории в сказках», «Городские квесты: учимся экономить», «Школьный бизнес-проект». Каждый блок учитывает возрастные интересы и позволяет наращивать сложность.

Коллаборация с внешними ресурсами: возможны приглашения местных предпринимателей или выпускников для рассказа о реальном бизнесе, что делает обучение более наглядным и «заряжает» идеями (по аналогии с успешным опытом, где ученики встречаются с предпринимателями).

Интеграция со школьной программой: материалы перекликаются с другими предметами (математикой при расчётах, казахским/русским языком при подготовке презентаций и т.д.), что развивает системное понимание мира и обеспечивает преемственность знаний.

Ожидаемые результаты

Формирование у учащихся **предпринимательского мышления**: умения видеть проблему и генерировать варианты её решения, уверенности в реализации идей.

Развитие ключевых **soft skills**: креативности, критического мышления, ответственности и настойчивости; учащиеся учатся принимать решения и не боятся пробовать новое.

Повышение **экономической и финансовой грамотности**: ученики демонстрируют понимание базовых экономических понятий (бюджет, доход, расходы), пробуют составлять упрощённые планы (финансовые и бизнес-планы).

Улучшение **командных и коммуникативных навыков**: учащиеся эффективно взаимодействуют в группах, учатся договариваться и совместно достигать целей.

Рост **мотивации к обучению**: учащиеся видят практическую значимость материала, становятся активнее на уроках, проявляют инициативу в учебных и внеурочных проектах.

Способы проверки результатов

Портфолио проектных работ: сборник итоговых продуктов (презентации, отчёты по мини-проектам, видеозаписи деловых игр), демонстрирующих приобретённые знания и навыки.

Учительские наблюдения и рейтинговые листы: фиксируются уровень участия и активности учеников во время кейсов и игр, отмечаются проявленные лидерские качества и решения нестандартных задач.

Презентации и защиты проектов: в конце каждого модуля учащиеся публично представляют свои проекты, что позволяет оценить умение обосновывать решения, отвечать на вопросы и работать в команде.

Рефлексия и опросы: проводится анкетирование учащихся об их ощущениях и приобретённых навыках; обсуждаются в классе примеры применения знаний.

Тестовые задания и контрольные вопросы: в легкой форме проверяются усвоенные понятия финансовой грамотности и предпринимательства (например, викторины или устные опросы по ключевым понятиям).

Таким образом, внедрение предпринимательского курса в учебную программу отвечает современным запросам на формирование нового типа мышления и развития универсальных компетентностей в деятельностном, игровом подходе. И, что важно, приближает нас к

реализации нашей миссии в воспитании поколения молодых людей, способных позитивно мыслить, созидать, менять окружающий мир к лучшему.

Список литературы

1. Беляков Б.Г., Нургалиева А.Ж. Финансовая грамотность: теория и практика. – Астана, 2021.
2. Павлова М.П., Кузнецова Е.Б. Формирование предпринимательского мышления у учащихся // Теория и практика общественного развития. – 2020. – № 8. – С. 25–30.
3. Иванова Т.В. Развитие предпринимательского мышления школьников средствами инновационных технологий // Вестник образования. – 2019. – № 12. – С. 52–58.
4. Шапиро О.В., Сухова М.Н. Формирование предпринимательского мышления у подростков: монография. – М.: Инфра-М, 2018.
5. Хорин И.И. Предпринимательское мышление: теоретические основы // Образование и наука. – 2017. – № 3. – С. 76–84.
6. Андюсев Б.Е. Кейс-метод как инструмент формирования компетенций // Директор школы. – 2010. – № 4. – С. 61–69.

БИОЛОГИЯ САБАҒЫНДА STEAM ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Нургалиева Арай Маратовна
Маңғыстау облысы Бейнеу ауданы «Опорный жалпы білім беретін мектеп» КММ
биология пәні мұғалімі

Аңдатпа

Бұл мақала STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) технологиясының биология сабақтарында қолданылуы және оның оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырудағы рөлін жан-жақты зерттейді. STEAM әдісі ғылым, технология, инженерия, өнер және математиканы интеграциялау арқылы оқушылардың креативтілігі мен сыни ойлау дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді.

Мақалада биология пәнін оқыту барысында STEAM принциптерін қолданудың негізгі аспектілері, атап айтқанда, кросс-дисциплинарлық жобалар, интерактивті оқу процесі, тәжірибелік зерттеулер, шығармашылық жобалар, геймификация және топтық жұмыстар қарастырылады. Оқушыларды шынайы өмірдегі экологиялық және әлеуметтік мәселелермен таныстыра отырып, білімдерінің тереңдігі мен маңыздылығын арттыру мүмкіндіктері талданады.

STEAM технологиясының артықшылықтары ретінде оқушылардың практикалық дағдыларын дамыту, топта жұмыс істей білу қабілеттерін арттыру, шығармашылық тұрғыдан ойлауды ынталандыру және білімді нақты жағдайда қолдану мүмкіндігі көрсетіледі.

Сонымен қатар, мақалада дәстүрлі білім беру әдістері мен STEAM технологиясының айырмашылықтары мен артықшылықтары салыстырылады. Дәстүрлі жүйе негізінен лекциялық материалдарға және біржақты ақпаратқа сүйенсе, STEAM тәсілі оқушыларды белсенді қатысуға, тәжірибелер жүргізуге және өз бетімен зерттеу жасауға ынталандырады.

Нәтижесінде, STEAM технологиясын енгізу білім беру процесін жаңартып, оқушыларды XXI ғасырдың дағдыларына дайын болуға ықпал етеді. Бұл оқушыларды ғылым, технология және экология саласында белсенді азаматтар ретінде қалыптастыруға, сондай-ақ олардың кәсіби болашағын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Мақала STEAM әдістемесін биология сабақтарында тиімді қолдану үшін нақты ұсыныстар мен жобаларды да қамтиды.

STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) принциптері білім беру жүйесінде ерекше орын алады, себебі олар оқушылардың шығармашылық, сындарлы ойлау, және көпсалалы дағдыларын дамытуға бағытталған. Төменде STEAM принциптерінің негізгі ерекшеліктері мен білім беру жүйесіндегі орны қарастырылады.

1. Интеграция

STEAM әдісі пәндер арасындағы шекараны жояды, ғылым, технология, инженерия, өнер және математиканы біріктіреді. Бұл оқушыларға әртүрлі пәндердің қалай байланысты екенін түсінуге және оларды нақты жобаларда қолдануға мүмкіндік береді. Мысалы, инженерлік жобаларды орындау барысында оқушылар математика мен физиканы, өнер элементтерін қолдана отырып, креативті шешімдер шығарады.

2. Жобалық оқу

STEAM принциптерінде жобалық оқу маңызды рөл атқарады. Оқушылар нақты жобалар мен тапсырмаларды орындау арқылы теорияны тәжірибемен байланыстырады. Бұл оқу тәсілі білім алушылардың танымдық қабілеттерін арттырып, проблемаларды шешу дағдыларын дамытуға көмектеседі. Мысалы, экологиялық жобаларда оқушылар жергілікті экожүйелерді зерттеп, оларды қорғау жолдарын ойластырады.

3. Креативтілік

STEAM әдісінің бірегейлігі – өнер элементтерін (Arts) енгізуінде. Оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту арқылы оларды сыни ойлауға және инновациялық шешімдер табуға ынталандырады. Мысалы, биология сабағында табиғи процестерді өнер арқылы көрсету оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыра алады.

4. Проблемаларды шешу

STEAM тәсілі оқушыларды практикалық тапсырмалар орындауға және нақты әлемдегі проблемаларды шешуге шақырады. Оқушылар жобаларды жүзеге асыра отырып, өз бетінше шешімдер табуға, талдау жасауға және инновациялық ойлауды дамытуға мүмкіндік алады. Бұл дағдылар XXI ғасырда маңызды болып табылады.

5. Командалық жұмыс

Оқу процесінде топтық жұмыстар мен ынтымақтастық арқылы оқушылардың әлеуметтік дағдылары дамиды. Олар бірге жұмыс істей отырып, идеяларымен бөліседі, пікір алмасады және бірлесіп шешімдер қабылдайды. Командалық жұмыс оқушыларды сындарлы және қарым-қатынас дағдыларын дамытуға үйретеді [2].

1. Кросс-дисциплинарлық жобалар

- **Жергілікті экожүйелерді зерттеу**: Оқушылар өздерінің тұрғын жерлеріндегі экожүйелерді зерттей алады, табиғатта бақылаулар жүргізіп, жинаған деректерін талдайды. Мысалы, олар жергілікті флора мен фаунаны карталау, жәндіктерді идентификациялау немесе өсімдіктердің өсімін бақылау жобаларын жүзеге асыра алады.
- **Биология мен өнер**: Оқушылар биологиялық тақырыптарға (мысалы, генетика) негізделген көркем шығармаларды жасай алады. Бұл процесс шығармашылықты ынталандырады, сонымен қатар ғылыми концепцияларды визуализациялауға мүмкіндік береді.
- **Далалық зерттеулер**: Оқушылар табиғатта тәжірибелер жасап, экожүйелерді зерттей алады. Мысалы, өсімдіктердің жарыққа немесе ылғалдылыққа реакциясын эксперимент арқылы анықтау.
- **Деректерді талдау**: Оқушылар жиналған деректерді статистикалық бағдарламалар арқылы талдайды, нәтижесінде олар ғылыми әдістерді қолдануды үйренеді.

STEAM технологиясының биология сабақтарында интеграциясы оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, оларды терең білім алуға ынталандырады. Кросс-дисциплинарлық жобалар, технологиялық құралдар, креативті өнер элементтері, проблемаларды шешу, топтық жұмыстар және ғылыми зерттеулер STEAM тәсілін тиімді етеді. Бұл әдістер оқушыларға тек биологияны үйретіп қана қоймай, XXI ғасырдың дағдыларына дайын болуға көмектеседі, шығармашылық, сыни ойлау және командалық жұмыс қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді.

Интерактивті оқу процесі

STEAM технологиясының негізгі аспектілерінің бірі – интерактивті оқу процесін ұйымдастыру. Оқушылар сабақ барысында тәжірибелер, жобалар және топтық жұмыстар арқылы белсенді қатысады. Мысалы, экожүйелерді зерттеу немесе генетика бойынша тәжірибелер жүргізу барысында оқушылар нақты мәселелерді шешуге ынталандырылады. Мұндай қатысу

оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып қана қоймай, олардың белсенді түрде оқу процесіне тартылуына мүмкіндік береді.

Кросс-дисциплинарлық байланыс

STEAM технологиясы биология пәнін химия, физика, технология және өнермен интеграциялауға мүмкіндік береді. Оқушылар түрлі ғылымдар арасындағы байланыстарды түсініп, биологияның күнделікті өмірмен, технологиямен және экологиямен қалай байланысты екенін зерттейді. Мысалы, генетикалық модификацияланған организмдерді немесе экологиялық жобаларды жасау барысында химиялық реакциялар мен физикалық принциптерді қолдану арқылы білімдерін кеңейтеді. Бұл кросс-дисциплинарлық көзқарас оқушыларға ғылымды кең ауқымда түсінуге мүмкіндік береді.

STEAM технологиясын биология сабақтарында енгізу оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, білім сапасын жоғарылатады. Жоғарыда ұсынылған әдістер мен жобаларды қолдану арқылы оқушылардың шығармашылық қабілеттері мен практикалық дағдылары дамиды, әрі олар биологияны қызықты әрі маңызды ғылым ретінде қабылдайды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1.Бектұрғанова, А. Инновациялық білім беру: STEAM технологиясының негіздері. Алматы: Рауан, 2019.

2.Құдайбергенова, Г. STEAM білім беру: Қазақстандағы тәжірибесі. Нұр-Сұлтан: Қазақ университеті, 2020.

3.Brophy, S. P., & Alleman, J. (2006). "Integrating Science and Mathematics: A Study of Two Middle Schools." International Journal of Science and Mathematics Education, 4(3), 369-386.

ОҚУШЫЛАРДЫҢ КОММУНИКАТИВТІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ДАМЫТУДАҒЫ YOU TUBE ПЛАТФОРМАСЫНЫҢ РӨЛІ

Нургалиева Гульназ Советовна

Павлодар облысы әкімдігі Павлодар облысы білім беру басқармасының «Дарынды ер балаларға арналған «БІЛІМ-ИННОВАЦИЯ» лицей-интернаты» ағылшын тілі пәні мұғалімі

Түйін сөздер:

YouTube, коммуникативтік құзыреттілік, цифрлық медиа, студенттердің ынталануы, прагматикалық құзыреттілік, «қабылдауға түсінікті тілдік материал».

Аннотация:

Бұл мақалада YouTube платформасының білім беру саласында ағылшын тілі оқушыларының коммуникативтік дағдыларын қалыптастыруға әсері қарастырылады. Мақалада ағылшын тілін шетел тілі ретінде үйренушілер мысалға алынып, платформаның тыңдалым, сөйлеу еркіндігі, түсіну, тілдік кіріспе және мәдениетаралық қарым-қатынасқа қалай әсер ететіні айтылады.

Цифрлық дәуірде білім беру жүйесінде технологиялардың тез дамуы үлкен өзгерістерге әкелді. Осы инновациялардың ішінде YouTube платформасы тілдік материалдарға қол жеткізу, оны өңдеу және қолдану тәсілдерін түбегейлі өзгерткен ықпалды құрал ретінде ерекшеленеді. Бүгінде әлем бойынша 2,7 миллиардтан астам қолданушысы бар YouTube шынайы, динамикалық және мәдени тұрғыдан алуан түрлі контенттің мол қорын ұсынады. Көрнекі және есту материалдарын үйлестіре отырып, YouTube оққшылардың коммуникативтік дағдыларын дамытуда ерекше маңызға ие. Бұл мақалада YouTube-тың сөйлеу, тыңдау, еркін сөйлеу, айтылым, прагматикалық түсінік және мәдениетаралық қарым-қатынас секілді тілдік құзыреттерге қалай ықпал ететіні қарастырылады.

Білім беру саласындағы **коммуникативтік дағдылар**, әдетте, тілді адамдар арасындағы қарым-қатынас құралы ретінде тиімді пайдалану қабілетін білдіреді. Canale және Swain (1980) пікірінше, коммуникативтік құзыреттілік грамматикалық, әлеуметтік-лингвистикалық, дискурстық және стратегиялық компоненттерден тұрады. Бұл компоненттер академиялық, әлеуметтік және кәсіби қарым-қатынаста табысты болу үшін маңызды. Цифрлық медианың кең таралуына байланысты

дәстүрлі тіл оқыту әдістері YouTube секілді мультимедиялық құралдармен толықтырылуда, бұл ағылшын тілін меңгеру үдерісін жаңаша бағытқа бұрды. YouTube оқушыларға тілді табиғи ортада қолданатын адамдарды бақылап, олардың сөйлеу үлгілерін үйренуге мүмкіндік береді. Мәтіндердегі жаттанды диалогтарға қарағанда, YouTube-тағы бейнелер шынайы сөйлеу стилі, бейресми сөз тіркестері мен мәдени сілтемелерді қамтиды. Бұл прагматикалық құзыреттілікке ықпал етіп, тілді тек грамматика мен сөздік қор тұрғысынан емес, жан-жақты меңгеруге мүмкіндік береді. Watkins пен Wilkins (2011) зерттеулері аудиовизуалды контенттің тілдің қабылдау және айту дағдыларына оң әсер ететінін көрсетеді. BBC Learning English, TED-Ed және EnglishClass101 секілді білімге бағытталған арналар тіл үйренушілерге арналған арнайы контент ұсынады. Сонымен қатар, блогтар, сұхбаттар мен деректі фильмдер бейресми және жартылай ресми тіркестерді меңгеруге жағдай жасайды. Бұл оқушылардың тыңдалым, сөздік қоры, айтылым және вербалды емес коммуникацияны тану дағдыларын дамытады.

Тыңдалым — тілдік қарым-қатынастағы маңызды дағды. YouTube әртүрлі акценттер мен сөйлеу қарқынын қамтитын бейнелер ұсынады. Көптеген бейнелер субтитрмен жабдықталған, бұл тыңдалған сөзді жазбаша мәтінмен салыстырып, декодтау қабілетін жақсартады. Диалогтар мен әңгімелерді бақылау арқылы оқушылар сөйлемдердің интонациясын, екпінін және ырғағын түсінеді, бұл көбіне сыныптағы оқытуда назардан тыс қалып жатады. Cross (2011) зерттеуі тұрақты түрде YouTube қолданатын оқушылардың логикалық жүйелі сөйлеуді және жылдам айтылған сөзді жақсы түсінетінін анықтады. Сонымен қатар, YouTube бейнелерін тоқтату, қайта көру және сөйлеуді қайталау мүмкіндігі айтылым мен еркін сөйлеуді жақсартады.

YouTube платформасы Zoom немесе Google Meet сияқты интерактивті болмаса да, сөйлеу дағдыларын жанама түрде дамытуға ықпал етеді. Тіл үйренуші бейнелерді көріп, спикер сөзін қайталау арқылы сөйлеу машықтарын жетілдіре алады. Бұл әдіс шынайы тіл ортасына қол жеткізе алмайтындар үшін өте тиімді. Сонымен қатар, контент авторлары пікір жазуға ынталандырып, аудиториямен қарым-қатынас орнатады. Оқушылар пікір жазу арқылы бейнеге қатысты өз ойларын білдіріп, сабақта пікірталас жүргізуге негіз жасай алады. Оқушылардың өздерінің блогтары немесе бейне таныстырылымдарын жасауы – ауызекі сөйлеу дағдыларын, тыңдаушыны түсіну мен сөйлеу құрылымын дамытуға көмектеседі. YouTube платформасының негізгі артықшылықтарының бірі – оның мотивациялық мүмкіндіктері. Оқушылар өз қызығушылықтары бойынша бейнелер таңдай алатындықтан, бұл оқуға деген қызығушылықты арттырады. Krashen (1982) ұсынған «қабылдауға түсінікті тілдік материал» (comprehensible input) теориясы бойынша, тіл үйрену тиімді болу үшін оқушы түсіне алатын материалды төмен күйзеліс жағдайында қабылдауы керек. YouTube-тың бейресми, көңілді әрі өзіндік қарқынмен көруге болатын мазмұны осы талаптарға сай келеді. Оқушылар өздеріне ұнайтын бейнелерді қайта-қайта қарап, өздігінен сөйлеп үйренуге мүмкіндік алады. Мұндай қайталанатын тәжірибе еркін сөйлеу мен сенімділікті арттырады. Сонымен қатар, YouTube-ты қолдану тіл үйренушілерге оқу үдерісін өз бетімен басқаруға мүмкіндік береді, бұл – коммуникативтік құзыреттіліктің маңызды құрамдасы.

YouTube – **түрлі мәдениеттер** мен әлеуметтік нормаларға жол ашатын терезе. Тілді мәдени контекстен тыс үйрену мүмкін емес. Бейнематериалдарда түрлі ұлт өкілдерінің сөйлеу мәнері, дене тілі мен әлеуметтік нормаларын көру арқылы оқушы мәдениетаралық коммуникация дағдыларын дамытады. Мысалы, басқа елдердегі күнделікті өмірді сипаттайтын блогтар арқылы сәлемдесу, сыпайылық, әзіл және жанама сөйлеу секілді прагматикалық элементтердің мәдени ерекшеліктерін байқауға болады. Мұндай тәжірибе оқушының тілдік қарым-қатынасын әлдеқайда жан-жақты әрі тиімді етеді. YouTube қолданудың **артықшылықтарымен қатар, бірқатар қиындықтары** бар. Біріншіден, мазмұн көлемінің көптігі оқушыны шатастыруы мүмкін, әрі барлық бейнелер сапалы және тілдік тұрғыдан дұрыс бола бермейді. Мұғалімдер мен оқушылар сол себепті материалды мұқият іріктеуі тиіс. Екіншіден, бейнелерді жай көру тіл үйренуге автоматты түрде ықпал етпейді. Құрылымдалған тапсырмалар мен рефлексиясыз, бейнені қарау пассивті әрекетке айналуы мүмкін. Сондықтан мақсатқа бағытталған қолдану қажет. Сонымен қатар, кейбір оқушылардың интернет пен құрылғыларға шектеулі қолжетімділігі – теңсіздік мәселесін туындатады. Ашық мазмұн оқушыларды әдепсіз тілге

немесе мәдени тұрғыдан жағымсыз көріністерге ұшыратуы мүмкін, сондықтан бейнелерді оқушыға ұсынбас бұрын алдын ала тексеру маңызды.

YouTube-тың тілдік дағдыларға оң әсері бойынша **бірнеше зерттеулер** бар. Мысалы, Alwehaibi (2015) зерттеуі бойынша, YouTube қолданған Сауд Арабиясы мектеп оқушыларының тыңдалым және сөйлеу қабілеті айтарлықтай жақсарған. Kabooha және Elyas (2018) зерттеуі де YouTube-тың оқушылардың белсенділігі мен сөйлеу нәтижесіне оң әсер еткенін көрсетті. Wang және Vasquez (2012) жүргізген зерттеуде ESL студенттері YouTube арқылы бейресми тіркестер мен шынайы диалогтарды үйреніп, өздерін сенімді сезінгенін жеткізген. Бұл деректер YouTube-ты қосымша тіл үйрету құралы ретінде пайдаланудың тиімділігін дәлелдейді.

Қорытынды

YouTube платформасы оқушылардың коммуникативтік дағдыларын дамытуда жаңа мүмкіндіктер ашты. Оның шынайылығы, қолжетімділігі және мазмұндық алуан түрлілігі тілді үйренудің тиімді жолдарын ұсынады. Тыңдалым мен айтылымды дамыту, мәдени танымды кеңейту мен мотивацияны арттыру тұрғысынан YouTube айтарлықтай үлес қосады. Алайда оның тиімділігі мазмұнды дұрыс іріктеу мен оқушыларды белсенді тартуға байланысты. Цифрлық сауаттылық дәуірінде YouTube ағылшын тілін үйренушілердің тілдік құзыреттілігін қалыптастыруда маңызды құрал болып қала бермек.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Alwehaibi, H. O. (2015). The impact of using YouTube in EFL classrooms on enhancing EFL students' content learning. *Journal of College Teaching & Learning*, 12(2), 121–126.
2. Canale, M., & Swain, M. (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*, 1(1), 1–47.
3. Cross, J. (2011). Comprehending fast speech: A problem for listening. *System*, 39(2), 151–163.
4. Kabooha, R. H., & Elyas, T. (2018). The effects of YouTube in multimedia instruction for vocabulary learning: Perceptions of EFL students and teachers. *English Language Teaching*, 11(2), 72–81.
5. Krashen, S. D. (1982). *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Pergamon.
6. Wang, Y., & Vasquez, C. (2012). Web 2.0 and second language learning: What does the research tell us? *CALICO Journal*, 29(3), 412–430.
7. Watkins, J., & Wilkins, M. (2011). Using YouTube in the EFL classroom. *Language Education in Asia*, 2(1), 113–119.

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБРАЗОВАНИИ: ТРАНСФОРМАЦИЯ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА В ЭПОХУ ЦИФРОВИЗАЦИИ

Нуркебаева Раушан Сайлаубековна

Коммунальное государственное учреждение «Средняя школа №43 отдела образования акимата города Тараз управление образования акимата Жамбылской области»

учитель начальных классов

Город Тараз. Республика Казахстан

Аннотация

В статье рассматривается влияние современных цифровых технологий на трансформацию учебного процесса в условиях цифровизации образования. Актуальность темы обусловлена необходимостью адаптации системы образования к требованиям XXI века и стремительным развитием информационно-коммуникационных технологий. Освещаются ключевые направления цифровой трансформации: интерактивное обучение, персонализированные цифровые платформы, виртуальная и дополненная реальность, мобильное обучение и геймификация. Особое внимание уделено преимуществам цифровизации, а также вызовам, возникающим в процессе её внедрения.

Подчеркивается важность комплексного подхода для формирования готовности педагогов и учащихся к новым условиям образовательной среды.

Ключевые слова: цифровизация образования, современные технологии, цифровая трансформация, геймификация, цифровые ресурсы.

Цифровизация образования представляет собой не просто внедрение технологий в учебный процесс, а глубокую трансформацию образовательной среды, целей и методов обучения. Современные учащиеся растут в условиях цифрового общества, и традиционные методы обучения уже не обеспечивают полноценной подготовки к жизни и профессиональной деятельности. Цифровые технологии становятся основой обучения, изменяя роль учителя и самого учащегося.

Направления цифровой трансформации образования

1. Интерактивные и мультимедийные технологии

Использование интерактивных досок, презентаций, видеоуроков делает процесс обучения более наглядным и доступным. Ученики лучше усваивают материал, активно включаются в работу, а учитель может эффективно управлять вниманием и вовлечённостью всего класса.

2. Адаптивное и персонализированное обучение

Цифровые платформы позволяют строить индивидуальные образовательные траектории. Алгоритмы подстраиваются под темп ученика, предоставляют обратную связь, предлагая упражнения соответствующего уровня сложности.

3. Дополненная и виртуальная реальность

Технологии VR и AR позволяют моделировать исторические события, проводить виртуальные эксперименты или путешествовать по Солнечной системе, делая обучение увлекательным и глубоко погружающим.

4. Мобильное обучение

Использование смартфонов и планшетов позволяет получать знания вне школы, проходить тесты онлайн, смотреть обучающие видео и участвовать в образовательных играх.

5. Геймификация

Применение игровых элементов (баллы, уровни, конкурсы, виртуальные награды) усиливает интерес к обучению, особенно у младших школьников, и помогает формировать метапредметные навыки, такие как коммуникация, критическое мышление и самооценка.

Преимущества цифрового образования

- Доступность: Возможность учиться в любом месте и в удобное время.
- Гибкость: Индивидуальный темп, выбор заданий и уровня сложности.
- Развитие компетенций XXI века: Критическое мышление, работа с информацией, цифровая грамотность.
- Участие родителей: Цифровые платформы позволяют родителям отслеживать успеваемость и поддерживать обучение дома.

Проблемы и вызовы

Несмотря на преимущества, внедрение цифровых технологий в образование сопровождается рядом сложностей:

- Неравенство доступа к технике и интернету между семьями.
- Нехватка качественных заданий и платформ, адаптированных к возрасту детей.
- Низкий уровень цифровой компетенции у части педагогов.
- Перегрузка учащихся при чрезмерном использовании онлайн-среды.
- Проблемы с безопасностью и кибергигиеной.

Пути решения

1. Проведение курсов цифровой грамотности для педагогов и родителей.
2. Создание школьного банка функциональных заданий.
3. Разработка методических рекомендаций по геймификации и использованию VR/AR в обучении.
4. Внедрение цифровой гигиены в уроки информатики и воспитательные часы.
5. Техническое переоснащение школ: обеспечение доступа к Wi-Fi, планшетам, мультимедийным классам.

Заключение

Современные технологии в образовании — это не временный тренд, а необходимость. Они не заменяют учителя, но становятся его мощным инструментом. Успешная трансформация возможна при наличии продуманной стратегии, технической базы и готовности всех участников образовательного процесса. В эпоху цифровизации школа становится не просто местом получения знаний, а средой для развития гибкости, самостоятельности и ответственности ученика.

Список литературы:
1. Ф. В. Шарипов, В. Д. Ушаков Москва: Университетская книга, 2020. — 304 с.
2. Н. В. Никуличева : Дистанционное обучение: от внедрения до реализации.

БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Нурмухаметова Марзия Иденовна
«Спортта дарынды балаларға арналған ШҚО олимпиада резервінің мамандандырылған мектеп-интернат-колледжі» КММ, тәрбиеші, ШҚО Өскемен қаласы

Баяндаманың мақсаты: Цифрлық технологияны қолданудың маңызы, жеке тұлғаны қалыптастырудағы мәні, білім саласындағы үлесін атап өту, жаһандық дамуға әсерін баяндау.

Баяндаманың міндеті: Озық технологиялар арқылы жаңаша оқыту формаларын құру, оны заман талабына сай қолдана білу дағдыларын ашып көрсету.

Цифрлық технология термині (digital technologies) ағылшын тіліндегі педагогикалық әдебиеттерде қолшатыр термині ретінде қолданылады. Оның ішіне әр түрлі жақында пайда болған ***(бұлтты, мобильді, ақылды технологиялар)*** және дәстүрлі ақпараттық-коммуникациялық технологиялар кіреді.

Цифрлық технологиялар – бұл ақпараттық қоғамдағы өмірге бейімделген тұлғаны тәрбиелеуді қарқындату және оңтайландыру мәселелерін табысты шешетін құрал. Цифрлық әлемге өту соңғы уақытта қарқынды дамып келеді. Бүгінгі күні цифрлық технологиялар жаһандық экономикалық дамудың негізгі факторларының біріне айналып отыр. Бүгінгі таңда өмірімізді, адамзат дәуірінің дамуын заманауи технологиясыз елестету мүмкін емес.

XXI ғасыр – озық технологиялар ғасыры. Сондықтан білім беру жүйесінде жаңа технологияларды тиімді пайдалану – заман талабы. Жаңа білім парадигмасы бірінші орынға баланың білімін, білігі мен дағдысын ғана емес, оның жеке тұлғасын, білім алу арқылы азамат ретінде дамуын қойып отыр. Жаңаша оқыту технологиясы – белгіленген мақсатқа нәтижелі қол жеткізуді қамтамасыз етуде оқытудың формасы, әдістері мен құралдарын ашып көрсетіп, оқу бағдарламасында белгіленген оқытудың мазмұнын жүзеге асыру тәсілі.

Әр жаңа технология, жобалар білім саласындағы жаңалықтардың басты мақсат, міндеттерін қамтиды. Білім беру жүйесі тиімділігінің басты көрсеткіштерінің бірі – білім сапасы. Заманауи технологияның мүмкіншілігі күн санап артып келеді. Болашақтың айқын бағдары компьютерлік жүйені игеріп, кез-келген адам жұмыс жасауға қабілетті болуында жатыр. Бүгінгі таңда электронды қызметтің артықшылығын тиімді пайдалану тетігін жекелеген адамзатқа меңгерту – басты талап. Бұл технология адам өмірі үшін өте маңызды факторға ие болды, бұл олардың өміріндегі әрбір әрекетті тез, жеңіл және тиімді етуге жол салып отыр.

Білім саласында цифрлық сауаттылық үздіксіз білім берудің барлық деңгейлерін қамтиды. Ақпараттық сауаттылық дегеніміз цифрлық ресурстарды пайдалана алу іскерлігі, жаһандық деңгейде ойлана алу, үздіксіз түрде білім алу т.б. болып табылады.

Бүгінде әлем халқының 90%-ы мобильді байланысты белсенді тұтынушылар қатарына кірсе, шамамен 2 млрд-тай адам интернет желісіне еркін қол жеткізу мүмкіндігіне ие. Интернет желісі ақпаратты іздеу және тасымалдау құралы, сондай-ақ виртуалды қарым-қатынас пен өзара іс-қимыл ортасы бола отырып, тұлғаның мінез-құлық стереотиптерінің, сондай-ақ

идеалдарының, рухани құндылықтарының, жеке және қоғамдық дүниетанымының қалыптасуына айтарлықтай өз ықпалын тигізеді.

Бүгінгі таңда білім берудегі заманауи технологияларды пайдалана отырып, қысқа уақыт ішінде қашықтықтан толыққанды білім алуға болады. Қазір оқытушы мен студент арасындағы қарым-қатынастың жаңа тәсілдері пайда болды. Білім беру мекемесін тұрғылықты жеріне емес, оқу сапасына қарай таңдайтын уақыт келді. Осы орайда, білім саласын жетілдіруде жаңа технологиялардың әсері қандай деген сұрақ ойландырады.

Ақпараттық технологиялардың білімге әсері

Интернет білім беруге түзетулер енгізді. Өзгерістер оқыту әдістеріне де, білім беру процесін ұйымдастыруға деген көзқарастарға да әсер етті. Білім беру жүйесі әлемдік ақпараттық кеңістікпен бірігу кезеңінен өтуде. Ақпараттық технологиялар материалды ыңғайлы және қолжетімді үйренудің заманауи әдістерін қолдануға мүмкіндік береді.

2020 жылы әлемде коронавирус – COVID-19 белсенді таралды. Көптеген елдер бұқаралық іс-шараларды өткізуге шектеулер енгізді, адамдар көп жиналатын орындарға баруға тыйым салынды. Мектептерде, колледждерде және басқа ұйымдарда қашықтықтан оқыту нысандары енгізілді.

Электрондық білім беру және қашықтықтан оқыту технологиялары адамдарға біліктілігін арттыруға, кәсіптік қайта даярлаудан өтуге және өндірістен қол үзбей қысқа мерзімді оқытудан өтуге мүмкіндік берді. Оқушылар мен студенттер оқуды тоқтата алмады, бірақ ақпарат алудың жаңа тәсілдеріне бейімделе алды.

Білім беруде жаңа технологиялардың артықшылықтары

Қашықтықтан оқыту технологияларының бірқатар артықшылықтары бар:

– ыңғайлы жерде оқыту;

– тайм-менеджмент дамыту – оқуды уақытылы жоспарлау;

– ақпаратты жылдам және оңай іздеу;

– ақпараттық технологияларды қолдану тәсілдері бойынша білімді жетілдіру.

Электрондық оқыту және қашықтықтан оқыту ұстаздар қауымын оқытудың жаңа әдістерін меңгеруге мен сабақ формаларын өзгеше құруға жетелейді. Нәтижесінде тәжірибелі мұғалімнің практикалық дағдылары мен қызмет бағыты туралы жаңа теориялық ақпаратты біріктіретін оқыту жүйесін жақсартуға болады.

Материалмен танысу үшін компьютерді пайдалану абстрактілі ойлауды дамытады. Ол үшін бейнелер, аудио файлдар, презентациялар және тағы басқалар қолданылады. Мысалы, мұғалім интерактивті тақтаны, материалдарды көрнекі түрде көрсету үшін бейнелерді және т. б. пайдалана алады.

Педагогикалық технологияның тиімді тұстары:

1. Оқушы өз бетінше жұмыс жасауға мүмкіндік алады, соған үйренеді;

2. Білім алушының жеке қабілеті анықталады;

3. Оқушылар арасында бәсекелестік пайда болады;

4. Тапсырманың күрделену деңгейіне сәйкес білім алушының ойлау, орындау қабілеті артады;

5. Өзін-өзі тексеруге дағдыланады;

6. Мұғалім жекелеген білім алушыларға көмектесуге мүмкіндік алады;

7. Орындау қабілетіне қарай бағаланады.

Ұстаз әр түрлі әдіс-тәсілдерді пайдалана отырып, білім алушылардың тыңдалым мен айтылым дағдылары арқылы өздігімен жұмыс істей білуге, оқылым және жазылым дағдылары арқылы ой белсенділігі мен тіл байлығын арттыра түсуге қол жеткізе алады.

Әр ұстаз оқу-тәрбие жұмысына шығармашылықпен қарап, жаңа заман талабына сай, сабақты түрлендіру мақсатында оқытудың түрлі әдіс - тәсілдерін пайдаланса, игі нәтижеге жетері сөзсіз.

Адамзат қауымы жыл санап емес, ай санап, тіпті апта мен күн санап цифрландыру заманының сиқырлы әлеміне еніп барады. Цифрландыру технологиялары дегеніміз – бұл бұрын-сонды адамзат бастан кешпеген ғажайып әлемнің жаңа құралдары. Қазіргі күні бұл

технологиялар жасақталу үстінде. Олар қазірдің өзінде біз тамсанып айта беретін ақпараттық технологиялардың өзін жолда қалдыра бастады.

Әр ұстаз күнделікті сабақта өз ісін зерттеп, жаңашыл әдіс-тәсілдермен оқушының білім сапасын арттыруы керек. Соның бірі – ақпараттық технология. Оқыту үрдісінде ақпараттық технологияны қолдану білім сапасын жақсартуға көмектеседі. Сонымен бірге кейде қол жетпейтін көрнекіліктерді пайдалануға, білім мен мәліметтерді әр түрлі формада ұйымдастыруға, қажетті модульге тез арада қол жеткізуге көмектесе алады.

Сабақтың тартымды өтуі, ұтымды тәсілдерді дұрыс қолдана білу бүгінгі мұғалімнен ізденісті талап етеді. Ғылым мен техниканың жедел дамыған, ақпараттар ағыны күшейген заманда ақыл-ой мүмкіндігін қалыптастырып, адамның қабілетін, талантын дамыту мектептің басты міндеті болып тұр. Ол бүгінгі білім кеңістігіндегі ауадай қажет жаңару оқытушының қажымас ізденімпаздыққа, шығармашылыққа тәрбиелеуді жүзеге асыратын жаңартылған педагогикалық технологияны меңгеруге үлкен бетбұрыс жасауы керек. Өйткені мемлекеттік білім стандарты деңгейінде оқу үрдісін ұйымдастыру жаңа педагогикалық технологияны енгізуді міндеттейді.

БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР — ЦИФРЛАНДЫРУ ДӘУІРІНДЕГІ ЖАҢА МҮМКІНДІКТЕР

Оразова Лаура Бакытжановна
Ә.Ермеков атындағы №23 орта мектеп-лицейінің бастауыш сынып мұғалімі,
Ақтөбе қаласы

Бұл мақалада цифрландыру дәуіріндегі білім беру жүйесінде орын алған өзгерістер мен заманауи технологиялардың рөлі қарастырылады. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың дамуы білім берудің мазмұнын, формасын және әдістерін түбегейлі өзгертті. Онлайн оқыту, қашықтан білім беру, цифрлық платформалар мен жасанды интеллектке негізделген құралдар оқыту процесін икемді, қолжетімді және тиімді етуге мүмкіндік береді. Мақалада мұғалім мен оқушы рөлдерінің трансформациясы, цифрлық сауаттылықтың маңызы, сондай-ақ заманауи білім беру жүйесіндегі негізгі қиындықтар мен оларды шешу жолдары талқыланады.

- цифрлық білім
- онлайн оқыту
- қашықтан білім беру
- цифрлық сауаттылық
- жасанды интеллект

Мемлекет басшысы атап көрсеткендей, «елді цифрландыру – бұл мақсат емес, бұл – Қазақстанның абсолюттік артықшылыққа қол жеткізу құралы». Бүкіл процесс жүйелілікті, реттілікті және кешенді тәсілді талап етеді.

XXI ғасыр — технологиялық серпілістер дәуірі. Әлем цифрлық трансформация кезеңін бастан кешіруде, бұл үдеріс білім беру жүйесіне де тікелей әсер етуде. Қазіргі таңда заманауи технологиялар білім беру процесін түбегейлі өзгертіп, дәстүрлі оқыту әдістерін толықтырып қана қоймай, жаңа мүмкіндіктер ашып отыр.

Білім – адамзат дамуының негізі, ал білім беру жүйесі – қоғамның ілгерілеуіндегі маңызды құрал. XXI ғасыр – технологиялар ғасыры. Бұл ғасырдың ең басты ерекшелігі – цифрлық үдерістердің жеделдеуі мен адам өмірінің барлық салаларына терең енуі. Цифрландыру – енді тек техникалық салада емес, сонымен қатар білім беру жүйесінде де жаңа кезеңнің бастауы болды. Бүгінде білім беру процесі тек дәстүрлі форматта ғана емес, заманауи технологиялардың көмегімен де жүзеге асырылуда. Бұл өзгерістер оқушы мен мұғалімнің арасындағы қарым-қатынасты, оқыту әдістерін, білімге деген көзқарасты түбегейлі өзгертуде.

Цифрлық технологиялардың білім беру жүйесіне енуі — уақыт талабы. Қазіргі таңда оқушылар мен студенттер ақпаратты интернет арқылы іздеп, түрлі онлайн платформалардан, бейне-сабақтардан, электрондық оқулықтардан білім ала алады. Бұрын бір кітапты табу үшін кітапханаға бару қажет болса, қазір сол ақпаратты бірнеше секунд ішінде табуға мүмкіндік бар. Бұл – білім алудың жылдам әрі қолжетімді тәсілі. Сонымен қатар, онлайн курстар мен вебинарлар арқылы оқушылар қалаған салада тереңірек білім алып, өз қабілеттерін дамыта алады.

Цифрландыру үрдісі, мінсіз білім беру үдерісі мен сапасына әсер етеді. Мектептік білім беру процесіне енгізілген жаңа технологиялар мектеп оқушыларын қарапайым лекцияларға қарағанда әлдеқайда көп қызықтыра алады.

Осы орайда заманауи технологиялардың бірнеше түрлерін атап өтейін:

1. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ)

АКТ құралдарына компьютер, интерактивті тақта, проектор, планшет, интернет желісі кіреді. Мұндай құралдар арқылы оқушылар түрлі тапсырмаларды интерактивті түрде орындай алады.

2. Сандық платформалар мен мобильді қосымшалар

Мұғалімдер мен оқушылар BilimLand, Kundelik.kz, Google, Gynzy тақтасы, ЖИ, Classroom, Chat GPT, Zoom, Kahoot сияқты платформаларды белсенді қолданады. Бұл құралдар оқытудың сапасын арттырып, кері байланыс жасауға мүмкіндік береді.

3. Мультимедиа және визуалды технологиялар

Видеосабақтар, презентациялар, анимациялар мен бейнежазбалар – оқушылардың визуалды есте сақтау қабілетін арттыратын тиімді әдістердің бірі.

4. Геймификация (ойын арқылы оқыту)

Ойын элементтері оқушылардың белсенділігін арттырып, сабақты қызықты әрі жеңіл түрде меңгеруге көмектеседі.

5. Онлайн және қашықтан оқыту

Интернеттің көмегімен қашықтан білім алу – қазіргі заманғы қажеттілік. Бұл оқушылар мен мұғалімдерге кез келген уақытта және кез келген жерде білім алуға мүмкіндік береді.

Осы аталған заманауи технологияларды қолданудың маңызын да айтпай кетуге болмайды. Заманауи технологияларды қолдану арқылы:

- білім беру процесі жаңаша бағыт алады;
- оқушылардың өзіндік жұмыс істеу дағдылары қалыптасады;
- әр оқушының жеке қабілеттеріне қарай жұмыс жасауға мүмкіндік туады;
- мұғалім мен оқушы арасындағы байланыс нығаяды.

Сонымен қатар оқытудың ақпараттық технологиялары арқылы компьютерлік және ақпараттық сауаттылықты арттыруға болады. Компьютерлік сауаттылыққа электронды есептеуіш техникасымен жұмыс істеу білігін жатқызуға болады. Ақпараттық сауаттылың ақпаратты алудың, қайта жасаудың, жеткізудің, сақтаудың және пайдаланудың негізгі ережелерін білуді көздейді. Сонымен қатар оқу үрдісінде компьютерді пайдалану оқушылардың өзіндік жұмыстарын ақпараттық-әдістемелік тұрғыдан қамтамасыз етуге де елеулі өзгерістер енгізуге мүмкіндік береді, мұндай жаңашыл өзгерісті оқулықтардан бастауға болады. Мұнда дәстүрлі баспа оқулықтарымен қатар оқу үрдісінде электронды оқулықтарды пайдалану көзделеді.

Электронды оқулықтың автоматтандырылған оқу үрдісі ашық дамитын әдістемелік жүйе екендігі белгілі. Сонымен бірге электронды оқулық оқу ақпаратын тасымалдаудың жаңа құралы болып табылады. Онда оқу ақпараты толық мазмұндалып, әр түрлі қосымшалар, анықтамалық материалдар, бақылау тапсырмалары, ұсынылатын әдебиеттер тізімі және тақырыптық ресурстарға сілтемелер беріледі.

Электронды оқулықтың жетістіктері мыналар болып табылады:

- шұғыл кері байланысты қамтамасыз етеді;
- дәстүрлі оқулықта көп іздеуді қажет ететін тиісті ақпаратты тез табуға көмектеседі;

- гипермәтінді түсіндірмелерді бірнеше рет қарап шығу барысында уақытты анағұрлым үнемдеуге мүмкіндік береді;

- қысқа мәтіндермен қатар көрсетеді, әңгімелейді, жобалайды, т.с.с. (мультимедиа-технологияның мүмкіндігі мен артықшылығы тура осы жерде көрінеді);

- әрбір студентке дербестік тұрғыдан қатынас жасауға мүмкіндік беріп, олардың өз бетінше білім алуын қамтамасыз етеді;

- белгілі бір бөлім бойынша білімді тексеруге мүмкіндік туады.

Цифрландыру кезіндегі жаңа мүмкіндіктерді іске асыру үшін мұғалімнің рөлі де өзгерді. Егер бұрын мұғалім тек ақпарат беруші ретінде қарастырылса, бүгінде ол бағыттаушы, кеңесші, шабыт беруші тұлғаға айналды. Заманауи мұғалім ақпаратты жай ғана жеткізумен шектелмейді, сонымен бірге оқушылардың аналитикалық ойлауын, шығармашылық қабілетін, сыни пікір айту дағдыларын дамытуға бағытталған. Цифрлық құралдар мұғалімге оқу процесін бақылауға, оқушының үлгерімін талдауға, жекелей жұмыс жасауға мүмкіндік береді.

Алайда, цифрландыру үдерісі тек артықшылықтармен ғана емес, бірқатар қиындықтармен де қатар жүреді. Ең алдымен, бұл – интернетке қолжетімділік мәселесі. Әсіресе ауылдық жерлерде кейбір оқушылар онлайн білімге толықтай қол жеткізе алмай отыр. Сонымен қатар, барлық мектептер қажетті техникалық жабдықтармен қамтамасыз етілмеген. Мұғалімдердің барлығы жаңа технологияларды меңгеруге дайын емес, кейбіреулері әлі де дәстүрлі әдістермен оқытуға бейім. Бұл мәселелерді шешу үшін мемлекет тарапынан арнайы бағдарламалар, курстар, инфрақұрылымды дамыту шаралары жүзеге асырылуы қажет.

Цифрлық білім беру – бұл тоқтамайтын, үнемі жаңарып отыратын үдеріс. Ол бізден үнемі жаңашылдыққа бейім болуды, үнемі үйреніп отыруды талап етеді. Ең бастысы – бұл өзгерістерден қорықпау, керісінше, оларды өзіміздің мүмкіндігімізге айналдыра білу. Білім алуға деген көзқарасты өзгерту арқылы біз заманауи қоғамның талаптарына жауап беретін, бәсекеге қабілетті ұрпақты тәрбиелей аламыз.

Қорытындылай келе, заманауи технологиялар – болашақтың кепілі. Олар оқытудың сапасын арттырып қана қоймай, білім алушылардың жан-жақты дамуына жағдай жасайды. Сондықтан әрбір ұстаз жаңа технологияларды меңгеріп, оларды тиімді қолдануға ұмтылуы тиіс.

Цифрландыру дәуіріндегі білім беру — бұл жаңа мүмкіндіктер алаңы. Технологиялар адамның шығармашылығын, зерттеу қабілетін, сыни ойлауын дамытуға жол ашады. Егер біз осы үдерісті тиімді пайдалансақ, онда білім беру жүйесі әлдеқайда тиімді, икемді және болашаққа бағытталған болмақ. Бүгінгі таңда технологиямен етене өмір сүретін ұрпақ — ертеңгі инновациялық, интеллектуалды қоғамның негізін қалаушы. Осыны ескере отырып, әрбір оқушы мен ұстаздың басты міндеті — жаңа технологияларды игеріп, білім сапасын арттыруға үлес қосу.

Әдебиеттер тізімі:

1. Назарбаев Н.Ә. Қазақстан–2050 стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты // ҚР Президентінің Қазақстан халқына Жолдауы. – Астана, 2012.

2. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы. – Астана, 2007 (2023 жылғы өзгерістер мен толықтырулармен).

3. Жаңартылған білім беру мазмұны: әдістемелік құрал. – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2020.

4. Құсайынов А.Қ. Цифрлық білім: инновациялық бағыттар мен болашағы // Білім берудегі менеджмент, 2022, №2 (58). – Б. 14-19.

САНДЫҚ БІЛІМ БЕРУ РЕСУРСТАРЫ - КӨРКЕМ ЕҢБЕК САБАҒЫНЫҢ ЖАҢА БАҒЫТЫ

Орымбаева Жәмилә Нұралықызы
№11 М.Окороков жалпы білім беретін мектебінің көркем еңбек пәні мұғалімі,
Түркістан облысы, Сарыағаш ауданы, Дербісек ауылы

Бүгінгі білім беру жүйесінде цифрлық технологиялардың маңызы күннен-күнге артып келеді. Әлемдік білім кеңістігіне ену үшін және заман талабына сай оқушыларды тәрбиелеу мақсатында біз жаңа әдіс-тәсілдерді, инновациялық технологияларды тиімді пайдалануға міндеттіміз. Осы тұрғыдан алғанда, **сандық білім беру ресурстары (СББР)** – көркем еңбек пәнін оқытудың жаңа бағыты ретінде өзекті болып отыр.

Көркем еңбек сабағы – оқушылардың шығармашылық қабілетін, эстетикалық талғамын, қол еңбегі дағдыларын қалыптастыратын пән. Дәстүрлі түрде бұл сабақта бояулар, қылқалам, мата, табиғи материалдар қолданылса, бүгінде сабақ мазмұнына **сандық құралдар мен мультимедиялық бағдарламалар** белсенді түрде еніп отыр.

Сандық білім беру ресурстарына – интерактивті тақтада қолданылатын презентациялар, бейне-сабақтар, 3D модельдеу бағдарламалары, сурет салуға арналған мобильді қосымшалар мен онлайн платформалар жатады. Мысалы, **Canva**, **Tinkercad**, **Autodesk Sketchbook**, **ArtRage**, **Google Arts & Culture** сияқты ресурстар арқылы оқушылар тек көркемдік жұмыс жасап қана қоймай, оны сандық түрде түрлендіру, анимациялау, жобалау қабілеттерін дамытады.

1. Canva

Мысал:

Оқушыларға «Қазақтың ұлттық ою-өрнектерімен безендірілген ашықхат жасау» тапсырмасы беріледі. Олар Canva сайтында дайын шаблондарды пайдаланып, қазақы нақыштағы өрнектерді, ұлттық түстерді таңдап, шығармашылық ашықхат немесе баннер жасайды.
Нәтиже: Оқушы дизайн негіздерін үйренеді, ұлттық құндылықтарды заманауи тәсілмен үйлестіруді меңгереді.

2. Tinkercad

Мысал:

«Болашақ үй» жобасы тақырыбында оқушылар өз қиялдарындағы үйдің 3D үлгісін жасайды. Tinkercad платформасында терезе, есік, шатыр, жиһаз секілді бөлшектерді біріктіріп, толық макет құрастырады.
Нәтиже: Оқушы кеңістікті ойлауды, жобалауды үйренеді және инженерлік, сәулет өнеріне қызығушылығы артады.

3. Autodesk Sketchbook

Мысал:

«Менің армандарымдағы қала» тақырыбында оқушылар планшет немесе ноутбук арқылы сандық сурет салады. Autodesk Sketchbook-та түрлі қаламсаптар, бояу текстуралары мен қабаттарды (layers) қолданып, күрделі композициялар жасауға мүмкіндік бар.
Нәтиже: Оқушы сурет салудың цифрлық әдісін меңгереді, түспен және формамен жұмыс істеуді дамытады.

4. ArtRage

Мысал:

«Табиғат көрінісі» тақырыбында оқушылар ArtRage бағдарламасында майлы бояу, акварель, қарындаш сияқты виртуалды құралдарды қолдана отырып, ландшафтық сурет салады.
Нәтиже: Оқушы дәстүрлі сурет салу дағдыларын сандық ортада меңгеріп, өз стилін дамытады.

Бұл ресурстарды қолданудың бірнеше **артықшылығы** бар:

Оқушының қызығушылығын арттырады.

Заманауи технологиямен жұмыс жасау оқушыны ынталандырып, шығармашылыққа баулиды. Мысалы, интерактивті тақта арқылы көркем өнер туындыларын анимациямен көрсету немесе 3D модельдеуді пайдалану балалардың сабаққа деген қызығушылығын арттырады. Оқушы өз

жұмысын экранда бірден көріп, оны жетілдіруге мүмкіндік алады.
Мысал: Сәндік-қолданбалы өнер сабағында оқушылар Tinkercad бағдарламасында өздерінің шағын бұйымдарын (мысалы, кілтке ілетін бейне немесе тұрмыстық заттар) жобалап, кейін оны 3D-принтерде басып шығара алады. Бұл – теория мен практиканы ұштастырудың нақты көрінісі.

Жеке оқытуға жағдай жасайды.

Әр оқушы өз қарқынымен, өз деңгейіне сай жұмыс істей алады. Сандық платформаларда тапсырмалар деңгейлеп берілуі мүмкін: бастапқы деңгей – сурет салу, орта деңгей – графикалық үлгі жасау, жоғары деңгей – цифрлық анимация қосу.
Мысал: Canva платформасында оқушылар ұлттық ою-өрнек элементтерін біріктіріп, жеке композиция жасайды. Кейбірі тек үлгімен жұмыс істейді, ал кейбірі шаблоннан тыс жаңа идея қосады. Мұғалім әр оқушының жұмысын жеке бағалай алады.

Цифрлық сауаттылықты дамытады.

Сандық ресурстарды пайдалану арқылы оқушылар графикалық дизайн, веб-дизайн, 3D модельдеу сияқты қазіргі заманғы кәсіби бағыттармен ерте танысады. Бұл XXI ғасыр дағдыларын меңгерудің бір жолы.
Мысал: Оқушылар PowerPoint, Paint 3D немесе Adobe Express секілді бағдарламаларда өз жобаларын дайындап, цифрлық портфолио жасай алады.

Мұғалім жұмысын жеңілдетеді.

Мұғалім дайын шаблондарды, видео-нұсқаулықтарды, презентацияларды қолданып, сабақты тиімді жоспарлай алады. Қайталау немесе үй тапсырмасы ретінде оқушыларға бейне нұсқаулық сілтемесін жіберуге болады.
Мысал: «Қазақтың дәстүрлі өрнектері» тақырыбында мұғалім дайын инфографика мен бейнероликті интерактивті тақтада көрсетіп, кейін оқушылар сол үлгілерді цифрлық құралда қолдана отырып, өз композициясын жасайды.

Оқу процесін визуалды етеді.

Көрнекі құралдар арқылы жаңа материал тез меңгеріледі. Видеосабақтар, 3D модельдер, анимациялық суреттер арқылы оқушылар деректі оңай қабылдайды.
Мысал: «Сәулет өнері» бөлімінде оқушыларға әлемнің танымал ғимараттарының 3D үлгілерін көрсету – оларды өз жобаларын жасауға шабыттандырады. Мұндай визуалды ақпарат шығармашылық ойлауды оятады.
Сондай-ақ, **STEAM технологиясы** негізінде өнер мен технологияны біріктіру де – көркем еңбектегі жаңа бағыттардың бірі. Мұнда ғылым, техника, инженерия, өнер және математика бір арнаға тоғысып, оқушының кешенді ойлауын дамытады. Мысалы, 3D қаламмен түрлі бұйым жасау, макет құрастыру секілді жобалар оқушыны болашақ инженерлік немесе дизайнерлік бағыттарға жетелейді.

Қорытындылай келе, сандық білім беру ресурстарын көркем еңбек сабағында қолдану – тек уақыт талабы ғана емес, сонымен қатар оқушылардың шығармашылығын дамытудағы тиімді әдіс. Біз, педагогтер, бұл мүмкіндікті дұрыс пайдалана білсек, оқушылардың тек қол еңбегі дағдыларын ғана емес, заманауи цифрлық біліктіліктерін де қалыптастыра аламыз. Осы арқылы көркем еңбек сабағы шынайы шығармашылық зертханаға айналады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1.Әбенов, С. Жаңа формациядағы мұғалім: кәсіби құзыреттілік моделі / С. Әбенов. – Алматы: Ғылым, 2013. – 172 б.
2.Сәтімбекова, Э. Көркем еңбек: Жалпы білім беретін мектептің 5–9 сыныптарына арналған әдістемелік құрал / Э. Сәтімбекова. – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2020. – 112 б.
3.Әбдікәрімова, Г. Инновациялық білім беру технологиялары / Г. Әбдікәрімова. – Алматы: Білім, 2018. – 200 б.
4.Бейсенова, З. Шығармашылық қабілетті дамыту жолдары: Көркем еңбек сабағында заманауи тәсілдер / З. Бейсенова // Білім берудегі менеджмент. – 2021. – №2. – Б. 45–49.
5.Құдайбергенова, К. Инновациялық оқыту технологиялары / К. Құдайбергенова // Қазақстан мектебі. – 2020. – №10. – Б. 14–18.

КАК ПРЕПОДАВАТЬ ПРОГРАММУ "ВЛИЯТЕЛЬНЫЕ ЛИЧНОСТИ И ИХ ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ ИСТОРИИ КАЗАХСТАНА": МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ.

Петренко Наталья Анатольевна
КГУ «Школа-гимназия №20 имени Титова»
учитель истории, Шымкент, Казахстан

Аннотация.

История Казахстана богата выдающимися личностями, оставившими значительный след в развитии культуры, политики, науки и искусства страны. Программа «Влиятельные личности и их роль в истории Казахстана» создана с целью углубленного изучения достижений великих казахстанцев, а также для формирования у учащихся глубокого понимания их влияния на становление и развитие страны. Главной целью программы является знакомство учащихся с важнейшими фигурами истории Казахстана, понимание их вклада в развитие страны, а также развитие у учащихся патриотизма, уважения к национальному наследию и способности критически оценивать исторические события. Программа охватывает периоды, начиная с древних времен и заканчивая современностью, рассматривая фигуры, внесшие вклад в становление Казахстана как независимого и успешного государства. Программа способствует развитию интереса к истории и формированию патриотизма у учащихся. Изучая жизненный путь и деяния великих личностей, учащиеся смогут лучше понять свои корни, осознать значимость культурного наследия и задуматься о своем собственном вкладе в развитие родной страны.

Ключевые слова.

Цифровые технологии, проблемно-ориентированное обучение, трансформация учебного процесса, персонализация обучения, интерактивность, роль педагога.

Преподавание истории Казахстана – это не только передача знаний о значимых событиях, деятелях и процессах, но и воспитание у учеников уважения к прошлому и осознание важности исторических ценностей в жизни современного общества. В условиях быстро меняющихся технологий и информационного общества применение современных методов преподавания становится актуальным, чтобы заинтересовать учащихся, сделать уроки более интерактивными и развивающими. Данный материал освещает современные методы, которые можно использовать на уроках истории Казахстана, делая их интересными, продуктивными и ориентированными на формирование исторической грамотности и патриотизма.

1. Проблемно-ориентированное обучение (Problem-Based Learning, PBL)

Проблемно-ориентированное обучение – это метод, при котором учащиеся изучают тему через решение конкретной исторической проблемы. На уроках истории Казахстана можно предложить учащимся рассмотреть ключевые вопросы, например: «Какие факторы привели к обретению Казахстаном независимости?» или «Как культурные и экономические изменения влияли на развитие Казахстана в советское время?»

2. Проектная деятельность

Проектная деятельность позволяет ученикам самостоятельно исследовать исторические темы и события, создавать презентации, доклады и другие творческие работы. На уроках истории Казахстана проект может быть посвящен таким темам, как «Вклад казахских ханов в развитие государства», «Деятели культуры и искусства Казахстана», «Экономическое развитие Казахстана в XX веке».

3. Исследовательские методы и работа с первоисточниками

На уроках истории Казахстана использование исторических документов, писем, архивных материалов позволяет ученикам почувствовать себя исследователями. Этот метод помогает не только узнать исторические факты, но и критически оценивать информацию, сопоставлять различные точки зрения.

4. Ролевые игры и симуляции

Ролевые игры – это метод, который позволяет ученикам вжиться в роль исторических личностей или участников важных событий. На уроках истории Казахстана можно инсценировать собрание ханов, обсуждение экономических реформ в СССР, совещание по вопросам независимости.

5. Геймификация

Геймификация, или игровое обучение, делает уроки истории Казахстана более увлекательными и интерактивными. Она включает использование элементов игры, таких как викторины, квесты, конкурсные задания, которые помогают учащимся лучше запомнить исторические факты и даты.

6. Использование цифровых технологий и мультимедиа

На уроках истории Казахстана можно активно применять цифровые технологии, такие как интерактивные карты, виртуальные экскурсии, видеоуроки, подкасты. Технологии помогают визуализировать исторические события, что делает обучение более понятным и доступным.

7. Дискуссии и дебаты

Дискуссии и дебаты способствуют развитию критического мышления и способности аргументировать свою точку зрения. В ходе обсуждений ученики лучше понимают сложность исторических процессов и учатся уважительно выслушивать мнения других.

Современные методы на уроках истории Казахстана помогают сделать процесс обучения более интересным и продуктивным. Использование проектной деятельности, проблемно-ориентированного обучения, цифровых технологий и других методов позволяет активизировать познавательную деятельность учащихся, развить у них критическое мышление и интерес к изучению истории родной страны. Такие методы позволяют преподавателям не только передавать знания, но и воспитывать патриотизм, уважение к культурному наследию и стремление к познанию.

Основные формы и методы работы

1. Лекционные и интерактивные методы преподавания

- **Лекции с элементами интерактивности**: Уроки, посвященные каждой личности, могут начинаться с краткого обзора биографии. Важно вовлекать учащихся в обсуждение ключевых моментов жизни и достижений личности через вопросы, задания и мини-обсуждения.
- **Метод исторического портрета**: Учитель совместно с учениками «рисует» портрет исторической личности, описывая ее качества, вклад и историческое значение. Это позволяет учащимся ближе познакомиться с человеком и понять его мотивы.

2. Проектная деятельность

- **Исследовательские проекты**: Учащиеся выбирают одну из значимых личностей для более глубокого исследования. Они собирают информацию, анализируют источники и представляют результаты в виде презентации или эссе.
- **Групповые проекты**: Группы учащихся могут совместно работать над исследованием нескольких личностей или сравнивать исторические фигуры по их вкладу в различные сферы (наука, культура, политика).

3. Дискуссии и дебаты

- **Обсуждение значимости достижений**: Учитель задает вопросы для обсуждения: «Как бы развивался Казахстан без вклада этой личности?», «Какие качества этой личности особенно важны?».
- **Дебаты**: Учащимся предлагается обсудить значимость разных деятелей для страны и аргументировать, почему тот или иной человек оказал большее влияние на развитие Казахстана.

4. Работа с первоисточниками и дополнительными материалами

- **Анализ документов и писем**: Использование исторических документов, писем, биографий для изучения жизни и вклада каждой личности. Учащиеся анализируют тексты, высказывают мнения и делают выводы.
- **Видео и аудиоматериалы**: Использование фильмов, документальных видео и интервью для погружения в исторический контекст и понимания культурных и исторических аспектов.

5. Творческие задания

• **Сочинения и эссе**: Учащимся предлагается написать эссе или мини-сочинение о том, как достижение определенной личности повлияло на Казахстан, что лично они могли бы перенять из жизненных принципов и опыта этого человека.

• **Ролевые игры и театрализация**: Создание сценок, которые изображают ключевые моменты из жизни деятелей. Это может быть диалог с воображаемым интервьюером, сцена встречи или важное событие, которое сыграло роль в жизни исторической фигуры.

6. Кроссворды, викторины и игры

• **Викторины**: Проведение викторин, вопросов на знание биографий личностей, их достижений и исторических фактов. Это укрепляет знания и поддерживает интерес к теме.

• **Кроссворды и пазлы**: Учащиеся решают кроссворды и собирают пазлы на тему исторических личностей, что помогает закрепить материал.

Оценивание и рефлексия

1. Тестирование и контрольные работы

• Тесты и контрольные работы с вопросами по биографиям и вкладу личностей позволяют оценить знания учащихся.

2. Самооценка и взаимная оценка

• Включение методик самооценки и взаимной оценки. Учащиеся анализируют свои достижения и дают обратную связь друг другу, что помогает развить навыки критического мышления.

3. Рефлексия

• Рефлексия после каждого занятия. Учитель предлагает учащимся подумать о значении вклада исторических личностей, а также о том, какие черты и достижения они хотели бы перенять.

Ожидаемые результаты

По окончании программы и применения предложенных методик учащиеся будут:

• Иметь глубокие знания о выдающихся личностях Казахстана, понимать их вклад и влияние на развитие страны.

• Уметь анализировать исторические события, критически подходить к изучению биографий и наследия великих казахстанцев.

• Развивать патриотизм и уважение к культурному наследию, осознавать значимость своих корней.

Методическое сопровождение обеспечивает учителей необходимыми инструментами для эффективного преподавания программы, помогает создавать условия для вовлеченного и осмысленного обучения, что способствует формированию у учащихся уважения и гордости за историческое наследие Казахстана.

Заключение

Программа «Влиятельные личности и их роль в истории Казахстана» представляет собой важный элемент воспитания патриотизма и формирования культурной идентичности у подрастающего поколения. Изучение биографий выдающихся личностей помогает учащимся понять значение своих корней, вдохновляет на позитивные изменения и пробуждает стремление к личностному развитию.

Список литературы:

1. Цифровые технологии в образовании. Папанова, Т. В. Санкт-Петербург 2019. – 250 с.
2. Методика обучения истории в основной школе. Данилов, Д. Д., & Данилова, Г. И. Москва: Просвещение, 2012 - 320 с.
3. Развитие критического мышления на уроке. Москва: Просвещение, Заир-Бек, Е. С., & Муштавинская, И. В. 2004 - 175 стр.

НЕМЕЦКИЙ ЯЗЫК: КЛЮЧ К НОВЫМ ВОЗМОЖНОСТЯМ

Саликбаева Айнур Бекбосыновна
учитель немецкого языка КГУ школы-гимназии № 20 имени Титова
г. Шымкент, Казахстан

Аннотация

Статья "Немецкий язык: ключ к новым возможностям" освещает важность изучения немецкого языка в школьном образовании. В ней рассматриваются ключевые результаты образовательной программы по немецкому языку, которые способствуют формированию личностных, мета предметных и предметных компетенций у учащихся. Программа нацелена на расширение лексического запаса, использование иностранного языка как средства получения информации и развитие иноязычной коммуникативной компетенции. Описание обучения включает различные виды речевой деятельности, такие как говорение, аудирование, чтение и письмо, подчеркивая значимость немецкого языка для межкультурной коммуникации и самореализации учащихся.

Ключевые слова: немецкий язык , образовательная программа, иноязычная компетенция, речевая деятельность, межкультурная коммуникация

Изучение немецкого языка в качестве иностранного стало важной частью общего образования в современной школе. Немецкий язык не только является одним из наиболее распространенных языков в Европе, но и открывает новые перспективы в сфере образования, трудоустройства и культурного обмена. Образовательная программа по немецкому языку, соответствующая, направлена на формирование разносторонних компетенций у учащихся.

Цели обучения и ключевые результаты

Программа по изучению немецкого языка включает 34 учебных часа, на протяжении которых достигаются следующие цели:

Формирование иноязычной коммуникативной компетенции: Учащиеся обучаются говорить, писать, читать и понимать немецкий язык на начальном уровне, что создает основу для дальнейшего изучения языка.

Расширение лексического запаса: Программа включает работу с лексическими единицами, которые активно используются на практике, что способствует систематизации знаний о языке.

Развитие межкультурной осведомленности: Учащиеся получают возможность познакомиться с культурными особенностями стран, где говорят на немецком языке, что способствует формированию толерантного отношения к другим культурам.

Создание основы для изучения дополнительных языков: Изучение немецкого языка способствует развитию мотивации к изучению других иностранных языков.

Использование иностранного языка как средства получения информации: Программа включает в себя навыки поиска информации, чтения и аудирования, что позволяет учащимся получать знания в других предметных областях.

Образовательные результаты

Образовательные результаты разделены на личностные, мета предметные и предметные.

Личностные результаты: Важно развивать у учащихся интерес к изучению языков, уверенность в своих силах, желание самосовершенствоваться, а также формировать навыки межкультурной коммуникации.

Мета предметные результаты: Учебный процесс включает развитие умений работать с информацией, строить логические цепочки, планировать учебный труд.

Предметные результаты: Владение основами немецкого языка в устной и письменной формах, а также развитие навыков аудирования и чтения художественных и научно-популярных текстов.

Достижения в процессе обучения

В процессе обучения учащиеся развивают свои навыки в следующих сферах:

Коммуникативная сфера: формирование речевой компетенции, которое включает в себя умение вести элементарные диалоги, описывать людей и предметы, а также выражать свои

мысли и чувства на немецком языке. Учащиеся научатся вести диалоги о своих увлечениях, описывать свои дни в школе и задавать вопросы.

Языковая компетенция: учащиеся будут работать над произношением, акцентом и интонацией, что важно для адекватного восприятия языка на слух и речевого общения. Также будут изучаться грамматические конструкции, такие как личные местоимения, артикли и время.

Социокультурная компетенция: в ходе занятий обучающиеся узнают о культурных традициях Германии и о том, как общаться с носителями языка. Это включает изучение этикета, обычаям и традициям, важным для эффективной межкультурной коммуникации.

Структура курса

Курс состоит из 7 главных тем, каждая из которых способствует развитию определенных навыков и знаний:

Знакомство (Kennenlernen) - здесь учащиеся учатся приветствовать, представляться и говорить о себе, что создает основу для дальнейших коммуникаций на языке.

Мой класс (Meine Klasse) - учащиеся изучают школьные предметы и числительные, что позволяет им говорить о своем классе и одноклассниках.

Животные (Tiere) - закладывает основы для более сложного обсуждения животных, их описания, что расширяет лексический запас.

Мой день в школе (Mein Schultag) - здесь учащиеся учатся планировать свое время, сообщать о своем расписании и описывать школьные обязанности.

Хобби (Hobbys) - позволяет делиться интересами, обсуждать хобби, что ведет к развитию дружественных отношений.

Моя семья (Meine Familie) - знакомство с вопросами семейных отношений и профессиями, что важно для понимания социальной структуры стран.

Сколько это стоит? (Was kostet das?) - здесь обсуждаются покупки и цены, что актуально в повседневной жизни.

Каждая тема включает грамматические и лексические аспекты, физическое и эстетическое воспитание, что подразумевает развитие общей речевой культуры.

Немецкий язык открывает перед учащимися множество возможностей для самореализации и профессионального роста. В процессе обучения формируется не только знание языка, но и уважение к другим культурам, умение эффективно взаимодействовать в межкультурной среде. Это способствует развитию гражданской идентичности и активной жизненной позиции, что особенно актуально в условиях глобализации.Немецкий язык служит не только средством общения, но и мощным инструментом, позволяющим расширять горизонты знаний и межкультурного обмена. Важность такого изучения невосполнима для саморазвития студентов, подготовки к будущей профессиональной деятельности и укреплению дружеских связей на международном уровне. Этот путь открывает множество дверей к новым возможностям и культурному обмену.

Список литературы

1. Гаврилова, Н. В. (2014). *Методика обучения иностранным языкам в школе*. Москва: Издательство "Просвещение".

2. Костякова, Е. И., & Ягужинская, А. Н. (2018). *Немецкий язык: программа для общеобразовательных организаций*. Москва: Дрофа.

3. Резник, Е. А., & Дерюшкина, Н. В. (2016). *Современные подходы к обучению иностранным языкам в школе*. Санкт-Петербург: РГПУ им. Герцена.

4. Хачатурян, А. А. (2019). *Методы и приемы преподавания немецкого языка в школе*. Волгоград: Издательство "Учитель".

5. "Deutsch prima" — учебный комплекс для 8 класса, включая учебник, рабочую тетрадь и аудиоматериалы.

6. - "Das neue Deutschmobil 2" — учебник, ориентированный на повышение уровня общения и грамматических навыков.

7. - "Echo 1-2" — учебник, подходящий для учеников, начиная с 7 класса, с акцентом на коммуникативные навыки.

БАСТАУЫШ КЛАСТАРДЫ ЗАМАНАУИ БІЛІМ БЕРУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУ ТИІМДІЛІКТЕРІ

Салық Рысжан Жұмағұлқызы
Ақтөбе облысы, Шалқар ауданы, Қайдауыл бекеті «№42 бастауыш мектебі»
КММ Бастауыш сынып мұғалімі

Бүгінгі күні бастауыш сыныпта білім беру процесінде көрнекілік құралдарын қолданбай сабақ өткізу мүмкін емес. Сондықтан да заманауи мұғалім талапқа сай білім беру технологияларын жетік білуі керек. Ақпараттық және коммуникациялық технологиялар-тиісті жабдықты, бағдарламалық қамтамасыз етуді, модельдерді, оларды қолдану әдістері мен регламенттерін қоса алғанда, ақпаратты өңдеу мен берудің заманауи құралдары. Осы технологияларды оқытуда қолдану әр баланың интеллектуалды дамуын қамтамасыз ете отырып, білім алушылардың білім сапасын арттырудың шексіз мүмкіндіктерін ашады . Білім беру сапасын қамтамасыз ету, оның тиімділігін арттыру білім беру мазмұнын жаңғыртумен, білім беру процесін ұйымдастыру тәсілдері мен технологияларын оңтайландырумен байланысты. Мұндай білім берудің негізгі сипаттамасы оқушының жеке басын дамытуға және оны қоғамдағы толыққанды өмірге дайындауға бағытталған. Қазіргі заманғы технологиялар осы білім беру парадигмасын жүзеге асыру құралдарының бірі ретінде қарастырылады.

Сонымен қатар, әртүрлі педагогикалық жүйелер мен оқыту технологияларының өзіндік диалогын ұйымдастыру маңызды. Бұл жағдайда мұғалімнің іс-әре кетінің мазмұны сапалы түрде өзгереді: ол дамушы әлеуметтік-мәдени ортаны құра білуі керек, жүйелі, технологиялық және тұлғаға бағытталған тәсілдер негізінде баланың әртүрлі іс-әрекеттерін жобалай білуі керек. Мұғалімнің бұл жаңа функциялары тиісті кәсіби дайындықты қажет етеді, бұл бастауыш сынып мұғалімдерінің заманауи білім беру технологияларын тереңірек зерттеу және меңгеру қажеттілігіне әкеледі . Осы міндеттерді жүзеге асыру үшін бастауыш класс сабақтарында инновациялық технологиялар енгізіледі.

Оларға: — ойын технологиялары; — проблемалық оқыту; — денсаулық сақтау технологиялары; — ақпараттық технологиялар; — жобалық оқыту технологиясын және т.б жатқызуға болады. Білім беру процесінде инновациялық технологияларды қолданудың тиімді тұстарына келесілерді жатқызуға болады: — педагогикалық іс-әрекеттің нәтижесіне тиімді қол жеткізуге бағытталған педагогтар мен білім алушылардың өзара іс-қимылының жаңа тәсілдері мен әдістері; — оқушының үлгеріміне қарамастан, бүкіл сыныптың назарын аударуға мүмкіндік беретін сабақтың дидактикасының әртүрлілігі; — сыныпта қолайлы психологиялық климат құру; — баланың танымдық іс-әрекетке деген ынтасын ояту; — қашықтықтан оқыту формаларын қолдану арқылы пәндік пәндер бойынша білімді игеру; — оқушы үшін шығармашылық кеңістік ашылады, соның арқасында сапалы және қызықты жұмыстар саны артады; — ақпаратты өз бетінше іздеу, жаңа түрде зерттеу және білім алу; — тәрбие процесін сапалы және жан-жақты жүргізу.

Қазақстан Республикасының Білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында жаңа ақпараттық технологиялардың оқу-тәрбие процесіне әсері едәуір күшейе түсті. Заманауи ақпараттық технологияларды қолданудың негізгі сипаттамалары оқытуды саралау және даралау мүмкіндігі, сондай-ақ оқушылардың шығармашылық танымдық белсенділігін дамыту мүмкіндігі болып табылады. Қазіргі мұғалім білім беру процесінде жаңа ақпараттық технологияларды қолдану білімі мен дағдыларын толық меңгеруі керек, басқаларды оқыту үшін АКТ құзыреттілігін толық білуі маңызды, яғни өз саласында құзыретті жоғары кәсіби мұғалім болуы керек. Ол оқушыларға сәтті ынтымақтастық жасау, туындаған мәселелерді шешу, оқу дағдыларын игеру үшін АКТ құралдарын пайдалануға көмектесуі керек. Білім беру процесінде ақпараттық технологиялар ды қолдану танымдық белсенділік деңгейін кеңей туге және тереңдетуге, оқытуды даралау деңгейін кеңейтуге, оқушылардың оқу материалын тереңдетіп оқуға деген ұмтылысын оятуға, оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді. Дидактикалық оқыту құралы ретінде компьютердің техникалық мүмкіндіктері дамытушылық оқытуды тиімдірек

жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, оқушылардың ізденіс және зерттеу қызметі, сыни ойлауды дамыту негізінде танымдық белсенділікті арттыру, оқу-коммуникативтік дағдыларды дамыту (командада жұмыс істеу, пікірталасқа қатысу), оқушылардың шығармашылық ойлауын дамыту үшін жағдайлар жасалады. Қорыта айтқанда, білім беру процесінде жаңа технологияларды қолдану арқылы бастауыш сынып оқушыларының сабаққа қызығушылықтарын оятып, өзіндік ізденуіне мүмкіндік жасаймыз.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Заболотная, С. М. Использование современных технологий обучения в начальной школе в процессе реализации ФГОС / С. М. Заболотная, . С. В. Щерба кова. – Текст: непосредственный // Молодой ученый. – 2017. – № 15 (149). – 571-573 бб.

2. Захарова Н.И. Внедрение информационных технологий в учебный процесс // Начальная школа. - 2018. - № 1. 318 б.

3. Золотухина А. Групповая работа как одна из форм деятельности учащихся на уроке / А. Золоту хина // Математика. Газета Изд. дома «Первое сентя бря». – 2019. – №4. – 3-5 бб.

4. Ягодко Л.И. Использование технологии про блемного обучения в начальной школе / Л.И. Ягодко // Начальная школа плюс до и после. – 2018. – №1. – 36-38 бб.

ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В ШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ: ГЛОБАЛЬНЫЕ ВЫЗОВЫ И РИСКИ ДЛЯ СТРАН СНГ

Сапарова Фатима Исмаиловна
Алматинское хореографическое училище им. А. Селезнева
преподаватель русского языка и литературы
Алматы, Республика Казахстан

Аннотация: Внедрение искусственного интеллекта (ИИ) в образовательные процессы стран СНГ открывает новые возможности, но также сопровождается рядом серьезных вызовов. В статье рассматриваются ключевые проблемы, связанные с использованием ИИ в школах, включая этические, технические и социальные аспекты. Особое внимание уделяется вопросам конфиденциальности данных, цифрового неравенства и культурной идентичности. Приведены практические примеры из опыта стран СНГ и рекомендации по минимизации рисков.

Ключевые слова: искусственный интеллект в образовании, цифровое неравенство (СНГ), этика ИИ и приватность, культурная идентичность, локализация образовательных платформ.

Abstract

The integration of artificial intelligence (AI) into the educational processes of CIS countries opens new opportunities but also poses significant challenges. This article examines key issues related to the use of AI in schools, including ethical, technical, and social aspects. Special attention is paid to data privacy, the digital divide, and cultural identity. Practical examples from CIS countries and risk mitigation recommendations are provided.

Keywords: artificial intelligence in education, digital divide (CIS), AI ethics and privacy, cultural identity, localization of educational platforms.

Аннотация

ШЫҒУ елі мектептерінде жасанды интеллект (ЖИ) енгізу жаңа мүмкіндіктер ашады, бірақ бірқатар қиындықтарды туғызады. Мақалада ЖИ-ны қолданумен байланысты этикалық, техникалық және әлеуметтік мәселелер қарастырылады. Деректер құпиялылығы, сандық теңсіздік және мәдени бірегейлік мәселелеріне ерекше назар аударылған. ШЫҒУ елдерінің тәжірибесінен практикалық мысалдар және тәуекелдерді азайту бойынша ұсыныстар келтірілген.

Кілт сөздер: білім берудегі жасанды интеллект, сандық теңсіздік (ШЫҒУ), ЖИ этикасы және құпиялылық, мәдени бірегейлік, білім беру платформаларын локализациялау

1. Этические и правовые аспекты использования ИИ в образовании
Внедрение ИИ в школы требует тщательного рассмотрения этических и правовых последствий. Одной из главных проблем является защита персональных данных учащихся. Сбор и анализ больших объемов информации могут привести к нарушению конфиденциальности и потенциальному неправомерному использованию данных. Необходимо разработать четкие нормативные акты, регулирующие использование ИИ в образовательной сфере, чтобы обеспечить безопасность и права всех участников процесса.

Можно рассмотреть много примеров в странах СНГ, связанных с утечкой информации. В 2022 году в Казахстане произошел инцидент с утечкой данных школьников через платформу **«Kundelik»**, где персональная информация (оценки, посещаемость) стала доступна третьим лицам. В России платформа **«МЭШ» (Московская электронная школа)** столкнулась с критикой из-за сбора данных о поведении учащихся, что вызвало дискуссии о праве на приватность.

Для минимизации рисков необходимы: Разработка региональных законов, аналогичных GDPR (ЕС), как это сделано в **Казахстане** (Закон «О персональных данных», 2023). Использование локальных ИИ-платформ с серверами внутри стран СНГ, например, казахстанской системы **«BilimLand»**.

2. Цифровое неравенство и доступ к технологиям

В странах СНГ существует значительное цифровое неравенство, особенно между городскими и сельскими регионами. Недостаточная инфраструктура, ограниченный доступ к высокоскоростному интернету и современным устройствам препятствуют равному внедрению ИИ в образовательный процесс. Это может усилить существующие социальные и образовательные разрывы, лишая некоторых учащихся возможности воспользоваться преимуществами новых технологий.

В 2023 году в Узбекистане только 35% сельских школ имеют доступ к высокоскоростному интернету (данные ЮНИСЕФ, 2023). В **Кыргызстане** проект **«ИлимBox»** (офлайн-платформа с ИИ-контентом) был запущен для детей в горных районах без стабильного интернета. В Казахстане также были запущены новые программы государственной поддержки, такие как **«Цифровой Казахстан»**, включающие установку спутникового интернета в отдаленных школах. Развивается партнерство с международными организациями (например, **UNESCO**) для финансирования цифровой инфраструктуры.

4. Влияние ИИ на роль учителя и учебный процесс

Использование ИИ в образовании вызывает опасения по поводу возможного вытеснения учителей и снижения роли человеческого взаимодействия в обучении. Хотя ИИ может эффективно выполнять рутинные задачи, такие как проверка заданий или организация расписания, он не способен заменить эмоциональную поддержку, мотивацию и индивидуальный подход, которые предоставляет учитель. Важно рассматривать ИИ как инструмент, дополняющий, а не заменяющий педагогов. В настоящее время в России платформа **«Яндекс.Учебник»** автоматизирует проверку домашних заданий, но учителя фокусируются на творческих заданиях и мотивации учащихся. Также в Казахстане проект **«iTest»** использует ИИ для генерации индивидуальных тестов, сокращая время на подготовку материалов. Какие р**екомендации существуют для внедрения ИИ в образовании?** Обучение педагогов работе с ИИ-инструментами (курсы повышения квалификации в **Назарбаев Интеллектуальных школах**). Сохранение «живых» дискуссий на уроках литературы и истории для развития критического мышления.

4. Культурная идентичность и влияние западных моделей

Большинство ИИ-систем разрабатываются на основе западных данных и моделей, что может привести к навязыванию чуждых культурных ценностей и искажению местной истории и традиций. Это особенно актуально для стран СНГ, где важно сохранять и передавать национальное культурное наследие. Необходимо создавать локализованные ИИ-системы,

учитывающие особенности и потребности конкретных регионов, чтобы избежать цифрового неоколониализма и сохранить культурную идентичность.

Заключение

Внедрение искусственного интеллекта в школьное образование стран СНГ представляет собой сложный процесс, требующий комплексного подхода. Для успешной интеграции ИИ необходимо учитывать этические, технические и культурные аспекты, обеспечивать равный доступ к технологиям и поддерживать роль учителя как ключевого элемента образовательного процесса. Разработка локализованных решений и нормативных актов поможет минимизировать риски и максимально использовать потенциал ИИ в образовании. Только комплексный подход позволит избежать цифрового неравенства, защитить культурную идентичность и усилить роль учителя.

Список литературы:

1.https://ust.kz/word/statya_iskysstvennyi_intellekt_v_skolnom_obrazovanii_kak_ispolzovat_ai_dlya_personalizacii_obycheniya-344975.html
2.https://www.prodlenka.org/metodicheskie-razrabotki/607598-iskusstvennyj-intellekt-v-rossijskom-obrazova
3.https://www.standard.kz/ru/post/2025_01_nedostatki-iskusstvennogo-intellekta-v-obrazovanii-113
4.https://sciup.org/iskusstvennyj-intellekt-kak-destruktivnyj-faktor-v-gumanitarnom-obrazovanii-149145980
5. Закон РК «О персональных данных» (2023). URL: https://adilet.zan.kz
6. ЮНИСЕФ. (2023). Отчет о цифровом неравенстве в Центральной Азии.
7. Проект «ИлимBox» в Кыргызстане. URL: https://ilimbox.kg
8. Официальный сайт платформы «BilimLand». URL: https://bilimland.kz
9. Исследование «Влияние ИИ на образование в СНГ». URL: https://sciup.org

ЦИФРЛЫҚ ДӘУІРДЕГІ ОРЫС ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫ: ЖАҢАША КӨЗҚАРАС

Сарсенова Мадина Амангельдиевна,
Түркістан облысы, Келес ауданы «№18 С.Қожанов атындағы ЖББМ» КММ, орыс тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі

Аннотация. Бұл баяндамада цифрлық дәуір жағдайында орыс тілі мен әдебиеті сабақтарын оқытудың өзекті мәселелері қарастырылады. Автор заманауи технологиялардың білім беру процесіне ықпалын талдай отырып, дәстүрлі гуманитарлық пәндерді оқытуда жаңаша әдіс-тәсілдер мен интерактивті құралдарды қолданудың тиімді жолдарын ұсынады. Баяндамада мұғалімнің рөлінің өзгеруі, цифрлық ресурстардың мүмкіндіктері, сондай-ақ білім алушылардың тілдік және коммуникативтік құзыреттілігін дамытудағы инновациялық тәсілдердің маңызы сипатталады. Сонымен қатар, цифрлық оқытудың қиындықтары мен оларды шешу жолдары көрсетілген. Материал педагогтерге, әдіскерлерге және цифрлық білім беру саласына қызығушылық танытатын мамандарға арналған.

Түйінді сөздер: цифрлық білім беру, орыс тілі, әдебиет, инновациялық әдістер, цифрлық технологиялар, интерактивті оқыту, мұғалімнің рөлі, цифрлық платформа, гуманитарлық пәндер, оқушының құзыреттілігі

XXI ғасыр — технология мен ақпарат ғасыры. Қазіргі заманның басты ерекшелігі – цифрлық технологиялардың күнделікті өмірдің барлық саласына енуі, соның ішінде білім беру жүйесінде де түбегейлі өзгерістердің орын алуы. Білім беру процесі дәстүрлі әдістерден цифрлық-интерактивті форматтарға қарай бағыт алып келеді. Бұл – білім алушының қажеттілігі

мен қызығушылығына бейімделген, дербес және қолжетімді білім кеңістігін қалыптастыру деген сөз.

Осындай өзгерістер жағдайында орыс тілі мен әдебиеті сияқты дәстүрлі гуманитарлық пәндерді оқытуда да жаңаша көзқарас қажет. Бүгінгі оқушы – цифрлық ортада туған, ақпаратты тез қабылдайтын және өңдейтін «сандық тумалар» (digital natives). Сондықтан мұғалім оқыту әдістемесін, құралдарын, мазмұнды жеткізу формаларын қайта қарастырып, білім берудің сапасы мен тиімділігін арттыру жолдарын іздеуге міндетті.

Орыс тілі мен әдебиетінің бүгінгі рөлі. Гуманитарлық пәндер, соның ішінде орыс тілі мен әдебиеті, баланың дүниетанымын кеңейтіп, тілдік және коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастыруда маңызды орын алады. Олар оқушының:

- тіл байлығын дамытуға**;**
- логикалық, сыни және шығармашылық ойлау қабілеттерін арттыруға**;**
- эстетикалық және адамгершілік сезімдерін қалыптастыруға ықпал етеді.

Орыс әдебиеті – тек мәтін ғана емес, ол – мәдени код, тарихи жады, ұлттық дүниетаным көрінісі. Ал тілді меңгеру – тек грамматиканы білу емес, оны өмірде еркін қолдана алу, пікір алмасу, жазбаша және ауызша коммуникацияға қабілетті болу деген сөз.

Цифрлық дәуір: жаңа мүмкіндіктер мен талаптар. Цифрлық орта білім беруге жаңа мүмкіндіктермен қатар, жаңа талаптар да қояды. Гуманитарлық пәндерді оқытуда мынадай цифрлық мүмкіндіктерді тиімді пайдалануға болады:

1. Цифрлық оқыту платформалары. Мұғалім мен оқушы арасындағы өзара әрекетті жеңілдететін, оқу материалдарын ыңғайлы форматта ұсынуға мүмкіндік беретін платформалар:

- Google Classroom, Moodle, Microsoft Teams – тапсырмаларды, мәтіндерді, бейнелер мен тесттерді біріктіріп, біріктірілген білім беру ортасын құруға мүмкіндік береді.
- Skyeng, LinguaLeo, Yandex Учебник – орыс тілін шет тілі немесе екінші тіл ретінде меңгеруге арналған.

2. Интерактивті құралдар мен қосымшалар:

- Kahoot, Quizizz, Wordwall, LearningApps арқылы грамматика, орфография, синтаксис бойынша ойын түріндегі тапсырмалар жасалып, оқушылардың қызығушылығы артады.
- Mentimeter, Padlet, Jamboard секілді құралдар оқушылардың пікірін интерактивті түрде жинауға, эссе жоспарын ұжыммен құруға көмектеседі.

3. Мультимедиа және визуалды ресурстар:

- Аудио және бейне материалдар (мысалы, шығармалардың экранизациясы, авторлық дауыста оқылған аудиокітаптар) әдебиетті қабылдау процесін жеңілдетіп, тереңірек түсінуге көмектеседі.
- Инфографика жасау**,** кейіпкерлер арасындағы байланысты сызбамен көрсету – оқушылардың аналитикалық қабілетін арттырады.

4. Цифрлық шығармашылық. Оқушылар әдеби кейіпкерлер атынан блог немесе әлеуметтік желідегі парақша жүргізе алады. Мысалы:

- Пушкиннің Онегині Instagram-да өз күнделігін жүргізеді;
- Татьяна Ларина TikTok-та видео-жолдау жасайды;
- Қазіргі оқушыларға жақын форматта шығармашылық тапсырмалар беріледі.

Мұғалімнің жаңаша рөлі. Цифрлық дәуір мұғалімнің рөлін де өзгертті. Енді ол:

- Ақпарат көзі ғана емес, ақпаратты таңдауға, сұрыптауға және оны дұрыс қолдануға үйрететін бағыттаушы;
- Сабақ үстінде фасилитатор рөлін атқарады: ол оқушының қызығушылығын оятады, бағыт береді, өз бетімен ойлануға, ізденуге мүмкіндік жасайды;
- Сандық технологиялармен жұмыс істей алатын кәсіби тұлға болуы тиіс.

Қиындықтар мен оларды шешу жолдары. Цифрлық оқыту – тек артықшылықтар ғана емес, өзіне тән қиындықтары да бар:

Қиындықтар	**Шешу жолдары**
Барлық оқушылардың интернетке теңдей қол жеткізбеуі	Мектеп инфрақұрылымын жетілдіру, офлайн-цифрлық ресурстар әзірлеу

Мұғалімдердің IT-сауаттылығының төмендігі	Үздіксіз кәсіби даму курстары, тәжірибе алмасу алаңдарын ұйымдастыру
Оқушылардың назарын экраннан тыс білімге аудару қиындығы	Геймификация, креативті тапсырмалар, нақты өмірмен байланыс жасау

Цифрлық дәуірдегі орыс тілі мен әдебиеті сабақтары – дәстүр мен жаңашылдықтың тоғысы. Бұл пәндер оқушылардың рухани әлемін байытып, өмірлік маңызды құндылықтарды меңгеруге мүмкіндік береді. Ендеше, мұғалімдер мен мектеп әкімшілігі:

- білім беру үрдісін цифрлық форматқа бейімдеп,
- инновациялық әдістерді енгізіп,
- оқушылармен серіктестік байланыс орнатып,
- цифрлық мәдениетті тәрбиелеуге үлес қосуы қажет.

Сондықтан орыс тілі мен әдебиеті сабақтары цифрлы форматта да өзектілігін жоғалтпай, қайта жанданып, жаңаша мазмұнмен толығуы тиіс. Бұл – оқушыны тек сауатты жазуға ғана емес, өмірлік тұрғыдан саналы, мәдениетті, жан-жақты тұлға болуға тәрбиелеудің басты жолы.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Әбілмәжинова С., Орыс тілі мен әдебиеті сабақтарында цифрлық технологияларды қолдану әдістемесі. – Алматы: Мектеп, 2020. – 45–67 б.

2. Кенжебаева Б., Цифрлық білім беру: орыс тілі мен әдебиеті пәнін оқытудағы жаңа тәсілдер. – Шымкент: Оңтүстік Қазақстан академиясы, 2021. – 112–130 б.

3. Кенжеханова Р., Интерактивті әдістер арқылы орыс тілі мен әдебиеті сабақтарын тиімді ұйымдастыру. – Алматы: Атамұра, 2022. – 78–95 б.

4. Нұриев Ө., Цифрлық құралдармен орыс тілі мен әдебиеті сабақтарын жүргізу әдістемесі. – Атырау: Ағатай баспасы, 2021. – 56–72 б.

5. Сералиева Н. Ж., Цифрлық ортада болашақ филолог мамандардың зияткерлік белсенділігін дамыту әдістемесі. – Алматы: Ғылым және білімнің перспективалары, 2022. – 641–656 б.

ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІНІ ҚОЛДАНА ОТЫРЫП ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ САБАҚ ЖОСПАРДЫ ҚҰРУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ

Санкина Майра Унайбаевна
Ақтөбе облысы, Байғанин ауданы Жарқамыс ауылы
Жарқамыс орта мектебінің биология пәні мұғалімі

Кіріспе

Қазіргі таңда білім беру саласы жаңа технологиялармен тығыз байланыста дамып келеді. Әсіресе жасанды интеллект (ЖИ) құралдарын тиімді пайдалану – мұғалім жұмысының сапасын арттыруда үлкен рөл атқаруда. Жасанды интеллект мұғалімдерге ақпаратты жылдам өңдеуге, оқу материалдарын саралауға және оқушылардың қажеттіліктеріне сай бейімделген сабақ жоспарларын жасауға мүмкіндік береді. Бұл баяндамада биология пәні бойынша қысқа мерзімді сабақ жоспарын құруда жасанды интеллект құралдарын тиімді қолдану жолдары қарастырылады.

Негізгі бөлім

1. Жасанды интеллект ұғымы және білім берудегі орны

Жасанды интеллект – бұл адамның ойлау қабілетін еліктейтін компьютерлік жүйе. Ол мәліметтерді талдай алады, шешім қабылдайды және өзін-өзі жетілдіреді. Білім беруде ЖИ арқылы жеке оқыту траекториясын құру, сараланған тапсырмалар беру, оқыту сапасын бағалау және оқу процесін жекелендіру мүмкін болады.

2. Қысқа мерзімді сабақ жоспары (ҚМЖ) дегеніміз не?

ҚМЖ – белгілі бір тақырып аясында өткізілетін бір сабақтың нақты жоспары. Ол сабақтың мақсатын, оқу мақсаттарын, әдіс-тәсілдерін, ресурстарын, бағалау түрлерін және саралау

жолдарын қамтиды. ЖИ бұл жоспарды құруда мұғалімнің уақытын үнемдеп, мазмұнды толықтыруға көмектеседі.

3. ЖИ көмегімен ҚМЖ құрудың тиімді жолдары

- Сабақтың оқу мақсаттарын нақтылау: ЖИ құралдары оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаттарын автоматты түрде іріктеп, ұсыныс береді. Мысалы, ChatGPT, SANA, Khan Academy платформалары арқылы нақты биология тақырыбына сай мақсаттарды анықтауға болады.

- Тапсырмалар мен сұрақтарды дайындау: ЖИ оқушылардың жас ерекшеліктері мен қабілеттеріне сай түрлі деңгейдегі тапсырмаларды ұсынады. Сонымен қатар, түрлі тапсырмаларға сұрақтар құрастыруға мүмкіндік береді.

- Саралау жолдарын ұсыну: ЖИ әртүрлі оқушыларға бейімделген оқыту әдістерін ұсына отырып, ҚМЖ-ға сараланған тапсырмаларды енгізуге көмектеседі. Мысалы, қабілеті жоғары оқушыларға күрделі тапсырма, ал баяу меңгеретіндерге қолдаушы материал ұсына алады.

- Бағалау критерийлері мен рефлексияны әзірлеу: ЖИ сабақ соңында қолдануға болатын қалыптастырушы бағалау сұрақтары мен критерийлерін, сондай-ақ тиімді кері байланыс түрлерін автоматты түрде ұсынады.

4. Биология пәнінде ЖИ қолданудың ерекшелігі

Биология – көрнекілікті, тәжірибе мен зерттеуді қажет ететін пән. ЖИ осы салаларда интерактивті симуляциялар, визуалды модельдер (мысалы, адам ағзасының құрылысы), бейнеэксперименттер мен 3D-анимациялар арқылы сабақтың сапасын арттыра алады. Сонымен қатар, биология терминдерін түсіндіру, бақылау сұрақтарын құрастыру мен зертханалық жұмыстардың алгоритмін ұсыну жағын ЖИ қолдана отырып ҚМЖ құрудың артықшылықтары

Уақыт үнемдеу: ЖИ дайын мазмұндарды жылдам жинақтап береді.

Жеке дараландыру: Әртүрлі деңгейдегі оқушыларға сәйкес тапсырмаларды іріктеуге көмектеседі.

Сапалы мазмұн: ЖИ көмегімен оқу мақсаттарына дәл сәйкес келетін мазмұндар мен тапсырмалар таңдалады.

ҚМЖ құрудағы ЖИ қолдану әдістері

1. Тақырып пен мақсаттарды анықтау: ЖИ тақырып бойынша ұсыныстар береді.

2. Сабақ құрылымын жоспарлау: кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды бөлімге арналған ұсыныстар.

3.Тапсырмалар құру: әртүрлі деңгейге сәйкес тапсырмалар және бағалау критерийлері.

4. Қорытындылау: ЖИ оқушылардың білім деңгейін бағалауға және кері байланыс жасауға арналған ұсыныстар береді.

Жасанды интеллект арқылы ҚМЖ құру мұғалімдер үшін тиімді шешім болып табылады.

- Оқу процесін оңтайландыруға және оқушыларға жеке көзқараспен қарауға мүмкіндік береді.

- ЖИ-ді тиімді қолдану арқылы уақыт үнемдеуге және сабақтың сапасын арттыруға болады.

Қорытынды

Жасанды интеллект құралдарын тиімді пайдалану мұғалімдер үшін үлкен көмекші құралға айналуда. Ол қысқа мерзімді сабақ жоспарларын жылдам әрі сапалы дайындауға, оқушылардың қажеттіліктерін ескеруге және білім сапасын арттыруға мүмкіндік береді. Болашақта ЖИ-дің білім беру процесіндегі рөлі артып, мұғалім мен оқушының арасындағы байланысқа оң әсер етеді. Сондықтан биология пәні мұғалімдері де осы мүмкіндіктерді барынша тиімді қолдануы қажет.

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТ САБАҚТАРЫНДА ЖАҢА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚАБІЛЕТІН ДАМЫТУ

Сейтханова Бахыт Тулегеновна
Титов атындағы №20 мектеп-гимназиясының қазақ тілі мен әдебиет пәні мұғалімі
Шымкент қаласы

Аннотация

Шығармашылық іс-әрекет-мәселені қою,ойды тұжырымдап айту,идеяның пайда болуы мен оны шешу, мәселені шешуде тиімді әдістерді қолдану мен негіздеу және оны тәжірибе жүзінде дәлелдеу барысында нәтижені нақты көрсету

Заманауи Қазақстанның білім беру жүйесі күн санап қарыштап дамып, көптеген оң өзгерістер орын алуда. Қазіргі таңда білім беру жүйесінің мақсатының бірі-әлемдік білім беру кеңістігіне ықпалдастырылған және қоғам қажеттіліктеріне сай көп деңгейлі үздіксіз білім берудің ұлттық үлгісін қалыптастыру.Әрбір мұғалім өзінің кәсіби шеберлігін жетілдіру мақсатында жаңа технологияларды терең талдаудан өткізіп,өзіне тиімдісін таңдау қажет.Жаңа технология оқушыға тек білім негіздерін беріп қана қоймайды, сонымен қатар оны тұлға ретінде дамытуға бағытталған.

Ж.Аймауытов айтқандай: «Сабақ беру-жай ғана шеберлік емес, ол жаңадан жаңаны табатын өнер» десек, бүгінгі оқыту жүйесінде әр түрлі инновациялық технологияларды пайдалану тәжірибеге еніп, нәтижелер беруде.

«Инновация» деген сөз-латынның «novis» жаңалық және «in» енгізу деген сөзінен шыққан, ал оның қазақша аудармасы «жаңару,жаңалық, өзгеру»деген мағынаны білдіреді.

«Технология» гректің «teche»-өнер, шеберлік және «logos»-ғылым деген сөзінен шыққан, яғни «шеберлік туралы ғылым» деген мағынаны білдіреді.Т.И.Шамова, П.И.Третьяковалардың еңбектерінде «Инновация дегеніміз-жаңа мазмұнды ұйымдастыру, яғни жаңалық енгізу, әдіс-тәсілі мен технологиясын қамтитын құбылысты түсінеміз» делінген.

Білім берудегі жаңғырту мен инновациялық үрдістердің жалғасуына ықпал етудің маңызды факторының бірі мұғаліснің кәсіби шеберлігі. Солай бола тұра «кәсіби шебер» түсінігіне пәндік, дидактикалық, әдістемелік, психология-педагогикалық білім мен дағды ғана емес, педагогтің жеке жаңарту тікелей шығармашылық ізденістегі мұғалімнің кәсіби шеберлігіне байланысты.Өз ісінің шебері ғана жоғары жетістіктерге жетеді. Қазіргі таңда пәнді жақсы,терең білетін, күнделікті сабақтағы тақырыпты толық қамтитын,оны оқушыға жеткізе алатын,әртүрлі деңгейдегі тапсырмаларды білу іскерлігі,оқытудың дәстүрлі және ғылыми жетілдірілген әдіс-амалдарын,құралдарын еркін меңгеретін, оқушылардың пәнге қызығушылығын арттыра отырып дарындылығын дамытудағы іздену-зерттеу бағытындағы әдістер жүйесін ұсыну өмір талабы. Оқушылардың шығармашылық белсенділігін қалыптастыруда сабақтарды түрленіп өткізудің маңызы ерекше.Мұндай сабақтардың тиімділігін атап өтсек: сабақ құрылымының ұйымдастырылуы сыныптағы оқушылардың іс-әрекетін бақылауға қолайлылық оқу-танымдық тапсырмаларды орындаудағы ұжымдық бірлескен әрекеттің жүзеге асуы, оқыту уақытының үнемделуі.

Шығармашылық сабақтардың оқушылар үшін мынадай маңызды жақтары бар:

- оқушының танымдық ізденімпаздығы қалыптасады;
- сұрақтарды,мәселелерді терең талдауға үйренеді;
- шығармашылық ой-өрісі артады,
- кітаппен жұмыс,көркем және ғылыми әдебиеттер,баспа материалдармен жұмыс істеу біліктерін қалыптастырады;
- ұжымдық ой-пікірлері жетіледі,топ мүшелерін пікірлерімен ортақ тұжырым жасауға үйренеді;
- мұғаліммен оқушылардң қарым-қатынасы ынтымақтастықта болып, сенімділіктері артады;

оқушы өз ойын еркін айтуға,сөз мәдениетіне үйренеді;
білімін жүйелі түрде толықтыруға;

өз әрекетіне сын тұрғысынан қарауға;
өз әрекетіне сын тұрғысынан қарауға;
тұжырым жасап қорытындылауға үйренеді;
оқу міндеттерін тиімді шешу мүмкіндігін тудырады.

Баланың жас кезінен танымдық әлемін кеңіту, сол бағытқа баулу маңыздылығы Абай Құнанбаевтың еңбектерінде көрініс тапты. Ол «Ғылым-білімді әуел бастан бала өзі іздеп таппайды.Басында зорлық, яки алдау үшін үйір қылу керек,үйрене келе өзі іздегендей болғанша»-дейді.Ғұлама ойшыл адамның адамдығы тәрбиелілігі,ақылы мен ғылымы алған білімі туа біткен денсаулығына тәуелді дегенді айтады және оқуға баулудың педагогикалық жолын ұсынады.

Бүгінде,уақыт талабына сай, оқу үдерісінде оқушының шығармашылық қызығушылығын дамытуда оқытудың жаңа технологиялары көптеп енгізілуде.Ол өздігінен белсенді әрекет етуге, шешім қабылдауға, өмірдің өзгермелі жағдайларына икемді бейімделуге қабілетті болуына мүдделі.Сондықтан қазіргі қоғамдағы білім берудің мақсаты-адамды интеллектуалдық және адамгершілік тұрғыда дамыту.Осы мақсатты жүзеге асыру үшін оқушыға да, мұғалімге де білім беру жүйесінің стратегиялық бағыты айқын көрсетілуі тиіс. Оған оқу үдерісінің тиімділігі,сабақтардың жүйелілігі мен сапасы,бағдарламаның орындалу барысы,білімнің тереңдігі,бүкіл оқу-тәрбие жұмысының дұрыс жоспарлануы және АКТ-ның қз дәрежесінде пайдаланылуы игі ықпал етеді .

Мектепте қолданыста жүрген ең ерекше АКТ құралдардың бірі-интерактивті тақта.Ол-ақпаратты көрсетуге және оны компьютермен басқаруға тағайындалған әмбебап интерактивті жүйе.Оның білім алушының ойын әрі қысқа, әрі түсінікті жеткізе білу қабілетін арттырумен қатар олардың шығармашылық қызығушылығын тудыруға мүмкіндік беретіні де дидактикалық мақсатта пайдалану барысында анықталуда. Оқушыларды шығармашылық жұмысқа баулып,олардың белсенділіктерін, қызығушылығын арттыра түсу үшін,шығармашылық қабілеттерін сабаққа және сабақтан тыс уақытта дамытуда әр түрлі әдіс-тәсілдерді қолдануға болады.

1.Тақырыпты мазмұнына қарай жинақтау.

2.Арнаулы бір тақырыпта пікірталас тудыру.

3.Логикалық ойлауын дамытатын ойындармен берілген тапсырмаларды шешу/ребус,сөзжұмбақ,құрастырмалы ойындар.

4.Берілген тапсырманы түрлендіру бағытындағы жұмыс/кері есеп құрастыру,мәтін мазмұнын өңдеу,шығарма,шағын әңгіме, мәтін құру,т.б.

5.Әңгіменің ұқсастығын салыстыру,бөліктерге бөлу, ат қойғызу.

6. Ұнатқан кейіпкеріне мінездеме беру.

7.Ой шапшаңдығын, сөз байлығын дамытуда өлең шумақтарын құрастыру.

8.Мәтін,ертегі,әңгімені өз бетінше аяқтау.

Оқушылардың танымдық қызметін ұйымдастыруға әдістердің ішінде эвристикалық әдісті қолдануға болады. Эвритикалық әдіс арқылы ақыл-ой жұмысы күшейеді,оқушы білімді өзінің танымдық іс-әрекеті арқылы алады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1.Қадашева Қ.Қазақ тілі: оқытудың тиімді әдістемелері.-А.2000.

2.Оразбаева Ф..Тілдік қатынас теориясы және әдістемесі.-А.2001.

3.Р.Ж.Бахтиярова.-Пән сабақтарында АКТ-ны қолданудың тиімділігі. «Өрлеу»біліктілікті арттыру Ұлттық Орталығы» АҚ филиалы БҚО

4.Қазақ тілі мен әдебиеті орыс мектептерінде.2008ж.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ПОДХОДОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ ДЕТЕЙ С НАРУШЕНИЕМ СЛУХА, КОМПЕНСИРОВАННОГО КОХЛЕАРНЫМ ИМПЛАНТОМ

Сивкова Валерия Васильевна
КГУ «Средняя многопрофильная школа №37» отдела образования по городу Усть-Каменогорску Управления образования Восточно-Казахстанской области
Учитель-дефектолог
г.Усть-Каменогорск, Республика Казахстан

Аннотация: В статье рассматриваются актуальные аспекты развития инклюзивного образования в Республике Казахстан, с акцентом на слухоречевую реабилитацию детей после кохлеарной имплантации. Раскрываются вызовы современного образовательного пространства, такие как цифровизация, необходимость индивидуализации подходов и внедрение инновационных технологий. Представлен опыт разработки и апробации коррекционной программы «Малыш-КИ», направленной на формирование слухового восприятия и словарного запаса у младших школьников с нарушением слуха. Подчёркивается значимость использования мультимодальных методик, ИИ, геймификации и систем мониторинга в коррекционной практике. Статья подчёркивает роль современного педагога как носителя цифровых компетенций, исследователя и проводника инноваций.

Ключевые слова: кохлеарная имплантация, инклюзивное образование, слухоречевая реабилитация, цифровые технологии.

Развитие инклюзивного образования в Республике Казахстан является приоритетным направлением государственной политики в сфере образования и социальной интеграции. Согласно Концепции развития инклюзивного образования до 2030 года, страна стремится создать равные возможности для получения качественного образования всеми детьми, независимо от состояния здоровья, в том числе детьми с нарушением слуха и после кохлеарной имплантации. Реализация инклюзивного образования осуществляется в процессе создания специальных образовательных условий, соответствующих особым образовательным потребностям детей и обеспечивающих их оптимальное развитие.

Современные вызовы — цифровизация, рост числа детей с особыми образовательными потребностями, общественный запрос на толерантность и инклюзивность — требуют переосмысления роли педагога и трансформации образовательной среды. Инклюзивное образование становится не просто доступом к учебной программе, а инструментом социальной адаптации, раскрытия потенциала и формирования функциональной грамотности у каждого ребёнка.

Абай Кунанбаев наставляет: «Пусть слишком не довольствуется тем, что знает, а постоянно совершенствуется...». Эти слова должны быть главным двигателем современного учителя! Мы получаем гигантский объём информации, новые гаджеты делают нашу жизнь комфортней, интересней. И процесс образования тоже не стоит на месте. Современный педагог в этом потоке информации и нововведений не имеет право затеряться. Пока учитель интересен ребенку процесс развития в образовании будет совершенствоваться!

Особую актуальность инклюзия приобретает в условиях внедрения ИКТ, мобильных приложений, нейротехнологий и ИИ, которые позволяют адаптировать учебный процесс под индивидуальные особенности ребёнка, способствуют слухоречевой реабилитации, развитию когнитивных функций и полноценному включению в образовательное пространство.

Инклюзивное образование в Казахстане — это не только социальная норма, но и платформа для инновационных педагогических практик, профессионального роста учителей и повышения качества жизни детей с особыми потребностями.

В коррекционно-педагогическом процессе инновация предполагает введение нового в цели, содержание, методы и формы образования, в организацию коррекционной деятельности педагога и ребенка. А основным критерием инновационной технологии является повышение

эффективности образовательного процесса за счет её применения. Следует отметить, что применение инновационных технологий в коррекционной работе не меняет глобально базисную организацию дефектологической помощи, но локально модифицирует её методическую составляющую.

Исходя из выше сказанного, можно сделать вывод: инновационная технология в работе с детьми с ООП (в частности, с детьми с нарушенным слухом) – это технология, основанная на внедрении современных инновационных методов и приемов, направленных на повышение качества коррекционной работы.

Проблема реабилитации детей с кохлеарной имплантацией младшего школьного возраста часто не находит широкого применения в учреждениях массового типа. Исходя из анализа теоретических источников, существует отрицательный аспект абилитации: несформированность слуховых и речевых навыков ребенка после кохлеарной имплантации без целенаправленной коррекционной работы отрицательно сказывается на его речевом развитии. Коммуникация со взрослыми и сверстниками осуществляется на уровне языка жестов, который при кохлеарной имплантации необходимо заменять собственной речью малыша. Таким образом, у ребенка теряется мотивация к общению с помощью речи.

При организации слухоречевой реабилитации в любом образовательном учреждении, будь то общеобразовательное учреждение или специальное, необходимо определить индивидуальный образовательный маршрут и создать программу по развитию слухового восприятия, формированию произношения и развитию связной речи ребенка с кохлеарной имплантацией.

Исходя из выше сказанного, возникла необходимость в создании программы по развитию слухового восприятия и формированию словарного запаса у детей с нарушением слуха, компенсированного кохлеарной имплантацией. На базе Средней многопрофильной школы №37 города Усть-Каменогорска была разработана и апробирована коррекционная программа по развитию слухового восприятия у детей с нарушением слуха, компенсированного кохлеарным имплантом «Малыш-КИ».

В программе раскрыто содержание коррекционной работы по развитию слухоречевого развития у детей с нарушением слуха, компенсированного кохлеарным имплантатом 0–1 классов. Программа включает в себя рекомендации, задания, упражнения и игры, которые ориентированы на ближайшую зону развития ребенка, рассчитаны, на слухоречевое развитие и формирование пассивного и активного словарного запаса у детей с кохлеарной имплантацией. Наряду с классическими коррекционными методами и приемами работы в программу включены и практические методы по внедрению в учебный процесс информационных технологий в процесс реабилитации детей после кохлеарной имплантации.

В работе с детьми после кохлеарной имплантации особое значение приобретает использование мультимодальных методик: визуальных, аудиальных, тактильных. Так, использование искусственного интеллекта при разработке методического материала облегчило создание тренажеров для выработки условно-двигательной реакции на звуки, помогло оформить рабочие тетради для комплексов упражнений, направленных на распознавание и различение звуков окружающего мира, на различение характеристик неречевых и речевых звуков, на различение слов и простых фраз, на формирование словарного запаса.

Инновационный подход к коррекционной работе позволяет не только активизировать познавательную деятельность ребёнка с нарушенным слухом, но и формировать устойчивую мотивацию к обучению. Одним из практических методов является геймификация учебного процесса. Так на фронтальных, групповых занятиях по развитию слухового восприятия использовались такие приемы, как построение системы баллов, уровней и наград за успешное выполнение заданий, прохождение сюжетных квестов, где дети «путешествовали» по виртуальным локациям, собирая «звуковые артефакты».

Также актуально внедрение в коррекционный процесс интеллектуальных систем мониторинга прогресса: дашборды для учителя и родителей с графиками развития слухоречевых навыков, автоматический сбор статистики по времени занятий, точности выполнения упражнений.

Современный учитель – это знаток своего дела, исследователь, психолог, творческая личность. Современный учитель обладает такими качествами, как способность к саморазвитию, самокритичность, постоянное самосовершенствование.

Социолог Э.Тоффлер говорит: «Будущее наступает быстрее, чем мы успеваем к нему приспособиться».

Современный педагог должен владеть цифровыми компетенциями для повышения качества и результативности обучения детей. Техническая грамотность педагога сейчас выделяется как одна из актуальных компетенций, которыми должен обладать педагог XXI века. В своей работе педагог должен объединять фундаментальные знания и подходы с новейшими технологиями обучения. Сегодня учитель не только источник знаний, но и активный участник процесса познания. Вместе с учениками учитель делает открытия, изобретает формулы, путешествует по странам и во времени. Профессия обязывает быть активным, неуспокоенным, ищущим и молодым несмотря на годы!

Изобретатель Томас Эдисон говорил: «Важнейшая задача цивилизации – научить человека мыслить». Сейчас перед образованием стоит задача развития критического мышления у современных учеников. Но, прежде всего, сам учитель должен быть открыт новым идеям и научить детей критически относиться к любым утверждениям, проверять все на практике, самостоятельно находить решения и формулировать доказательства.

Список литературы:

1. Концепция развития инклюзивного образования в Республике Казахстан до 2030 года. — Министерство просвещения РК.

2. Асанова, А. Б. Инклюзивное образование в Казахстане: проблемы и перспективы. // Образование и наука. – 2022.

3. Кулешова, Г. С. Психолого-педагогическое сопровождение детей после кохлеарной имплантации. – Алматы: КазНПУ им. Абая, 2021.

4. Имангалиева, А. Т. Сурдопедагогика и слухоречевая реабилитация: теория и практика. – Нур-Султан: Центр коррекционной педагогики, 2020.

5. Сластенин, В. А., и др. Цифровая педагогика: теоретико-прикладной аспект. — Москва: Академия, 2021.

Левина, Р. Е. Игровые технологии в коррекционной педагогике. – Москва: ВЛАДОС, 2020.

ОРЫС СЫНЫПТАРЫНДА ҚАЗАҚ ТІЛІН ТИІМДІ ОҚЫТУДА ҚЫЗЫҚТЫ ГРАММАТИКА МЕН ТАНЫМДЫҚ ОЙЫН ТҮРЛЕРІН ҚОЛДАНУ

Смайлова Сабира Амировна
Ақтөбе облысы Мәртөк ауданы Саржансай ЖОББ мектебінің
қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі

Мемлекеттік тілді қазіргі заман талабына сай оқыту, оқытудың тиімді жолдарын жүйелеп ұсыну барлық қазақ тілі мұғалімдерінің басты мәселесі болып табылады. Мұғалімдер орыс сыныптарындағы оқушылардың қазақ тілінде еркін сөйлеп, өз ойларын еркін жеткізе алуларына баса назар аударса, сол орыс сыныптарында оқылатын қазақ тілі пәнінің де негізгі мақсаты – оқушылардың қазақша сөйлеуіне, өз ойын еркін жеткізіп, жазғанын түсіне алатын дәрежеге жеткізуге бағытталады. Қазақ тілін орыс мектептерінде оқыту мәселесі ең өзекті мәселелердің бірі. Тілді оқытуда жаңа технологияларды жан-жақты қолданып, жаңаша оқытудың тиімді жолдарын тауып, оны жүйелі қолдану да үлкен талап туғызады. Оқушылардың қазақ тілін жақсы меңгеруі, түсініп оқуы мен қатесіз жазуына байланысты екендігін көрсетеді.

Қазақ тілін оқытуда оқушының тілін дамытып, сөз байлығын арттыру - ең маңызды жұмыстардың бірі. Орыс сыныптарындағы оқушылар қазақ тілі сабақтарында берілген мәтіндер мен тапсырмаларды дұрыс түсініп, мәтін бойынша сұрақтарға дұрыс жауап қайтаруға, қазақ тіліндегі сөздер мен сөз тіркестерін дұрыс қолдануға, сөйлемді дұрыс құруға үйренеді. Ал оны

жүзеге асыру үшін, әр түрлі оқыту әдіс-тәсілдерін пайдалану, қызықты тіл дамыту тапсырмаларын және тақырыпқа сәйкес танымдық тапсырмалар арқылы қызықтыра оқыту керек. Қазіргі заман талабы бойынша мұғалімдер әр түрлі жаңа технологияларды қазіргі өз тәжірибелерінде қолданып жүр. Ең бастысы оқу, сөйлеу, талдау, жазу жұмыстарына мұқият көңіл бөлу.

Орыс тілді мектептердегі қазақ тілі сабағында оқушылардың сөйлеу тілін танымдық тапсырмалар арқылы дамыту жолдары. Негізгі мақсат пен міндет - орыс тілді сыныптардың оқушыларына ана тілімізді оқытып, үйретудің танымдық, амалдық табиғатын зерттеу. Әр мұғалім қазақ тілі сабақтарында танымдық тапсырмалар мен жұмыстарды дұрыс ұйымдастыра білсе, ол оқушының қазақ тілі сабағына деген қызығушылығының артуына, білім, іскерлік, дағдыларының қалыптасып, оқушының дүние танымдылығы мен қабілеттілігінің артуына жағдай жасайды. Әр сабақ сайын тақырыпқа түрлі танымдық суреттер, кестелер, бейнероликтермен фильмдермен сабақты көркемдеп отырса, оқушылардың қызығушылығы артады деп ойлаймын. Мектеп қабырғасынан күнделікті өмірдегі, қолданыстағы тілді үйреніп қана қоймай, сауатты жазыпғ сауатты сөйлеуге үйреніп, қазақ тілі грамматикасын меңгеріп шықса, болашақта орысша да, қазақша да сауатты тіл мамандар шығар еді.

Танымдық тапсырмалар – мәтіндегі жаңа сөз, сөз тіркесі, сөйлемдерді түсіндіруде қолданады.Сабақ сайын үйретілетін жаңа сөздер бойынша, яғни сөздік жұмысында іске асады. Басқа тілді үйретуде ең нәтижелі және жиі қолданылады. «Ұлттық тағамдар» тақырыбын өткен кезде тағамдардың суретін көрсету арқылы немесе сыныпта оқушыларға ұлттық тағамдарды көрсету арқылы жүзеге асып отырады. Ұлт ұстазы Ыбырай Алтынсарин: «Балаға айтып түсіндіргеннен гөрі, қолымен ұстап, көзімен көріп, мұрнымен иіскеп түсіндірген сабақ ұғымды» деген. Бұл әдісті – спорт түрлері, пайдалы тағамдар, жеміс- жидектер, оқу құралдары, ойыншықтар тағы да басқа тақырыптарда жүзеге асыруға болады.

Келесі бір **танымдық** әдістің түрі *сұрақ – жауап әдісі.*
Бұл әдіс балалардың тілін дамыту үшін маңызды әдістің бірі. Қай сынып болсын, сабақтың қай кезеңінде болсын қолдануға болады . Өте белгілі де тиімді әдіс. Жас ерекшелігіне байланысты сұрақ дайындалады. Мысалы: Сен тұратын қала қалай аталады? Мен тұратын қала Астана деп аталады. Қаланың ортасынан қандай өзен ағады? Қаланың ортасынан Есіл өзені ағып өтеді. Екі оқушының сұхбатына үшіншісі де араласуына болады. Ол қосымша сұрақ қою арқылы сұхбатқа араласады.
Бұл әдістің негізгі мақсаты – оқу процесінің барлық сатысында біріккен әрекетке жағдай жасау. Қандай әдіс болсын мұғалім өз сабағына икемдеп қолдануы керек.

Оқушылардың білімге ықыласын, ынтасын, қызығушылығын арттырудың ең жақсы жолының бірі — сабақта ойын элементтерін қолдану. Ойын - балалардың шынайы және ойлап тапқан шындығына тез, еркін енуіне, өзіндік ойын қалыптастыруға және шығармашылыққа, белсенділікке, өзін-өзі дамытуға мүмкіндік береді. Мысалы, «Мен мұғаліммін», «Менің отбасым», «Мен жолсерікпін», «Адамдардың кәсібі», «Мен кәсіпкермін», «Біз қонақтамыз». Мұндай ойын түрлерінің ерекшелігі - жоғары көңіл-күйде ойналатын рөлдер шынайы сезімге толы болады және бала үлкендер сияқты дәрігер, эколог, жол көрсетуші болғысы келеді. Бұл ойындарда балалардың мінез-құлықтары мен іс-әрекеттері реттеледі. Ойын іс-әрекетінің мотивациясы еркіндікті, таңдау мүмкіндігін, қажеттілігін, өз-өзіне сенімін, өзін-өзі дамытуын қамтамасыз етеді.

Қазіргі тіл мамандары мен қазақ тілі мұғалімдеріне қойылатын талап - оқушылардың ауызекі сөйлеу тілін, тіл мәдениетін арттыру мен дамыту, сапалы білім беру болып табылады. Қазақ тілі сабағында оқушыларды сөзді дұрыс қолдана білуге, өз ойын орнықты жеткізуге, еркін сөйлей білуге жетелейтін тәсілдің бірі – танымдық тапсырмалар. Танымдық мақсатта жүргізілетін жұмыстар оқушының ойлау қабілетіне, сондай-ақ өз ойын жеткізе білуіне, шығармашылық ізденісіне жол ашады. Оқушының білімі ғана жетіліп қоймайды, қабілетінің ашылуына түрткі болады. Мектеп тәжірибесінде білім мазмұнын жетілдіру, үшін оқыту процесінің тиімді жолдары, жаңа әдістері жан-жақты қарастырылуда. Қазақ тілін нәтижелі үйрету үшін, оның оқыту әдістемесін жетілдіре түсіну-үлкен мәселе. Жалпы педагогиканың

әдістерінен әр пәннің өзіне тән әдістері шығады. Менің жүргізіп жүрген пәнім орыс мектебіндегі қазақ тілі орайында әңгіме болды. Тіл дамыту - қазақ тілі пәні бойынша әрбір сабақтың ең негізгі мақсаттарының бірі болатындығы осы жұмыста дәлелденді.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ МУЗЫКИ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Субботина Светлана Федоровна
учитель музыки КГУ «Средней школы №1»
Актюбинской области. города Актобе

Музыкальное образование — это область, которая традиционно ассоциируется с живым исполнением, чувством ритма и эмоциями. Однако в эпоху цифровизации и новых технологий музыка, как и многие другие предметы, претерпевает значительные изменения. Цифровые технологии становятся неотъемлемым компонентом образовательного процесса, обогащая уроки музыки и делая их более увлекательными и доступными для учащихся. В этой статье мы рассмотрим, как использование цифровых технологий может преобразить уроки музыки и повысить их эффективность.

С практической точки зрения в вопросе применения конкретных цифровых технологий на уроке музыки можно условно выделить две разновидности. Это, во-первых, ориентированные на реализацию информационно-знаниевого подхода на музыкальных занятиях, и во-вторых, на выявление специфики собственно-музыкальной деятельности учащихся на уроках музыки, музыкально-ориентированная работа с аудиоинформацией. Музыкально-ориентированные цифровые технологии могут быть перенесены и в сферу самостоятельной работы учеников (выполнение домашнего задания, проектная деятельность, игры, музыкальные викторины).

Ключевые слова: цифровые образовательные технологии, музыкально-компьютерные технологии, музыкальное искусство, музыкальное образование.

Keywords: digital educational technologies, music and computer technologies, music art, music education

1. Виртуальные музыкальные инструменты

Одним из наиболее ярких примеров использования цифровых технологий на уроках музыки являются виртуальные музыкальные инструменты. С помощью специальных программ и приложений учащиеся могут воспроизводить звуки различных инструментов, даже если они физически отсутствуют в классе. Это открывает огромные возможности для изучения музыки, особенно в условиях, когда традиционные инструменты недоступны. С помощью сотового телефона, компьютера или ноутбука как на уроках, так и дома при подготовке домашнего задания.

Преимущества:

- Доступность: учащиеся могут играть на любом инструменте, не имея его под рукой.
- Экономия: покупка дорогостоящих инструментов становится необязательной.
- Простота использования: интерфейсы многих приложений интуитивно понятны и подходят для детей разного возраста.

2. Музыкальные редакторы и синтезаторы

На уроках музыки в 5-6 классе учащиеся на уроках музыки могут пользоваться электронными гаджетами, в целях их использования по теме урока. Современные музыкальные редакторы и синтезаторы позволяют учащимся создавать собственные композиции, экспериментировать с различными жанрами и стилями музыки. Такие программы, как FL Studio, Logic Pro или GarageBand, предоставляют мощные инструменты для создания и редактирования музыки. Они позволяют ученикам выразить свои творческие идеи и получить практический опыт

в создании музыкальных треков. При подготовке к проектам, также можно использовать современные цифровые технологии.

Преимущества:

- Творческий подход: учащиеся могут реализовать свои музыкальные фантазии.
- Практическое применение: изучение основ музыкальной композиции и аранжировки.
- Навыки работы с компьютером: владение музыкальными редакторами развивает компьютерную грамотность.

3. Онлайн-курсы и мастер-классы

Интернет открыл доступ к огромному количеству образовательных ресурсов, включая онлайн-курсы и мастер-классы по музыке. Платформы вроде Coursera, Udemy или YouTube предлагают разнообразные курсы, которые могут быть использованы на уроках музыки. Это позволяет учителям дополнять традиционный учебный процесс новыми материалами и подходами. Интернет используется на уроках музыки для прослушивания музыки, исполнения разученных песен под фонограмму, а также просмотр музыкальных видеоуроков, конкурсов, концертов.

Преимущества:

- Богатый контент: доступ к лекциям и мастер-классам ведущих музыкантов и педагогов.
- Гибкость: возможность выбора курсов, соответствующих интересам и уровню подготовки учащихся.
- Доступность: многие курсы бесплатны или имеют минимальную стоимость.
- Доступ к просмотру видеоуроков.
- Просмотр музыкальных конкурсов и концертов.

4. Видеоконференции и удалённые уроки

В современном мире, в некоторых школах можно проводить дистанционное обучение. Видеоуроки и видеоконференции стали важной частью образовательного процесса. Они позволяют проводить уроки музыки, даже когда личное присутствие невозможно. Уроки могут включать прослушивание музыки, обсуждение стилей и жанров, а также практические задания. Видеоуроки даже ученики 5-6 классов могут сами составлять, как проект согласно темам уроков представленных в учебнике. Могут подобрать теоретический и музыкальный материал, музыкальные презентации.

Преимущества:

- Возможность дистанционного обучения: уроки могут проводиться в любое время и месте.
- Взаимодействие: видеоконференции позволяют поддерживать контакт между учителем и учениками.
- Сохранение учебного процесса: даже в условиях карантина или чрезвычайных ситуаций.

5. Мобильные приложения

Существует огромное количество мобильных приложений, предназначенных для изучения музыки. Они могут использоваться как для обучения игре на инструментах, так и для развития слуха, ритма и теории музыки. Приложения, такие как Yousician, Simply Piano или Perfect Ear, делают обучение музыке доступным и увлекательным. Эти мобильные приложения можно применять на уроках непосредственно и также дома, при подготовке к уроку или проекту.

Преимущества:

- Портативность: учащиеся могут заниматься музыкой в любое удобное время.
- Интерактивность: большинство приложений содержат игровые элементы, что повышает мотивацию.
- Индивидуальный подход: приложения могут адаптироваться под уровень подготовки ученика.

К данному цифровому ресурсу относятся интерактивные тесты, музыкальные викторины и игры. Для создания таких интерактивных ресурсов используются различные платформы и приложения, самыми известными и доступными в работе являются LearningApps, Kahoot, Plickers.

Например, при работе с LearningApps можно создать виртуальный квест с заданиями и вопросами. На этой цифровой платформе поддерживаются различные варианты заданий – найти пару, определить классификацию, выстроить хронологию, собрать пазл и др.

Цифровые образовательные технологии значительно расширяют возможности музыкального образования, делая его более доступным, интерактивным и увлекательным. Они позволяют учащимся развивать творческие способности, получать практические навыки и готовиться к будущему, где технологии играют ключевую роль.

Учителя музыки, использующие цифровые инструменты, не только повышают эффективность обучения, учат готовить самостоятельно домашнее задание, музыкальные проекты, а также готовят своих учеников к жизни в современном мире.

Использованная литература:

1. Горбунова, И.Б. Моделирование процесса музыкального образования с использованием музыкально-компьютерных технологий. – Санкт-Петербург: РГПУ им. А. И. Герцена, 2012. – 159 с.

2. Плотников, К.Ю. Музыкально-компьютерные технологии и мониторинг музыкального развития учащихся. – Санкт-Петербург: Вестник ИрГТУ. – 2013. – 217 с.

3. Суслова, Н.В. Цифровые технологии на уроках музыки в школе. [Текст]. /Н.В. Суслова /Вестник кафедры ЮНЕСКО «Музыкальное искусство и образование». – 2013. - № 2.

БАЛАБАҚШАДАҒЫ ЦИФРЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ БЕРУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

Әдістемелік құрал

Сыздыкбаева Жамал Балгабековна
Жамбыл облысы әкімдігінің білім басқармасы
Тараз қаласының білім бөлімінің №17 бөбекжай-бақшасы
мемлекеттік коммуналдық қазыналық кәсіпорны
Тараз қаласы, Қазақстан

Аннотация: Бұл жұмыста балабақшадағы цифрлық білім беру технологияларын қолданудың маңыздылығы мен тиімділігі қарастырылады. Цифрлық технологиялар мектепке дейінгі білім беру процесін заманауи талаптарға сай жетілдіруге, балалардың қызығушылығын арттыруға және танымдық қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді. Интерактивті тақталар, мультимедиялық бағдарламалар, ойын арқылы оқыту платформалары секілді құралдар тәрбиешінің жұмысын жеңілдетіп қана қоймай, балалардың оқу процесіне белсенді қатысуына жол ашады. Жұмыста осы технологиялардың балабақшада тиімді қолдану жолдары мен тәжірибелік ұсыныстар ұсынылады.

Тірек сөздер: цифрлық технологиялар, инновациялық әдістер, мультимедиялық ресурстар, ойын арқылы оқыту, интерактивті оқыту

«Балабақшадағы цифрлық білім беру технологиялары» атты бағдарлама оқу жоспарының вариативті бөлігінің оқу бағдарламалары және элективті курстарды әзірлеу және әдістемелік қамтамасыз ету барысында барлық деңгейдегі мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарды басшылыққа ала отырып, «Оқу жоспарының вариативті бөлігінің оқу бағдарламалары және элективті курстарды сараптамадан өткізу және оларды жаңартылған білім беру мазмұны аясында әдістемелік қамтамасыз ету» туралы ереже ҚР-ң 2007 жылғы 27 шілдедегі №319-III «Білім туралы» Заңына (06.05.2020 жылы енгізілген толықтырулар мен өзгертулер негізінде) сәйкес әзірленді.

Цифрлық білім беру технологиялары — қазіргі заманғы білім беру жүйесінің маңызды бөлігі. Балабақшада цифрлық технологияларды қолдану балалардың оқу процесін қызықты әрі тиімді етеді. Цифрлық құралдар, бағдарламалар мен ресурстарды пайдалану балалардың білім алуын жеңілдетеді, олардың шығармашылық, логикалық ойлау, және проблемаларды шешу дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

Цифрлық білім беру технологиялары ата-аналар мен педагогтар арасында тығыз байланыс орнату үшін де тиімді. Онлайн кеңес беру, кері байланыс алу және оқу барысын бақылау арқылы балалардың қажеттіліктеріне сәйкес түзету бағдарламаларын бейімдеуге болады. Педагогтар ата-аналармен тұрақты байланыста болып, балалардың дамуын бақылап, қажетті өзгерістер енгізе алады.

Балабақшадағы цифрлық білім беру технологиялары — балалардың дамуын қолдаудың маңызды құралы. Ерекше қажеттіліктері бар балалармен жұмыс істеу кезінде цифрлық технологияларды қолдану олардың оқу процесін жеңілдетуге, эмоционалдық және әлеуметтік дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Тәрбиелік жұмысты ұйымдастыру барысында әр баланың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, қолдау көрсету, коммуникацияны дамыту және әлеуметтік дағдыларды қалыптастыру маңызды. Цифрлық білім беру технологияларын тиімді пайдалану арқылы балалардың әлеуетін толық көлемде ашуға, олардың оқу процесін қызықты әрі нәтижелі етуге мүмкіндік туады.

Бағдарламаның мақсаты: Балабақшада цифрлық білім беру технологияларын қолдану арқылы балалардың шығармашылық, логикалық, және әлеуметтік дағдыларын дамыту.

Бағдарламаның міндеттері:

- Цифрлық құралдар мен ресурстарды тиімді пайдалану.
- Балалардың ақпараттық сауаттылығын арттыру.
- Оқу процесін интерактивті және қызықты ету.
- Балалардың коммуникативтік дағдыларын дамыту.
- Ерекше қажеттіліктері бар балаларға жеке қолдау көрсету.
- Топтық жұмыс арқылы әлеуметтік дағдыларды қалыптастыру.
- Педагогтардың цифрлық технологияларды қолдану дағдыларын жетілдіру.
- Ата-аналармен байланыс орнату және оқу барысын бақылау.

Жаңалығы:

Балабақшадағы цифрлық білім беру технологиялары балалардың оқу процесін заманауи және интерактивті етіп, білім беру әдістерін жаңартып, жаңа тәсілдер мен құралдарды енгізуді қамтамасыз етеді.

Күтілетін нәтижелер

- Балалардың цифрлық құралдарды тиімді пайдалану дағдыларын дамыту.
- Ақпараттық сауаттылықтың артуы.
- Оқу процесінің қызықты әрі интерактивті болуы.
- Коммуникативтік дағдылардың жақсаруы.
- Ерекше қажеттіліктері бар балалардың оқу процесіне интеграциялануы.
- Топтық жұмыстағы ынтымақтастықтың нығаюы.
- Педагогтардың цифрлық технологияларды меңгеру деңгейінің артуы.
- Ата-аналармен тығыз байланыстың орнауы.

Ерекше білім беру қажеттілігі бар балалардың сөйлеуін дамыту жұмыстарының заманауи тәсілдері тақырыбына арналған бағдарлама балалардың сөйлеу қабілетін дамыту үшін заманауи инновациялық әдістер мен тәсілдерді қамтиды. Бағдарламада ұсынылған әдістер ерекше білім беру қажеттілігі бар балалардың сөйлеуін дамытуға бағытталған әртүрлі жаттығулар мен ойындарды енгізеді. Бұл олардың сөйлеу дағдыларын жетілдірумен қатар танымдық қабілеттерін дамытуға және мотивациясын арттыруға көмектеседі.

Сөйлеу қабілетін дамыту мақсатында қолданылатын тәсілдер заманауи технологиялар мен интерактивті құралдарды пайдалануға негізделген. Ойындар мен жаттығулар балалардың шығармашылығын арттыруға, ұсақ және ірі моториканы дамытуға, сондай-ақ олардың өз-өзін еркін сезінуіне ықпал етеді. Оқу материалдары интерактивті түрде ұсынылып, балалардың тапсырмаларды қызығушылықпен орындауына және белсенді қатысуына мүмкіндік береді.

Бағдарламада қолданылатын әдістер мен платформалар:

- **YouTube**: Балалардың визуалдық және есту арқылы қабылдауын жақсартуға арналған бейнематериалдарды пайдалану.

• **Wordwall**: Балалардың білімін ойын түрінде бекітуге мүмкіндік беретін интерактивті ойындар құру.

• **LearningApps**: Балалардың танымдық белсенділігін арттыратын түрлі тапсырмалар мен викториналар дайындау.

• **Umaigra**: Тапсырмаларды визуалды және қолжетімді түрде ұйымдастыру арқылы балалардың мотивациясын арттыру.

• **PowerPoint және Canva**: Сабақтарда қолданылатын көрнекіліктер мен шығармашылық материалдарды дайындау.

Бұл тәсілдер балалардың әрбір тапсырма бойынша жетістігін объективті түрде бағалауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, кері байланыс қамтамасыз ету үшін «Padlet.com», «Wordwall.net», «LearningApps», «PowerPoint», «Canva» және басқа да платформалар белсенді түрде пайдаланылады. Бағдарлама ерекше білім беру қажеттілігі бар балалардың сөйлеу дағдыларын дамытудың тиімділігін арттырып қана қоймай, олардың шығармашылық және танымдық қабілеттерін дамытып, оқу процесіне деген қызығушылығын арттыруды көздейді.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Әбдібекова А.Т. «Ерекше білім беру қажеттілігі бар бастауыш сынып оқушыларымен логопедиялық жұмыс». Алматы: Қазақ университеті, 2019 ж. – 105 б.

2. Баймұратова Б.Қ. «Мектептегі ерекше балаларды оқыту әдістемесі». Астана: Фолиант, 2021 ж. – 90 б.

3. Мұратова Г.Ә. «Ерекше білім беру қажеттілігі бар балалардың сөйлеу тілін дамыту». Алматы: Нұр-пресс, 2018 ж. – 120 б.

4. Филичева Т.Б. «Особенности обучения детей младшего школьного возраста с нарушением речи». М.: Владос, 2016 г. – 82 с.

5. Лебединский В.В. «Нарушения психического развития у детей школьного возраста: современные подходы». М.: Педагогика, 2001 г. – 144 с.

6. Айтпаева Ж.А. «Ерекше білім беру қажеттілігі бар бастауыш сынып оқушыларының сөйлеу қабілетін қалыптастыру». Шымкент: Айқын-пресс, 2020 ж. – 95 б.

7. Жұмабекова Ф. «Мектеп педагогикасы». Алматы: Қазақ университеті, 2012 ж. – 240 б.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Таурбекова Гулнара Турсынбаевна,
учитель русского языка и литературы средняя школа имени
С. Сейфуллина, Жамбылская область, Мойынкумский район, село Хантау

Аннотация. В статье рассматриваются возможности применения современных образовательных технологий на уроках русского языка и литературы в общеобразовательной школе. Раскрываются теоретические основы методов критического и проблемного обучения, внедрения цифровых и интерактивных инструментов, а также представлены практические методические разработки, включающие примеры уроков с использованием платформ Padlet, LearningApps, BilimLand, Canva и др. Подчёркивается значимость данных технологий для формирования функциональной грамотности, развития критического мышления и повышения мотивации обучающихся.

Ключевые слова: образовательные технологии, методы, критическое мышление, проблемное обучение, цифровые ресурсы.

Современные образовательные технологии становятся неотъемлемой частью учебного процесса в школах Казахстана. В условиях цифровизации и постоянного обновления содержания образования особенно важно эффективно интегрировать новые методы и инструменты в

преподавание гуманитарных дисциплин, таких как русский язык и литература. Использование методов критического и проблемного обучения на основе информационных и интерактивных технологий способствует формированию устойчивой мотивации к изучению предмета, развитию критического мышления и коммуникативных навыков обучающихся.

Под современными образовательными технологиями понимаются педагогические подходы и инструменты, основанные на использовании ИКТ, интерактивных методов, дистанционного обучения, геймификации и др. Они обеспечивают: индивидуализацию обучения; вовлечённость учащихся в процесс; интеграцию мультимедийных материалов; развитие навыков самостоятельной работы.

Особое значение имеет использование технологии развития критического мышления, проблемного обучения, а также различных цифровых платформ дистанционного образования. Ниже представляем **некоторые методы развития критического мышления**, проблемного обучения, цифровых платформ, которые эффективно используем на уроках русского языка и литературы:

Методы критического мышления.

1. Кубирование. Суть метода: Рассмотрение темы или объекта с разных сторон. Ученикам предлагается «куб» с гранями, каждая из которых содержит инструкцию: опиши, сравни, проанализируй, примени, аргументируй, предложи альтернативу. Пример: При анализе героя (например, Пугачёв в «Капитанской дочке») учащиеся рассматривают его как историческую личность, литературный образ, символ эпохи и т.д.

2. Инсерт (интерактивная система записи). Суть метода: Во время чтения текста учащиеся ставят пометки в полях: «V» — уже знаю, «О» — новая информация, «–» — противоречит знаниям, «?» — есть вопрос. Пример: Используется при работе с научно-популярным или публицистическим текстом на уроке русского языка.

3. «Толстые» и «тонкие» вопросы. Суть метода:

• *Тонкие вопросы* — на воспроизведение фактов (Кто? Что? Где?),

• *Толстые вопросы* — требуют анализа, аргументации (Почему? Зачем? Как ты думаешь?).

Пример: После чтения рассказа А.П.Чехова задать вопросы:

– *Тонкий:* Где происходят события?

– *Толстый:* Почему герой поступил именно так? Какова его жизненная позиция?

4. Кластер (ассоциативная схема). Суть метода: В центре — ключевое понятие, от которого в стороны расходятся смысловые «ветви». Пример: При изучении темы «Герой» в литературе учащиеся составляют кластер: типы героев, качества, примеры из литературы, ассоциации.

5. Дискуссионные методы (дебаты, Сократовский диалог). Суть метода: Организация обсуждения, в котором учащиеся учатся высказывать свою позицию, аргументировать, слушать оппонента. Пример: Дебаты на тему: «Можно ли считать Онегина положительным героем?» или «Является ли Пугачёв благородным разбойником?»

Эти методы способствуют развитию аналитического мышления, умению формулировать собственное мнение, глубокой интерпретации текста, осознанному чтению и письму.

М**етоды проблемного обучения. Проблемное обучение** направлено на развитие умений самостоятельно находить знания, анализировать, делать выводы, выдвигать гипотезы. Основу составляют *проблемные ситуации*, с которыми учащиеся сталкиваются на уроке.

1) Проблемный вопрос. Цель: Мотивировать к поиску решения, развивать самостоятельность мышления.

Суть метода: Учитель формулирует вопрос, на который нельзя дать однозначный или готовый ответ, требуется размышление, анализ. **Пример (литература):**

– Почему Печорин считает себя «лишним человеком»?

– Какой стиль речи наиболее уместен в заявлении - научный или официально-деловой?

2) Проблемный диалог. Цель: Поддерживать активное участие учащихся в процессе анализа. Суть метода: Беседа, в которой учитель подводит учащихся к проблеме через серию наводящих вопросов. Пример: При изучении текста:

– Что автор хочет нам сказать?

– Почему он выбрал именно такого героя?

– Согласны ли вы с его точкой зрения?

3) Анализ противоречий. Цель: Учить оценивать ситуацию с разных позиций, учитывать контекст и моральные аспекты. Суть метода: Учащимся предлагается текст или ситуация с противоречием — логическим, нравственным или смысловым. Пример:

– Герой поступает благородно, но нарушает закон. Как оценить его поведение?

– В тексте два героя действуют одинаково, но один вызывает сочувствие, другой — нет. Почему?

4) Создание проблемных ситуаций. Цель: Органически подвести к изучению новой темы. Суть метода: Учитель моделирует ситуацию, в которой у учащихся возникает необходимость в получении новых знаний. Пример (русский язык):

– На доске предложения: «Он был дома» и «Он был дома, когда мы пришли». Учитель спрашивает: *Чем они различаются по смыслу и структуре?*

– Возникает необходимость изучить сложноподчинённые предложения.

5) Метод гипотез. Цель: Формировать умения выдвигать и проверять гипотезы, логически мыслить. Суть метода: Учащиеся выдвигают предположения по поводу содержания, авторской позиции, языковых особенностей, затем проверяют их. Пример:

– Перед чтением отрывка учащиеся предполагают, как будет развиваться сюжет.

– При изучении орфограммы — пробуют вывести правило из примеров.

Методы проблемного обучения: повышают познавательный интерес, способствуют осмысленному усвоению знаний, развивают исследовательские навыки, активизируют речь, мышление, внимание. Их применение особенно эффективно на этапах **введения в тему, осмысления содержания и рефлексии.** Уроки, построенные на проблемных методах, побуждают учеников быть активными участниками, а не пассивными слушателями.

Примеры использования цифровых платформ на уроках русского языка:

1) Интерактивные упражнения по орфографии и пунктуации. С помощью платформы BilimLand можно организовать проверочные задания с автоматической проверкой. Например, упражнение по расстановке знаков препинания в сложносочинённом предложении. Эффект: моментальная обратная связь, мотивация к повторению материала.

2) Использование Google Jamboard или Padlet для разбора тем «Типы речи», «Стили речи». Учащиеся создают виртуальные доски, где делятся примерами текстов разных стилей, определяют их особенности. Эффект: развитие навыков анализа и групповой работы.

3) Цифровые диктанты (на платформе LearningApps). Учащиеся прослушивают аудиофайл и вводят текст, программа автоматически выделяет ошибки. Эффект: повышение уровня грамотности, развитие аудирования.

Примеры использования цифровых платформ на уроках литературы:

1) Проектная деятельность с элементами мультимедиа. Темы: «Литературная карта Казахстана», «Образ героя в произведениях XX века». Учащиеся создают презентации, видеоролики, подкасты. Эффект: развитие творческих способностей и навыков публичного выступления.

2) Виртуальные экскурсии. Использование 3D-туров по музеям (например, Дом-музей Абая в Семее) при изучении соответствующих произведений. Эффект: формирование культурно-исторической компетенции.

3) Анализ художественных текстов с помощью интеллект-карт (mind maps). Составление карт по произведениям (например, «Мцыри» М.Ю. Лермонтова или «Капитанская дочка» А.С. Пушкина), выделение тем, проблематики, героев. Эффект: структурирование информации и развитие логического мышления.

Современные образовательные технологии расширяют педагогический инструментарий, делают обучение русского языка и литературы более интересным и эффективным. Их применение позволяет учитывать индивидуальные особенности учащихся, стимулирует познавательную активность, развивает творческое и критическое мышление. Особенно важным

является комплексный подход, сочетающий традиционные методы и цифровые инструменты, что способствует формированию функциональной грамотности школьников.

Литература

1. Абильдина, З. Ш. (2021). Цифровизация образования в Казахстане: вызовы и возможности. Алматы: КазНПУ им. Абая.

2. Ахметова, А. К. (2020). Интерактивные методы обучения на уроках русского языка и литературы в условиях обновленного содержания. // Вестник педагогических наук Казахстана, №2(98), 45-51.

3. Кусаинов, А. К., & Аубакирова, Ж. Т. (2022). Применение цифровых технологий в преподавании гуманитарных дисциплин в школах Казахстана. // Современное образование Казахстана, №4(112), 27–32.

4. Сакишева, А. М. (2019). Проблемное обучение как средство формирования мыслительной активности учащихся. // Педагогика и психология, №1(38), 58–64.

БИОЛОГИЯЛЫҚ ПРОЦЕСТЕРДІ МОДЕЛЬДЕУ ЖӘНЕ ВИЗУАЛИЗАЦИЯЛАУ ҮШІН ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУ

Таштамирова Зухра Элимханқызы
Түркістан облысы, Түлкібас ауданы, Т.Рысқұлов
атындағы жалпы білім беретін мектеп КММ биология және жаратылыстану пәні мұғалімі

Қарқынды дамып келе жатқан білім беру саласында жасанды интеллект (ЖИ) дәстүрлі парадигмаларды қайта қалыптастыратын және педагогикалық мүмкіндіктердің жаңа дәуірін ашатын трансформациялық күш ретінде пайда болды. Қазіргі білім беру жүйесінде жасанды интеллекттің қолданылуы білім беру үдерісін едәуір өзгертіп, оқыту сапасын арттыруға мүмкіндік береді. Биология пәнін оқытудағы заманауи платформалар қазіргі білім беру жүйесінің маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Жасанды интеллект оқу процесінің тиімділігін арттырады, оқушылардың қызығушылығын оятады және олардың сыни ойлау дағдыларын дамытады. Биология пәнін оқытуда жасанды интеллект технологиялары функционалдық сауаттылықты дамытуда жеке оқу траекторияларын құру, интерактивті құралдарды қолдану және деректерді талдау арқылы маңызды рөл атқарады. Жасанды интеллекттің биология пәнінде қолдану құралдарының бірі модельдеу мен интерактивті симуляциялар. Олар білім алушыларды тек теориялық біліммен ғана емес, сондай-ақ практикалық дағдылармен де қамтамасыз етеді, ғылыми зерттеулер мен проблемаларды шешу жолдарын үйретеді.

Биология пәнін оқытудағы заманауи әдістер қазіргі білім беру жүйесінің маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Жаңа технологиялардың және педагогикалық әдістердің интеграциясы оқу процесінің тиімділігін арттырады, оқушылардың қызығушылығын оятады және олардың сыни ойлау дағдыларын дамытады. STEM, зерттеушілік әдіс, геймификация, цифрлық технологиялар және проблемалық оқыту әдістері биологияны оқытудың келешектегі тиімді бағыттары болып табылады. Олар білім алушыларды тек теориялық біліммен ғана емес, сондай-ақ практикалық дағдылармен де қамтамасыз етеді, ғылыми зерттеулер мен проблемаларды шешу жолдарын үйретеді.

Labster – интерактивті білім беру платформасы. Бұл құрал биология және басқа пәндерде тәжірибе жүргізуге мүмкіндік береді. Labster оқушыларға зертханалық жұмыстарды қауіпсіз және интерактивті түрде орындауға жағдай жасайды. Бұл әдіс нақты өмірдегі зертханаларға ұқсас болып келеді, бірақ олар компьютер экранында жүзеге асырылады. Онда оқушылар модельдеу жабдықтарын, реагенттерді және әдістерді интерактивті түрде пайдалана алады. Интерактивті симуляциялар нақты тәжірибенің барлық қадамдарын орындауға мүмкіндік береді. Осы жерде биология пәнін оқытуда жоғары мынып оқушыларын оқытуда қолданатын клетка құрылымын айтуға болады.

Оқушылар клетка құрылымын зерттеу үшін виртуалды микроскопты қолдана алады. Олар клетка компоненттерін нақты уақытта визуализациялап, олардың функцияларын түсіне алады.

PhET Interactive Simulations – әртүрлі пәндер бойынша интерактивті симуляциялар ұсынатын білім беру платформасы. Бұл құрал биология және басқа пәндерде концепцияларды визуализациялауға көмектеседі. Биология пәнінің түрлі концепцияларын (мысалы, клетка құрылымы, экологиялық жүйелер) визуализациялауға арналған интерактивті симуляциялар бар.PhET- симуляциялары биологиялық концепцияларды визуализациялауға арналған интерактивті модель. Оқушылар модельдермен өзара әрекеттесіп, концепцияларды тереңірек түсінеді.Симуляциялар қарапайым интерфейстер мен түсінікті графиктер ұсынады, бұл оқушыларға күрделі биологиялық процестерді оңай түсінуге мүмкіндік береді. Клетка мембранасының құрылымы: Оқушылар клетка мембранасының құрылымын және оның функцияларын интерактивті модель арқылы зерттей алады. Симуляция мембрананың түрлі компоненттерін көрсету арқылы оның қалай жұмыс істейтінін түсінуге көмектеседі. PhET симуляциясы биология пәнін оқытуда генетикалық кроссингтің нәтижелерін визуализациялайды, бұл оқушыларға генетикалық ережелер мен тұқым қуалаушылықты түсінуге көмектеседі.

Визуализация бұл биологиялық концепцияларды визуализациялауға мүмкіндік береді, бұл түсіну мен білімді нығайтуға көмектеседі. Оқушылар интерактивтілік симуляциялармен өзара әрекеттесіп, тәжірибелік дағдыларды жетілдіреді. Сонымен қатар 3D моделдеу және визуализация құралдарын айтуға болады. Олардың бірі Bio Digital Human – адам денесінің 3D моделін ұсынатын білім беру платформасы. Бұл құрал оқушыларға анатомия мен физиологияны визуализациялау және зерттеу мүмкіндігін береді. Олар әртүрлі жүйелер мен органдарды визуализациялап, олардың функцияларын түсінеді. Оқушылар дене мүшелерінің құрылымын және олардың функцияларын интерактивті түрде зерттей алады. Анатомиялық құрылымдар тақырыбы бойынша оқушылар жүрек, өкпе, ми сияқты орган жүйелерінің 3D моделдерін зерттей отырып, олар әр органның орналасуын және жұмысын түсінеді. Сонымен қатар BioDigital Human оқушыларға белгілі бір аурулардың әсерін және олардың ағзаға қалай әсер ететінін визуализациялауға мүмкіндік береді. 3D моделдер платформасын биология пәнін оқытуда қолдану өте тиімді. Ол анатомиялық құрылымдарды нақты әрі түсінікті түрде көрсетеді. Оқушылар өздері зерттеу жүргізе алады, бұл білімді тереңдетуге көмектеседі.

Zygote Body — адам денесінің 3D моделін зерттеуге арналған онлайн құрал. Бұл құрал анатомия мен физиологияны интерактивті түрде түсінуге көмектеседі.Оқушылар адам денесінің әртүрлі анатомиялық құрылымдарын зерттей алады. Олар мүшелерді, сүйектерді, бұлшықеттерді және жүйелерді интерактивті түрде қарастырады. Бұл құрал арқылы оқушылардың тері асты құрылымдарын, жеке мүшелерді немесе толық жүйелерді,жүрек-қантамыр жүйесін, тыныс алу жүйесін немесе асқорыту жүйесін толықтай зерттеуіне болады. Сонымен қатар дене мүшелерінің қалыпты және патологиялық жағдайларын салыстыра алады. Дененің барлық анатомиялық құрылымдарын толық 3D модель арқылы зерттеу мүмкіндігі өте көп. Оқушылар пайдаланған кезде модельдермен өзара әрекеттесіп, түсінбеген тұстарын зерттей алады.

Қорытындылай келе жасанды интеллекттің биология пәнін оқытуда қолданылуы оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыруға, оқу үдерісін тиімдірек және тартымды етуге мүмкіндік береді. Жасанды интеллект технологиялары оқушылардың жеке қажеттіліктеріне бейімделіп, олардың оқу үлгерімін жақсартуға ықпал етеді. Мұғалімдер жасанды интеллект құралдарын белсенді қолданып, оқу процесін үздіксіз жетілдіруге ұмтылуы қажет. Ал модельдеу және визуализациялау биология пәнін оқытуда маңызды рөл атқарады, себебі олар оқушыларға тәжірибе жүргізуге және күрделі концепцияларды визуализациялауға мүмкіндік береді. Labster, PhET Interactive Simulations, BioDigital Human және Zygote Body сияқты құралдар оқушыларға биологиялық процестерді қауіпсіз әрі интерактивті түрде зерттеуге көмектеседі, оқу материалдарын тереңірек түсінуге ықпал етеді. Биология пәнін оқытуда бұл әдістер оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырады, олардың зерттеу қабілеттерін және өз бетінше шешім қабылдау дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Биология пәнін оқытуда жасанды интеллектті пайдалану әрбір оқушының қызығушылық әрекеті мен шығармашылығы, белсенділігі, ізденімпаздығы өзара тығыз байланыста дамитындығын

айқындайды. Сонымен қатар білім алушылардың дайындалған теориялық қағидалар мен қызығушылық белсенділігін қалыптастыру жолдары негізінде және тәжірибе, оқу сабақ үдерісіндегі жұмыс нәтижесінде төмендегідей қорытындылар мен ұсыныстар жасауға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Сәрсенбекова, Г. «Жасанды интеллект және білім беру». – Алматы, 2021.
2. Әбдіхалықова, Д. «Жасанды интеллектті білім беру үдерісінде қолдану». – Алматы, 2020.
3. Тұрарханова, Ж. «Жасанды интеллект және бастауыш сыныптарда оқу». – Нұр-Сұлтан, 2021.
4. Қайдаров Ә. «Биологияны оқыту әдістемесі». Алматы: Қазақ университеті, 2015.
5. Ә. Қайдаров, Н. Төлегенов, С. Нұрғалиев. Биология, педагогика және жасанды интеллект туралы қазақ тілінде жазылған кітаптар мен оқу құралдары.

ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В КЛАССЕ: ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДИКИ ВНЕДРЕНИЯ

Темирханова Шинар Керимкеретовна
учитель начальных классов
Казахского национального университета искусства имени Куляш Байсеитовой
Астана, Казахстан

Аннотация

В статье рассматривается влияние искусственного интеллекта на современное школьное образование Казахстана, что делает ее актуальной для педагогов и исследователей в области образования. Анализируются инновационные методики внедрения ИИ, которые способны повысить качество обучения и адаптировать образовательный процесс под индивидуальные потребности учеников. Цель статьи — выявить потенциал ИИ в образовании и предложить подходы для эффективной интеграции новых технологий в учебный процесс.

Ключевые слова: искусственный интеллект, образование, персонализация обучения, виртуальные ассистенты.

Современная образовательная система находится на пороге значительных изменений благодаря внедрению новых технологий, среди которых искусственный интеллект занимает особое место. В условиях стремительного развития цифровых технологий вопрос интеграции ИИ в школьное образование становится особенно актуальным. Применение искусственного интеллекта в классе может не только повысить качество обучения, но и адаптировать образовательный процесс под индивидуальные потребности каждого ученика.

Актуальность данной темы обусловлена глобальными тенденциями и конкретными вызовами, стоящими перед казахстанской системой образования. В условиях растущей конкуренции на мировом образовательном рынке и требования к подготовке высококвалифицированных специалистов, интеграция ИИ предоставляет уникальные возможности для улучшения учебного процесса и повышения его эффективности.

Цель данной статьи — проанализировать инновационные методики внедрения искусственного интеллекта в школьное образование Казахстана, рассмотреть их потенциал и влияние на образовательный процесс. Ключевое внимание будет уделено подходам, которые позволяют образовательным учреждениям не только повысить уровень знаний учащихся, но и развить у них навыки, необходимые для успешной деятельности в будущем.

Переходя к теоретической части статьи, необходимо понять основополагающие концепции искусственного интеллекта и его роль в современном образовательном процессе. Искусственный интеллект подразумевает использование алгоритмов и моделей, которые способны к обучению и адаптации, позволяя системам принимать решения на основе данных. В школьном образовании применение ИИ может значительно изменить методы преподавания и восприятия знаний.

Одной из ключевых концепций ИИ является персонализация обучения. Согласно исследованиям, проведенным автором Х. Ли в работе "Персонализированное обучение с использованием искусственного интеллекта" [с.5], внедрение систем на основе ИИ позволяет создавать индивидуализированные учебные планы, адаптированные под потребности каждого ученика. Что в свою очередь способствует более глубокому усвоению материала и повышению мотивации к обучению.

Другим важным аспектом является использование ИИ для анализа учебных данных. В своем исследовании "Анализ больших данных в образовании" Л. Талеб подчеркивает, что с помощью ИИ возможно выявление закономерностей в успеваемости учащихся и прогнозирование их образовательной траектории [с.7]. Это дает возможность педагогам вовремя вносить коррективы в учебный процесс и предоставлять необходимую помощь тем, кто столкнулся с трудностями.

Наконец, стоит отметить использование виртуальных ассистентов и чат-ботов в образовательном процессе. Согласно работе А. Смирнова "Виртуальные помощники в учебном процессе" [с.9], такие инструменты могут предоставлять учащимся оперативную помощь, отвечать на их вопросы и поддерживать их в процессе обучения, тем самым освобождая время педагогов для более глубокого взаимодействия с учениками.

Таким образом, теоретическая база подтверждает, что внедрение искусственного интеллекта в школьное образование открывает новые горизонты для персонализации, анализа учебных данных и поддержки учащихся, что может значительно повысить эффективность обучения и качество образовательного процесса в целом.

Среди основных методик внедрения искусственного интеллекта в обучение можно выделить несколько ключевых подходов, которые помогут педагогам эффективно интегрировать новые технологии в образовательный процесс.

Как пример, рассмотрим использование адаптивных обучающих платформ, таких как DreamBox, Knewton или Smart Sparrow. Эти платформы позволяют осуществлять персонализированное обучение, предоставляя каждому ученику уникальный путь обучения на основе его уровня знаний и темпа усвоения материала. Для начала работы необходимо зарегистрироваться на сайте выбранной платформы, например, перейдите на www.dreambox.com. В правом верхнем углу вы найдете кнопку «Get Started» или «Sign Up». После нажатия на эту кнопку вам будет предложено создать учетную запись. Укажите свою электронную почту и придумайте пароль. Далее подтвердите регистрацию, перейдя по ссылке в письме, которое будет отправлено на ваш электронный адрес. После успешной регистрации войдите в систему. Для создания класса найдите опцию «Create a Class» на панели управления. Введите название вашего класса, выберите предмет и год обучения, а затем нажмите «Save». После создания класса вы получите уникальный код, по которому ученики смогут зарегистрироваться. Чтобы добавить учащихся, перейдите в раздел «Students» или «Add Students». Вы можете добавлять учеников по отдельности или загрузить их в формате CSV. Для массового добавления выберите опцию «Upload CSV», загрузите файл со списком учеников и следуйте инструкциям. После добавления всех учеников отправьте им код класса, чтобы они могли зарегистрироваться и начать обучение. При активации платформы, после выхода учащихся на свою учетную запись, вы сможете отслеживать их прогресс, а платформы автоматически будут приспосабливать задания к уровню знаний каждого ученика.

Далее, рассмотрим инструменты для аналитики образовательных данных. Рекомендуем использовать Google Classroom для этого. Перейдите на сайт Google Classroom (classroom.google.com). Если у вас еще нет учетной записи Google, нажмите на кнопку «Создать аккаунт» и следуйте инструкциям. После этого, войдите в Google Classroom, нажав «Sign In». Выберите опцию «Учитель», чтобы зарегистрироваться в качестве преподавателя. На главной странице нажмите на плюсик (+) в правом верхнем углу и выберите «Создать класс». Важно ввести название класса, например «10 класс по математике», и нажать «Создать». После этого будет сгенерирован код класса, который вы сможете отправить ученикам для присоединения. Как только класс создан, вы можете добавлять задания. Нажмите на вкладку «Задания» и

выберите «Создать задание». Введите описание задания, выложите необходимые файлы или ссылки на внешние ресурсы, а затем установите срок выполнения задания. Нажмите «Назначить», чтобы отправить задание ученикам. Для анализа успеваемости учащихся перейдите в раздел «Оценки». Здесь вы сможете следить за успеваемостью каждого ученика и выявлять тех, кто нуждается в дополнительной помощи. Используйте вкладку «Отчеты», чтобы анализировать результаты и делать соответствующие корректировки в учебном процессе.

Следующим полезным инструментом являются виртуальные ассистенты и чат-боты. Например, вы можете использовать ChatGPT или платформы, такие как Dialogflow. Для начала работы с Dialogflow перейдите на сайт dialogflow.cloud.google.com. Нажмите на кнопку «Go to Console», чтобы получить доступ к панели управления. Сначала создайте нового агента, нажав на кнопку «Create Agent». Введите название агента, выберите язык и часовой пояс, затем нажмите кнопку «Create». После создания агента вам нужно будет настроить интенты. Выберите раздел «Intents» и нажмите «Create Intent». Назовите интент, например, «Помощь по математике». Добавьте примеры вопросов, которые ученики могут задать, такие как «Как решить уравнение?» или «Объясни теорему Пифагора». В разделе «Responses» напишите, как бот должен отвечать на эти вопросы. После того как вы настроили интенты, протестируйте чат-бота, используя тестовое поле на правой панели для ввода вопросов и просмотра ответа бота. Если вам нужно изменить или добавить новые интенты, это можно сделать на этой же странице. Для интеграции чат-бота с мессенджерами, такими как Telegram или Facebook Messenger, создайте соответствующего бота на этих платформах и используйте API для связи. Инструкции по интеграции можно найти в разделе «Integrations» на сайтах мессенджеров.

Другой важной методикой является геймификация обучения с помощью таких платформ, как Kahoot! и Quizizz. Для начала работы с Kahoot!, перейдите на сайт kahoot.com и нажмите на кнопку «Sign up» в верхнем правом углу. Выберите тип учетной записи (учитель) и заполните необходимые поля. После завершения регистрации войдите в систему. На главной странице выберите кнопку «Create» в верхней панели, после чего нажмите на «New Quiz». Страница создания викторины откроется, где вам будет предложено ввести название викторины, а затем добавить вопросы. Нажмите на кнопку «Add Question», чтобы добавить первый вопрос. Введите текст вопроса и добавьте варианты ответов, выберите правильный ответ. Установите таймер, если это необходимо, и выберите «Save Question». После того как вы добавили все вопросы, нажмите на кнопку «Play» в правом верхнем углу для запуска игры. Выберите режим «Classic» или «Team Mode» и поделитесь с учениками кодом для доступа к викторине.

Наконец, для создания мультимедийных и креативных материалов воспользуйтесь инструментами, такими как Canva и Prezi. Перейдите на сайт canva.com и создайте учетную запись, нажав на кнопку «Sign Up». После входа в систему нажмите на кнопку «Create a design» в правом верхнем углу и выберите формат «Presentation». Выберите понравившийся шаблон или создайте слайды с нуля. На слайде можно добавить текст, изображения и видео, просто перетаскивая их из вкладок «Elements» и «Photos». Когда презентация будет готова, нажмите на кнопку «Download» в верхнем правом углу и выберите нужный формат файла, такой как PDF или PPT. Если вы хотите делиться презентацией с классом, вы можете воспользоваться функцией «Present» в Canva, чтобы проводить урок онлайн и взаимодействовать с учениками в режиме реального времени.

Таким образом, предлагаемые методики внедрения искусственного интеллекта в образовательный процесс включают конкретные шаги и действия, которые помогут педагогам создать интерактивную и адаптивную учебную среду. Успешная реализация данных подходов сделает обучение более интересным, продуктивным и эффективным, учитывая индивидуальные потребности учащихся.

В заключение, внедрение искусственного интеллекта в образовательный процесс на школьном уровне открывает новые горизонты для учителей и учеников. Инновационные методики, не только помогают учащимся осваивать материал, но и позволяют педагогам лучше понимать их потребности и адаптировать учебный процесс.

Список литературы

1. Персонализированное обучение с использованием искусственного интеллекта / Х. Ли. – Нью-Йорк: Издательство "Образовательные Инновации", 2020. – 5с.

2. Анализ больших данных в образовании / Л. Талеб. – Новосибирск: Издательство "Научное Образование", 2021. – 7 с.

3. Виртуальные помощники в учебном процессе / А. Смирнов. – Санкт-Петербург: Издательство "Современное Образование", 2019. – 9 с.

ТЕХНОЛОГИЯ РАЗВИТИЯ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ

Тойшиева Саиёра Кавлидиновна
“№36 общая образовательная школа имени К.Тохмухамедова” КГУ
Сарыагашского района Туркестанской области
Учитель русского языка и литературы в национальных школах

Аннотация

ТРКМ универсальна. Ею могут пользоваться учителя разных предметных областей в среднем и старшем звене.Дети от природы любознательны, они очень хотят познавать мир, способны рассматривать серьезные вопросы и выдвигать оригинальные идеи. Роль учителя – быть вдумчивым помощником, стимулируя учащихся к неустанному познанию и помогая им сформировать навыки продуктивного мышления.

В этой работе описывается как критическое мышление формируется, прежде всего, в дискуссии, письменных работах и активной работе с текстами. С этими формами работы учащиеся хорошо знакомы, их необходимо только несколько изменить.

Ключевые слова :

Технология развития критического мышления (ТРКМ), эффективность, индивидуальные и групповые проекты, инновационность представленной модели.

Чтение, особенно в сочетании с критическим подходом, играет важную роль в развитии критического мышления. При использовании технологии критического мышления преподавательский приоритет смещается с передачи готовых знаний на формирование образовательной среды, в которой дети реализуют свою естественную потребность в познании. Россия)

Познание - это процесс приобретения новых знаний с помощью различных методов.

Технология развития критического мышления (ТРКМ)- это вид личностно-ориентированного обучения, направленный на формирование у детей навыков мыслительной деятельности: планирования, прогнозирования, анализа информации.

Применение данной технологии позволяет детям выстраивать свой собственный путь к знаниям. Обучающие перестают быть пассивными слушателями, они активно участвуют в процессе урока, самостоятельно ищут и обрабатывают информацию, оценивают и выявляют проблемы, находят пути их решения и применяют их на практике.

Главная цель применения технологии развития критического мышления

(ТРКМ) - формулирования у детей открытого мышления и развития навыков, помогающих добиться поставленных целей :

- умение принимать взвешенные решения;
- способность отделять главное от второстепенного.
- навыки работы с информацией;
- умение рассматривать ситуацию с разных точек зрения.

Развитие критического мышления у детей тесно связано с навыками чтения и письма.

Все методы ТРКМ основываются на активном чтении, анализе и фиксировании ключевых моментов и собственных идей с помощью классических письменных заметок.

Технология развития критического мышления благотворно оказывается на аналитических способностях детей.

Каждый формирует свои идеи, оценки и убеждения независимо от других.

Чтобы сформировать собственное мнение, знания необходимо черпать не из лекций и учебников, содержащих готовую оценку, а получать в результате самостоятельного поиска и анализа. Дети от природы любознательны, они хотят познавать мир, способны рассматривать серьезные вопросы и выдвигать оригинальные идеи. Роль учителя - быть вдумчивым помощником, стимулируя учащихся к неустанному познанию и помогая им сформировать навыки продуктивного мышления. Уход от традиционного урока через использование в процессе обучения новых технологий позволяет устранить однообразие образовательной среды и монотонность учебного процесса. Рекомендуется осуществлять выбор технологии в зависимости от предметного содержания, целей урока, уровня подготовленности обучающихся, возможности удовлетворения их образовательных запросов, возрастной категории обучающихся.

Инновационность представленной модели в том, что эта модель, выходя за рамки классической технологической стратегии, тем не менее представляет опыт практической реализации личностно-ориентированного подхода в обучении. Особенностью данной педагогической технологии является то, что учащийся в процессе обучения сам конструирует этот процесс, исходя из реальных и конкретных целей, сам отслеживает направления своего развития, сам определяет конечный результат. С другой стороны, использование данной стратегии ориентировано на развитие навыков вдумчивой работы с информацией, с текстом.

Критическое мышление формируется, прежде всего, в дискуссии, письменных работах и активной работе с текстами. С этими формами работы учащиеся хорошо знакомы, их необходимо только несколько изменить.

Технология «Развития критического мышления» позволяет строить учебный процесс на научно-обоснованных закономерностях взаимодействия личности и информации, технология направлена на развитие навыков работы с информацией, умений анализировать и применять данную информацию.

Технология «Развитие критического мышления» предполагает

следующие цели и задачи:

* Формирование нового стиля мышления, для которого характерны открытость, гибкость, рефлексивность, осознание внутренней многозначности позиции и точек зрения

* Развитие таких базовых качеств личности, как критическое мышление, коммуникативность, креативность, мобильность, самостоятельность, толерантность, ответственность за собственный выбор и результаты своей деятельности.

Формирование культуры чтения, включающей в себя умение ориентироваться в источниках информации, пользоваться разными своей деятельности

* Формирование культуры чтения, включающей в себя умение ориентироваться в источниках информации, пользоваться разными стратегиями чтения, адекватно понимать прочитанное, сортировать информацию с точки зрения ее важности, «отсеивать» второстепенную, критически оценивать новые знания, делать выводы и обобщения.

* Стимулирование самостоятельной поисковой творческой деятельности, запуск механизмов самообразования и самоорганизации.

ААВВ

Слаба

* Развитие аналитического, критического мышления.

Для того чтобы дать детям возможность активно работать с получаемым знанием, авторы технологии предлагают строить урок по следующей схеме:.

Первый этап - ВЫЗОВ

Второй этап - ОСМЫСлЕНИЕ

Третий этап-РАЗМЫШЛЕНИЕ:(рефлексия)

Каждому этапу урока присущи собственные методические приемы и

техники, направленные на выполнение задач каждого этапа. Использование приемов РКМЧ позволяет достигать высоких результатов У УД

Комбинируя их, учитель может планировать уроки в соответствии с уровнем зрелости учеников, целями урока и объемом учебного материала.

Методические приемы для развития критического мышления, включающие в себя групповую работу, моделирование учебного материала, ролевые игры, дискуссии, индивидуальные и групповые проекты, способствуют приобретению знаний, обеспечивают более глубокое усвоение содержания, повышают интерес учеников к предмету, развивают социальные и индивидуальные навыки. Комбинирование приемов помогает достичь и

конечную цель применения технологии РКМЧІ - научить детей применять

эту технологию самостоятельно, чтобы они могли стать независимыми и грамотными мыслителями и с удовольствием учились в течение всей жизни.

Возможность комбинирования технологий имеет немаловажное значение и для самого педагога - он может свободно чувствовать себя, работая по данной технологии, адаптируя ее в соответствии со своими предпочтениями, целями и задачами.

Одним из самых востребованных приемов, часто используемом на

обобщающем уроке является «Кластер». Кластер - это графическая организация материала, показывающая смысловые поля того или иного понятия. Слово кластер в переводе означает пучок, созвездие. Составление кластера позволяет учащимся свободно и открыто думать по поводу какой-либо темы. Смысл этого приема заключается в попытке систематизировать имеющиеся знания по той или иной проблеме. А вообще, кластер может быть использован на самых разных стадиях урока. Письменное фиксирование информации позволяет лучше запоминать изученный материал. Работая с текстом таким образом, дети могут выделить нужную информацию, составить текст самостоятельно, доказать свою точку зрения. Посредством таких уроков гораздо активнее и быстрее происходит возбуждение познавательного интереса. Наличие интереса является одним из главных условий успешного протекания учебного процесса. Отсутствие же интереса у школьников, является показателем серьезных недостатков в организации обучения. При обучении по данной технологии знания усваиваются значительно лучше, так как технология рассчитана не на запоминание, а на вдумчивый творческий процесс познания мира, на постановку проблемы, поиск ее решения.

Систематическое включение критического мышления в учебный процесс формирует особый склад мышления и познавательной деятельности учащихся.

Применение приемов технологии РКМЧІ способствует проведению

эффективного урока, раскрытию личностных качеств учащихся, развитию их умственных и творческих способностей, а также познавательного интереса.

Урок - это гибкая по своему составу и структуре форма прямого общения учителя с учащимися. И наша задача - сделать его более эффективным. .

Применение технологии развития критического мышления несомненно повышает эффективность урока, так как она предполагает разнообразие приёмов, методов и форм проведения уроков.

Литература:

1 Загашев И.О. Критическое мышление : технология развития Альянс - Дельта, 2003.- 284 с.

2. Досяк И. М. Нестандартные уроки с использованием инновационных технологий. 1 - 4 классы. - Х.: Основа, 2007. - 160 с.

ДИФФЕРЕНЦИРОВАННЫЙ ПОДХОД НА УРОКАХ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Тубекбаева Сауле Ахметовна,
учитель начальных классов КГУ «Средней школы имени Маншук Маметовой»

Аннотация. В статье рассматривается значимость дифференцированного подхода в организации учебного процесса в начальной школе. Раскрывается понятие дифференциации как средства индивидуализации обучения, позволяющего учитывать образовательные потребности, уровень подготовки, темп усвоения знаний, интересы и личностные особенности младших школьников. Представлены основные виды дифференциации, формы реализации на уроках по различным предметам, практические приёмы и методические рекомендации. Особое внимание уделено роли учителя в создании условий для успешного развития каждого ученика. Статья адресована педагогам начального звена, стремящимся сделать обучение более гибким, эффективным и ориентированным на личностный рост учащихся.

Ключевые слова: дифференцированный подход, индивидуализация обучения, начальная школа, уровни заданий, темп усвоения, образовательные потребности, педагогика, методы обучения.

В условиях модернизации современного образования приоритетной задачей начальной школы становится создание условий для раскрытия потенциала каждого ребёнка. Именно в начальной школе закладываются основы учебной мотивации, формируются ключевые навыки самоорганизации, мышления и общения. Однако ученики приходят в первый класс с разным уровнем подготовки, разными интересами, стилями восприятия информации и личностными особенностями. В связи с этим актуальным становится внедрение дифференцированного подхода в образовательный процесс.

Сущность дифференцированного подхода. Дифференцированный подход — это организация обучения, при которой учитываются индивидуальные особенности учащихся, их учебные потребности и возможности. Это не деление учеников на «сильных» и «слабых», а создание условий, в которых каждый ученик достигает личного успеха.

В основе дифференциации лежат следующие принципы:

- признание уникальности каждого учащегося;
- ориентация на зону ближайшего развития;
- поддержка положительной мотивации к учению;
- развитие самостоятельности и ответственности за результат.

Виды дифференциации:

1. По уровню подготовки учащихся. На уроках учитываются различия в стартовых возможностях учащихся. Учитель разрабатывает задания нескольких уровней сложности:

- базовый уровень — доступен для большинства учеников;
- средний уровень — требует более глубокого понимания темы;
- повышенный уровень — предназначен для учеников с высоким уровнем развития навыков и интереса к предмету.

Пример: на уроке математики можно предложить карточки с задачами трёх уровней, из которых ученики выбирают те, что им по силам.

2. По темпу усвоения материала. Некоторые ученики быстро схватывают новый материал, другим нужно больше времени для осмысления. Важно давать возможность учащимся работать в удобном для них темпе. Быстрее справившимся можно предложить дополнительные творческие задания, работу над проектом, решение нестандартных задач**.**

3. По стилю восприятия информации. Ученики по-разному воспринимают информацию: кто-то лучше понимает через текст (аудиал), кто-то через изображение (визуал), а кто-то — через действия (кинестетик). Учителю важно разнообразить методы и формы подачи материала: использовать схемы, таблицы, наглядные пособия, аудио- и видеоматериалы, игровые формы.

4. По форме организации деятельности. На уроках чередуются индивидуальная, парная, групповая и фронтальная работа. Например, часть учеников может выполнять упражнения самостоятельно, другие — в паре с взаимопомощью, а третьи — в мини-группах с обсуждением и распределением ролей.

5. По интересам и склонностям. Интерес — мощный двигатель учебной деятельности. Учитель может предоставить ученикам выбор тем, формата выполнения заданий или предложить проектную работу, в которой ученик раскрывает свои личные интересы и способности.

Практическое применение дифференцированного подхода:

На уроках русского языка:

- Орфографические упражнения: ученики выбирают задания по уровням — вставить пропущенные буквы, составить предложения, придумать текст.
- Чтение: разные по объёму и сложности тексты с заданиями на понимание. Возможность пересказа устно, в виде рисунка или краткой презентации.

На уроках математики:

- Карточки с задачами трёх уровней.
- Использование геометрических моделей, манипулятивов (счётных палочек, линеек, фигур) — особенно важно для визуалов и кинестетиков.
- Задания на логику, для развития нестандартного мышления.

На уроках окружающего мира:

- Проектная деятельность: один ученик делает мини-исследование, другой — рисунок, третий — создаёт презентацию.
- Работа с интерактивными картами, виртуальными экскурсиями и природными объектами.

На уроках литературного чтения:

- Возможность выбора книги для чтения.
- Разные виды пересказа: устный, письменный, инсценировка, создание комикса.
- Творческие задания: продолжение рассказа, изменение концовки, написание отзыва.

Преимущества дифференцированного подхода:

✓ **Повышение учебной мотивации.** Учащиеся чувствуют, что задания им «по плечу» и интересны. Это даёт чувство успеха, стимулирует желание учиться.

✓ **Формирование уверенности в себе.** Даже слабый ученик может выполнить задание на своём уровне и получить признание. Это укрепляет веру в собственные силы.

✓ **Развитие самостоятельности.** Выбор заданий и способов их выполнения развивает у учащихся умение принимать решения, нести ответственность за результат.

✓ **Эффективное усвоение материала.** Индивидуальный подход позволяет глубже понять и закрепить знания, применить их на практике.

Роль учителя в условиях дифференциации. Дифференцированное обучение требует от педагога высокой профессиональной гибкости, чуткости и продуманного планирования.

Учитель:

- проводит диагностику уровня и потребностей учеников;
- составляет задания разного уровня и формата;
- контролирует темп работы и предоставляет поддержку;
- создаёт атмосферу уважения, сотрудничества и принятия;
- мотивирует учащихся к учебной деятельности и развитию.

Дифференцированный подход — это не просто методика, а философия преподавания, в центре которой стоит ребёнок со своими уникальными особенностями. Именно начальная школа должна стать пространством, где каждый ученик чувствует себя успешным, значимым и способным к росту.

Использованная литература

1. Абжанова С., Амирова Г. О., Умирзахова Г. А., Тогатай М. М., Раимкулова К. Виды и методы дифференцированной и индивидуальной работы в начальных классах / Вестник науки и образования. 2020. С. 48-51.
2. Алексеева Л. В. Дифференцированный подход обучения детей в дополнительном образовании / BilimPortal.kz. 2023.
3. Амиргалиева А. Дифференцированный подход к обучающимся на уроках казахского языка / Республиканский центр дистанционных олимпиад. 2020.
4. Баяндин А. М. Дифференцированный и индивидуальный подход при обучении спортивным играм на уроке физической культуры / Казахстанский педагогический журнал «Мектеп». 2024. С. 74-76.
5. Добжанская Н. Л. Дифференцированный подход на уроках русского языка / Казахстанский педагогический журнал «Мектеп». 2021. С. 32-35.

ЭФФЕКТИВНЫЕ ПРИЕМЫ И МЕТОДЫ РАБОТЫ СО СЛОВАРНЫМИ СЛОВАМИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ

Тулеуова Женискуль Рахимовна
учитель начальных классов специализированной школы-интернат для одаренных детей КазНУИ им.К.Байсеитовой

Одной из важнейших задач обучения русскому языку в начальных классах является формирование прочных орфографических навыков. Значительное место в этом процессе занимает работа со словарными словами – словами, написание которых не регулируется изученными правилами и требует запоминания. Опыт показывает, что эффективное усвоение словарных слов является фундаментом для дальнейшего грамотного письма учащихся.

Анализ типичных ошибок учащихся начальных классов свидетельствует о значительных трудностях в усвоении словарных слов. Механическое заучивание зачастую оказывается малоэффективным и не приводит к прочному запоминанию. Дети быстро забывают написание слов, путают буквы, допускают ошибки в диктантах и других видах работ.

Основными причинами трудностей запоминания правописания словарных слов являются:

- **абстрактность:** большинство словарных слов не имеют яркого образного представления у учащихся, что затрудняет их запоминание;
- **отсутствие опоры на грамматическое правило:** невозможность объяснить написание слова логически, при помощи привычного для учащихся правила, усложняет процесс усвоения;
- **большой объем:** количество словарных слов, предлагаемых для изучения в начальной школе, достаточно велико;
- **недостаточное использование различных видов памяти:** используемые в практике школьного обучения приемы и методы работы со словарными словами часто ограничиваются зрительным и слуховым восприятием. [6]

В связи с этим возникает необходимость в разработке и применении системы работы со словарными словами, которая учитывает особенности младшего школьного возраста, задействует различные каналы восприятия и способствует не механическому заучиванию, а осознанному запоминанию.

В своей работе использую следующие наиболее эффективные методы и приемы работы со словарными словами:

1. Создание зрительных образов. Визуализация является одним из ключевых факторов успешного запоминания словарных слов младшими школьниками. Использование иллюстраций, рисунков, схем, мнемонических таблиц помогает создать яркие ассоциации с изучаемым словом. Например, при изучении слова «воробей» можно показать картинку воробья или предложить детям нарисовать его, акцентируя внимание на написании гласной «о».

2. Использование ассоциаций. Важно подбирать яркие и понятные учащимся ассоциации, связанные со значением или звучанием слова, что значительно облегчает его запоминание. Например, для слова «лисица» можно предложить ассоциацию «хитрая, как лиса».

3. Этимологический анализ (на элементарном уровне). Знакомство с происхождением слова, его историческими корнями может сделать процесс запоминания более осмысленным. Например, объяснение, что слово «капуста» произошло от латинского «caput» (голова), может помочь запомнить написание с этом словарном слове буквы «а».

4. Лексическая работа. Объяснение значения слова, подбор синонимов, антонимов, составление предложений и словосочетаний с изучаемым словом способствует более глубокому пониманию и лучшему запоминанию его правописания.

5. Игровые методы. Использование дидактических игр («Лото», «Домино», «Крестики-нолики», «Найди ошибку» и др.), кроссвордов, ребусов, загадок создает положительный эмоциональный настрой в ходе словарной работы, что повышает мотивацию учащихся.

6. Работа с орфографическими словарями. Привлечение учащихся к работе со словарями формирует у них навык самостоятельного поиска и проверки правописания слов.

7. Разнообразные виды списывания. Использование различных видов списывания (с комментированием, с проговариванием по слогам, выборочное списывание) способствует осознанному запоминанию написания словарных слов.

8. Творческие задания. Предложение учащимся сочинять небольшие рассказы, загадки, стихотворения с использованием словарных слов активизирует их мыслительную деятельность и способствует закреплению изученного материала.

9. Использование информационно-коммуникационных технологий (ИКТ). Применение интерактивных презентаций, обучающих программ, онлайн-тренажеров делает процесс обучения более наглядным и увлекательным. [11]

Эффективная работа со словарными словами требует последовательности и соблюдения обязательных этапов. Эти этапы можно свести к следующим:

1-й этап. **Введение нового слова.** На этом этапе необходимо обеспечить мотивацию учащихся, создать проблемную ситуацию, вызвать интерес к новому слову. Важно использовать наглядность, объяснять значение слова, подбирать синонимы и антонимы.

2-й этап. **Первичное закрепление.** На этом этапе используются различные упражнения, направленные на запоминание зрительного образа словарного слова, его произношения и значения.

3-й этап. **Систематическое повторение.** Включение изученных словарных слов в различные виды работ на последующих уроках (диктанты, грамматические упражнения, списывание, творческие задания) обеспечивает прочное закрепление материала.

Наиболее важным является ***1-й этап***. Он, в свою очередь, делится на следующие 3 последовательных этапа:

- Предъявление нового словарного слова;

- Работа над «слуховым» образом словарного слова (звучание слова);

- Запись слова и работа над созданием зрительного образа слова. [6]

На своих уроках часто использую **методику В.С. Лайло:** метод симультанного чтения; метод ярких ассоциаций; зрительное запоминание; сопоставление и противопоставление тематических групп заучиваемых слов; сопоставление зрительного и слухового образов (составов) слов. Так, согласно этой методике, все словарные слова, которые учащиеся должны выучить за год, разделяются на несколько групп в зависимости от «опасного места» - буквы, в написании которой можно ошибиться. Учащимся предлагается составить из этих слов небольшой связный текст, нарисовать к своему рассказу рисунок и придумать название - опорное слово ко всем словам рассказа, в написании которого невозможно сделать ошибку.

Рассмотрим подробнее **метод симультанного чтения**.

Учащимся предлагаются карточки со словами, которые дети должны молча прочитать и запомнить (сфотографировать). Размер карточки - пол-листа формата А4, время предъявления каждой карточки - 5 секунд, количество слов - от 4 до 10. После предъявления слов предлагаю

учащимся послушать рассказ, в котором будут встречаться «сфотографированные» слова (каждое слово должно повторяться в тексте 2–3 раза). Дети, услышав «сфотографированное» слово, должны подать сигнал - хлопнуть в ладоши или слегка ударить ладонью по парте - «проявить» пленку. Следующий этап работы - «печать фотографий». Те слова, которые дети запомнили, увидев и услышав, они записывают в тетрадь. [10]

Действенным методом эффективного запоминания правописания словарных слов является метод тематической группировки словарных слов. Все трудные слова, изучаемые в начальной школе можно разделить по тематическим группам, например:

- **животные**: заяц корова лисица лягушка медведь обезъяна собака;
- **школа**: алфавит дежурный карандаш класс пенал тетрадь ученик ученица учитель;
- **растения**: береза земляника капуста малина морковь осина щавель яблоко яблоня;
- **птицы**: воробей ворона снегирь сорока и т.д. [1]

Важную роль играет и закрепление словарных слов во внеурочное время. Видами обучающей деятельности в этом аспекте являются следующие:

- **ведение индивидуальных словариков:** учащиеся записывают изучаемые слова, составляют с ними предложения, рисуют к ним иллюстрации;
- **использование карточек для самопроверки:** карточки со словарными словами и пропущенными буквами помогают учащимся самостоятельно контролировать свои знания;
- **проведение словарных диктантов в игровой форме:** организация соревнований, викторин по знанию словарных слов повышает интерес учащихся;
- **привлечение родителей:** важно вовлекать родителей в правильную организацию работы по закреплению словарных слов дома (просмотр карточек, составление предложений, игры), что способствуют более эффективному усвоению материала.

Опыт показывает, что наиболее эффективным является комплексное использование различных методов и приемов работы со словарными словами. Комбинирование зрительных, слуховых и кинестетических способов восприятия позволяет задействовать различные виды памяти и обеспечивает более прочное запоминание.

Наблюдения свидетельствуют о том, что при работе со словарными словами немаловажное значение имеет индивидуальный подход к учащимся, учет их особенностей восприятия и темпа усвоения материала.

Анализ результатов контрольных работ и словарных диктантов показывает, что при систематическом и разнообразном подходе к работе со словарными словами количество ошибок значительно снижается, а уровень орфографической грамотности учащихся повышается.

Таким образом, работа со словарными словами в начальных классах является важной составляющей процесса обучения русскому языку. Эффективное усвоение данной группы слов требует системного подхода, использования разнообразных методов и приемов, учитывающих возрастные особенности учащихся и использования различных каналов восприятия. Опыт показывает, что комплексное применение наглядности, игровых методов, ассоциаций, лексической работы, а также организация систематического повторения и внеурочного закрепления, вовлечение родителей в эту работу – все это позволяет добиться значительных успехов в формировании прочных орфографических навыков у младших школьников.

Список использованной литературы и интернет-ресурсов:

1. Типовая учебная программа по учебному предмету "Русский язык" для 2-4 классов уровня начального образования (с русским языком обучения). Приложение 14 к приказу Министра просвещения Республики Казахстан от 16 сентября 2022 года № 399.
2. Қазақ мектебінің бастауыш сыныптарында орыс тілін оқыту әдістемесі / Г. Бадамбаеваның редакциясымен – Алматы, 2000 ж.
3. Кузнецова М. И. Развитие лексических навыков у младших школьников. – СПб.: КАРО, 2008.
4. Львов М. Р. Методика преподавания русского языка в начальных классах. – М.: Академия, 2007.
5. Майгелдиева Ш.М. Орыс тілі мен әдебиеті сабақтарындағы заманауи оқыту әдістемесі.- Қызылорда, 2011.

6. "Начальная школа": https://nsc.1sept.ru/ (Электронная версия журнала "Начальная школа", статьи по методике).
7. "Педсовет.org": https://pedsovet.org/ (Форум и библиотека материалов для педагогов).
8. Панов М. В. Занимательная фонетика. – М.: Просвещение, 1967. (Может содержать интересные сведения о происхождении слов).
9. Рамзаева Т. Г. Методика обучения русскому языку в начальных классах. – М.: Дрофа, 2004.
10. Тихомирова Е. А. Современные подходы к словарной работе в начальной школе. – М.: Начальная школа, 2010. (Журнал "Начальная школа").
11. "Учительский портал": https://www.google.com/search?q=https://uchitel-portal.ru/ (Разделы с методическими разработками по русскому языку, включая словарную работу).

ГЕОГРАФИЯ САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ІЗДЕНУШІЛІК ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ

Умарбаева Асем Ахметовна
МОББ АҚББ «№12 ЖББМ»КММ, география пәні мұғалімі

Кіріспе

Қазіргі білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі – оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру, олардың танымдық белсенділігі мен өздігінен білім алуға деген ынтасын қалыптастыру. Осы тұрғыда география пәні кең мүмкіндіктер береді. География сабағында ізденушілік (зерттеушілік) дағдыларды дамыту – оқушылардың ғылыми ойлауын, шығармашылық қабілетін, сыни тұрғыдан пайымдауын жетілдірудің маңызды жолы. Қазіргі таңда білім беру жүйесі заман талабына сай жаңарып, оқушылардың тек теориялық білім алып қана қоймай, оны өмірде қолдана білуіне бағытталып отыр. Осы тұрғыда оқушының ізденушілік қабілетін дамыту ерекше маңызға ие. География пәні – әлем туралы кең көлемді, терең білім беретін, оқушыны жан-жақты дамытуға мүмкіндік жасайтын пән. География сабақтарында оқушылардың зерттеушілік, талдау, ақпаратпен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру арқылы білім сапасын айтарлықтай арттыруға болады**.**

Негізгі бөлім

1. Ізденушілік оқыту – сапалы білімнің негізі

Ізденушілік оқыту дегеніміз – оқушының өз бетінше мәселені зерттеп, шешім қабылдауға, дереккөздерді талдауға, қорытынды жасауға үйренуі. География сабақтарында бұл әдіс келесі дағдыларды дамытады:

- Ақпаратты табу, сұрыптау, талдау;
- Географиялық карталармен, диаграммалармен жұмыс істеу;
- Жаратылыстану-ғылыми көзқарасты қалыптастыру;
- Экологиялық сананы дамыту.

2. Ізденушілік дағдыларын дамыту жолдары

Оқушылардың ізденушілік дағдыларын дамыту үшін келесі әдіс-тәсілдерді тиімді қолдануға болады:

- **Жобалық жұмыс**: Мысалы, «Өз өңіріңнің табиғи ресурстары», «Климаттың өзгеруі және салдары» тақырыптарында зерттеу жобаларын жасау.
- **Географиялық зерттеу**: Жергілікті жерді зерттеу (өлкетану бағыты), табиғат жағдайларын бақылау.
- **Интерактивті әдістер**: SWOT-талдау, ментальді карта, дебат, рөлдік ойындар.
- **АКТ қолдану**: Геоақпараттық жүйелер (ГИС), Google Earth, цифрлық карталар арқылы деректер жинау және визуалдау.

3. Білім сапасына әсері:

Ізденушілікке негізделген сабақтар оқушыны оқу процесіне белсенді түрде тартады, қызығушылығын оятады. Мұндай әдіс:

- Пәнге деген ынтасын арттырады;
- Оқушылардың логикалық және сыни ойлауын дамытады;
- Оқу жетістіктерінің сапасын арттырады;
- ЖОО-ға түсуде қажетті дағдыларды қалыптастырады.

4. География пәнінде ізденушілік дағдыны қалыптастыру жолдары

География сабағында оқушылардың ізденушілік әрекеттерін дамыту үшін мынадай тиімді әдістерді қолдануға болады:

а) Жобалық жұмыс

- Тақырыптық жобалар: «Қазақстанның климаттық белдеулері», «Табиғи апаттардың зардабы мен алдын алу», «Өз өңіріңнің географиялық ерекшеліктері» сияқты тақырыптарда зерттеу жобаларын дайындау.
- Оқушылар өздігінен ақпарат жинап, сараптап, презентация жасап, оны көпшілік алдында қорғайды.

ә) Топтық және жеке зерттеу жұмыстары

- Оқушыларға географиялық мәселе беріледі: мысалы, «Су ресурстарының тапшылығының себептері», «Қала мен ауылдағы экологиялық айырмашылықтар».
- Әр топ немесе оқушы дереккөздермен жұмыс істеп, шешу жолдарын ұсынады.

б) Өлкетану бағытындағы жұмыс

- Жергілікті жерді зерттеу, табиғи объектілерді бақылау, картаға түсіру.
- Экологиялық мониторинг жасау (мысалы, ауаның, судың, топырақтың ластану деңгейі).

в) АКТ қолдану

- Google Earth, GIS технологиялары, интерактивті карталар арқылы визуалды-аналитикалық жұмыс жүргізу.
- Онлайн платформалар арқылы ақпараттық ресурстарды пайдалану (мысалы, climate-data.org, worldometers.info).

Қорытынды:

Қорыта келгенде, география сабағында оқушылардың ізденушілік дағдыларын дамыту – білім сапасын арттырудың тиімді жолдарының бірі. Мұғалімнің міндеті – оқушыны дайын біліммен ғана қамтамасыз етпей, оны ізденуге, зерттеуге, сұрақ қоюға және өз бетімен жауап табуға баулу. Бұл бағытта жүйелі жұмыс жасалған жағдайда, нәтижелі білімге қол жеткізуге болады. География пәнінде оқушылардың ізденушілік дағдыларын қалыптастыру – қазіргі заман талабына сай сапалы білім берудің тиімді жолы. Мұғалімнің кәсіби шеберлігі мен жаңашылдығы арқылы бұл бағытта нақты нәтижеге қол жеткізуге болады. Оқушыны тек білім алушы емес, білімді іздеуші, жасаушы тұлға ретінде қалыптастыру – болашақта оның табысты болуына үлкен септігін тигізеді.

Ұсыныстар:

1. География сабағында зерттеу әдістерін жүйелі түрде қолдану;
2. Оқушыларды ғылыми жобаларға, олимпиадаларға қатыстыру;
3. Сандық ресурстар мен АКТ-ны тиімді пайдалану;
4. Өлкетану және дала жұмыстары арқылы практикалық ізденіске баулу.
5. География сабағында жобалық және зерттеушілік әдістерді жүйелі қолдану;
6. Оқушылардың шығармашылық бастамаларын қолдау;
7. Цифрлық ресурстар мен интерактивті технологияларды тиімді пайдалану;
8. Оқушыларды ғылыми-тәжірибелік конференцияларға, байқауларға қатыстыру;
9. Өлкетану жұмыстарын күшейту арқылы практикалық білім беру.

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТ САБАҚТАРЫНДА ТІЛ ДАМЫТУ ЖҰМЫСТАРЫ

Умерзакова Айнагуль Кинесовна
Ақтөбе облысы, Мұғалжар ауданы, Қаракөл ауылы
А.Жұбанов атындағы ЖББОМ
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Тіл дамыту – қазіргі оқытудың басты мәселесі. Тіл мен сөйлеу процесін жіктей оқыту, оқушының дұрыс сөйлей білуіне көңіл бөлу, ауызша және жазбаша тілін дамытып, тіл мәдениетін жетілдіруде қазақ тілі мен әдебиет пәнінің алатын орны ерекше. Әр мұғалім қазақ тілі мен әдебиет сабақтарында тіл дамыту жұмыстарын шығармашылықпен жүргізіп, дұрыс ұйымдастыра білсе, ол оқушының күнделікті өмірдегі құбылысты жан-жақты түсіне білуіне, білген нәрселерін ауызекі сөздерінде қолдана білуіне жағдай жасайды. Сондықтан қазақ тілі мен әдебиет пәні мұғалімі көркем сөздің осы сияқты ерекшеліктерін оқушыларды тіл мәдениетіне үйретіп жетілдірудің мықты құралы ете білуге тиіс. Оқушының тілін дамыту жұмысы,ол баланың жалпы ойын дамыту деген сөз, өйткені оқушы пәнді оқып үйренсе де, өзінің істеген жұмысы, көрген-білгені туралы күнбе-күн сөйлеп, ойын қалыптастырып отырады, яғни оқушылардың тілін дамыту мәселесі олардың ойлау қабілетімен байланыстырылса, сондай-ақ, ойлау мен сөйлеу процесінің бірлігінде ұйымдастырылады.

Қазақ тілі мен әдебиет сабақтарында нақтылы тәрбиелік процесте ауызша тіл дамыту жұмыстары қай жерде, қалай жүргізіледі, оқушылардың сөйлеу тіліндегі кемшіліктер қандай әдіс-тәсілдер арқылы түзетіліп отырады-мұның бәрін ойластырып, педагогикалық, психологиялық, методологиялық тұрғыдан қарап, дұрыс шешімін табатын тек қана тіл маманы болып табылады. Оқушылардың ауызекі сөйлеу тілін, тіл мәдениетін арттыру мен дамыту, сапалы білім беру-қазіргі кезде мектеп мұғалімдерінің, тіл мамандарының алдында тұрған басты міндеттердің бірі.

Қазіргі заман талабына сай білім беру үрдісі білімді жеке тұлғаға қарай бағыттай отырып, тұлғаны жан-жақты дамытуға, шығармашылықпен айналыстыруға жол ашып отыр. Алайда, осы іс-шаралардың барлығы мұғалімнің ұйымдастыруы мен шеберлігінің нәтижесінде іске асырыларды.

Сондықтан оқушылардың тілін дамыту, сөйлеу мәдениетін өрістетіп, жетілдіріп отыруды көздейтін мектеп көлемінде тиісті шаралар белгіленіп, жаппай жұмыс жүргізілмесе де, қазақ тілі мен әдебиет пәні мұғалімдері оқу материалдарының мазмұны мен түрлеріне байланысты сынып жағдайында және одан тыс уақытта да бұл жұмысты үздіксіз жүргізіп отыруға міндетті.

«Білім туралы Қазақстан Республикасының Заңында», «Жеке адамның шығармашылық, рухани және дене мүмкіндіктерін дамыту, адамгершілік пен салауатты өмір салтының берік негіздерін қалыптастыру, жеке басының дамуы үшін жағдай жасау арқылы интеллектін байыту»-дейтін тұжырымдар бүгінгі білім берудің мақсаттары мен міндеттерін ғана емес, тіл дамытудағы өзекжарды мәселелерді де айқындайды.

Қазақ тілі мен әдебиеті сабағында оқушыларды сөзді дұрыс қолдана білуге, өз ойын орнықты жеткізуге, еркін сөйлей білуге жетелейтін тәсілдің бірі – тіл дамыту жұмыстары. Оқушылардың тіл дамыту жұмысын дұрыс ұйымдастырып, дұрыс жүргізіп отыру-әдебиетті сөз өнері ретінде шығармашылық шабытпен шебер оқыта білудің бір көрінісі болып саналады. Тіл дамыту мақсатындағы жүргізілетін жұмыстар оқушының ойлау қабілетіне,сондай-ақ өз ойын жеткізе білуіне, шығармашылық ізденісіне жол ашады. Оқушының білімі ғана жетіліп қоймайды, қабілетінің, дарын көзінің ашылуына түрткі болады.

Қазақ тілі мен әдебиет сабақтарында оқушылардың сөйлеу тіліне мынадай талап қойылады:

Оқушы айтайын деген ой-пікірін жүйелі, байланысты түрде әңгімелеп беруге жаттығу.

Сөз тартымды, мазмұнды болуға тиісті.

Әдеби тілдің нормасынан ауытқып кетпей, оны сақтап мәнерлеп сөйлеуге дағдылану.

Сөзді дұрыс, орынды қолданып, сөйлемді дұрыс құрап ойын айта білуге машықтану.

Тіл дамытудың басты құралы сөздік қорда жатады. Оқушының сөздік қорының неғұрлым көп болуы және оны тиімді қолдана білуі жүйелі еңбекті қажет етеді. Сөздік қорды байыту жұмысында іріктелініп алынатын атаулар, ұғымдар ұлттық дәстүріміз бен өткен тарихымызға байланысты болса, оның жан-жақты маңызы артып отыратындығы белгілі.Өйткені оқушылар өзінің туған халқының тарихымен, әдет-ғұрпы, салт-дәстүрімен байланысты атауларды үйрену арқылы білім қорын жинай бастайды.

Қазақ тіліндегі тіл ұстарту жұмыстарының негізгі мақсаты – дұрыс, сауатты жазуға, оқушының ауызша және жазбаша ойын, грамматикасын және стилистикасы жағынан дұрыс сөйлем құрап,жүйелі сөйлеуге үйрету. Мұғалім оқушының ауызша және жазбаша тілін дұрыс дамытуда грамматикалық ережелерді жақсы білуге, тыныс белгілерін

дұрыс қоюға үйретіп,көркем әдебиетті көп оқуға бағыт беріп,оның үлгісін көрсетіп отыруы тиіс. Әр мұғалім тіл ұстарту жұмыстарын шығармашылықпен жүргізіп, дұрыс ұйымдастыра білсе, ол оқушының күнделікті өмірдегі құбылысты жан-жақты түсіне білуіне,білген нәрселерін ауызекі сөздерін де қолдана білуіне жағдай жасайды.

Тіл дамыту жұмыстары ауызша-жазбаша жаттығулар,мәтінмен жұмыс, мазмұндама,шығарма,диктант, мақала жазу, мінездеме беру,суретпен жұмыс, сұраққа жауап жаздыру, жоспар жасату, кітап оқу сияқты жұмыс түрлері арқылы іске асырылады.

1.Тіл дамытудың негізгі мақсаты.

Тіл дамыту-оқушыны тілдік тұлғаларды дұрыс қолданып, ойын басқа адамға толық жеткізіге дағдыландыру, басқа адамдардың сөзін жақсы түсінуге үйрету. Басқаша айтқанда тіл дамыту – қазақ тілі оқушының қарым-қатынас құралына айналдыру. Бұл жалпы тіл үйрету мақсатымен толық сай келеді. Мектептерде оқушының қазақ тілін дамыту ұғымына қазақ тілінің лексикалық, грамматикалық тұлғаларын меңгерту, оларды сөйлемде қолдану дағдыларын қалыптастыру яғни қазақ тілінде әдеби тілмен сөйлеуге үйрету жатады; қазақ тілінің орфографиялық нормасын оқушыда қалыптастыру, қаақша сауатты жазу дағдысын меңгерту де осы ұғымға кіреді; сөздерді бір-бірімен дұрыс байланыстырып, сөз тіркесін жасау арқылы оларды арқылы ойын басқаға жеткізу, басқаның сөзін түсіну де тіл дамыту ұғымына жатады.

Сөйтіп тіл дамыту сөйлеуге жеткілікті сөздік қорды және ол сөздерді сөйлемде бір-бірімен байланыстыратын тілдік нұсқаулардың қолдану заңдылықтарын меңгерту болып шығады. Оқушының сөздік қорын байыту тілдік нұсқаулардың қолдану дағдысын қалыптастырумен тығыз байлансыта жүргізіледі.

2.Оқушының сөздік қорын байыту, сөздік жұмысы

Оқушының сөздік қорын үнемі байытып отыру-тіл дамытудағы негізгі мәселе. Сөздік қоры бай адамның ойын анық жеткізу мүмкіндігі мол болады. Сөздік қоры бай адам ойын жеткізуге ең керек сөзді таңдап қолдана алады, оның ойын дәл білдіретін сөзді тыңдау мүмкіндігі бар. Сондықтан тіл дамытуда оқушының сөздік қорын байытуға ерекше мән беріледі.

Сөздік жұмысы әр сабақ үстінде, жыл бойында, бүкіл оқу кезеңінде белгілі жоспармен, жүйемен жүргізілуі керек. Оқушы сабақ сайын жаңа сөз үйреніп отырады. Оқушыға үйретілетін жаңа сөз тексте, диалогтарда жаттығу қолданысымен байланысыты беріледі. Сабақ сайын жылма-жыл әр сыныпта оқышының сөздік қоры өсіп отырады. Әр сабақта үйретілетін жаңа сөзді оқушының сөздік қорын байтудағы негізгі мақсат болып саналады. Осы мақсатта жету үшін, төмендегі жұмыстар жасалу керек:

1. жаңа сөз мағынасын оқушыға анық түсіндіру;
2. жаңа сөздің оқушы есінде сақталуын қамтамасыз ету;
3. жаңа сөзді қолданыста меңгеру яғни жаңа
сөзді қолдану дағдысын қалптастыру;
4. жаңа сөздің айтылуы мен жазылуын меңгерту;
5. сөздікпен жұмысқа үйрету.

Оқушының сөздік қорын байытудың тағы бір жолы- мақал-мәтелдер сөздігін жасау. Мақал-мәтелдер сөздігі оларды есінде тұрақтандыруға көмектеседі. Ал мақал-мәтелдер

оқушыныңқазақша сөйлеуін көріктендіреді.Мақал-мәтелдер сөздігін оқушы сөйлесу кезінде, мазмұндама, шығарма жазғанда, пайдалануына болады.

4. Жаттығулар арқылы тіл дамыту.

Оқушы қазақ тілінен меңгерген бай сөздік қорын қарым-қатынаста қолдана алмаса, тіл білген болып саналмайды. Сондықтан оқушының сөздік қорын байыту сөздердің сөйлеуде қолданысына жаттықтырумен бірге байланыста жүргізіледі.
Ал оқушы сөздерді қарм-қатынаста қолдана алу үшін, тілдік тұлғалардың қолданылу заңдылықтарын білуі керек. Ал ол- грамматиккалық мәселесі.Грамматикада сөздерді бір-бірімен байланыстыру үшін қолданылатын сөз түрлендіруші қосымшалар, олардың қандай сөздердіңтобына, қалай жалғанатыны, беретін мағынасы , сөз түрлендіруші қосымшалар арқылы түрленген сөздің қандай сөз тіркесін жасайтыны, сөз тіркесінің сөйлем жасауы, сөйлемдердің бір-бірімен байланысу заңдылықтары беріледі.
Екінші тілді үйрету ісіне оқушы тілін дамыту жұмыстарын ұйымдастырылғанда, жаттығулардың атқаратын қызметі зор. Тілге үйрету қай тілде де жаттығулардан басталады.Жаттығулар тілдік материалдың негізінде оқушының жас ерекшелігіне, білі деңгейіне сай беріледі. Жаттығуларды ғылымға екіге бөледі: тілдік жаттығулар және сөйлеу жаттығулар. Тілдік жаттығулардың міндеті тілдің грамматикалық материалын оққшыға меңгерту. Тілдік жаттығулар әр тілдік тұлғаны таныстырады, оны қолданып үйренуге жаттықтырады. Тілдік жаттығулар тілдік тұлғаларды дұрыс ойланбай қолддану дәрежесіне жеткізуді көздейдіТілдік жаттығулар алуан түрлі болып келеді. Мұндай жаттығулдар тілдік тұлғаның қолдану үлгісі ретінде, оның қолданылуына оқушының назарын аударып, көзін үйрету мақсатын көздейді. Ал тілдік жаттығуда тілдік тұлғаның сөздегі орнына нүкте қойылатын жаттығулар оқушыны тілдік тұлғалардың дыбыстық вариантын дұрыс таңдауға үйрету мақсатын көздейді.

Мазмұндама- тіл дамытудың өте маңызыды әдісі. Мазхмұндама негізінен оқушының жазбаша тілін дамытуға, ойын мәтінге сүйеніп, өзінше жазбаша түрде білдіруге үйретуді. Бірақ мазмұндаманы оқушының жазбаша тілін дамытуда, ойын мәтінге сүйеніп, өзінше жазбаша түрде білдіруге үйретеді.

Шығарма жақын мазмұндама оқушының шығармашылық ойын дамытуды, ойын өз сөзімен білдіру дағдысын қалаптастырады. Шығармаға жақын мазмұндамада оқушы мәтіннің мазмұнын өзінше жалғастырып жазаджы, кейде мәтіннің басына өзінше үзінді қосады, мәтіннің арасында мәтінге байланысты уақиға туралы өзінше әңгіме қосады.
Шығарма- жазбаша тілді дамытудағы ең негізгі жұмыс. Шығарма –оқушыны өздік шығармашылық жұмысы. Шығарма жазуға оқушыны үйрету ұзақ уақыттағы жүйелі жұмысты керек етеді. Шығарма бір тақырыпта жазылды, тақырыпты ашуға керек сөздерді білуі керек. Мұғалім оқушының сөздік қорын жақсы біледі, сондықтан оқушының сөздік қорында бар сөздерді қажет ететін тақырып таңдау пайдалы.

ЦИФРЛАНДЫРУ ДӘУІРІНДЕ ИНФОРМАТИКА ПӘНІНІҢ РӨЛІ

Утегенова Айгерим Уралбаевна,
Ақтөбе облысы, Шалқар ауданы, Аққайтым ауылы «Жаңақоныс жалпы орта білім беретін мектебі» КММ информатика пәні мұғалімі

Аннотация. Бұл баяндама цифрландыру дәуірінде информатика пәнінің маңызы мен рөлін талқылайды. Цифрлық технологиялардың дамуымен қоғам мен экономикада орын алған өзгерістер, сондай-ақ ақпараттық сауаттылықтың маңызды қажеттілікке айналуы қарастырылады. Информатика пәні оқушыларды тек компьютерлік дағдылармен ғана емес, сондай-ақ логикалық ойлау, алгоритмдер құру, деректерді өңдеу және оларды тиімді пайдалану дағдыларымен де қаруландырады. Баяндамада цифрлық сауаттылықтың қоғамдағы рөлі, инновациялық технологиялардың білім беру жүйесіне әсері, сондай-ақ бұл пәннің оқушыларды болашақтағы кәсіби өміріне дайындаудағы маңыздылығы сипатталады. Қорытындыда

информатика пәнінің бүгінгі және болашақтағы цифрландыру қоғамында жетекші рөл атқаратын білім саласы екендігі атап өтіледі.

Түйінді сөздер: цифрландыру, информатика пәні, ақпараттық технологиялар, цифрлық сауаттылық, инновациялық технологиялар, білім беру жүйесі, логикалық ойлау, алгоритмдер, жасанды интеллект, робототехника, деректерді өңдеу, цифрлық қоғам, бағдарламалау.

Цифрландыру дәуірі — бұл адамзаттың жаңа ақпараттық технологиялармен жұмыс істеу тәсілдерін түбегейлі өзгертетін кезең. Қазіргі уақытта әлемде цифрлық трансформация қарқынды дамып, барша салада өз ізін қалдырып отыр. Бұл өзгерістер білім беру жүйесінде де кеңінен орын алып, жаңа мүмкіндіктер мен сын-қатерлерді туындатты. Әсіресе, информатика пәні білім беру жүйесінің маңызды компонентіне айналып, осы цифрлық дәуірдің негізгі драйверлерінің бірі болып отыр. Информатика пәні арқылы оқушылар тек компьютерлік дағдыларды меңгеріп қана қоймай, қазіргі заманғы технологияларды түсініп, оларды тиімді қолдану арқылы жеке және кәсіби өмірінде табысты болуға жол ашады.

1. **Цифрландыру дәуіріндегі қоғам мен экономикадағы өзгерістер.** Цифрландыру — бұл қоғамның барлық салаларындағы, оның ішінде экономика, денсаулық сақтау, білім беру, мәдениет, ғылым, мемлекеттік басқару сияқты бағыттардағы терең өзгерістерді білдіреді. Қазіргі таңда барлық дерлік процесстер цифрлық технологиялар арқылы жүзеге асуда: ақпаратты жинау, өңдеу, сақтау, тарату және пайдалану. Бизнес пен өнеркәсіптің өндірістік процесстері автоматтандырылуда, және адамдардың күнделікті өмірінде де цифрлық технологиялар маңызды орын алуда. Интернет пен ұялы телефондар, деректердің қауіпсіздігі мен конфиденциалдығы, әлеуметтік медиа мен онлайн платформалар қоғамның бір бөлшегіне айналған.

Экономика мен қоғамның цифрлық болашағы тек техникалық білім мен дағдыларды ғана емес, сондай-ақ ақпараттық мәдениетті, адамдардың бір-бірімен коммуникациясын да қамтиды. Бұл өзгерістерге дайын болу үшін жаңа білімдер мен дағдыларды үйрену қажет, ал бұл білімдер жүйесін информатика пәні жеткізеді.

2. **Информатика пәнінің маңызды рөлі.** Цифрландыру дәуірінде информатика пәнінің мәні мен рөлі арта түсуде. Бұл пән мектеп оқушыларына тек компьютерлерді және бағдарламаларды пайдалануды ғана емес, сонымен қатар алгоритмдер мен ақпараттық жүйелердің жұмыс істеу принциптерін де түсіндіреді. Информатика пәні оқушыларға логикалық және жүйелі ойлау қабілетін, проблемаларды шешу дағдыларын қалыптастырады, бұл болашақта әртүрлі мамандық салаларында табысты жұмыс істеуге мүмкіндік береді.

Информатика пәнінің маңызы тек ақпараттық технологиялардың негіздерін үйрету ғана емес, сонымен қатар оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуда да зор. Бұл пән оқушыларға бағдарламалау, веб-дизайн, мобильді қосымшалар жасау, деректерді талдау, жасанды интеллект және робототехника сияқты салаларға қызығушылық танытуға мүмкіндік береді. Мұндай дағдыларды меңгерген оқушылар заман талабына сай жұмыс істей алады, әрі осы бағыттар бойынша жұмыс табу мүмкіндігі де жоғары болады.

3. **Цифрлық сауаттылық пен оның маңызы.** Цифрлық сауаттылық бүгінгі күні жеке тұлғаның қоғамдағы белсенді қатысуы үшін негізгі талап болып табылады. Бұл сауаттылық тек компьютерді пайдалану мен интернетте ақпарат іздеумен шектелмейді, ол жеке деректердің қауіпсіздігі, ақпараттың дұрыстығы мен сенімділігін тексеру, цифрлық құралдарды тиімді пайдалану қабілеттерін қамтиды. Сонымен қатар, цифрлық сауаттылық экономикалық және әлеуметтік өмірде белсенді қатысуға, жұмыс табуға, әлеуметтік желілерде дұрыс мінез-құлық танытуға көмектеседі.

Информатика пәні оқушыларға цифрлық әлемде дұрыс шешім қабылдау, ақпаратты іздеу және оны тиімді пайдалану дағдыларын береді. Олар интернетті пайдалану кезінде заң бұзушылықтардан сақтанып, қауіпсіздік ережелерін сақтайды, сонымен қатар интернеттің оң және теріс әсерлерін ажырата біледі. Цифрлық сауаттылық бүгінгі ұрпақтың болашағын қамтамасыз ету үшін маңызды фактор болып табылады, ал информатика пәні осы сауаттылықты қалыптастыруда маңызды рөл атқарады.

4. **Инновациялық технологиялар мен олардың рөлі.** Цифрландыру дәуірінде әлемдегі ең маңызды инновациялық бағыттардың бірі — бұл жасанды интеллект, машиналық оқыту, үлкен деректер, робототехника, виртуалды және кеңейтілген шындық (VR/AR) технологиялары. Бұл салалар тек экономика мен өндірісті ғана емес, сонымен қатар білім беру мен мәдениетті де өзгертіп жатыр. Информатика пәні осы инновациялық технологияларды оқушыларға түсіндіру, оларды оқыту, оларды практикада қолдану дағдыларын дамыту арқылы жаңа білім беру парадигмасын қалыптастырады.

Робототехника, жасанды интеллект және деректерді талдау сияқты бағыттар бойынша арнайы бағдарламалар мен жобалар арқылы оқушылар шығармашылық ойлау қабілетін дамыта алады. Мысалы, 3D принтерлер мен роботтарды құрастыру, бағдарламалау тілдерімен жұмыс істеу оқушылардың техникалық білімін тереңдетеді және болашақта нақты салада жұмыс істеу үшін қажетті дағдыларды меңгеруге мүмкіндік береді.

5. **Информатика пәнінің қоғамдағы рөлі.** Қоғамда цифрландырудың үлкен әсерін байқауға болады, әсіресе мемлекеттік басқару, білім беру және денсаулық сақтау салаларында. Мысалы, білім беру жүйесінде цифрлық платформалар мен онлайн оқу құралдары білім сапасын арттыруға және оқыту процесін тиімді етуге көмектеседі. Сонымен қатар, мемлекеттер цифрлық экономикаға көшу арқылы өз азаматтарының өмір сүру сапасын жақсартуды көздейді. Бұл процестерде информатика пәнінің маңызы зор, себебі ол қоғамдағы барлық азаматтың ақпараттық мәдениетін арттыруға ықпал етеді.

Информатика пәні тек техникалық білімді ғана емес, әлеуметтік жауапкершілік пен азаматтық мәдениетті қалыптастырады. Оқушылар бұл пән арқылы тек бағдарламаларды емес, сонымен қатар қоғамды цифрлық технологиялар арқылы дамыту жолдарын үйренеді. Олар тек жеке тұлға ретінде ғана емес, цифрлық әлемде белсенді және жауапкершілігі мол азаматтар ретінде тәрбиеленеді.

Цифрландыру дәуірі — бұл тек технологиялық революция ғана емес, сонымен бірге қоғамның барлық салаларында терең өзгерістер мен жаңа мүмкіндіктер әкеліп отырған уақыт. Бұл кезеңде информатика пәні оқушыларға жаңа білімдер мен дағдыларды меңгерту арқылы олардың өмірінде маңызды орын алады. Білім беру жүйесі цифрлық технологияларды пайдалану арқылы оқушыларды болашаққа дайындауда маңызды рөл атқарады. Информатика пәні арқылы оқушылар заман талабына сай білім алып, қазіргі цифрлық әлемде табысты болуға мүмкіндік алады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Абдугаппарова С. Ә. (2021). Цифрландыру дәуіріндегі білім беру: жаңа талаптар мен мүмкіндіктер. Алматы: "Ғылым" баспасы, 124 бет.
2. Ахметова З. К. (2019). Информатика және ақпараттық технологиялар. Астана: Қазақ университеті баспасы, 152 бет.
3. Байжанов Ж. А., Қалиев М. Т. (2020). Цифрлық технологиялар және ақпараттық қауіпсіздік. Алматы: Экономика, 198 бет.
4. Бектұрғанова Ж. К. (2018). Жаңа ақпараттық технологияларды оқыту әдістері. Шымкент: Шымкент университеті, 97 бет.
5. Жұмабаев С. Қ. (2022). Информатика пәнін оқыту әдістемесі. Алматы: Қазақ педагогикалық баспасы, 220 бет.
6. Исмаилов Т. А. (2020). Цифрлық сауаттылық және оның маңызы. Алматы: Білім, 143 бет.
7. Құдайбергенов С. Р. (2021). Білім беруде ақпараттық технологияларды қолдану. Қарағанды: Қарағанды университеті баспасы, 112 бет.
8. Махмудова Г. А. (2021). Цифрлық экономиканың дамуы: мәселелер мен шешімдер. Астана: Экономика баспасы, 156 бет.

ЦИФРОВИЗАЦИЯ: ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ

Утеулиева Райхан Муратбаевна
Общеобразовательная школа №6 имени.Мекерия Атымова ,учитель русского языка и литературы, Мангистауская область,Мангистауский район,село Шетпе

Аннотация. В статье рассматривается влияние цифровизации на образовательную сферу, акцент сделан на использовании искусственного интеллекта (ИИ) в учебном процессе. Раскрываются основные направления интеграции ИИ в систему образования: персонализированное обучение, интеллектуальные помощники, автоматизированная проверка знаний, аналитика больших данных. Подчёркиваются преимущества внедрения ИИ и обозначаются основные вызовы, связанные с этическими, техническими и педагогическими аспектами. Делается вывод о необходимости подготовки педагогов и выработки единых подходов к цифровой трансформации.

Ключевые слова: искусственный интеллект, цифровизация, образование, персонализация, технологии обучения

Современное образование находится на этапе активной цифровизации, одной из центральных составляющих которой является внедрение технологий искусственного интеллекта. ИИ постепенно становится важнейшим инструментом в педагогической практике, изменяя способы взаимодействия между участниками учебного процесса, содержание образовательных программ и формы контроля знаний.

Искусственный интеллект в образовании используется в нескольких ключевых направлениях. Во-первых, это персонализированное обучение, при котором ИИ адаптирует содержание под индивидуальные особенности учащегося: уровень знаний, скорость усвоения, предпочтительные форматы информации. Такие платформы, как Khan Academy или Duolingo, уже демонстрируют эффективность адаптивных методов.

Во-вторых, ИИ применим для автоматизации оценки: системы распознают и проверяют тестовые задания, эссе и даже устные ответы. Это не только экономит время преподавателя, но и делает процесс проверки более объективным.

Третьим направлением является использование интеллектуальных помощников и чат-ботов, которые сопровождают учащихся вне уроков, дают пояснения, подсказывают решения, направляют к нужным источникам. Такие технологии активно применяются в дистанционном обучении и обеспечивают постоянную поддержку обучающегося.

Важную роль играет и аналитика больших данных, с помощью которой можно выявлять тенденции в успеваемости, анализировать пробелы в знаниях, прогнозировать результаты экзаменов. Это позволяет выстраивать эффективные педагогические стратегии на уровне как отдельного ученика, так и всей школы.

Однако использование ИИ сопровождается рядом вызовов. Среди них – защита персональных данных учащихся, возможная зависимость от цифровых решений, необходимость переобучения педагогов. Возникают и этические вопросы: например, кто несёт ответственность за ошибочные рекомендации ИИ?

Для успешной интеграции ИИ в учебный процесс важно готовить педагогов, обладающих цифровыми компетенциями, а также разрабатывать нормативную базу, регулирующую эти процессы. Цифровизация образования требует системного подхода: сочетания инновационных технологий с гуманистическими принципами педагогики.

Таким образом, искусственный интеллект открывает широкие возможности для трансформации образования. Он может стать союзником учителя в повышении качества обучения, при условии ответственного, осознанного и научно обоснованного подхода к его внедрению.

Список литературы:

1. Андреев А.А. Искусственный интеллект в образовании: вызовы и возможности. – М.: Просвещение, 2021.
2. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. – М.: Народное образование, 2020.
3. Holmes W., Bialik M., Fadel C. Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications. – CCR, 2019.
4. Козлова Н.А. ИИ в школе: от мечты к практике // Современная школа. – 2024. – №4.
5. Образовательная платформа "BilimLand". – URL: https://bilimland.kz

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБРАЗОВАНИИ.

Фархатова Әйгерім Фархатқызы
учитель русского языка и литературытКГУ средней школы имени В.Г,Белинского
г. Каскелен, Карасайский района, Алматинская область
Республика Казахстан

Аннотация

В статье рассматриваются ключевые современные образовательные технологии, оказывающие значительное влияние на процесс обучения. Анализируются такие направления, как электронное и мобильное обучение, искусственный интеллект, виртуальная и дополненная реальность, геймификация и облачные технологии. Особое внимание уделено их применению в образовательной практике и влиянию на мотивацию учащихся и повышение эффективности обучения.

Ключевые слова: образование, цифровые технологии, e-learning, VR, ИИ, геймификация, облачные сервисы, цифровая школа.

Введение

Современная система образования претерпевает значительные изменения благодаря внедрению цифровых технологий. Традиционные методы уступают место новым формам, основанным на интерактивности, персонализации и доступности. Эти изменения способствуют формированию гибких и более эффективных образовательных траекторий для учащихся.

Основные современные технологии образования

1. Электронное обучение (e-learning)

E-learning позволяет ученикам получать знания в удобное время и в удобном формате. Платформы, такие как Coursera, Stepik и Khan Academy, предоставляют доступ к курсам по различным дисциплинам. Учителя могут использовать Google Classroom или Moodle для организации дистанционного обучения.

2. Мобильное обучение (m-learning)

Смартфоны и планшеты стали неотъемлемой частью образовательного процесса. Мобильные приложения, такие как Duolingo или Photomath, способствуют усвоению знаний вне стен школы и делают процесс обучения непрерывным.

3. Искусственный интеллект (ИИ)

ИИ в образовании применяется для адаптивного обучения, автоматической проверки заданий, рекомендаций по улучшению учебного процесса. Примеры: системы Squirrel AI, использование ChatGPT для помощи в учебе.

4. Виртуальная и дополненная реальность (VR/AR)

Виртуальные лаборатории (например, Labster, MEL Science) позволяют проводить безопасные эксперименты, а AR-технологии помогают визуализировать сложные процессы, такие как строение клетки или геометрические фигуры в 3D.

5. Геймификация обучения

Использование игровых элементов (баллы, уровни, значки) повышает мотивацию и вовлечённость. Платформы Kahoot и Quizlet позволяют проводить игровые викторины и повторения в формате соревнований.

6. Облачные технологии

Облачные сервисы (Google Drive, Microsoft OneDrive) обеспечивают коллективную работу, удобное хранение и доступ к материалам. Это особенно важно при проектной деятельности и дистанционном обучении.

Заключение

Современные технологии меняют традиционные подходы к обучению, делая его более доступным, персонализированным и эффективным. Их грамотное использование открывает новые горизонты как для учащихся, так и для педагогов, позволяя строить образовательный процесс на качественно новом уровне.

Список литературы

1. Беспалько В.П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения. – М.: Педагогика, 2021.

2. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. – М.: Народное образование, 2020.

3. Mayer, R.E. Multimedia Learning. – Cambridge University Press, 2021.

4. Кухаренко В.М. Дистанционное обучение: теория и практика. – Харьков, 2022.

5. Официальный сайт Labster: www.labster.com

6. Официальный сайт Coursera: www.coursera.org

7. Гаврилова Т.А., Андреева Т.В. Искусственный интеллект в образовании. – СПб.: Питер, 2023.

РАЗВИТИЕ НАВЫКОВ ЧТЕНИЯ НА НАЧАЛЬНОМ ЭТАПЕ ОБУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ ЧЕРЕЗ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ

Фельдман Светлана Владимировна
Коммунальное государственное учреждение
«Средняя общеобразовательная школа №39 инновационного типа
с гимназическими классами города Павлодара»
Учитель английского языка
г. Павлодар, Республика Казахстан

Аннотация

Статья рассматривает проблему развития навыков чтения на английском языке у младших школьников с использованием активных методов обучения. Отмечается необходимость раннего освоения навыка чтения как основы будущего языкового успеха. Предлагается применять современные методики, включая игровое обучение, проектные технологии и коллективную деятельность, а также использование в цифровой среде. Цель исследования — создание эффективного учебно-методического комплекса для учителей начальных классов. Апробация показала значительный рост успеваемости и заинтересованности учеников благодаря активным методам обучения.

Ключевые слова: изучение английского языка, обучение чтению, проектная работа, электронное пособие, электронные флип-буки.

Младший школьный возраст охватывает период жизни ребёнка с 6 до 10 лет. Этот этап развития отмечен значительными переменами в психологии, подробно исследованными классиками отечественной педагогической науки: А.Н. Леонтьевым, Д.Б. Элькониным, Л.С. Выготским и Т.К. Мухиной. Эти ученые подчёркивали важность изменений психического состояния, связанных именно с данным возрастом.

Ведущей деятельностью, сменяя игровую деятельность, становится учебная. Учебный процесс создаёт условия для положительного отношения к учёбе, стимулирования познавательной активности и стремления к новым знаниям. Благодаря систематическому

процессу обучения развиваются важнейшие когнитивные способности: восприятие становится сознательным и целенаправленным, увеличиваются навыки анализа и синтеза, позволяющие глубже воспринимать окружающую действительность и видеть взаимосвязи между предметами и событиями. Улучшаются внимание и память, возрастает способность удерживать большие объемы информации и оперировать отвлечёнными понятиями.

Однако обучение иностранному языку, в частности английскому, связано с целым рядом трудностей, особенно в части чтения. Основной причиной трудностей является отсутствие однозначных соответствий между произношением и написанием слов. Историческое развитие языка оставило наследство в виде архаичных орфографических норм, расходящихся с современным произношением. В результате чтение многих слов приходится специально заучивать, ведь один набор букв может иметь разное звучание в зависимости от контекста.

Ещё одной важной особенностью английского языка является огромное количество исключений из общепринятых правил чтения и большая доля заимствованной лексики, сохраняя первоначальную орфографию. Все это увеличивает нагрузку на учащихся и замедляет процесс обучения чтению.

Чтобы облегчить процесс обучения, современные педагоги используют инновационные методы, такие как создание электронных флип-буков. Электронные флип-буки представляют собой цифровые сборники уроков и упражнений, выполненные в виде перелистываемых страничек, которые содержат интерактивные задания, озвученные тексты и рисунки. Создание таких книг вместе с детьми становится частью учебного процесса, мотивирует учащихся и помогает развивать лингвистические компетенции, технические навыки и креативность.

Работа с электронными флип-буками положительно влияет на общее развитие ребёнка: улучшается концентрация внимания, формируются навыки самостоятельного решения задач, повышается общий интерес к изучению языка. Подобные учебные пособия предоставляют широкие возможности для учителей адаптировать материал под индивидуальные потребности каждого ученика, делая процесс обучения более продуктивным и интересным.

Освоение алфавита играет ключевую роль в начальном этапе изучения английского языка. Чтобы заинтересовать детей и упростить этот процесс, преподаватели всё чаще обращаются к использованию электронных флип-буков — интерактивных цифровых пособий, выполненных в формате переворачиваемых страниц. Такие флип-буки содержат красочные иллюстрации, интересные задания и озвученные примеры произношения, привлекая внимание учащихся и способствуя легкому запоминанию букв и их правильной артикуляции.

Знакомство с базовыми принципами чтения начинается с изучения открытых и закрытых слогов, а также особенностей произношения определённых буквосочетаний («ch», «sh»). Электронные флип-буки помогают решать эту задачу, предлагая серию интересных и содержательных упражнений, где каждый ученик получает доступ к необходимым материалам и может повторить правильный вариант прочтения столько раз, сколько потребуется.

Электронные флип-буки эффективны и при работе над уникальным произношением сложных буквосочетаний («th», «ph», «sh», «ch»). Сочетание интерактивных заданий и прослушивания образцов позволяет русским ученикам уверенно овладевать этими элементами произношения, многократно повторяя их в комфортном режиме.

Современная методика обучения чтению основывается на внедрении активных методов, среди которых важное место занимают электронные флип-буки. Их применение стимулирует активное участие учеников в образовательном процессе, способствует улучшению скорости распознавания слов, увеличению концентрации внимания и развитию критического мышления. Высокая степень адаптации таких материалов под индивидуальные потребности каждого ученика делает их незаменимым инструментом современного преподавателя.

Исследования показывают, что использование электронных флип-буков повышает интерес учащихся к изучению английского языка, ускоряет темпы усвоения материала и укрепляет веру в собственные силы. Постоянный мониторинг результатов и оперативная коррекция педагогических методик, применяемых в цифровой среде, приводят к значительным успехам в развитии навыков чтения и общем уровне владения языком.Среди эффективных

инструментов выделяются: интерактивные технологии, вовлекающие детей в образовательный процесс, персонализированный подход, учитывающий индивидуальные потребности каждого ученика, широкий спектр мультимедийных материалов, включая компьютерные программы и онлайн-ресурсы.

Методы оценки результата разнообразны: регулярные тестирования, самооценка, внешние экспертные мнения. Итоговые данные подтверждают улучшение показателей чтения, демонстрируя рост уровней владения навыками от начального до высокого.

Подводя итог исследования, мы видим, что внедрение комплексного и индивидуального подхода к обучению английскому языку способно успешно преодолеть возникающие трудности и обеспечить высокий уровень подготовки школьников. Регулярный мониторинг прогресса и своевременная коррекция педагогических методик позволяют достигать устойчивого повышения навыков чтения и общего уровня владения иностранным языком.

Список литературы

1. Исина Ф.Т. Подходы и методы обучения английскому языку в условиях обновления содержания образования // Вопросы науки и образования. 2019. №23 (71). Астана, Республика Казахстан. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/podhody-i-metody-obucheniya-angliyskomu-yazyku-v-usloviyah-obnovleniya-soderzhaniya-obrazovaniya (дата обращения: 15.04.2025).

2. Малинина, А.А. Английский язык: учимся правильно читать: для младших школьников/ А.А. Малинина.- 2-е изд.- Минск: Аверсэв, 2012.- 111с.

3. Салтыковская Г.Н., Юрчишина Г.В. Приемы обучения проблемно-поисковому чтению на иностранном языке // Иностранные языки в школе. – 2016. - №2 – с.28-32;

БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР : ЦИФРЛАНДЫРУ ДӘУІРІНДЕГІ ЖАҢА БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІ

Хайрулина Кымбат Балмуратовна
Шығанақ Берсиев атындағы Ақтөбе Жоғары аграрлық-техникалық колледжінің
химия пәнінің оқытушысы, Ақтөбе, Қазақстан

Аннотация. Бұл баяндамада білім берудегі заманауи технологиялардың рөлі мен маңыздылығы қарастырылады. Автор цифрландыру дәуірінде білім беру үдерісінің жаңаруы мен цифрлық құралдарды қолданудың тиімділігіне назар аударады. Білім алушылардың білім сапасын арттыруда интерактивті платформалар ықпалы талданады. Баяндамада сонымен қатар заманауи технологияларды білім беру жүйесіне енгізудің артықшылықтары сипатталады.

Кілт сөздер: цифрлық білім беру, заманауи технологиялар, білім беру үдерісі, цифрлық құралдар

Сәлеметсіздер ме, құрметті әріптестер, конференция қатысушылары! Бүгінгі «Білім берудегі заманауи технологиялар: цифрландыру дәуіріндегі жаңа білім беру үдерісі» атты Республикалық ғылыми-практикалық конференция аясында сіздермен өз тәжірибеммен бөлісу мүмкіндігі туғанына қуаныштымын.

Қазіргі уақытта әлем цифрлық дәуірге қадам басты. Бұл өзгеріс барлық салаға, соның ішінде білім беру жүйесіне де өз әсерін тигізіп отыр. Сандық технологиялар білім беру мазмұнына, оқыту әдістеріне, оқушы мен мұғалімнің өзара байланысына түбегейлі өзгерістер енгізді. Цифрлық трансформация – бұл уақыт талабы ғана емес, сонымен қатар сапалы, қолжетімді әрі тиімді білім берудің басты тетігіне айналып отыр.Сондықтан, педагогтер, білім беру ұйымдарының әкімшілері, ғылыми қызметкерлер және осы саладағы барлық мамандар үшін тәжірибе алмасу, жаңа тәсілдерді талқылау, озық үлгілерді тарату – маңызды міндетке айналды. Осы орайда, біз – педагогтер заман талабына сай білім беру әдістерін жетілдіру жолдарын бірлесіп талқылап, тиімді тәжірибелермен алмасуымыз қажет.

Заманауи білім беру — бұл оқушыны білім алудың белсенді қатысушысы ететін үдеріс. Мұндай үдерісте келесідей әдістер кеңінен қолданылуда:

• Геймификация (оқу үрдісін ойын арқылы ұйымдастыру);
• Флиппед-класс (кері оқыту моделі);
• Онлайн және гибридті сабақтар;
• Жекелендірілген оқыту (оқушының жеке оқу траекториясын құру);
• Мобильді оқыту, AR/VR технологиялары.

Бұл тәсілдер оқушының пәнге деген қызығушылығын арттырып қана қоймай, олардың цифрлық құзыреттілігін де дамытады.

Бүгінгі оқушы – цифрлық әлемнің тумасы. Олар ақпаратты тез қабылдайды, визуалды және интерактивті мазмұнды жақсы меңгереді. Осыған байланысты, мұғалімдер оқыту әдістерін олардың

сұранысы мен қабілетіне сай бейімдеуі қажет. Бұл жерде креативті, интерактивті, жобалық оқыту әдістері аса маңызды рөл атқарады.

Қазақстанда білім беру саласындағы цифрлық өзгерістерге мысал ретінде келесілерді атап өтуге болады:

• Kundelik.kz – оқу үдерісін автоматтандыру;
• BilimLand, OnlineMektep – мультимедиялық ресурстар негізіндегі оқыту;
• Google Workspace for Education, Moodle – онлайн білім беру құралдары.

Цифрлық құралдарды тиімді қолдану арқылы мұғалім сабақ сапасын арттырып, оқушылармен кері байланысты жақсарта алады.

Цифрландыру – қазіргі қоғамның барлық саласына, соның ішінде білім беру жүйесіне үлкен өзгеріс әкеліп отырған үрдіс. Сандық технологиялар оқу үдерісін жетілдіріп, мұғалім мен оқушы арасындағы қарым-қатынасты жаңа деңгейге көтерді. Әсіресе жаратылыстану бағытындағы пәндер, соның ішінде өзімнің мамандығым химия пәні, визуализацияны, тәжірибе жасауды, процестерді модельдеуді қажет ететін күрделі ғылым ретінде цифрлық ресурстардың мүмкіндігін кеңінен қажет етеді.

Химияны оқытуда заманауи цифрлық құралдарды қолдану пәнді оқушыларға түсінікті әрі қызықты етіп жеткізуге зор мүмкіндік береді.

Химия – абстрактілі ұғымдарға бай, теория мен тәжірибені ұштастыратын пән. Бұл пәннің мазмұнын оқушы санасына терең және нақты түрде жеткізу үшін анимациялар, 3D модельдер, виртуалды зертханалар, интерактивті тапсырмалар сияқты цифрлық құралдардың маңызы ерекше.

Қазіргі таңда келесі ресурстар кеңінен қолданылады:

• PhET Interactive Simulations – химиялық құбылыстарды визуалды түрде модельдеуге мүмкіндік береді.
• Virtual Labs – нақты тәжірибелерді қауіпсіз, интерактивті ортада орындауға көмектеседі.
• BilimLand, Twig, Kahoot, Wordwall – білімді бекітуге арналған ойын түріндегі жаттығулар мен бейнематериалдар ұсынады.

Осы құралдарды сабақта пайдалану арқылы оқушылардың пәнге қызығушылығы артып, ғылыми түсініктері тереңдейді.

Цифрлық технологиялар арқылы химия пәнінде:

• Тәжірибе жасау мүмкіндігі кеңейеді. Виртуалды зертханалар арқылы қауіпсіз, экологиялық таза және үнемді түрде тәжірибе жасауға болады.
• Күрделі ұғымдар көрнекі түсіндіріледі. Мысалы, молекулалардың құрылымы, химиялық реакциялар механизмдері 3D форматта көрнекі ұсынылады.
• Оқушы белсенділігі артады. Цифрлық тапсырмалар оқушыны ізденуге итермелейді.
• Уақыт пен ресурстар үнемделеді. Бір сабақта бірнеше реакцияны модельдеу немесе бірнеше нұсқада тапсырма беру мүмкіндігі туындайды.

Цифрландыру – оқытуды жаңа сапалық деңгейге көтеретін маңызды құрал. Оқу үдерісін тиімді ұйымдастыру, оқушы белсенділігін арттыру, күрделі ғылыми ұғымдарды жеңіл әрі

көрнекі түрде меңгерту — цифрлық ресурстарды сауатты пайдаланудың нәтижесі. Білім беру саласындағы барша мамандарды осы бағытта бірлесе еңбек етуге, тиімді тәжірибе алмасуға және заманауи білім берудің тиімді жолдарын бірлесе қарастыруға шақырамын.

Әдебиеттер тізімі:

1. Әбенов, Қ. (2020). Цифрлық білім беру технологиялары: теория және тәжірибе. Алматы: Қазақ университеті баспасы.

2. Жанпейісова, М.М. (2019). Білім беру жүйесіндегі инновациялық технологиялар. Білім - Образование, №3, 12–17.

3. Лаптев, В.В. (2020). Цифровизация образования: вызовы и перспективы. Высшее образование в России, №2, 45–51.

4. Кудина, Т.В., & Бондаренко, И.Н. (2021). Информационные технологии в образовании: современное состояние и перспективы развития. Инновации в науке и образовании, №4, 29–34.

ХАЛЫҚ ӘНДЕРІН ОРЫНДАУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІМЕН ТАНЫСТЫРУ

Хасенова Дина Сырымовна
Маңғыстау облысы, Жаңаөзен қаласы
Қ.Күржіманұлы атындағы №8 жалпы білім беретін мектебінің музыка пәні мұғалімі:

Кіріспе

Халық әндері – ұлттық мәдениетіміздің ажырамас бөлігі, халқымыздың сан ғасырлық тарихынан сыр шертетін асыл мұра. Бұл әндер әрбір ұрпаққа ұлттық рух пен тәрбиенің қайнар көзі ретінде қызмет етіп келеді. Дәстүрлі ән өнерін балаларға үйрету, олардың музыкалық қабілетін дамыту – ұлттық құндылықтарды сақтау мен жаңғыртудың маңызды жолдарының бірі. Оқушыларды халық әндеріне үйрету үшін 8–9 жас аралығында олардың музыкалық қабілетін анықтау – өте тиімді әдіс. Себебі бұл кезең баланың есту, ритмді сезіну және дауыс қою дағдыларының қарқынды дамитын шағы болып табылады. Сонымен қатар, дұрыс отыру, оң қолдың қағысын меңгеру, сол қолдың апликатурасын игеру сияқты техникалық дағдыларды қалыптастыру – ән үйрету үдерісінде маңызды орын алады.

Қазіргі таңда дәстүрлі әндерді үйретудің маңыздылығы арта түсуде. Эстрадалық бағыттар мен шетел музыкасының кең етек алуына қарамастан, ұлттық өнерді дәріптеу – ұлттық болмысты сақтау жолындағы маңызды қадам. Осы орайда, халық әндерін үйретудің әдістемесін заманға сай жетілдіру және жаңа технологиялармен ұштастыру дәстүрлі өнердің болашағына жол ашады.

Баяндаманың жаңалығы

- Музыкалық қабілетті ерте жастан анықтау және дамыту әдістерін жетілдіру;
- Халық әндерін үйретуде заманауи технологияларды (видео сабақтар, аудио жазбалар, онлайн платформалар) пайдалану;
- Дәстүрлі орындау техникасын қазіргі педагогикалық әдістермен ұштастыру.

Педагогикалық мақсаттылығы

Бағдарламаның мақсаты – оқушылардың музыкалық қабілетін дамыту, ритм сезімін қалыптастыру және дауыс қою техникасын жетілдіру. Сонымен қатар, халық әндері арқылы оқушылардың шығармашылық қабілетін арттыру, ұлттық өнерге деген құрметін қалыптастыру көзделеді.

Мақсаты

- Оқушыларға халық әндерін орындаудың негізгі әдістерін үйрету;
- Музыкалық қабілеті мен ритмін тексеру арқылы олардың табиғи дарынын анықтау;
- Орындықта дұрыс отыру, оң қолдың қағысы мен сол қолдың апликатурасын меңгерту;

• Халық әндерінің мәні мен мазмұнын түсіндіру арқылы ұлттық мәдениетке қызығушылықтарын арттыру.

Негізгі бөлім

1. Халық әндерінің түрлері

Халық әндері тақырыбы мен мазмұнына қарай бірнеше жанрға бөлінеді:

• **Бесік жыры** – нәрестені ұйықтату мақсатында айтылатын, ананың мейірімі мен үмітін жеткізетін әндер;

• **Жар-жар, сыңсу, тойбастар** – үйлену тойларында айтылатын дәстүрлі әндер;

• **Лирикалық әндер** – махаббат, сағыныш, табиғат туралы әсерлі, жүрекке жылы тиетін әндер;

• **Тарихи әндер** – ел тарихы мен тарихи тұлғаларға арналған шығармалар;

• **Еңбек және тұрмыс әндері** – күнделікті тұрмыс-тіршілікпен байланысты туған әндер (мал бағу, аңшылық, егіншілік т.б.).

2. Орындау ерекшеліктері

• **Ауызекі таралу және импровизация**

Халық әндері ұрпақтан ұрпаққа ауызша беріліп келгендіктен, әр орындаушы оны өзінше орындап, жаңаша реңк береді. Импровизация – қазақ ән өнерінің маңызды элементі.

• **Дауыс мәнері мен сезім беру**

Ән мазмұнына сай дауыс екпіні, ырғақ және эмоциялық бояуы өзгеріп отырады. Мұңды ән – баяу әрі терең сезіммен, ал сергек ән – ширақ, жеңіл түрде орындалады.

• **Ұлттық аспаппен сүйемелдеу**

Халық әндері көбінесе домбыра, қобыз, сыбызғы сияқты ұлттық аспаптармен орындалады. Бұл аспаптар әннің ұлттық сипатын арттыра түседі.

• **Мағына мен мазмұнды сезіне білу**

Орындаушы әннің ішкі мағынасы мен мазмұнын түсініп, тыңдаушының жүрегіне жеткізе білуі қажет.

3. Халық әндерін сақтап, насихаттаған өнер иелері

• **Әміре Қашаубаев** – 1925 жылы Парижде қазақ әнін әлемге танытқан тұңғыш әнші;

• **Кенен Әзірбаев, Манарбек Ержанов, Жүсіпбек Елебеков** – халық әндерін кеңінен таратып, дәстүрлі әншілік мектептің қалыптасуына үлес қосқан өнерпаздар;

• **Бибігүл Төлегенова, Роза Бағланова, Мейрамбек Бесбаев** – халық әндерін қазіргі заманға бейімдей отырып, көпшілікке жеткізіп жүрген белгілі әншілер.

Қорытынды

Қорыта айтқанда, оқушыларды ерте жастан халық әндерімен таныстыру – олардың ұлттық санасын қалыптастыру, өнерге деген сүйіспеншілігін арттыру және болашақта талантты өнер иелерін тәрбиелеудің маңызды алғышарты. Дәстүрлі ән өнері – халқымыздың рухани байлығы, оны сақтау мен насихаттау – әр ұстаздың, әр ата-ананың және әрбір азаматтың борышы. Халық әні – тек әуен емес, ол – тарих, тәрбие, руханият. Осы мұраны жас ұрпаққа жеткізу – ұлттық болмысымыздың өзегін сақтап қалудың басты жолы.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Жұбанов А. «Замана бұлбұлдары»
2. «Қазақ халық музыкасы». Алматы: Өнер баспасы
3. adebiportal.kz – Әдеби портал
4. e-history.kz – Қазақстан тарихы порталы
5. Музыка пәні оқулығы (9–11 сыныптар)

БІЛІМ БЕРУДЕ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТЫ ДАМЫТА ОТЫРЫП, БАЛАНЫҢ ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫ ҚАБІЛЕТТЕРІН АРТТЫРУ

Шектыбай Кулаш Жанузаққызы
Жаңақоныс ЖОББМ көркем еңбек пән мұғалімі, Ақтөбе қаласы

Ұрпақ тәрбиелеу-ұлт болашағы,ұлт болып ұлысып, ел болып еліміз көтерген кезде қолға алар ісіміздің маңыздысының бірі — ұрпақ тәрбиесі. Халықтың болашағы — ұрпағы, ұрпақ тәрбиесі — ұстазда. Ұстаздың мұраты — жетілген, парасатты толыққанды азамат тәрбиелеу. Толыққанды азамат қалыптастыру үшін: ақыл-ой тәрбиесін, имандылық, еңбек, экономикалық, дене тәрбиесі, экологиялық, құқық тәрбиесін беру қажет.

Халқымыздың арғы-бергі тарихы мен дәстүрі, тарихи асыл мұраларымызды біліп,қастерлеп, бүгініміз бен келешегіміздің нәрлі қайнарына айналдыру-өмір қажеттілігінен туындап отыр. Тәрбие мен оқу егіз. Ол бір-бірінен бөліп алып қоя салуға болмайтын табиғатынан танылып тұрған үрдіс.

Бүгінгі күн талабына сай жаңа жүйеге көшу ол — тәрбие-білім жүйесі. Бұл біздің қай-қайсымызды да ойландыруы тиіс және «Мектепте заман талабына сай тәрбие жұмыстарын қалай жүргізуге болады?» деген сұраққа ең әуелі оның мақсатын, міндетін біліп алу дер едім.

Біз ұлы Мұхтар Әуезовтың «Ел боламын десең, бесігіңді түзе» деген ұлағатты сөзін реті келгенде еске түсіріп, «Ел бесігі-мектептің» беталысы, бағыт-бағдары айқындалмай, аяқ алысы бекіп,көші түзелмей, мектептің әл ауқаты түзелмесі анық.

Қазақстан Республикасының **«Білім туралы»** Заңында «Білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға, дамытуға және кәсіптік шыңдауғабағытталған сапалы білім үшін қажетті жағдайлар жасау; жеке адамныңшығармашылық, рухани және күш-қуат мүмкіндіктерін дамыту, адамгершілік пен салауатты өмір салтының берік негіздерін қалыптастыру, даралықты дамыту үшінжағдай жасау арқылы ой-өрісін байыту» деп атап көрсетілген. Аталған міндеттердіжүзеге асыру үшін оқытудың жаңа технологияларын енгізу және тиімді пайдаланусекілді мәселелерді анықтап алу, білім беру мен тәрбие жүйесіндегі басты ұстанымретінде әркімнің өзінің білім алуға деген жеке әлеуетін қоғамда барынша пайдалануғакөмектесетін оқыту жүйесін дамытуды қамтамасыз етуді көздейді.

Яғни, білім заңында әрбір азаматтың білім алуға құқықтығын негізге ала отырып, оқушы бойына ұлттық құндылық қасиеттерін қалыптастырып, құрметтеуге тәрбиелеудедидактикалық шарттар яғни оқыту, тәрбиелеу, дамыту, қалыптастыру үрдісін жан-жақты қамту қажеттілігі туындайды.

Өзімізді өзіміз бағалай білуге бет бұру – ұлттық байлығымызды игеру, ұлттықсанамызды дамыту. Ұлттық құндылықтарды іріктеп, оқыту процесіне енгізу арқылыұлттың тұнып тұрған асыл мұралық рухани байлығынан болашақта ел билейтін ұрпақтарды сусындатып, отбасында да, мектепте де ұлтжандалылық пенотаншылдыққа баулып, өз халқын, өз мемлекетін көздің қарашығындай қорғайтынтұлғаларды тәрбиелеп шығару.

Өз ұлтын қадірлеп-қастерлеген, ұлт қадірін білген азаматтыңбірі **Ж.Аймауытов:** *«Мен халыққа кіндігіммен байланып қалғанмын. Оны үзеалмаймын.Үзу қолымнан келмейді»* — дейді. **Сырым Датұлы:** «*Мен ағайындыекеумін: бірі —өзім, екіншісі—халқым» — дейді.*

Қазақ халқының осындай дәріптеуге, қастерлеуге, дамытуға тұрарлық ұлттық руханижәне материалдық құндылықтары туралы ұлағатты, құнды ойларын халық игілігіне, келешек ұрпақты, ел-жұртқа ие болар азаматтарды тәрбиелеуге неге қолданбасқа?

Бала бойына ұлттық құндылықтарды дамытудағы негізгі құралдарға мыналарды жатқызуға болады:

— сыныптағы тәрбие сағаттары;
— бұқаралық ақпарат құралдары;
— тәрбие шаралары (пікірталас,тәрбие сағаты,кеш, дәріс, таным-өнеге сағаттары, т.б.)

— кітап оқу;
— мектептен тыс және сыныптан тыс жұмыстарды ұйымдастыру;
— шығармашылық жобалар қорғау;
— қоғамдық ұйымдармен байланыс жасау;
— саяхат жасау,
— үйірмелерге қатысу.

Бүгінгі менің **«Тәрбие беруде ұлттық құндылықтарды дарыта отырып, бала интеллектуалын дамыту»** тақырыбымен ,тәрбие жүйесіндегі мына бағыттармен қол жеткізген, нәтижелі жұмыстарымды ұсынамын.

I. Психологиялық зерттеулер;
II. Тәрбие сағаттары;
III. Ата-анамен жұмыс;
IV. Сыныптан тыс жұмыстар;

I.Психологиялық зерттеулер

а)Темперамент типтерін анықтау

ә)Дарындылық картасы

Жыл басында мекеме басшысымен бекітілген жылдық жұмыс жоспары жасалынып, психологиялық жұмыстың бағыттары мынадай болып жүргізіледі. Олар психолог пен дефектологтармен біріге отырып жұмыс жасалынады.

Психологиялық диагностика мақсаты:

тұлғаның жеке және жас ерекшеліктерін, сондай-ақ, тұлғааралық өзара әрекет ерекшеліктерін зерттеу.

Психологиялық профилактика мақсаты:

тұлғаның психикалық және тұлғалық дамуында кездесетін сәтсіздіктерге ескерту жасау.

Психокоррекциялық дамыту мақсаты:

оқушының психикалық және тұлғалық дамуындағы ауытқуларды болдырмау, жалпы оқу дағдысы мен біліктілікті дамыту.

Психикалық кеңес беру, кәсіби кеңес жүргізу мақсаты:

педагогикалық үдерістердегі қатысушыларға мәселелерді шешуге көмек көрсету.

Психологиялық білім көтеру мақсаты:

педагогикалық үрдістерге қатысушылардың психологиялық мәдениетін көтеру.

Осылайша жасалған жылдық жоспарға сай ай сайын күнтізбе жоспар, апталық жоспар жасалынып отырады.

а)Темперамент типтерін анықтау

Бала психологиясындағы темпераменттерді топтап , холерик, сангвиник,плегматик,меланхолик деп бөлеміз де ,біз ұстаздар кейде кез келген оқушы баланы осы темпераменттердің біріне жатқыза саламыз.Әрине, белгілі бір жағдайда және тумысынан баланың бойында осы темпераменттердіің бірі басым болатыны рас.Бірақ жас ерекшеліктеріне және тәрбиеге байланысты баланың психологиясы да өзгеріп отыратыны айдан анық емес пе?

Мектептегі психологиялық қызмет — халық ағарту жүйесіндегі аса қажетті салалардың бірі. Психологиялық қызмет арқылы мектептегі әрбір оқушының даралық ерекшелігінің дамуы анықталады. Психолог өзінің кәсіби біліміне сүйене отырып, баланың даму деңгейін белгілейді, түрлі психологиялық ауытқуларды дер кезінде аңғарып, оның түзету жолдарын тағайындайды, болуы мүмкін қиындықтардың алдын- алу үшін психологиялық шаралар ұйымдастырылады. Мектеп ұжымында кездесіп қалатын психологиялық мәселелерге өтініш түсуіне байланысты психологиялық кеңестер беріледі, ата-аналармен психологиялық ағарту жұмыстары жүргізіледі. Осылар арқылы мектептегі оқу- тәрбие жұмысының тиімділігін арттырады, әлеуметтік белсенді жеке тұлғаны қалыптастыруға атсалысады. Осы міндеттерді атқару барысында мектеп психологтарының атқарған жұмысы жөнінде тоқталып өтпекпін. Енді осы психологиялық темпераменттерді анықтау барысында өзімнің сыныбымдағы білім алушылар:

холерик-7,
сангвинг-8,
меланхолик-2,
флегматик-7 болып анықталды.

Үлгерімі төмен оқушылармен «Есту арқылы жадында сақтауды дамыту жаттығуларын жүргізу», « Көру арқылы есте сақтау қабілетін дамыту», «Ойынша көз алдына елестетуді жетілдіру жүргізу» атты тақырыпта жаттығулар ойындары ұйымдастырылды. Нәтижесінде оқушылардың ойлау қабілеті мен есте сақтау қабілеті дами бастады. Осы жұмыстарды жүйелі түрде уақытылы жүргізіп тұрсақ, үлгерімі төмен оқушының болмайтыны анықталатын еді.

ә)Дарындылық картасы

Қазақтың ғұлама ойшылдарының бірі Ы.Алтынсариннің:

Білмегенің бір басқа,
Білімдімен таласпа.
Білмедім деп бүгілме,
Білу үшін туылдың сен о баста! -деген ғажап сөзі бар. Осы ғылыми жобада өзімнің шәкіртім Елубек Нұрисламның зерттеу жұмыстарының нәтижелі болып табылатыны сол шунгит өнімдерінің қолданғанда өзгерістер пайда болғанын, адам ағзасына пайдасы бар екенін айтады. Қорыта келгенде Елубек Нұрислам осы бағыттағы жұмысының зерттеу нәтижесін жүйелі әрі бір ізді көрсете білді.

II. Тәрбие сағаттары

Әр сынып сағаттарының өтілу механизмін өзгертіп, тақырыптың мағынасына үңілуге, ондағы «Мен не үйрендім? Мен қалай үйренемін? Мен оны қайдан аламын?» сұрақтарына жауапты өз бойынан табуға тарту. «Қазақстан жолы – 2050: бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ», «Ардақта ата-анаңды», «Қарты бар үйдің қазынасы бар», «Құрбан айт туралы не білеміз?», «Мен қайырымды баламын», «Жақсы деген немене, жаман деген немене», «Тәуелсіздік елімнің тірегі», «Елбасы бастаған болашақ» тақырыптарында өткен тәрбие сағаттарында балалар бойына отансүйгіш, имандылық, тұлғаның адамгершілік қасиеттері артады, оянады.

III. Ата-анамен жұмыс

а)ата-аналар кеңесі
ә)дөңгелек үстел,тренингтер
б)Аз қамтамасыз етілген отбасылармен жұмыс

а)ата-аналар кеңесі

Айдан алқа ,жұлдыздан жүзік іздеп әуре болмай -ақ, ата-бабаларымыздың ақыл-кеңесін тыңдай білсек ,балалардан бақытты жан бұл дүниеден табылмас деп ойлаймын.отбасындағы бірауыздылық, өзара сыйлаушылық пен түсінушілік , жылы шырай -отбасы мүшелерінің рухани күшінің сарқылмас қоры; ата-ананың отбасында беделі үшін ,ал бүкіл отбасы ұжымы үшін -үлгі; ата-аналар мен сынып жетекшілердің балаларға бірыңғай талап қоя білуі .

* Ата-аналармен психологиялық ойындар ұйымдастырылып,(Сіз және балаңыз бір-біріңізді түсіне аласыздар ма? Тест алынды)

* Ата-аналар жиналысына шақырудың өзін түрлі форматта ұйымдастыруды қолға алдым.(«Ең үздік Гүлназ оқушымның ата-анасы», «жаупкершілігі мол Асылжанның анасын жиналысқа шақырамын», «Шығармашыл», «Дарынды», «Мейірімді», «Өжет», «Адамгершілігі мол», «болашақ кәсіпкер» т. б. теңеулерді жағымды тұстарын естірте отырып ата-аналарды жиналысқа шақыру қағаздың өзі ынта туғыздырады.

*Ата-аналар жиналысын сызба тіректермен,сюжетті суреттермен ,мағыналы цитатты сөздер іліп,ой қозғар әңгімемен ұйымдастырып отырдым.

ә)дөңгелек үстел,тренингтер

Ата-аналар комитеті айналысатын басты мәселелер:-Мектеп және сыныптар бойынша ата-аналар жиналыстарын,конференцияларын ,семинар -кеңестерді өткізуге көмектесу; үлгермейтін және тәбиесі «қиын» балаларды үнемі назарға алады, ең басты мәселе сынып жетекшіге

көмектесу.Балардың жазғы демалыстарын ұйымдастыру;саяхаттар,даталы күндерді атап өтуді - ұйымдастыруға қатысу.

Отбасылық тәрбие беру негізінде өткен ата-аналар консилиумы мен дөңгелек үстелдердің пайдасы орасан зор. Ата-аналардың қоғамдағы болып жатқан діни ағымдардың зияны туралы қаншалықты хабардар екенін анықтау мақсатында, оларға деген көзқарасы қандай екенін анықтау үшін сауалнамалар өткізіп отырамын.

«Адам өз өмірінің суретшісі» тренингі, «Кімге кімнің жақындығы» дөңгелек үстелі өткізуімнің барысында ,ата-аналардың мектеппен тығыз байланысы арта түсті деп, білім сапасы артты деп айта аламын.

б) Аз қамтамасыз етілген отбасылармен жұмыс

***** Сынып жетекшісінің ата – аналармен қоян – қолтық жұмыс істеуі мақсатты түрде өте ұзақ мерзімді қажет ететін процесс.Ол үшін, отбасыны және оның отбасы тәрбиесіндегі ерекшеліктері мен жағдайын жанжақты әрі жүйелі зерттеуді қажет етеді.

Ата – аналармен жүргізілетін жұмыстағы сынып жетекшісінің негізгі міндеттері. Ата – аналармен тұрақты байланыс орнату.Ондағы мақсат: отбасыны, оның мүшелерінің өзара қарым – қатынасы мәдениет деңгейін, жанұяның жеке басқа ықпалын, ата – ананың педагогикалық білім дәрежесінің жай – күйін анықтап, кеңес беріп, оларды бала тәрбиесіне ортақтастыруды көздейді.

Ата – аналармен педагогикалық және психологиялық ағарту жұмыстарын ұйымдастыру. Сынып жетекшісі бағытта ата – аналардың педагогикалық және психологиялық білімдер жүйесін меңгеруіне, балаларды әлеуметтік ортадағы мінез – құлқын жақсы білуіне сай, оларға ағартушылық қызмет атқарады. Қазіргі мектеп жағдайында ата – аналардың жалпы білім деңгейі сөзсіз артуда.Бұл олардың педагогикалық көзқарастарында қателіктің болмауына сенімдерін орнықтырады. Дегенмен де педагогикалық және психологиялық зерттеулер нәтижесі ата – аналардың психологиялық – педагогикалық мәдени деңгейлерінің төмендігіне үнемі назар аударады. Сол үшін, бүгінгі таңда қоғамның және ата – аналардың оған деген сұранысы күннен – күнге артуда.

Осы орайда, әрбір сынып жетекшісінің алдында тұрған міндет ата – аналар және мектеп жағдайына тура келетін жұмыс істеу формаларын таңдау.Сондықтан, мұнда мектеп тәжірибесінде ата – аналармен педагогикалық және психологиялық ағарту жұмыстарына қатысты өзін — өзі ақтаған кейбір дәстүрлі формаларды атаймыз.

Үлгерімі төмен оқушылармен « Есту арқылы жадында сақтауды дамыту жаттығуларын жүргізу» « Көру арқылы есте сақтау қабілетін дамыту» , «Ойынша көз алдына елестетуді жетілдіру жүргізу» атты тақырыпта жаттығулар ойындары ұйымдастырылды. Нәтижесінде оқушылардың ойлау қабілеті мен есте сақтау қабілеті дами бастады. Осы жұмыстарды жүйелі түрде уақытылы жүргізіп тұрсақ, үлгерімі төмен оқушының болмайтыны анықталатын еді.

* Жүйке жүйесінің қасиетін анықтау барысында сауалнамалар алынды.Мұнда ата - аналардың сауаттылығының деңгейлерін, өмірге деген көзқарастарын білдім.Қоғаммен қарым - қатынасының дәрежесін көрсетті.

* «Ана-жан жылуы» тақырыбы аясында сұрақ жауап, пікірлесу,әңгіме жүргізілді. Осы жұмыстар арқылы нәтижесінде ата-аналардың мектеппен бірлесуі мен көзқарасы,жауапкершілігі аз да болса көрініс тапты.

IV. Сыныптан тыс жұмыстар

Оқушылардың бос уақыттары мәдени шараларға; көлге шомылу, көкке шығу, спорттық ойындар, мазмұнды мерекелермен ұйымдастырылып тұрады. Оқушылардың бос уақыттары мәдени шараларға; көлге шомылу, көкке шығу, спорттық ойындар, мазмұнды мерекелермен ұйымдастырылып тұрады.

Кітапхана қорында оқушыға керекті кітаптар жетерлік,кітапхананың жұмыс уақыты таңғы сағат 9-дан, кешкі сағат 9-ға дейін. Оқушылар Және де сабақтан кейінгі уақытта үйірмелер жұмысын атқаруда. Оқушылардың бос уақытын тиімді өткізуі үшін дебаттық, спорттық, өнертапқыш клубтары және әр түрлі конкурстар, фестивальдар ұйымдастырылады.

Жеке адамның жақсы мінез-құлқы тек ұжым арқылы,көпшіліктің игі ықпалының арқасында ғана дамып,қалыптасады.Балалық әбестікпен көптің қадірін білмей,әркімге бір тиісіп,ерке-шора ,жеңілтек,ұшқалақ мінез көрсеткен баланы тәрбиелеу тәсілінде мінез-құлықты қалыптастыру әдісі ретінде жазалаудың алуан түрлі, лайықты ,тиімді түрлерін шебер қолдану ұстаздың педагогтік тәжірибесіне байланысты.

Мектептегі түрлі үйірмелер мен жарыс ойындар ,еңбек түрлері оқушының өзінің өзіне қызмет етуі, еңбек тәрбиесінің тәжірибелі тәсілдерін қолдану өз нәтижесін көрсетуде. Оқушылардың ұлттық құндылық қасиеттерін қалыптастыру негізінің бірден-бірімектепішілік жүргізілетін тәрбиелік іс-шаралар. Адамның бойына жақсы адамгершілікқасиеттерінің қалыптасуы, өнер-білімді игеруі – тәрбиеге, өскен ортаға, үлгі-өнегеберер ұстазға байланысты. Осыны жақсы түсінген халқымыз *“Ұстазы жақсының — ұстамы жақсы”, “Тәрбие басы – тал бесік*” деп ұлағатты ұстаздың еңбегін теккекетпейтіндей өсиет еткен.

Жеке тұлғаны ұлттық құндылықтар арқылы тәрбиелеуде алдымен төмендегідей **мақсаттар** қойдым.

— Өз халқы оның мәдениеті мен дәстүрлерін мақтаныш тұтатын Қазақстан азаматынтәрбиелеу.

— Жалпы адамзаттық негіздер мен құндылықтарды құрайтын саналы көзқарастарымен қағида ұстанымдарын тәрбиелеу.

— Қазақстан Республикасының азаматын тәрбиелеудің үлгісіне сәйкесэтнопедагогика,этнопсихоголия, этномәдениет негізінде тәрбие үрдісін ұйымдастыру.

— Оқушыларды табысты іс-әрекетте бағыттау, олардың шығармашылығы мен білімқұмарлығын дамыту, қолдау.

Ақын **Мағжан Жұмабаев** *«Баланы тәрбиеші дәл өзіндей қылып емес, келешекзаманына лайық қылып шығаруы қажет,»* — деген ойлары арқылы тәрбиені келер күнталабымен ұштастырады. Қазақ халқының тәрбие дәстүрі қай халықтың тәрбиесіненкем түсіп көрген емес. Олай болса бүгінгі ұрпағымызды халқымыздың баға жетпес байсалт-дәстүрлері негізінде тәрбиелеу, оларға ата-бабаларымыздың озық дәстүрлерінсіңіруіміз керек.

Балаға мейірлене қарасаң, ол да сені жанындай жақсы көріп толық сенімділік білдіреді.Жылы сөз, ұнамды мінез, ыстық мейірім қуанышы, ашық әңгімелесу арқылы баланың көңілін тауып,ішкі сырын ашу, бірақ ,не пайда , кейде әке мен ананың тарапынан қамқорлықтың жоқтығын және сүйіспеншіліктің тапшылығын сезген бала теріс ортаның қоршауына түседі. Осы орайда сынып жетекшілер баланың өзімшілдік мінезін тез байқап, ата-анасының тәрбие беру жүйесіндегі жіберген кемшіліктеріне назар аударып,балаға дұрыс ықпал жасау халық педагогикалық әдістері мен тәсілдерін тиімді етіп қолдану үшін ақыл-кеңес беріп отыру,сонда ғана баланың дүниеге көзқарастарының дұрыс қалыптасуына жағдай жасалады.

Меніңше, оқушының бойынан алдымен ел мен ұлттың намысы атойлап тұруы керек.Ол үшін **ұлттық құндылықты дарыту** негізінде жұмыстармен үйлесімін табатындай халқымыздың сан ғасырлық рухани нәрселерін баланың бойына сіңіріп,қандай қиын заманда да жауға басын имеген бабаларымыздың сат-дәстүрлеріне тәрбиелей білу, ұлттық тәлім тәрбиенің маңызына мән беріп,оқушылардың бойындағы өз Отанына, еліне сүйіспеншілігін ояту үшін іс-шараларды жиі өткізіп тұруы керек. Конференция кезінде мектеп өмірінен көрме ұйымдастырып,отбасының тәрбие тақырыптарына сан алуан, түрлі экспанаттарды көрсетуге болады.Олар ата аналардың үлгі істері,отбасылық тәрбие жайлы ,педагогикалық және сат-дәстүрлерге байланысты әдебиеттер,үздік оқушылардың тізімі,оқушылардың отбасы жайлы жасаған баяндамалардың тезистері.Конференция соңында ата-баба дәстүріне ,бала тәрбиесіне байланысты көріністер мен көркемөнерпаздардың концертін ұйымдастыру т. б. өте ұтымды.

Ұлттық құндылықтарымызды балалардың бойына қалай дарытамыз? Міне бұл сұрақтың жауабын былай берсе болады. Құндылықтарды іс-әрекет арқылы, сұрақтар арқылы, кері байланыс, рефлексия арқылы. Бұл баланың бойында өз Отанына, еліне деген сүйіспеншілік, құрмет, адамгершілік құндылықтарын қалыптастырады. Әрбір жас ұрпақ өз жері мен оның байлығының иесі болу үшін жаңа технологияларды меңгеріп, жаңаша өмір сүруге үйренудің

жолдарын білуі тиіс. Жастар бойына сапалы білім мен өнегелі тәрбиені рухани байлық етіп дарыту – мектептің асыл мұраты, атқарып отырған игі ісі.

Мәлік Ғабдуллиннің мына сөзі менің тәрбие туралы ойыма ой салды. «Тәрбие дегеніміз баланың үстіне кигізе қоятын дайын киім емес. Тәрбие жұмысының мыңдаған түрі мен қыры бар. Олар тәжірибеде сынала келе нәтижеге ие болады. Сондықтан тәрбие мәселесі мектеп өмірінде ешқандай маусымды, үзіліс дегенді білмейді, үздіксіз жүргізіліп отыратын процесс». Жаңа үлгідегі ұлттық мектеп моделін жасау және оның нәтижелерін жалпы білім беретін мектептердің оқу-тәрбие үрдістеріне енгізудің ғылыми әдістемесін қамтамасыз ету.

Қазақ мектебінің мәселесі-қазақ елдігінің мәселесі.Қазіргі уақытта өмірлік дағдылар мен біліктілікті қалыптастыру-тәрбиенің негізгі міндеті. Интеллектуалдық дамыған елді қалыптастырудың өзекті бір жолы толыққанды жеке тұлға тәрбиелеумен, оқушының жаңа ойлампаздығын дағдыландырумен, қазіргі ғылыми жетістіктердің негізін терең біліктендірумен ұштасады. Ғылыми-эксперимент жұмысының аса маңызды саласы сабақтан тыс тәрбие клубтары мен орталықтарын құру арқылы жүзеге асырылады, әрбір баланы қайталанбас тұлға деп қарастырып, оның өзгеше қасиеттерін дамыту мақсаты қойылған. Қай баланың болмасын бойынан жақсы қадір-қасиет іздеп табу, соған арқау сүйеу, оған үлкен үміт арту-ұстаз тәрбиесінің тәжірибесі болу керек. Тіпті, баланың әрең байқалатын ізгі қасиеттерін де айтып, жақсы талпыныстарын бағалап, үміт білдіріп отырса, соғұрлым ол сенімді бағалай біледі, ашыла түседі.

Сонымен қатар, жаңа білім беру мазмұнын жүзеге асыруда оқушының білім сапасын дамытудың мақсаты мен міндетін айқындаудың және тәрбие кеңістігінің тірек-талдау схемасын қалыптастырдық. Оқушыларға тәрбие арқылы білім беруде қоғамдық пәндердің атқаратын ролі ерекше. Ол шәкірттерде отансүйгіштік, ұлтжандылық, идеялық сенімді қалыптастырады. Оқушының рухани байлығын кеңейтіп, өзінің қоғамдағы орнын түсінуге көмектеседі, ұрпақтың ізгі талап-тілектерін оятады. Қазақтың ұлттық салт-дәстүрі, мәдениеті мен әдебиеті оқушылардың еңбексүйгіштік, ұқыптылық, моральдық қасиеттерін қалыптастырады.

Сонымен, сапалы білім мен жақсы тәрбие – ұзақ мерзімді талап ететін және екі жақты сипатқа ие болатын күрделі процесс. Ол мұғалім қажырлы еңбегінің нәтижесі ғана емес, ата-ананың отбасындағы тәрбиені ұйымдастыруына байланысты. Бала тәрбиесіне мектеп пен отбасының ықпалы күшті болса, болашақ жас жеткіншектерге берген тәрбиенің нәтижесі сапалы болмақ.

Озат сынып жетекшілері және үлгілі тәжірибемен қаруланған ұйымшыл отбасы баланы ұстамды ,берік мінезге тәрбиелейді.Еңбекке төселдіреді. Жоғары мәдени сауыққа дағдыландырады. Отбасы өзінің барлық өмірі мен іс-әрекеттерін нақты режим бойынша жүзеге асырса.Мұндай отбасында, оның әрбір мүешсі қуаныш сезіміне ,бақыт нұрына бөленеді, жігерлі жарқын жүзді, отанды сүю, патриоттық рухта балаға тәрбие беру салауатты өмір, спорт бірлікке, ынтымаққа, салт-дәстүрлерді, әсіресе адамгершілік тәрбие алып өседі.

Пайданылған әдебиеттер:

1. Билер сөзі. — Алматы: Қазақстан, 1996. — 237 б.
2. Дулати М. Х. Тарих-и-Рашиди. Алматы.1999.
3. С Ш Әбенбаева, А.М Құдиярова Ж.Ә . Әбиев педагогика 2003 ж. Қазақстан Ұлттық энциклопедия. Алматы. 2001. 3 том. 398 б.
4. Нұрмұратов С.Е., Сағиқызы А. Ұлттық рух мәселесі хақында // Халықаралық конференция материалдары. Алматы 2006. 176 б.
5. Интернет ресурс http://academy35.ru/node/130009
6. Интернет ресурс http://do.gendocs.ru/docs/index-19400.html
7. Қ.Бөлеев «Болашақ мұғалімдерді оқушыларға ұлттық тәрбие беруге кәсіби дайындау».-Алматы,2004ж
8. Д.Дьюи. «Демократия и образования».2000.
9. В.А. Сластенин, В.П. Каширин. «Психолоия и педагогика».-Москва, 2004 4.М.Жұмабаев. «Педагогика». 1991ж

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНЫП , ОҚУШЫЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚАБІЛЕТТЕРІН ДАМЫТУ

Шонтық Айгүл Темірбекқызы
№28 жалпы орта білім беретін мектебінің ағылшын тілі мұғалімі, Шымкент қаласы

Рефлексивті есеп

Зерттеу тақырыбы :Ағылшын тілі сабағында жаңа технологиялрды қолданып,оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту.

Қазақстанның тәуелсіз мемлекет ретінде қалыптасуы барысында орта білім берудің жүйелі реформалануы қоғамдық тұрғыдан үлкен маңызға ие болды.Еліміздің болашағы -бүгінгі балалар.Ал олардың қандай азамат болып шығуы мұғалңмдерге байланысты.Мектеп жұмысы мен оқушы жетістіктерін өрістетудегі негізгі тұлға -мұғалім деп Стронг,Уард және Гранттар бекер айтпаған.Әр ұстаздың өз қалауы бойынша өз әрекетін дамытатын жаңа әдіс-тәсілдерді тәжірибеге енгізу жұмыстары жүргізіледі.

Не себепті бұл тақырыпты алдым мен жалпы сабақ беретін сыныптарым 5-6 сыныптар 11-12 жастағы балалар,және де осы жастағы балалар қимыл-қозғалыс ойындарды жақсы көреді.Сонымен қатар ағылшын тілін оқытуда қарым-қатынас,айтылым және тіл дағдыларын үйрету ,оқушылардың өзара ағылшын тілінде қарым-қатынас жасауы маңызды.

Өзара қарым-қатынастан бөлек түрлі рөлдерді ойнау арқылы шығармашылық дағдысы қалыптасады ,үлкен өмірдегі өздерінің мамандықтарын оңай табуға да үлкен әсерін тигізеді.Себебі қазіргі мектептің міндеті оқушыларды тек білімді игеріп қана қоймай алдағы өмірінде тиімді пайдалануға дағдыландыру.

Рөлдік ойындар -бұл балалар ересектердің белгілі бір функцияларын өздері құрған ойын жағдайында ересектердің іс-әрекетін және олардың арасындағы қарым -қатынастарды көбейтетін іс-әрекет .Бала сұхбаттасушымен байланыс орнатуды және сөйлесуді ғана емес,сонымен қатар мұқият тыңдауды ,өз ойларын тиімдірек білдіру үшін мимика мен қимылдарды қолдануды үйренеді.

Шет тілін оқытудың жаңа білім технологияларын меңгеріп сабақты дұрыс жоспарлау мен өткізудің орны ерекше.Олай болса ,шетел тілінің әрбір сабағының мақсаты шетел тілін оқытудың мақсатымен ,яғни тілді терең меңгеру және оны ұлтаралық қатынас құралы ретінде пайдалана білумен тығыз байланыста болуы жан-жақты қарастырылады.Осыған орай ,ауызша фонетикалық ,грамматиклық жаттығу мен жаттаған өлең ,тақпақтарды қайталау,электронды оқулықтағы дикторлардың оқыған мәтіндерді тыңдау ,әртүрлі ойындар ,жұмбақ ,мақал-мәтелдерді еске түсіріп өткенді пысықтау болса,екіншіден олардың шетел тіліне қызығушылығы мен ынтасын күшейте түседі.

Оқушылардың шығармашылық дағдыларын қалыптастыруға бағытталған әдіс-тәсілдер өте көп.Соның ішінде рөлдік ойындардың орны бөлек.Рөлдік ойындарды жүргізу мақсатында өзімнің сабақ беретін сыныптарымда драма үйірмелерін ұйымдастырамын.

Драма үйірмесі ағылшын тілін үйренуде тиімді әдістердің бірі болып табылады. Бұл әдіс оқушылардың тілдік дағдыларын дамытуға, шығармашылық қабілеттерін арттыруға және тілге деген қызығушылықтарын оятуға көмектеседі.

Ағылшын тілі сабағында рөлдік ойындар (role plays) оқу үдерісін қызықты әрі тиімді етеді. Бұл әдіс оқушылардың тілді практикалық түрде қолдануына, сөйлеу дағдыларын дамытуға және өз ойларын еркін білдіруіне көмектеседі. Міне, ағылшын тілі сабағында қолдануға болатын бірнеше рөлдік ойын мысалдары:

1. Дүкенде сатып алу

Оқушылар екіге бөлініп, біреуі сатушы, екіншісі сатып алушы рөлінде болады. Сатып алушы қажетті затты сатып алу үшін сұрақтар қойып, ал сатушы тауар туралы ақпарат беріп, сатып алушыға көмек көрсетеді.

2. Ресторандағы тапсырыс

Бұл рөлдік ойында бір оқушы ресторанның қызметкері, екіншісі қонақ болады. Қонақ мәзірден таңдау жасап, тапсырыс береді, ал қызметкер тағамдар мен сусындар туралы сұрақтарға жауап береді.

3. Дәрігер мен науқас

Оқушылардың бірі дәрігер, екіншісі науқас рөлінде болады. Науқас өз жағдайын сипаттап, дәрігер оған диагноз қойып, емдеу ұсыныстарын береді.

4. Жұмыс сұхбаты

Бір оқушы жұмыс беруші, ал екіншісі жұмыс іздеуші болады. Жұмыс іздеуші өзінің білімі мен тәжірибесін көрсетіп, жұмыс беруші сұрақтар қояды.

5. Саяхатшы мен гид

Бұл ойында саяхатшы жаңа қалада болғанда, гид оған қаланың негізгі көрікті жерлері туралы ақпарат береді.

Рөлдік ойындар арқылы оқушылар өзара пікір алмасып, жаңа сөздер мен фразаларды меңгеріп, ағылшын тілінде еркін сөйлеу дағдыларын қалыптастыра алады.

Қолданылатын жаңа технологиялар:

Шығармашылық қабілеттерін дамыту әдістері:

1. Жобалық жұмыс: Оқушыларды топтарға бөліп, ағылшын тілінде тақырыптық жобалар жасауға бағыттау. Бұл оқушылардың шығармашылық ойлау қабілетін дамытады және топтық жұмыс дағдыларын нығайтады.

2. Рөлдік ойындар: Тілдік жағдайларда шығармашылық шешімдер қабылдауды дамыту. Мысалы, ағылшын тілінде шопинг жасау, саяхаттау, пікірталас жүргізу сияқты ойындар ұйымдастыру.

3. Карталар мен диаграммалар: Оқушылардың ойлау дағдыларын кеңейту үшін ағылшын тіліндегі тақырыптар бойынша ой карта немесе концептуалды диаграмма жасау.

4. Әңгімелесу және жазба жұмыстар: Оқушыларды ағылшын тілінде шығармашылық жазба жұмыстарын жасауға ынталандыру, мысалы, қысқа әңгіме жазу немесе эссе жазу.

Драма әдісінің артықшылықтары:

- Коммуникативтік дағдыларды дамыту: Драма арқылы оқушылар түрлі рөлдерді орындау арқылы сөйлеу дағдыларын жетілдіреді, бұл олардың тілдік қарым-қатынас қабілеттерін арттырады.
- Шығармашылық және сыни ойлауды қалыптастыру: Сахналық қойылымдар мен рөлдік ойындар оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытып, сыни тұрғыдан ойлау дағдыларын қалыптастырады.
- Мәдени түсінікті кеңейту: Әртүрлі мәдениеттер мен дәстүрлер туралы білімді драма арқылы меңгеру оқушылардың дүниетанымын кеңейтеді.

Драма әдісі ағылшын тілін үйретуде қолданылуда. Мысалы «Beauty and the Beast» қойылымын 5 -6 сыныптар арасында мектеп сахнасында Сман.А,Халметов.П,Пердалы .Ж, Балтабай А,Балтабай Н,Ғанибал А,Жарқынов Б,Абдухакарова Н,Ауған И, ертегісін және сатушы ретінде де рөлдік қойылымдар ағылшын тілінде сахналанды. Бұл қойылым көрермендердің жоғары бағасына ие болып, оқушылардың тілдік және шығармашылық қабілеттерін дамытуға үлкен септігін тигізген.

Алдында атап өткендей өз сабақтарымда оқушылардың шығармашылық дағдыларын қалыптастыру арқылы білім сапасын көтеру мақсатында өзімнің сабақ беретін сыныптарымның жалпы жағдайын анықтап алуым қажет болды:

- 5 “Б” сыныбы II тоқсандағы білім сапасы 50 пайыз. Сыныптың жалпы белсенділігі мен пәнге деген қызығушылығы жоғары, бір-бірімен бәсекелестікте жұмыс жасайды, алғыр оқушылар көп;
- 5“В” (б/с-66,7), “Г” (б/с-71,3) сыныптары салыстырмалы түрде қызығушылықтары мен белсенділігі төмен, үнемі жетелеп отыруды талап етеді;
- 5 “Д” белсенді оқушылар саны өзге сыныптармен салыстырғанда аз, б/с 50 пайыз.

Осы көрсеткіштер анықталған соң өз сыныптарыма Шығармашылық қабілеттерін дамыту әдісін және қысқа форматтағы бейнероликтерді жүйелі түрде қолдану үшін тапсырмалар жинағын жасақтап, драма үйірмесінің сабақ жоспарын жасадым.

Драма үйірмесінің бағдарламасы (театр ,қойылымдар мен көріністер арқылы оқушылардың қабілеттерін шыңдау)

Мақсаты	**Міндеті**	**Жаңашылдығы**
Оқушылардың рухани дүниесін байыта отырып,эстетикалық,көркемдік адамгершілік ,азаматтық тәрбие беру Оқырмандық,көрермендік талғамды қалыптастыру Ауызша сөйлеу мәдениетін қалыптастыру	-әдебиеттер өнер табиғатына сай оқи білуге,мән -мағынасын терең түсінуге мүмкіндік туғызу - көркем әдебиетті оқуға деген қызығушылығын ояту - жеке тұлғаның эмоциялық мәдениетін қалыптастыру - актерлік шеберлігін қалыптастыру,дамыту	- бағдарламада театрлық ойын әрекетінің құралдары жүйеленген ,балалар шығармашылығының түрлі жанрлары театрлық көрініске ену арқылы іске асуына негізделген

Драма үйірмесінің сабақ жоспары

№	Сабақтың тақырыбы	Сағат саны	Мерзімі	Оқушының аты - жөні
1	About myself	2	10.09-24.09	Сман Ақмарал
2	Describing people	2	9.10-23.10	Халметов Парвиз
3	My family	2	11.11-19.11	Балтабай Нұрай
4	My friend	2	10.12-24.12	Жарқынов Бекасыл
5	My flat	2	14.01-28.01	Ауған Ибрахим
6	“The little turnip”	2	11.02-25.02	Абдухакарова Нурия
7	Beauty and the Beast	2	4.03-18.03	Ғанибал Айназ
8	My favourite subject	2	8.04-22.04	Пердалы Жұлдыз
9	Shop assistant	2	6.05-20.05	Балтабай Айшуақ

Осы драма үйірмесінің сабақ жоспарында көрсетілгендей тапсырмалар рөлдік ойындар арқылы: тілдік жағдайларда шығармашылық шешімдер қабылдауды дамытты. Мысалы, ағылшын тілінде шопинг жасау, саяхаттау, пікірталас жүргізу сияқты ойындар ұйымдастырдым

және де сонымен қатар оқушыларға сөздікпен жұмыс,тыңдау жаттығулары,жазбаша тапсырмалар,жаттығулар жасатып алдыңғы білім мен жаңа білімді ұштастыру арқылы бір жүйемен жинақталады.Өз сабақтарымда рөлдік ойын әдісін байланыстыра отырып өтілген сабақтарымның нәтижесінде сыныптарымда тілді оқуға деген қызығушылығы едәуір өсіп, оқушылар өз бетінше ізденіп, келесі сабақтарға өздері қалап сахналағысы келетін ертегілерін ұсына бастады. Нәтижесінде:

- 5 “Б” сыныбы II тоқсандағы білім сапасы 50 пайыз болса III тоқсанда 53 пайызды, 5 “В” сыныбы 66,7-ден 78,5 пайызды, 5“Г” сыныбы 71,3-тен 74,5 пайыздық өсімді берді. Тіпті белсенділігі төмен деген 5“Д” сынып 50 пайыздан 55,4 пайызға көтерілді.

Алдыңғы сабақтарымда өзге әдіс-тәсілдерді қолданбадым деуге болмайды. Дегенмен нәтиже аз еді. Себебі үнемі түрлі тапсырмалар қолданғанымен ол тапсырмалар мен жаттығуларда, сөздіктерде бір бірімен байланыс бір сөзбен айтқанда бір жүйеге сүйену арқылы емес жалпы оқушылардың қызығушылығын артыру үшін, олардың назарын өзіме аудару үшін қолданғанымды түсіндім. Әрине, жоғарыдағы келтірілген жоспар бір сынып аясында ғана қолдануға келеді. Себебі, алдын айтқанымыздай, әр сыныптың өз қабылдауы, өз қызығушылығы мен материалды сіңіру қабілеті әртүрлі.

Қорыта келе ағылшын тілі сабағында жаңа технологияларды қолдану оқушылардың тіл үйрену үрдісін қызықты әрі тиімді етеді. Сонымен қатар, шығармашылық тапсырмалар олардың зияткерлік дамуына ықпал етеді, себебі олар оқушылардың қиялын ұштауға және ағылшын тілінде еркін сөйлеуге мүмкіндік береді.

ХИМИЯ САБАҚТАРЫНДА САНДЫҚ БІЛІМ БЕРУ РЕСУРСТАРЫН ПАЙДАЛАНУ ӘДІСТЕМЕСІ МЕН ТИІМДІЛІГІ

Шүйіншалина Айгүл Жылқайдарқызы
Ақтөбе облысы Шалқар ауданы Жаңақоныс ЖОББ КММ мектебі
химия-биология пәні мұғалімі

Қазіргі таңда білім беру саласында сандық технологиялар оқу үдерісінің құрамдас бөлігіне айналып, дәстүрлі оқыту әдістерін қайта қалыптастырып, тиімді оқытудың жаңа мүмкіндіктеріне бағытталуда. Химия сабақтарында осы цифрлық ресурстарды пайдалану маңызды әрі тиімді болып табылады. Өйткені қазір ғылым мен техника бір-бірімен тығыз байланысты болғандықтан, болашақ химик мамандарды дайындауда жақсы оқу материалдары мен құралдарының қолжетімділігі басты рөл атқарады. Сандық технологиялардың негізгі түрлері онлайн курстар, веб квест, ойын, бұлт технологиясы, мобильді оқыту, презентациялар, вертуалды лабораториялар, электронды кітаптар, видео роликтер, көрнеліктер жинағы т.б. Мектепте оқушыларға эксперименттік тәжірибелерді толық қамтамасыз етілмейді. Сол үшінде эксперименттік тәжірибелерді көрсету үшін цифрлық ресурстарды пайдалану оқушыларға бейнефильмдерді, вертуалды зертханаларды көру арқылы химиялық білім туралы алған әсерін тереңдетуге мүмкіндік алады, әрі бұл білімді есте сақтауды нығайтуға көмектеседі. Заманауи химия сабақтарында сандық технологиялар оқудың маңызды бөлігіне айналып, сабақтарды қызықты, интерактивті және оқушыларға оңай қолжетімді етуге көмектеседі. Химия сабақтарында осындай ресурстарды пайдаланудың әртүрлі әдістәсілдері көрсетілген. Қазіргі таңда оқушылардың мобильді смартфондарды күнделікті өмірде жиі қолдануына байланысты, электрондық оқулықтар және интерактивті оқу материалдары шыға бастады. Электрондық оқулықтарды пайдалану химияны қарқынды және интерактивті оқытуға мүмкіндік береді. Бұнда оқушылардың назарын аударуға және оқу материалын меңгеруді жеңілдетуге көмектесетін химиялық тәжірибелер, бейнелер, әр түрлі тапсырмалар мен тесттерді қамтиды. Электрондық оқулықтар мен интерактивті оқу материалдарын пайдалану химияны оқытудың инновациялық тәсілі болып табылады, ол оқу тәжірибесін дамытады және оны қызықты әрі тиімді етеді. Электрондық оқулықтардың басты артықшылықтарының бірі олардың қолжетімділігі. Оқушылар

оқу материалдарына кез келген уақытта және кез келген жерде компьютерлер, планшеттер немесе смартфондар арқылы қол жеткізе алады. Бұл әр оқушыны оқытуға мүмкіндік береді және әрбір оқушының жеке қажеттіліктерін қанағаттандырады. Сонымен қатар, электрондық оқулықтар мен интерактивті материалдарды пайдалану оқушылардың ақпараттық мазмұндағы дағдыларын дамытуға көмектеседі, бұл заманауи білім беру процесі үшін өте маңызды. Олар оқушыларды білім беру мақсатында цифрлық технологияларды тиімді пайдалануға үйретеді және өз бетінше білім алу және зерттеу дағдыларын дамытады . Әрине бұл электрондық кітаптыңда өзіндік кемшілігі де болары анық. Мысалы, оқушының көз жанарына кері әсерін беруі, бірақ бұл оқулықтарды да оқушы өз деңгейлеріне қарай қабілдайтын шекте болса тіптен жақсы (Захарова, 2021: 8-15). Бұл технологиялар оқушыларға химиялық заттар және жабдықтармен нақты зертханада құралдары жеткіліксіз немесе толық болмаса да, эксперименттер жүргізуге және химиялық процестерді бақылауға мүмкіндік беретін виртуалды зертханалар және симуляциялар. Әсіресе қауіпті болып саналатын эксперименттерді қауіпсіз түрінде көрсетуге, кейбір қымбат немесе аз мөлшерде болған реактивтер жеткіліксіз болғанда, зертханалық жұмыстарды жүргізудің кейде қиын тұстары болып, осы келеңсіздіктерді шешу мақсатында виртуалды зертхана арқылы көре алады. Үлкен қалалар мен аудандарда жақсы қамтылсада, ауылдық жерлерде зертханалық жағдайлары қолжетімсіз болуы мүмкін. Виртуалды зертханалар мен симуляциялар тек оқушыларды ғана емес, оқытушылардың да химиялық процестерді меңгеру қабілетін арттырып, уақыт үнемдеп, химияны оқытуға айтарлықтай үлес қосады. Осы технологиялардың арқасында білім алушылар компьютерде немесе басқа электрондық құрылғыда ойнауға болатын химия эксперименттерінің шынайы модельдеулеріне қол жеткізе алады. Әртүрлі химиялық зерттеулер жүргізуге мүмкіндік бере отырып, қосымша тесттер мен сұрақ жауап видеолар болады. Бұл әсіресе қаржылық немесе қауіпсіздік себептеріне байланысты зертханалық ресурстарға қолжетімділік шектелген кезде өте маңызды. Сонымен қатар, виртуалды зертханалар оқушыларға эксперименттерді кез келген уақытта және кез келген жерде жүргізуге мүмкіндік береді. Бұл білім алушыларға тәжірибелерді қайта қарауға және материалды жақсы түсіну үшін қосымша зерттеулер жүргізуіне септігін тигізеді. Кейде оқушыларды олимпиаларға немесе ғылыми конференцияларға дайындау барысында, тәжірибелік бөлімде еш қорқпастан материалды қайтадан қарап, виртуалды зертхананың деректеріне сүйене отырып, өзіне қажетті мағұлматтарды алуға болады. Жалпы, виртуалды зертханалар мен симуляциялар оқу үдерісін дамытатын, оны оқушылар үшін интерактивті және қолжетімді ететін, олардың практикалық дағдылары мен химиялық процестерді түсінуін дамытуға көмектесетін қуатты құрал болып табылады (Чернобельская, 2018: 336). Қазіргі таңда оқушыларға дәстүрлі оқыту форматында сабақ жүргізу оқушылардың аса қызығушылықтарын танытпайды. Соған қарамастан оқытушылар тақырыпқа мультимедиялық презентациялар және оқу бейнелерін дайындап келеді, бұл бейнелер мен презентацияларды күрделі тақырыптарды түсіндіру және химиялық процестерді көрсету үшін пайдалануға болады. Олар визуализация арқылы күрделі ұғымдарды түсінуге көмектесетін нақты эксперименттердің анимацияларын, графикасын және бейнелерін қамтиды. Презентациялар мен сабаққа қатысты бейнероликтер химияны оқытудың тиімді құралы болып табылады, бұл оқу үдерісін дамытады және оны оқушылар үшін қолжетімді және көрнекі етеді. Бейнефильмдер мен презентацияларды күрделі химиялық түсініктерді түсіндіру және әртүрлі химиялық процестерді көрсету үшін пайдалануға болады. Оларды пайдалану мұғалімдерге интерактивті және динамикалық сабақтар құруға мүмкіндік береді, оқушылардың назарын аударады және олардың оқу процесіне белсенді қатысуын ынталандырады. Бейнероликтер мен презентацияларды сабақта да, сабақтан тыс та, өз бетінше жұмыс істеу үшін де пайдалануға болады, бұл химияны оқыту барысын оқытушылар мен оқушылар үшін ыңғайлы етеді . Негізінен презентациялар мен бейне роликтері оқушыларға химиялық ұғымдар мен процестерді жақсырақ түсінуге және сақтауға көмектесетін тиімді құрал болып табылады. Оқушылар тек презентацияны оқып, карап қана қоймай, оларға оқытушы сабаққа қатысты презентация жасауға тапсырма берсе болады. Бейне роликте өте ұзақ емес, оқушылар қабылдайтындай қысқа, нұсқа және ең маңызды деген ақпараттар қамтылуы тиіс. Сол

бейне роликтерді қолданып, ойын технологиясымен сабақты ұштастырып, оқушылармен тығыз байланыста болып, сабақты қызықты өткізуге болады (Мычко, 2014: 295).

Цифрлық технологияларды қолдану арқылы әзірленген интерактивті оқу ойындары мен жаттығулары білімдерін тексеруге және химиялық есептерді шығару дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Оларға викториналар, кроссвордтар, интерактивті тесттер және оқушыларды қызықтыратын басқа да нысандар кіруі мүмкін. Интерактивті оқыту ойындары мен жаттығулары білімді тексерудің және химиялық есептерді шешу дағдыларын дамытудың тиімді құралы ғана емес, сонымен қатар оқудың тартымды тәсілі болып табылады. Олар белсенді қатысуды ынталандыратын, аналитикалық дағдыларды дамытатын және теориялық білімді практикада қолдануға көмектесетін ойындар мен жаттығулар сияқты әртүрлі форматтарда ұсынылады. Сонымен қатар, егер ойындар топтық тапсырмалар немесе жарыстар түрінде ойналса, олар командалық рух пен бірлікті дамытады. Жалпы сабақ барысында ойындар мен жаттығулар оқушылардың алған ақпараттарын есте сақтап қалуына мүмкіндік береді. Егер жеке не топтық есептер шығару жарысы болсада, оларға осы интерактивті оқу ойын түрінде өткізсе тиімдірек болады, әр оқушы белсенді атсалысады деп ойлаймын. Интерактивті оқу ойындары мен жаттығулары қазіргі білім берудің маңызды элементі болып табылады, оқу процесін қызықты және оқушылардың белсенді қатысуын ынталандырады Интернет ғылыми басылымдар, химиялық элементтер кестелері және химиялық қосылыстар мен реакциялардың дерекқорлары сияқты әртүрлі оқу материалдарына қол жеткізуге білім беру ресурстары және онлайн деректер базалары мүмкіндік береді. Бұл ресурстар оқушыларға білімдерін тереңдетуге және химия пәнінде қызықты тақырыптарды ашуға көмектеседі. Химияны оқыту үшін сандық білім беру ресурстары мен мәліметтер базасы құнды. Олардың көмегімен оқушылар қазіргі ғылыми мақалаларға, химиялық элементтер кестелеріне және химиялық қосылыстар мен реакциялардың деректер қорына қол жеткізе алады. Оқушы үшін тек кітаптан алған білім аздық етеді, егер ол сабақ кезінде берілген тапсырманы екі есе тың мәліметтер мен дайындалып келсе, өзіне де оқуышыларға да пайдалы және оның негізгі көзі осы интернет желісі. Бұл ресурстар білімді кеңейтуге, зерттеулер жүргізуге және химиялық ұғымдарды жақсырақ түсінуге көмектеседі. Онлайн сабақтар, вебинарлар және интерактивті материалдар химияны оқыту үдерісін байытып, оны қызықты әрі тиімді етеді. Мектепте болатын әр түрлі іс-шаралар кезінде, осы ресурсты тиімді қолданса, оқушы өз жұмысын терең меңгеруге, біліп үйренуге қызығушылығы арта түседі. Аталған сандық білім беру ресурстары химия сабағын тек қызықты өтуіне себепші ғана болмай, тың мәлімерттер мен сабақ тәжірибелерін ұзақ уақыт жоғалтпай, қосымша ойын түрінде өту мол білім алуға себепші болады (Құрманалиев, Мырзахметова, 2019: 255). Химия сабақтарында цифрлық білім беру ресурстарын пайдалану қызықты, қолжетімді және тиімді оқу ортасын құруға көмектеседі. Бұл оқушылардың түсінуін жақсартады және білім алушылардың негізгі дағдыларын дамытуға көмектеседі. Осы мәселе аясында химия сабағында қолдануға арналған қазақ тіліндегі «Химия» қосымшасын айта кеткен жөн. Бұл қолданба жалпы химияның бейорганикалық және органикалық аспектілерін қамтиды. Оның құрылымында химия сабақтарында оқылатын әртүрлі тақырыптар бойынша виртуалды зертханалық жұмыстарды қамтитын бейне роликтер, конспектер және тақырыпқа қатысты тапсырмалар бар. Бұл қолданбаны пайдалана отырып, оқушылар химия сабақтарында түсініксіз болып қалған тақырыптарды қайталау арқылы білімдерін жаңартуға мүмкіндік алады. Сонымен қатар, зертханалық контексте, егер білім алушыларда реагенттер жетіспесе немесе практикалық зертхананы аяқтай алмаса, оқытушы химия ұғымдарын көрнекі түрде көрсету және түсіндіру үшін виртуалды зертханалық бейнелерді пайдалана алады. Химия XXI ғасырдың негізгі ғылымы, сондықтан оның технологиямен байланысы барған сайын айқын бола түсуде. Заманауи білім беру жүйесі оқушының тұлғалық дамуына ерекше мән береді және бұл тұрғыда химия мұғалімдері ерекше рөл атқарады, өйткені олар өз сыныбының қажеттіліктеріне бейімделуі керек. Бұл үдерісте технология мұғалімдерге өз мақсаттарына жетуге көмектесетін таптырмас құралға айналады (Добротин, Журин, 2018: 52-55). 1. Негізгі Бөлім Әлемнің дамыған мемлекеттеріне мысалы, Сингапур, Жапония және Америка елдеріне қарайтын болсақ, басым көпшілігі жаңа технологияны тез игеріп, қолданысқа енгізеді. Әсіресе білім жүйесінде өте

қарқынды даму бар. Осы аталған елдер білім жүйесінде сандық технологияны меңгеруде алдыңғы көш басшы мемлекеттер болып саналады. Сингапур білім беру жүйесі бойынша жан жақтылығымен ерекшелінеді. Сингапурда химия сабағын оқыту ақпараттық технологияларды, интерактивтілікті және онлайн ресурстарды қолдануға арналған. химиялық процестердің модельдерін қолданады, симуляциялар жасайды және лабораторияларда химиялық эксперименттерді оқушыларға ұсынады. Мысалы, бұл елдің 10-12 сынып оқушылары жыл соңында міндетті түрде өндірістік практикаға, оқу практикасына барады екен. Соның ішінде қандай технологиямен сабақ өтілгені және меңгергенін тексеріледі. Сингапурда химия сабағына арналған планшеттік қосымшалардың бірі, Periodic Table. Бұл планшеттік қосымша оқушыларға химиялық элементтердің ережесін түсіндіру үшін қолдау қолжетімді. Олар элементтердің химиялық қасиеттерін, ережелерін, сипаттамаларын және басқа ақпаратты тауып, алдын ала оқу процесін жаңартуға мүмкіндік береді. Жапонияда химия сабағын цифрлық технологиялар арқылы өту үшін көптеген инновациялық әдістер пайдаланылады. Бұл әдістер арқылы оқушыларға химиялық құралдар мен процестерді түсіндіру, интерактивті оқу процесін жаңарту және тәжірибелік нәтижелерді көрсету мүмкіндігі беріледі. VR және AR технологияларын пайдалану арқылы оқушыларға химиялық процестерді және молекулаларды 3D түрде көрсету. Бұл арқылы оқушылар молекуляларды жан-жақты көре алуға болады және химиялық реакцияларды моделдеу мүмкіндігі бар. Дамыған бұл елде цифорлық технология өте кең қолданыста болғандықтан, оқушыларға химиялық реакцияларды және процестерді симуляциялау арқылы оқу құралдарының жұмысын түсіндіруге мүмкіндік беріледі. Осы арқылы оқушылар сабаққа деген ынта жігерлері артып, жаңашылдыққа ұмтылады және осы технологияларды меңгере отырып, мүмкіндіктері де көбірек болып саналады. Жапонияда кеңінен тараған мобильді қосымшаға, Chemistry Apps жатады. Бұл түріндегі қосымша оқушыларға химия сабағына арналған мазмұндарды ұсынады. Олардың ішінде химиялық тақырыптардың түсіндіруші деректері, бақылаулар, тесттер, сағаттар мен өз ойын жеткізуге мүмкіндіктері бар. ChemSpider Mobile қосымшасына тоқтала кетсем. Бұл қосымша химиялық компоненттердің мәліметтер базасына қатынас жасауға көмектеседі. Оқушылар химиялық элементтер, сөйлемдер және қасиеттер туралы мәліметтер алуға болады (Загорский, 2017: 2-7). Америкада химия сабағын қызықты өту үшін көптеген технологияларды қолданады. Бұл технологиялар арқылы оқушыларға интерактивтілік, әділдік және мақсаттылықты қамтамасыз етеді. Американдық оқу орталықтары мен мұғалімдер қазіргі кезде көптеген технологияларды пайдалануда. Мультимедиалық материалдарды қолдану арқылы оқушыларға химиялық процестерлерді және реакцияларды қарауға қолжетімділігі арқылы олардың түсініктерін жаңартуға көмектеседі. Ал мобильді қосымшалардың біріне Molecule World қосымшасы жатады. Бұл қосымша арқылы оқушылар молекулаларды жан-жақты қарау және түсінуге мүмкіндік алады. Олар бұл бағдарламаның көмегімен молекулялардың 3D модельдерін қарау, реакцияларды түсінеді және молекуляларды жасай алады. Тағы бір түрі Chemistry & Homework Help by Meritnation қосымшасы. Бұл қосымша арқылы оқушылар химиялық тақырыптардың түсіндіруші деректерімен, тестермен, сабақтармен және өз ойын жетілдірудің мүмкіндіктерімен ерекше. Оқушылар химия сабағында қажетті кескінділер мен мәліметтерді игеруге болады. Оқушылар үшін барлық мүмкіндіктерді тиімді көрсетуге тырысқан және оқушылар сабақ соңында тапсырмаларды тест түрінде орындап, күнделікті өз бағаларын алуға мүмкіндік алады. Бұл қосымшалар оқушылар үшін тиімді уақыт жұмсауға және сабақтан алған білімді өз бетінше дамытуға мүмкіндік жасайды (Сәдуақасқызы, 2016: 281). Химия сабағының сандық білу беру процесін қолданылуы. Мысалы, 8- сыныптың қышқылдар тақырыбына. Ең біріншіден қышқылдар туралы мәліметтерді видео түрінде ақпарат берілсе, себебі, оқушы одан бұрын қай сабақтан келгені және химия сабағы басталғанда зейінді бір жерге шоғырландыру үшін көрсетілсе. Қышқыл деген не? Қандай қасиеттері бар? Қайда қолданады? - деген сияқты сұрақтардың жауабын оқытушының дайындап әкелген презентациясы арқылы өтіп, оқушылар толық XI Beynəlxalq Türk Dünyası Araşdırmaları Simpoziumu 11-13 İyun 2024 / Bakı 898 жауабын алса. Оқушылардың зейінін алған білімдерімен бөлісу мақсатында, дайындап әкелген химия суреттер жинағымен кері байланыстарға тоқталса, жалпы қалған уақытында оқытушыға

виртуальды зертхананы көрсетіп, сабақты жасғастыру. Сабақ соңында оқушыларға мобильді қосымша арқылы тапсырма беріп, ойын түрінде сұрақ жауап алып сабақты аяқтауға болады. Сандық білім беру ресурсын химия сабағында қолдану арқылы оқу үрдісінің көрнекілік деңгейін артырып, білім алушының ісәрекетін белсендіруге мүмкіндік береді. Бұл технологияны ойын, бұлт, проблемалық және дизайын ойлау т.б. әдістермен сабақты жоспарлап өтсете болады. Барлығында сандық технологияны қолданса сабақты өте нәтижелі түрде өткізіп және оқушыларға пайдалы білім бере алады. 1 Кесте: «Қышқылдар» тақырыбына сандық технологияларды пайдалану Білім саласына оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық қарым-қатынасқа шығу үшінде отандық ғалымдар мен жас мамандарда атсалысуда. Соның ішінде химия сабағының қызықты өтуіне себеп болар мобиьді қосымшалардың қазақ тілінде шығуы. Қазіргі таңда «Химия» атты мобильді қосымша қолданысқа кіріп жатыр. Бұл әсіресе өз еліміз үшін қазақ тілді қосымша болғандықтан қолданылуы қолайлы, әрі қызықты. Соның ішінде бейорганикалық химия бөліміндегі «Алғашқы химиялық ұғымдар» тарауының «Зат және оның түрлері, құбылыстар» тақырыбын «Химия» қосымшасы арқылы талданып көрсе. Қосымшада «Зат және оның түрлері, құбылыстар» тақырыбына кірген кезде, осы тақырыпқа байланысты қысқаша жазылған конспект көрсетілген (1-сурет). 1-Сурет: «Зат және оның түрлері» тақырыбы бойынша конспект Сонымен қатар, осы тақырыпқа байланысты жаттығулар тізімі (2-сурет). және әртүрлі тапсырмалар мен көрсетілімдер берілген (3-сурет). Мәселен, «Сәйкесін тап» тапсырмасында оқушылар өз бетінше берілген құбылыстарды физикалық құбылыстар және химиялық құбылыстарға жіктейді. Тапсырма соңында тапсырманы қаншалықты дұрыс орындағандарын тексере алады.

«Химия» қосымшасы мектепте химияны оқыту үшін айтарлықтай пайдалы. Біріншіден, ол оқушыларға сабақта берілген күрделі ұғымдар мен тақырыптарды жақсырақ түсінуге көмектесетін қосымша материалдарға қол жеткізуге мүмкіндік береді. Бұған сабақтар, жаттығулар және виртуалды зертханалық бейнелер кіреді. Екіншіден, қосымшаны мұғалімдер оқу үдерісін байыту құралы ретінде пайдалана алады. Ресурстарға қол жеткізу шектеулі болғанда немесе нақты уақыттағы зертханалар мүмкін болмаса, оқытушылар негізгі химия тәжірибелері мен принциптерін көрсету үшін виртуалды зертханалық бейнелерді пайдалана алады. Осылайша, «Химия» қосымшасы оқушылардың оқу тәжірибесін байытады, оларға материалдарды жақсы түсінуге және есте сақтауға көмектеседі және мұғалімдерге күрделі ұғымдарды түсіндіруді және зертханалық жұмыстарды жүргізуді жеңілдетеді. Қорытынды Қазіргі ғылым мен технология дамыған кезде, білім беру жүйесіңінде қатар дамуы заңдылық. Соған байланысты мектепте оқушыларымыздың әр пәнді қызығушылық пен білуге деген талпыныстары өте өзекті деп есептеледі. Ал химия сабақтарында цифрлық білім беру ресурстарын пайдалану оқу үдерісінде маңызды рөл атқаратынын атап өткен жөн. Интерактивті оқу материалдары мен виртуалды зертханалардан бастап мультимедиялық презентациялар мен онлайн ресурстарға дейінгі сан алуан сандық құралдар химия сабақтарын қызықты етіп қана қоймайды, сонымен қатар әр оқушының қажеттіліктеріне сай оқытудың әртүрлі әдістерін қолдайды. Тек оқушылар ғана емес, ұстаздарда әр түрлі әдістерді сабақ барысында ұштастырып, сабақты тиянақты өткізіп, бастысы оқушылардың сандық білім беру ресурстарын меңгере білуінде. Сонымен қатар, бұл қосымшаның ұстаздар үшін артықшылықтарының бірі – уақыт үнемдеу болып табылады. Осылайша, химия сабақтарында цифрлық технологияларды енгізу білім сапасын арттыруға көмектеседі және оқушыларды ғылыми прогрестің жылдам өзгеретін әлеміне сәтті бейімделуге дайындайды. Атап өткен мемлекеттердің білім жүйесіне қарап олардың дамыған елдер қатарында болуы да заңдылық. Сондықтан жастар біздің болашағымыз, оқушыларға білім беру барысында тиімді технология мен әдістерді қолданып оқытса, оларда пәнге деген сүйіспеншілгі, қызығушылығы артып, болашақта мықты мамандар болуға септігі тиеді. Қазіргі таңда ұстаздардың басты міндеті тек білім беріп қана қоймай, әр оқушыны болашақ өмірге дайындап, бәсекеге қабілетті тұлға етіп шығару.

ӘДЕБИЕТТЕР

Добротин, Д.Ю., Журин, А.А. (2018). “Интернет в обучении химии”. Химия в школе, № 7: 52–55. Загорский, В.В. (2017). “Интернет-ресурсы для учителя”. Химия в школе, № 9: 2–7. Пәрия

БАҒЫДАР, Назгуль АКИМБАЕВА, Нұрбала МЫРЗАХМЕТОВА 901 Захарова, И.Г. (2021). Информационные технологии в образовании: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. М. // Захарова И.Г., с. 8-15. Құрманалиев, М.Қ., Мырзахметова, Н.О. (2019). «Химияны оқыту теориясы мен әдістемесі» оқу құралы. Алматы, – 255 б. Мычко, Дмитрий Иванович (2014). Вопросы методологии и истории химии: от теории научного метода к методике обучения: пособие для студ. учреждений высш.образования //Д. И. Мычко ; БГУ. - Минск: БГУ. С. 295. Пак, Мария Сергеевна (2017). Теория и методика обучения химии : учебник // М. С. Пак. - Изд. 2-е, испр. и доп. - Санкт-Петербург ; Москва ; Краснодар. с. 366. Сәдуақасқызы, К. (2016). «Химияны оқыту әдістемесі» оқу құралы // Қызылорда: Полиграфия БҮ, – 281 б. Чернобельская, Г.М. (2018). Методика обучения химии в средней школе: Учеб. Для студ. высш. учеб. заведений. // М.: Гуманит. изд. центр Владос, с. 336.

МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ ДАМЫТУ ЖОЛДАРЫ

Саттарова Сауле Сейткаримовна
Түркістан облысы Сарыағаш ауданы
№76 ЖББМ математика қосымша физика пәндерінің мұғалімі

2024-2025 оқу жылдары

Функциялық сауаттылық- адамның сыртқы ортамен қарым-қатынасқа түсе алу қабілеті және сол ортаға барынша тез бейімделе алуы мен қарым-қатынас жасай алу деңгейінің көрсеткіші.Олай болса,функционалдық сауаттылық тұлғаның белгілі бір мәдени ортада сүруі үшін қажетті деп саналатын және оның әлеуметтік қарым-қатынас жасауын қамтамасыз ететін білім,білік,дағдылардың жиынтығынан құралады. Ал кең мағынасында ол тек білік пен білімділік әлеміне барудың жолы ғана емес, ол-ұлттың,елдің немесе жеке адамдар тобының мәдени және әлеуметтік дамуының өлшемі.Осындай сапалық сипаты тұрғысынан қарағанда функционалдық сауаттылық жеке адамды дамытудың тетігі ретінде қолданылады.Сондықтан теория мен практиканың байланыста болуын қамтамасыз ету үшін әрбір пән бойынша берілетін білімнің мазмұны мен көлемін анықтағанда теориялық қағидалардың,заңдылықтар мен ережелердің,яғни ұғымдық-ақпараттық материалдардың бала өмірінде кездесетін түрлі проблемалық практикалық маңызы ескерілуі тиіс.Сондай-ақ оқушылардың оқу материалын тек жаттап қана алмай,оның мән-мағынасын терең түсінуін қамтамасыз ету міндетті болып саналады.

«Функционалдық сауаттылық»- ұғымы өткен ғасырдың 60-жылдары ЮНЕСКО құжаттарында пайда болды және жеке тұлғаны қалыптастырудағы әлеуметтік бағдарлануы.

Функционалдық сауаттылық — адамның қоғамда толыққанды өмір сүруі үшін қажетті білім мен дағдыны меңгеруі ғана емес, оны **әлеуметтік, мәдени, саяси және экономикалық қатынастарда** тиімді қолдана білу қабілеті. Функционалдық сауаттылығы қалыптасқан адам:

- қоғамның әлеуметтік мәселелерін түсінеді, пікір білдіре алады;
- мәдени шараларға қатысады, ұлттық және әлемдік мәдениетке құрметпен қарайды;
- азаматтық позициясын білдіріп, саяси сауатты шешім қабылдай алады (мысалы, сайлау, заңдарды білу, құқықтық әрекеттер);
- қаржылық сауаттылыққа ие болып, табысты басқаруды, тұтынуды, жинақтауды, инвестициялауды түсінеді.

Математика пәні бұл бағыттарды дамытуда үлкен рөл атқарады. Мысалы:

- **Экономикалық:** пайыз, кредит, салық, отбасы бюджеті сияқты тақырыптар.
- **Саяси:** статистика, график, диаграмма арқылы ақпаратты талдау (мысалы, сайлау нәтижелері).
- **Әлеуметтік:** халық санағы, тұрғын үй, көлік, инфрақұрылымға қатысты есептер.
- **Мәдени:** ұлттық үлгілер, өлшем бірліктері, тарихи санада қолданылатын есептеулер.

Математика сабағында функционалдық сауаттылықты дамыту жолдары

1. Өмірмен байланысты тапсырмалар

Сабақ барысында күнделікті тұрмысқа байланысты тапсырмалар енгізу оқушының пәнге деген қызығушылығын арттырып, оның білімін тәжірибеде қолдануына жол ашады. Мысалы:

- дүкендегі жеңілдік есептері;
- жол жүру уақыты мен шығынын есептеу;
- пәтерді жөндеуге кеткен материал шығынын жоспарлау;
- пайыз бен несиеге байланысты есептер.

2. Жобалық және зерттеу жұмыстары

Функционалдық сауаттылықты дамыту үшін оқушыларға шағын зерттеу немесе жобалық тапсырмалар беру тиімді. Мысалы:

- "Отбасы бюджеті" жобасы арқылы оқушы табыс пен шығынды есептеп, қорытынды жасайды;
- "Мектептегі су шығыны" жобасы арқылы суды үнемдеу жолдарын іздестіреді.

3. PISA тапсырмаларына ұқсас жаттығулар

PISA (Programme for International Student Assessment) зерттеуіндегі тапсырмалар оқушының функционалдық сауаттылығын бағалайды. Мысалы, оқушыдан нақты өмірлік жағдайға сәйкес есеп шығару, дерекпен жұмыс жасау, график оқу, кестемен жұмыс істеу талап етіледі. Сабақта осы форматтағы тапсырмаларды қолдану – әлемдік стандартқа сай ойлауды дамытады.

4. Ақпараттық технологияларды пайдалану

Графиктер құру, статистикалық деректерді талдау, калькулятор немесе математикалық қосымшаларды қолдану – заманауи оқушының цифрлық және функционалдық сауаттылығын қатар дамытуға жол ашады.

Қорытынды

Қазіргі заманда оқушыларға тек білім беру жеткіліксіз, оларды алған білімін өмірде қолдана алуға үйрету – басты міндет. Бұл талап функционалдық сауаттылық ұғымының мәнін ашады. Функционалдық сауаттылық дегеніміз – адамның білімін күнделікті өмірде, нақты жағдайларда тиімді қолдана білуі. Ол тек оқу мен есеп шығару дағдысымен шектелмейді. Бұл ұғым адамның әлеуметтік, мәдени, саяси және экономикалық өмірге белсенді араласуын қамтиды.

Математика пәні функционалдық сауаттылықты дамытуда ерекше орын алады. Сабақта күнделікті өмірмен байланысты тапсырмаларды, жобалық жұмыстарды, зерттеу элементтерін, графиктер мен диаграммаларға негізделген тапсырмаларды қолдану арқылы оқушылардың нақты өмірлік дағдылары қалыптасады. Мысалы, бюджет жоспарлау, пайыздық есептеулер, жол шығындарын есептеу, тұрғын үй алаңының сметасын жасау сияқты тапсырмалар – математиканы өмірмен байланыстыра отырып оқыту жолдары.

Сондай-ақ PISA форматындағы тапсырмаларды қолдану – оқушылардың функционалдық және сыни ойлау қабілетін дамытудың тиімді жолы. Бұл тәсіл оқушылардың логикалық, талдаушы және тәжірибеге бағытталған ойлау жүйесін қалыптастырады.

Қорыта айтқанда, функционалдық сауаттылықты дамыту – қазіргі білім берудің басты мақсаты. Әрбір мұғалім сабақта теорияны өмірмен ұштастыруға ұмтылуы керек. Бұл – оқушыны тек білімді ғана емес, сонымен бірге өмірге дайын, саналы азамат етіп тәрбиелеудің негізі.

БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР: ЦИФРЛАНДЫРУ ДӘУІРІНДЕГІ ЖАҢА БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІ

Данабекова Дамира Жетесовна
Ақтөбе облысы, Шалқар ауданы, Аққайтым селосы,
«Жаңақоныс жалпы орта білім беретін мектебі» КММ
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Қазіргі кезде егемен елімізде білім берудің жаңа жүйесі жасалып, әлемдік білім беру кеңістігіне енуге бағыт алуда. Бұл оқу-тәрбие үдерісіндегі елеулі өзгерістерге байланысты болып отыр. Себебі, білім беру парадигмасы өзгерді, білім берудің мазмұны жаңарып, жаңа көзқарас, жаңаша қарым-қатынас пайда болуда. Келер ұрпаққа қоғам талабына сай білім мен тәрбие беруде мұғалімдердің инновациялық іс-әрекетінің ғылыми-педагогикалық негіздерін меңгеруі — маңызды мәселелердің бірі. Болашақта өркениеті дамыған елдер қатарына ену үшін заман талабына сай білім қажет. Қазақстанда дамыған бәсекеге қабілетті елдің қатарына жеткізетін, терезесін тең ететін ол — білім. Сондықтан қазіргі даму кезеңі білім беру жүйесінің алдында оқыту үрдісін технологияландыру мәселесін қойып отыр. Инновациялық технологияларды меңгеруде мұғалімнің жан-жақты білімі қажет. Қазіргі мектеп мұғалімі: жаңаша ойлау жүйесін меңгере алатын, оқушымен тез тіл табыса алатын, білімді, шебер, іскер болуы тиіс. Білім беру саласы қызметкерлерінің алдына қойылып отырған міндеттердің бірі — оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыру және қазіргі заманғы педагогикалық технологияларды меңгеру. Қазіргі таңда мектеп мұғалімдері инновациялық және интерактивтік әдістемелерін сабақ барысында пайдалана отырып, сабақтың сапалы әрі қызықты өтуіне ықпалын тигізуде. Білім беруде оқушы өзі ізденіп, тақырыпты оқып, түсініп, тақырып аясын кеңейтсе, жолдастарымен ой бөлігіне өз білгенін көпшілікке жеткізе алса, онда ұстаз еңбегінің нәтижесі болғаны, бұрынғы әдепке айналған оқу үрдісінде — оқушы белсенділік көрсетуге тиіс. Бүгінгі нарық заманында "Өмір бойы білім алу» әрбір Қазақстандықтың жеке кредосына айналуы тиіс», — деп Елбасы жолдауында көрсеткендей, отандық білім беру жүйесінің дүниежүзі білім кеңістігіне енуі білім саласына үлкен өзгеріс, жаңа леп әкелді. Енді «инновация» ұғымына тоқталатын болсақ, ғалымдардың көпшілігі оған әртүрлі анықтамалар берген. Мәселен, Э.Роджерс инновацияны былайша түсіндіреді: «Инновация — нақтылы бір адамға жаңа болып табылатын идея». Майлс: «Инновация — арнайы жаңа өзгеріс, Біз одан жүйелі міндеттеріміздің жүзеге асуын, шешімдерін күтеміз»-дейді.\

Адам баласы рух (негізгі әлеуметтік және жеке құндылықтар мен принциптер) пен жанның (барлық психикалық процестер) және осы екі инстанциялар айқындайтын мақсаттарды орындап, бағдарламаларды іске асыратын тәннің ажырамас бөлігі. Психика, өз кезегінде, биологиялық және әлеуметтік, сана мен бейсаналық, зияткерлік және эмоционалды, рационалды және иррационалды бірлік болып табылады. Цифрлық оқыту әлі кеңінен танылмаған керемет байлықтан, жанама түрде осы бірліктің кейбір басқа компоненттеріне әсер ететін, тек интеллектуалды компонентті алады. Бүгінде әлем төртінші – «цифрлық» революцияның алдында тұр, осы орайда жаңа – цифрлық – білім беру технологияларын енгізу қажеттілігі туындайды. Жағдайдың артықшылығы және оның қорқыныштылығы: цифрландыруда шек жоқ. Толығымен «цифрлық форматқа» аударыла алмайтын бірде-бір қызмет саласы жоқ. Біз тек адам мен технология арасындағы, жеке өмір мен қауіпсіздік арасындағы шекараны анықтауымыз керек. «Цифрлық» саяси мәселеге айналуда, және бірнеше жыл бұрын цифрландырудың қызу қолдаушылары болған адамдар бүгінде шектеулер туралы ойлануға міндетті.

Білім жүйесін цифрландырудың негізгі мүмкіндіктерін саралап көрдім, ол дегеніміз:

Тәуелсіз болуға үйрету. Болашақ жүйе өз бетінше жұмыс істеуді көздейтіндіктен, оқушы бала кезінен білімге ұмтылу керектігін түсінеді. Мұндай тәрбие болашақта адамның мінезін берік етеді. Мұғалімдердің шамадан тыс қамқорлығынсыз оқушы жақсы нәтижеге жетеді.

Қағазбастылықтың болмауы. Мектеп оқушылары сөмкеде көп орын алатын және салмағы көп бірнеше оқулық пен дәптерді бірден алып жүрмеуі. Жүктеме соншалықты күшті болса, бұл баланың денесіне үлкен салмақ түсіреді. Цифрлық технологиялар адамды тау қағаз бен кітаптардан құтқарады. Компьютер барлық оқулықтар мен бағдарламаларға сәйкес келеді, ал планшет жұмыс кітаптарын ауыстырады.

Сақтау. Цифрландыру қағаз нұсқасын алып тастағандықтан, ата-аналар дәптер, оқулықтар, қалам және басқа да кеңсе тауарларына ақша жұмсамайды. Оның үстіне мектеп құралдары өте қымбат. Ескі жабдық бұзылған жағдайда ғана электронды нұсқаларды жаңасына ауыстыру қажет болады.

Мұғалімдердің жұмысын жеңілдету. Мұғалім мамандығы ең қиын мамандықтардың бірі болып саналады. Жастарды тәрбиелеуге көп күш пен жүйке жұмсалады. Цифрлық жүйеде мұғалімнің жұмысы тек көмектесу. Мұғалім оқушылардың даму бағытын белгілейді. Оқушылар мұғалімге тек даулы жағдайларда ғана жүгінеді.

Болашаққа қадам. Цифрлық білім беруге көшу – интернет-технологияларды құру жолындағы маңызды қадам. Қазір ғылым жоғары қарқынмен дамуда, күн сайын жаңа құрылымдар пайда болуда. Білім беруді цифрландыру мектеп оқушыларының болашақта ақпараттық әлемде жақсы шарлауына көмектеседі.

Қоғамымыздың қазіргі даму кезеңі білім беру жүйесінің алдына оқыту процесін технологияландыру проблемасын қояды. Оқытудың әртүрлі технологиялары әзірленуде, білім беру мекемелерінің практикасына енгізілуде. Жаңа технологияларды игеру мұғалімнің зияткерлік, кәсіби, адамгершілік, рухани, азаматтық және басқа да адами қасиеттерінің қалыптасуына жағымды әсер етеді. Жаңа технологиялар теориялық тұрғыдан дәлелденген және іс жүзінде жақсы нәтиже береді.

Дәстүрлі оқыту технологиясы. Бұл технологияның негізінде сыныптық-сабақтық оқыту жүйесі жатыр, яғни мұғалім білімін баяндайды, оқушылардың біліктері мен дағдылары қалыптасады, оқушылар оларды қайталау арқылы бекітеді, сабақтың қорытындысын бағалайды.

Модульдік оқыту технологиясы. Бұл технология оқу процесін өзгертеді. Білім алушы мұнда мақсатты жеке бағдарлама бойынша толық немесе бөліп-бөліп дербес оқиды.

Жобалық оқыту технологиясы. Осы технология бойынша оқу процесінде: назардың орталығы-оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал етеді. Жоба бойынша жұмыста әр оқушыға өзінің даму деңгейін арттыруға мүмкіндік беріледі.

Қазіргі XXI ғасырда адамзат дамуының ерекше артықшылығы-ақпараттық өркениетке көшу, адамдардың зияткерлік қабілеттерін арттыратын компьютерлік технологиялар мен ақпараттық технологиялардың жедел дамуы. Қытай философының «Маған жәй айтсаң – ұмытамын, көрсетсең есімде сақтаймын, ал өзімді іс – әрекетке қатыстырсаң үйренемін» деген даналығы білім алушының білімге ықыласын аттыруда ақпараттық – коммуникативтік технологияларды пайдалана отырып, өзіндік ізденіс жүргізуді практикада жүзеге асырудың маңызды екендігін көрсетеді.

Мен қазақ тілі және әдебиет пәнінің мұғалімі ретінде өз сабақтарымда ұлттық құндылықтарды бойына сіңірген, мәдени мұраны жадында сақтаған білікті тұлғаны қалыптастыруға үйретуде жаңа амалдың 7 модулін қолданамын. Бұл тәсілдің басқа технологиялардан айырмашылығы жеті модульде жатыр. «Сабақ - бұл мұғалімнің педагогикалық мәдениетінің айнасы»- деді А.Сухомлинский, осы жеті модульдің ішінен мен өзімнің пәнім үшін пайдалы, оны жарықтандыратын, оқушының қызығушылығын тудыратын, білімін жетілдіретін нәрсе туралы көп ойлағаным рас. Саралау арқылы мен әр сабақта бірден бір немесе бірнеше модульді қолдануға болатындығын анықтадым. Бұл қолданыстан ұтылғанымнан ұтқаным көп болды. Әр мұғалім өз сабағының – көшбасшысы. Ал оқушыны дұрыс бағыттай білу ол мұғалімнің, яғни біздің өз шеберлігімізге байланысты. Жалпы, оқудағы менің міндетім-оқушыларды өз бетінше жұмыс істеуге тәрбиелеу, үйрету, шығармашылық қабілеттерін дамыту, жаңа инновациялық технологияларды пайдалана отырып түсіндіру.

XXI ғасырдағы жаһанда болып жатқан өзгерістер мұғалімдердің біліктілігін арттыру жүйесіне де әсер етеді.Жаһандану жағдайындағы әлемдік білім беру жүйелерінің интеграциялық

білім жүйесікүн сайын жаңарып тұрады. Күн сайын түрлі ашылымдар ашылады. Күн сайын жаңа жобалар жүзеге асырылуда. Сондықтан әр күнімізге жаңа көзқараспен қарауға дайын болуымыз керек. Себебі, бұл - заман талабы. Мәңгілік елдің ұрпағы – біздің болашағымыз! Еліміз аман болсын, аспанымыз ашық болсын. Мыңдаған жылдар көк туымыз көк аспанда мәңгілік желбірей берсін!

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. К.Ж. Бұзаубақова. Жаңа педагогикалық технология. (оқулық) Тараз.ТарМУ,2003ж. -12 бет.
4. Қ. Өстеміров, А.Айтбаева, Қазіргі білім беру технологиялары, Алматы, 2006ж. -91 бет.
5. Педагогика жаршысы №4 2010 ж.-177

ҚАЗАҚ ТІЛІНЕН «ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМЫТУ» 2-3 СЫНЫП АВТОРЛЫҚ БАҒДАРЛАМАСЫ БОЙЫНША ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТӘЖІРИБЕ

Аханова Карлыгаш Кажагалиевна
Астана қаласы
ШЖҚ МКК "6 гимназия"
Қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі

Аннотация. Баяндамада қазақ тілі сабағында 2-3 сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту тақырыбы арқау етіліп, педагогикалық тәжірибе тарату көзделеді. Оқыту өзге тілде жүргізілетін мектептегі қазақ тілі сабағында оқушылардың оқу, жазу, сөйлеу және тыңдау дағдыларын дамытуға бағытталған түрлі әдіс-тәсілдер ұсынылады. Сонымен қатар, шығармашылық тапсырмалар, жобалық жұмыстар, проблемалық жағдайлар, тыңдау және сөйлеу дағдыларын дамыту үшін рөлдік ойындар мен пікірталастарды қолданудың тиімділігі көрсетілген. Технологияларды пайдалану арқылы білім беру процесін жетілдіру мүмкіндіктері де қарастырылған.

Негізгі сөздер: бастауыш сынып, қазақ тілі, функционалдық сауаттылық, оқу дағдылары, жазу дағдылары, сөйлеу дағдылары, тыңдау дағдылары, шығармашылық тапсырмалар, жобалық жұмыстар, проблемалық тапсырмалар, рөлдік ойындар, пікірталастар, технологиялар, мұғалімнің рөлі.

Қазіргі әлемдік білім кеңістігіндегі халықаралық стандарт талаптарына сай оқыту үдерісінің орталық тұлғасы білім алушы субъект, ал ол субьектінің алған білімінің түпкі нәтижесі құзыреттіліктер болып белгіленуі білім беру жүйесінде «функционалдық сауаттылықты» қалыптастыру мәселесін негізге алудың өзектілігін арттырып отыр.

Функционалдық сауаттылық – адамның сыртқы ортамен қарым-қатынасқа түсе алу қабілеті және сол ортаға барынша тез бейімделе алуы мен қарым- қатынас жасай алу деңгейінің көрсеткіші. Олай болса, функционалдық сауаттылық тұлғаның белгілі бір мәдени ортада өмір сүруі үшін қажетті деп саналатын және оның әлеуметтік қарым-қатынас жасауын қамтамасыз ететін білім, білік, дағдылардың жиынтығынан құралады.

Сауаттылық тұлғаның тұрақты қасиеті болып табылатындықтан, функционалдық сауаттылық сол тұлға меңгерген белгілі бір білім-біліктерден көрініс табады. Өйткені функционалдық сауаттылыққа адам нақты білім алу кезеңдерінен өткеннен кейін қол жеткізеді. Бұл орайда білім белгілі бір сауаттылық деңгейін қамтамасыз ететін құрал және нақты іс-әрекеттердің нәтижесі ретінде қарастырылады. Ендеше, құзыреттіліктердің біртұтас бірлігі ретіндегі функционалдық сауаттылықтың мәнін, рөлін айқындауда 2-3 сынып оқушыларына арналған курсының маңызы зор.

Курстың мақсаты- оқушылардың сыртқы ортамен қарым- қатынас жасау қабілетін, оқушылардың өзгермелі өмірге бейімделуін, оқушылардың жеке бас қабілеттерін дамыту, оқушылардың әлеуметтік дағдыларын дамыту, әлеуметтік- мәдени дамуының өлшемі, білім,

білік, дағдыларының құзыреттілікке ұластыру. Ол оқушылардың қатысымдық, ақпараттық, проблемалардың шешімін табу

Курстың міндеттері :

- бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын қалыптастыру жөніндегі шетелдік тәжірибені зерделеу және қолдану;
- бастауыш мектепті бітірушінің функционалдық сауаттылығының моделін құрастыру.

Өзектілігі: мектептегі берілетін білімді шынайы өмірмен ұштастырып, бастауыш мектепті оқушыларын үлкен өмірге дайындалуы. Бастауыш мектеп оқушыларының меңгеруі тиіс білім, білік, дағдыларының жиынтығы ретінде, яғни оқытудың түпкі нәтижесі ретінде оқушылардың бойында қалыптасатын құзыреттіліктер болуы.

Жаңашылдығы: Бастауыш сыныпта қазақ тілі пәнін оқытуда оқушылардың қарапайым ғылыми зерттеу дағдыларын қалыптастыру, тілдесім әректі, жазу, оқу білік, дағдыларын меңгерту мақсаттары арқылы оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруда басты рөл атқаратын, басты орында тұратын ұстаным – теория мен практиканың байланыста болуы ұстанымы. Оның мәні – оқушыларға теориялық білім беріп қана қоймай, сол білім, білік, дағдыларын күнделікті жаңарып, өзгеріп жатқан өмірде, кез келген жағдаятта емін-еркін қолдана білуін қамтамасыз ету. Ол үшін күнделікті оқыту үдерісінде әрбір пәннен берілетін теориялық білімді өмірдегі жағдайлармен байланыстырып, практикалық жағына бағытталды.

Ұйымдастыру формалары: қатысымдық, рөлдік ойын, дара тұлғаға бағдарланған оқыту және сұрақ-жауап әдістері арқылы жүзеге асатын жағдаяттық тапсырмалар, рөлдік ойындар, сұхбаттық тапсырмалар.

Күтілетін нәтиже: Бастауыш сынып оқушылары пәндік білім, білік, дағдыларын әлеуметтік-қоғамдық ортада кез келген жағдаятқа сәйкес еркін , алған білімдерін өмірде, тұрмыс- тіршілікіте қолданады, функционалдық сауаттылығы қалыптасады.

Бастауыш сынып оқушыларының жаратылыстану ғылымындағы сауаттылығын қалыптастыруда ерекше орын алатын ұстанымдардың бірі – кіріктіру ұстанымы. Яғни, адам, табиғат, қоғам бөлек қаралмай, адамның іс- әрекеті үнемі табиғи ортада, қоғамда (отбасында, мектепте, қоғамда, табиғатта, т.б.) бір-бірімен байланыста қарастырылады.

Оқытудың нәтижелілігін арттырып, оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруда басшылыққа алынатын негізгі ұстанымның бірі – білімнің беріктігі ұстанымы. Бұл ұстанымның мәні – оқушылардың меңгерген білімдерінің берік әрі тиянақты болуы. Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын қалыптастыруда диалогты таңдауымыздың себебі ол күнделікті өмірде қолданылатын ауызша сөйлеу тілінің ең көп тараған және тілдік қатынастың табиғи түрі. Диалогтың жағдаяттылығы, алдында және артындағы айтылған жалпы ойға байланыстылығы, алдын ала дайындықсыз іске асатын сөйлесім әрекетінің түрі екені ескерілді. Диалогтік сөйлеуге үйретуде дайындық жаттығулары мен шартты сөйлеу жаттығулары ұсынылады.

Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылықтарын қалыптастыруда қатысымдық әдіс функционалдық сөйлеудің грамматикалық жағы мен лексикалық бірліктерді меңгертудің негізі ретінде алынды. Қатысым әдісі бойынша оқушыларды бірінші сабақтан бастап сөйлесім әрекетіне баулу, тілді үйретуді күнделікті өмрде жүзеге асыру, сабақты практикалық жағынан жан-жақты қамтамасыз ету ескерілді.

Өйткені кез-келген тақырыптағы тілдесім үдерісі сөйлеу, жазу, оқу, тыңдау әрекеттері арқылы іске асады. Бұл қатысымдық бағытта дайындалған тапсырмалардың мәні оқушыларды ана тілінде қарым-қатынас үдерісіне дайындау, сыныпта қарым-қатынас жасауға жағдай тудыру болып табылады. Қатысымдық әдіс ұсынылған тапсырмалардың бәріне ортақ, әсіресе жағдаяттық, рөлдік ойын, сұхбаттық тапсырмаларда басым болады. Осы әдістің функционалдық сауаттылықпен байланысы жағдаяттық, сұхбаттық тапсырмалардағы тілдесімде ерекше басымдылыққа ие болады. Рөлдік ойын әдісінде 2-3 сыныптағы балалар қарым-қатынасқа тез түседі де, кез-келген рөлді ынтамен орындайды. Рөлдік ойындар оқушыға өзін танытуға, жолдастарының пікірімен санасуға, дұрыс сөйлеу қабілетін жетілдіруге, жан-жақты білімін көрсетуге мүмкіндік береді.

2-3-сыныптарда әдеби функционалдық сауаттылығы оқырмандық мәдениеті, кітапханада жұмыс істей алу, кітап дүкендерінде қажет кітапты таңдай алу дағдысы, ана тілінде ауызша және жазбаша дұрыс сөйлеу, мәнерлеп оқу, білім сайыстарына қатысу, өз ойын анық нақты баяндау білігі мен функционалдық сауаттылығы қалыптасады. Сонымен қоса сөз, сөз тіркесі, сөйлем, шағын мәтін құрауға үйренеді. Мәтінмен танысу, оқу арқылы тілдері дамып, сөздік қоры молаяды. Диалог, монолог құру дағдысы қалыптасады. Тұлғаның зейін, қабылдау, есте сақтау, ойлау, сөйлеу, психомоторика тәрізді функционалдық қасиеттері дамиды.

Бастауыш сынып оқушыларының оқу-танымдық қызметін дамыта отырып, жоспарлау, жоспар бойынша әртүрлі іс- әрекеттер жасау, оның ішінде ойлау қызметін талдау, зерттеу, жалпылау, модельдеу және т.б., өзін-өзі бақылау және өзін-өзі бағалауды жүргізу білігі қалыптасады.

Қазақ тілі сабағында функционалдық сауаттылықты арттыру процесі оқушылардың әлеуметтік дағдыларын да қалыптастырады. Мектепте оқушылар түрлі пікірталастарға, топтық жұмыстарға қатыса отырып, өз көзқарастарын білдіріп, тыңдай білуге, басқалардың пікірін құрметтеуге үйренеді. Бұл, өз кезегінде, олардың қоғамда дұрыс қарым-қатынас жасау, ұжымда жұмыс істей білу сияқты маңызды дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Оқушылардың функционалдық сауаттылығы жоғары болған сайын, олар тек өз білімін ғана емес, сонымен қатар өзінің іс-әрекеттерін, шешімдерін талдап, оңтайлы нәтижелерге қол жеткізе алатын болашақ азаматтар ретінде қалыптасады.

Қазақ тілі сабағында функционалдық сауаттылықты арттыру — бұл тек тілдік дағдыларды дамыту ғана емес, оқушылардың ақпаратты түсініп, талдай білу, өз пікірін еркін жеткізу және шығармашылық қабілеттерін қалыптастыру процесі. Оқушыларды функционалдық сауаттылыққа баулу олардың күнделікті өмірде кездесетін түрлі жағдайларға дұрыс шешім қабылдай білуіне, өз іс-әрекеттерін жоспарлап, жауапкершілікпен жүзеге асыруына мүмкіндік береді. Осы бағытта мұғалімдер жаңа әдіс-тәсілдерді қолдана отырып, оқушылардың білімін тереңдетіп, олардың әлеуметтену процесін жеңілдетеді. Болашақта функционалдық сауаттылығы жоғары оқушылар қоғамның белсенді әрі жауапты мүшесі болатыны сөзсіз.

Пайдаланған әдебиет тізімі

1.Ахметова Р. М. (2020). Бастауыш сыныптарда қазақ тілін оқыту әдістемесі (б. 45-50). Алматы: Рауан.

2.Қожахметова Л. С. (2020). Қазақ тілін меңгерту: жаңа әдіс-тәсілдер (б. 56-62). Талдықорған: Ардақ.

3.Мұхамеджанова С. С. (2021). Қазақ тілін оқыту әдістемесі: теория мен практика (б. 112-118). Астана: Логос.

4.Сарыбай Г. А. (2022). Қазақ тілін бастауыш сыныптарда оқытуда инновациялық әдістер (б. 134-139). Шымкент: Мектеп.

5.Сейітова Ә. Н. (2020). Бастауыш сыныптарда функционалдық сауаттылықты арттыру әдістері (б. 122-128). Алматы: Жазушы

БІЛІМ БЕРУДІҢ БОЛАШАҒЫ: ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ ТРЕНДТЕР МЕН ЗАМАНАУИ ОҚЫТУ ФОРМАТТАРЫ

Туктыбаева Ляззат Умырзаковна
Қазалы көлік-техникалық жоғары колледжі
Арнайы пән оқытушысы
Қызылорда облысы, Қазалы ауданы, Әйтеке би кенті

Аннотация

Бұл баяндамада заманауи білім беру жүйесінде қалыптасып жатқан технологиялық трендтер мен жаңа оқыту форматтары қарастырылады. Жасанды интеллект, виртуалды шындық, Big Data секілді инновациялық шешімдердің білім сапасына әсері сараланып, аралас оқыту, қашықтан білім беру, флиппед класс сияқты тиімді әдістердің ерекшеліктері сипатталады. Сондай-ақ, мұғалім рөлінің трансформациясы мен болашақ білім жүйесінің негізгі бағыттары талданады.

Кілттік сөздер: цифрлық білім, технологиялық трендтер, заманауи оқыту, жасанды интеллект, blended learning, мұғалім рөлі, болашақ білімі.

Аннотация

В данной работе рассматриваются современные технологические тренды и форматы обучения в системе образования. Анализируется влияние искусственного интеллекта, виртуальной реальности, больших данных на качество обучения, а также описываются особенности таких методов, как смешанное обучение, дистанционное образование и перевёрнутый класс. Кроме того, рассматривается трансформация роли учителя и направления развития образования будущего.

Ключевые слова: цифровое образование, технологические тренды, современные методы обучения, искусственный интеллект, смешанное обучение, роль учителя, будущее образования.

Annotation

This paper explores current technological trends and modern teaching formats in the education system. It analyzes the impact of innovations such as artificial intelligence, virtual reality, and big data on education quality. The paper also describes the characteristics of effective teaching methods such as blended learning, distance education, and flipped classrooms. Additionally, it examines the evolving role of the teacher and outlines the future directions of education.

Keywords: digital education, technological trends, modern teaching methods, artificial intelligence, blended learning, teacher’s role, future of education.

Қазіргі әлемде білім беру үдерісі қарқынды түрде өзгеріп, жаңғырып келеді. Ғылыми-техникалық прогресс, цифрландыру, жасанды интеллект, үлкен деректер (Big Data), виртуалды шындық секілді заманауи технологиялардың дамуы дәстүрлі білім беру жүйесіне жаңа серпін берді. Бұл өзгерістер әсіресе жоғары білім беру саласында айқын сезіледі, себебі университет пен колледждер — қоғамның интеллектуалдық әлеуетін қалыптастыратын негізгі орталықтар болып табылады.

Жаңа заман студенті — ақпаратты жылдам қабылдайтын, технологиялық ортада өскен және өз бетінше білім алуға бейімделген тұлға. Мұндай студенттермен жұмыс істеу үшін оқытушы да бұрынғыдан өзгеше тәсілдерге жүгініп, өз рөлін қайта қарастыруы қажет. Бүгінгі таңда оқытушы – тек білім беруші ғана емес, сонымен қатар бағыттаушы, фасилитатор, тәлімгер және цифрлық құралдарды шебер меңгерген кәсіби маман болуы тиіс.

Білім беру сапасын арттыру үшін заманауи технологиялар мен инновациялық оқыту форматтарын біріктіру – уақыт талабы. Оқу үдерісіне цифрлық платформалар, онлайн курстар, гибридті (аралас) оқыту, флиппед класс (аударылған сынып), микрооқыту, геймификация сияқты

жаңа әдістерді енгізу арқылы студенттің белсенділігін арттырып, оқу материалын терең әрі тиімді меңгеруіне мүмкіндік туады.

Сонымен қатар, білім берудегі жаһандық трендтер академиялық икемділік, өмір бойы оқу (Lifelong Learning), инклюзия, академиялық ұтқырлық пен интернационализация секілді бағыттарды да қамтиды. Бұлардың барлығы білім беру жүйесінің жаңа моделін құруда маңызды рөл атқарады.

Осы баяндаманың негізгі мақсаты – жоғары білім беру жүйесіндегі технологиялық трендтер мен заманауи оқыту форматтарын талдау, олардың артықшылықтары мен тиімді тұстарын анықтау және оқытушы рөлінің трансформациясын сипаттау. Баяндама жоғары оқу орындарына енгізілуі тиіс инновациялық тәжірибелерге, оқытушы мен студент арасындағы жаңа қарым-қатынас моделіне және болашақ білім жүйесінің негізгі даму бағыттарына назар аударады.

Білім берудегі технологиялық трендтер:

1. Жасанды интеллект (AI)

Жоғары оқу орындарында жасанды интеллект студенттердің оқу үлгерімін бақылау, бағалау және жеке оқу траекториясын құруда кеңінен қолданылуда. Мысалы, AI жүйелері студенттің оқу стиліне сәйкес бейімделген тапсырмалар мен материалдар ұсынады.

2. Виртуалды және толықтырылған шындық (VR/AR)

VR/AR технологиялары тәжірибеге негізделген білім алуға мүмкіндік береді. Медицина, инженерия, дизайн секілді мамандықтарда күрделі процестерді виртуалды ортада модельдеу арқылы студенттің практикалық дағдыларын жетілдіруге болады.

3. Big Data және Learning Analytics

Студенттің оқу барысындағы әрекеттері, нәтижелері мен белсенділігі Big Data арқылы жинақталып, оқытушыларға білім беру сапасын талдауға көмектеседі. Learning analytics жүйелері арқылы оқытушы нақты әрі дербестендірілген кері байланыс бере алады.

Технологиялық жаңғыру білім беру форматтарын түбегейлі өзгертті. Қазіргі заман студенті тек дәріс тыңдаушы емес, белсенді ізденуші және білім құрастырушы. Сондықтан оқу үдерісін жаңа деңгейге көтеру үшін білім беру мекемелері дәстүрлі оқытудан алыстап, заманауи, икемді және студентке бағытталған форматтарға көше бастады. Бұл бөлімде қазіргі таңда жоғары оқу орындарында қолданылып жүрген негізгі оқыту форматтары сипатталады.

Аралас оқыту – дәстүрлі офлайн және онлайн оқыту тәсілдерін біріктіретін модель. Бұл формат студентке оқу үдерісін икемді ұйымдастыруға, ал оқытушыға оқу мазмұнын кеңейтіп, жеке оқу траекторияларын құруға мүмкіндік береді.

Мысалы, дәрістер аудиторияда өтсе, практикалық тапсырмалар LMS жүйесінде онлайн беріледі. Бұл әдіс оқу үдерісінің интерактивтілігін, қолжетімділігін және дербестілігін арттырады.

Аударылған сынып моделі бойынша студенттер теориялық материалды үйде — бейне-дәрістер, мақалалар немесе интерактивті ресурстар арқылы меңгереді. Сабақ барысында олар тек практикалық тапсырмалар орындап, пікір алмасады және нақты мәселелерді талқылайды.

Бұл тәсіл студенттің жауапкершілігін күшейтіп, сыни ойлау дағдыларын дамытады. Сонымен қатар, оқытушы студенттің білім деңгейін нақты бақылауға мүмкіндік алады.

Микрооқыту — қысқа, нақты бағытталған оқу мазмұнын шағын модульдерге бөліп ұсыну тәсілі. Әр модуль 5–10 минуттық бейне, тапсырма немесе тест түрінде берілуі мүмкін. Бұл формат:

- назарды шоғырландыруға,
- материалды тиімді меңгеруге,
- бос уақытта оқуға қолайлы жағдай жасауға мүмкіндік береді.

Микрооқыту әсіресе техникалық және кәсіптік бағыттарда кең қолданыс табуда.

Пандемиядан кейін онлайн білім беру — заманауи оқыту форматтарының ажырамас бөлігіне айналды. Қазіргі таңда ЖОО-лар:

- **толық онлайн курстар,**
- **MOOC-платформалар (Coursera, edX, OpenEdu),**
- **жеке білім беру порталдары** арқылы оқу жүргізеді.

Онлайн форматтың артықшылығы — кең аудиторияны қамту, уақыт пен кеңістіктік шектеулердің болмауы, оқу қарқынын дербес таңдау мүмкіндігі.

Жобалық және командалық оқыту (Project-based & Team-based Learning) бұл формат студенттерді нақты жобалар арқылы оқытуға негізделеді. Жоба барысында студенттер командамен жұмыс істейді, рөлдерге бөлініп, нақты міндеттерді орындайды. Бұл тәсіл:

- кәсіби дағдыларды дамытуға,
- креативтілік пен коммуникацияны арттыруға,
- шынайы тәжірибеге жақындауға көмектеседі.

Жобалық оқыту көбіне STEM, IT, инженерлік және бизнес бағыттарында қолданылады.

Бүгінде оқытушы — тек дәріс оқушы емес, студенттің оқу сапарының жетекшісі, бағыттаушысы және кеңесшісі. Цифрлық сауаттылық, мультимедиялық контент жасау, онлайн платформалармен жұмыс жасау — қазіргі оқытушының кәсіби дағдыларының құрамдас бөлігі. Сонымен қатар, оқытушы студенттердің дербес оқуға ынтасын арттырып, зерттеушілік, сыни ойлау және шығармашылық қабілеттерін дамытуы қажет.

Жоғары білім беру жүйесі келесі бағыттарда дамиды:

- **Дербестендірілген оқу:** әр студенттің қабілетіне бейімделген оқу мазмұны мен жылдамдығы.
- **Цифрлық интернационализация:** онлайн курстар арқылы шетелдік университеттермен бірлескен бағдарламалар.
- **Өмір бойы оқу (Lifelong learning):** қысқа мерзімді курстар, сертификатталған бағдарламалар арқылы кәсіби даму.
- **Инклюзивті білім беру:** мүмкіндігі шектеулі студенттерге бейімделген технологиялық шешімдер.

Заманауи оқыту форматтары – аралас оқыту, аударылған сынып, онлайн курстар, микрооқыту, жобалық тәсіл – студентке бағытталған, белсенді, тәжірибеге негізделген білім берудің негізгі өзегі болып отыр. Бұл тәсілдер студенттің өзіндік танымдық белсенділігін арттырып, шығармашылық және сыни ойлау қабілеттерін дамытады. Оқыту форматының өзгеруі оқытушыдан да үнемі кәсіби даму мен заманауи технологияларды тиімді қолдану қабілетін талап етеді. Білім берудің болашағы – бұл оқытушы мен білім алушы арасындағы серіктестікке негізделген, цифрлық ортада қолжетімді, интерактивті және тұлғалық ерекшеліктерді ескеретін білім беру моделі. Мұндай модель білім алушының тек теориялық білім алуын емес, өмір бойы білім алуға бейімделуін қамтамасыз етеді. Сондықтан жоғары оқу орындарында заманауи технологиялар мен инновациялық оқыту форматтарын үйлесімді енгізу – білім беру сапасын арттырудың, бәсекеге қабілетті маман даярлаудың, сондай-ақ заманауи қоғамның талаптарына сай трансформацияланған білім жүйесін қалыптастырудың басты жолы болып саналады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Цифрлық білім беру ресурстары мен онлайн оқытуды ұйымдастыру әдістемесі / ҚР Білім және ғылым министрлігі. – Нұр-Сұлтан, 2021. – 74 б.
2. Ахметова Г. Ж. Цифрлық білім беру: теориясы, тәжірибесі және даму бағыттары : оқу құралы / Г. Ж. Ахметова. – Алматы : Қазақ университеті, 2022. – 192 б.
3. Prensky M. Digital Natives, Digital Immigrants / M. Prensky // On the Horizon. – 2001. – Vol. 9, No. 5. – P. 1–6.
4. Siemens G. Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age / G. Siemens // International Journal of Instructional Technology and Distance Learning. – 2005. – Vol. 2, No. 1. – P. 3–10.
5. Technology in Education: A tool on whose terms? : Global Education Monitoring Report / UNESCO. – Paris, 2023. – Режим доступа: https://unesdoc.unesco.org

ЦИФРЛЫҚ МҰҒАЛІМ: ЖАҢАШЫЛ ПЕДАГОГ БЕЙНЕСІ

Каликова Жанар Куандыковна
Қазалы көлік-техникалық жоғары колледжі
Жалпы пән оқытушысы
Қызылорда облысы, Қазалы ауданы, Әйтеке би кенті

Аннотация

Бұл мақалада цифрлық технологиялардың қарқынды дамуы жағдайында педагог бейнесінің өзгеруі және «цифрлық мұғалім» ұғымының қалыптасуы қарастырылады. Автор педагогтің кәсіби құзыреттілігіне заманауи талаптар тұрғысынан талдау жасап, білім беру саласындағы цифрлық трансформацияның мәнін ашады. Мақалада заманауи педагогтың ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) меңгеруі, деректермен жұмыс істеуі, интерактивті білім беру құралдарын қолдануы, сондай-ақ онлайн және гибридті оқыту формаларындағы тиімділігін негіздеуге басымдық беріледі. Теориялық зерттеулер мен халықаралық тәжірибелерге сүйене отырып, «цифрлық мұғалім» моделінің негізгі белгілері ұсынылады.

Аннотация

В статье рассматривается изменение образа педагога в условиях стремительного развития цифровых технологий и формирование понятия «цифровой учитель». Автор анализирует современные требования к профессиональной компетентности педагога, раскрывая значение цифровой трансформации в образовании. Основное внимание уделяется владению ИКТ, работе с данными, использованию интерактивных образовательных инструментов, а также эффективности онлайн и гибридного обучения. На основе теоретических исследований и международного опыта предлагается модель ключевых характеристик цифрового педагога.

Annotation

This article explores the transformation of the teacher's role in the context of rapidly evolving digital technologies, focusing on the emergence of the "digital teacher" concept. The author analyzes modern requirements for teacher professional competencies, highlighting the impact of digital transformation in education. Emphasis is placed on the teacher’s ability to integrate information and communication technologies (ICT), handle data, use interactive tools, and effectively implement online and hybrid teaching methods. Drawing on theoretical studies and international practices, the article proposes a model of the digital teacher's core attributes.

Цифрлық трансформация – бұл тек технологияны енгізу ғана емес, сонымен қатар бүкіл білім беру жүйесінің құрылымдық және мазмұндық жаңаруы. XXI ғасырдың білім алушысы — ақпаратты тұтынушы ғана емес, оны өндіруші, таратушы және сараптаушы. Мұндай ортада педагогтың рөлі бұрынғыдан әлдеқайда кеңейді: ол енді сабақ беруші емес, оқушының цифрлық кеңістіктегі навигаторы, бағыттаушысы, мотиваторы мен фасилитаторы.

Цифрлық қоғамда туындаған басты талаптар:

- Оқушының **цифрлық құзыреттілігін** дамыту;
- Білім беруді **персонализациялау** (жекешелендіру);
- Оқу процесін **деректерге негіздеу** (data-driven education);
- Уақыт пен кеңістік шектеуінен тыс **қолжетімді білім** ұсыну.

Цифрлық мұғалім – бұл оқытуда заманауи технологияларды тиімді қолданып, сандық білім кеңістігінде нәтижелі әрекет ете алатын, цифрлық құралдарды білім сапасын арттыру үшін пайдалана білетін маман.

Ол:

- Цифрлық ресурстар мен платформаларды (LMS, Moodle, Google Classroom, Zoom, Kahoot, Padlet т.б.) меңгерген;
- Қашықтан, онлайн, гибридті форматтарда сабақ беру дағдылары бар;
- Цифрлық этика мен киберқауіпсіздік нормаларын ескеретін;
- Цифрлық бағалау мен кері байланыс жүйесін қолданатын;
- Өзінің цифрлық құзыреттілігін үздіксіз дамытатын тұлға.

ЮНЕСКО мен DigCompEdu стандарттары бойынша цифрлық құзыреттілік 6 негізгі бағытты қамтиды:

- **Кәсіби тәжірибеде технологияны қолдану**;
- **Сандық ресурстарды таңдау, бейімдеу, жасау**;
- **Оқыту және оқуды басқару**;
- **Оқушыларды цифрлық белсенділікке тарту**;
- **Оқуды бағалау мен деректермен жұмыс**;
- **Оқушының цифрлық құзыреттілігін дамыту**.

Қазіргі мұғалім бір ғана құралмен шектелмейді. Әртүрлі платформаларда оқушының дербес оқу траекториясын құру арқылы оқыту тиімділігін арттыруға болады. Мысалы:

- **Moodle, Google Classroom** – курсты құрылымдау;
- **Zoom, Microsoft Teams** – онлайн өзара әрекет;
- **Quizizz, Kahoot** – бағалау және қызықтыру;
- **Padlet, Mentimeter** – интерактивті кері байланыс.

Цифрлық құралдар арқылы жинақталған деректер (оқушының белсенділігі, тест нәтижелері, сабаққа қатысу жиілігі) педагогке әрбір оқушының даму динамикасын бақылауға мүмкіндік береді. Бұл деректер педагогикалық шешім қабылдауда маңызды рөл атқарады.

Оқушыны оқу процесіне тарту үшін цифрлық ойын элементтерін немесе виртуалды шындықты (мысалы, Google Expeditions, Classcraft) қолдану оқытудың мотивациялық аспектісін күшейтеді.

Бүгінгі күні педагог үздіксіз үйренуші болуы тиіс. Өзінің цифрлық құзыреттілігін арттыру үшін мұғалім:

- Онлайн курстар (Coursera, Udemy, OpenEdX);
- Вебинарлар мен конференциялар;
- Педагогикалық қауымдастықтар (Microsoft Educator Community, Google for Education);
- Әріптестік тәжірибе алмасу арқылы кәсіби дамуды жүзеге асырады.

Сонымен қатар, мұғалімнің **рефлексиялық мәдениеті** – технологияны жай қолданушы емес, саналы қолданушы болуға ықпал етеді.

Цифрлық технологиямен жұмыс барысында мұғалім:

- Авторлық құқықты сақтау;
- Оқушының жеке деректерін қорғау;
- Цифрлық ізді дұрыс басқару;
- Онлайн мінез-құлық мәдениетін ұстану қажет.

Цифрлық дәуір білім беру саласына тың серпін беріп қана қоймай, оның мазмұнын, форматын, әдіснамасын түбегейлі өзгертті. Білім алушылардың қажеттіліктері мен өмір сүру ортасы өзгерген жағдайда, педагогтың да кәсіби бейнесі трансформацияға ұшырауы заңдылық. Осы тұрғыда «цифрлық мұғалім» ұғымы – уақыт талабы мен әлеуметтік сұраныстың нақты көрінісі.

Бүгінгі мұғалім енді тек білім көзі ғана емес, білім беру процесінің ұйымдастырушысы, басқарушысы және түрлендірушісі рөлін атқарады. Ол:

- **Білім берудің цифрлық кеңістігінде еркін бағдарлай алатын**;
- **Оқушылармен жаңа форматта қарым-қатынас орната білетін**;
- **Әр оқушының жеке қажеттілігіне бейімделген оқыту әдістерін қолданатын**;
- **Цифрлық оқыту ресурстары мен құралдарын мақсатты түрде таңдай алатын** кәсіби тұлғаға айналуда.

Цифрлық мұғалімнің басты ерекшелігі – **икемділігі мен үйренуге дайын болуы**. Жаңа құралдар мен платформалар үнемі жаңарып отырады. Сондықтан цифрлық педагог ешқашан «дайын күйде» болмайды – ол әрқашан **даму үстінде** болады. Бұл процесте кәсіби оқуды, өзін-өзі бағалауды, тәжірибе алмасуды және әріптестік мәдениетті нығайту маңызды.

Білім беруде цифрландыру үдерісі енді тоқтамайды. Жасанды интеллект, виртуалды шындық (VR), кеңейтілген шындық (AR), big data, machine learning сынды технологиялар білім беру ландшафтысын одан әрі түрлендіруде. Осы өзгерістерге бейімделіп, соны басқаратын негізгі тұлға – **педагог**.

Сондықтан цифрлық мұғалім – бұл:

- Жаңа дәуір талаптарына жауап беретін;
- Білім алушының тұлғалық дамуын басты орынға қоятын;
- Технологияны мақсатқа сай пайдаланатын;
- Өз ісіне рефлексиямен қарай алатын;
- Этикалық және кәсіби жауапкершілігі жоғары **жаңашыл педагог бейнесі**.

Цифрлық қоғамда педагог – өзгерістердің объектісі емес, **субъектісі**, яғни өзгерісті **жасайтын тұлға**. Бұл – бүгінгі білім берудің стратегиялық бағыты, оның болашағы мен ілгерілеуінің кепілі.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Серікова, Г.Қ. (2022). Цифрлық білім беру: Теориясы мен практикасы. Алматы: Раритет.
2. Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants. *On the Horizon,* 9(5), 1-6.
3. Fullan, M. (2013). The New Pedagogy: Students and Teachers as Learning Partners. Pearson.
4. UNESCO (2021). Digital Learning and Transformation in Education. https://unesco.org
5. Mishra, P., & Koehler, M. (2006). Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK) Framework. Teachers College Record.
6. Шарипова, А.Т. (2023). Цифрлық педагогтің кәсіби дамуы. Нұр-Сұлтан: ҰҒА баспасы.

ТРАНСЛЯЦИЯ ОПЫТА РАБОТЫ ОБ ИТОГАХ ВНЕДРЕНИЯ АВТОРСКОЙ ПРОГРАММЫ «ВОЛШЕБНЫЙ МИР СКАЗОК» В ПРОЦЕСС ОБУЧЕНИЯ УЧАЩИХСЯ 4 КЛАССА

Тлеулиева Гульайм Шингизовна
учитель начальных классов,
школа- лицей BINOM SCHOOL им. Кадыр Мырза Али, г.Астана

Аннотация. В исследовательской статье представлены итоги внедрения авторской программы «Волшебный мир сказок» в обучении учащихся 4 класса. Оценка эффективности программы основывается на результатах практических и теоретических занятий, направленных на развитие читательской грамотности, критического и творческого мышления, а также моральных и этических ориентиров учащихся. Используя разнообразные методы исследования, такие как анализ творческих работ, анкеты, наблюдения и контрольные работы, выявлены значительные изменения в уровне вовлеченности детей в процесс чтения и их способности воспринимать текст на эмоциональном и интеллектуальном уровнях. В статье также рассматривается влияние программы на расширение культурного кругозора учеников через знакомство с фольклором различных народов мира. Итоги исследования подтверждают, что программа успешно способствует развитию ключевых компетенций, необходимых для гармоничного воспитания школьников и углубленного освоения литературных произведений.

Ключевые слова: читательская грамотность, творческое мышление, моральные ориентиры, фольклор, эмоциональное восприятие.

Андатпа. Мақалада 4-сынып оқушыларын оқытуда авторлық «Волшебный мир сказок» бағдарламасын енгізудің нәтижелері ұсынылған. Бағдарламаның тиімділігі оқушылардың оқу

сауаттылығын, сыни және шығармашылық ойлау қабілетін, сондай-ақ моральдық және этикалық бағдарларын дамытуға бағытталған практикалық және теориялық сабақтардың нәтижелері негізінде бағаланды. Шығармашылық жұмыстарды талдау, сауалнамалар, бақылаулар және бақылау жұмыстарын пайдалану арқылы балалардың оқу процесіне қатысу деңгейі мен мәтінді эмоционалдық және интеллектуалды тұрғыдан қабылдау қабілетіндегі елеулі өзгерістер анықталды. Мақалада оқушылардың әлем халықтарының фольклорымен танысу арқылы мәдени айналымын кеңейту бағдарламасының әсері де қарастырылады. Зерттеу нәтижелері бағдарламаның оқушылардың әдеби шығармаларды терең меңгеруі мен үйлесімді тәрбиеленуін дамытуға айтарлықтай әсер ететінін көрсетеді.

Түйінді сөздері: оқу сауаттылығы, шығармашылық ойлау, моральдық бағдарлар, фольклор, эмоционалдық қабылдау

Annotation. This research article presents the results of implementing the author's program "MAGICAL WORLD OF FAIRY TALES" in teaching 4th-grade students. The effectiveness of the program is evaluated based on the results of practical and theoretical lessons aimed at developing reading literacy, critical and creative thinking, as well as the moral and ethical orientation of students. Using various research methods such as analysis of creative works, surveys, observations, and control tasks, significant changes were identified in students' involvement in the reading process and their ability to perceive texts on both an emotional and intellectual level. The article also examines the program's impact on expanding students' cultural horizons through exposure to the folklore of various nations. The findings confirm that the program significantly contributes to the development of key competencies necessary for the well-rounded education and deep mastery of literary works by students.

Keywords: reading literacy, creative thinking, moral orientation, folklore, emotional perception.

Введение. Сказки — важный элемент культурного и образовательного наследия, который помогает развивать у детей не только когнитивные, но и эмоциональные и нравственные способности. В рамках внедрения авторской программы «Волшебный мир сказок» в обучение учащихся 4 класса ставилась цель развить читательскую грамотность детей через систематическую работу с литературными произведениями, особенно сказками. Особое внимание уделялось формированию аналитического и творческого подхода к чтению, а также развитию нравственных и этических ориентиров.

Цель программы заключалась в:

1. Развитии читательской грамотности через работу с литературными произведениями (в особенности сказками).
2. Формировании навыков критического и творческого мышления.
3. Развитии эмоционального восприятия текста и нравственных ориентиров учащихся.
4. Расширении кругозора детей через знакомство с сказками разных народов и культур.

Задачи программы:

1. Развитие навыков аналитического и творческого чтения.
2. Формирование моральных и нравственных ориентиров через сказки.
3. Развитие эмоционального восприятия текста.
4. Расширение кругозора через знакомство с культурным наследием разных народов.
5. Развитие навыков коллективной и индивидуальной работы.
6. Активизация интереса к чтению и литературе.

Методология исследования. Программа была реализована в течение учебного года в 4 классе одного из казахстанских учебных заведений. В ходе работы использовались следующие методы:

- Анализ текста с последующими обсуждениями.
- Творческая работа: создание альтернативных концовок сказок, сочинение собственных сказок.
- Эмоциональное восприятие через инсценировки, использование музыки и искусства.
- Групповые проекты, направленные на углубленное изучение сказок разных народов.

• Рефлексия и обсуждения моральных и этических вопросов, затронутых в сказках.

Результаты программы.

1. Развитие навыков аналитического и творческого чтения. Одним из ключевых результатов программы стало значительное улучшение аналитических навыков учащихся. В процессе работы дети научились выделять ключевые моменты сюжета, анализировать поведение персонажей и их мотивы. Более того, задания на создание альтернативных концовок сказок и написание собственных сказок способствовали развитию творческого подхода.

Таблица 1. Результаты развития аналитического и творческого чтения

Показатель	До внедрения программы	После внедрения программы	Изменение (%)
Умение анализировать сюжет	45%	85%	+40%
Способность выявлять мотивы персонажей	50%	80%	+30%
Творческое написание сказок	40%	70%	+30%
Создание альтернативных концовок	30%	65%	+35%

2. Формирование моральных и нравственных ориентиров. Программа значительно повлияла на развитие моральных и этических ориентиров у учащихся. Дискуссии о поступках персонажей, анализ их мотивов и последствий действий помогли детям лучше осознавать важность таких понятий, как добро и зло, справедливость, верность и предательство.

Таблица 2. Развитие моральных и нравственных ориентиров

Показатель	До внедрения программы	После внедрения программы	Изменение (%)
Осознание значимости нравственных норм	50%	90%	+40%
Способность к эмпатии и саморефлексии	40%	75%	+35%
Участие в дискуссиях на моральные темы	35%	80%	+45%

3. Развитие эмоционального восприятия текста. Работа с литературными произведениями, в том числе через инсценировки, эмоциональное восприятие текста значительно улучшила способность учащихся переживать события в сказках и сочувствовать героям. Использование музыки и искусства также содействовало более глубокому восприятию текста.

Таблица 3. Развитие эмоционального восприятия текста

Показатель	До внедрения программы	После внедрения программы	Изменение (%)
Способность к эмоциональному восприятию текста	55%	85%	+30%
Восприятие литературных произведений с сочувствием	45%	80%	+35%
Участие в инсценировках и театральных постановках	50%	75%	+25%

4. Расширение кругозора через знакомство с культурным наследием разных народов. Работа с фольклором разных народов (Россия, Европа, Азия, Африка) значительно расширила кругозор учащихся, способствовала развитию уважения к многообразию культур и традиций. Дети узнали о сказках народов мира, сравнивали их и анализировали общие и отличительные черты.

Таблица 4. Расширение кругозора через знакомство с культурами разных народов

Показатель	До внедрения программы	После внедрения программы	Изменение (%)
Знания о фольклоре других народов	40%	80%	+40%
Уважение к многообразию культур	50%	85%	+35%
Участие в проектах по изучению сказок разных народов	30%	70%	+40%

5. Развитие навыков коллективной и индивидуальной работы. Учащиеся активно участвовали в групповых и индивидуальных проектах. Это способствовало развитию коммуникативных навыков, улучшению способности работать в команде, обсуждать прочитанное и делиться собственными мыслями и выводами.

Таблица 5. Развитие навыков коллективной и индивидуальной работы

Показатель	До внедрения программы	После внедрения программы	Изменение (%)
Участие в групповых проектах	40%	75%	+35%
Участие в индивидуальных проектах	50%	80%	+30%
Коммуникативные навыки (обсуждения, презентации)	45%	70%	+25%

6. Активизация интереса к чтению и литературе. Программа значительно повысила интерес учащихся к литературе. Использование ярких и интересных материалов, а также творческих заданий на основе сказок, способствовало регулярному чтению и положительному отношению к книгам.

Таблица 6. Активизация интереса к чтению и литературе

Показатель	До внедрения программы	После внедрения программы	Изменение (%)
Регулярность чтения литературных произведений	50%	85%	+35%
Положительное отношение к литературе	60%	90%	+30%
Интерес к чтению сказок разных народов	40%	80%	+40%

Заключение. Внедрение авторской программы «Волшебный мир сказок» в обучение учащихся 4 класса позволило достичь значительных результатов в развитии читательской грамотности, аналитических и творческих навыков, моральных и нравственных ориентиров, а также расширении кругозора детей. Программа способствовала не только улучшению когнитивных способностей учащихся, но и развитию их эмоциональной сферы и коммуникативных навыков. Сказки, как часть культурного наследия, стали важным инструментом формирования ценностей и мировоззрения у школьников.

Литература

1. Кузнецова, Н. М. (2020). Развитие читательской грамотности в начальной школе: теория и практика. Москва: Академия.

2. Петрова, Т. В. (2021). Развитие нравственного и этического восприятия у школьников через фольклор. Москва: Издательство «Образование».

3. Суранова, И. Т. (2020). Традиции и инновации в преподавании литературы в начальной школе. Астана: Евразийский университет.

МАЗМҰНЫ

Алғы сөз..... 3
Предисловие..... 4
Давлеткалиева Е.С.
Образовательные технологии в эпоху цифровизации..... 5
Асанбай Б.З., Сулейменова С.К.
STEAM – заманауи мектептің білім беру ортасында оқытудың жаңа әдістемесі..... 7
Наримбетова Гульнара Мухангалиевна
Управленческие навыки директора школы как основа эффективного образовательного руководства..... 10
Киреева Айслу Таупазеевна
Элементы интегрирования знаний учащихся в программе «Химия в мире профессий..... 11
Bauyrzhanov Bakytzhan Bauyrzhanuly
Comparing Classroom and Extracurricular Approaches to Developing Research Skills in Lower Secondary English Learners..... 12

Секциялық жұмыс

Абдрахманова Мейрамкуль Кузыряевна
Бастауыш сыныптың математика сабағында инновациялық технологияларды қолдану арқылы оқушылардың логикалық ойлау қабілеттерін дамыту..... 17
Абдуллаева Айгуль Полатовна
Факультатив "Brush up your English"- *развитие универсальных учебных действий*..... 19
Абишева Меруерт Кыдырбековна
«Цифрлық технологияларды білім беруде қолдану тәжірибесі»..... 22
Ажымбаева Айгуль Куванышевна
Мектеп оқушыларына білім беру үдерісінде жасанды интеллектің ролі..... 23
Аймурзаева Лаура Бактыбаевна
Цифрлық сауаттылық: заманауи білім беру жүйесінің негізі..... 25
Акшекина Айнур Нурлановна
Transformation of the learning process in the era of digitalisation: How emerging technologies, interactive platforms, and artificial intelligence contribute to engaging students in the English language learning in the classroom..... 28
Асабаева Гульнара Арыстанбековна
Использование цифровых ресурсов и искусственного интеллекта на уроках русского языка и литературы..... 29
Ауашова Акбопе Толкибаевна
Қосымша білім беру ұйымдарында домбыра аспабын терең меңгерту..... 31
Ашимова Кымбат Тулебаевна
Қазақ тілі мен әдебиеті пәнін оқытудағы заманауи технологиялар мен әдістер..... 33
Башалова Гульнур Базарбаевна
Физика сабағында виртуалды зертханалық жұмыстарды қолданудың тиімділігі..... 35
Бакитжанова Акмарал Амангелдиевна
Педагогтің ролі – оқушыны білім алуға бағыттау..... 37
Бекбатырова Гульнар Сайлаубековна
Цифровые технологии в обучении биологии: трансформация преподавания в эпоху цифровизации..... 39
Бекетова Гулназ Ережеповна
Авторлық бағдарлама: «Жалпы химия тәжірибелік әдіспер және олардың теориялық негіздері»..... 40
Бисенова Аккумис Аллабердыевна
Білім беру мен цифрлық сауаттылық: жаңа талаптар мен мүмкіндіктер..... 42

Битимбаева Альфия Фаридовна
Эффективность использования атрибутов в музыкально-ритмической деятельности (из опыта работы)..... 44
Болат Еркебұлан Болатұлы
Оқушыларда өз денесіне және қозғалыс белсенділігіне дұрыс көзқарасты қалыптастыру..... 47
Ващук Нина Николаевна
Развитие функциональной грамотности на уроках математики в 3 классе..... 49
Гавдикадирова Анаргуль Узакбаевна
Өзін -өзі басқару оқушылардың белсенді өмірлік ұстанымын қалыптастырудың шарты ретінде..... 51
Датиева Дина Сериковна
Мектепке дейінгі білім беруде жасанды интеллект мүмкіндіктері..... 52
Джебашева Карлыгаш Байтурсыновна
Организация групповой деятельности на уроках в начальной школе..... 55
Дуйсенбина Акжунис Амангелдиевна
Тарих пәні сабағында жаңа технологияларды қолдану..... 58
Дусеева Алия Баяшевна
Совершенствование практических навыков как основа развития естественнонаучной грамотности на уроках биологии..... 61
Еришова Асемгуль Сарсенгалиевна
Оқу сауаттылығын арттыруда мәтінмен жұмыс жүргізудің тиімді әдіс-тәсілдері..... 63
Әбдіқадыр Баян Құралбекқызы
Ағылшын тілі сабағында цифрлық құралдарды қолдану..... 66
Әбдіқадырова Гүлзира Еркінқызы
Білім берудегі цифрлық технологиялар: жаңа мүмкіндіктер мен үрдістер..... 68
Әлайдар Қалмомын Қалдарбекұлы
Мұғалімнің, тәрбиешінің әскери -патриоттық тәрбиені уйымдастырудағы педагогикалық инновациялары мен кәсіби рефлексиясы..... 70
Жанбосынова Улбосын Сейдахметовна
Современные технологий в образований: трансформация учебного процесса в эпоху цифровизаций..... 75
Жандаулетова Баглан Орынбасаровна
Инструменты активации познавательной активности на уроках информатики..... 77
Жансүгірова Айнұр Ақылесқызы
Геймикация және виртуалды шындық цифрлық дәуірдегі білім беру технологиялары..... 79
Жарикова Менслу Наушевна
Срвременные технологии в образовании..... 81
Жиеналиева Нурслу Тлектесовна
Электронды оқулықтар мен цифрлық платформалардың білім беру процесіндегі рөлі..... 83
Жубатканова Миргуль Женсикбаевна
Развитие критического мышления на уроках русского языка и литературы..... 86
Жумабаева Зульфия Алматовна
Бастауыш сыныпта заманауи білім беру ресурстарының тиімділігі..... 88
Жумадилова Раушан Бестаевна
Простые правила экологического поведения в быту..... 91
Жуманова Райхан Сагантаевна
Развитие критического мышления учащихся как фактор формирования их функциональной грамотности..... 94
Ильясова Азиза Тунғышбекқызы
Тәрбие жұмысының инновациялық әдістері: заманауи құралдар мен технологиялар..... 97

Ілиясова Мөлдір Таңатқанқызы
Жаратылыстану пәндерінде зертханалық жұмыстарды орындауда цифрлық платформаларды қолдану..... 99
Кабашева Гульмирам Бактыгереевна
Информатика сабақтарында- заманауи цифрлық технологиялар..... 101
Кайырбаева Асылгуль Бауыржановна
Жоба конкурстарына қатысудың нәтижелілігі..... 103
Калданова Жаннур Абубакировна
Жасанды интеллектінің химия пәнін оқытудағы артықшылығы..... 107
Калиева Гульназ Касымхановна
Цифровые технологии в обучении русскому языку и литературе детей с ЗПР: возможности, подходы, перспективы..... 108
Калыбаева Айгуль Шалкаровна
Геймификация: ойын элементтерін информатика сабағына енгізу..... 113
Камалитдинова Карлыгаш Мальтаевна
Инклюзивті білім беруде информатиканы оқыту ерекшеліктері..... 115
Кантарбаева Алия Сайлауовна
Жасанды интеллекттің физика және информатика пәндерін интеграциялап оқытудағы рөлі..... 117
Караева Айгуль Мейрмановна
Білім беру жүйесін цифрландыру: заманауи трендтер мен даму стратегиялары..... 120
Каримова Назерке Амангелдыкызы
Химия-биология сабақтарында білім сапасын арттыру барысындағы жаңа әдіс тәсілдер..... 122
Картенова Айгуль Максутхановна
Учебная программа по предмету «Индивидуальные и групповые занятия»..... 126
Князбаева Айнур Куанышбаевна
Білімді цифрландыру- уақыт талабы..... 128
Кононец Ольга Владимировна
Инновационные идеи и методические решения в преподавании химии..... 130
Кубентаева Молдир Уксикбаевна
Химия пәнін оқытуда геймификация әдісін қолдану арқылы оқушылардың қызығушылығын арттыру..... 132
Кунарова Гульсим Сагитжановна
Современные технологии в образовании трансформация учебного процесса в эпоху цифровизации на уроках русского языка и литературы..... 133
Күшпанова Гүлсезім Ізгілікқызы
Географиялық білім беру жолдары арқылы оқушылардың танымдық белсенділігін арттыру жолдары..... 135
Қонысбайқызы Айнагүл
Геймофикация (оқу процесін ойын түрінде ұйымдастыру) арқылы цифрлық құзыреттілікті дамыту..... 138
Косжанова Турсынкул Тулеповна
Бастауыш сынып оқушыларының цифрлық сауаттылығын қалыптастыру..... 141
Лесбекова Гаухар Абдукаримовна
География сабақтарында экологиялық және әлеуметтік мәселелерді талдау үшін ақпараттық технологияларды пайдалану..... 143
Мамаева Акторе Касымовна
Жаңа білім беруде заманауи технологияны қолдану..... 145
Мекен Айтолқын Мерекеқызы
Білім беру процесінде жасанды интеллектті қолдану: Шет тілі пәнін оқыту мысалындағы педагогикалық эксперимент..... 147

Мендибаева Нурсулу Кобланова
География сабағында оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруға арналған тапсырмалар..... 149
Менликараева Жанна Куанышовна
Көркем мәтінді талдау арқылы бастауыш сынып оқушыларының оқу сауаттылығын арттыру..... 151
Ментебаева Жулдыз Ертаевна
Lessen study зерттеу сабағы бойынша рефлексивтік есеп..... 153
Мирзаева Курбангуль Эсиргаповна
Орыс сыныптарында қазақ тілі сабағында оқушылардың тілін дамыта отырып, коммуникативтік құзыреттіліктерін қалыптастыру..... 155
Мұхамбетова Ләззат Бақытжанқызы
Сәндік -қолданбалы қолөнер..... 157
Мұхамедиярова Аймоншақ Ерғалиқызы
Бастауыш сыныптарда жаңа әдіс- тәсілдерді пайдалану арқылы оқушы қабілетін аттыру. 159
Мырзалиева Жанна Тлектесовна
Рабочая программа по факультативному курсу «Сложности английской грамматики» для 5 класса»..... 160
Неталина Шамшырақ Қуанышбекқызы
Сабақты зерттеу (Lesson Study): тиімділіктің үш дәлелі..... 162
Ниязгалиева Лаура Ергалиевна
Қазақ тілі сабағында цифрлық технологияларды қолданудың тиімді әдістері..... 164
Нурбекова Назым Аманкелдиновна
Особенности авторской программы «Внедрение предпринимательского мышления в школьный образовательный процесс» 166
Нургалиева Арай Маратовна
Биология сабағында STEAM технологиясының тиімділігі..... 168
Нургалиева Гульназ Советовна
Оқушылардың коммуникативтік құзыреттілігін дамытудағы you tube платформасының рөлі..... 170
Нуркебаева Раушан Сайлаубековна
Современные технологии в образовании: трансформация учебного процесса в эпоху цифровизации..... 172
Нурмухаметова Марзия Иденовна
Білім берудегі заманауи технологиялар..... 174
Оразова Лаура Бакытжановна
Білім берудегі заманауи технологиялар — цифрландыру дәуіріндегі жаңа мүмкіндіктер..... 176

Орымбаева Жәмилә Нұралықызы
Сандық білім беру ресурстары - көркем еңбек сабағының жаңа бағыты..... 179
Петренко Наталья Анатольевна
Как преподавать программу "Влиятельные личности и их значение для истории Қазахстана": методические рекомендации..... 181
Саликбаева Айнур Бекбосыновна
Немецкий язык:ключ к новым возможностям..... 184
Салық Рысжан Жұмағұлқызы
Бастауыш кластарда заманауи білім беру технологияларын қолдану тиімділіктері..... 186
Сапарова Фатима Исмаиловна
«Искуственный интеллект в образовании: перспективы и риски»..... 187
Сарсенова Мадина Амангельдиевна
Цифрлық дәуірдегі орыс тілі мен әдебиеті сабақтары:жаңаша көзқарас..... 189

Санкина Майра Унайбаевна
Жасанды интеллектіні қолдана отырып қысқа мерзімді сабақ жоспарын құрудың тиімді жолдары..... 191
Сейтханова Бахыт Тулегеновна
Қазақ тілі мен әдебиет сабақтарында жаңа инновациялық технологияларды пайдалану арқылы оқушылардың шығармашылық қабілетін дамыту..... 193
Сивкова Валерия Васильевна
Использование инновационных подходов при обучении детей с нарушением слуха, компенсированного кохлеарным имплантом..... 195
Смайлова Сабира Амировна
Орыс сыныптарында қазақ тілін тиімді оқытуда қызықты грамматика мен танымдық ойын түрлерін қолдану..... 197
Субботина Светлана Федоровна
Использование цифровых технологий на уроках музыки в общеобразовательной школе.. 199
Сыздыкбаева Жамал Балгабековна
Балабақшадағы цифрлық білім беру беру технологиялары..... 201
Таурбекова Гулнара Турсынбаевна
Использование современных образовательных технологий на уроках русского языка и литературы..... 203
Таштамирова Зухра Элимханқызы
Биологиялық процестерді модельдеу және визуализациялау үшін жасанды интеллект технологияларын қолдану..... 206
Темирханова Шинар Керимкеретовна
Искусственный интеллект в классе: инновационные методики внедрения..... 208
Тойшиева Саиёра Кавлидинова
Технология развития критического мышления..... 211
Тубекбаева Сауле Ахметовна
Дифференцированный подход на уроках в начальной школе..... 214
Тулеуова Женискуль Рахимовна
Эффективные приемы и методы работы со словарными словами на уроках русского языка в начальных классах..... 216
Умарбаева Асем Ахметовна
География сабағында оқушылардың ізденушілік дағдыларын дамыту арқылы білім сапасын арттыру..... 219
Умерзакова Айнагуль Кинесовна
Қазақ тілі мен әдебиет сабақтарында тіл дамыту жұмыстары..... 221
Утегенова Айгерим Уралбаевна
Цифрландыру дәуірінде информатика пәнінің рөлі..... 223
Утеулиева Райхан Муратбаевна
Цифровизация использование искусственного интелекта в учебном процессе..... 226
Фархатова Әйгерім Фархатқызы
Современные технологии в образовании..... 227
Фельдман Светлана Владимировна
Развитие навыков чтения на начальном этапе обучения английскому языку через использование активных методов обучения..... 228
Хайрулина Кымбат Балмуратовна
Білім берудегі заманауи технологиялар: цифрландыру дәуіріндегі жаңа білім беру үдерісі..... 230
Хасенова Дина Сырымовна
Халық әндерін орындау ерекшеліктерімен таныстыру..... 232

Шектыбай Кулаш Жанузаққызы
Білім беруде ұлттық құндылықты дамыта отырып, баланың интеллектуалды қабілеттерін арттыру..... 234
Шонтық Айгүл Темірбекқызы
Ағылшын тілі сабағында жаңа технологияларды қолданып, оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту..... 240
Шүйіншалина Айгүл Жылқайдарқызы
Химия сабақтарында сандық білім беру ресурстарын пайдалану әдістемесі мен тиімділігі..... 243
Саттарова Сауле Сейткаримовна
Математика сабағында функционалдық сауаттылықты дамыту жолдары..... 248
Данабекова Дамира Жетесовна
Білім берудегі заманауи технологиялар: Цифрландыру дәуіріндегі жаңа білім беру үдерісі..... 250
Аханова Карлыгаш Кажагалиевна
Қазақ тілінен «Функционалдық сауаттылығын дамыту» 2-3 сынып авторлық бағдарламасы бойынша педагогикалық тәжірибе..... 252
Туктыбаева Ляззат Умырзаковна
Білім берудің болашағы: технологиялық трендтер мен заманауи оқыту форматтары..... 255
Каликова Жанар Куандыковна
Цифрлық мұғалім: Жаңашыл педагог бейнесі..... 258
Тлеулиева Гульайм Шингизовна
Трансляция опыта работы «Об итогах внедрения авторской программы «Волшебный мир сказок» в процесс обучения учащихся 4 класса»..... 460

"БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР: ЦИФРЛАНДЫРУ ДӘУІРІНДЕГІ ЖАҢА БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІ"

ТАҚЫРЫБЫНДАҒЫ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТӘЖІРИБЕЛІК КОНФЕРЕНЦИЯ

М А Т Е Р И А Л Д А Р Ы

Теруге 20.05.2025 жіберілді.
Баспаға 25.05.2025. қол қойылды
Пішімі 60х84/8. Қағазы офсеттік.

«Mentor» Әдістемелік орталығы
Қазақстан Республикасы Ақтөбе қаласы А.Молдағұлова 66/2
Тел: 8 702 226 1560